ગંગપ્રતિ અત્રેની પ્રજા રહેજે આનંદ માનનારી છે. ધર્મક્ષેત્રોમાં દ્રવ્યનો વ્યય કરવામાં અને ધર્માનુષ્ઠાનોને ઉજવવામાં, અતીવ ઉત્સાહવતી છે. ગામની આજુબાજુ વિવિધ વૃક્ષોની ઘટા ઘણાજ વિસ્તારથી વ્યાપેલી છે. આજુબાજુ મેદાન પણ ઘણું છુટવાળું આલોકાય છે. વિશેષ પ્રમાણમાં આંબા આંબલીઓની શ્રેણી ઘણાજ થોકમાં જમા થયેલી છે. જુની કવિતાઓમાં પણ "ઇડર આંબા આંબલી" વિગેરે રાગોની તર્જે ઘણીજ ગવાય છે. ઇડરના ઇતિહાસમાં અગત્યની બીના તો એ છે કે ? અત્રેની પ્રજા બુદ્ધિવંત, શૂરવીર ને ઉદાર છે અપરિચિત અજાણ્યા આવેલા અનેક રંકોને અત્રે પોષણ મળે છે. જન પ્રેમનો અત્રે સદ્ભાવ છે, અને ગર્વ વિલાસોનો અભાવ છે.

ઇડરના ધર્મપ્રેમી જૈનસંઘમાં શાસનશિરોમણી આચાર્ય શ્રી વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ અત્રે પધારવાના છે, એ સમાચાર મળતાં, આનંદની ઉર્મીઓ ઉભરાઇ, કોઈ તો પોતાની દુકાનો શણગારવામાં, કોઇતો અનેકવિધ શણગારો સજી, પોતાના રાજકુમારસમા બાળોને પૂજ્ય સૂરીશ્વરના સત્કાર માટે અશ્વાદિ ઉપર આરોહિત કરી સાંબેલા સજવામાં યોજાયા કોઇ વાદ્યો આદિ સજ્જ કરવામાં, કેટલાકો રંગબેરંગી ધ્વજાઓ, તોરણો, ગુરૂનામાલંકૃત સુશોભિત બોર્ડો ટીંગાડવામાં સપ્રેમ કોશીશવાલા બન્યા.

આચાર્યપુંગવના સન્મુખ, કેટલેક દૂર હર્ષભરી જનતા જઈ પહોચી. જયનાદના ગુંજારવ સાથે ઇડરમાં ભવ્ય પ્રવેશોત્સવ ઉજવાયો. અનેક સ્થાનોમાં કુમારિકાઓ અક્ષતાદિથી વધાવી, મધુર ગીતાદિથી સ્તુતિઓ ગાઇ કૃતાર્થી થઇ રહી હતી. વ્યાખ્યાનપીઠને સૂરિશેખરે અલંકૃત કરી, મૃદુ તેમજ સુલંદસ્વરે મંગલાચરણ કર્યાબાદ, અસરકારક દેશના આપી. જે દેશનાથી જનતા ઘણીજ આકર્ષિત થવા સાથે સુકૃત્યોમાં યોજાઇ. આચાર્યશ્રીની સેવામાં અને જ્ઞાન ધ્યાનમાં આપણા "ચરિત્રનાયક" લયલીન રહેતા. સંયમપાલન અને તેને પુષ્ટિકારક ધર્મ

ક્રિયાઓના અનુષ્ઠાનોની આરાધના પણ તેવાજ સદ્‌ભાવથી આદરતા. ધર્માનુષ્ઠાનોની આરાધના તેમજ જ્ઞાનાભ્યાસમાંથી સમય બચતો, ત્યારે અધ્યાત્મના વિચારમાં ત્યાગ-વર્ધક સાધનોની સંપ્રાપ્તિમાં, તેમજ સંયમને આદર્શ ને ઉન્નત બનાવવાનો સક્રિય યત્ન આદરતા.

જોકે ચરિત્ર નેતાની વય નાની હતી. પણ સંયમ-પાલનમાંતો વૃદ્ધ પર્યાયવાળા સાધુની જેમ ઉપયોગ અને પ્રીતિ ધરાવતા. વડીલ સાધુઓને વિનયથી, લઘુ સાધુઓને આદરથી અને અન્ય જનતાને પોતાની અતુલ-પ્રતિભા સંપન્ન તાર્કિક શક્તિથી આકર્ષતા હતા. ચરિત્ર-નેતા શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ જ્ઞાન ધ્યાનમાં મશગુલ રહેતા હોઇ, બહારની જનતાને ક્વચિતજ પરિચય મળતો; પણ અમૃતનો નાનો ઘુંટડો તેના આસ્વાદને આજીવંતસુધી ભુલાવતો નથી. તેમ તેઓશ્રીનો અલ્પ પણ નિર્દોષ અને જ્ઞાન-ઓજસ્વી પરિચય જનવર્ગની સ્મૃતિમાં જડાઇ જતો અને સાથે સાથે એમ પણ ખ્યાલ કરાવતો, કે આ વ્યક્તિ ભાવિમાં કોઈ અજબ શાસનની ઉન્નતિમાં વધારો કરશે.

સમય ઉનાળાનો હતો. ઉષ્મા બેમીનમ વર્ષી રહી હતી. ઉકળાટ અમાપ હતો; છતાંય, આપણા ચરિત્રનેતાએ, જ્ઞાનાભ્યાસમાં એવી લખલૂટ મચાવી હતી, કે ઢુંકા અને પતરાના છાપરાવાળા મકાનમાં મધ્યાન્હકાલે એકાંતમાં ખંતથી બેસતા.

આચાર્યપુંગવની હૃદયને હચમચાવની, નિડરતાભરી, વૈરાગ્ય રસનિર્ભર, દેશનાસરિતા એવી અજબ અને અસાધારણ રીતિએ વહી, કે ભવ્ય જનતાના હૃદય-આરામોને અતીવ પ્રફુલ્લિત બનાવતી ગઇ. એટલુજ નહિં પણ એ મધુરી અમોલી દેશનાને પ્રતાપે, અખિલ ગામની જનતા પર અનેરો પ્રભાવ પાડ્યો. તે દેશનાને છોડવા કોઇ ઇચ્છતું નહિ. દેશના-શ્રવણનો આવો સુંદર યોગ હંમેશ મળે, એવા અંતરના ઉદ્‌ગારો પુનઃ પુનઃ પ્રગટ કરતા. એ હેતુથી આચાર્યશ્રીને

સકલસંઘે એકત્રિત થઇ ચાતુર્માસની સ્થિરતા માટે વિનતિ કરી. અને ત્યાં સૂરિપ્રવરનું સંવત ૧૯૫૯ નું ચોમાસું થયું.

ચાતુર્માસ દરમ્યાન જુદાજુદા વિષયોને ચર્ચતી દેશના ચાલતી. તે દેશનાનો જૈન જૈનેતર જનતાએ ઘણોજ અનુમોદનીય લાભ ઉઠાવ્યો. આવો સુઅવસર આ ગામ માટે અભૂત પૂર્વ હતો. કોણ હતભાગી આવી સોનેરી તક ગુમાવે ? સઉ કોઇ સ્વકૃત્યમાની આચાર્યદેવની નિશ્રામાં ધર્માનુષ્ઠાનોને આરાધવામાં ઉદ્યુક્ત બન્યા.

બીજાપણ શાસન પ્રભાવનાના સુકાર્યો અનેક થયાં. આપણા પૂજ્ય ચરિત્ર નેતા પણ સૂરિવરની નિશ્રામા રહી યથાશક્ય ધર્મ-પ્રચારણા કરવી ચુકતા નહિ.

દુન્યવી જ્ઞાન સંપ્રાપ્ત કરવાના, વ્યવહારિક કુશળતાઓ કેળવવાના, નિરાબાધ આજીવિકા ચલાવવાના સાધનો હસ્તગત કરવાના ઉપાયો જગમાં અનાયાસે અનેકાનેક સ્વયમેવ અથવા સ્નેહીઓની પ્રેરણાથી માનવીઓ મેળવેજ છે. અને તેમાં નિષ્ણાતતા પણ પ્રાપ્ત કરે છે. પણ આત્માના વાસ્તવિક જ્ઞાનનો વિકાસ કરનાર, પુણ્યને પાપના ભેદોની ઓળખાણ કરાવનાર, હિત અને અહિતવાળા માર્ગનું યથાતથ્ય જ્ઞાન પ્રગટાવનાર શિક્ષક અને શિક્ષણના સાધનો, ભાગ્યવંતોનેજ સુલભ થાય છે. દુન્યવી શિક્ષણો કરતાં આલોક અને પરલોકમાં ઇષ્ટ-પ્રાપક જો કોઇ પુષ્ટ સાધન હોય તો તે ધાર્મિક શિક્ષણજ છે. જે ધાર્મિક શિક્ષણ અન્ય અખિલ શિક્ષણ કે કલાઓનો એક સાગર છે

જૈન પાઠશાળા—

આર્ય દેશમાં, તેમાંય જૈન કુળમાં જન્મ્યા પછી, જૈન આચનું માનસ, જૈન ધર્મના જ્ઞાન તરફથી બીજાય નહિ, રંગાય નહિ, તરબોળ બને નહિ, તો ખરેખર માનવુંજ પડે કે હાથમાં નિધાન હોવા છતાં કંગાલીયત ! આ ઉદ્દેશ અને શુભ આશયથી સૂરિવર્ય

ની જનતાને જૈન ધર્મની એક પાઠશાળા સ્થાપવાનો ઉપદેશ આપ્યો . જે ઉપદેશને ગુણાનુરાગી જનતાએ સહર્ષ વધાવી લીધો. જેના ણામે અત્રે સારા પાયા ઉપર ચાલુ થઈ, જેમાં અનેકાનેક બાળો યાવધિ ધર્માભ્યાસ કરી, ધર્મક્રિયાઓ આરાધી, જન્મ સાફલ્ય ળવી રહ્યા છે. તે પાઠશાળા હાલ **શ્રી આત્માનંદ જૈન પાઠશાલા** શુભ નામથી પ્રસિદ્ધ છે.

ચતુર્માસ બાદ સૂરિ પુરંદર વિહાર કરવા તૈયાર થયા. તેઓશ્રીના ગુણોથી, અજોડ ત્યાગવૃત્તિથી, અચિન્ત્ય નિઃસ્પૃહતાથી અને તેઓની નિરભિમાનતાથી, અત્રેના જન-હૃદયોમાં, તેઓશ્રીના પ્રતિ, રાસ્ત ધર્મરાગની લાગણીઓ, આ યોગની હંમેશ માટે માંગણીઓ કરી રહી હતી. આચાર્યપુંગવના ઉપદેશથી તીર્થોના સંઘો કાઢવાથી ધના પુણ્ય અને લાભને સમજી શેઠ મુલચંદ ખુશાલચંદે ઇડરથી કુંભારીયાજી તીર્થનો સંઘ કાઢ્યો. જેમાં સૂરિશેખર તેમજ અન્ય મુનિવરો, ગામના તથા બહારના શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ સોત્સાહ ભાગ લીધો. પુનીત કુંભારીયાજી તીર્થની સર્વજનોએ સહર્ષ યાત્રા કરી ત્યાં પૂજા સંઘ વાત્સલ્ય આદિ સુકૃત્યો પણ થયા. ત્યાંથી સૂરિવર અન્ય મુનિવર સાથે પુનઃ [illegible] પધાર્યા. થોડા દિવસની સ્થિરતા કરી તત્ત્વ પિપાસુ જનતાને તત્ત્વામૃતપાનથી સંતુષ્ટ કરી, આચાર્ય શ્રી આદિ ઠાણા પંદરે ત્યાંથી વિહાર કર્યો. [illegible], પેથાપુર, વિજાપુર વિગેરે અનેકાનેક સ્થળે ધર્મોપદેશ [illegible] કપડવંજ પધાર્યા. ભવ્ય સત્કારથી પ્રવેશ થયો. ત્યાં પણ તેમની દેશનાથી જનતા અત્યંત મુગ્ધ બની. [illegible] માટે તૈયારી થવા લાગી. તે [illegible] જૈન સંઘે એકત્રિત થઈ [illegible] આગ્રહ કર્યો. રાત્રિના સમય લગભગ [illegible] સુધી [illegible] વિનંતિ કરી ધર્મ ધુરંધર સૂરિજીની [illegible] ભાવના સંવેગ વધી રહી [illegible] હતો. [illegible] હોય, તે [illegible]

વહેવું પણ શાસન સેવા માટેજ છે. નિઃસ્વાર્થ પ્રવૃત્તિક મહાત્માઓ જ્યારે જ્યારે જ્યાં જ્યાં વચન ઉચ્ચારે છે, પ્રવૃત્તિઓ આદરે છે, ત્યારે ત્યારે ત્યાં ત્યાં શ્રી જૈન શાસનની સેવાજ જળહળે છે. લગભગ બે ત્રણુ કલાક સુધી રોકવાની વિજ્ઞપ્તિઓ થયા પછી, કપડવંજની ભાવુક જનતાને શુભાશયી મહાત્માએ જણાવ્યું કે, કોઇ વિશેષ ધર્મનો લાભ થતો હોય તો સ્થિરતા થાય, બાકી તો વિહારનો પ્રાયઃ નિર્ણય થઇ ગયો છે. બસ એટલુંજ સાંભળતાં ધર્મપ્રેમી જનતાએ, તેઓશ્રીને જણાવ્યું કે, આપ શ્રી જે ધર્મ પ્રભાવનાનું કાર્ય ફરમાવો, તેમાં તન, મન ને ધનનો વ્યય કરવામાં અમો તૈયાર છીએ. મધુર અને પરોપકાર રસને ઝરાવતા આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે, આર્ય સમાજીઓએ જૈનમત સમીક્ષામાં જૈન ધર્મ પ્રતિ કરેલ કુટીલ આક્ષેપોના પ્રતિકાર બાબતનો દિલ્હીની કોર્ટમાં એક કેસ (case) ચાલી રહ્યો છે. હાલ તેમાં મદદ કરવી એ શ્રેયો માર્ગ છે, અને શાસનહિતનું કાર્ય છે. વિપક્ષ તરફથી જૈનધર્મ પ્રતિકુલ આક્ષેપો થાય, જૈન ધર્મની અપભ્રાજના કરાય અને સત્ય સનાતન તત્ત્વો નિંદાય, ત્યારે શુદ્ધ જૈની તરીકેની પ્રત્યેકની ફરજ છે, કે તે તે આક્ષેપોને હટાવી શાસનનો વિજયધ્વજ ફરકાવવો.

સંમિલિત ત્યાંની જનતાએ તુરતાતુરત તેઓશ્રીના વચનને આદેશરૂપ માની સાતસો જેટલી રકમ એકઠી કરી. અને ત્યાં મોકલવા માટે કબુલ્યું. સૂરીશ્વરજીની સ્થિરતા દરમ્યાન અનેક સુકૃત્ય સુકાર્યો થયા.

દિલ્હીનો કેસ દિલ્હીના જ સંઘે પોતાનાજ ખર્ચે પતાવ્યો. અને અંતે વિજય મેળવ્યો. કપડવંજની ટીપના રૂપીયા દિલ્હીથી સ્વીકારવા ના પાડી, તેથી ત્યાં મોકલવા મોકુફ રહ્યા. જે રકમની વ્યવસ્થા કરવા શ્રી સંઘે એકત્રિત થઇ, મંદિરોની, ઉપાશ્રયની, તેમજ અન્ય ધર્મસ્થાનોની વ્યવસ્થા જળવાય, એવા મહત્વ પૂર્ણ હેતુથી એક ધર્મની પેઢી ખોલવામાં આવી. જે મીઠાજી કલ્યાણજીના નામથી પ્રસિદ્ધ છે. તે

દ્વારા અનેક જીર્ણ મંદિરોની મરામત અને અન્ય ધર્મસ્થાનોના ણ થઇ રહ્યા છે.

અનુપમ ઉપકારી મહાપુરૂષનો અતુલ્ય ઉપકાર હજુ સુધી જનતા સંભારી રહી છે.

વિહાર કરતા કરતા મહારાજશ્રી વડોદરા ભવ્ય સત્કારપૂર્વક પધાર્યા. સૂરિજીના આગમનથી વિજળીના પાવરની જેમ ધર્મપ્રવૃત્તિઓ ચૈતન્ય-વંત બની. આચાર્યદેવેશની દેશના એટલે વડોદરાની જૈનજનતા માટે ઇષ્ટમાં ઇષ્ટભોજન કરતાંય અતિપ્રિય થઈ પડી. ધર્મપ્રેમી સરળાશયી શ્રોતાવર્ગ, સમયસર દેશના શ્રવણ માટે હાજરજ રહેતો. અને અનેક ગંભીર અને ગહન પ્રશ્નો કરી, તેનો ઉકેલ મળતાં અતીવ સંતુષ્ટ થતો. તૃષાતુરોને અનાયાસે મળેલ અમૃતકુંપો, શ્યે છૂટે! પ્રવચન પીયૂષનું પાન પ્રતિદિન બની રહે. એ હેતુથી સંઘે ચાતુર્માસની સ્થિરતા માટે વિનંતિ કરી. આચાર્યશ્રી વિશેષ લાભ દેખી ત્યાં રહ્યા.

તેઓશ્રીની નિર્મલ નિશ્રામાં આપણા ચરિત્ર-નેતા સંયમ ધર્મના વિકાસમાં ઉજમ બનતા. સંયમને પુષ્ટ કરનારી આવશ્યક ક્રિયાઓની આરાધનામાં અપ્રમત્ત રીતે તત્પર રહેતા. જ્ઞાન ધ્યાનની તીવ્રા-વેગી પ્રવૃત્તિઓ પણ ખંતથી સાધતા. અહિંના ચાતુર્માસમાં આપણા ચારિત્રમણિએ આગમોના સારભૂત તત્ત્વબોધક પ્રકરણોનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો. પ્રકરણોના જાણકાર, દ્રવ્યાનુયોગના અનુભવી ગોકળભાઇની સાથે પણ તત્ત્વ ચર્ચાનો જમાવ થતો. અને તેઓની સાથે ચર્ચા-પ્રવૃત્તિઓથી પ્રકરણગત તત્વજ્ઞાન અને તેના ઉંડા અનુભવો મજબૂત બનતા ગયા. વળી તેઓની ધારણાશક્તિ, કુશાગ્ર બુદ્ધિ અને તીવ્રતર્ક-પ્રતિભાનો પરિચય તે વૃદ્ધ ગોકળભાઇનેય તાજુબ કરતો.

શાસનના ઉદ્યોતકાર અગ્રેસરપદે ભાવિમાં થવાના હોય, તેવી ભાગ્યવંત વ્યક્તિઓની અદૃશ્ય વિપુલ શક્તિઓ, ધીમે ધીમે ખીલવાની સાથે પ્રસિદ્ધિ પમાડે છે. દીક્ષા-પર્યાયના બેજ વર્ષ થયા છતાંય, ચરિત્ર

નેતાનો ચારિત્ર-વિકાસ અને અન્ય અગમ્યથી ભરેલી તેઓની નિત્ય પ્રવૃત્તિઓ પુરજોસથી પુષ્ટ થતી જતી. વળી તેઓ જે અભ્યાસ કરતા તે ખંતથી અને માનસ-મંદિરમાં દૃઢ બનાવતા. કારણકે, તેઓ સારી રીતે સમજતા હતા, કે આ વયમનો મજબુત અભ્યાસ ભાવિમાં ઉન્નતિ-શિખરનું સોપાન છે. અભ્યાસ કરવા સાથે અન્યને તેજ અભ્યાસ કરાવવાની કુશળતા પણ તેઓમાં કુદરતી હતી.

જીજ્ઞાસુઓનું આગમન—

વડોદરાથી ચઉકોશ દુર આવેલ છાણી ગામથી ચરિત્રનેતાની પાસે અભ્યાસ કરવા ચાર પાંચ જિજ્ઞાસુ યુવકો આવતા હતા. જેઓ બહુ વિનય અને નમ્રતાથી કર્મગ્રંથાદિ પ્રકરણોનો ચરિત્રનેતા પાસે બહુ સુંદર રીતિએ અભ્યાસ કરતા હતા. વાંચકો વિચારશે કે હમેશા ચઉ કોશ આવવું અને જવું, એ પરિશ્રમ, ખરેખર, ચરિત્રનેતાની અન્યોને સમજાવવાની, સૂક્ષ્મ પ્રશ્નોને પણ બાદર બનાવી ઉકેલ કરવાની, ઉગ્ર પ્રતિભાનેજ આભારી છે. અને બીજી તે યુવકોની જ્ઞાન જિજ્ઞાસાની તે સમયના અભ્યાસ કરનાર યુવકો, શાહ દલસુખભાઇ જમનાદાસ, (જેઓ [illegible] સંસાર ત્યાગી, કુટુંબ કબીલો, ધન, મિલ્કત છોડી, સંયમી [illegible] મુનિશ્રી દેવેન્દ્રવિજય તરીકે વિચરી રહ્યા છે.) શા. મોહનલાલ [illegible] વા છગનભાઇ મુલચંદ વિગેરે હાલ પણ તે પ્રકરણના [illegible] અનુભવમાં દિનપ્રતિદિન આગળ વધે જાય છે.

[illegible] વિહાર કરી તરસાલી મીયાગામ સીનોર આદિ ક્ષેત્રોમાં [illegible] (જુનાકુંભનગર) પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું.

[illegible] આચાર્ય પુંગવ પરિશ્રમિત થતા, [illegible] અનેક સ્થળોએ પ્રવચન આપવાની [illegible] ગુરૂ-આજ્ઞાને વધાવી કુશળતાપૂર્વક [illegible] આપતા, જેથી તત્ત્વપિપાસુ

જનતાને, તે પ્રમાણે [illegible] આ-ચાર્યશ્રી તેમના પ્રવચન, અને તે પ્રવચનોમાં રહેલી [illegible] ખૂબ ખુશાલી અનુભવતા. પ્રાય: [illegible] વ્યાખ્યાન આપવાનો પ્રસંગ [illegible], [illegible] રોચક શૈલીએ અને આકર્ષક રીતે તેઓએ વ્યાખ્યાન [illegible] કરી. ભરૂચમાં ધર્મપ્રેમી જનતાએ પ્રભાવ [illegible] કરી શાસન પ્રભાવના કરી.

પ્રકરણોના અભ્યાસક અને ધર્માનુષ્ઠાનોના સંપૂર્ણ અભિલાષી [illegible] અનુપચંદભાઈ પણ પૂજ્ય સૂરિ પ્રવરની દીક્ષાના [illegible] વિની દેશનાનો અપ્રમત્ત બની લાભ લઈ રહ્યા હતા. આપણા ચરિત્ર નેતાશ્રીને પણ અમુક અમુક પ્રસંગે પ્રવચન માટે પૂજ્યશ્રીની તરફથી આજ્ઞાઓ થતી. અને ત્યારે તેઓ જનપ્રિય અને ધર્માનન્દ પોષક અનેકાનેક વિષયોપર યુક્તિ પુરસ્સર પ્રવચનો આપતા. તે વ્યાખ્યાનોમાં ખાસ અગત્યની ખુબી તો એ હતી કે, કર્મગ્રન્થના તેમજ અન્ય પ્રકરણોના સૂક્ષ્મ અને કઠિન વિષયોને પણ, એવા તો સરળ અને રોચક બનાવી જનતાને જચાવતા કે જેની ખૂબીજ ન્યારી હતી. વળી તેઓશ્રીની કંઠની મધુરતા અને સ્વરની બુલંદતા તો શ્રોતામાં સુગંધીનુંજ કામ કરી રહી હતી. દીક્ષા-પર્યાયને ટૂંક સમયજ થયો હોવા છતાં, દેશના આપવાની અને સરળ તેમજ રોચકશૈલીએ જનતાને આકર્ષવાની શક્તિએ અજોડપણું ગ્રહણ કર્યું હતું.

ખરેખર ! સુવાર્નીનું જેસીલું ભ્રેમ, કંઠની સુસ્વરતા, તત્ત્વનો અગાધ બોધ અને તર્કશાલી પ્રતિભા, એ બધીય શક્તિઓ જેઓમાં ખીલેલી હોય, તે વ્યક્તિનો વચન-પ્રવાહ આદર્શ અને આનંદદાયી કેમ ન બને !

ભરૂચથી ઉગ્ર વિહાર કરી, આચાર્યપુંગવની સાથે આપણા ચરિત્રનેતા, અનેક ગામોમાં જૈન-જૈનેતર પ્રજાને જાહેર ધર્મવ્યા-

ખ્યાનો આપતા, અનેકવિધ ઉપકાર કરીને વિસ્તારતા રતલામ પધા
ત્યાં પ્રવેશોત્સવ પણ સુંદર થયો. વ્યાખ્યાનોની ઘણીજ ધૂમ મ
જનતા સહર્ષ સામોદ અને ઉત્સાહપૂર્વક સન્નિધ્યવરના સુગુણો પ્રા
તેમજ સાથમાં રહેલ મુનિઓની ત્યાગવૃત્તિ જોઈ ઘણીજ ખુશી પડ
ત્યાંના જાણકાર બુદ્ધિકુશલ શેઠ મિશ્રીમલજી (હાલના મલયસાગરજી
વારંવાર ચરિત્ર નેતાનાં ભાષણો આચાર્યશ્રીથી પ્રાર્થના કરીને કર
વતા હતા. જેમાં કર્મ (Phylosophy) ફિલોસુફીના વ્યાખ્યા
હજુ સુધી તેઓ તથા ત્યાંની જનતા ભુલી નથી.

માળવા જેવી રસાલ ભૂમિ છે, તેવીજ ધર્મ તીર્થો, અને ધ
ર્મીઓ માટે એક વખતે પ્રશંસા પાત્ર બનેલી છે. માળવાના અને
તીર્થોમાં માંડવગઢ પણ એક પુનીત અને દર્શનીય તીર્થ મનાય. અ
યાત્રાળુઓનો સમૂહ અત્રે યાત્રા માટે ઘણાજ ઉલ્લાસ પૂર્વક આવે
અત્રેનું સુંદર શિખરવાળું વિશાલ અને ભવ્ય પ્રાચીન જિનમંદિ
તેમજ તેમાં વિરાજમાન અનુપમ તેજસ્વી, ઝગમગતી જ્યોત-સ્વ
જિનાધિપોના ચમત્કારી પ્રાચીન બિંબો જોતાંની સાથેજ આગં
યાત્રુઓને અનેરો આનંદ અને સદ્‌ભાવનાઓનું પુર વહાવે છે. ર
તીર્થના એકજવાર દર્શન કરનાર વ્યક્તિને, દર્શનની પુનઃપુનઃ ઝં
નાજ થાય છે. આચાર્યપુંગવના સદુપદેશથી રતલામ નિવાસી સુશ્રે
શેઠ કુંગરસીભાઈએ માંડવગઢનો વ્યવસ્થાપૂર્વક એક સંઘ કાઢયો. જે
સેંકડો માલવી ભાઈઓએ લાભ લીધો. પ્રતિપ્રયાણોમાં પ્રાયઃ આપ
ચરિત્ર-નેતાને વ્યાખ્યાન આપવાનો પ્રસંગ સ્વીકારવો પડતો. જે
પ્રતાપે માલવી વર્ગમાં ઘણો સારો લાભ થતો. શ્રીસંઘ પૂજ્યવર
જૈન-મસીદ્ર આદિની પણ તીર્થ-યાત્રા ક
ી.

મહારાજ, ભવ્ય સત્કાર પુર
ના શ્રવણમાં જનતા ઘણી

ખ્યાનો આપતા, અનેકવિધ ઉપકાર કોરીને વિસ્તારતા **રતલામ** પધાર્યા. જ્યાં પ્રવેશોત્સવ પણ સુંદર થયો. વ્યાખ્યાનોની ઘણીજ ધૂમ મચી. જનતા સહર્ષ સામોદ અને ઉત્સાહપૂર્વક સચ્રિપ્રવરના સુગુણો પ્રતિ, તેમજ સાથમાં રહેલ મુનિઓની ત્યાગવૃત્તિ જોઈ ઘણીજ ઝુકી પડી. ત્યાંના જાણકાર બુદ્ધિકુશલ શેઠ મિશ્રીમલજી (હાલના મલયસાગરજી) વારંવાર ચરિત્ર નેતાનાં ભાષણો આચાર્યશ્રીથી પ્રાર્થના કરીને કરાવતા હતા. જેમાં કર્મ (Phylosophy) ફિલોસુફીના વ્યાખ્યાનો હજુ સુધી તેઓ તથા ત્યાંની જનતા ભુલી નથી.

માળવા જેવી રસાલ ભૂમિ છે, તેવીજ ધર્મ તીર્થો, અં મીઓ માટે એક વખતે પ્રશંસા પાત્ર બનેલી છે. માળવાના તીર્થોમાં **માંડવગઢ** પણ એક પુનીત અને દર્શનીય તીર્થ મનાય યાત્રાળુઓનો સમૂહ અત્રે યાત્રા માટે ઘણાજ ઉલ્લાસ પૂર્વક ચ અત્રેનું સુંદર શિખરવાળું વિશાલ અને ભવ્ય પ્રાચીન જિન તેમજ તેમાં વિરાજમાન અનુપમ તેજસ્વી, ઝગમગતી જ્યોત જિનાધિપોના ચમત્કારી પ્રાચીન બિંબો જોતાંની સાથેજ અ યાત્રુઓને અનેરો આનંદ અને સદ્ભાવનાઓનું પુર વહાવે છે તીર્થના એકજવાર દર્શન કરનાર વ્યક્તિને, દર્શનની પુનઃપુનઃ નાજ થાય છે. આચાર્યપુંગવના સદુપદેશથી રતલામ નિવાસી ! શેઠ ડુંગરસીભાઇએ માંડવગઢનો વ્યવસ્થાયુક્ત એક સંઘ કાઢ્યો સેંકડો માલવી ભાઇઓએ લાભ લીધો. પ્રતિપ્રયાણોમાં પ્રાયઃ ચ ચરિત્ર–નેતાને વ્યાખ્યાન આપવાનો પ્રસંગ સ્વીકારવો પડતો. પ્રતાપે માલવી વર્ગમાં ઘણો સારો લાભ થતો. શ્રીસંઘ પૂજ્ છાયામાં નિર્વિઘ્ને ઉજ્જૈન–મક્ષીજી આદિની પણ તીર્થ–યાત્ર આત્માની સફળતા માનવા લાગ્યો.

વિહાર કરી પૂજ્ય સૂરીશ્વરજી મહારાજ, ભવ્ય સત્કાર **મહિદપુર** પધાર્યા. તેઓશ્રીની સેવામાં, દેશના શ્રવણમાં જનતા !

પૂ૦ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ

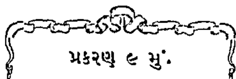
[illegible] મુનિ મંડળનો [illegible] જેમણે જનતા આપું [illegible] વિનંતી કરતાં [illegible] નેતાને [illegible]

પૂ૦ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ

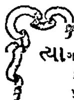
(૧૯૬૧ મા મહીદપુર (માળવા) માં લેવાયેલ ફોટો)

શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રી. પ્રેસ-પાલીતાણા.

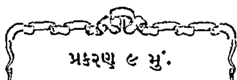
પ્રકરણ ૯ મું.

(શ્રી સમેતશિખરજીની યાત્રા–અંતર્ગત વિવિધ તીર્થોની ટૂંકી સંક્ષિપ્ત માહિતી–શ્રી પાવાપુરીજીની પંચતીર્થી—)

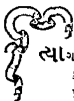
ત્યાગનિધાન મંગલમય મહાત્માઓ, વિકટ પ્રદેશોમાં ઉગ્ર–વિહારો કરી, અનેકોને સન્માર્ગનો રાહ બતાવી રહ્યા છે. ભાગ્યવંત પ્રાણીઓ અનુપમ ગુણી મહાત્માઓની સંગતને સોનેરીપળ માની વધાવે છે. સંગતથી થતી સુગુણરંગતને માનસ-મંદિરમાં ઝળકાવે છે. જીવન–ચક્રને નિયમિત બનાવી આદર્શ જીવને જીવતાં શિખે છે.

વિચાર અને વર્તન તેમજ વાણી એકજ સરખી, જેઓમાં અનુભવાતી હોય તેવા મહાત્માઓજ દુનિયામાં કલ્યાણ સાધી કે સધાવી

પ્રકરણ ૯ મું.

(શ્રી સમેતશિખરજીની યાત્રા-અંતર્ગત વિવિધ તીર્થોની ટુંકી સંક્ષિપ્ત માહિતી-શ્રી પાવાપુરીજીની પંચતીર્થી—)

ત્યાગનિધાન મંગલમય મહાત્માઓ, વિકટ પ્રદેશોમાં ઉગ્ર-વિહારો કરી, અનેકોને સન્માર્ગનો રાહ બતાવી રહ્યા છે. ભાગ્યવંત પ્રાણીઓ અનુપમ ગુણી મહાત્માઓની સંગતને સોનેરીપળ માની વધાવે છે. સંગતથી થતી સુગુણરંગતને માનસ-મંદિરમા ઝળકાવે છે. જીવન-ચક્રને નિયમિત બનાવી આદર્શ જીવને જીવતાં શિખે છે.

વિચાર અને વર્તન તેમજ વાણી એકજ સરખી, જેઓમાં અનુભવાની હોય તેવા મહાત્માઓજ દુનિયામાં કલ્યાણ સાધી કે સધાવી

શકે છે. જેઓ વિશ્વને અનુકૂલજ વાણી વદે છે. અને વિશ્વને અનુકૂલ આચરણને આચરે છે. તેજ યોગીવરો પૂજનીય વંદનીય મંગલમય છે, ને મનાય છે. પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ આદરતાં, હર્ષ-વિષાદો જેને ના જ-રાયે ઉંડી અસર કરે છે. અને આરંભેલી પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિના અન્ત-યામે વિજયને વરે છે. પ્રવૃત્તિઓના પ્રારંભમાંજ તેનો વિજય તેઓ સન્મુખજ જુએ છે. જગતભરના વિજય માટે, જેઓનું જીવન સુપ્રત થયું હોય તે મહર્ષિઓની દીવ્યદષ્ટિ, અને વંદનીય ચારિત્રનીપ્રભા વિશ્વ ઉપર અનોખા પ્રકાશને પાડનાર બને છે. તેઓના વચન શ્રેણીથી થતી સ્પર્શના ભાવુક શ્રોતાવર્ગને ભાવનું-ભાજન બનાવવા સાથે, નવચૈતન્ય પ્રગટાવે છે. જે નવ ચૈતન્ય નિતાંત પ્રફુલ્લિત થતાં એક દીપકથી જેમ હજારો દીપકો પ્રગટે છે. તેમ હજારોને સુબોધની નિર્મળ ધારાથી નવ ચૈતન્યવાન બનાવે છે. અને એ અજબ ચૈતન્ય-વિજળી વિશ્વભરમાં વ્યાપે છે. એટલે જ્યાં ને ત્યાં જ્ઞાન-ચિરાગની ઝગમગતી જ્વલંત જ્યોતિ મૂર્તિમંત બની પ્રકાશ, પ્રકાશ ને પ્રકાશજ સર્જે છે. અને અનંત પ્રકાશમાં તે આત્માઓ એકાકાર બની, કદીય તમસ્તોમને સ્પર્શતા નથી. આહાહા ! આ બધોય પ્રભાવ, એ વિશ્વવત્સલ, વિશ્વ-દીપક, વિશ્વ-તારક, પરમોપકારી નિર્ગ્રંથોનોજ છે !

બગીચાની શોભા, વિવિધ રંગબેરંગી સૌરભ ભર્યો કુસુમવૃંદ હોય છે, ગૃહસ્થાશ્રમની શોભા, કુટુંબ-કબીલો અને ધન મનાય છે, માનવ પ્રકૃતિની શોભા, કમલ સમુ મુખ છે, વનરાજિની શોભા, હારબંધ જમા થએલી વૃક્ષની શ્રેણીઓ છે. તેમ અખિલ પૃથ્વીની શોભા, ગુણી પુરૂષો અને પુનીત તીર્થોજ હોય છે. જે દેશમાં ઉત્તમ કવિ, ઉત્તમ વક્તા અને સર્વોચ્ચ વિદ્યા-સંપન્ન પુરૂષ, તેમજ તરણતારણ તીર્થો વિદ્યમાન હોય છે, તે દેશ કેવલ મૃત્યુલોક નહી કિન્તુ દેવલોકથી પણ અધિક મનાય છે. આબાદીવાળો અને સમૃદ્ધિવાન્ કહેવાય છે. અને તે ભાવુક અનેક યાત્રાળુઓની મીઠી નજરોથી નિરીક્ષાય છે. જે જે તીર્થો જુદાજુદા દેશોના વિભાગોમાં પુનીત તીર્થો આવેલા છે, તે

તીર્થોની વ્યવસ્થા, સુઘડતા અને સ્વચ્છતા, તે તે દેશના કુશલ કાર્યકર્તાઓ જાળવી રહ્યા છે. જેમ પ્રાચીનકાળમાં અન્ય ધર્માવલંબીઓના તીર્થો કરતાં જૈનતીર્થો કેઈગણી અધિકતા ધરાવતાં હતાં. હાલના સમયમાં પણ જે જે જૈનોના પ્રાચીન તીર્થો છે, તે તે તીર્થો લાખોની સાગતથી ઉદ્ભવેલ છે. તે નિઃશંક છે. અને તેની સાચવણી જેવીને તેવી હમણાં પણ આપણે જોઈ રહ્યા છીએ, તે તીર્થપ્રેમી શાસનહિતૈષી જૈનસમાજને આભારી છે. કારણકે તેઓ સમજતા હતા કે "Delay is dangorous" (આજનું કામ કાલ ઉપર ન રાખવું.)

વર્તમાન સમયમાં વિદ્યમાન સેંકડો તીર્થો પુરવાર કરે છે કે, ભૂતકાલમાં જૈનોની વસ્તી અને આબાદીના પ્રમાણો હજારોની સંખ્યામાં હોવા જોઇએ; મોગલાઇ જુલ્મી મારફાલામાં સેંકડો અને હજારો મૂર્તિઓ નાશવંત બની. એ કારમી સત્તાના ગેરવ્યાજબી સપાટામાં, કેઈક તો મંદિરો અને મૂર્તિઓ સપડાતાં, જુલ્મી કાલના પ્રવાહથી જેટલાં સંરક્ષિત રહ્યા, કે જેટલી મૂર્તિઓ ભૂમિગૃહમાં સચવાઈ, તેટલાં મંદિરોને મૂર્તિઓ, એ પ્રાચીન ઉન્નતિની અવધિનું પ્રદર્શન કરે છે. વિહારભૂમિસમવસરણ તીર્થો, એ તીર્થંકરદેવોના કલ્યાણક, વિહાર, સ્થિતિ સ્થાન, મહાત્માઓના નિર્વાણ વગેરે ઉત્તમ અવસરોમાં ઉદ્ભવે છે. તે કલ્યાણકો થયાને હજારો નહિ, બલ્કે લાખ્ખો વર્ષો વ્યતીત થયાં છતાં પણ, તે ક્ષેત્રો પુનીત અને પૂજ્ય મનાયાં. ત્યાંની ધૂલી–સ્પર્શના પણ નિર્મળતાનો હેતુ મનાઈ. દેવો પણ આ તીર્થને પુણ્ય માનીને ત્યાં ભક્તિ, સ્તવના, પૂજા આદિ કરવા આવતા હતા ને વર્તમાનમાં પણ કેટલાક તીર્થોમાં અદૃશ્યરૂપે તેઓ આવી ચમત્કારની માળા વિસ્તારતાં જનતાને ધર્મ માર્ગે દોરે છે અને વિસ્મયતા પમાડતા શ્રદ્ધા મજબુત કરાવે છે. ખરેખર તીર્થો એ નિવૃત્તિનું ધામ, યોગીઓનું નિવાસ-નિકેતન અને ભાવના દેવીની પુરેપુરી આરાધના અને આત્માની અજબ જ્યોત જગાવનાર તે મૌલિક જ્યોત !

અનુપમ તીર્થોની મહત્તા વધારવામાં જનતાની પ્રતીતિ અને

પ્રીતિ ઉદ્‌ભવાવવામાં ભાવનાની ઉદાત્તતા અને પુનીતતા જગાવવામાં મહાન્ વિદ્વાન્ આચાર્યોએ શ્લોકો દ્વારાએ સ્તુતિઓ અને પ્રેરણા કરી. તેઓના અનુગ રાજાઓએ, ભક્ત ધનાઢ્યોએ, ઉપદેશની અસરોથી પુનીત ભૂમિપર લાખ્ખોને કોડોના પાણી-પ્રવાહસમા દ્રવ્ય વ્યયથી, ભવ્ય મંદીરો બનાવી, અને શાન્ત મુદ્રાભિરામ જિનેશ્વર પ્રભુના બિંબો ભરાવી, તે મંદિરોને અત્યંત મનોરમ બનાવી, તે તે તીર્થોની પ્રસિદ્ધિ અને દર્શનીયતાને ખૂબજ પ્રસરાવી છે.

મહદુપકારી મહાત્માઓનો વિહાર પણ અનેકધા ઉપકારક નિવડે છે. ઉપરાંત પોતાના ચરિત્રને વિકાસતા, અનુભવની વૃદ્ધિ અને ભાવનાઓની વિશુદ્ધતાનો પણ મહાન હેતુ બને છે. જ્યાં જ્યાં મહાત્માઓ વિચરે છે, તે તે પ્રદેશોમાં અમૃત સહોદરી પોતાની વાણીથી અને ચારિત્રના સુપ્રતાપથી, અજબ ધર્મની છાપ પાડતા જાય છે. ભગવાન **મહાવીર**દેવના નિર્દોષ અને તારક સિદ્ધાંતોને પણ પાઠવતા જાય છે. સાથે સાથે પાપ અને કુટીલતાની બદીઓના સડાનો નાશ કરતા જાય છે. દુનિયાના ત્રિવિધ તાપ-તપ્ત જંતુઓના વિમાસણોના વિખવાદ વાદળોને વિખેરતા જાય છે. જગથી કંટાળેલા દુઃખી, દરિદ્રિને, નિરાધારોને મહાત્માઓનો વિહાર એ ખરે! આશીર્વાદ રૂપજ બને છે. ટૂંકમાં ત્યાગમૂર્તિ મહાત્માઓ, સંસારિ જીવોના કલ્યાણ માટે અસાધારણ સાધનભૂત છે.

<u>કોઠારી કુટુંબની વિનતિઃ—</u>

સૂરિપુંગવે જ્યારે વડોદરામાં ચાતુર્માસ કર્યું હતુ, ત્યારે આચાર્યદેવના તેમજ ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમાન્ વીરવિજય મહારાજના ઉપદેશથી, કોઠારી જમનાદાસ, અને ઘીયા ગડબડદાસ, **શ્રી સમેત-શિખરજી**ના સંઘ સાથે યાત્રા કરવા ભાવના ધરાવતા હતા. શ્રદ્ધાપ્રેમી કોઠારી કુટુંબ, મહિદપૂરમાં, સૂરિ-શેખરને સપરિવાર શ્રી સમેતશિખરના સંઘમાં પધારવા માટે, વિનંતી કરવા આવ્યું, તેઓનો અતીવ

આગ્રહ, તેમજ વિવિધ દેશોમાં આવેલ પાવન તીર્થોની યાત્રાઓ દર્શન શુદ્ધિનું કારણ બને છે, પ્રાચીન તીર્થો અને મનોહર જિન-બિંબોને ઝુકી ઝુકીને નમતાં કેઈ ભવોના ભ્રમણ વિલય થાય છે, સુભાવના વિશુદ્ધિને વિકાશ એ ત્રણેયને તીર્થયાત્રાઓ સુસાધ્ય બનાવી આપે છે. આ બધોએ લાભાલાભ જોઈ આચાર્યપુંગવે તે મહાન્ યાત્રા માટે હા પાડી. જેથી વડોદરાથી બહોળી સંખ્યામાં આવેલ શ્રાવક શ્રાવિકાઓ તેમજ સૂરિપ્રવર અને આપણા ચરિત્ર દીપક આદિ મહારાજ આવી ત્યાંથી સુમુહૂર્તે સમેતશિખર પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું.

ગામે ગામ યાત્રાઓ કરતા, અનેકવિધ ધર્મ પ્રભાવનાને વિસ્તારતા ધર્મથી અજ્ઞાત જીવોને ધર્મના સુંદર રહસ્યને સમજાવતા શ્રી સંઘની સાથે સૂરિ પુરંદર આદિ મુનિ સમુદાય ઉત્સાહ પૂર્વક કાનપુર આવ્યો. કાનપુર એ કલ્યાણક ભૂમિ ન હોવા છતાં શહેરના મધ્ય ભાગમાં રૂગનાથપ્રસાદજીએ પોતાના અઢળક દ્રવ્ય વ્યયથી બંધાવેલ ભવ્ય શ્રી ધર્મનાથજી ભગવાનનુ મિનાકારી જિન ચૈત્યનું અને તેમાં બીરાજમાન અદ્ભૂત પ્રતિમાજીનું દર્શન કલ્યાણક ભૂમિની જેમ સઉ કોઇને અનેરા આલ્હાદને દેનારૂં બન્યું. પૂજા સ્તવનાદિ કરી સર્વેએ યાત્રાને સફળી બનાવી.

ગોમતી કિનારે શોભતું ભરચક વસ્તી સંપન્ન લખનૌ શહેર વસેલું છે. અહીં આવતા સૂરિ શ્રી અને સકળ સંઘ ભાવપૂર્વક ગામયાત્રાર્થે ઘણા સમુદાય સાથે નીકળ્યા. અહીં અઢાર જૈન શ્વેતાંબર મંદિરો વિદ્યમાન છે. કેટલાક મંદિરોમાં સ્ફટીક રત્નોની અને પોખરાજની ભવ્ય આકર્ષક પ્રતિમાઓ દર્શનાતુરોને પ્રશાંત રસપાઇ રહી છે જેમાં ઉન્નાવ આદિ સ્થળેથી જે પ્રતિબિંબો મળ્યા છે. તે પ્રતિમાઓ તો મહાન્ ઇતિહાસ વેત્તાઓએ ઇસ્વીસન પૂર્વેની હોવાનું અનુમાન કર્યું છે. જેના દર્શન કરતા સૌ આનંદમગ્ન બન્યા અને અદ્ભુત ભાવનાના વહેના પ્રવાહની લહેરીઓનો લખલૂટ આનંદ અનુભવ્યો. અહીંથી વિહાર કરી સર્વે કાશી (બનારસ)આવ્યા.

ગંગાના મનોહર ઘાટ ઉપર વસતું કાશી એ પુનીત પ્રાચીન નગર છે. શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના અને શ્રી સુપાર્શ્વનાથ ભગવાનના ચાર ચાર કલ્યાણકો આ સ્થાનેજ થયેલા છે. દશ અગીઆર જિનમંદિરોથી આ નગરી અતિમોહક બની રહી છે.

સાત શિખરોથી શોભતું શ્રી ચિંતામણી પાર્શ્વનાથ પ્રભુનું મંદિર અતિ રમ્ય અને મુખ્ય છે. આ વારાણસી નગરીથી ચારેક માઇલ દૂર એક **સિંહપુરીનામક** પ્રાચીન અને ઘણું રમણીય તીર્થ છે. અહિં ભગવાન શ્રેયાસનાથના, ચ્યવન, જન્મ દીક્ષા અને કેવળજ્ઞાન એ ચાર કલ્યાણકો થએલા હોઈ, પવિત્ર ભૂમિ મનાય છે. જ્યાંનું મંદિર સાક્ષાત્ સમોવસરણનેજ યાદ કરાવે છે.

સિંહપુરીથી ચારકોશ દૂર ગંગાના તટ ઉપર **ચંદ્રપુરી** નગરી પ્રાચીન સમયની પ્રસિદ્ધિ પામેલી છે. હાલ પણ તેજ નામથી પંકાય છે. ભગવાન **ચંદ્રપ્રભુ**ના ચાર કલ્યાણક અત્રે થયેલા હોવાથી આ કલ્યાણક ભૂમિને સ્પર્શવા ઘણા યાત્રાળુઓનું આગમન ચાલુ રહે છે. બીજાું એક સુંદર જિનાલય ગંગા કિનારાપર ધર્મશાળાથી નજીક દેવવિમાનસમુ કરતા કોરવાણી છે. આ કલ્યાણક ભૂમિઓને ઘણાંજ ભાવપૂર્વક સ્પર્શ કરતા તરણ તારક તીર્થંકર દેવોની સન્મુખ સ્તવના ભાવના અને પૂજાદ્વારા અતુલ આનંદ તેમજ આત્મ-વિકાશને પ્રગટાવતા આચાર્યશ્રી અને તેઓશ્રીની શીતલ છાયામાં રહેલ મુનિ-વર્ગ સકલ સંઘ સમેત કાશીથી વિહાર કરી **બિહાર** સસત્કાર પધાર્યા.

બિહાર પણ પ્રાચીન છે. જૈન વસ્તી પહેલાં ઘણી વિપુલ હતી. **તુંગીઆ** નગરી જે શાસ્ત્ર પ્રસિદ્ધ છે. તે અહિંથી ઘણી નિકટવર્તી છે. અને હાલ તે તુંગી નામે ઓળખાય છે. અહિં ચાર ભવ્ય મંદિરો છે. જે શિલ્પકળાનું પુરાતન નૈપુણ્ય જણાવી રહ્યા છે. બિહારની પણ સર્વ સંઘે ઘણીજ ભાવથી યાત્રા કરી કૃતકૃત્યતા મેળવી.

નિબીડ પાપના પુંજોને પરાજનાર, પુણ્યની નિર્મળ રાશિઓના સંચયનું સાધન, આત્માની વિશુદ્ધતાને જગાવનાર પુણ્યભૂમિ **પાવાપુરી**માં ગચ્છાધિપતિ સૂરિ-શેખર સસંઘ પધાર્યા. આ તીર્થ ચરમ તીર્થાધિપતિ **શ્રી મહાવીર** પ્રભુનું નિર્વાણ ક્ષેત્ર છે. નિર્વાણના દિવસે ઘણી ધામધૂમથી પ્રતિ વર્ષ મહાન્ ઉત્સવ ઉજવાય છે. સંસારમાં રૂઢ થયેલ દીપોત્સવી (દીવાળી) જેવા દીપના પર્વને ઘેર ન ઉજવતાં, હજારોની સંખ્યામાં મોટી માનવ મેદની અત્રે આવી ઘણુંજ પુણ્ય માની આ કલ્યાણક દિવસને ધર્મમય આરાધે છે. આ નગરનું નામ પૂર્વે અપાપાપુર હતું, પરંતુ પ્રભુનું નિર્વાણ થવાથી પાવાપુરી તરીકે જાહેરાતને પામ્યું છે. પ્રભુની અંતિમ દેશના ધારા જે સોળ પહોર સુધી જારી રહી, તે અહિંજ વરસી હતી અને દેવાધિદેવના નિર્વાણ બાદ ભાવ–ઉદ્યોતનો આ આર્યાવર્તમાં અભાવ થવાથી એ દિવસે, દ્રવ્ય ઉદ્યોત હજારો રત્નોના મેરૈયાં અને દીપકો પ્રગટાવવા દ્વારા કર્યો. ત્યારથી દીવાલીપર્વ પ્રચલિત થયુ.

ભગવાનના નિર્વાણ બાદ, જે સ્થાનમાં અગ્નિ સંસ્કાર કરવામાં આવ્યો હતો, તેજ સ્થળે આંજે એક વિશાળને મન મોહક **જળ-મંદિર** છે. કહેવાય છે કે પ્રભુના પુનીત દેહની ભસ્મોને અસંખ્ય ભક્તજનો લઈ જવા લાગ્યા. તેથી તે સ્થળે એક ઉંડો ખાડો બનતા, મહાન સરોવરરૂપ બની ગયો છે આ વિપુલ સરોવરમાં ખીલી રહેલાં સેંકડો કમળો જોતા, નયનોને અતીવ હર્ષપ્રદ બને છે આ સરોવરના મધ્ય ભાગમા પ્રભુશ્રીના સંસારી વડીલ ભ્રાતા શ્રી નંદીવર્ધને મંદિર બનાવ્યુ છે જેની સંપૂર્ણ વ્યવસ્થા અને સત્તા સેંકડો વર્ષોથી મૂર્તિપૂજક શ્વેતાંબર જૈન સંઘ અખંડિત રૂપે સાચવી રહ્યો છે.

સરોવરની મનોહરતા, અને મંદિરની ઉજ્જવલતા, તેમજ પ્રભુની પુનીત પાદુકાના દર્શન, હૃદયની અનુપમ ભાવનાના પુરોને વહાવે છે. આ તીર્થને ભાવપૂર્વક જુહાયા બાદ, **શ્રી ગુણીયાજી** તીર્થ આદિ **પંચતિર્થિની યાત્રા** માટે પ્રયાણ કર્યું

શ્રી ગુણીયાજી તીર્થ "ગુણશીલ ઉદ્યાન" નામે પુરાતન સમયમાં ઓળખાતું હતું. અને એ ઉદ્યાન પહેલાં રાજગૃહીનું જ હતું. હાલમાં, રાજગૃહીથી તે ચાર માઈલજ દુર છે. આ વનની ભૂમિ પ્રભુજીના તથા ભગવાન શ્રી ગૌતમના પુનીત પાદપદ્મથી પાવન થઇ છે. ત્યાંના વિશાળ મંદિરમાં પ્રભુ મહાવીર મૂળનાયક તરીકે બિરાજે છે. તેમાં સંવત ૧૬૮૬ નો લેખ છે. આ મંદિર પણ જળાશયના મધ્ય ભાગમાં આવેલું હોઈ શ્રી પાવાપુરીજીના જળમંદિરની યાદગીરી આપે છે. અહિંથી ભગવાન **શ્રી ગૌતમસ્વામિજીની** જન્મભૂમિ **શ્રી કુંડલપુર**-(ગુબ્બરગામ) જુહાર્યું. જ્યાંનું દેરાસર ન્હાનું છતાં મનોહર છે.

<u>પુનિતભૂમિ</u>—

કુંડલપુરથી **રાજગૃહી** આવતા સઉ સંઘને પરિશ્રમ તો લાગ્યો. છતાં ભાવનાના વેગમાં, તેની ગણના નહિં કરતાં, યાત્રા માટે વિશેષ ઉત્સાહવંત બન્યા. આ રાજગૃહી નગરીમાં અંતિમ કેવલી શ્રી જંબુ સ્વામિજી, ધન્નાશાલિભદ્ર, મેઘકુમાર, સુલસા શ્રાવિકા વિગેરે ભાગ્યવંતોનો જન્મ થયેલ હતો. ભગવાન પુનીતપાદ મહાવીરપ્રભુ પણ અહિં ઘણીવાર પધાર્યા છે. અહિંના પહાડોની ભૂમિ ઘણી પૂજનીય સ્પર્શ મનાય છે. ભગવાનના અગ્યારેય ગણધર ભગવંતો અહિંજ નિર્વાણપદ પામ્યા છે. આ નગરીના પાંચેય પહાડો, એ હાથની પાંચ આંગળીઓની જેમ એક બીજાને સંકળાઇને રહેલા છે. એ પાંચ પહાડોની યાત્રા બહુ અદ્‌ભૂત છે. એ પાંચેના નામ શ્રી વિપુલગીરી, રત્નગીરી, ઉદયગીરી, સુવર્ણગીરી અને વૈભારગિરિ કહેવાય છે. એ પાંચેય પાવન પહાડોની હૃદયસ્પર્શી અને આહ્‌લાદક ભક્તિભીની ભાવનાથી ધૈર્યતાપૂર્વક સકલ સંઘે યાત્રાઓ કરી.

ચરમ જિનેશ્વર દેવ શ્રી મહાવીર દેવનું જન્મસ્થાન શ્રી **ક્ષત્રિયકુંડ** પણ જ રમણીય છે. જો કે હાલમાં ત્યાં જૈનોની વસ્તી કંઇ

પ્રમાણમાં છે. પરંતુ, ગૃહ ઓની રેખાઓ ઉપરથી, તેણીની પુરાત-સ્થાની તેજસ્વિતા જેમ કળી શકાય છે, તેમ અહિંની આજુબાજુની નાજુકડી ટેકરીઓ, અદ્ભૂત પ્રાચીન અવશેષો, વિશુદ્ધ વાતાવરણ અને રમણીય વૃક્ષ-ઘટાઓ આ ગામની પ્રાચીન આબાદીને પુરવાર કરે છે. તલેટીમાં એક ભવ્ય દેરાસર છે. ક્ષત્રિયકુંડ પહાડનો ચઢાવ આડો અવળો અને કઠીન છે. પહાડપર ચડતાં, સહુને વૃક્ષોની ઝુંડ-ઘટા નિરખી ઘડીભર ભય પેદા કરતો. પરંતુ ભાવનાઓણી પોતેજ ઊંચે ઉંચે ગમન કરતી હતી, જેથી અહિંના ચઢાવનો પરિશ્રમ અને નિર્જન સ્થાનનો ભય કોણ હિસાબમાં ગણે ? કારણ આ નગરમાં પ્રભુના ચ્યવન, જન્મ અને દીક્ષા ગણ ત્રણ કલ્યાણકો થયેલા છે.

આ પંચતીર્થીમાં પાંચમું તીર્થ શ્રી **કાકંદીજી** કહેવાય છે. જ્યાં શ્રી **સુવિધિનાથ** પ્રભુના ચાર કલ્યાણકો થયા છે. મંદિરમાં પૂજા ભક્તિ કરી સહુએ ઘણો આનંદ મેળવ્યો.

આ વિકટ છતાં મહામૂલી યાત્રાઓ કરી મહાતીર્થ શ્રી **સમેતશિખરજી** પ્રતિ વિહાર લંબાવ્યો. માર્ગમાં આ મહા-પહાડથી ૨૦ માઈલ દૂર ઋજુવાલીકા નદી આવી. જે નદીના તટે ' ગો-દોહિકાસને ' પ્રભુ શ્રી **મહાવીરદેવે** અતીવ દુર્લભ કેવળજ્ઞાનની જ્યોતને પ્રગટ કરી હતી. આ નદીની આજુબાજુનું વાતાવરણ ઘણું પવિત્ર અને શાન્તિ ભર્યું છે. પ્રભુના કેવળજ્ઞાન થયાના સ્મરણો આ સ્થાન જોતા કુદરતીજ વચગાળાના સમયના પડદા ઉંચા થતાં તાજાં બને છે અને અનેરી આત્મ-શુદ્ધિ પ્રગટ થાય છે. અહિંના નાનાં મંદિરમા સહુએ દર્શનનો લાભ ઉઠાવ્યો ઋજુવાલિકાથી વિહાર કરી એ મહા પહાડની તળાટી " **મધુવન** " મા આવતા હર્ષઘેલા સહુ સંઘે પુનીત પહાડના દર્શન, તેમજ તળાટીના વિશાળ અને સુંદર સાત મુખ્ય જિન ચૈત્યોના દર્શન કર્યા.

આ શ્રી " **શિખરજી** " પહાડ " The Parasnath

Hill " ના નામથી ઓળખાય છે. અનેક તીર્થંકરોના જે વનુંશાના આશ્રય નીચે અવ્યાબાધ પદને વર્યા છે, જે મહાતીર્થની પુનિતતાને મહાજ્ઞાનીમહર્ષિઓએ મુક્ત કંઠે ગાઇ છે, જેની સ્પર્શના માત્ર પ્રાણીઓના કલ્યાણને સાધવામાં પરમ કારણ મનાય છે. કુદરતીજ એ સોભાગી પહાડ ઉપર આબોહવા, દષ્ટિપ્રિય રમણીયતા, દ્રુમઘટા અને અનેક મૂલ્યવાળી ઔષધિઓ ઘણીજ વખણાય છે. આ મહા-ગિરિની ઉંચાઈ અન્ય જૈન તીર્થોના ગઢોથી કેઈગુણી અધિક છે. આ પુનીત તીર્થ પર આજ અવસર્પિણિમાં થયેલ ચોવીશ તીર્થપતિઓમાંથી **વીશ-તીર્થાધિપતિઓ** મોક્ષ નગરીમાં જઇ વસ્યા છે. ઉંચામાં ઉંચા સાત રજ્જુના સ્થાનને જલ્દી પામવા માટેજ શું આવા અત્યુચ્ચ પહાડનો આશ્રય લીધો હશે, એમ કહી જવાય છે ! તે જિનેશ્વરોના સ્મરણ રૂપ વીશ ટુંકોની વીશ દેરીઓ છે.

આ પહાડનું પણ કેવું અગમ્ય સૌભાગ્ય કહેવાય કે, જે તીર્થંકર દેવોને નિવાસ-પ્રિયબની, પોતે પણ પૂજનીયતા પ્રાપ્ત કરી !

વર્તમાન સમયમાં **શ્રી શિખરજી**ની યાત્રા મુનિવરો માટે ઘણીજ અઘરી મનાય છે. કારણ, એકતો વિકટ દેશ, ને જૈનોની ઘણીજ અલ્પ વસ્તી. શ્રાવકોનો સમુદાય મોટા પ્રમાણમાં સાથમાં હોય, તોજ આ પુનીતતમ તીર્થની યાત્રા, મહાપુન્યે કરી શકાય છે. અન્ય તીર્થોના સંઘો ઘણી સુલભતાથી અનેકાનેક ધર્મનિષ્ટ આત્માઓ કાઢે છે. પરંતુ આ મહાગિરિનો સંઘ કાઢવા કોઇ ઉદાર અને વિરલ ગૃહસ્થોજ તૈયાર થાય છે. પૂજ્ય આચાર્યશ્રીની શીતલછાયામાં નિર્વિઘ્નતાથી અનેક પ્રાચીન નાના તેમ મોટા તીર્થોની પગ-મુસાફરીથી યાત્રાઓ કરતા કરતાં, સકલ સંઘ પતિતપાવન ગિરિરાજની પુનીત છાયામાં આવી પહોંચતાં હર્ષનો પાર ન રહ્યો.

પુનીત પહાડના દર્શન થતાં વેંતજ સમગ્ર જનવૃંદ ભાવના અને ઉલ્લાસમાં ગરકાવ થયા. સર્વેના મુખપર હર્ષ, હર્ષ ને હર્ષની

રેખાઓ વ્યાપી. ઘણા સમયનો યત્ન અને કેન્દ્રિત ધ્યેય શીઘ્ર સફળ થવાનું હોઈ, આનંદ કેમ ન ઉપજે ? હર્ષની ઉર્મિઓથી હૃદય કેમ ન ઉભરાય ? આ ગિરિવરની યાત્રા પ્રાયઃ જીંદગીમાં એકવાર પણ થવી બહુ અશક્ય મનાય છે, જેઓ એ યાત્રા કરે તેનું પુણ્ય અમાપજ કેમ ન મનાય !

શ્રી સંઘના સર્વે યાત્રુઓ સૂરિશેખરાદિ મુનિ વર્ગની સાથે બહુ ઉત્સાહ પૂર્વક ઉપરના જળમંદિરમાં આવી સ્વ-જીવન-સફળ ધન્ય માનતા કૃત કૃત્ય થયા. વીશે કુંડોને જુહારી આ ભૂમિની નિર્મળતાથી સ્વગાત્ર અને હૃદયોને અતિ વિમળ બનાવ્યાં. પહાડ ઉપર આવેલ કુલ એકત્રીશ મંદિરો અને પાદુકાઓના દર્શન સર્વને અનુપમ આનંદ વધારવા સાથે ઉચ્ચ ભક્તિમાં પ્રેરક રહ્યા હતા.

આ પવિત્ર ભૂમિને, જૈન યા જૈનેતર ઘણાજ ભક્તિ ભાવથી આશ્ચર્ય ચકિત થઈ પ્રણિપાત કરે છે. આ ગિરિની માલિકી અને હક સંપૂર્ણ તથા જૈનમૂર્તિપૂજક શ્વેતાંબરીય સંઘનોજ પુરવાર થઇ ચુકેલ છે અન્યોની ભાવિમાં દખલગિરિ અટકાવવા આખોય પહાડ તે શ્રી સંઘે ખરીદી લીધો છે. સંપૂર્ણ વહીવટ અને હકુમત ઇસ્રીમાંની શ્રી આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢી સંભાળે છે. ભક્તિ ભાવપૂર્વક સૌએ થોડા દિવસ સ્થિરતા કરી ત્યાંથી વિહાર કરી અજીમગંજ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

(સૂરિજીનું અજીમગંજ સંઘાગ્રહથી આગમન-અદ્ભૂત શાસન ઉદ્યોત-ચાતુર્માસ નિર્ણયઃ—)

એકજ જલ-બિંદુ સ્વાતિ નક્ષત્રમાં, છીપલીના મુખમાં પડતાં સુંદર મૌક્તિક બને છે. તેજ જો સર્પના મુખમા જાય તો વિષ બને છે. ખારા સાગરમાં પડતા ક્ષારયુક્ત બને છે. અને તૃષાતુરને તે બિંદુ અમૃતથી પણ અધિક પ્રિય બને છે. વળી તેજ બિંદુ જ્વરાતુરને ભયંકરતા ઉભી કરે છે. વડનું નાનકડું બીજ યોગ્ય પ્રદેશમાં રોપતાં હજારો પ્રાણીઓને તેમજ પશુ-પંખીઓને તાપનિવારવા પૂર્વક

વિશ્રાંતિનું એક સ્મુષ્ટ ઉમદાસ્થાન બને છે. ઉષર ભૂમિમાં તે નિરર્થકતા પ્રાપ્ત કરે છે. એકજ ગુટિકા પરહેજ પાળનારા સમજુ મનુષ્યને આપતાં તે પુષ્ટિ આપવા સાથે રોગને નાબુદ કરે છે. અને તેજ ગુટિકા, કુભના કાબુને ગુમાઇ બેઠેલા દર્દીને કૃશતા પ્રાપ્ત કરાવા સાથે રોગ વર્ધક બને છે. તેવીજરીતે, ત્યાગી અને પરમોપકારી મહાત્માઓનો ઉપદેશ હમેશાં લાભનોજ ઉત્પાદક હોય છે. પરંતુ પાત્રતાનો પુરેપુરો સહયોગ હોય, તોજ તે ભાવના શ્રોતાઓથી વિસ્તરી ફલ પ્રાપ્ત કરાવે છે. એક વક્તાના વ્યાખ્યાનમાં (lecture) હજારો શ્રોતાઓનો મેળો મળે છે. પરંતુ વક્તાના પોતાના ધ્યેયરૂપ વિષયને, હૃદયમાં વસાવી વચનાનુસંગત વર્તવા, પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારવા જુજ વ્યક્તિઓજ તૈયાર થાય છે. એમાં પણ હૃદય-ભૂમિકાની વિશદતા ઉપર મોટો આધાર રહેલો છે. '**पद्मपत्रे स्थितं तोयं, धत्ते मुक्ताफलश्रियं**' કમલના પાંદડા પર રહેલ નાનું પણ જળબિંદુ પાત્રતાના સહયોગે મોતીની ઉપમા મેળવી શકે છે. શુભાશયથી મહોદય-નિધાન મહાપુરૂષોના બોલાયેલાં વચનો અને અપાયેલો ધર્મબોધ, ભવ્ય ને યોગ્ય વ્યક્તિઓના હૃદયોમાં વહેતા પાપધોધનો નિરોધ કરે છે. અને અનંત સ્થાયીપદની શોધ કરવા પ્રેરે છે.

અહમદનગર બહુજ પ્રાચીન અને મનોરમ શહેર છે અહીંની જનતા પણ ઘણીજ નમ્ર અને વિવેકશીલ તેમજ ધર્મભાવી છે. જૈન વર્ગમાં જાગીરદારી તરીકેની ખ્યાતિ, તેઓની જેવીને તેવી સચવાઈ રહેલ છે. અત્રેના સમૃદ્ધ શ્રેષ્ઠીઓએ, ગગનચુમ્બી અને મનોરમ નવ નવતો જિનાલયો દર્શનીય બનાવ્યા છે જેની ભક્તિભાવના શ્રદ્ધાયુક્ત ધર્મ-સંસ્કારોથી પ્રેરાઇ, ગર્ભ-શ્રીમંતો પણ નિયમિત રીતે કરી રહ્યા છે. ખાનદાનીયત, ખુબસુરતતા અને ઉદારતા અત્રેની જનતાને સ્હેજે વરેલ છે. ધર્મશ્રદ્ધાની અટલતા, જનતામાં હરપ્રસંગે ઓતપ્રોત થયેલી જણાય છે. જનવર્ગ ભદ્રિક-પ્રકૃતિનો છે, તેવોજ રાજકૃશલતામાં અહુજ નૈપુણ્ય ધરાવનાર અને સુમૃદ્ધ છે. આ અહમદનગરની જનતાએ સૂરિ-

શેખરનું આગમન સાંભળી, ઘણે દૂરસુધી સન્મુખ જઇ બહુજ ધામ-ધુમથી શહેર-પ્રવેશ કરાવ્યો. ઉપાશ્રયમાં વ્યાખ્યાન પીઠ ઉપર શ્રીમદ્ સૂરિજીએ સૈદ્ધાંતિક અને બોધપ્રદ દેશના આપી. જે દેશનાના પ્રતાપે જનતા પર ઘણીજ ઉંડી છાપ પડી. આચાર્ય પુંગવની ત્યાગવૃત્તિ પ્રતિ અને તેઓશ્રીની સાથે રહેલા પ્રશાન્ત મુનિમંડળ પ્રતિ અખિલજનતા રાગવતી બની.

આપણા ચરિત્રનેતા મુનિપ્રવર શ્રીમદ્ **લબ્ધિવિજયજી મહારાજ** પણ ગુરુદેવની મીઠી નજરથી પ્રતિદિન અનેકવિધ જ્ઞાનાભ્યાસ કરવામાં સમય પસાર કરતા, અવારનવાર તેઓશ્રીને વ્યાખ્યાનોનો, ધર્મ-ચર્ચાઓનો પ્રસંગ મળતો ગયો, તેમ તેમ પ્રવચન શૈલીનું નૈપુણ્ય પણ ખીલવતા ગયા.

આ શહેરની જનતાની પ્રવૃત્તિઓ, ભક્તિ, વ્યાખ્યાન શ્રવણની રીતિ, તેમજ સ્વામિભાઇઓ પ્રતિ અનન્ય ભક્તિ-વાત્સલ્યની અપૂર્વ ભાવના, સજ્જનોના મનને ખેંચનારી છે. વ્યાખ્યાનમાં પણ, સઉ કોઇ પૂર્ણ શાંતિથી વિનમ્રપણે, પોતપોતાના દરજ્જા પ્રમાણે બેસે છે. અને ઋદ્ધિમાનો આડંબરી ઠાઠ પ્રમાણે આવી ઘણીજ નમ્રતાથી ધર્મબોધ સાંભળે છે. તથા બહારગામથી યાત્રાર્થે આવતા સર્વ જૈનભાઇઓને હમદર્દી બતાવી, પોતાના સગાબંધુઓથી પણ અધિક પ્રીતિથી, મોટા ગર્ભ-શ્રીમંત સજ્જનો સત્કાર કરે છે. અને વિશેષ પ્રશંસા તો એ છે, કે આંગણે આવેલા સાધર્મિ-ભાઇઓ, ચાહે શ્રીમંત હો, યા સામાન્ય હો, દરેકને ભોજનાદિ કર્યાબાદ, એક એક રૂપૈયાનો ચાંદલો પણ કરે છે. ધન્ય છે ! આ અનુપમ સાધર્મિ ભાઇઓ પ્રત્યે વાત્સલ્ય ભાવનાની પરાકાષ્ઠાને ! જેઓ પ્રવચન સુન્દર જ્ઞાતિબંધુઓને પાછી ફેર મોકાની પ્રભાવના કરી સામાન્યવર્ગને જૈનધર્મમાં જોડી ધર્મ-રંગથી રંગતા હતા, તે ભાવુકજનોનો ભક્તિ વાત્સલ્યનો ભાવ કેટલો ઉચ્ચ પ્રકારનો હશે !

આચાર્યશ્રીની સ્વર્ગીય ધર્મ-દેશનાઓથી ધર્મજાગૃતિ અનેરી થવા પામી, ઉત્સાહ અને ઐક્ય ભાવથી સુકૃત કાર્યો કરવામાં સૂરિજીને ચાતુર્માસાર્થે ઘણીજ જોરશોરપૂર્વક વિજ્ઞપ્તિ થઈ, ગુરુદેવેશ પણ પ્રથમ પાત્રતા વિષયક અમે જે, ઉપર દર્શાવી ગયા તે મુજબ. સ્વાતિ નક્ષત્રમાં છીપલીમાં પડતા જળબિન્દુની જેમ ધર્મમૌક્તિકો પ્રગટાવવા માટે; પૂર્ણ યોગ્ય પાત્રતાવાળુ ક્ષેત્ર દેખી ચાતુર્માસ-નિવાસ સ્વીકાર્યો.

ચાતુર્માસ દરમ્યાન દેશના અને ત્યાગવૃત્તિના પ્રતાપે અનેકાનેક ધર્મક્રિયાઓ થવા પામી.

<u>વિનંતિ માટે ડેપ્યુટેશન</u>:—

ચોમાસા બાદ વિહારની તૈયારીઓ થઇ રહી હતી. તે અરસામા કલકત્તાથી બાબુ વર્ગને અન્ય પ્રતિષ્ઠિત સદ્‌ગ્રહસ્થોનું એક ડેપ્યુટેશન Deputation વિનંતી માટે આવ્યું. ઘણોજ આગ્રહ કર્યો. સુવિહિત શિરોમણી સૂરિ શેખરની પ્રકૃતિજ :એવી હતી, કે જેઓ પ્રશાન્ત પ્રજામાં, અને ઉપશાન્ત વાતાવરણમાંજ નિવાસ કરવા ઇચ્છતા. તે હેતુથી આ વિનંતીનો સ્વિકાર થયો નહિ.

આવેલ સદ્‌ગૃહસ્થોએ, વ્યાખ્યાન સાંભળવા માટે સૂરીશ્વરજીને સ્વ-જિજ્ઞાસા જાહેર કરી. પૂજ્ય આચાર્યદેવની આજ્ઞાથી, આપણા ચરિત્રનાયકશ્રીજીએ યુક્તિ પુરઃસર સૈદ્ધાંતિક પ્રવચન સંભળાવ્યું. જેમ ન્હાનું પણ નિધાન પોતાની તેજસ્વીતાથી જનતાને આંજી શકે છે, તેમ લઘુ-દીક્ષા પર્યાયવાળા એવા તેઓશ્રીએ, પોતાની વિદ્વતા અને તાર્કિક પ્રતિભાની ઓજસ્વીતાથી અખિલ શ્રોતૃસભાને ચિત્રાલેખ સમી બનાવી દીધી.

વ્યાખ્યાન બાદ સૂરિ-પુંગવની પાસે તે ધર્મ-શ્રવણથી ખુશ અને

હર્ષિત થએલા તે બાબુ આદિ જૈન વર્ગમાંથી રાયબહાદુર બદ્રી-દાસજી મુક્ત કંઠે પ્રશંસા કરવા લાગ્યા કે " ખરેખર ! આપના લઘુ-બંધુ શ્રીમદ્ **લબ્ધિવિજયજી** મહારાજની વ્યાખ્યાન દેવાની શૈલી, તે વિવિધ સૂક્ષ્મ વિષયોને સ્થૂલ અને સરળ રીતિએ સમજાવવાની અજોડ બુદ્ધિ, તેમજ સભાને ચાલતા વિષયોમાં તરબોલ બનાવવાનું લોહચુંબક જેવું આકર્ષણ અનેરુંજ ભાસે છે. ભાવિમાં આપની પાટને શોભાવનાર પ્રતાપી પુરૂષ નિવડશે, એમ ચોક્કસ માની શકાય છે. મુનિ મોહનલાલજી મહારાજના બાળ શિષ્ય પ્રતાપ મુનિજીનું, અમોએ વ્યાખ્યાન સાંભળ્યું, ત્યારે જે અપૂર્વ આનંદ આવ્યો હતો, તેથી આજે તે વ્યાખ્યાનની સ્મૃતિ થવા સાથે કંઇ ગુણો અધિક આનંદ અમોએ અનુભવ્યો છે. અમો ચોક્કસ રીતે જણાવીએ છીએ, કે **બંગાલ** પ્રદેશના શહેરોમાં કે ગામડાઓમાં, જો એઓશ્રીનાં જાહેર ભાષણો અનેક ચાલુ વિષયોને લગતા ગોઠવવામાં આવે તો જૈનોને શું પણ જૈનેતર વર્ગને અસાધારણ ઉપકારનું કારણ બને. વ્યાખ્યાનમાં એક એવી અજબ અદશ્ય ને પ્રચ્છન્ન શક્તિ અનુભવાય છે કે, કટ્ટર પાપીઓ, ઘોર હિંસકો, અનાચારના ખાડામાં ફુટબોલની (Foot-ball) જેમ ગબડતા ઉન્માર્ગગામી માનવીઓ, અને ધર્મ-પરાઙ્મુખી પ્રાણીઓ પણ યોગ્ય સન્-માર્ગમાં યોજાય છે. અને પ્રભુ **મહાવીર**-દેવનો અહિંસા ધર્મનો સંદેશો, પ્રત્યેક પ્રાણીઓના કર્ણ કોટરોમાં ગુંજત-રવ કરે છે. ખરેખર ! આ ભારતવાસીઓનો ઉદ્ધાર આવા નિર્મળ અને નિસ્પૃહી મહાત્માઓની દેશનાઓથીજ થશે ! "

અજીમગંજના ચાતુર્માસમાં ત્યાંના પાત્રજનનાએ આચાર્યદેવના વચન ઝીલીને હૃદય ભૂમિકાઓ ઉપર સ્થાપના કરી સુકૃતોના અનેક સુફળોને મેળવ્યાં. સમૃદ્ધ સદ્‌ગૃહસ્થો પ્રાપ્ત થયેલી લક્ષ્મીની ચંચલતાને સમજી ધર્મ-પ્રભાવનામાં અને નાસન-ઉદ્યોતમાં, ઉદારતા પૂર્વક દ્રવ્ય વ્યય કરવા અચુકપણે ઉત્સુક રહેતા એક દિવસ તો ધનપતસિંહજીના

પુત્રોએ ગીનીઓની પ્રભાવના દ્વારા મિષ્ટ ભોજન કરાવી સાધર્મિક ભક્તિ પ્રદર્શિત કરી હતી, અત્રેની જનતા એ ચાતુર્માસના ઉપકારને અદ્યાવધિ ભુલતી નથી. ઝંખે છે.

એ અનુપમ નિસ્પૃહી મહાત્માની ચાતુર્માસની પુર્ણાહૂતી થતા બહોળા મુનિ-મંડળ સહ અત્રેથી વિહાર કર્યો. અને નજીકમા આવેલ **બાલુચર** મુકામે પધાર્યા. અત્રે શ્રાવકોનાં પચાસેક ઘર છે પ્રભુ **વિમળનાથ** અને **આદિનાથ** ભગવાનના ને **પાર્શ્વનાથ** પ્રભુના મંદિર ઘણાજ મનોહર અને ચિત્તાકર્ષક છે. અત્રે આવના ચાતુર્માસ બાબુ **ધનપતસિંહજી**ના પરિવારમાંથી બાબુ **સર સુરપતસિંહજી** તરફથી સ્વામિભક્તિ સારી જળવાય છે.

<u>ભવ્ય સંઘ:—</u>

અજીમગંજના ચાતુર્માસ દરમ્યાનના વ્યાખ્યાનોની અસર ઘણીજ અનુમોદનીય થઇ હતી. તે ઉપદેશ પીયુષથી ભિંજાયેલ, બાલુચરના બાબુજી ધનપતસિંહજીના ધર્મપત્ની શ્રીમતી શ્રાવિકા રાણી મેનાકુમારીએ **ચંપાપુરી**નો એક ભવ્ય સંઘ કાઢયો. જેમાં આચાર્યશ્રી આદિ મુનિવરોએ લાભનું કારણ જાણી, તેમાં સાથ આપ્યો. જે સંઘમાં મોટરો, ગાડીઓ, અને બેલગાડીઓ બહોળા પ્રમાણમાં હોઇ સાથેના સંઘમાં યોજાયેલ સેંકડો માનવોને ઘણી અનુકુલતા રહેતી.

તીર્થ શ્રી ચંપાપુરીજી પહોંચતાં, વચવચમા આવતાં અનેક ગામોમાં, જૈન જૈનેતરની મોટી મેદની સમક્ષ સૂરિશેખર સુસંદ નિનાદે, આત્માની સિદ્ધિ, મોક્ષની નિશ્ચલતા, પૂર્વજન્મની અસ્તિત્વતા, પુણ્ય-પાપદ્વારા સુખ દુઃખની ઉત્પાદકતા, વિગેરે વિગેરે વિષયો પર, દલીલોદ્વારા સારો પ્રકાશ પાડતા. તે પ્રિયતમ પ્રવચનોના શ્ર અનેકોએ અવરી પણ પ્રતિજ્ઞાઓ સહેલાઈથી સ્વિકારી. શ્રદ્ધાને ?

વવા સાથે ધર્માનુષ્ઠાનો આરાધવામાં અનેકો પ્રેર્યા. કર્મના વિપાકોને ઝ પાપનામાર્ગોને, ને અમૂમોલ પ્રવચનોનો શ્રોતા નિશ્ચાંજલિ આપતા ર થતો.

બંગાલ પ્રદેશને સ્વપાદરેણુથી પુનીત બનાવના અનેક સ્થળોએ રશેખર ધર્મબોધ આપતા હતા.

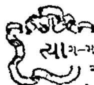
એક સમય એવો હતો, કે બંગાલમાં લાખોની સંખ્યા પ્રમાણ નોની અવગાઢ વસ્તી ગણાતી. સેંકડો જિનમંદિરો પણ આજ દેશમાં હોવા જોઇએ. પ્રભુ વીરસ્વામિએ આ બંગાલની ભૂમિને પોતાના ચરણ કમલથી પવિત્ર બનાવેલ છે. અત્રેની પ્રજા કેટલી સોભાગી ગણાતી હતી, કે જેના પૂર્વજો શ્રી મહાવીર પ્રભુના મુખમાંથી ઝરતા બ્હોળુંને ઝીલતા કાલચક્રની અજબ લીલાના પ્રતાપે અને જૈનાચાર્યોનું આ પ્રદેશમાં બહુજ જુજ આગમન થવાથી અન્ય સંપ્રદાયવાલાઓએ વચલા ભાગમાં આ ઘોઝારી પલનો લાભ ઉઠાવ્યો. નિરાશ્રિત પ્રજાને વાગ્-જાલોમાં ફસાવી, અને પોતાની મનઘડત માનેલી ધર્મ-પ્રવૃત્તિઓને ફસાવી ઉન્માર્ગે દોર્યો. જેથી જૈન માર્ગાનુયાયીઓ અલ્પ પ્રમાણમાં થતા ગયા.ધર્મહીન પ્રવૃત્તિઓ વધતી ગઈ આમિષ આહાર અને મદ્યપાનો ઘેર ઘેર વ્યાપવા લાગ્યા. ધર્મના સંસ્કારો ભુંસાયા લગભગ અનાર્ય તુલ્યજ પ્રજા લેખાવા લાગી. ખરેખર ભગવાનના શાસનપર બેઠેલા ભસ્મ-ગ્રહનો આ કારમો દેખાવ કેમ ન મનાય?

એ આનુખેડ અને વિકટ પ્રદેશમાં આચાર્યપુરંદરની છાયામાં રહી, આપણા ચરિત્ર નેતા અહિંસા ધર્મનો પ્રચાર કરવામાં, સાચા ધર્મના સંદેશોને પાઠવવામાં, ગામોગામ જૈનશાલાભાવણોદ્વારા વેગવતી પ્રવૃત્તિથી કટિબદ્ધ રહેતા. સેંકડો જૈન જૈનેતરોએ એ પ્રવચનોનો ઉમદા લાભ ઉઠાવ્યો. સેંકડો નહિં બલ્કે હજારોએ સ્વ-ઇષ્ટઇશ્વર સાક્ષીએ માંસાહાર અને મદિરાપાનાદિને ત્યાગવાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી. આ ચાલતી

વ્યાખ્યાનોની પ્રથા બંગાલીઓને ઉપકારક અને ધર્મના સત્-પંથની દર્શક નિવડી. બંગાલનો વિહાર જો કે, વિકટ અને ભયાવહ છે, છતાંય એ ધર્મના લીડરે (leader) નિડરતાથી વિચરી, ઉપકારનો અનુપમ વરસાદ વરસાવ્યો. જેઓ માંસાહાર કરવામાં ધર્મ મનાવતા હતા, તેવાઓને પણ સરળ અને હૃદય સ્પર્શી દલીલોથી માંસ મદિરાના કટ્ટર ત્યાગી બનાવ્યા. જોરશોરથી પ્રતિદિન વ્યાખ્યાન, અને જાહેર ભાષણોની પ્રવૃત્તિઓ ચાલુ છતાં, ગુરૂસેવા તથા નવનવા શાસ્ત્રોનું અવલોકન મંદ ન પડતાં, અધિક અધિક ઉત્તેજિત થતુ ગયું. ધન્ય છે એ શાસન સેવક અને ધર્મ સુભટ બાળ-વયસ્ક મુનિપ્રવરને !

પ્રકરણ ૧૧ મું.

ત્યાગ-મહોદધિ, આચાર્યશ્રીની શીતલ છાયામાં, બંગાલની જનતાને અનેકધા ધર્મોપકાર વિસ્તારતા, આપણા ચરિત્રનાયકશ્રી, ગ્વાલીયર સ્ટેટના રાજ્યાંતર્ગત લશ્કર શહેર તરફ પધાર્યા. લશ્કરના શ્રી સંઘનો અતિ આગ્રહ થતાં, તેઓશ્રીનો ચાતુર્માસનો અત્રેજ નિર્ણય થયો. આચાર્યશ્રીની ઓજસ્વી અને સ્વર્ગીય દેશનાના પ્રવાહમાં અનેક ભવ્યાત્માઓએ સ્નાન કર્યું, અને કુશીલ મલીનતાઓ દૂર કરી પવિત્રતા મેળવી. સન્માર્ગમાં યોજાઇ, સદાચારના મંત્રપાઠી બન્યા.

એક પ્રસંગે સૂરિ-શેખરનું સ્વાસ્થ્ય અકસ્માત બગડયું. કર્મની વિપાકતાનો ઉદય, ઘણીજ સહિષ્ણુતા રાખી, સમભાવે તેઓશ્રી સહન કરતા. વ્યાખ્યાનપીઠ ચરિત્ર દીપકનેજ સુપરત થઇ. ઉત્સાહી અને ઉદ્યોગી હોવા તેઓશ્રી વ્યાખ્યાનોના પ્રસંગને ક્ષેમ ગણી વધાવી લેતા,

બાવિમાં જેઓના પ્રવચન-પ્રતાપે, વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિનું બિરૂદ (title) જેઓને વરવાનું હોય, તે પુણ્ય-નિધાન મુનિવર, વ્યાખ્યાનકળા ખીલવવાની તક કેમ જતી કરે ?

ગુરૂ આજ્ઞા થતાં, ગુરૂ સેવા અને જનોપકાર સમજી, વ્યાખ્યાન આપવાનું સ્વીકાર્યું. આ અરસામાં ચરિત્રનેતાનો વ્યાકરણ, કાવ્ય, જૈન જૈનેતર ન્યાય તેમજ સૈદ્ધાંતિક તત્ત્વજ્ઞાન આદિનો અભ્યાસ પૂરો ખીલી ચૂક્યો હતો. ખીલેલું કમલ પોતાની સૌરભથી ભ્રમરગણને મસ્તાન અને અનુરાગી બનાવે છે. તેમ સુવક્તા પણ અનેક વિશેષતાઓ હોય, તો વ્યાખ્યાનકળાની અતુલ અને વિપુલ સૌરભથી હજારો શ્રોતા ભમરાઓને મુગ્ધ બનાવવા સાથે ધર્માનુરાગી બનાવે છે.

ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનો નિરંતર વિવિધ તત્ત્વોને પોષતાં ચાલવા લાગ્યા. વ્યાખ્યાનોની ધૂન એવી તો જામી, કે જેના પ્રતાપે મોટી સંખ્યા વ્યાખ્યાનમાં આવવા લાગી. જૈન કે જૈનેતર અખિલ વર્ગને ઘણાજ બોધક નિવડયા. વ્યાખ્યાન શ્રોતાઓ કેટલીક વખત ઈશ્વર વિષયક, કર્તૃત્વ વિષયક, આત્મ વિષયક અને મોક્ષ સબંધિ અનેકાનેક પ્રશ્નો પુછતાં, જેનો ઉકેલ ઘણોજ સુંદર રીતિએ થતો જેથી ઇતર વર્ગ પણ મુક્તકંઠે ગુરૂદેવની અતુલ પ્રતિભાને પ્રશંસતો અને જૈન ધર્મના સનાતન મર્મના રહસ્યો સમજી અનુરાગી બનતો ટુંકમાં અખિલ માનવ સમૂહ તેઓશ્રીના મધુર પ્રવચનોને સપ્રીતિ તલસતો મુનિશ્રીનું સ્વાસ્થ્ય તદ્દન તંદુરસ્ત બન્યું છતાંય વ્યાખ્યાન તો આપણા ચરિત્ર નાયકની વ્યાખ્યાન કળાથી ખુશ થઇ તેઓનેજ સુપરત કર્યું

પ્રિય વાંચકગણ ! દુનિયામાં સ્વાભાવિક નિયમ છે કે, જ્યાં કોઇ નવીનતા દેખી તે તરફ દોરવાય ! ચરિત્રનેતા ઉગતા-વક્તા હતા વળી નિરંતર બહોળા સાહિત્યનું અવલોકન, યુવાવસ્થાની વેગવતી શક્તિ અને સરસ્વતીજીની મહેર. એટલે કે વ્યાખ્યાનની રસ-પોષકતા અજબજ હોય ગુપ્ત-નિધાન પ્રગટ થતાં ગૃહસ્થો જેવો અપૂર્વ આનંદ અનુભવે

તેમ ચરિત્ર-નેતાનીખીલેલી અનેક શક્તિઓની પરિચય
માં, સૂરીશ્વરજી અને અન્ય મુનિગણ ઘણોજ તાજુબ થયો. અને
રે ભૂરિ પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. પણ ચરિત્ર-નેતા તો વિશેષે વિશેષ
ર, વિનયી, અને લઘુતાયુક્ત બનતા ગયા.

મૅ પ્રવાહ—

પ્રત્યેક પ્રાણીઓને સંસારની અટારી શેરીઓમાં અટપટો ચાલતો
ર્મપ્રવાહ ઇચ્છાથી કે અનિચ્છાથી સ્પર્શેજ છે. ધીરોને, વીરોને અને
ાનીઓને પણ એ પ્રવાહનો સ્પર્શ વિલક્ષણ દશા અનુભવાવે છે. એ
ારમા અને કમકમાટી ઉપજાવનાર કર્મના ચક્રમાં સૌ કોઇને ગંધર્ષિત
થવું જ પડ્યું છે. એ કર્મચક્ર નથી પાતાલમાં પેસેલાને છોડતું, કે
નથી સ્વર્ગમાં સીધાવેલાને છોડતું, નથી અવનિતલના શુભ ભાગમાં
ગેનાયલાને મૂકતું. કે નથી સૈન્યથી વીંટાળેયેલા ચક્રવર્ત્તીને છોડતું;
એતો એની અજબ લીલા સહેલાઇથી પ્રસાર્યે જાય છે. હા એ
પ્રવાહની ઓટમાંય પણ સામે મુખે તેના મોજાઓથી કશ્પોક બન્યા
સિવાય, હામ બીડી સામો તારો તરનાર એ પ્રવાહની અમાપ શક્તિને
લોપી ધ્યેય સિદ્ધ કરવા સમર્થ બને એ નિઃશંક વાત છે, બાકી વ્હેણમાં
તણાવું એ સહેજ સ્વભાવ છે. સમતાના શૌર્ય ભર્યા ધોધથીજ પુણ્ય-
નિધાન આત્માઓ પ્રવાહનો પ્રતિરોધ કરી શકે છે. યોગીશ્વરોના ધ્યાન
પહાડ પાસે પ્રતિપક્ષ પ્રયાણ કરતા પ્રવાહને નિરુદ્ધ થવું પડ્યું છે.
વિપુલમતિ મહાત્માઓને પણ જડ કર્મોએ મુઝારો અનુભવાવ્યો છે,
પુદ્ગલની અનંત શક્તિ છે. અને એજ અનંતશક્તિ અનંત-
શક્તિમાન ચેતનનો પરાભવ કરવા શક્તિમાન બને છે. કહ્યું
છે કે " કદી ચેતન બળવાન છે. કદી કરમ બળવાન; ચેતન
નિજબળ વાપરે તોજ બને ભગવાન " કર્મ અને આત્મા બન્નેને
અનાદિ કાળનો સંબંધ છે કદી ચેતન પોતાનું પરિબળ અજમાવી
કર્મને પરાસ્ત કરે છે અને કદી કર્મપ્રકૃતિ ચેતનને મુઝાવી પોતાની

સત્તાનો ભોગવટો કરે છે. સંસારની અકળ લીલામાં કર્મ સત્તે ઝૂઝ કરતો આત્મા સિદ્ધ સ્વભાવ પ્રગટ કરે છે. અને તે સિંહનાદથી કર્મ પ્રકૃતિરૂપ મૃગલાઓ ભાગાભાગ કરે, રાડપાડે અને વનમાં ક્યાંય છુપાઈ અદશ્ય થઈ જાય છે. કોઈ તપોનિધાન, પુણ્યનિધાન, ગુણનિધાન, જ્ઞાન નિધાન, તેજોનિધાન આત્મભાવમાં રમણ કરતા મહાત્મા ભાન સૂતેલ ચેતનને સિંહનાદથી જગાવે. શુભધ્યાનની લય લગાવે તેજ કે અસીમ વહેતા કર્મપ્રવાહનો સામનો કરી, શુભધ્યાન નૌકાએ ચઢી લઈ મુક્તિકિનારાની મનોરમતા નીરખવા ભાગ્યશાળી બને છે. બન્યા છે. અને બનશે. જ્યારે અને ત્યારે એ કર્મપ્રવાહના વહેણમાં વહેતું રોધી સામનો કર્યે જ છુટકો. બાકી એ પ્રવાહમાં તણાયે જ જવાશે સત્તાનું કારમુ રાજ્ય અટકવાનું નથી. કર્મની કરોડી અને કેડી કાતીલથી જગતના જીવો કેઈ દુઃખના ડુંગરોથી અને વિપત્તિની વાદળીઓથી ઝડપાયા. પરન્તુ આત્મિક તત્વના અન્વેષક મહાત્માઓ ઉપસર્ગોને મહોત્સવ માને છે. અણમોલ પ્રસંગ માની ભાવ ભક્તિથી તે દુઃખદ પ્રસંગોને સુખદ માની વધાવે છે. નથી પડી જેઓને દેહની કે ગેહની. નથી પડી જેઓને જીવનની કે મરણની, નથી પડી જેને કુટુંબીઓની અગર સ્નેહીઓની ચિન્તા. તેવા પૂજ્ય પરમ પુરુષો અંતે ઉદય આવતા ઉત્સાહી અને ધૈર્યશાળી બની ચિરસ્મરણીય મહર્ષિઓની હરોળમાં ગણત્રી કરાવે છે.

આપણા ચરિત્રનેતા દિનપ્રતિદિન જ્ઞાન, ધ્યાન, ક્રિયા, ગુરુ જ્ઞાનોના અનુભવો અને વિવિધ શિક્ષાઓથી પોતાના જીવન નિકેતનને આભૂષિત કરતા જતા હતા. ગુરૂ સેવા, ગુરૂ વચનપાલનની તીવ્ર ભાવના, ગુરૂની ધર્મઆશિષો વરવાની કામના એ આપણા ચરિત્ર નાયકના સાધ્ય મંત્રો બન્યા. હરેક પ્રવૃત્તિઓમાં એ મંત્રો રમતાપથમાં જડાઈ ગયા. વળી એઓથી ક્ષમા બલે ક્રોધને, નમ્રતાથી ઉદ્ધતાઇને, વિનયથી અહંકારને જીતવાનું શીખ્યા. જ્ઞાન તરૂણ બનતું ગયું. જ્ઞાન કલેવરની ઓજસ્વિતા વધી. પ્રૌઢ પંડિતોને પણ તાજુબ બનાવવાની પ્રતિ-

ગઇ. તર્ક ઉત્પન્ન કરી વક્રોક્તિવાળાઓને પણ સુયુક્તિથી કરવાની આવડત અજબ રીતે કેળવી. મુહૂર્તમાં રહેલા મણિ શોભાનો વધારો કરે છે. તેમ પોતાના ગુરૂદેવની નિશ્રામાં રહી. નનું ગૌરવ વધારવામાં, ગુરૂદેવની કીર્તિને નિષ્કંટક વહાવવામાં વધારો કરવામાં આપણા ચરિત્ર નાયકે કમ્મર કસી.

ખ્યાનની આજ્ઞા—

અકસ્માત્ પૂજ્યપાદ વિજયકમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજની તબીયત ી. અશક્તિ વધતી ગઈ, અને તેથીજ વ્યાખ્યાનાદિ કાર્યોમાં ક્ત બન્યા. શિષ્યના ગૌરવમાં પોતાનું ગૌરવ માનનાર એ મહાત્માએ ના લઘુ અને વિદ્વાન્ શિષ્ય મુનિશ્રી લબ્ધિવિજયજીને આજ્ઞા આપી, આજ્ઞાને શિરસાવંદ્ય ગાની પ્રતિદિન વ્યાખ્યાનનું કાર્ય પોતેજ સ્વીકાર્યું, ાતાને નવા નવા વક્તાઓને સાંભળવાની ઉત્સુક્તા હોય એ સ્વભાવિક સદ્ધર્મરક્ષક પુણ્યપ્રતિબિંબ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજને ત્ર નાયકથી બીજા અન્ય મોટા શિષ્યો વિદ્યમાન હોવા છતાં વ્યાખ્યાનની ા ચરિત્ર નાયકનેજ કરવામાં આવી. ઘરમાં ઘણા પુત્રો હોવા છતાં ર્ંકુશળને વ્યવહારદક્ષ પુત્રનેજ પેઢી સુપ્રત થાય છે.

આપણા ચરિત્રનાયકે ઉત્સાહથી ભવ્યઆત્માઓને તારવાના ક શુભ ઇરાદાથી લશ્કરમાં વ્યાખ્યાનની પીઠ અલંકૃત કરી. સિંહનાદ ેવા બુલંદ અને કોયલ જેવા મધુર અવાજથી સભાને અસંત આકર્ષી, રિત્ર નાયકના વ્યાખ્યાનમાં ભાષાની જાહજલાના અનેકાંતવાદના પીયૂષનો ંટકાવ હતો. તર્કોને દલીલોની લહેર હતી, રોચકના અને બોધકતાની અનોખી આત્મજ્ઞાન મૌક્તિક પ્રગટાવનાર છીપો હતી, લશ્કર ગામની અખીલ જનતા એ વ્યાખ્યાનોમાં મંત્રમુગ્ધ બની, વ્યાખ્યાનમાં શરૂઆતથી તે અંતસુધી જનતાને પૂર્ણ રસીકતા બંધાઈ રહેતી, મિત્રોની મંડળીમાં ગૃહસ્થોમાં એકજ વ્યાખ્યાનની પ્રશંસા વાયુવેગે પ્રસરી. વ્યાખ્યાનમાં વૈરાગ્ય-પર, આત્મવાદ, મૂર્તિમંડન, દયાધર્મ વિગેરે ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ચર્ચાતા

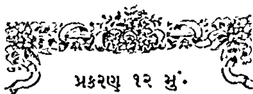
નંદસૂરિજી (આત્મારામજી) મહારાજ તેઓ અવતાર મહા
જન્મ્યા. ભિક્ષાચર બન્યા. હજારો સ્ત્રી પુરૂષોને વીતરાગ
માર્ગના અભિરક્ત ભક્ત બનાવ્યા. અનેકોની હૃદય ભૂમિકામાં
બીજ વાવ્યાં. એ મહાપુરૂષે દેશના જળથી તે ધર્મ વન
ઘણીજ નવપલ્લવિત બનાવી. પુણ્યનિધાન અસાધારણ તેજસ્વી
સ્મરણીય આચાર્યદેવ કમળસૂરિજી મહારાજનું ચાતુર્માસ ગ્વાલી
સ્ટેટના લશ્કર ગામમાં હતું. પંજાબના આગેવાનો આચાર્યદેવ
દર્શનાર્થે અને ત્યાંની વનરાજિને નવપલ્લવિત બનાવવા વિનંતિ
આવી પહોંચ્યા. આ વખતે આચાર્યશ્રીનું શારીરિક સ્વાસ્થ્ય અનુકૂ
થઈ ગયું હતું. મેઘની રાહ જોતાં મયૂરો મેઘ ધારા વર્ષતાં
કરતાં ગુલતાન બને છે. ભૂખ્યાને મનોભિલષિત ખોરાક મળતાં
ત્યાગી પુષ્ટાંગ બને છે. હંમેશના તૃષાતુર ચાતક પક્ષીઓ જલવૃષ્ટિ
સંતોષ પામે છે. તેમ આપશ્રીના દર્શનથી હમોને ઘણોજ આનંદ
છે. નમ્રતાથી અને વિનય ભરેલી વાણીથી ગુરૂદેવને વિનવતો પંજા
વર્ગ કહેવાને પ્રેરાયો.

હે જનતારક કૃપાલુ દયાસિંધો, આપ પંજાબ દેશની પરિસ્થિતિ
પૂર્ણાંશે જ્ઞાતા છો. પંજાબમાં ધર્મના અનેક પંથો, મતો અને
જળ વેગે સત્તા જમાવી રહ્યા છે મિથ્યાત્વની વેલો ખૂબજ
છે. ઘણાઓને મૂર્છાગત બનાવ્યા છે. કેટલાક અર્ધદગ્ધો તેમાં
લાવવા તૈયાર થયા છે. પંજાબ આપનું ક્ષેત્ર છે. આપ જેવા કૃપાળુ
હોવા છતા પંજાબની આ દુઃખદ દશા શી રીતે સહન થાય? અ
દિવ્ય દર્શનને, આત્મ તત્વ દર્શક વ્યાખ્યાન પ્રવાહોને અને અ
પરિવારમાં નવા બનેલ વિદ્વાન્, અને બુદ્ધિનિધાન ત્યાગ પ્રતિમૂ
મુનિ મંડળના પરિચય માટે અહર્નિશ પંજાબ ઝંખે છે આપ
બની નજીકમાં છો. વળી આપશ્રી પ્રતિદિન વૃદ્ધ બનતા જાઓ છો
હમારી વિનંતિને માન આપી જેમ બોલાવી હમારી આશાને
કરો. પૂજ્ય આચાર્ય દેવેશે ત્યાંના વાળના જણાવ્યુ કે મહાનુ

તમારી વિનતિ ભલભલા મજબુત હૃદયોને પીગળાવે તેવી છે. અને હું માનું છું કે પંજાબમાં હાલ એવા વિદ્વાન સાધુઓની અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે. તમોએ જણાવેલ પંજાબની પરિસ્થિતિ મને પંજાબપ્રતિ પ્રેરે છે. આ વાત સાંભળી પંજાબીઓને અત્યંત હર્ષ થયો. અને પોતાનો પરિશ્રમ સફળ માનવા લાગ્યા. અને પૂ. આચાર્ય દેવેશને પંજાબ તરફ વિહારનું નક્કી કરાવી પોતાના દેશમાં પાછા ગયા.

પંજાબીઓની આગ્રહ ભરી વિનતિનો સ્વીકાર કરી, વૃદ્ધ આચાર્ય દેવેશે લશ્કરથી પંજાબ પ્રતિ વિહાર લંબાવ્યો. ગ્રામાનુગ્રામ ધર્મ વ્યાખ્યાનોથી જનતાને ધર્મ સંસ્કારથી પોષતા. અનેકોની સાથે ધર્મ ચર્ચા કરતા, મ્લેચ્છોને પણ માંસાહાર મદિરાપાનનો ત્યાગ કરાવતા ગુરુદેવની નિશ્રામાં રહેલા ચરિત્ર નાયક ગુજરાનવાલામાં પધાર્યા ગુજરાનવાલા, પંજાબમાં જૈનીઓનું કેન્દ્રસ્થાન ગણાય છે. એ એક તારક તીર્થ પણ મનાય છે. આવા ધર્મ કેન્દ્રસ્થાનમાં અપૂર્વ સત્કાર પૂર્વક ગુરુદેવની પધરામણી થઈ. વ્યાખ્યાનહોલ શ્રોતાજનોથી ચીકાર ભરાતો હતો. પ્રતિદિવસ ઉત્સાહ વધતો ગયો. ત્યાગ, તપ, ક્રિયા અને ધર્મની અજબ છાયાથી સમાજ આકર્ષાતો ગયો. ગુજરાનવાલામાં સૂરિપુંગવની પધરામણીએ જાણે કલ્પવૃક્ષ ન ફળ્યો હોય, તેવો આનંદ સંદોહ ઉત્પન્ન કર્યો.

પંજાબનું પાટનગર:—

પંજાબના પાટનગર જેવું જૈનપુરી ગણાતુ ગુજરાનવાલા શહેર એ વખતે મુનિરાજોની મોટી સંખ્યાથી હર્યું ભર્યું રહ્યું હતુ. અને પૂ. આચાર્ય સમ્રાટ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજીની સમાધિની પ્રતિષ્ઠા થવાની હોવાથી આખા પંજાબનો જૈન માનવ સમુદાય ગુજરાનવાલામાં સંવત ૧૯૬૪ ના વૈશાખ માસમાં મહોત્સવ ઉજવવા ગયો હતો. એ સમયે પંજાબ ઉપરાંત મારવાડ, મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત, બંગાળ, અને માળવા આદિ દેશોમાંથી અનેક શ્રીમંતો પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં ભાગ લેવા પધાર્યા હતા. હમેશા સાધર્મિક વાત્સલ્ય, ઉત્તમ પ્રભાવનાઓ, પૂજા, અને ભાવનાનો ઠાઠ ચાલતો હતો. વૈશાખ શુદ ૧૦ ના દિને આચાર્યદેવની પાદુકાની પ્રતિ

આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજે હજારો જૈન જૈનેતરોની હાજરીમાં કરી. આ અપૂર્વ મહોત્સવ જોઈ ગુજરાનવાલાના અને પંજાબના બીજા ભાગોના ઢુંઢકોને દુઃખ થયું. અને આચાર્યદેવનું અહિત કરવા એક માર્ગ શોધી કાઢયો. પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીવિજયાનંદસૂરીજી મહારાજે રચેલા વેદમાં હિંસા દર્શાવના પુસ્તકો શ્રી અજ્ઞાન તિમિર ભાસ્કર અને જૈન તત્વાદર્શ તરફ ઢુંઢકોએ સનાતનીઓનું ધ્યાન ખેંચ્યું. અને જણાવ્યું કે વેદની નિંદા કરનાર શ્રી વિજયાનંદસૂરીશ્વરજીના શ્રી વિજયકમળસૂરિજી પટ્ધર હોવાથી તેમની પાસે તેનો ખુલાસો માંગો. આ સ્થિતિ સમજતાં સનાતનીઓએ શ્રી વિજયકમળસૂરીશ્વરજીને ચેલેન્જ મોકલી. કે અજ્ઞાન તિમિર ભાસ્કરમાં અને જૈન તત્વાદર્શમાં જે શ્લોકો વેદમાં હિંસા દર્શાવનાર પુરાવા રૂપે રજુ કરવામાં આવ્યા છે. તે પાઠો પુરવાર કરવા તેઓએ તૈયાર થઇ પુરવાર] આપવા. શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજીએ ઉપલા પુસ્તકોમાં વેદના ઠો રજુ કરીને એ બીના સાબીત કરી હતી; કે, વેદમાં પશુ યજ્ઞ રવાનું અને શ્રાદ્ધની ક્રિયામાં પશુમાંસ ખાવાનું વિધાન છે. સ્થિતિ ટલી બધી વીકરી હતી કે સનાતનીઓએ આચાર્ય શ્રી ઉપર કાયદાર ઉપાયો યોજી ઉપલા વિધાનો પુરવાર કરવા પગલાં ભર્યાં. અને ગુજરાનવાલાના જજ સરદાર જવાલાસહાયમિશ્ર સમક્ષ એ બાબતની તપાસ શરૂ થઇ. આ વખતે આચાર્યદેવે કમાલ કરી, તેઓએ વેદના અનેક પુસ્તકો મેળવ્યા અને અજ્ઞાન નિમિર ભાસ્કરમાં અને જૈન તત્વાદર્શમાં આપેલા પાઠો સાથે એ પુસ્તકના પાઠો સરખાવ્યા. ત્યારબાદ તેઓશ્રીએ એ સર્વે પાઠો સમજાવવા શ્રી અમીવિજયજી મહારાજ આદિને જજ સાહેબ પાસે મોકલ્યા. સરદાર સાહેબ પોતે સંસ્કૃતના જાણ્ હતા. મુનિ મહારાજશ્રી અમીવિજયજીએ પ્રતિપાદન શૈલીથી સરદાર સાહેબને બધા પાઠો સમજાવ્યા. અને તેઓને ખાત્રી થઇ કે અજ્ઞાન નિમિર ભાસ્કરમાં અને જૈન તત્વાદર્શમાં જે હકીકત છપાઇ હતી તે ખરી હતી. આથી સનાતનીઓની વિરૂદ્ધ ચુકાદો આવ્યો.

આ રીતે શ્રી વિજયકમળસૂરીશ્વરજીનો પોતાના ગુરૂદેવના પુનિતો સંવેગી વિજય થતાં આખા પંજાબમાં આનંદ ફેલાયો. તેઓશ્રીએ ૧૯૪૬નું ચોમાસુ ગુજરાનવાલામાં કર્યું. આ વખતે ઉપાધ્યાય શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ, શ્રી અમીવિજયજી મહારાજ આદિ સાથેજ હતા અને પાછળથી શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ પણ લાહોરથી આવીને ગુરૂની સાથે જોડાયા હતા.

ન્યાયાભ્યાસ—

ઉપરોક્ત ચોમાસામાં ભાવિના શાસન સુભટ, શાસનસૂત્ર નેતા ગુરૂદેવની છત્ર છાયામાં વિદ્યાવિશારદ પંડિતજી શ્રી ... પાસે મુક્તાવલિ નામક ન્યાયના ગ્રન્થનો અભ્યાસ કરતા હતા ... અવસરે પોતે પંડિતજીને પણ વિશાલ તર્ક વિતર્કોના નિતાન્ત ... ઘડીભર ચકરાવામાં નાંખતા. અનુક્રમાગત પ્રત્યેક પદાર્થોને ... જે પદ્ધતિથી સમજતા તે ગહન પદાર્થોના વિષયને પણ ... સહેલાઇથી પોતાના બુદ્ધિ આદર્શમા પ્રતિબિંબિત કરતા અને ... પટ ઉપર સ્મૃતિ ચિત્રોથી અવગાઢ ચીતરતા, પંડિતજીને પણ ... પડતું કે આવા બુદ્ધિનિધાન અભ્યાસક વિદ્યાર્થીનો મને પ્રથમજ ... થાય છે. મુક્તાવલિના અભ્યાસ સાથે દીન કરી, રામરૂદ્રી આદિ ટીકાઓનું પણ નિરીક્ષણ કરવાનું ચૂકતા નહિ

પૂ૦ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજનો પ્રભાવ, નિસ્પૃહતા, સત્યપ્રિયતા વિગેરે પુણ્ય પ્રકૃતિઓ હંમેશાં ... વર્તી હતી. તેઓશ્રીના પરિચિત મુનિવૃન્દો તથા ગૃહસ્થો, જૈન ... વૃક્ષોની ડાળે ડાળે મધુર મંજરી અને સુસ્વાદુ ફળોનું આસ્વાદન કરવા પક્ષી વર્ગ આવીને મળે છે. તેમ મેવા ભાવથી અને ... જિજ્ઞાસાથી તેમની નિશ્રામાં આવી વસતા. આ ચાતુર્માસમાં તેઓશ્રીની ... ઉપાધ્યા, શ્રી વીરવિજયજી મહારાજ મુનિરાજ શ્રી વલ્લભ...

વિજયજી, મુનિરાજ શ્રી અમીવિજયજી આદિ અનેક સત્પુરૂષો સેવા ભાવથી આવી રહ્યા હતા.

વાચક સમજે છે કે " **राज सेवा मनुष्याणामसिधारावलेहनम् ।**" રાજા મહારાજાઓની સેવા તે તીક્ષ્ણ તલવારની ધારાનું ચાટન કરવા જેવી છે. તેમ આપણા સૂરિશેખરની પ્રકૃતિ સ્વભાવિક સત્યાવગાહિની હતી. જેમનામાં સત્ય માટે અપૂર્વ ઝનુન, પ્રશસ્ત ગુસ્સાને ગુસ્સો ઉભરાતો હતો છતાં પણ સત્યના સંગીઓ આવા ઉત્તમ પુરૂષોને શોધે છે. પૂજે છે, આરાધે છે. અને વિયોગ થતા ઝંખે છે. અને તે વિયોગ વીછીના ડંકની જેમ ડંખે છે.

આપણા ચરિત્ર નાયકની વિદ્વત્તા ચોમુખી દિન પ્રતિદિન વાયુવેગે કહો કે વીજળી વેગે કહો, પુર જોરમાં વધતી જતી હતી. એક બાજુ વ્યાકરણ, ન્યાય, કાવ્ય, કોષ આદિ ગ્રન્થોના અભ્યાસમાં રીતસર આગળ વધતા જતા હતા. તેવીજ રીતે તીક્ષ્ણ મતિથી પ્રકરણ ગ્રન્થો પૂર્વમાં કંઠસ્થ થયેલા હોઇ સિદ્ધાન્તનું પણ અવગાહન પ્રસંગે કરતા હતા. આ પ્રમાણે જૈન શાસ્ત્ર સાથે જૈનેતરોના શાસ્ત્રનું પણ તુલનાત્મક તત્વ ગ્રાહક દષ્ટિએ અવલોકન કરતા અખીલ શાસ્ત્ર સમુદ્રનું મન્થન કરતા જૈન ધર્મના તત્વો સર્વોત્કૃષ્ટ છે, પૂર્વાપરાબાધિત છે, યુક્તિ પ્રયુક્તિ સિદ્ધ સાધ્ય છે અને સર્વ વ્યાપક છે. એવી દઢ શ્રદ્ધા હૃદયમાં વજ્રલેપી બની શાણપર ચઢેલા હીરાની જેમ ચમકવા લાગી.

ચરિત્રનેતાને જૈનેતર વિદ્વાનોની મુલાકાત થતી ગઇ. તેમની સાથે વાદવિવાદના પ્રસંગો પણ ઉપસ્થિત થતા ગયા, તેમ તેમ તેઓશ્રી કદાગ્રહી-પક્ષાગ્રહી વાદીઓની પ્રશ્ન પૂછવાની અટપટી ઢબો અને તેના ઉત્તર આપી તે અટપટી ભૂલ ભૂલામણીમાંથી આબાદ રીતે પસાર થવાનું અને પોતાનો વિજય પટહ વગડાવવાનું કૌશલ્ય પોતે હાંસીલ કર્યું. પ્રસંગે પ્રસંગે આચાર્યદેવની આજ્ઞાથી અનેક સ્થળોમાં તાત્વિક સર્વોપયોગી જાહેર પ્રવચનો આપતા. વક્તૃત્વ શક્તિપણ ગ્રહણીય મન-

મોહક હોવાથી જૈન જૈનેતરોમાં સારો પ્રકાશ નાંખતા અતુલી અવિરત પ્રજ્ઞાશિક્ષા, અપ્રમત્તતાથી વાદવિવાદ કરવાની અનેરી પ્રવૃત્તિ આ ઉભય સુગણોના સંયોગે ચરિત્રનેતાની કીર્તિલતાને, પંજાબ જનતાની સરમુખ્ત્યાર ગુંડપ્રગુંડ જીવનસ્થલીમાં વિદ્વાનવર્ગમાં ફેલાવી અને વિસ્તારી.

ભાષાપરિજ્ઞાન—

મળેલા અવસરે ચરિત્રનેતાએ પોતાની કુશાગ્ર બુદ્ધિથી હિંદી ભાષાનો કાબુ રીતસર મેળવ્યો હતો. ભિન્ન ભિન્ન ભાષાઓ બોલનાર વિદ્વાનવક્તાઓ જાહેર ભાષણોમાં અપૂર્વ ઓજસ્વીતા, પ્રભાવશાળીએ રોચકની જનતામાં સારી પેઠે જમાવી શકે છે. પંજાબમાં હિંદી અને ઉર્દૂ ભાષા વિશેષ પ્રચાર પામેલી હોવાથી આપણા ચરિત્રનેતાએ ઉર્દૂ પણ અભ્યાસ કર્યો હતો, ઉભયભાષાના વિજ્ઞ બનવા સાથે, શબ્દ શક્તિ તથા ભાષાલંકારમાં વિપુલ નિપુણતા મેળવી. અને તેથી ઠેર ઠેર થતા તેઓશ્રીના જાહેર લેક્ચરો અત્યંત પ્રીતિકર થઇ પડયા

ચરિત્રનેતાને જ્ઞાનપ્રાપ્તિના સઘળા સંયોગો અનુકૂળ હતા, જો જેમ શક્તિઓ ખીલતી ગઈ તેમ તેમ વિપુલ જ્ઞાન સંપ્રાપ્તિના સાધનો સંલબ્ધ થતા ગયા. પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરિ મહારાજની સ્પષ્ટભાષિતા, નિઃસંગતા, નિઃસ્પૃહતા, અખંડ ત્યાગ વૃત્તિ વિગેરે સુગુણો આપણા ચરિત્રનેતાના જીવન પ્રવાહમાં પ્રતિબિંબિત થઈ પ્રસર્યા. જો—ગુરૂમહારાજમાં ગુણોની શ્રેણી હોય તો પ્રાયે કરીને શિષ્ય સંતતિમાં તે શ્રેણી સ્થાન લે છે. કહેવત છે કે What is in the pot will come on the plate." કાયમ અને ખંતથી અશક્ય શક્ય, દુઃસાધ્ય સાધ્ય બને છે. ઉતાવળ એ ધ્યેયને સિદ્ધ થવામાં અગત્ય અને અનિવાર્ય વિઘ્ન છે, ચિત્તની ચંચલતા, મનમાં વિવિધ શંકાઓ, અને એક કાર્ય કરતા અનેક કાર્યની વ્યથાઓ, તે કાર્યને સિદ્ધ કરવામાં પ્રતિરોધક મહાનશત્રુ છે ધીરજતા અને

ષ્ણુતા કાર્યની સિદ્ધિમાં સગાયનનું કામ કરે છે, એ બે ગુણો
વ્યા વિના જે કાર્યારંભ કરે છે, તેઓ ગાભરાપણાથી સર્વતઃ નાસી-
પ થાય છે. જીવનમાં ઉભી થતી ગુંચવાડા ભરેલી સમસ્યા શૃંખલાઓને
ુ મહાન ધૈર્યશાલી અને સહિષ્ણુ પુરૂષ જોતજોતામાં તોડી નાંખિ
બંધનમાંથી મુક્ત દશાને અનુભવે છે. જ્યારે અસ્થિર અને
ળવાળી પ્રકૃતિવાળાઓને ટેકરી ઉલંઘવી એ પર્વત ઉલંઘવા સમાન,
ેક પાણીનું બિન્દુ પીવું એ ઘટપાન જેટલું કઠરૂ, અને કણુ તે મણુ
જેટલું ભારરૂપ થઇ પડે છે. માટે ઉતાવળા ન થતા ગંભીર બનવાની
જરૂર છે, કારણ કે ઉતાવળા સો બાવરા ધીરા સો ગંભીર " Haste
is waste "

સહિષ્ણુતા અને ધીરજના આ બે ગુણો ચરિત્રનેતામાં પ્રકૃતિથી દૃઢ મૂલ વરયા હતા. એટલે પોતાના જીવનમાં ઉપસ્થિત થતા કઠીન કોયડાઓને સહેલાઇથી ઉકેલતા, વિકટ પ્રસંગોને નભાવી, ધ્યેય સિદ્ધ કરવામાં એ અનુપમ ગુણો વિજયમંત્ર જેવા હતા. જ્ઞાની હોવા છતાં તેઓશ્રીનો વિનય અને નમ્ર સ્વભાવ ભલભલાને આકર્ષતો. સાચા જ્ઞાનીઓની એવીજ દશા હોય છે. અધુરા જ્ઞાન વાલો છલકાઈ જાય છે. કહ્યું છે કે " ભર્યા સો છલકે નહિ છલકે તો અદ્ધા, ઘોડા સો ભુંકે નહિ ભુંકે સો ગદ્ધા " થોડું ઘણું ભણી સુંદના ગાંઠીયે ગાંધી બની બેઠેલાનો માનસ અને ગર્વ જુદાજ પ્રકારનો હોય છે. કહ્યું છે કે **असारस्य पदार्थस्य प्रायेणाडम्बरो महान्,** અંગ્રેજીમાં પણ કહ્યું છે કે Empty Vesseles sound most "

<u>પ્રશ્નોત્તર—</u>

મહિમાપુરની છાયામાં લશ્કર શહેરની જૈન જનતામાં ચતુર્માસ દરમ્યાન અનેકધા શાસન પ્રભાવના થઇ અનેક શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ વિવિધ પ્રકારના વ્રત પચ્ચખ્ખાણ ઉચર્યાં. તથા મુનિવરો પણ આત્મકલ્યાણ સાધનાની પ્રવૃત્તિઓમાં સમ્યક્જ્ઞાનની વૃદ્ધિમાં પ્રયત્નશીલ રહેતા. સમ્ય-

કત્વરાગી આત્માઓને જેમ જેમ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થતી જાય તેમ તેમ દેહ આદર્શ ગંભીરતા પેદા થતી જાય છે અને સાચા જ્ઞાની પણ તેજ છે કે પોતાની દક્ષતા અને નિષ્ણાતના ગુમ રાખે છે પણ પ્રસંગ આવે ધર્મોન્નતિ માટે તેનો સદુપયોગ કરી શાસન સેવામાં જીવન કૃતાર્થ કરે છે. મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ (હાલમાં શ્રીમદ્ વિજય વલ્લભસૂરિજી મહારાજ) ને ગુજરાવાળા લાલા હરદયામલ ઓસવાલે તેઓની પાસે આવી સવિનય વંદન પૂર્વક પ્રશ્ન પૂછ્યો કે "મહારાજ શ્રી ? નિગોદમાંથી નીકળેલો જીવ ફરી નિગોદમાં ઉત્પન્ન થાય તો ઉત્પન્ન થયેલો તે વ્યવહાર રાશીનો કહેવાય કે અવ્યવહાર રાશીનો કહેવાય ! જો કે આ પ્રશ્ન એટલો બધો ગહન કે ગુંચવણ ભરેલો નથીજ પરન્તુ આ વિષયના અભ્યાસી ન હોય તેવાને માટે તો મુશ્કેલ છે. કારણ કે સૈદ્ધાન્તિક જ્ઞાનના પરિચિતોનેજ આવા વિષયો વિદિત હોય છે. જેઓને સિધ્ધાન્ત અવલોકન બાદ સૈધ્ધાન્તિક તત્ત્વો સ્મૃતિ ભ્રષ્ટ ન થયા હોય અને ધારણાવાટિકામા તે તત્ત્વ સુમનોની સુરક્ષિત સંચિત રહેલી હોય તેવા અપૂર્વ જ્ઞાનધર પુરુષો કુશાગ્ર મતિથી શીઘ્ર પ્રત્યુત્તર આપવા સમર્થ બને છે. આ પ્રશ્ને શ્રીમાન્ વલ્લભવિજયજીને વિમાસણમાં ઉતાર્યા, આનો શુ ઉત્તર આપવો એ સ્મૃતિપથમાં ન બેઠું. આ અવસરે લઘુવયના પણ તેજોમતિ બહુશ્રુતજ્ઞાની આપણા ચરિત્રનેતા પાસેજ બેઠા હતા. તેઓશ્રી શાન્ત મુદ્રાથી તેમને જવાબ આપ્યો કે નિગોદના જીવો નિગોદમાંથી બહાર નીકળી પાછા નિગોદમા જાય છે. અને તે ત્યા ગયેલા વ્યવહાર રાશીના જીવો કહેવાય છે

વલ્લભવિજયજી મહારાજ વિચારે છે કે આ મુનિવર લઘુવયસ્ક હોવા છતાં અને ન્યાયનો કઠીન અભ્યાસ જારી હોવા છતા સૈદ્ધાન્તિક બાબતોના જવાબ આપવાની અજબ શક્તિ ધરાવે છે. તેઓની શક્તિ ઉપર શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજને બહુ ખુશી બનાવી, તેમનુ હાર્દ તેમના ઉપર ઘણુંજ ઠર્યું પરન્તુ પરીક્ષા માટે તેઓએ પૂછ્યુ કે નમોત્થુ

ાબ તો ઠીક આપો પણ એ પાઠ ક્યા શાસ્ત્રમાં છે ? તુરતજ
ત્રિનેતાએ લોકપ્રકાશ નામના ગ્રન્થમાં નીચે મુજબનો પાઠ બતાવ્યો.

"निगोदेऽपि द्विधा जीवा स्तत्रैके व्यावहारिकाः ।
व्यवहारादतीतत्वात् परे चाव्यवहारिकाः ॥ ६३ ॥
सूक्ष्मान्निगोदतोऽनादे निर्गता एकशोऽपि ये ।
पृथ्व्यादिव्यवहारञ्च प्राप्तास्ते व्यावहारिकाः ॥ ६४ ॥
सूक्ष्मानादिनिगोदेषु यान्ति यद्यपि ते पुनः ।
ते प्राप्तव्यवहारत्वात् तथाऽपि व्यवहारिणः ॥ ६५ ॥
कदापि ये न निर्याता बहिः सूक्ष्मनिगोदतः ।
अव्यवहारिकास्तेस्युर्दरी जाता मृता इव ॥ ६६ ॥"

हीं...हं... मुद्रित लोक प्रकाश पत्र ३७२

આ પાઠ અને તેનું વિવેચન કરવાની અજબ કુશળતા જોતા-વેંતજ શ્રી વલ્લભવિજયજી ઘણા આશ્ચર્ય ચકીત અને હર્ષગરકાવ થયા. અને તાજુબ થઈને તારીફ કરવા લાગ્યા. ન્યાયના કઠીન અભ્યાસની સાથે અવસર મળતાં સિદ્ધાન્તોનું અવલોકન અને તેના પાઠોને સ્મૃતિ-પથમાં રાખવા એ તમારી મતિબહુલતાને આભારી છે.

કેટલીક વખત પોતાની મતિની ખીલવટ માટે પોતે પૂર્વપક્ષ કરીને ઉત્તરપક્ષને નિરસ્ત કરતા અને ઉત્તરપક્ષ ગ્રહીને પૂર્વપક્ષને તોડતા, આવો વાદ મંડપ શુભ રીતે બુદ્ધિના વિકાશ માટે ઉભો કરતા, સાથેના સાધુઓ પણ આ જોઈ ઘડીભર દંગ થતા. આ ઉપરથી હવે એટલુંજ જણાવવા માગીએ છીએ કે આપણા ચરિત્રનેતા બાલ્યવયથી પોતાની પ્રતિભાનો અજબ પ્રકાશ પાડતા આવ્યા છે.

ન્યાય શાસ્ત્રની નિપુણતા નીહાળી એક વખત મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે પ્રેમભર્યાં લાઈ વચનોથી આપણા ચરિત્રનેતાને જણાવ્યું કે ઘણા વ્યવસાયના કારણે ન્યાય શાસ્ત્ર અવલોકવાનો અવસર મને અત્યારે ઉપલબ્ધ થયો નથી પણ, તમારા ન્યાયના અભ્યાસથી

કત્વવાળી આત્માઓને જેમ જેમ જ્ઞાન પ્રાપ્તિ થતી જાય તેમ તેમ આદર્શ ગંભીરતા પેદા થતી જાય છે અને સાચા જ્ઞાની પણ તેજ છે કે પોતાની દક્ષતા અને નિષ્ણાતના ગુપ્ત રાખે છે પણ પ્રસંગ આવે ધર્મોન્નતિ માટે તેનો સદુપયોગ કરી શાસન સેવામાં જીવન કૃતાર્થ કરે છે. મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ (હાલમાં શ્રીમદ્ વિજય વલ્લભસૂરિજી મહારાજ) ને ઉછરતામી લાલા હરદયામલ ઇત્યાદિએ તેઓની પાસે આવી સવિનય વંદન પૂર્વક પ્રશ્ન પૂછ્યો કે "મહારાજ શ્રી ? નિગોદમાંથી નીકળેલો જીવ ફરી નિગોદમાં ઉત્પન્ન થાય અને ઉત્પન્ન થાયતો તે વ્યવહાર રાશીનો કહેવાય કે અવ્યવહાર રાશીનો કહેવાય ! જો કે આ પ્રશ્ન એટલો બધો ગહન કે ગુંચવાડા ભરેલો નથીજ પરન્તુ આ વિષયના અભ્યાસી ન હોય તેવાને માટે કઠીન પણ છે. કારણ કે સૈદ્ધાન્તિક જ્ઞાનના પરિચિતોનેજ આવા વિષયો વિદિત હોય છે. જેઓને સિધ્ધાન્ત અવલોકન બાદ સૈધ્ધાંતિક તત્વો સ્મૃતિ ભ્રષ્ટ ન થયા હોય અને ધારણાવાટિકામાં તે તત્ત્વ સુમનોની સુરક્ષ સંચિત રહેતી હોય તેવા અપૂર્વ જ્ઞાનધર પુરૂષો કુશાગ્ર મતિથી શીઘ્ર પ્રત્યુત્તર આપવા સમર્થ બને છે. આ પ્રશ્ને શ્રીમાન્ વલ્લભવિજયજી વિમાસણુમાં ઉતાર્યા, આનો શું ઉત્તર આપવો એ સ્મૃતિપથમાં ન આવ્યું. આ અવસરે લઘુવયના પણ તેજોમતિ બહૂશ્રુતજ્ઞાની આપણા ચરિત્રનેતા પાસેજ બેઠા હતા. તેઓશ્રી શાન્ત મુદ્રાથી તેમને જવાબ આપ્યો કે નિગોદના જીવો નિગોદમાંથી બહાર નીકલી પાછા નિગોદમાં જાય છે. અને તે ત્યાં ગયેલા વ્યવહાર રાશીના જીવો કહેવાય છે.

વલ્લભવિજયજી મહારાજ વિચારે છે કે આ મુનિવર લઘુવયસ્ક હોવા છતા અને ન્યાયનો કઠીન અભ્યાસ જારી હોવા છતાં સૈદ્ધાન્તિક બાબતોના જવાબ આપવાની અજબ શક્તિ ધરાવે છે. તેઓની શક્તિ ઉપર શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે બહુ ખુશી બતાવી, તેમનું હાર્દ તેમના ઉપર ઘણુંજ ઢળ્યું. પરન્તુ પરીક્ષા માટે તેઓએ પૂછ્યું કે તમે

જવાબ તો ઠીક આપે. [illegible]
ચરિત્રનેતાએ લોકપ્રકાશ નામના ગ્રંથ [illegible]

"निगोदेऽपि छिया जीवा [illegible]
व्यवहारादतीतत्वात् परं [illegible]
सूक्ष्मान्निगोदतोऽनादे निर्गता [illegible] ।
पृथ्व्यादिव्यवहारश्च प्राप्तास्ते [illegible]
सूक्ष्मानादिनिगोदेषु यान्ति यद्यपि [illegible] ।
ते प्राप्तव्यवहारत्वात् तथाऽपि [illegible]
कदापि ये न निर्याता बहिः सूक्ष्मनिगोद[illegible] ।
अव्यवहारिकास्तेभ्युर्दरी जाता मृता [illegible]

હાં...હં... મુદ્રિત લોક [illegible]

આ પાઠ અને તેનું વિવેચન કરવાની [illegible] વેંતજ શ્રી વલ્લભવિજયજી ઘણું આશ્ચર્ય [illegible] થયા. અને તાજુબ થઈને તારીફ કરવા લાગ્યા. [illegible] સાથે અવસર મળતાં સિદ્ધાન્તોનું અવલોકન અને [illegible] પથમાં રાખવા એ તમારી મતિપટુતાને [illegible]

કેટલીક વખત પોતાની મતિની ખીલવટ [illegible] કરતો, કરીને ઉત્તરપક્ષને નિરુત્તર કરતા અને ઉત્તરપક્ષ [illegible] કરતા, આવો વાદ મંડપ શ્રમ રીતે બુદ્ધિના વિકાસ [illegible] કરી સાધુઓ પણ આ જોઈ ઘડીભર દંગ થતા. [illegible] જણાવવા માગીએ છીએ કે આપણા ચરિત્રનેતા [illegible] પ્રતિભાનો અજબ પ્રકાશ પાડતા આવ્યા છે.

ન્યાય શાસ્ત્રની નિપુણતા નીરખી એક વખત [illegible] વલ્લભવિજયજી મહારાજે પ્રેમભર્યાં હાર્દ વચનોથી [illegible] જણાવ્યું કે [illegible] વ્યાકરણ ન્યાયના શાસ્ત્રો [illegible] અને સાહિત્ય [illegible]

ખાસેવી વાદવિવાદની શક્તિ જોઇ મને એમ થાય છે કે હું ગ્રહસ્થ મટી તમારી પાસે ન્યાય સાંભળવા ઇચ્છું છું. બદલ અવસર હતો તેઓ ન્યાય સાંભળવાનો અવસર મેળવી શક્યા ન હતા.

વાંચકવર્ગ ? આ ઉલ્લેખનું પ્રયોજન અત્રે એટલું જ છે ! મુનિરાજ શ્રીમદ્ વલ્લભવિજયજીને પણ તેઓની પાસે ન્યાય ભણવું અને તેમની બુદ્ધિમત્તાની પ્રશંસા કરવાના મનોરથો થયા. ન્યાયને કઠેર વિષયમાં બહુજ અલ્પ સંખ્યામાં મુનિવરો પ્રયત્ન કરે છે. આપણા ચરિત્રનેતાએ તો અખંડ ઉત્સાહથી ન્યાયનું પઠન પાઠન કાર્ય પ્રારંભ્યુ. ચરિત્રનેતાની પાસે પ્રારંભિક ન્યાયના ગ્રન્થો કે જે કેટલાક મુનિવરો કરતા, પોતે એવી સુંદર શૈલીથી સમજાવતા કે જેથી ન્યાયના અભ્યાસકો ખુશીથી પ્રગતિ કરી શકતા હતા.

સ્યાદ્વાદમંજરી, પ્રમાણમીમાંસા, ન્યાયદીપિકા, જૈન તર્ક પરિભાષા, રત્નાકરઅવતારિકા, જૈનન્યાયાવલોક અને સ્યાદ્વાદ રત્નાકર આદિ નાના મોટાં જૈન ન્યાય ગ્રન્થો પણ સુક્ષ્મદષ્ટિએ પોતે નીહાળ્યા છે. શ્રમ અને બુદ્ધિ સુગુણી અને શાસ્ત્રોની સંપ્રાપ્તિ વિગેરે સંયોગો મળ્યા પછી કયું શાસ્ત્ર તેના અર્થીને અદસ્ય રહે. ટુંકમાં ન્યાયના અભ્યાસનું ઘણા ખંતથી કુચ કરી પંડિતોની હરોળમાં આવ્યા, ન્યાયના વિવિધ વિષયો પરિસ્ફોટ કરનારા સરળ સંસ્કૃત ભાષામાં ન્યાયના ગ્રન્થો લખવા દીલ દોરાયું પણ પંજાબની પંડિત જનતાનો આગ્રહ થયો કે, આપ ઉર્દૂ અગર હિંદિભાષામાં અનેક યુક્તિ પ્રયુક્તિથી ભરપુર નાના વિષયોને સ્પર્શ કરતા ગ્રન્થો લખો જેથી આ ક્ષેત્રની જનતાને અનાયાસે અલભ્ય લાભ મળે. આ ઉચિત વિનતિને ધ્યાનમા લઇ ઉર્દૂ અને હિંદિભાષામાં પુસ્તક લખવાનો નિર્ણય કર્યો. ધન્ય હો એ મહર્ષિની અજબ સહનતાને અને મહત્ત્વકાંક્ષાને, તેઓશ્રીના ઉપકાર નીચે દબાયેલી ઋણી જનતા એ મહાત્માના ચરણ કમલમાં કેમ ન ઝૂકે ?

પ્રકરણ ૧૩ મું.

ઇતર ધર્મના અનુયાયીઓ, ધર્મ વિષયક, મૂર્તિપૂજા, જગત્કર્તા, અહિંસા વિગેરે નાના વિષયો ઉપર વાદ કરવા આવતા. કૃપાળુ આચાર્ય દેવ, તે આગન્તુકોની સાથે વાદવિવાદ કરી મનોરંજિત કરવાની અમૂલ્ય તક આપતા. ચરિત્રનેતાને આપતા. મહારાજશ્રી સરસ રીતે પોતાની પ્રતિભા અને વાદ કુશળતાથી, વાદિઓના ઉત્પન્ન કરેલા તર્ક તરંગોને નિરસ્ત કરતા, સચોટ ઉત્તરો સાંભળી વાદિઓ પણ ઘડીભર સ્તબ્ધ થતા, અને સરળ આત્માઓ નમ્રતાપૂર્વક જણાવતા કે, આપ જેવા વિદ્વાન્ મહાત્મા સન્મુખ ટકાવ જેવાનું શું ગજું ?

અન્ય કેટલાક ધર્મોને અવલંબતા, તથા ત્યાં રહિ પંડિતમા

આપના ગચ્છનેતાનો વિજય જોતા, સૂરિશેખર તથા અન્ય મુનિ
મુનિરાજ શ્રી લબ્ધિવિજયજી મહારાજને "વાદિમદમર્દન" ઉપ
બોલાવના ગુણીઓના પ્રાપ્ત ગુણોની વિશેષ ખીલવટ ગુણગ્રાહ
દેવો તથા ગુણાનુરાગી સદભાગી મુનિમંડળના ઉપર આધાર
અને સદાચારીઓ શાંત પ્રકૃતિ અને દેખાવડા હોયનો ગુણી
ગુણોની ખીલવટ કરતા સંકોચાય છે

ગુજરાનવાલાનુ ચાતુર્માસ ધર્મ પ્રભાવનાની સાથે
ત્યાંથી વિહાર કરી નારોવાલ પધાર્યા

<u>દીક્ષા યાચના</u>—

સંસારની અસારતાથી કંટાળેલા, હૃદયમાં વૈરાગ્ય
બનેલા, ક્ષણમાત્ર પણ સંસારનો સહવાસ ઇચ્છતા નથી
હોય કે કંગાળ હોય, બળવાન હોય કે નિર્બળ હોય, વૈરાગ્ય
સંસાર ઉપર સરખોજ કંટાળો હોય છે. દુર્ગંધીના સ્થાનમાં
માણસને ક્ષણભરનો પણ નિવાસ અત્યંત આકુલ વ્યાકુલ બનાવે
વિરક્ત આત્માઓ સત્વર સદ્ગુરૂની સેવામા સારમય સ્વજીવનને
કૃતાર્થ થવા ઉત્કંઠા ધરાવે એ સ્વભાવિક છે. વૈરાગ્ય ભાવમાં
ઉમેદચંદ નામના એક ભવ્યાત્મા ગુજરાતના હીરા પોતાની સોળ
ઉમરે સંસારથી વિરક્ત બન્યા હતા આત્માને એકાંતે સુખ આપ
સ્વપર કલ્યાણ સાધનારી શ્રીમતી ભાગવતી પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર
ઉત્સુક બની પ્રૌઢ પ્રતાપી શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહાર
પાસે આવી વિનંતિ કરવા લાગ્યા કે હે જગદ્ગુરૂ ! આ અગાધ
સમુદ્રમાં ડગમગતી અનેક તનમાત્રાના ખડકોમા અથડાતી મારી
નૌકાને પાર ઉતારો ! આપ જેવા સમર્થોની નિશ્રામાજ હમ
પામરોનો ઉદ્ધાર છે ગુરૂદેવ આવી ધર્મવર્ધક વિનંતિ સાંભળી
લાગ્યા કે, હે મહાનુભાવ ! આવી સુંદર ભાવનાને અવિલંબ
કરવી. જે સમયે સુંદર ભાવના પ્રગટ થાય તેજ સમયે અમલ

કરવો જોઇએ. ક્ષણનો ભરોસો નથી, જીવન અસ્થિર છે, જીવન ના
પરિવર્તનશીલ છે, જેમ દીવાળીના દીવો ક્ષણમાં નાશ પામે છે,
ળીના ચમકારા અલ્પ સમય માટે જ પ્રકાશ કરનાર હોય છે, તેમ
નો, લક્ષ્મી, મહેલાતો, માન, મમત્વ, સન્માન વૈભવો ક્ષણમાં નાશ
વાળા છે ! આવા ક્ષણિક પદાર્થોમાં કયો મુન પુરા વિશ્વાસ રાખે?

ક્ષા પ્રદાન—

એક તો દુધ અને તેમાં સાકર ભળી એટલે પુછવુંજ શું ?
વીર ઉમેદચંદભાઇ સંસારથી વિરક્ત તો હતાજ. અને તે વિરક્ત
ત્મા ઉપર ગુરૂ ઉપદેશનો ઓપ ચડયો. એટલે વૈરાગ્યની દૃઢ ભાવનામાં
ા કમીના રહે ? આચાર્ય પુંગવે તે આત્માને સમહોત્સવ મોટી
દિની સમક્ષ સુમુહૂર્તે પ્રવજ્યા પ્રદાન કરી તેમનું નામ મુનિ શ્રી
ંભીરવિજયજી રાખી તેમને આપણા ચરિત્રનાયક શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી
મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા. આ દીક્ષાના પ્રસંગે પંજાબીઓના
હૃદયમાં ધર્મપ્રેમ ઉછળી રહ્યો હતો, અને સૌ કોઇએ દીક્ષાના મહો-
ત્સવમાં શાસનપ્રભાવના કરવામાં સારો ફાળો આપ્યો. યોગ્ય કાર્યમાં
ધર્મી આત્માઓને પ્રમાદ તથા વિરોધ હોતોજ નથી.

ત્યાંથી પૂ. આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી ચરિત્રનેતા પોતાના શિષ્ય સાથે
સસ્વાગત જીરામાં પધાર્યા. જીરા નિવાસી શ્રોતૃવૃન્દ ઘણોજ તત્ત્વજ્ઞાનનો
સમજવાવાળો છે. પૂ. વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજ પણ અંહીના શ્રાવક-
ગણને વિશેષાવશ્યકમાંનો ગણધરવાદ યુક્તિપ્રયુક્તિ સાથે સંભળાવતા.
ચરિત્રનેતાની પાસે પણ તેઓએ વ્યાખ્યાનગ્રન્થતરીકે વિવિધપ્રકારના
મતમતાંતરોને નિરસન કરતો ન્યાયનો "સ્યાદ્વાદમંજરી" નામક ગ્રન્થ
શરૂ કરાવ્યો અને ઘણીજ એકાગ્રતાથી સાંભળ્યો. આ જીરાગામને, શ્રીમદ્
વિજયાનન્દસૂરિજી મહારાજના પછી ન્યાયનો અપૂર્વ ગ્રન્થ અનેક
પ્રયુક્તિદ્વારા બારીકીથી સંભળાવનાર વિદ્વાન્રત્નનો આ પ્રથમજ
સંયોગ હતો.

પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ સ.આશરામ દેખી ક...
તરતજ તે આજ્ઞાને ચરિત્રનેતાએ શીરોધાર્ય કરી કસુર ૧૯...

પ્રતિદિન અસરકારક વ્યાખ્યાનો ચાલતા, એવી...
થઈ કે કુસંપના કડવા વેલાથી થયેલી કસુર (Mistake)...
માલુમ પડી. પરસ્પરનો કુસંપ વિખરાઈ ગયો અને ...
શૃંખલા જામી, ઉપદેશદ્વારા એક મોટી ટીપ કરવામાં...
સઘળી ગૃહસ્થોએ પોતાનો ઉદાર હાથ લંબાવ્યો. મંદિર...
શરૂ કરવામાં આવ્યુ, ચરિત્રનેતા અહીં એક માસકલ્પ...
તૈયારી કરી, આ વાતની સઘને જાણ થતા સૌએ એકત્રિત...
મારે વિજ્ઞપ્તિ કરી અને જણાવ્યુ કે, આપના અભાવે...
કાર્ય કદાચ અટકી જવાની સંભાવના છે. માટે આપનું...
અત્રેજ થવું જોઈએ, ચરિત્ર નેતાએ જણાવ્યુ કે—તમારે...
હોય તો મને રહેવામા બીલકુલ વાંધો નથી, પણ તારક...
આજ્ઞા જોઈએ, ઉત્સાહી શ્રાવકવર્ગ સરિજી મહારાજ પાસે...
પત્રિકા લાવ્યો સં. ૧૯૬૫ નું ચાતુર્માસ મંજુર કરી ત્યાંથી...
આવેલ બધીયાણા ગામમાં પધાર્યા, ત્યાં જૈનોના થોડા ઘર...
૨૫ થી ૩૦ જૈનો વ્યાખ્યાનમાં આવતા પરન્તુ જૈનેતર...
સંખ્યામાં ભાગ લેતા હતા, ત્યાં પણ ચરિત્ર નેતાના ઉપદેશની...
છાપ પડી, અવર નવર જાહેર ભાષણો પણ થયા. જ્યાં મુસ...
મચ્છીમારોએ અને કુંભારોએ તો જીંદગી મદ્યપાન માંસ...
કરવાની પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી હતી. ત્યાંથી સસત્કાર ચરિત્રનેતા કસુર...

પોતાના ગુરૂદેવથી પૃથક્ ચોમાસુ પ્રથમજ હોઈ જરા...
વિરહ હૃદયમાં સાલતો તો હતોજ, જો કે પોતે ગુરૂનિશ્રામાં...
સપ્રેમ સુશ્રૂષાથી સમસ્ત અનુભવો અને હિતશિક્ષાઓ, વ્યા...
અપૂર્વ નિપુણતા મેળવી હતી. પણ કૃતજ્ઞશિષ્યના હૃદયમાં...
ઉપકારી ગુરૂદેવનું સ્મરણ કેમ ખસે? કસુરમાં વ્યાખ્યાનનો...

વ્યાખ્યાનની રમઝટથી [illegible]
હું. જૈનો ઉપરાંત જૈનેતર [illegible]
અનેક પ્રકારની શંકાઓનું સમાધાન કરી [illegible]
શ્રાવકોની અલ્પ સંખ્યા હતી. [illegible]
(સમાન) આર્ય સમાજીસ્ટો સિવાય અન્ય જૈનેતર [illegible]
માં હાજર રહેતા, એ ચરિત્રનેતાની અપૂર્વ [illegible]
સાની પ્રભા હતી.

એક દિવસ જાહેરબાગનુમાં પૂ૦ ચરિત્રનેતાએ જૈન ધર્મની
ચીનતા, મહત્તા અને સ્યાદ્વાદ શૈલી વિગેરે અપૂર્વ સિદ્ધાંતો યુક્તિ
યુક્તિપૂર્વક સિદ્ધ કર્યાં. અસર્વજ્ઞ કથિત શાસ્ત્રોમાં પોતાની મતિ
કલ્પનાથી અગડં બગડં ભરડ્યું હોય, જેના સિદ્ધાંતો પૂર્વાપર બાધિત
ય એ આદર્શશાસ્ત્ર નહિ કહી શકાય એમ પણ સાબીત કર્યું.

ઉપર્યુક્ત પ્રવચન સમયે દર્શનાનુવૃત્તિથી આવેલ વૈષ્ણવીય ધર્મો-
પાયીઓ, વેદાનુયાયીઓ, અને આર્યસમાજીસ્ટો આદિ જૈનેતરો
પણ મોટી સંખ્યામાં હાજર હતા. મહારાજશ્રીએ વેદોની સ્મૃતિઓ દ્વારા
તેમજ અન્ય શાસ્ત્રોના પાઠોની હારમાળાથી, જૈનધર્મની પ્રાચીનતા અને
મહત્તા એવી રીતે સાબીત કરી કે, જેથી કોઈ પણ વિશ્વમાં વ્યક્તિ
મહારાજશ્રીના પ્રતિપાદિત વિષયને ખોટો પાડવા સમર્થ ન થઈ શકી.
જૈનધર્મની પ્રાચીનતા સાબીત કરવામાં જૈનેતર શાસ્ત્રોનોજ ઉપયોગ
કરવાથી પોતપોતાના મનમાં સૌ કોઈ મુંઝાવા લાગ્યા, પરંતુ સત્ય વસ્તુ
આગળ કોનો હિંસલો હતો કે, મહારાજશ્રીના સન્મુખ બોલી શકે.

આ સભામાં આર્યસમાજીસ્ટોનો પણ મોટો ભાગ હતો, પોતાના
મતનું નિરસન ભલે યુક્તિયુક્ત હોય છતાં પણ આર્યસમાજીસ્ટો
જન્મથીજ સહન કરવાની પ્રકૃતિવાળા તો નથીજ. પોતાનો મત સત્ય
છે, એમ સાબીત કરવામાં અસફળ રહેવા છતાં તે કોન કરી સત્યવક્તાને
હેરાન કરવનું ચૂકી રાખતા નથી. એક ડૉ. [illegible] નામના આર્યસમા-

કટ્ટભાગ્યે, હૃદયનો ઉભરો કાઢવા ફરી ફરી પણ પ્રશ્ન પૂછ્યા. મહારાજશ્રીએ પણ તેના દરેક પ્રશ્નોના જ્ઞાનપ્રવૃત્તિથી યુક્તિ જવાબ આપ્યા, પ્રશ્નોની પર પરાને પરાસ્ત કરી. પ્રવચન સમયે આકર્ષક ચહેરો, બુલંદ અવાજ પ્રેક્ષકોને એ ચેનો હતો. સભામાં લગભગ સવા લાખ કલાકની સતત ધારાએ જૈનધર્મની મહત્તાને અપ્રમત્તપણે સમજાવના તે મહાત્મા ધર્મધુરાને હમારા ભૂરિ ભૂરિ વંદન હો.

ચરિત્રનેતાનું ધર્મ જેમ અમાપ હતું તે ઉપરથી શકીએ છીએ નિર્ભીકતાથી જૈનધર્મના વિશુદ્ધ પંથને કર્તવ્ય સમજી પ્રાણની પરવા રાખ્યા વિના સાચા સિદ્ધાંત જાય છે. રણસંગ્રામમાં પ્રતિપક્ષીઓના બલા સૈનિકો અફસર જેમ ઝનુની બની અમાપ હામ ભીડે છે, તેમ પણ ચરિત્રનેતા વાદિની યુક્તિરૂપી તીરોને અજબ પ્રયુક્તિ તેને હટાવી પોતાના સદ્યુક્તિઓ રૂપી તીરો પ્રતિવાદીના જમાવતા અને જયપતાકા ફરકાવતા. લેકચરના અંતમાં ઘણીજ ખુશ થઈ. મિષ્ટાન્નનું જમણ અજીર્ણના રોગીને થઇ પડે તેમ આજનું લેકચર આર્યસમાજીઓને અગમ્ય કરનારૂં થયું, અને તેથી તે લોકો વેદના વિરોધી નાસ્તિકો ગપગોળા હાંકી નિંદા કરવા લાગ્યા. એક દિવસ ચરિત્રનેતાને સંઘે નમ્રભાવે જણાવ્યું કે અત્રે જૈનોના અલ્પ અને આર્યસમાજી ગૃહો ઘણાં છે, માટે ધર્મ પ્રભાવનામાં સ્ખલના પહોંચાડી વિઘ્ન ઉતારશે, માટે આપ આ તકલીફ શા માટે ઉપાડો છો? મહારાજે જણાવ્યું કે મહાનુભાવ? પ્રાચીનકાળમાં પૂર્વાચાર્યોએ રાજદરબારમાં જઇ વાદવિવાદ કરી જૈનધર્મના સિદ્ધાંતની મહત્તા સાચવવા પ્રાણ જોખમમાં મૂક્યા છે. તો પછી તેમને ચાલે ચાલી યથાશક્તિ ત બોલી પડે તેથી ડરી જવાની જરૂર નથી. એક દિવસ પ્રાણ

તા છે, તો પછી તે પ્રાણુનો ધર્મના પ્ર[illegible] જેવી બીજી ધન્ય પળ કઈ? અને તેના [illegible]

વળી વિશેષ ખુશીની વાત તો એ હતી, કે, [illegible] ઘણા જૈનેતરો ગુણાનુરાગી બન્યા હતા. [illegible] કરવામાં ખાસ માસિક બનુસોના પગારદાર ક્ષત્રિય[illegible] હતા, તેઓ જૈનધર્મમાં કેવી રીતે જોડાયા તે [illegible], ઉપાશ્રય નજીકથી જતાં એક દિવસ ચરિત્રનેતાનો મધુર અને [illegible] સ્વર સાંભળી વ્યાખ્યાનમાં અંદર આવી વંદન અને વ્યાખ્યાન શ્રવણની સુંદર તક લીધી. તે દિવસે તેમને એવો અપૂર્વ રસ જાગ્યો, કે, દરેક વ્યાખ્યાનનો અને જાહેરભાષણની પ્રચારણાનો લાભ લેતા, ઘણા મુસલમાનો પણ માંસાહારનો ત્યાગ કરી મહાત્મા પ્રત્યે બહુમાનવાળા બન્યા હતા.

સમાજઘ્રોનું એક મંડળ મહારાજશ્રીને હેરાન કરવાના ઇરાદાથી બપોરના ટાઇમે મહારાજશ્રી પાસે આવી વાહીયાત પ્રશ્નો કરવા લાગ્યા, ઉન્મત્તોની માફક જેમ તેમ બોલવા લાગ્યા. ગુરૂદેવે એમના તમામ પ્રશ્નોના જડબાતોડ જવાબથી તેમને પરાસ્ત કર્યા, આખું મંડળ સ્તબ્ધ બન્યું. ત્યારે એક મંડળના અધિષ્ઠાતાએ જણાવ્યું કે આપ વિદ્વાન છો એતો જાણ્યું, પણ આજેજ તાર મૂકીને લાહોરથી હમારા વિદ્વાન પંડિતને બોલાવી પરધર્મને ખંડન કરવાનું પુર હમણાજ ઉતારી દઇએ છીએ. આપે હમારા ધર્મનું ખંડન કરી હમારી નાલેશી (insult) કરી છે, પણ આવતી કાલે તૈયાર રહેજો.

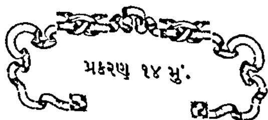
અજ્ઞાનીઓ જેમ તેમ બકે તેની મહાત્માઓ પરવા રાખતા નથી, મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે [illegible] સર્વદા તૈયાર છું, પરંતુ વાદ બહકે વિતંડાવાદ ન હોવો જોઇએ. જિજ્ઞાસુઓની સાથે વાદવિવાદ કરવા [illegible] તૈયાર છીએ બાકી અર્ધદગ્ધની સાથે વિખવાદ સિવાય બીજું [illegible] અને [illegible] વિપરીત બુદ્ધિ,

(Pride goes before destruction) એ કહેવત ચરિતાર્થ થાય છે. કેમકે સમાજ્ઞાનો જે ગાંન એવા હેત કે હોય બગડયું ન હતું, પણ તેઓને ઘમંડ હતો, કે, હમણાં આ મહાત્માને જરૂર હરાવશે. ગુજરાત શહેરથી નોતર્યો માનો કે પોતાની હારને નોતરી હતી. એકદમ ઉપાશ્રયમાં આવ્યા. મહારાજશ્રી સાથે કલાકો વાતચીત થઈ. અનેક પ્રમાણપર પ્રમાણો અપાયા, થયા. છતાં બનતા સર્વ શક્ય ઉપાયો લીધા પણ તે કસુરના ચોમાસામાં વાદવિવાદની ચળવળો, જાહેરભાષણો પ્રતિદિન ચાલતી વ્યાખ્યાનની પ્રવૃત્તિઓ અવિરત ચાલુ ચરિત્રનેતાએ ન્યાયશાસ્ત્રનું અવલોકન, આગમ શાસ્ત્રનું જ્યોતિષ ગ્રન્થોનો અભ્યાસ જારી રાખ્યો હતો.

બેશક વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજે પંજાબની કઠીન ભૂમિ અજબ બીજ વાવ્યું હતું, એ બીજને પ્રફુલ્લિત રાખવા માટે ચરિ શહેરેશહેર અને ગામેગામ વિચરી ધર્મનો અનન્ય જયઘોષ જેઓશ્રીની અસ્ખલિત કીર્તિ, નિર્મળ ચારિત્ર, અપૂર્વ વક્તૃ વિગેરે ગુણોએ સાની જનનામા સેકન્ડ આત્મારામજી મહારાજ પાડી, અત્રેનું ચોમાસું એક દર ઘણી ધામધૂમથી અને વિરલ ધર્મ કૃત્યોથી પસાર થયું ગુરૂદેવથી આ ચોમાસુ જુદું પ્રથમ છતાં જાહોજલાલી અપૂર્વ રહી

ખરેખર જેના હાથે ભાવિમા શાસનનો મહોદય સર્જાય તે પુણ્યપ્રકૃતિ મહાત્માઓનો આરંભ અનેરા પ્રકાશ પ્રસારે

ંજાબમાંજ સ્થિરતા—

જગતના સાચા ભૂષણરૂપ જો કોઈ હોય તો તત્ત્વજ્ઞાની સતપુરુષોજ છે. તેમાં પણ શાંતપ્રકૃતિનો સહયોગ વિસ્તૃતપ્રતિભા, પ્રજ્ઞા, અને અગાધતત્ત્વોનું જ્ઞાન જો મહાત્મામાં પરિપૂર્ણ હોય તો જગતનું કલ્યાણ સાધવામાં શી કમીના રહે ?

પંજાબની જનતા કુદરતી જૂની છે. ધર્મની શ્રદ્ધા હૃદયમાં દૃઢ મૂળ બન્ધાયપછી તેના રક્ષણ માટે પ્રાણ પાથરવા પ્રોત્સાહી રહે છે.

કેટ ધર્માનુયાયી પોતાનું જુદું ટોળું બાંધી સ્વતંત્ર [illegible] પદ ગોઠવી રહે છે. જૈન ધર્માવલંબીને પામેલા મેદી [illegible] ચેપથી બચ્યા હોય છે. સ્વકીય ધર્મ ધર્મતાથી સર્વથા [illegible] સાચી ધર્મશ્રદ્ધાથી વિનય વિવેકથી પ્રાયે ભ્રષ્ટ કરે [illegible] ઉઠતા અને દુર્ભાગીઓ એ ઉભય નાગણીઓ તેઓને [illegible] બની બેઠી છે. ત્યાં આ બે અવગુણોની [illegible] ત્યાં ધર્મ પ્રકાશ ક્યાંથી ટકે ? આવા પુરુષોને [illegible] અને ધર્મની મહત્તા બતાવનાર વિદ્વાન મહાત્માની [illegible] છે. પુનિત મહાત્માની સંગતની [illegible] સિવાય બીજી [illegible] ભરમાં નથી કે જે અંધશ્રદ્ધાના અંધકારને હટાવી આત્મ[illegible] જગાવી શકે !

મહાશયો ! પ્રાચીનકાળમાં જેમ સિદ્ધસેનદિવાકરજીએ [illegible] રાજાને, બપ્પભટ્ટસૂરિજીએ આમ રાજાને પ્રતિબોધ કરી [illegible] સ્નાનમાંથી વિનાયમાં કરી વાદી મત ગજેન્દ્રના સન્મુખ વાદિ[illegible] જૈનધર્મની વિજયપતાકા ફરકાવી હતી. ભગવાન શ્રીમદ્ હે[illegible] ચાર્યજીએ, વાદિ દેવસૂરિજીએ આદિ અનેક શાસન પ્રભાવક [illegible] પોતપોતાના યુગમાં થતાં ધર્મના આક્રમણોને ઝીલ્યા અને તર્કો[illegible] કાઢી વિરોધીઓનો પરાજય કર્યો.

વિલક્ષણ પરિસ્થિતિ—

આ યુગમાં આદ્યાચાર્ય તરીકે ન્યાયાંભોનિધિ આત્મ[illegible] મહારાજે પંજાબક્ષેત્રની જનતાપર ઉપદેશની અજસ્ર સરિતા [illegible] સ્થાનકવાસીના મતમાં ફસાયલા, સમાજસ્ટોની જાળમાં સપડાયેલા આત્માઓને મુક્ત બનાવ્યા. પંજાબમાં એ મહાત્માનો ઉપ[illegible] ન હોય એવો કોઇ વિરલજ સાચો જૈન હશે.

એજ પંજાબની ભૂમિમાં આપણા ચરિત્ર નાયક વિચરવા અ[illegible] તત્ત્વોને પાડવા સંઘના આગ્રહથી અને ગુરુ આજ્ઞાથી ઉત્સાહવંત

આ અરસામાં પંજાબના પરિસ્થિતિ [illegible] હતી, [illegible]
મૂર્તિપૂજક જૈનો જે સુજ્ઞ હતા, તે તે [illegible] [illegible]
પંડિતોને તેમની વાસુદેવમાં કરવાનો [illegible] [illegible]
ભાવણીના કેફથી ધર્મવિમુખ બનેલા સુધારકોને [illegible]
ઝાવાતથી બગડી જવાનો ભય પૂરતો હતો. [illegible]
પૂર્વની દાઝથી દાઝતા હતા, આ પ્રસંગે તેમને [illegible]
ધર્મની વિજયપતાકા ફરકાવવા ચરિત્રનેતા કટીબદ્ધ બન્યા હતા.

કસુર શહેરના ચાતુર્માસબાદ ચરિત્રનેતાનો વિહાર થયો. ગામેગામ જાહેર ભાષણ આપતા વિવિધ પ્રતિજ્ઞાઓની લહેણી કરતા વિપુલ વિદ્વત્તાનો જનતાને પરિચય આપતા ચરિત્રનેતા સશિષ્ય શહેર પધાર્યા. પૂ. સૂરિશેખરજી પ્રથમથીજ વિહાર કરી અત્રે પધારેલા હતા. જેમના દર્શનનો લાભ પણ મળી ગયો. ચરિત્રનેતાની પ્રખ્યાતિ પંજાબમાં જામતી ગઇ. કસુરના વાદજયે વિના પરીચયે ગામોગામ ઓળખાણ કરાવી. ગુરૂદેવના ચરણકમળમાં મસ્તક મૂકી તેઓશ્રીની મીઠી નજરને અને અમી ભર્યા હાર્દ આશિર્વાદોને ચરિત્રનેતાએ ગંભીર મુદ્રાએ ઝીલ્યા. વ્યાખ્યાન આદિનુ કાર્ય સૂરિશેખરે ચરિત્રનેતાને સોંપ્યું. કસુરમાં થયેલ સંપૂર્ણ વાદવિવાદ, પૂર્વ પક્ષકારની યુક્તિઓ અને ચરિત્રનેતા તરફથી અપાયેલા ઉત્તરો એ સઘળું ગુરૂદેવના આગ્રહથી પુનઃ તે કરી બતાવ્યું જે સાંભળી ગુરૂમહારાજ ઘણાજ પ્રસન્ન થયા અને એ શક્તિ વિશેષપણે ખીલવી જૈન શાસનની જયપતાકા ફરકાવી સ્વપર કલ્યાણ સાધો એવા આશિર્વાદથી નવાજ્યા. લગભગ પંદર [illegible] ગુરૂદેવની છાયામાં [illegible] તે પછી સૂરિશેખરનો ઇરાદો બીકાનેર [illegible] વિહાર કરવાનો થયો અને પંજાબીઓના અત્યંત આગ્રહથી [illegible] પૂજ્ય ગુરૂદેવની લાભાલાભ સમજી અપાયેલી આજ્ઞાથી ચરિત્ર-[illegible] પંજાબમાંજ વિચરતા રહ્યા.

[illegible] કેટલાક દિવસ [illegible] કરી ચરિત્રનેતા વિહાર કરીને

બાદ મહારાજશ્રી ગમોટ શહેરમાં પધાર્યા. ગમોટમાં
ઘણા ઘર છે. પરન્તુ સ્થાનકવાસીઓનું જોર અહી ઘણું

ભક્તિના રંગથી રંગાઈ અહીંની મૂર્તિપૂજક જૈન
લુધીયાણાથી અનેક ભાઈઓ આવ્યા મહોત્સવદ્વારા જૈન
જાહોજલાલી કરી. વ્યાખ્યાનની ગુરૂવાણીએ સેંકડો જૈનેતર
લાલા ગુજરમલ નામના એક સહૃદય હમેશ વ્યાખ્યાન
આવતા, તેમણે ચરિત્રનેતાને નમ્ર ભાવે જણાવ્યું કે, અમ
અને સ્થાનકવાસી જેટલી સંખ્યામાં આપશ્રીનું પ્રવચન
છે, તેટલી સંખ્યા કોઇ પણ જૈન મુનિના વ્યાખ્યાનમાં
આપશ્રી એક જાહેર ભાષણ અત્રે કરો જેથી બીજા
સાંભળવાની તક મળે. તેથી સનાતન સભાના મકાનમાં
સુંદર ભાષણ આપ્યું વિશેષ હર્ષની વાત એ હતી કે,
નેતા જ્યારે વ્યાખ્યાન આપવા જતા તે સમયે ઘણા જૈનેતર
ગાતા, વાજાં વગાડતા, ગુરૂ મહારાજશ્રીની જય બોલતા સાથે
હતા. હું ન ભૂલતો હોઉં તો હું કહી શકું છું કે વૈષ્ણવ
તરફથી થતી જૈન મુનિની કદરનો પ્રસંગ અત્રે પ્રથમજ હતો.

સ્વદયા અને પરદયા એ વિષયને ખૂબ ઝીણવટથી
આવ્યો, તેથી અત્રેની જૈન જૈનેતર જનતાએ ગૌરક્ષાશાળા તેજ
કાયમ કરી. દરેક પશુઓની હમદર્દી (સહાનુભૂતિ) રાખવા ત્યાંની
મંજુર કર્યું. ભાષણ વખતે બારસો પુરૂષ અને સાતસો સ્ત્રીઓ
હતી. તેમજ સરકારી વર્ગ થાણેદાર, કમાન, તસીલદાર, વિગેરે
અમલદારો પણ હાજર હતા. અત્રે મહારાજશ્રીની વિદ્વત્તાનો
ઘણો ઉઠાવ્યો. આઠ દિવસ અત્રે સ્થિરતા કરી ચરિત્રનેતા વિહાર
માલેરકોટલા નગરમાં ધામધૂમથી પધાર્યા અત્રે પણ બાવીશ દિવ-
સ્થિરતા દરમ્યાન વ્યાખ્યાનો અને જાહેર ભાષણોથી જૈનધર્મના
સાથે લોકોમાં ખૂબ જાગૃતિ આવી તેમજ અત્રે "આત્મકમલ

...ની સ્થાપના થઈ, જેમાં જૈન જૈનેતરો [illegible]
. સમાણા ગામમાં પધાર્યા, નાયબ કોર્ટના જજ [illegible] જૈનેતર
[illegible] માન મળ્યું, જાહેર લેક્ચર [illegible]ની [illegible] થઈ.
. અહીંથી વિહાર કરી મહારાજશ્રી [illegible],
[illegible]રાજશ્રીની મુલાકાત માટે હીરાસીંગજી [illegible]
જેમણે મહારાજશ્રીનો સંસ્કૃતમાં ન્યાયયુક્ત [illegible]
[illegible]યક વાર્તાલાપ સાંભળી ઘણાજ ખુશી થયા. મહારાજશ્રીને
તરફ માન ભરી દૃષ્ટિથી જોવા લાગ્યા. હોશિયારપુર વિગેરે
સ્થળોએ વિચરતા વિચરતા સંવત ૧૯૬૬ માં ચરિત્રનાયક સંઘના
[illegible] આગ્રહથી લુધિઆનામાં ચાતુર્માસ માટે સસત્કાર પધાર્યા.
જનતા પ્રવચન રસમાં લગી પડી, હમેશાં માનવોની વિશાળ
[illegible]એ વ્યાખ્યાનનું સ્થાન સંકોચી દીધું, અનેક ગામમાં થયેલ
[illegible]વાદોએ જાહેર ભાષણો અને મહારાજશ્રીની વિદ્વત્તાએ ઘણા ગામોમાં
શહેરોમાં તેઓશ્રીની કીર્તિલતાને ખૂબ વિસ્તારી હતી અને
જ બહારગામના જૈન જૈનેતરો પણ આવી મહારાજશ્રી પાસે
ચર્ચા કરી જ્ઞાન સંપાદન કરતા હતા.

અત્રે મહારાજશ્રીએ ન્યાય નિષ્કર્ષ કલ્પિતકોટિ નામનો ન્યાય ગ્રન્થ
રચેલ્યો. તેમજ પંચલક્ષણી સિદ્ધાંતલક્ષણ આદિ ન્યાયના ગ્રન્થો
[illegible] પંડિતો પાસે નીહાળ્યા. તેમજ શાકટાયન તથા કૌમુદી વ્યાકરણનો
અભ્યાસ પણ કર્યો, અત્રે વ્યાખ્યાનમાં અમલદારો (Officers) પણ
આવતા હતા. એક બી. એ. પાસ થયેલા મહાશયજી પણ સમાધાનપૂર્વક
મહારાજશ્રીની પાસે જૈનધર્મનું મહત્વ સમજ્યા. કેટલાક મુસલમાન
[illegible]એ પણ અભક્ષ્ય વસ્તુનો ત્યાગ કર્યો. એક શ્રીરામનામના ભાઇ
એમ. એ. પાસ થયેલા તેમજ સંસ્કૃતના [illegible] કાલેજ, પૂજ્યશ્રીની મુલાકાતે
[illegible] જૈનધર્મના ચુસ્ત અનુયાયી બની, હમેશા વ્યાખ્યાનમાં આવતા,
[illegible] જૈનસૂત્ર [illegible]ની [illegible] થવાથી મહારાજશ્રીએ વ્યાખ્યાનમાં
[illegible] [illegible] વાંચી સંભળાવી, જેનું શ્રવણ કરતા જૈનોના

સુયુક્તિમય સિદ્ધાન્તો ઉપર જેના એન્ત્યુઝિયસ્ટીની અસર છે
સામાન્ય શ્રોતાને પણ બાહ્ય દિદાન્તોથી એવી સરસ રીતે
છે, તેઓ પણ એક ધાર્મિક વ્યાખ્યાનનો આસ્વાદ લેતા.

મન્નુરામજી નામના એક પ્રખર પંડિતજી સાથે વેદ
પર, જગત્ કર્તૃત્વ વિગેરે વિષયો ઉપર લાંબી ચોડી ચર્ચા
પરિણામે ઘણા નાબુજ બનેલા પંડિતજીએ મહારાજશ્રીના
જ્ઞાનની, પ્રકૃષ્ટ પ્રતિભાની અને શાન્તમુદ્રાથી વાદિને
શક્તિની ઘણી ઘણી પ્રશંસા કરી.

હોશિયારપુરથી લાલા મહેન્દ્ર દત્ત ભવ્ય સમારોહ
મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા. મહારાજશ્રીનું પ્રભાવક
પ્રવચન સાંભળી સંઘાળીઓ આશ્ચર્ય ચકીત બની ગયા.
પણ સઘનો ભવ્ય આડંબર જોઇ મહારાજશ્રીની મુલાકાત
અને જૈનધર્મનું ગૌરવ ગાતા, અત્રે પણ જાહેર ભાષણો
ગોઠવાઇ, સખ્યાબંધ માનવોએ અલભ્ય લાભ લઇ દુર્લભ
સત્સંગથી સફળ બનાવ્યો. અત્રેના એક જાહેર વ્યાખ્યાન
ઘેર બેઠા લાભ મળે એ હેતુથી હિન્દિભાષામા વ્યાખ્યાન
નામક એક પુસ્તિકા છપાવી બહાર પાડવામાં આવી હતી,
ભરપુર સૌરભમય કુસુમોનો સચય છે, વાચક ભ્રમરોને
વર્ષાવે છે, સહુને વાચવા ભલામણ છે, ચોમાસું ધર્મ જાહે
સંપૂર્ણ થયું, તે પહેલા લાંના કુસંપને નાબુદ કરી પ્રતિજ્ઞા
જનસમૂહને ઉત્તેજિત કર્યો.

અત્રેથી વિહાર કરી ગામોમાં અને શહેરોમાં ધર્મ
મુસલધાર વરસાદથી જનતાને નિર્મળ બનાવતા રોપડગામ
અત્રેથી નારોવાલ, જંમુ વિગેરે ગામોમાં વીચરી જાહેરભાષણ
અપૂર્વધર્મ જાગૃતિ આણી, સનખતરા પધારી જાહેરભાષણ દ્વારા
ઈતર મતના અનુયાયિને ખૂબ જોડયા. દુલિચંદજી નામના

[illegible] એક પ્રતિદિન આગેવાન વ્યાખ્યાનોમાં [illegible]
જેઓ **હસ્તિના તાડ્યમાનોઽપિ ન ગચ્છેજ્જૈનમંદિરં** [illegible]
પુનઃ બોલીને પોતાનો જૈનધર્મ પ્રત્યેનો [illegible]
[illegible]ધી પણ જૈનધર્મના એવા અનુરાગી બન્યા કે [illegible]
[illegible]ધર્મનું વિરૂદ્ધ બોલે તેને અટકાવતા.

[illegible]જાબમાં પ્રકાશ—

અદ્દશ્ય ગૌરવભર્યો પુણ્યના પુનિત પગલા પંજાબની ભૂમિ[illegible] [illegible]ર્યો, જનતાનો મહોદય જાગ્યો, અનુધારી આંગણે કલ્પવેલડી ફળી, [illegible]નવીઓના મહત્વાકાંક્ષા ભર્યા મનોરથો પૂર્ણ કરવા કામધેનુ સન્મુખ [illegible]આવી, કલ્પનામાં ન આવે એવા વચનાતીત ઉપકાર કોટિના અચિંત્ય [illegible]પ્રસાદો વરસ્યા, કેક માનવહૃદયોના શુષ્ક ક્ષેત્રો નવપલ્લવિત બન્યા, [illegible]સંવેગ અને ઉત્સાહભર્યો ધર્મભાવનાના ઉદ્યોત કિરણો મિથ્યા અંધકારની [illegible]ડીઓ તોડવા-ફોડવા પ્રેરાયા, મજબુતોએ શિથિલ ન થવા પ્રતિજ્ઞા [illegible]ધી, દિવ્યપ્રભાવ કહો કે, સ્વર્ગસુધા કહો એ આજે પંજાબની [illegible]મિ પ્રસરી, હૃદયંગમ પ્રવચન પ્રવાહ, ત્યાગબળ, તપોબળ, અને [illegible]મંજાની રેલ, અપૂર્વજ્ઞાનની જ્યોતનઈ કલ્પનાને ધારણાની અપૂર્વકલા, [illegible]જનતાને મંત્રમુગ્ધ બનાવી, પૂજનીય, સ્મરણીય અને ઉપાસ્યતાની [illegible] ભાવના જગાવતી, માનવ વ્યક્તિઓ તો ચરિત્રનેતાના પુનિત [illegible]કેમયપી ધર્મના સાચા પ્રેમવાળી બની. પંજાબમાં પર્યટન દરમ્યાન [illegible]નેક સ્થળોએ વિચક્ષણ અને મુત્સદી આર્ય સમાજીઓની સાથે અનેક [illegible] પ્રસંગો ચરિત્રનેતાને સાંપડતા ગયા. એકાન્તમાં કે જાહેરમાં વિ-[illegible]ના આરોપથી છેડેલા વાદીઓને જૈનધર્મના તત્વ સમજાવવા ચરિત્ર-[illegible] [illegible] તૈયાર રહેતા.

[illegible] મિંદની [illegible] ગર્જના કરતા આવેલ વાદીઓ ચરિત્રનેતાની [illegible] [illegible]

ખરેખર પક્ષપાત રહિત વિદ્વાનોની ઉત્કટ [illegible]
ગણિવરશ્રીની તર્કશક્તિ અને તત્ત્વજ્ઞાને આભારી છે

ગણિવરશ્રીની સામે કેટલાક વાદીઓના થયેલા પ્રશ્નો [illegible]
તેઓશ્રીએ આપેલા જડબાતોડ જવાબોનો ટુંક સાર [illegible]
છે, જે વાંચી વાચકો ગણિવરશ્રીને અજોડ [illegible]
શક્તિનો પરિચય વિશેષ થશે. તેઓના અસ્તિત્વનો [illegible]
મળી, દયાનંદ સરસ્વતી તેમજ અન્યવિદ્વાનોના આક્ષેપ [illegible]
બારીકાઈથી તપાસી લીધા, જ્યાં જ્યાં આર્યસમાજ [illegible]
ઊભું થતું ત્યાં ત્યાં આપણે રીતે જયપતાકા સામે [illegible]
તરકીબ ઘણી સારી પેઠે શીખી લીધી. આર્ય [illegible]
મંડળ મહારાજશ્રીની મુલાકાતે આવ્યું, તેમાંથી એક [illegible]
બની કર્કશ ભાષામાં પ્રશ્ન કર્યો કે "જૈનોના મહાવીર [illegible]
બલવાન હતા. જેમની શક્તિ જન્મથી અસાધારણ [illegible]
શક્તિના પ્રભાવે જન્મ્યા કે તરતજ વામાંગુષ્ઠથી મેરુ પર્વત [illegible]
તો યુવાવસ્થા પ્રાપ્ત થયા પછી તેઓ ચાલતા હશે તે સમયે
ભૂકંપ થતોજ હશે "

<u>યુક્તિથી જવાબ—</u>

ગંભીરમુદ્રાથી તાર્કિકશિરોમણી મહારાજશ્રીએ મધુરી
જવાબ આપ્યો, કે, તમો પક્ષપાતના ઉંધા ચશ્મા નીકાલી [illegible]
એ પ્રશ્નનો આપોઆપ ઉકેલ આવી જશે. સાંભળો, મહાવીર
બલનો પ્રયોગ માત્ર મેરુપર્વતને હલાવવામાં કારણ હતો પ્રયો[illegible]
બળ ગુપ્ત રહે છે એ વાત કેમ ભૂલી જવાય છે? પ્રયો[illegible]
નાનામાં નાની દિવાસળી હજારો ઘાસની ગંજીને બાળી ભસ્મ [illegible]
છે, અને દિવાસળીનું આખું બોક્સ ઘાસની ગંજીમાં મૂકી [illegible]
પડી રહે તો પણ ઘાસને જરાય તે નુકશાન પહોંચાડી શકે

મહાશયજી ? સમજો કે જે પરમાત્મા હોય છે તેમનું [illegible]
ય છે. અખિલ દુનિયાને ધ્વંશ અને કલ્યાણ કરવાનું [illegible]
ત્ર પ્રયોગ સાધ્ય બહુતોજ ઉપયોગ થાય છે. એ જ્ઞાન [illegible]
ભૂચાલની ખોટી કલ્પના મગજમાં ઉદ્‌ભવી નહોત, [illegible]
ફુલાજ પ્રશ્નમાં નિરાશ થયા અને પોતાની હાર સરલતાથી કબુલ કરી.
તે પ્રાસંગીક અનુકુળ તર્કો ઉપર ઘણાજ મુગ્ધ બન્યા [illegible]
[illegible]માંથી બીજા મહાશયજીએ પૂછ્યું કે મને પણ જૈનમત [illegible]
[illegible]રીક શંકાઓ છે.

[illegible] પરંપરા—

આપશ્રીની અનુકૂલતા અને આજ્ઞા હોય તો પૂછુ ? ખુશીથી
[illegible] એમ જણાવતાં તેમણે નમ્ર ભાવે જણાવ્યું કે, જૈનો પરમાત્માને
[illegible]નતા નથી એટલે તેઓ નાસ્તિક છે એમ માનવાને મને કારણ
[illegible] છે. તો એ બાબતમાં આપ મને સત્ય સમજાવવા કૃપા કરશો

મહાશયજી ? તમોએ અદ્યાવધિ જૈનધર્મના તત્વો જાણવાની તસ્દી
[illegible] નથી એમ તમારા પ્રશ્નથી જાણી શકાય છે આપને અને આપના
[illegible]ને જૈનધર્મનો ઉંડો અભ્યાસ (deep study) કર્યો પછીજ
[illegible] ખંડન કરવા પ્રેરાવું જોઈતું હતું જૈનો ઇશ્વરને માને છે,
[illegible] નહિ બલ્કે આત્મા, પુણ્ય પાપ, મોક્ષ, આદિ નવે તત્વોને
[illegible] છે વાસ્તવીકતયા (Really) જો કોઈ આસ્તિક દર્શન હોયતો
જૈનદર્શનજ છે જૈનોને જે નાસ્તિકદર્શન તરીકે ઓળખાવનાર મહા-
[illegible] ભુલ કરે છે તમારા [illegible] મત તો એવો છે કે મનોગત
[illegible] આસ્તિક અને તેઓના
[illegible]

[illegible]

કહેતા જેવું કે શું તમે એ અનેક ગામોમાં મોટાં તો
પ્રાચીન જૈન મંદિરો નથી જોયાં ? જૈનોનો ત્યાગ, ધર્મ
ધ્યાનની તન્મયતા નિહાળો એ નાસ્તિક દર્શન જેવું દેખ
આગળ ? થોડો પણ જૈન દર્શનનો અનુભવ લીધો હોત તો
અજ્ઞાનના ભર્યા શબ્દો તમારા સ્વામીજી કે. તમે
અરે તમારા સ્વામીજીને તો વેદોના અને સ્મૃતિ
પણ ક્યાં પૂર્ણ જ્ઞાન છે ? કારણકે વેદોમાં જૈનોની
તાની પુષ્ટિકારક અનેક યુક્તિઓની પંક્તિ છે
તીર્થંકરાન્ વિગેરે વાક્યો જગત્ માન્ય તીર્થંકરોનો
આ જવાબ સાંભળતાવેંત જ પ્રશ્નકાર ઉંડા સંતાપ
લાગ્યા અને વિચારવા લાગ્યા કે, આપણા સ્વામીજીએ
એમ ઠંકાર્યો છે ! જૈનોને નાસ્તિક કહી સ્વામીજીએ
જ્ઞાનની કીર્તિને કલંકિત કરી છે. મંડલીમાં આવેલ
ચિત્રાલેખ જેવા સ્તબ્ધ થયા. કેટલાક કહેવા લાગ્યા કે,
સત્ય બીના જાણવાની સુંદર તક મળી એક મહાશયે ઉમં
ડહાપણ ભર્યો પ્રશ્ન કર્યો કે આપ જૈન દર્શનવાળા એક ઈ
છો કે અનેક ? અને તે સર્વ વ્યાપક છે કે દેશવ્યાપી ?
ભાવથી મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે એક કાળચક્રમાં
થાય છે અને તેઓ તીર્થ સ્થાપી ત્રિકાલ અબાધિત જ્ઞા
અસંખ્ય અનુયાયીઓ બનાવે છે. ઇશ્વર એટલે અનન્ત શક્તિ
આત્મા. ઘાતીકર્મનો નાશ થવાથી તથાપ્રકારની પુણ્ય પ્રકૃતિ
પ્રાદુર્ભાવથી ચોત્રીશ અતિશયયુક્ત, મહાન્ પ્રભાવક અપૂર્વ
અમારા તીર્થંકરો હોય છે. પુણ્યના વિપાકરૂપ તે અતિશયો
કાલને પ્રસાર કર્યા પછી તે પ્રભાવકો અજરામર અક્ષય સ્થાન
કરે છે. જ્યાંથી પુનરાગમન કરવાનું રહેતું નથી જો મોક્ષથી
પુનરાગમન થતું હોય તો ત્યાં રહેલા મુક્તિના જીવોને પણ કર્મ
પાસ માનવો પડશે ત્યાં જો કર્મનો પાસ માનીએ તો પછી

ા કેમ મનાય? એ વાત ઉભયવાદીને સન્મત છે. કે
પણ મુક્તિના જીવોને નિર્લેપ અને નિર્મળ નહીં ... છે.
ે ઘટના સમન્વય તો પછી માનવું પડશે કે, ...
ા લેપ નાશ થતાં જલ-તુંબીકા-ન્યાયેન. અગ્નિના ...
કરે છે. ભવ્યાત્માઓ ઇશ્વરપદની યોગ્યતા ધરાવે છે. ...
કુસુમમાં સૌરભ અદ્રશ્યપણે રહેલી છે, એવી રીતે આત્મામાં
રત્વ અગોચરપણે રહે છે. સાચું ઇશ્વરત્વ પ્રાપ્ત થયા પછી લોકા-
ના અખિલ પદાર્થોનું દર્શન હસ્તામલકવત્ થાય છે. જૈનો અનેક
ત્માઓ માને છે અને અનેક ઇશ્વર પણ માને છે. તેમજ દરેક
ાત્માઓમાં ભિન્નભિન્નપણે ઇશ્વરત્વની સત્તા સ્વિકારે છે. સર્વ વ્યાપક
ાલી ચાલી કે ચસકી શકે નહિ એટલે અક્રિય થઈ જાય માટે ઇશ્વરનું સર્વ
ાપકપણું માનવું પણ ઠીક નથી. ઇશ્વરનું જ્ઞાન સર્વ વ્યાપક માની શકાય
. આવી અનેક યુક્તિપુરસ્સરની દલીલો સાંભળતા આગન્તુક મંડળી
ણી પ્રસન્ન બની. અને જૈનો નાસ્તિક છે એ ભ્રમણાને દૂર કરી.

વલી એક મહાશયજીએ હૃદયમાં ગુંચવાતો પ્રશ્ન પૂછ્યો કે
ાને કર્મનો સંબંધ ક્યારથી અને કેવી રીતે થાય છે તો તે વિષયમાં
ની શી માન્યતા છે? હમારી માન્યતા પ્રમાણે હમો માનીએ
 કે આત્મા અને કર્મના સંબંધને સાધનાર કોઇ સમર્થ વિલક્ષણ
ત હોવી જોઇએ. એક ઘટ જેવું સામાન્ય કાર્ય પણ વિના
 એ ઉપજતુ નથી તો આવી વિજ્ઞાન તત્ત્વની સાધના સાધ્ય
ંધ આત્મા આપોઆપ કેમ બને? અને એ આત્માને કર્મનો
ંધ પણ અનાદ્દત રૂપ જાલવનાર કોઇ શુદ્ધ પ્રેરક શક્તિ હોવી જોઇએ,
ટા વિના આવી લાંબી ચોડી સૃષ્ટિ સંભવે કેમ? જો સૃષ્ટિ ન સંભવે
પછી તેનું સર્જન અને ધ્વંસ ઉભય કાર્યોને આધીન હોવાં જોઇએ.
 દર્શન વેદાન્તો સૃષ્ટિના સર્જન વિષયમાં સહમતો છે.

મહારાજશ્રીએ જૈનમાન્યતા પ્રમાણે પ્રશ્નકારને જણાવ્યું કે, પ્રથમ

અનતા હોઇ ઘટમાંથી પાણી જતાં પણ [illegible]
ા પણ ખાલી થઇ જશે. મહારાજશ્રીએ કહ્યું કે [illegible]
છે, પણ વિચાર કરતા આપોઆપ તમોને સમજાશે કે [illegible]
ાત ખાલી થવાની ચિંતા વ્યર્થ છે. જલપૂર્ણ ઘટનુ દૃષ્ટાંત [illegible]
પ છે, જ્યારે જીવાત્માઓ અમેય અને અનલ્પ છે. [illegible]
ણ ઉભા થાય છે, જૈન દર્શનકારો આત્માની સંખ્યા અનંત માને છે,
અને અનંતના અનંત ભેદો છે. અનંતા અનંત ભેદો જો તમારી
સમજમાં આવે તો સંસારાશ્રિત અનંતાનન્ત જીવાત્માઓમાંથી અનંત
જીવાત્માઓએ મોક્ષગમન કર્યું હોવા છતાંય ખાલી થવાનો સંભવ
થી.

આત્માઓ સંસારચક્રમાં કોની પ્રેરણાથી અને ક્યારે યોજાયા ?
માના અંશરૂપ આત્માઓ માનશો તો પરમાત્માના ઉત્તમ આદર્શને
ની આત્માંશને જગના ખાડામાં નાંખી મલીન કરવાથી શો ફાયદો ?
એરકે આદમી ગંગાનું નિર્મળ જળ લઇ ગટરમાં નાંખે અને
સંશોધન માટે આદેશ કરે, ઉદ્યમ કરે તો તે મૂર્ખતકીરીતજ
ાય. મોક્ષગત આત્માઓ પુનઃ સસારની માયાપાશમાં સપડાવવા
ા ફરતા હોય તો મુક્ત થયાનુ ગર્દભ સ્નાનની જેમ પરિણામ શું ?

ઈશ્વર અવ્યાબાધ સુખનો ભોક્તા છે, તપ જપ ક્રિયા આદિ
રૂપ અનુષ્ઠાનો આચરી, જીવાત્મા નિર્મોહી બની, મોક્ષાવસ્થા પ્રાપ્ત કરે છે,
ારે ઇશ્વરને ઈર્ષ્યા તો નથી આવતી કે મારા અવ્યાબાધ સુખમાં આ
ભાગીદારો ક્યાંથી બન્યા ?

જેના પરિણામે મોક્ષમાંથી પાછા સંસારમાં ધકેલે છે. તમારી
આ માન્યતા નિર્યાક્તિક છે. ઇશ્વર કર્તૃત્વ માનવામાં દુનિયાની ઉત્પાદકતા
નવામાં તે નેતે. પ્રલય માનવામાં અનેક આક્ષેપ વિપત્તિરૂપ વાદળીઓ
વરીને ઘેરી લે છે, ઇશ્વરને માયાવી દર્દલુ, દોષિત અશક્તિ સપન્ન
કરવો પડે છે. જો આત્માઓને કર્મને કર્તા માનો, સંસારને અનાદિ માનો

અને ઉત્તમ એને અનંત મ. ને. કે ન મનની [illegible] તમારે મદદો પડશે નહિ. આ પ્રમ ને ઈશ્વર [illegible] પરિણામ એનું મુંદર આવ્યું કે તે [illegible] આપણી પ્રકા[illegible] માનવાને પ્રશંસા લત્ના અને મહાનગરીના [illegible]

મનમાં રહી જનો અને ગત્સરૂપ [illegible] તો [illegible] આશીષ દજો એમ બોલતા એક મહાશયજીએ પૂછ્યું કે સ્વરૂપવા સમજાવશા કે પત્થરની બનાવેલી મૂર્તિને [illegible] જેમાં ચેતનતા નહિ હોવા છતા મૂર્તિમંતની જેમ પૂજા કરવાથી, જલતાડનની જેમ નિષ્ફળ ક્રિયા કરવાથી શો [illegible]

વેદોમાં પણ મૂર્તિપૂજન નથી. હમે માનીએ છીએ કે, [illegible] પેટપૂર્તિ ખાતર આ એક ધતીંગ ચલાવ્યું છે. તેના [illegible] નેતાએ એવો સચોટ જવાબ આપ્યો કે તેઓ નિરુત્તર બન્યા. [illegible] જણાવ્યું કે મહાશયજી? તમારા દયાનંદજીએ જે પુસ્તકો [illegible] જડ છે કે ચેતનો? જડ હોવા છતા તમોને જ્ઞાન પ્રકાશ [illegible] કેમ? ગ્રન્થાલેખનમાં જ્યા જ્યાં યજ્ઞવેદિકાનુ સ્વરૂપ વર્ણવ્યું [illegible] ત્યાં વેદિકા, ચમચો, પ્રોક્ષણીપાત્ર આદિની પ્રતિકૃતિઓ કેમ [illegible] તે પણ જડ હોવા છતાં તેનુ માપ તેની ક્રિયા અને તેના [illegible] અવબોધે છે. તમોએ વેદ રીતસર અવલોક્યા નહિ હોય? વેદ[illegible] મૂર્તિપૂજા માટે મેહડા પુરાવા છે **अस्मानमर्चय** વિગેરે [illegible] સ્વામીજીની દૃષ્ટિપથમાં કેમ ન આવ્યા હોય એ વિચારણીય [illegible] માનવોના માનસને જેવા ચિત્રો અને સંયોગોમા હકારીએ છીએ [illegible] વિચારો, તેવી ભાવનાઓ, તેવા અવભાસો, સ્મૃતિઓ અને [illegible] તે માનસસ્થલીમાં અંકુરીત થાય છે, મૂર્તિદર્શન એ મૂર્તિમંત [illegible] ભૂતકાલીન અખીલ ઇતિહાસના મધુરા સ્મરણોના ઝાંખી [illegible] ઐતિહાસિક મૂર્તિમન્ત તેજો વિભૂતિના અડગ અને અડોલ [illegible] ગુણોને ખીલવવાનો પુરુષાર્થ ખેડવા દૈવીક પ્રેરણા કરે [illegible]

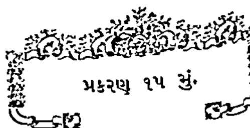
શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજ

(૧૯૬૭માં હુશીયારપુર (પંજાબમાં) લેવાયેલ ફ

શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રી. પ્રેસ-પાલીતાણા.

[illegible]ન્થોના અનેક પાઠોપાઠ તેમજ બુદ્ધિ [illegible]
અનેક દલીલો અને કલ્પનાઓ સ્પષ્ટતયા [illegible]
[illegible]તિપૂજન ખરેખર અખંડ આત્મા [illegible]
[illegible]ાન્તિને પ્રાપ્ત કરવાનું અમુલ્ય સાધન છે. [illegible]
[illegible]ટ દલીલો સાંભળી તેમજ મહારાજશ્રીની [illegible]
[illegible]તિભાપ્રભાનો પરિચય થતાં ભૂરિભૂરિ પ્રશંસા [illegible],
અનેક સ્થળોએ અનેક મતાનુયાયીઓનો ભેટો થતો. [illegible]
[illegible] દરેક સ્થળે તે વાદ જંગની તસ્મા ભૂમિને જયરૂપી અમૃતબિન્દુ[illegible]
[illegible] ચરિત્રનેતા શાન્ત્વન પમાડતા. કોઈ સ્થળે વૈદિકો સાથે [illegible]
[illegible] સ્થળે આર્યસમાજીસ્ટ સાથે કોઈક વખત ચાર્વાકો સાથે કોઈ
[illegible]મયે અદ્વૈતવાદીઓ સાથે અને કેટલીક વખત સ્થાનકવાસીઓ સાથે
[illegible] કોઈ વખત દિગંબરીઓ સાથે ચરિત્રનેતાએ વાદ સંગ્રામમાં કામ
[illegible] યુક્તિ તીરો, આગમ પાઠરૂપી ઢાલો, અને વિવિધ કલ્પનાઓ
[illegible]ને દૃષ્ટાંતરૂપ ગુપ્તિદ્વારા જયલક્ષ્મી મેળવતા વાચક મહાશય સમજી
[illegible] કે કોઈકીના પ્રસંગોમા પણ શાસનસેવાની તમન્નાથી શાસન
[illegible] ચરિત્રનેતાએ અજોડ શાસન પ્રભાવના પ્રસારી છે. આ પ્રમાણે
[illegible]માં અનેક સ્થળે વીચરી મહારાજશ્રી ૧૯૬૭ ની સાલમાં
[illegible]પુરના સંઘના આગ્રહથી સત્કાર સાં પધાર્યા ત્યાં પણ મહા-
[illegible]શ્રીના પ્રવચનથી જૈન જૈનેતરોમાં ધર્મજાગૃતિ ઠીક પ્રમાણમાં આવી,
[illegible] તરફથી ત્યા ઉદ્યાપન કરવામા આવ્યુ હતુ.

<u>પુસ્તક પ્રકાશન</u>—

મહારાજ શ્રી સમજતા હતા કે, વિદ્વાન્ પુરૂષોના હ
ગ્રન્થાવલોકનો જ્ઞાન કલેવરને મજબુત બના
અસાધારણ વ્યાયામ છે. આ ઉદાર વિચારથી
ભાષાનો કાબુ મેળવી અનેક વિષયસ્પર્શી ગ્રન્થો લખવા
પ્રેરાયા અને હોંશિયારપુરના ચોમાસાથી શરૂઆત કરી. નિઃસીમ
ચરિત્રનેતાએ પોતાની અખૂટ શક્તિઓને અને અસાધારણ
અનેક શાસ્ત્રોની સ્મૃતિઓને જતો પ્રતિબિમ્બિત ન કરી હોય

" અવિદ્યાન્ધકાર માર્તંડ " નામક ગ્રન્થ આર્યસમાજ તરફથી આ ગ્રન્થ જૈન જૈનેતર બન્ને ને માટે અનુપમ એવા અભિપ્રાયો પણ મળ્યા હતા.

જેમાં અકાટય યુક્તિઓના ઝરમર ઝરતા ઝરણાંઓ અત્યન્ત પ્રબલ કરવામાં આવ્યા છે. આ ગ્રન્થ ચાર્વાક આદિના ઉદ્ધત નાસ્તિક વિચારોનું સારી પેઠે ખંડન કરનારો છે, પ્રશ્નોત્તરનો ઝગઝગાટ જેમાં ઝગમગે છે. જેઓ આત્મા, પુણ્ય, પાપ, બંધ, મોક્ષાદિ તત્ત્વો માનતાજ નથી, અને પંચભૂતાત્મક જગત છે. પાણીના પરપોટાની જેમ માનવ પ્રકૃતિ નાશ થવાથી આત્મ જેવું તત્ત્વ પરભવગામી છેજ નહિ. આવી માન્યતાવાળાઓને અકાટય દલીલો, અનેક પુરાવા, પાઠો અને પાંચે પ્રમાણોથી આત્માદિ તત્ત્વોની જે અજબ સિદ્ધિ કરવામાં આવી છે. ચરિત્રનેતાના હસ્તકમલથી જ્ઞાન સૌરભ ભર્યો પ્રાથમિક કૃતિનો આ ગ્રન્થ ઘણોજ પંકાયો ઉપકારક નીવડયો.

લુધિયાના શહેરમા ચરિત્રનેતાના ઘણાજ તાત્ત્વિક વ્યાખ્યાનો થયા ત્યાં દેવગુરૂ અને ધર્મના સ્વરૂપ ઉપર, " લુધિયાણા વ્યાખ્યાનો " નામક કિતાબ પણ ચરિત્રનેતા તરફથી આલેખવામાં આવી. ઘેર ગંગા જેવો પંજાબીઓને એ પુસ્તકો હર્ષોત્પાદક નીવડયા. પંજાબના શહેરોમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં આર્ય સમાજીસ્ટોનો ગરબડાટ અને બંબગોળો ચાલતો દેખાઇ આવતો હતો, અનેક વિપરીત દલીલોથી જૈનોને તેમજ ઉપજક અન્ય ધર્મીઓને છંછેડતા અને મુંઝવતા. આ પરિસ્થિતિની ચરિત્રનેતાની જાગૃત થતા પોતે આર્ય સમાજીસ્ટના મૌલીક પુસ્તકો સંશોધન દૃષ્ટિએ નીહાળ્યા તે પુસ્તકોની કુયુક્તિઓને પરાસ્ત કરે એવી અનેક સુયુક્તિઓથી ભરપુર ઉત્તમા " દયાનંદ કુતર્ક તિમિર તરણી " નામક ગ્રન્થ રચવામા આવ્યો. જે ગ્રન્થમા દયાનંદ સરસ્વતીની જૈનધર્મ વિરૂદ્ધ સ્થાપેલી દલીલોનુ ખંડન સારી પેઠે કર્યું છે તથ મુલતાનમા

ઉવન હેમચંદ્ર કૉલેજ૨ [illegible]
ત્યાગી સાધુઓના આગમનના [illegible]
ધર્મના આચાર, વિચારોમાં [illegible]
ઉપકારી મહાત્માઓને વિશ[illegible]
વૃદ્ધિ કરનાર હોય છે. ધર્મ પ્રચારકોને [illegible]
ત થતાં ધર્મ પ્રચારની ધગશ વધતી જાય છે. મુલતાન [illegible]
પરિસ્થિતિ જાણી ઉપકાર સિન્ધુ ચરિત્રનેતા [illegible]
ર સિન્ધદેશની સરહદમાં આવેલ મુલતાન [illegible]
ી પધાર્યા.

વીજળીનો પાવર વાયર દ્વારા ઘણે દૂર પહોંચી વળે છે. પાણીનું જોતજોતામાં અગણિત ભૂમિ ઉપર દોડી જાય છે તેમ વાયુવેગ ૌર મુલતાનવાસીઓના કર્ણમાં ચરિત્રનેતાની અમૃત વાણીનો પ્રભાવ પ્રકાશ પ્રસર્યો. તત્ત્વ પિપાસુના નિર્ઝરણા જેવાં વ્યાખ્યાનો ભાવુક તાને પ્રશાન્તિ જનક નિવડ્યાં. શહેરનો વિદ્વાન વર્ગ ચરિત્રનેતાની ાકાતે આવવો શરૂ થયો. કેટલાક મુસ્લીમો દિગંબરીઓ અને વૈષ્ણવ ધીઓ પણ વ્યાખ્યાનનો અચુકપણે લાભ લેવા લાગ્યા. વ્યાખ્યાનોમાં અનેક ધર્મ ચર્ચાઓ ચાલતી, દરેક મઝહબના (Religion) તાત્વિક ોની પરંપરાઓ પણ ઉત્તરોત્તર શ્રોતૃવર્ગને સંતોષજનક નીવડી. આત્મા, પુણ્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ વિગેરે ો માટે ઇતરની માન્યતા અને જૈનોની માન્યતાઓની તુલનાત્મક િએ અજબ રીતે વિવેચન કરતાં જૈનધર્મનું મહત્ત્વ અને માન્યતા [illegible] માલમ પડતી, એ બધુ ચરિત્રનેતાની અપૂર્વ બુદ્ધિને આભારી . ગમે તેવા બુદ્ધિવાળા સ્વતંત્ર પ્રકૃતિવાળા વાદીઓને પણ પ્રશ્ન માં ઠરી જતા. તેની સાબીતી [illegible] સમાચારપત્રો News [illegible], વગેરે જોતાં જણાય છે આ શુક્લૈસ્ત્ર [illegible] અતિશયોક્તિ હમો [illegible] નથી. [illegible] મહાત્માઓમાં વિદ્યમાન હોય [illegible] ગુણોને [illegible] તેનાં વિરોધીઓનો વિરોધ

કેમ હોય ? ભલે પછી મૂર્ખ અને દષ્ટિ દોષીઓને તો ઉજ્જવલ વિપુલ ગુણો પણ સ્યામ ભાસે તેમાં ઉજ્જવલ ગુણી મહાત્માઓનો કે તેના સુગુણોને ઉચ્ચારનાર પ્રશંસકોનો શું દોષ હોઈ શકે.

મુલ્તાનની જૈન જૈનેતર જનતા રસપૂર્વક ચરિત્રનેતાની ચમત્કારીણી વાણીનો લાભ લઈ ઘણા વ્યસનોથી મુક્ત બની સદાચારી જીવને જીવતા શીખી.

દ્વેષ અને ઇર્ષા એ બહુજ કટ્ટર શત્રુઓ છે. અજ્ઞાનીઓને એ શત્રુઓની દોસ્તી ઘણી પ્રિય લાગે છે. પોતે એ દુષ્ટ શત્રુઓની આક્રમણ ચક્કીમાં ક્યારે ચગદાશે તેની તેઓને ખબર પડતી નથી. એક વ્યક્તિ નિર્મલ સુગુણોથી અને વ્યાખ્યાનની છટાથી અજોડતા પ્રાપ્ત કરી ધર્મની પ્રચારણા કરે તો તે વ્યક્તિના અનેક દુશ્મનો ઉદ્ભવે છે અને ઉપર જણાવેલ બે શત્રુઓથી ધુંધવાઇ મહાત્માની ઉજ્જવલ કીર્તિને કલંકીત કરવા મથે છે; પણ સૂર્યના સામે નાખેલી રેતી પોતાની આંખમાં પડતા ક્ષેપકની દુર્દશા થાય છે. મુસ્લ્ભાવે જૈનેતરો જૈનધર્મની મહત્તા પ્રભાવના વધારવા પ્રયત્ન કરે ત્યારે પારકાગુણોને અને પારકી યશસ્વિતાને જોતાંજ આંખમાં અમી વરસાવવાને બદલે ઝેર વરસાવનાર દિગંબરોની છાતી કરંડીઆઓમાંથી અનેક ઇર્ષા ભુજંગીનીઓ ફુફાડા મારતી બહાર ધસી આવી અને તેમના કલેજાને ડંખ મારવા લાગી, એ ઝેરના કેફમા તે દિગંબર વર્ગે ચરિત્રનેતાનો વિરોધ જાહેર કર્યો. તેઓના મનમા વિચાર આવ્યો કે શ્વેતામ્બર મૂર્તિપૂજકોના મહાત્મા આવા અતુલ વિદ્વાન્ છે એમ જાહેર થતા હમારા અનુયાયીઓમાં જરૂર ફાટફુટ થશે. પણ ભલા એવો ખોટો વિકલ્પ ઉઠાવવાને બદલે એમ વિચારવું જોઇતું હતું કે ગમે તેમ હોય પણ જાહોજલાલી તો જૈનધર્મનીજ છે ને ? આવો ઉદાત્તવિચાર તેઓની શુષ્કભૂમિમા ક્યાંથી ઉપજે ? તે પછી તેમણે ચરિત્રનેતા પર વાદ માટે હેન્ડબીલ દ્વારા જાહેર ચેલેન્જ મોકલી. સુતેલા સર્પને જગાડવો, સિંહના મુખમા હાથ નાંખવો

અને આપણા ચરિત્રનેતાને વાદને માટે ઉત્સાહ્યે સરામુંજ હતું. તેઓને માલૂમ નહતું કે આ પ્રતિભાસંપન્ન મહાત્માએ પંજાબમાં જાહેર વાદરંગમાં જય મેળવ્યો છે તેમજ બીજા અનેક વાદીઓની સાથે જાહેર વાદોમાં જય મેળવી વાદિ મત્તગજોનો મદ ઉતાર્યો છે.

અલ્પ પરિશ્રમવાળાઓને યુદ્ધની મીટ માંડતા પ્રત્યર્થી વર્ગના બળની પરીક્ષાનો વિચાર લક્ષ્ય બહાર રાખવો જોઈએ નહિ, ભાવિમાં પોતાનો પરાજય સરજાયેલ હોય તો પ્રતિવાદીના બળની પરીક્ષાનો વિચાર કે કલ્પના ક્યાંથી સ્ફુરે?

ચેલેન્જ સ્વીકાર:—

દિગંબરોની સ્વચ્છંદતાથી બહાર પાડેલી ચેલેન્જને ચરિત્રનેતાએ નિઃક્ષોભતાથી તુરતજ સ્વીકારી અને વાદ માટે પોતે નિર્ભિકતાથી તૈયાર બન્યા. યોગ્ય સ્થળ, વિષયો તેમજ કાર્યક્રમનો નિર્ણય થતા જાહેર વાદનો જંગ મચ્યો.

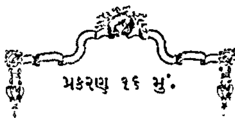
ઉત્સાહી ચરિત્રનેતાએ ખંતપૂર્વક વાદારંભ પહેલા અસરકારક જાહેરભાષણો આપ્યાં, જે સાંભળીને હજારો ઇતરધર્મવાળાઓ આકર્ષાયા, દિગંબરોના પંડિતો ત્રણ દિવસ સુધી નિર્ણીત સ્થળમાં નિયત સમયે શાસ્ત્રાર્થ માટે આવ્યા નહિ. નમાલુમ ચરિત્રનેતાની પ્રતિભા પ્રભામાં અંજાઈ ગયા કે શું? આપણા ચરિત્રનેતાનો પબ્લીક વાદમાં જય થયો. અને મુલતાન શાસ્ત્રાર્થ નામક ટ્રેક્ટ પણ છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી. જૈનધર્મની અજબ પ્રભાવના મુલતાનીઓએ ફેલાવી. અને શહેરના વાદ જય નિમિત્તે મુલતાનમાં ભવ્ય નવ્ય જલુસ કર્યો. પરાજીત બનેલ દિગંબરો નિસ્તેજ તારાઓની જેમ ઠંડા હિમ જેવા મંદ પડ્યા, અનેક જગ્યાએ જૈનમુનિ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનો વાદજય અને દિગંબરોની પરાજયતાના સમાચારોએ પણ અતિસાર પોતાની કૃતાર્થતા દેખાડી

મુલતાનના ૧૯૬૭ ના ચાતુર્માસ દરમ્યાન ચરિત્રનેતાના અનેક વિષયો ઉપર જોરશોરથી વિશાળ મેદાનમાં જાહેર લેક્ચરો થયા. જેમાં વેદોક્ત દયા, પુરાણોની દયા, ઇસ્લામ મજહબ નિવૃત્તિપંથ વિગેરે વિષયો ખૂબ ચર્ચાયા યુવાવસ્થાનો પાવર, અસાધારણ વિદ્વત્તાની છટા, શુદ્ધ અને મધુર ધ્વનિનો ટંકાર અને આકર્ષક ઓજસ્વી શાન્તમુદ્રા આ બધાયે સાધનો સહજ સ્વભાવે શ્રોતૃવર્ગને ખેંચનાર બનતા શહેરનો મુખ્ય લત્તો અને વિશાળ સ્થાન, અને ઉચ્ચ કુલ અને પ્રભાવક વ્યાખ્યાતા એમે એટલે પૂછવું જ શું ? હજારોની સંખ્યામાં જનતા કીડીની માફક ઉભરાતી, વ્યાખ્યાનના શબ્દે શબ્દરૂપી કણોને ગ્રહણ કરતી, તેમજ હૃદય મંદિરમાં તે ધર્મ સારરૂપ શબ્દ કણોનો સંચય કરી, પુનઃ પુનઃ મનન કરતી. એમ પાંચ સાત જાહેરભાષણો થતાં એ કેટલા માંસાહારીઓએ માંસનો (Meat) અને દારૂડીઆઓએ મદ્યપાનનો (Wire) ત્યાગ કર્યો, એટલુંજ નહિ બલ્કે એક માંસ નિષેધક મંડળની અત્રે સ્થાપના થઇ, જેમાં જૈન હિન્દુ અને મુસલમાન કોમના પણ યુવાનો જોડાયા આ મંડળીના સભ્યો કોઇને ત્યાં માંસ પકાવાનું નજરે ચડે તો તે સ્વયંસેવકો ત્યાં જઈ રીતસર સત્યાગ્રહ કરતા અને ઉપદેશદ્વારા તેઓને માંસઆદિનો પરિત્યાગ કરાવતા. મુલતાન શહેરની પ્રજામાં માંસનો ત્યાગ એટલા પ્રમાણમાં વધ્યો કે જેના પરિણામે કસાઇઓને ત્યાં (Meat seller) ૭ આને શેરનું માંસ ત્રણ આને શેર થઈ ગયું. કોઇ વ્યક્તિ માંસનિષેધક મંડળીના કહેવાથી માંસ ખાવાનું ન છોડે તો તેને તે મંડળવાળા ચરિત્રનેતા પાસે દર્શનાર્થે લાવ... તમને ... શ્રી સચોટ ઉપદેશદ્વારા તેનાથી થતા નુકશાનને સમજાવી માંસાહારને તીલાંજલી અપાવતા.

શહેરના કસાઇઓ ચીડાયા, તેમના વ્યાપારો મૃતપ્રાય થયા તેઓની એક સભા ભરાઇ અને તેમાં નિર્ણય કર્યો કે આપણા વ્યાપારને પ્રતિબંધક અને નિરોધક ભાવડાઓના ગુરૂ આવ્યા છે તેઓના ધર્મ ભાષણોના હિંદુઓ તો ઠીક પણ આપણીજાતના મુસ્લીમો પણ અહિંસા

ધર્મના હિમાયતી બન્યા છે. આપણે એવું તર્ક કરીએ કે જેથી આ આવતાના ગુરુનું કાસળ નીકળે અને આપણો વ્યાપાર પુનઃ સજીવન થાય, પાપાત્માઓ પાપવૃત્તિઓના પરિત્યાગી બને તે પણ ક્રૂર અને દુર્ભાગી આત્માઓને પસંદ નજ પડે, નીચ પ્રકૃતિ વ્યક્તિઓ પોતાનુ પાપી પેટ ભરવાને માટે મહાન્ પુરુષોનો વિરોધ કરે છે; પણ શ્રેષ્ઠ આશયથી સત્ય પ્રચાર કરનારને જરાપણ આંચ કે ખાચ આવતી નથી.

નિઃસ્વાર્થી ધર્મનો ઉપદેશ આપનાર મ્લેચ્છ જનતામાં પણ અહિંસાધર્મની અજબ પ્રચારણા કરનાર ચરિત્રનેતાને તે ક્રૂર જનતાના નિષ્ઠુર પરિણામની જાણ થઈ પરન્તુ એ સમાચારથી તેઓશ્રીના હૃદયમાં ગ્લાનિને બદલે ઘણો ઉત્સાહ પેદા થયો અને એ ઉત્સાહે ભાવિ અભ્યુદયના ચિન્હો સૂચિત કર્યા, નીડરતા વધી, ધીરજતાથી પ્રાણોની પરવા કર્યા વિના પ્રગમથીજ વિશેષ સતેજ બની અહિંસાધર્મના પ્રચારમાટે વ્યાખ્યાનો આપતા ગયા. પણ હાં અહીંના શ્રાવક અને ભક્તવર્ગે ચરિત્રનેતાની નિર્દોષ પ્રવૃત્તિમાં આંચ ન આવે એ હેતુથી એ મજબૂત પહેલવાન જેવી વ્યક્તિઓ સાવધાનપૂર્વક રોકી હતી. જેથી તેઓ સમજી ગયા હતા કે, આ મહાત્માશ્રીનો વિરોધ હમોને ઘણી ભયંકરતા ઊભી કરશે, એટલે આપોઆપ શાંત પડી ગયા. ખરેખર જગતના કલ્યાણના હેતુથીજ પથ દર્શકોને વિઘ્નવાદળીઓ ઘેરે છે. પરન્તુ તેઓના પુણ્ય વાયુના સપાટામાં આપોઆપ તે વાદળીઓ વીખેરાઈ જાય છે. સં. ૧૯૬૮ ના મુલતાનના ચાતુર્માસમાં અભૂતપૂર્વ ચીરસ્મરણીય ધર્મ મહોત્સવો, પૂજા પ્રભાવના, ધાર્મિક પાઠશાળાઓ વિગેરે ધર્મકાર્યો સારા પ્રમાણમાં થયા. સ્થાનિક જનતાએ વ્રત પચ્ચખ્ખાણ પણ સારા પ્રમાણમાં લીધા. [illegible] દેવવિમાન જેવા મંદિરનું કાર્ય પુરૂં થતાં વિધિપૂર્વક [illegible] ચરિત્રનેતાના વરદહસ્તે વીતરાગ પ્રભુની મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવમાં બીજા શહેરોના અને ગામોના [illegible] પધારી ધર્મની પ્રભાવના કરવામાં કચાશ રાખી [illegible] આખું [illegible] પરિશ્રમ ઉઠાવી જૈનેતર વર્ગમાં [illegible] અને ગૌરવ [illegible] પરિપૂર્ણ કર્યું:

પ્રકરણ ૧૬ મું.

અંબાલા ચાતુર્માસ —

ચરિત્રનેતાની ખ્યાતિ કીર્તિ અને પ્રતિષ્ઠા આખાયે પંજાબમાં અજબ જામી. અપ્રતિમ પુણ્ય પ્રકૃતિ પૂજ્ય ચરિત્રનેતાની વાણીએ પંજાબીઓના સઘનપાપપુંજોને વેરણ છેરણ કર્યા જ્યાં જ્યાં જૈનોની વસ્તી હતી ત્યાં ત્યાં સઘળે સ્થળે વિચર્યા અને અનેક ઉપકારો કર્યા. જેઓના હૃદયમાં કેવળ ઉપકારનીજ ભાવના હરદમ રમી રહી હોય તે મહાત્માની કોઇપણ ધારણા પાર નપડે એમ બનતું નથી. દરેક સ્થળોના વિહારોમા ધર્મ વિમુખીઓ ધર્મ સન્મુખ બને હૃદયની વિશુદ્ધતા અને શાસ્ત્રોની વિદ્વત્તા એ ઉભયથી સંમિશ્રિત થયેલ વાણીધારણી જનતાને મુગ્ધ બનાવે એ તદ્દન સ્વભાવિક છે, "

ચરિત્રનેતાને ત્યાં સંખ્યાબંધ શ્રાવકો વાણી અને દર્શનનો લાભ લેવાના હેતુથી આવી વસતા જ્યાં સુગંધી પુષ્પવલ્લીનો વાસ હોય ત્યાં ભ્રમરગણનો વાસો હોયજ છે. વાણી વિચાર અને પ્રવૃત્તિ ત્રણેય જેમના એક સમાન રહેતા કારણકે **महतामेकरूपता** એ વાક્યને સારી પેરે સમજ્યા હતા.

વિહાર કરતાં કરતાં ચરિત્રનેતા અંબાલા પધાર્યા, અત્રેની જનતા આ મહાત્માના પુનિત નામથી અને ગૌરવભર્યા ગુણોના અતિશયોથી પરિચિત હોઈ સત્કારમાં, સેવામાં અને આજ્ઞાપાલનમાં દત્તચિત્ત રહેતી, અત્રે જુદા જુદા વિષયો ઉપર પાંચ ભાષણો થયા હતા. જેમાં મૂર્તિપૂજક, સ્થાનકવાસી, જૈનેતરો પણ પ્રતિદિન વ્યાખ્યાનમાં હાજર રહેતા, જૈનેતર વકીલો અનેકધા ગુંચવાડા ભરેલા પ્રશ્નો પૂછતાં જેમના જવાબનો બહુજ સુંદર રીતે ઉકેલ કરતા. મહારાજશ્રીના ભાષણમાં મોરલીધર નામના વકીલને ઘણોજ રસ જામ્યો. મહારાજશ્રીની મુલાકાતે ઘણીવાર આવતા. પોતે પરધર્મના હોઇ સ્વ-ધર્મના ગુરૂ જેવો પ્રેમ અને શ્રદ્ધા રાખતા. અને દરેક વિષયનું ખંડન આનંદપૂર્વક સાંભળતા.

પંજાબ કોન્ફરન્સ, પંજાબના મોટા મોટા શહેરમાં અવર નવર ભરાતી. જેના સભાસદોમાં મોટો ભાગ (Majority) જૈનેતરો નો હતો. સમાજના સુધારા માટે તેમાં વિચારણાઓ થતી. આ સભામાં શ્રીમંતો, અને વિદ્વાનોનો વર્ગ આ કોન્ફરન્સમાં એકત્રિત થતા અને જુદા જુદા વિષયો ઉપર અસરકારક ભાષણો થતા.

આ કોન્ફરન્સની પદ્ધતિ, નિયમો તેમજ ઉદ્દેશો તેમજ વિદ્વાન્ વક્તાઓના નામો તથા વિષયો પ્રથમથી પ્રગટ થતા

<u>લેક્ચરનો આગ્રહ</u>—

ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનોથી આકર્ષિત અને પ્રભાવિત અનેક ગૃહસ્થોએ મહારાજશ્રીને પબ્લીક લેક્ચર આપવા આગ્રહ કર્યો. [illegible]

લાભ જોઈ તે વિનંતિનો સ્વીકાર થયો. વકીલજીએ મહેનત ઉઠાઈ અરજી વિગેરે કરી સમય અને વિષયની મંજુરી મેળવી. આ સભામાં ચરિત્રનેતાને લઈ જવા એટલે ક્યાં અને કેટલું ઉચ્ચસ્થાન, તેમ ત્યાગી મહાત્માઓનું માનગૌરવ સચવાય અને સૌ કોઇ દેશનાનો લાભ સારીપેઠે ઉઠાવી શકે એ હેતુથી વકીલજીએ અને શ્રાવક વર્ગે પરિશ્રમ ઉઠાવી સારી વ્યવસ્થા કરી.

એક ઉંચી સુંદર પાટ અને જૈન સાધુના વ્યાખ્યાન પદ્ધતિ અનુસાર ચંદરવો પુંઠીઉં વિગેરે ગોઠવવામાં આવ્યું. સભામાં દયા તેમજ હિંસા એ બે વિષયો ઉપર ચરિત્રનેતાના ભાષણો નિર્ધાર થયાં. ચરિત્રનેતાએ સમય આવતાં બુલંદ અને મધુર અવાજથી સેંકડોની સભામાં સરલ ભાષામાં હૃદયમંથક વિવેચન શરૂ કર્યું. એક વ્યક્તિ અસરકારક ભાષણ થતું જોઈ હૃદયમાં ધુંધવાતી ઈર્ષ્યા જ્વાલાને તે સભામાં પ્રગટ કરતાં જણાવ્યું કે આ સભામાં પ્રમુખસ્થાન કોને આપવામાં આવ્યું છે તે સમજવું બીલકુલ અશક્ય છે. કારણકે જૈન મુનિ લબ્ધિ-વિજયજીનું સૌથી ઉચ્ચસ્થાન તેમજ મેજ ઉપર નાખેલા [illegible] જોતાં ભલભલાને ભ્રાન્તિ થાય કે આ સભાના પ્રમુખ [illegible] જેમને ધર્મ[illegible] કે શ્રદ્ધા ન હોય, સત્યાસત્યની [illegible] ન હોય, તેવી વ્યક્તિની આવી [illegible] અને [illegible] પ્રશ્ન પૂછવાની ધૃષ્ટતા કરવી પડી. તે પ્રશ્નકાર ભાઈ [illegible] પ્રમુખ [illegible] લખ્યું કે હું તો અમુક સમયને માટે અને [illegible] નહીં કે નિયત થયો છું પરન્તુ હરેક સભાના [illegible] કોઈ દુનિયામાં હોય તો તે ત્યાગી [illegible] અગ્રસ્થાને છે:

વાંચક વર્ગ વિચારશે કે આ પણ ચરિત્રનેતાનું કેવું અસાધારણ ઓજસ તે સભામાં પ્રસર્યું હશે. તેમજ પ્રમુખ પણ કેવી ઉચ્ચ વૃત્તિવાળા તથા ધર્મપ્રેમી હોવા જોઈએ ?

ચરિત્રનેતાઓએ અંતઃકરણની શુદ્ધ લાગણીથી હાર્દ વચન પ્રવાહને વહાવના પ્રથમના દિવસના ભાષણમાં દયા કોની હોઇ શકે ? દયા એ આર્ય ધર્મોની ભૂમિકા છે. દરેક દર્શનકારો દયાને પ્રશંસે છે. માને છે અને દયાલુ બનવા સહુ કોઇને પ્રેરે છે. પોતાના તુચ્છ સુખની ખાતર પ્રાણીઓની હિંસા કરવી કરાવવી એ અધમ આત્માઓનું કર્તવ્ય છે. દયા ધર્મ પાળવા માટે જીવોની ખાસ જાતિ પણ જાણવાની જરૂર છે. કારણ કે કહ્યું છે કે **दया दया मुखसे कहे दया न हाट विकाय, जाति न जाणी जीवकी, कहो दया क्यों थाय ?** ॥ વિગેરે સરસ લખાણ પૂર્વક વિવેચન કર્યું હતું. જે ભાષણમાં વૈદિક ગ્રન્થોથી પણ માંસ ભક્ષીયોની અધમતા વર્ણવી એવું રોચકવર્ણન કર્યું હતું કે, તે પ્રથમ દિવસના ભાષણમાં સેંકડો હિંદુઓએ માંસાહારની પ્રતિજ્ઞા લઇ સ્વજીવનને કૃતાર્થ કર્યું હતું

બીજે દિવસે શિક્ષણ (Education) ઉપર બોલતા મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે, દરેક શિક્ષણોમાં સ્વપર કલ્યાણ સાધક આલોક અને પરલોકમાં સુખનેજ કરનાર જો કોઈ શિક્ષણ હોય તો તે ધાર્મિક શિક્ષણજ (Religions Instruction) છે.

ધાર્મિક શિક્ષણથી માણસનું જીવન સાદુ અને સદાચારી બને છે, કેવળ પાશ્ચિમાત્ય વાતાવરણથી વાસિત બનેલું વ્યવહારિક શિક્ષણ મનુષ્યોને ઉદ્ધત, અવિનયી, સ્વચ્છંદી, અને ધર્મ વિરોધી બનાવે છે. જે વિદ્યાથી આત્માની ઓળખાણ થતી નથી, જે વિદ્યા નીતિ—ન્યાય વિવેક, વિનય, નમ્રતા અને ધર્મની શ્રદ્ધા જેવા અપૂર્વ ગુણોનું નિકંદન કરે છે તેનું નામ વિદ્યાજ નથી. કહ્યું છે કે **सा विद्या या विमुक्तये ।** જે જે તત્વ જ્ઞાન આ લોકનાજ ઉપયોગી હોઇ પરલોકના કાર્યમાં ઉપકાર કરતું નથી તે સઘળું મિથ્યા જ્ઞાન છે કહ્યું છે કે—

मिथ्याज्ञाने समग्नं तत् । इह लोकोपयोगियत् ।
यत्संसारगो परस्मात् । सर्वथैव शरीरिणाम् ॥

આજ દિન સુધી એ શિક્ષણ પાછળ લાખો રૂપીયા ખરચાયા છે અને ખરચાયે જાય છે. તેનું એકંદર પરિણામ જો વિચારીએ તો આજના યુવાનો જેમ જેમ એ કેળવણીમાં આગળ વધતા જાય છે, તેમ તેમ ધર્મોના અનુષ્ઠાનોથી હજારો કોસ દૂર થતા જાય છે. પરલોકનો ભય એમના હૃદયમાં જ્યો નથી. માત્ર આ દુનિયામાંજ પૌદ્‌ગલિક સુખમાં કેમ આગળ વધવું એજ એમનું મુખ્ય ધ્યેય હોય છે. દેવગુરૂ અને ધર્મ જેવા તારક તત્ત્વો પ્રત્યે એમનો દિન પ્રતિદિન અણગમો વધતો જાય છે માટેજ ધાર્મિક શિક્ષણની અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે વિગેરે લગભગ વીશ મિનિટનું ભાષણ પણ શ્રોતાઓને વાસુજ પ્રિય થઈ પડયું. એ ટુંક સમયના ભાષણમાં પણ એવી ઉંડી અસર અને સ્ફુરણા જાગતી અનુભવાઈ હતી કે, જેના પ્રભાવે કેટલાક સભાસદોએ ધર્મશિક્ષણ જીવનમાં ઉતારવાની કબૂલાત આપી

ચરિત્રનેતાના ભાષણને વીશ મિનિટ થતા એક વ્યક્તિએ ચરિત્રનેતા ઉપર ચિઠ્ઠી મોકલી જેમાં લખ્યું હતું કે " ઘણા વક્તાઓને બોલવાનું છે અને સમય ટુંકો છે." ક્ષુદ્ર પ્રકૃતિવાળા માણસોની કુટ આશયથી આચરેલ પ્રવૃતિ નિરર્થક જાય છે એ સ્વભાવિક વિધિ ક્રમ છે. ચિઠ્ઠી ભેજનાર વ્યક્તિ ચરિત્રનેતાના ભાષણથી મુઝાઈ ગઈ હતી કારણકે પોતે સારા વક્તા હોવા છતાંએ તેમના ભાષણમાં અખીલ સભાસદોએ માત્ર બેજ ચેર આપી હતી. જ્યારે ચરિત્રનેતાના ભાષણમાં આઠ ચેર થઈ એટલે ચીઠ્ઠીના બહાને માત્ર ઇર્ષ્યા જ્વાલા ભભકી ઉઠી હતી ત્યાગી મહાત્માઓના વૈરાગ્ય રંગ મિશ્રિત અણમોલ વચન પિયૂષની અસર ક્યાં? અને સંસાર આસક્ત વક્તાઓના ઉપર ટપકે બોલાતા વચનની અસર ક્યાં?

ચીઠ્ઠિ દ્વારા વિનતિ—

ચરિત્રનેતાના ભાષણથી સભાપર પડેલો પ્રકાશ અને અનેરુ અનુપમ પડ્યો છે. એમ જાણી ઉદારવૃત્તિ સત્ત પ્રેમી પ્રમુખ સાહેબ . . . . . .

ઘર સહાય જાણે ભાષણનો ઉપસંહારજ ન હોય એવી એક ચિઠ્ઠી
કલી જેમાં નીચે લખેલ ભાવાર્થવાળું સૂચન કર્યું હતું. કે "આપશ્રીનું
ભાષણ જનપ્રિય છે, ધર્મની ઉંડી અસર કરનારૂં છે. તેમજ અન્ય વક્તા
કરતા આપના ભાષણની અસર વિશેષ થઇ રહી છે, એટલે આપ દશ
મિનિટ આપનું ભાષણ આગળ વધારશો એવી મારી નમ્ર વિનતિ છે."

પ્રથમ આવેલ વ્યાખ્યાનરોધની ચિઠ્ઠીનો ઇન્કાર થતાં અને ભાષણ આગળ વધારવાની માંગણી થતા ચરિત્રનેતાએ અખંડ ઉત્સાહી પરોપકારવૃત્તિથી આગળ ભાષણ વધાર્યું જેથી જનતા પર ઘણુંજ વિશેષ ઓજસ પ્રસર્યું. અને જૈન ધર્મની મહત્તા વધી. આ સભામાં દરેક વિદ્વાન વક્તાઓમાંથી અધિકતર પ્રિય અને અસરકારક ભાષણ નીવડયું હોય તો તે આપણા ચરિત્રનેતાનુંજ નિવડયું સભાસદોમાં M. A. B. A. આદિ અનેક વિદ્વાન વર્ગ ભાષણ આપનારો હોવા છતાં બાર ચેરનો ચાન્સ મળ્યો હોય તો આપણા ચરિત્રનેતાનેજ મળ્યો. જૈનેતરોની સભામાં પણ જૈન મહાત્માઓ વિદ્વતા ભર્યું અને અસરકારક ભાષણ કરી શકે છે એવી ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા થઇ.

સભામાં થયેલ ભાષણોનો રીપોર્ટ અનેક વર્તમાન પત્રોમાં પ્રગટ થયો, જેમાં આપણા ચરિત્રનેતાના ભાષણનો રીપોર્ટ જુદો અને સ્પષ્ટ ટાઇપમાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો. રીપોર્ટ પૂર્ણ થતા વર્તમાનપત્રના અધિપતિજીએ ખુશાલી દર્શાવતા પોતે જણાવ્યું હતું કે જૈન મુનિરાજ શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનું ભાષણ આ સભામાં ઘણું પ્રશંસાયું છે અને જેમના ભાષણમાં બાર ચેયર્સ થઇ હતી. જે કોઇપણ વક્તાના ભાષણમાં થઈ નહતી. ખુશીથી હું પણ મારા તરફથી તેઓશ્રીના ભાષણને અનુમોદન રૂપ તેરમી ચેર આપી રહ્યું છુ જૈનેતરોની સભા, જૈનેતર વિદ્વાન્ વક્તાઓ, અને તે પણ સુધારકો છતાંયે જૈન મહાત્મા શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનું ધાર્મિક પ્રવચન સર્વાધિક અન્યું કે જૈન જનતાને ઓછું ગૌરવ લેવા જેવું ન ગણાય.

આજ દિન સુધી એ શિક્ષણ પાછળ લાખ્ખો રૂપીયા ખરચાયા છે અને ખરચાયે જાય છે. તેનું એકંદર પરિણામ જો વિચારીએ તો આજના યુવાનો જેમ જેમ એ કેળવણીમાં આગળ વધતા જાય છે, તેમ તેમ ધર્મોના અનુષ્ઠાનોથી હજારો કોસ દૂર થતા જાય છે, પરલોકનો ભય એમના હૃદયમાં રહ્યો નથી, માત્ર આ દુનિયામાંજ પૌદ્‌ગલિક સુખમાં કેમ આગળ વધવું એજ એમનું મુખ્ય ધ્યેય હોય છે. દેવગુરૂ અને ધર્મ જેવા તારક તત્ત્વો પ્રત્યે એમનો દિન પ્રતિદિન અણગમો વધતો જાય છે, માટેજ ધાર્મિક શિક્ષણની અનિવાર્ય આવશ્યકતા છે. વિગેરે લગભગ વીશ મિનિટનું ભાષણ પણ શ્રોતાઓને ઘણુંજ પ્રિય થઇ પડયું. એ ટુંક સમયના ભાષણમાં પણ એવી ઉંડી અસર અને રમુજ જનતાને અનુભવાઈ હતી કે, જેના પ્રભાવે કેટલાક સભાસદોએ ધર્મશિક્ષણ જીવનમાં ઉતારવાની કબૂલાત આપી.

ચરિત્રનેતાના ભાષણને વીશ મિનિટ થતા એક વ્યક્તિએ ચરિત્રનેતા ઉપર ચિઠ્ઠી મોકલી જેમાં લખ્યું હતું કે " ઘણા વકતાઓને બોલવાનું છે અને સમય ટુંકો છે." ક્ષુદ્ર પ્રકૃતિવાલા માણસોની કુટ આશયથી આચરેલ પ્રવૃતિ નિરર્થક જાય છે એ સ્વભાવિક વિધિ ક્રમ છે.' ચિઠ્ઠી ભેજનાર વ્યક્તિ ચરિત્રનેતાના ભાષણથી મુંઝાઈગઈહતી. કારણકે પોતે સારા વકતા હોવા છતાંએ તેમના ભાષણમાં અખીલ સભાસદોએ માત્ર બેજ ચેર આપી હતી. જ્યારે ચરિત્રનેતાના ભાષણમાં બાર ચેર થઇ એટલે ચીઠ્ઠીના બહાને માત્ર ઇર્ષ્યા જ્વાલા ભભૂકી ઉઠી હતી. ત્યાગી મહાત્માઓના વૈરાગ્ય રંગ મિશ્રિત અણમોલ વચન પિયૂષની અસર કયા ? અને સંસાર આસક્ત વકતાઓના ઉપર ટપકે બોલાતા વચનની અસર કયા ?

ચીઠ્ઠિ દ્વારા વિનતિ—

ચરિત્રનેતાના ભાષણથી સભાપર પડનો પ્રકાશ અને અસર અનુપમ પડ્યો છે એમ જાણી ઉદારવૃત્તિ સન્ત પ્રેમી પ્રમુખ સાહેબે ચરિત્રનેતા

પર સહર્ષ જાણે ભાષણનો ઉપસંહારજ ન હોય એવી એક ચિઠ્ઠી મોકલી જેમાં નીચે લખેલ ભાવાર્થવાળું સૂચન કર્યું હતું. કે "આપશ્રીનું ભાષણ જનપ્રિય છે, ધર્મની ઉંડી અસર કરનારૂં છે. તેમજ અન્ય વક્તા કરતા આપના ભાષણની અસર વિશેષ થઇ રહી છે, એટલે આપ દશ મિનિટ આપનું ભાષણ આગળ વધારશો એવી મારી નમ્ર વિનતિ છે."

પ્રથમ આવેલ વ્યાખ્યાનરોધની ચિઠ્ઠીનો ઇન્કાર થતાં અને ભાષણ આગળ વધારવાની માંગણી થતા ચરિત્રનેતાએ અખંડ ઉત્સાહી પરોપકારવૃત્તિથી આગળ ભાષણ વધાર્યું જેથી જનતા પર ઘણુજ વિશેષ ઓજસ પ્રસર્યું. અને જૈન ધર્મની મહત્તા વધી. આ સભામાં દરેક વિદ્વાન્ વકતાઓમાંથી અધિકતર પ્રિય અને અસરકારક ભાષણ નીવડ્યું હોય તો તે આપણા ચરિત્રનેતાનુંજ નિવડ્યું સભાસદોમાં M. A. B. A. આદિ અનેક વિદ્વાન વર્ગ ભાષણ આપનારા હોવા છતાં ચાર ચેરનો ચાન્સ મળ્યો હોય તો આપણા ચરિત્રનેતાનેજ મળ્યો. જૈનેતરોની સભામાં પણ જૈન મહાત્માઓ વિદ્વતા ભર્યું અને અસરકારક ભાષણ કરી શકે છે એવી ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા થઇ.

સભામાં થયેલ ભાષણોનો રીપોર્ટ અનેક વર્તમાન પત્રોમાં પ્રગટ થયો. જેમાં આપણા ચરિત્રનેતાના ભાષણનો રીપોર્ટ જુદો અને સ્પષ્ટ ટાઈપમાં પ્રસિદ્ધ થયો હતો રીપોર્ટ પૂર્ણ થતા વર્તમાનપત્રના અધિપતિઓએ ખુશાલી દર્શાવતા પોતે જણાવ્યું હતુ કે જૈન મુનિરાજ શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનું ભાષણ આ સભામાં ઘણું પ્રશંસાયુક્ત અને જેમના ભાષણમાં ચાર ચેયરો થયા હતા જે કોઈપણ વક્તાના ભાષણમાં થઈ નહતી ખુશીથી હું પણ [illegible] તરફથી તેઓશ્રીના ભાષણને અનુમોદન રૂપ તેમના ચેર આપી [illegible] જૈનેતરોની સભા, જૈનેતર વિદ્વાન્ વક્તાઓ, અને તે પણ [illegible] જૈન મહાત્મા શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનું [illegible] પ્રવચન [illegible] ને જૈન જનતાને [illegible]

દીલ્હીમાં પધરામણી —

પંજાબની જનતાને અપૂર્વ ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં પ્રગતિશીલ બનાવી હંમેશાં ઉન્નતિપથમાં આવે એવા સુકૃત્યોની સુવાસ [illegible] હૃદયપટ ઉપર આરોપી ચરિત્રનેતાએ પંજાબથી [illegible] પંજાબથી પાછા વળતા ત્યાંની જિજ્ઞાસુ અને [illegible] ગુરુ-વિરહના અને ધર્મ સંગમથી ઉત્પન્ન થતા [illegible] આંસુ ઢાળ્યા. પાટનગર દીલ્હી શહેરમાં જૈન સંઘની સાથે [illegible] નેતાની પધરામણી થઈ અહીંની જનતાનો ચતુર્માસ માટે અત્યંત આગ્રહ થતાં સંવત ૧૯૭૦ નું ચાતુર્માસ ચરિત્રનેતાએ દિલ્હી શહેરમાં કર્યું. દિલ્હી શહેરની જનતા વિદ્યાપ્રેમ [illegible] વ્યાખ્યાનનો લાભ નિયમિત લેતી. અહીંના [illegible] ચરિત્રનેતાની મુલાકાતે આવતા અને તેઓશ્રી પણ જૈનધર્મના સિદ્ધાન્તોની સમજણ આપી સંતુષ્ટ કરતા. દીલ્હી શહેર એટલે એક વખતનું આર્યાવર્તનું તખ્ત સ્થાન તથા અનેક ઓપરીના માનવો વસે છે [illegible] માનવોને ઉત્પન્ન થતા સંશયોને ચરિત્ર નેતા અજબ યુક્તિથી નિરાકરણ કરતા.

રામા થીએટરમાં ભાષણ —

અનેક જૈનેતરોના આગ્રહથી અમિત [illegible] જનતાને ગુરુદેવની ધર્મ દેશનાનો લાભ મળે એ હેતુથી [illegible] ની જાહે- [illegible] માં હજારો માનવો [illegible] અગ્રનો [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

જૈન મહાત્માના ઐચ્છિક તાત્ત્વિક પ્રવચનો જનતાને રોચક બન્યા. હજારો દુર્વ્યસની પાપ પ્રચારમાંથી અટક્યા. અને ઉંચા આચાર વિચારોમાં જોડાયા.

ભાષણો અલગ અલગ વિષયો ઉપર જનતાની પસંદગી ઉપર થતા. માનવધર્મ, સાચું સુખ, ઇષ્ટ સિદ્ધિ, શુભસંગ, જગત્કર્તા ઈશ્વર નથી વિગેરે વિગેરે વિષયો ઉપર ચરિત્રનેતાએ ભાષણો આપ્યા હતા. જેથી જનતામાં ઘણીજ જાગૃતિ થવા પામી હતી. અવરનવર જૈનેતર પંડિતો પણ ધર્મ ચર્ચા કરવા આવતા, જેમની સાથે મહારાજશ્રી ઘણીજ દલીલપૂર્વક વાત કરી જૈનધર્મની મહત્તા સમજાવતા. ચરિત્રનેતાને અનેક પ્રશસ્ત પ્રવૃત્તિઓમાં અતિ ગુંથાએલા રહેવું પડતું. જેથી નિવૃત્તિનો સમય ભાગ્યેજ મળતો. કાર્યોના વ્યવસાયથી પોતાની તરફ પ્રેમદૃષ્ટિથી દેખનારાઓના પણ પત્રોત્તર આપવાની ફુરસદ મળતી નહિ એ નીચે આલેખાએલા પત્રથી વાંચક વર્ગને માલુમ પડશે.

પત્ર લખવાની ફુરસદ પણ નહિ મળે એ સ્વાભાવિક છે. પઠન પાઠન વ્યાખ્યાન વાંચન ભાષણ અને નવીન ગ્રન્થો રચવામાં તથા અનેક વાદિઓ સાથે વાર્તાલાપ કરી તેમના પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપવા વિગેરે કાર્યોમાં મશગૂલ રહેવાથી ફુરસદ ક્યાંથી મળે ? ચરિત્રનેતાની વિદ્વત્તાના [illegible] આકર્ષક થવા લાગ્યા. જૈનેતરો પણ મહારાજશ્રીની વિદ્વત્તાની [illegible] પ્રશંસા કરવા લાગ્યા. વર્તમાન [illegible] રિપોર્ટ પોતાના [illegible] અનેક [illegible] વર્ગના [illegible] પત્રો પણ [illegible]

દીલ્હીમાં પધરામણી —

પંજાબની જનતાને અપૂર્વ ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં પ્રગતિશીલ બનાવી હમેશા સ્મરણપથમાં આવે એવા સુકૃત્યોની સુલતાઓ ભાવુક આત્માના હૃદયવૃક્ષ ઉપર આરોપી ચરિત્રનેતાએ પંજાબથી સપરિવાર વિહાર કર્યો. પંજાબથી પાછાવળતા ત્યાની જિજ્ઞાસુ અને ઉપકૃત જનતાએ ગુરુ-વિરહના અને ધર્મ સંગમથી ઉત્પન્ન થતા નિર્દોષ આનંદના અભાવના આંસુ દાર્યાં. પાટનગર દીલ્હી શહેરમાં ભવ્ય સત્કારની સાથે ચરિત્ર નેતાની પધરામણી થઇ. અત્રેની જનતાનો ચતુર્માસ માટે અત્યંત આગ્રહ થતાં સંવત ૧૯૭૦ નું ચાતુર્માસ ચરિત્રનેતાએ દિલ્હી શહેરમા કર્યું. દિલ્હી શહેરની જનતા વિલાસપ્રેમી હોવા છતા ધર્મ વ્યાખ્યાનનો લાભ નિયમિત લેતી. અંહીના કેટલાક જૈનેતર વિદ્વાનો ચરિત્રનેતાની મુલાકાતે આવતા અને તેઓશ્રી પણ જૈનધર્મના સિદ્ધાન્તોની સમજણ આપી સંતુષ્ટ કરતા. દીલ્હી શહેર એટલે એક વખતનું બાદશાહી-યતનુ તખ્ત સ્થાન જ્યાં અનેક ખોપરીના માનવો વસે છે. દરેક માનવોને ઉત્પન્ન થતા સંશયોને ચરિત્ર નેતા અજબ યુક્તિથી નિરાકરણ કરતા·

રામા થીએટરમાં ભાષણ —

અનેક જૈનેતરોના આગ્રહથી અખિલ દિલ્હીવાસી જનતાને ગુરુદેવની ધર્મ દેશનાનો લાભ મળે એ હેતુથી જાહેર ભાષણની ગોઠવણ થઇ જે ભાષણોમા હજારો માનવો લાભ લેવા ઉપરાંત અત્રેનો આર્તિક વર્ગ પણ દુર્લભતક માની ભાષણનો લાભ લેતો. શહેરના દરેક વિશાલ મકાનોમાં પબ્લીક ભાષણ પ્રસંગે સ્થલ સંકોચના સબબે છેવટે ચરિત્રનેતાના ભાષણનું સ્થળ સુપ્રસિદ્ધ રામા થિએટરમા [illegible] વાચક વિચારશે કે દિલ્હી શહેરની વિશાળ માનવમેદનિ [illegible] નવુંક પ્રવચનનોમા કેટલી મંત્ર મુગ્ધ બની ચુકી હશે?

જૈન મહાત્માના બોધક તાત્વિક પ્રવચનો હજારોને રોચક બન્યા, હજારે દુર્વ્યસની પાપ પ્રચારમાંથી અટક્યા, અને ઉંચા આચાર વિચારોમાં જોડાયા.

ભાષણો અલગ અલગ વિષયો ઉપર જનતાની પસંદગી ઉપર ગોઠવાતા. માનવધર્મ, સત્ય સુખ ઇષ્ટ સિદ્ધિ, યોગ ભોગ, જગત્ કર્તા ઈશ્વર નથી વિગેરે વિગેરે વિષયો ઉપર ચરિત્રનેતાએ ભાષણો આપ્યા હતા. જેથી જનતામાં ઘણીજ જાગૃતિ થવા પામી હતી. અવર નવર જૈનેતર પંડિતો પણ ધર્મ ચર્ચા કરવા આવતા, જેમની સાથે મહારાજશ્રી ઘણીજ દલીલોપૂર્વક વાત કરી જૈનધર્મની મહત્તા સમજાવતા ચરિત્રનેતાને અનેક પ્રશસ્ત પ્રવૃત્તિઓમા અત્રે ગુંથાએલા રહેવું પડતુ. જેથી નિવૃત્તિનો સમય ભાગ્યેજ રહેતો કાર્યોના વ્યવસાયથી પોતાની તરફ પ્રેમદૃષ્ટિથી દેખનારાઓ પણ પત્રોત્તર આપવાની ફુરસદ મળતી નહિ જે નીચે આવેલા પત્રથી વાચક વર્ગને માલુમ પડશે

પત્ર લખવાની ફુરસદ પણ નહિ મળે એ સ્વાભાવિક છે. પઠન પાઠન વ્યાખ્યાન વાચન ભાષણ અને નવીન ગ્રન્થો રચવામા તથા આવેલ વાદિઓ સાથે વાતચીત કરી તેમના પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપવા વિગેરે કામના મહાબૃહ હોવાથી ફુરસદ કયાથી મળે ? ચરિત્ર નેતાની વિદ્વત્તાના વર્તમાન આનંદ થવા લાગ્યા જૈનેતરો પણ મહારાજશ્રીની વિદ્વત્તાની [illegible] પ્રશંસા કરવા લાગ્યા વર્તમાન [illegible] પોતાના [illegible] [illegible] અનેક [illegible] અભિનંદન પત્રો પણ [illegible]
[illegible]
[illegible]

ॐ नमो वीतरागाय ॥
नमः श्रीमद् विजयानंदसूरि पादपद्मेभ्योऽपि
मुम्बई गिरगांव-लालवाग

मुनि वल्लभविजयादि तर्फसे

मुनिवर्य श्री लब्धिविजयजी आदि योग्य वंदनानुवंदना सुखशाता के साथ मालूम होवे आपका प्रीति भरा पत्र मीला आनन्द प्राप्त हुआ वस इसी तरह हमेशहके लीए बना रहे यही श्री सद्गुरु महाराजसे प्रार्थना है. इसमें शक नहीं दील्हिका पुण्य आजकाल सतेज है जहां गइ हुइ राजधानी वापीस लोट आई. वहां प्रीति न आवे यह रीति या नीति नहीं हो सकती अत एव सुनपत पानिपत व थनेसर की खुशकी नीकल गई. यमुनाके तटकी ठंडी ठंडी हवाने ठंड पादी इतना हि नहीं वल्कि प्रीतिको हराभराकर मनोवागको सरसब्ज कर दीया. आपके लेकचरोंकी धूम चारोंही तर्फ घूम रही है इसमें शक नहि पंजावका पानी ही ऐसा है मगर अस्मदादिकोंकी तरह गुजरात के पानीको असर न लगे तवतक ही संभव भी है पंजाव गुरु महाराजका धाम है अत एव अपने लीए तीर्थभूमि है तीर्थ भूमि फरसनेसे आत्मवल वढता है तो शारीरिक वल वढे उसमें आश्चर्य ही क्या? अन्यत्र गुरु निन्दकोंका स्थान होनेसे उसकी संगति आत्मवलकी हानि कर सकती है. यदि वो शारिरिक वलकी हानि करे उसमें तो कहना ही क्या? मगर इस वातकी सत्यता अनुभव विना होनी दुर्लभ है जब आप स्वयं अनुभव करेंगे स्वयं हि विदित हो जायगा अस्तु समयानुसार जो कुच्छ हुआ देखलिया, जो कुच्छ होगा देखा जायगा मगर इतना

तो मुक्त कंठसे कहना हि पडेगा कि आपकी भाषण शक्ति व भाषण शैली चित्ताकर्षिका है. गुरु महाराजके प्रतापसे आपकी प्रतिदिन वो शक्ति बढे कि जिससे स्वर्गवासी श्री गुरुमहाराजका नाम अधिकसे अधिक फैले. इस वक्तका प्रसंग दर्शनीय हुआ बडी ही खुशीकी बात है जबको आप ही दर्शनीय है तो आपको संगतिका प्रसंग दर्शनीय क्यों न होवे ? कभी भाग्यमें होगा हमें भी एसा प्रसंग मिलेगा. आनन्द होगा हाल तो दूर होनेसे कर्ण ही तृप्त होते है जब नेत्र तृप्त होंगे तब अतीवानन्द प्राप्त होगा. सब मण्डलको धर्मलाभ.

वदी ६ बुधवार
द. व. वि.

__દીક્ષાની અભિલાષા—__

વળી એમના વિદ્વત્તા ભર્યા ભાષણ અને વ્યાખ્યાનથી દોલતરામના એક યુવક ચરિત્રનેતાપર ઘણાજ ભક્તિમંત બન્યા.

હૃદયવેધક ઉપદેશની અસીમ ઉંડી અસર થતા તે યુવક પરમ પુનિત ભાગવતી દીક્ષા અંગીકાર કરવા સમુત્સુક થયા. તે યુવકના હૃદયમાં વૈરાગ્યના અંકુર ભાવનારૂપ જલથી સિંચિત થતા પ્રતિદિન વધતા ગયા. સ્વ અને પરપદાર્થોની ક્ષણભંગુર સ્થિતિનું સાચું જ્ઞાન તેઓશ્રીએ મેળવ્યું દુઃખગામી આત્માની પરમજ્યોતિમય દશા અને પરમપદ પ્રાપ્તિના સાધનભૂત સંયમની સાચી ઓળખાણ ચરિત્રનેતાની અનોખી દેશનાએ તેમના હૃદયમાં નવપલ્લવિત કરી [illegible] અને દુઃખદ [illegible] [illegible] પ્રતિ તિરસ્કાર [illegible] [illegible] હૃદયવેધક [illegible] [illegible] દેશનાએ તે તરુણ યુવકના હૃદયમાં [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] દીક્ષાના પ્રસંગો [illegible] [illegible] [illegible]

આચાર્ય શ્રી વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ.

પ્રકરણ ૧૭ મું.

દર્શન ઉત્સુકતા —

દિલ્હીથી અનુક્રમે વિહાર કરતા ચરિત્રનેતા પરમ તારક ગુરુદેવના દર્શન માટે ઉત્સુક બન્યા. વિનીત શિષ્યો પોતાના ગુરુદેવની શુશ્રુષા માટે પ્રતિક્ષણ તૈયારજ હોય છે. સદ્ગુરુની સેવા એજ જીવનની સાચી ધન્યપળ છે. એ ભાવના પૂર્ણ ઉલ્લસિત થયેલા દિલ્હીથી [illegible] વિહાર કરી ગામોગામ [illegible] દેવાંગની વિજયપતાકા ફરકાવતા કપાલ ગામમાં તારક ગુરુદેવ શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજની શીતળછાયામાં સત્વર આવી પહોંચ્યા.

ગુરુદેવના દર્શનની તીવ્ર [illegible] ચરિત્રનેતાના મ

પરિશ્રમ અને જીવનને કૃતકૃત્ય માનવા લાગ્યા. ગુરૂદેવે પણ તેઓએ કરેલ ધર્મ પ્રભાવના, પ્રસારેલી ધર્મોન્નતિ અને વધારેલું ધર્મગૌરવ આદિ શુભ કાર્યોની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરી. ચરિત્રનેતાએ પણ વિનમ્રભાવે ગુરૂદેવની આજ્ઞાનું ફલ માનતા પોતાની લઘુતા દર્શાવી. મીઠીનજરે ચરિત્રશિખરે ભાવિમાં વિશેષ ઉન્નતિ કરવાના આશિર્વાદો જાણે ન આપતા હોય તેવી રીતે ચરિત્રનેતા સામે ક્ષણભર જોયુ. કૃપાલથી આચાર્ય દેવેશ તથા તેમની સેવામાં હાજર ઉપસ્થિત થએલ ચરિત્રનેતા ઇડર સંઘના આગ્રહથી સમત્કાર પધાર્યા

આચાર્ય દેવેશ જ્યારથી ઇડર પધાર્યા ત્યારથી ઇડરની જનતાનો ઉત્સાહ, શ્રદ્ધા, અને ભક્તિ અજબ વધતી ગઇ ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનો તથા ભાષણોથી અત્રે જૈન જૈનેતરોમાં જાગૃતિ અને નવ ચૈતન્ય આવ્યું. અત્રે રાજદરબારી ઓફીસર વર્ગ જાહેર ભાષણ મુલાકાતે પણ આવતા ધર્મ ચર્ચામા નાસ્તિક વિચારના ? તરોની માન્યતા વિગેરે ઉપર ચરિત્રનેતા અદ્ભુત સપષ્ટતા પૂર્વક સમજાવી સૌ કોઇને સંતોષતા, મિત્રમંડળમા, ગૃહસ્થોમા અને જૈનેતરોમાં ચરિત્રનેતાની વાકપટુતા, વિદ્વતા, નિખા સમતોલ વૃત્તિ વિગેરે ગુણોની ખુબ પ્રશસા થવા લાગી આ ગુણોથી આકર્ષાઇ અત્રેના સંઘે કોઇ વિશિષ્ટપદ ઉપર આરૂ વિચાર કર્યો

વિજ્ઞપ્તિ —

ઇડરના સંઘે એકત્રિત થઈ પૂ૦ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહ પાસે આવી વિનતિ કરી કે શ્રીમાન લબ્ધિવિજયજી મહારાજને પણ વિશિષ્ટપદથી અલંકૃત કરવા જોઇએ પદાર્પણ સમયનો સ મહોત્સવ અત્રેનો સંઘ કરવા ઇચ્છે છે સુવર્ણ મુદ્રિકામા હીરો જડ વિશેષ શોભામય બને છે તેમ શ્રીમાન લબ્ધિવિજયજી મહાર

કોઇ પદથી અલંકૃત કરવામાં આવે તો સોનું અને સુગંધ એ કહેવત ચરિતાર્થ થાય.

ચરિત્રનેતાની સુંદર વ્યાખ્યાન શક્તિ અને વિદ્વત્તાથી સૂરિશેખર અજાણ્યા ન હતા. તેમના હૃદયમાં પણ એ વિચારણા ચાલતી હતી અને તેનો ટેકો મળતાં વધુ દૃઢ થઈ. અને ઉત્તમ મુહૂર્ત આવેથી જોઇ લેશું એમ આચાર્યશ્રીએ ઉત્તર વાળ્યો, પદાર્પણના શુભ સમાચાર આખા સંઘમાં ફેલાતા સૌ કોઈના મુખ ઉપર હર્ષ અનુભવાતો હતો. પદાર્પણના મહોત્સવ નિમિત્તે એક ભવ્યમંડપ તૈયાર કરાવ્યો. નિયત કરેલા શુભ દિવસે સંઘ સમક્ષ શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને "જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ" નું બીરૂદ આપ્યું હતું. ઉપરોક્ત પ્રસંગે શ્રીમદ્ હર્ષવિજયજી મહારાજના પ્રશિષ્ય મુનિશ્રી માનવિજયજી મહારાજ આદિ હાજર હતા. તે પ્રસંગે માધવજી રૈયાજી, મણીલાલ વીરચંદ તથા હેમચંદભાઇ છગનલાલ વિગેરે જુદા જુદા વક્તાઓએ શ્રી લબ્ધિવિજયજી મહારાજના જીવન ચરિત્ર ઉપર વિવેચન કર્યું હતું. મુનિરાજ ગંભીરવિજયજીએ પણ કેટલુંક વિવેચન કર્યું હતું:

પદાર્પણની સઘલી ક્રિયા પૂ૦ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય-કમલસૂરીશ્વરજીના અધ્યક્ષપણામાં નિર્વિઘ્ને થયા બાદ સંઘ તરફથી હેમચંદભાઇ છગનલાલે મુનિરાજ શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજીને અર્પવાનું માનપત્ર વાંચી સંભળાવ્યું હતું જેની નકલ નીચે મુજબ છે.

<u>માનપત્ર</u>—

ૐ શ્રી વીતરાગાય નમઃ

શ્રીમાન્ પૂજ્યપાદ અનેક ગુણ અલંકૃત મુનિશ્રી લબ્ધિવિજયજી [illegible]

[illegible] જૈન શ્વેતામ્બર [illegible] સંઘ [illegible] —

આપે જૈન તથા અન્ય ધર્મોના પુસ્તકોનુ અત્યંત પરિશ્રમ અધ્યયન કર્યું છે અને તેના પરિણામે આપે અખિલ ભારતના જુદા જુદા દેશોમા જૈનધર્મનો પ્રચાર કર્યો છે. આપે ખાસ કરી પંજાબ, મુલતાન, યુ. પી. માળવા આદિ દેશોને આપના પાદારવિંદથી વિભૂષિત કર્યા છે અને તે દેશોની અંદર ઘણા લોકોના હૃદયમાં આપશ્રીએ જૈનધર્મ [illegible] આદિ ગુણ અને સત્યતત્ત્વ તે ધર્મ વિષે સારી અસર [illegible] કરી તે લોકોને ઉપકૃત કર[illegible]

આપનુ ચરિત્ર (Character) તપ અને વાત્સલ્યનાં સદ્ગુણોએ લોકોના [illegible] કરવાને એટલી [illegible] થી અના [illegible]

આપના એકેક ભાષણમા પાપીમાં [illegible] નહિ કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરેલી છે [illegible] મહાન અધિકારી વર્ગ ઉપર [illegible] અંબાલા શહેરમા, 'पंचमोहिन्दुकोन्फरन्स' [illegible] વખતે આપના વ્યાખ્યાનો [illegible] જેઓ ડીસ્ટ્રીકટ જડજ હતા તે [illegible] શ્રોતાજનોએ [illegible] વખાણ કર્યા હ[illegible]

હિન્દી [illegible] સુબોધ [illegible] એટલા [illegible] પછીના [illegible] આપની અમૃતરૂપી વાણી [illegible] માણસોને એટલાની [illegible]

પ્રતાપગઢ, માળવા વિગેરે [illegible] વક્તૃત્વકળાની પ્રશંસા આજ[illegible]

, અને તેથી કરીને આપના દરેક વ્યાખ્યાનનો ઘણા ઘોડાજ પુરૂષો
મ નહિ લેવા હતભાગી બન્યા હશે.

આપે હાલમાં અત્રે ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી (આત્મારામજી) મહારાજ સાહેબના પટ્ટવિભૂષક શુદ્ધધર્મપ્રરૂપક આપના ગુરૂવર્ય શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબની સાથે ચાતુર્માસ કર્યું છે. આપના અત્રે આપેલ બે જાહેર ભાષણોથી લોકોની આપના ઉપર અનહદ પ્રીતિ ઉત્પન્ન થઇ છે. આ અમૂલ્ય તકનો લાભ લઈ અમો આજરોજ આપના ચારિત્ર, જ્ઞાન અને વાક્પટુતા આદિ સદ્ગુણોથી આકર્ષાઇ 'જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ' (Great Jain orator)નું બીરૂદ (પદવી) અર્પીએ છીએ. અને આશા રાખીએ છીએ કે તે બીરૂદ આપ સ્વીકારી અમારી અભિલાષા સંપૂર્ણ કરશો.

વિદ્વાન્ સાધુજનોનું યશોગાન કરવામાં આવેતો પંડિતપુરૂષોની લેખિની પણ વીરમી જાય (થાકી જાય,) એ વાક્યાનુસાર આપ સાહેબનું અમો યથાશક્તિ યશોગાન કરી, ટુકમાં આ લેખની પૂર્ણાહુતિ કરીએ છીએ અને અંતઃકરણથી ઇચ્છીએ છીએ કે આપ દીર્ઘાયુષી થાઓ અને આપની અમૃતરૂપી વાણીથી અખિલ જગતના પુરૂષોના મર્મરૂપી જડોને સિંચન કરી તેઓના અમૃતમય ફળો અર્પી સમસ્ત વિશ્વજનોને કૃતાર્થ કરશો. વીર સંવત ૨૪૪૧, આત્મ સંવત ૨૦ વિક્રમ સં. ૧૯૭૧ ના આસો વદી એકમને શનેઉ તા. ૨૩ માહે ઓક્ટોબર સને ૧૯૧૫ ના રોજ મુ. ઇડરગઢ.

ઉપરોક્ત માનપત્રની અંદર સુપ્રસિદ્ધ ગૃહસ્થોની સફેદી સહીઓ,

શા પરમાણંદ પોરવાડ નાન સહી,
શા હાથીલાલ મોહનલાલ વિગેરે
૧૯ સહીઓ છે.

(જુઓ પહેલું પાનું. ૧૩)

ત્યારબાદ ઉપરોક્ત મુનિશ્રીએ પોતાનું અસરકારક ભાષણ કર્યું પોતાના ગુરુવર્ય શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબની આજ્ઞાથી માનપત્રનો સ્વીકાર કર્યો હતો.

આ કાર્ય થયા પછી આચાર્યનું સમયોચિત સંક્ષિપ્ત ભાષણ તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી મુનિરાજ શ્રીમદ્ માનવિજયજી મહારાજે વાંચી સંભળાવ્યું હતું જે નીચે મુજબ આપવામાં આવે છે.

मुनि लब्धिविजयजी! आज श्री जैन श्वेतांबर श्री संघने तुमको जो मानपत्र दिया है सो इन्होने गुणानुरागसे यह काम करके अपनी फर्ज अदा की है। योग्य श्रावकोंका कर्तव्य है कि हमेशाह योग्य गुणोंको देख भविष्यमें उन्नति कारक बनाने के लीए उसकी कदर करें। जिस कोममें योग्य व्यक्ति की कदर नहीं होती वहकोम कभी उन्नतिके शिखर पर चढ नहि सक्ति है। इस लीए यहां उपस्थित श्री संघका कर्तव्य अति श्रेष्ठ है। परन्तु पदको लेनेवाला पदको प्राप्त करके पदानुकुल कार्य करता रहे तबही पदप्रदाताओं का परिश्रम सफल हो सकता है। इसलीए जैनरत्न व्या० वा० के पदारुढ मुनि लब्धिविजयजी! मैं तुमको यह हित और मित शब्दोसे कहता हुं कि तुमको यह पद श्री संघकी तर्फसे मिला है सो इसकी सफलताकी तर्फ हमेशाह रखना। शुद्ध मुनि मंडलमें तथा सुश्रावक वर्गमें जिस प्रेमभाव बढे ऐसे काम करने। मांसाहारी जीवोंको मा जिस प्रकार असीम परिश्रम उठाकर पंजाबदेशमें तथा आदि शहेरोंमें हटाते रहे हो इसी प्रकार भविष्यमें जहां जहां तुम्हारा विहार होवे वहां वहां मांसाहारका करके शुद्ध दया धर्मका प्रचार करना। जैसी तुम्हारेमें समय विद्या तथा शान्ति देखनेमें आती है इसमें भी अ

इस पदवीको प्राप्तकर रखना योग्य है। मतलब अपने जीवनको ज्ञानकी उन्नति द्वारा पूर्ण शान्तिमय बनाकर अधर्म मार्गका निकंदन करनेमें तथा वीतरागके शासनकी उन्नति करनेमें हमेशाह दत्तचित्त रहना। परन्तु जहांपर धर्मसे विरुद्ध अर्थात् अधर्मकी पुष्टि होती होवे तथा धर्म शास्त्रसे विरुद्ध कोइ भी पुरुष प्ररूपणा करता होवे ऐसे स्थानोंमें शक्तिवान मनुष्यों को चुपकी पकडकर शान्तिको धारणकर बैठना अयोग्य है। क्यों कि शास्त्रकार भी लिखते है कि-

> धर्मध्वंसे क्रियालोपे स्वसिद्धान्तार्थविप्लवे ।
> अपृष्टेनापि शक्तेन वक्तव्यं तन्निषेधकम् ॥ १ ॥

भावार्थः—कोइ पुरुष धर्मका नाशकर्ता होवे अर्थात् देवस्थान ज्ञानभंडार श्रीसंघ इत्यादि धर्मकारणोंका जो कोइ अधर्मीजन नाशकर्ता हो और कोइ दुष्टजन दयाधर्मका नाशकर्ता हो और कोइ दुष्ट जैन सिद्धान्तोंको अर्थोको उलटा प्ररूपता हो उस वख्त समर्थ पुरुषको उचित है कि बिना बोलाए भी इन पूर्वोक्त अधर्मीयोंका खंडनकरना इसका नाम अशान्ति नही किन्तु अत्यन्तही शान्ति है ऐसा समझकरके पुरातन तथा अर्वाचीन जमानेके मिथ्यात्वमतोंका खंडन करनेमें तत्पर रहना जिस्से कि हमारी जीवोंका भला होवे वास्ते हमेशाह ए बातका ख्याल रखना.

ત્યારબાદ આચાર્યશ્રીના વક્તવ્યના સંદર્ભમાં મુનિ શ્રી લલિત-વિજયજીએ સમયોચિત પોતાનું નીચે મુજબ વક્તવ્ય જાહેર કર્યું હતું.

पूज्यवर्य श्री गुरुजी महाराज तथा पूज्य मुनिमंडल और प्रिय सद्गृहस्थो !

मेरे गुरुदेवने आज मुझको जो उपदेश देकर कृतार्थ किया है। इस बालकपै मैं अत्यन्त ऋणी हूं। और साधर्मी

आप सर्व सज्जनोंके समक्ष यह प्रतिज्ञा करता हुं कि जो यानें शासनकी उन्नतिके विषयमें फरमाए है उन बातो यथाशक्ति पालन करनेके लिये जीवनपर्यंत तत्पर रहुंग

આટલું બોલી રહ્યા પછી મુનિરાજ શ્રીમદ્ માનવિજયજીએ યોગ્ય શબ્દમાં અનુમોદન આપ્યું હતું તે પછી શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજ મહારાજે સભાને અપેક્ષીને નીચે મુજબ વક્તવ્ય જણાવ્યું હતું

प्रिय सज्जनो !

मुझको आज मानपत्र देनेकेलीए आप इतने ह विराट सभा भरी है। जिसके अन्दर वडोदरके उत्साही नगर निवासी जैन श्वेतांबर मूर्तिपूजक श्रीसंघ और इत जैन समाज व जैनेतर सभी समाजके मनुष्य प्रायः बिराजते

सभाके प्रत्येक मनुष्यमें असीम उत्साह प्रकाशमान रहा है. शा हेमचंदभाई छगनलालने तथा अन्य सद्गृहस्थ मेरे विषयमें जिन शब्दोसे स्तुति कीहै तथा मानपत्र लिए जो शब्द लीखे गये है मै अपने आपको उन श योग्य नहीं देखता हुं परन्तु जिस संघरूप तीर्थको श्री तीर्थंक भी देशनाके समय 'नमो तित्थस्स' कहकर नमस्कार क यह तीर्थरूप श्री संघ मानपत्रमें मिथ्या प्रशंसा भी नह सक्ता । दीर्घ विचार करनेसे मालूम होता है कि श मानपत्रमें लिखे हुए गुणोंका मेरेमें अंश होगा और लेखक तथा अनुमोदक शुद्ध गुण श्रद्धालु और होनेसे अत्यन्त शुद्ध बुद्धिके धारक होंगे इस शुद्ध बुद्धिने लोगोंके लीए उच्च जातिके सूक्ष्मदर्शक (दुर्बिन्द) क दीया मालूम होता है अर्थात् मेरे परमाणु मात्र गुणों आपकी बुद्धिने पर्वत तुल्य देखा और झट जैन जाहिर करदीया कि अमुक व्यक्ति अमुक गुणको रखती

इम उसको अमुक पद देते हैं आपको हम उद्घोषणामें
था सहमत नहीं हुं तथापि गुरु आज्ञा और श्री संघके
को सादर स्वीकार कर्ता हुं और शासनदेवसे प्रार्थना
हुं कि कर्म क्षयोपशममें निमित्त कारण बनकर वह मुझको
ध्यमें इस पदके योग्य बनावे.

આ ક્રિયા થયા પછી આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયકમલ-
સૂરિજી તથા અન્ય મહારાજાઓની સાથે સર્વ સભાજનો શહેરના
દહેરાસરનાં દર્શન કરી ઉપાશ્રયમાં પધાર્યા હતા, ત્યારબાદ શ્રીમાન
વિજયજી મહારાજે આનાથી સુબોધદાયક વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું.
ઘણાં વ્રતપચ્ચખ્ખાણો પણ થયાં હતાં, પ્રભાવના તથા સ્વામિવાત્સલ્ય
દિવસે થયાં હતાં. આ પ્રમાણે ૧૯૭૧ નું ચાતુર્માસ અનેક પ્રકારની
પ્રભાવના સાથે ઈકમાંજ પસાર થયું. વળી જીવદયાના પોષણ
અર્થે જનરલ પાંજરાપોળ ખોલવામાં આવી.

જેમાં અનેક ગામોના ઢોરો અપંગ અને નિરાશ્રિત પશુઓનું
પોષણ થાય છે, અદ્યાવધિ તે સંસ્થા ઘણી સતેજ અને આદર્શ બની
રહી છે. આ ચાતુર્માસમાં વિશિષ્ટ કાર્ય તરીકે સંપ્રતિ મહારાજના
સમયમાં ઉદ્ધાર કરાયેલ ગગનચુંબી શાન્તિનાથ ભગવાનના ભવ્ય
મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર પ્રારંભાયો હતો, જેમાં લગભગ બે લાખ રૂપી
આનો અધિક ખર્ચ કરી અત્યારે સુંદર રીતે તૈયાર કરી દીધું છે.
પૂ. વિજયકમલસૂરિજી મહારાજ અને તેમના શિષ્ય પરિવાર ઉપર
શહેરની જનતાને અનન્ય શ્રદ્ધા છે, ઉપકારી ગુરુદેવની ઉપકારતા અને
ધર્મપ્રેમ આવા ભક્તો કેમ ભૂલે ?

પ્રકરણ ૧૮ મું.

ખંભાત તરફ પ્રયાણ—

ગુરુદેવની સાથે વિહાર કરતા, વચમાં [illegible] આ ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનો થતા. જેમાં અનેક કોળી, રજપુતો વિગેરે વિશાળ સંખ્યામાં માંસ દારૂ મદ્યપાન નાં પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારતા અને પોતાના મલીન જીવનને પુનિ[illegible] ધર્મોપકાર [illegible] ચરિત્રનેતા ગુરુદેવની આ[illegible] અનેકોના આગ્રહથી નાના નાના [illegible] કરી પોતે પ[illegible] આપતા, જેથી કેટલાક જૈનેતરો પણ જૈનઅનુષ્ઠાને ને આચર[illegible] સભાને ઓળખતનું પરિણામ ચરિત્રનેતાને ફાળે આ[illegible]

ર

જનસમૂહ જનતામાં પણ પોતે સમર્થ વિદ્વાન હોવા છતાં પોતાના ને જનપ્રિય અને ઉપકારક બનાવી શકતા. એવી સભામાં પણ સિદ્ધાન્તથી જરાપણ વિરૂદ્ધ ન બોલાય એની એઓશ્રી પુરેપુરી જી રાખતા, ખંભાતની જનતાના અત્યંત આગ્રહથી ૧૯૭૨ નું ર્માસ ત્યાંજ થયું. અત્રે પણ જૈનજનતાએ ચરિત્રનાયકની વ્યાખ્યાન- ણીનો અપૂર્વ લાભ ઉઠાવ્યો. બે ત્રણ જાહેરભાષણો પણ અત્રે થી જૈનેતરો પણ ઘણાજ આકર્ષાયા, દરેક ધર્મના શાસ્ત્રોમાંથી લોકોના પુરાવા, દાખલા વિગેરે વ્યાખ્યાનમાં આવતા હોવાથી વ્યાખ્યા- દાતા સમર્થ વિદ્વાન છે એમ શ્રોતૃવૃંદને કબુલ કરવું પડતુ.

રાયચંદ મતઃ—

એજ અરસામા વિશ્વવેલ સમો ખભાતની જનતામા રાયચંદમત નામનો કપોળકલ્પિત મત વધતો જતો હતો. કેટલાક તો તેના અનુયાયી પણ બનવા શરૂ થયા હતા.

કેટલાક લાગતાવળગતામા, મિત્રમંડળમા અને કુટુંબીવર્ગમાં આ ઝેરીવેલાનો સંચાર અને ચેપ ઉંડા ઉતરતો ગયો. આ મતમા ખાસ કરીને વર્તમાન ત્યાગી જૈનસાધુઓને ન માનતા ગૃહસ્થાશ્રમમા રહી આવશ્યકજન જીવી, ધનધાન્ય, હાટહવેલીમા આસક્તજીવન વીતાવનાર રાયચંદ નામના શ્રાવકની પ્રતિકૃતિ વંદનીય અને પુજનીય મનાય છે. આવશ્યક ક્રિયાઓ પ્રતિ અરુચી અને વિમુખતા દર્શાવતા રાયચંદ કૃત [illegible] માને છે [illegible] [illegible] જેના પ્રતાપે સ્થાનક- [illegible] વિગેરે એનો ઉત્પન્ન થયા [illegible]

[illegible]

બાજા જીવોને બચાવી લેવા એ સાચા મુનિવરોનું મુખ્ય કર્તવ્ય કેવળ પરમાર્થ જીવન જીવનાર ધર્મપ્રચારક મહાપુરુષો કોઈની પરવા કર્યા વિના માનાપમાનની દરકાર કર્યા વિના શ્રદ્ધાળુવર્ગને બીના જાહેર કરતા બીલકુલ ખચકાતા નથી. જે મહાપુરુષો, ધર્મ કરતા ધર્મવિમુખ આત્માઓ તરફથી આવતી મુશીબતોને મહો માનતા હોય તેજ મહાપુરુષો, દુનિયાને સત્યમાર્ગે વાળી શકે છે. ચાલતા વ્યાખ્યાનના પ્રવાહમા આ મનસ્વીપણાથી ઉભા કરેલા વિરુદ્ધ ચાલતા શાયચદપથને સારી પેઠે ઓળખાવતા, જે વીતરાગ આજ્ઞા વિરુદ્ધ વર્ણનો, લખાણો અને પ્રરૂપણા પરંતુ તે તે બધુએ યુક્તિ પુરસ્સર ખંડન કરતા. સભામાં જુદી જુદી વ્યક્તિઓ તરફથી અનેક પ્રશ્નો પુછાતા, દરેક પ્રકૃતિથી શાસ્ત્રાજ્ઞા મુજબ ચરિત્રનેતા સમજાવી નિઃશંક બનાવતા

અધર્મનો પ્રચાર ઉત્સૂત્રની પ્રરૂપણા અને રૂપાનો લોપ વિરુદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ જ્યા જ્યાં થતી હોય ત્યાં ત્યા જૈનમુનિઓની ફરજ છે કે ત્યાં જઇ કોઇના બોલાવ્યા વિના પણ તે વસ્તુનો પોતાના સામર્થ્ય પ્રમાણે કરવોજ જોઇએ.

પંજાબના વાદવિવાદોથી આ જેમ ચરિત્રનેતામા સારી કેળવાયલું હતુ. કપોળ કલ્પિત કુમતોને નિર્મૂળ બનાવી જૈન વિજયપતાકા ફરકાવવામાં એઓશ્રીની વાણીમા કોઈ અનેરી દીપ્ય ઝગમગે છે.

એ નવીન મતરૂપી વિષવેલડીથી અત્રેની જનતા બચે તે ચરિત્રનેતાના ગુરુશ્રીએ ત્યાંની જનતાને શ્રદ્ધામા મજબુત બનાવી જિનાજ્ઞાની પાલકતા શીખવાડી, જેથી તે ડાળઆલુ મનની વાગ જનતા ચેતી ગઈ. નિડરતાથી સત્ય વસ્તુને જાહેરમા મુકી કુમ ઝેરી પતનથી અનેકોને બચાવી સન્માર્ગમા યોજનાર પરમાર્થી નેતાને તથા તેઓશ્રીના ગુરુવર્યને હજારો ધન્યવાદ હો !

નરસંડા તરફ પ્રયાણ:—

ચાતુર્માસ બાદ ખંભાતથી ગુરુદેવની શીતલછાયામાં વિહાર કરી ક્ષેત્રનેતા સસ્વાગત નરસંડામાં પધાર્યા, આ પ્રદેશમાં ચરિત્રનેતાના ગુણોની પ્રૌઢપ્રભા વિજળીવેગે અનેક ગામોમાં પ્રસરી ચૂકી હતી.

પ્રાચીનકાળમાં જૈનધર્મની જાહોજલાલી, ધર્મનું ગૌરવ અને મહત્તા વધારવામાં આપણા ત્યાગી, જ્ઞાની ધુરંધર મહાત્માઓએ અગ્રિમ જીવનનો ફાળો આપ્યો છે. અગાધધર્મ તત્વોનું જ્ઞાન મેળવી કુતીર્થિઓના જૈન દર્શનપર આવતા આક્રમણોને તે વિશ્વતિલક પુણ્યપુરુષોએ એરાન વેરાન કરી નાંખ્યા છે, રાજ રાજેશ્વરોની સમક્ષ સામસામા વાદી અને પ્રતિવાદીઓના વાદજંગો મચતા તેમાં કુદર્શનીના કાલ્પનીક મતને તોડી ફોડી વાદીમુકુટહીરક જૈન મહાત્માઓ બન્યા છે. જટીલવાદની સમસ્યાને ઉકેલવા પરસ્પર બનેલા વિરોધાસ્પદ ચર્ચ્ય વિષયોને સ્પષ્ટ કરવા વિપુલજ્ઞાની જૈન મહાત્માઓ તીક્ષ્ણમતિને યોગે જૈનધર્મનો વિજયવાવટો ફરકાવતા. પ્રભુ મહાવીરદેવના તારક શાસનમાં યુગે યુગે એવા સમર્થ પુરુષરત્નો ઉપજ્યા છે અને અદ્યાવધિ અવિચ્છિન્ન પ્રભાવસંપન્ન વીરશાસનને ટકાવી રાખ્યું છે. જ્યારે જ્યારે ધર્મમાં ડખલગિરિ કરનાર વિધર્મીઓ થયા ત્યારે ત્યારે તેઓની સાથે ઝઝુમ્યા. જ્યારે જ્યારે તીર્થસ્થળોનો વિચ્છેદ કરવા ક્ષુદ્ર અસુરો અને સત્તાના ઘમંડમાં ફસાઈ ગયેલા નરેશોએ હામ બીડી તૈયાર થયા, ત્યારે ત્યારે ચમત્કારી ત્યાગી વિદ્વાન્ મહાત્માઓએ તપતેજ, ત્યાગતેજ અને ધર્મ તેજની અનેરી પ્રભા જનતા પર પાડી, ધર્મનું અને તીર્થનું રક્ષણ કરી શાસનનાયક કહો કે શાસનરક્ષક કહો તે તે પુરુષો બન્યા છે. જેમ જેમ તલ પીલાય છે તેમ તેમ સ્નિગ્ધ અને મીઠાશવાળું તેલ બને છે. દધિને જેમ જેમ વલોવાય તેમ તેમ સ્નિગ્ધ અને ગાઢું ઘૃત પ્રાપ્ત થાય છે, તેમ તત્વોના વાદોથી, મથનોથી, વિચારણાઓથી અને મનનથી પણ સત્ય અને આદરણીય તત્ત્વ તારવી શકાય છે.

બીજા જીવોને બચાવી લેવા એ આવા મુનિવરોનું મુખ્ય કર્તવ્ય
કેવળ પરમાર્થ જીવન જીવનાર ધર્મપ્રચારક મહાપુરૂષો કોઈની
પરવા કર્યા વિના માનાપમાનની દરકાર કર્યા વિના શ્રદ્ધાળુવર્ગને
બીના જાહેર કરતા બીલકુલ ખંચકાતા નથી. જે મહાપુરૂષો, ધર્મ
કરતાં ધર્મવિમુખ આત્માઓ તરફથી આવતી મુશીબતોને મહેલ
માનતા હોય તેજ મહાપુરૂષો, દુનિયાને સત્યમાર્ગે વાળી શકે છે.
ચાલતા વ્યાખ્યાનના પ્રવાહમાં આ મનસ્વીપણાથી ઉભા કરેલા
વિરૂદ્ધ ચાલતા રાયચંદપંથને સારી પેઠે ઓળખાવતા, જે
વીતરાગ આજ્ઞા વિરૂદ્ધ વર્તણુકો, લખાણો અને પ્રરૂપણા
પડતું તે તે બધુએ યુક્તિ પુરસ્સર ખંડન કરતા. સભામાં
જુદી જુદી વ્યક્તિઓ તરફથી અનેક પ્રશ્નો પુછાતા, દરેકને
પ્રકૃતિથી શાસ્ત્રાજ્ઞા મુજબ ચરિત્રનેતા સમજાવી નિઃશંક બનાવ

અધર્મનો પ્રચાર ઉત્સૂત્રની પ્રરૂપણા અને કૃપાનો લોપ
વિરૂદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ જ્યાં જ્યાં થતી હોય ત્યાં ત્યાં જૈનમુનિઓની
ફરજ છે કે ત્યાં જઇ કોઇના બોલાવ્યા વિના પણ તે વસ્તુનો
પોતાના સામર્થ્ય પ્રમાણે કરવોજ જોઇએ.

પંજાબના વાદવિવાદોથી આ જેમ ચરિત્રનેતામાં સારી
કેળવાયલું હતું. કપોળ કલ્પિત કુમતોને નિર્મૂળ બનાવી જૈન
વિજયપતાકા ફરકાવવામાં એઓશ્રીની વાણીમાં કોઈ અનેરી દી
ઝગમગે છે.

એ નવીન મતરૂપી વિષવેલડીથી અત્રેની જનતા બચે તે
ચરિત્રનેતાના ગુરૂશ્રીએ ત્યાંની જનતાને શ્રદ્ધામાં મજબુત બનાવી
જિનાજ્ઞાની પાલકતા શીખવાડી, જેથી તે ડોળઘાલું મતની વાગ
જનતા ચેતી ગઈ. નિડરતાથી સત્ય વસ્તુને જાહેરમાં મૂકી
ઝેરી પવનથી અનેકોને બચાવી સન્માર્ગમાં યોજનાર પરમાર્થી
નેતાને તથા તેઓશ્રીના ગુરૂવર્યને હજારો ધન્યવાદ હો ?

નધર્મની અપભ્રાજના કરતા. બીચારાઓને ખબર ન હતી કે
ાદ્વાદ શૈલીની ઢાલને ધારણ કરનાર વીતરાગના અનુયાયી
ાની સાથે કોઈપણ યુક્તિથી ફાવવાના નથી, કેમકે આર્યસમા-
ા મોટા વિદ્વાનોને પણ જેઓએ સ્ટેજમાં છતી હાર ખવડાવી
 તાર્કિક શિરોમણિ મહાત્માને છેડી શું કાંદો કાઢવાના છે ? પણ
ી હાર સર્જાયલીજ હોય છે તેમને લાંબો ટુંકો વિચાર કરવાની
 ક્યાંથી પડે ?

ચરિત્રનેતાએ તે આર્યસમાજીસ્ટના મંડળને એક દિવસના
વ્યાખ્યાનમાં સાફ સાફ શબ્દોમાં જણાવ્યું કે, તમો મારી પાસે
વો છો. કોઈપણ સવાલ જવાબમાં ફાવતા નથી, હંમેશ દરેક રીતે
ારી હાર થાય છે, અને બહાર છતના ખોટા નગારા વગડાવો છો,
 તમારે માટે યોગ્ય ન મનાય. તેમજ જૈનધર્મની ખોટી નિંદા કરી
ગટ ફુલાવો છો. તમારામાં જે સાચી તાકાત હોય, શાસ્ત્રાર્થ કરવાની
ાલાવેલી હોય તો તમારા જબ્બરમાં જબ્બર વિદ્વાનને બોલાવો,
મને શાસ્ત્રાર્થનો સ્વાદ ચાખો. જેથી દુનિયાને સાચું અને વાસ્તવિક
ત્વ શું છે તે સમજાય. આ પ્રમાણે તેમને ખુલ્લી ચેલેન્જ આપી
અત્યન્ત નિડરતા બતાવી.

આ સાંભળી આર્યસમાજીસ્ટોએ પોતાના અનેક પંડિતોમાંથી
અનન્તકૃષ્ણ નામના પંડિતને તેડાવ્યા. આપણા પંડિત અનન્તકૃષ્ણજી
જૈનમુનિ સાથે શાસ્ત્રાર્થ કરી જય મેળવશે એવા વિશ્વાસથી આર્ય-
સમાજીસ્ટો હર્ષમાં ગરકાવ બન્યા. પણ ભવિષ્યમાં હાર કોની સરજાયેલી
છે, તે નાદાનોને તેનો ક્યાંથી ખ્યાલ આવે ? ઘમંડ, આદમીને આંધળો
બનાવે છે, મિથ્યાભિમાન માનવોના સત્યજ્ઞાનને આવરે છે.

શાસ્ત્રાર્થનો આરંભઃ—

શાસ્ત્રાર્થનો નિર્ણય થયો, સમય અને સ્થાન મુકરર થયાં,
વાતો પણ આજુબાજુના ગામોમાં વાયુવેગે પ્રસરી. આ સદીમાં

<u>ગોલ્ડન પળઃ—</u>

વાદ, એ કલેશ નથી, ટંટો કે તોફાન નથી પણ તત્ત્વ મંથનથી સત્ય તત્ત્વ મેળવવાની સ્વર્ણ (ગોલ્ડન) પળ છે. વાદમાં પક્ષાન્ધતા અને કદાગ્રહતાની તિલાંજલી હોવી જોઇએ. મધ્યસ્થો પણ પક્ષપાત ચશ્માથી વિહૂણા હોવા જોઇએ, તો ખરેખર જ્ઞાનીઓના સત્ય જ્ઞાન કસોટી થતાં તત્ત્વ મંથન થાય. વાદોના શાસ્ત્રાર્થનો ફાંકો રાખી ફૂલફ ફુંકનારા, શાસ્ત્રાર્થમાં કે વાદમાં પોતાના જ્ઞાનની વાસ્તવિક સ્થિતિ ન હોવાથી વાદી સન્મુખ આવી શકતા નથી. પરન્તુ પોતાના દર્શનના સાચા વિશ્વાસુ અને સ્વીકૃત દર્શનના સાચા શ્રદ્ધાળુ જ્ઞાનીઓ અડગ અને અડોલ રહી શાસ્ત્રાર્થમાં વિજયવંત બને છે.

<u>ખોટો ડોળઃ—</u>

નરસંડાની જૈનજનતાએ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીના અત્રે જાહેર ભાષણો કરાવ્યાં. જેના પ્રભાવથી, નરસંડાની અખિલ જૈનેતર પ્રજા આકર્ષાઈ, આજુબાજુ ગામના પણ અનેક માણસો પ્રવચન સાંભળવા આવતા. જૈનોમાં જેમ સ્થાનકવાસીઓ અને તેરાપંથીઓ મૂર્તિપૂજાને વિરોધ કરી પોતાના પંથને હંકારે રાખે છે તેમ વેદાનુયાયી આર્યસમાજીસ્ટે પણ મૂર્તિપૂજાનો વિરોધ કરી પોતાના પંથમાં ભોળા માનવોને સપડાવ્યાં છે. આર્યસમાજીસ્ટોની સંખ્યા નરસંડામાં પણ ઠીક ઠીક હસ્તિ ધરાવે છે તેઓ પણ ચરિત્રનેતાના ભાષણમાં ઘણીજ ઉત્સુકતાથી આવતા તેમજ મૂર્તિપૂજા શાસ્ત્રોક્ત અને યુક્તિ પુરસ્સર છે કે કેમ? તે વિષયની ઘણી લાંબી ચોડી ચર્ચાઓ કરતા, અંતે હારતા એટલે તેઓ જણાવતા કે હમારા વિદ્વાન આર્યસમાજીસ્ટ મહાત્મા હોય તો તમોને નિરૂત્તર બનાવે. જો મૂર્તિપૂજા શાસ્ત્રોક્ત હોય તો હમારા મહાન્ વિદ્વાન દયાનંદ સરસ્વતીજી શા માટે તેનો નિષેધ કરે, બસ આટલો ઉત્તર આપી તે લોકો હાં ગરકાવ બની પોતાની જીત થઇ એમ ડોળ કરતા

નધર્મની અપભ્રાજના કરતા. બીચારાઓને ખબર ન હતી કે
ાદ્વાદ શૈલીની હાલને ધારણ કરનાર વીતરાગના અનુયાયી
ની સાથે કોઈપણ યુક્તિથી ફાવવાના નથી, કેમકે આર્યસમા-
ા મોટા વિદ્વાનોને પણ જેઓએ સહેજમાં જીતી હાર ખવડાવી
. તાર્કિક શિરોમણિ મહાત્માને છેડી શું કાંદો કાઢવાના છે ? પણ
ો હાર સર્જયલીજ હોય છે તેમને લાંબો ટુંકો વિચાર કરવાની
ાં ક્યાંથી પડે ?

ચરિત્રનેતાએ તે આર્યસમાજીસ્ટના મંડળને એક દિવસના
રભાષણમાં સાફ સાફ શબ્દોમાં જણાવ્યું કે, તમો મારી પાસે
રો છો. કોઈપણ સવાલ જવાબમાં ફાવતા નથી, હંમેશ દરેક રીતે
ારી હાર થાય છે, અને બહાર જીતના ખોટા નગારા વગડાવો છો,
તમારે માટે યોગ્ય ન મનાય. તેમજ જૈનધર્મની ખોટી નિંદા કરી
ગટ ફુલાવો છો. તમારામાં જો સાચી તાકાત હોય, શાસ્ત્રાર્થ કરવાની
લાવેલી હોય તો તમારા જબ્બરમાં જબ્બર વિદ્વાનને બોલાવો,
ને શાસ્ત્રાર્થનો સ્વાદ ચાખો. જેથી દુનિયાને સાચું અને વાસ્તવિક
ત્વ શું છે તે સમજાય. આ પ્રમાણે તેમને ખુલ્લી ચેલેન્જ આપી
બજબ નિડરતા બતાવી.

આ સાંભળી આર્યસમાજીસ્ટોએ પોતાના અનેક પંડિતોમાંથી અનન્તકૃષ્ણ નામના પંડિતને તેડાવ્યા. આપણા પંડિત અનન્તકૃષ્ણજી જૈનમુનિ સાથે શાસ્ત્રાર્થ કરી જય મેળવશે એવા વિશ્વાસથી આર્યસમાજીસ્ટો હર્ષમાં ગરકાવ બન્યા. પણ ભવિષ્યમાં હાર કોની સરજાયેલી છે, તે નાદાનોને તેનો ક્યાંથી ખ્યાલ આવે? ઘમંડ, આદમીને આંધળો બનાવે છે, મિથ્યાભિમાન માનવોના સદ્જ્ઞાનને આવરે છે.

શાસ્ત્રાર્થનો આરંભ:—

શાસ્ત્રાર્થનો નિર્ણય થતાં, સમય અને સ્થાન મુકરર થયાં, જોતજોતામાં આજુબાજુના ગામોમાં વાયુવેગે પ્રસરી આ ખબરમાં

અને ગુજરાનમાં આર્યસમાજીસ્ટો સાથેનો જાહેર શાસ્ત્રાર્થ પ્રથમજ હતો, એટલે મેંકડો માનવો તે સાંભળવા, જોવા અને કેટલાક કુતુહલથી જમા થયા. ચરિત્રનેતા પણ પોતાના ગુરૂવર્ય શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાથે નિયત સમયે હાજર થયા, ચરિત્રનેતાની વાદીના વિકલ્પોને ખંડન કરવાની કળા જોવા અનેક વિદ્વાન સભ્યો પધાર્યા હતા. અનન્તકૃષ્ણજી પણ ઘમંડથી છાતીને ફુલાવતા આ સભામાં પોતાના પક્ષ સાથે હાજર થયા; ગામના મુખી, પોલીસપાર્ટી જાહેર શાસ્ત્રાર્થમાં કેટલાક વિઘ્ન સંતોષીઓ તરફથી અશાન્તિ ન થાય એ હેતુથી હાજર રાખવામાં આવી હતી.

અનન્તકૃષ્ણ પંડિતે મૂર્તિપૂજા શાસ્ત્રોક્ત નથી તેમજ યુક્તિ સિદ્ધ પણ નથી તેમજ મોક્ષમાંથી આત્માઓનું સંસારમાં પુનરાગમન થાય છે એ પૂર્વ પક્ષ કરી તેનું યથામતિ મંડન પ્રારંભ્યું. વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ પણ મૂર્તિપૂજા શાસ્ત્રોક્ત છે તેમજ યુક્તિથી પણ સિદ્ધ છે. એ બતાવવા માટે અનેક પાઠો તથા દલીલો આપી. મુક્ત આત્માઓ મુક્તિમાંથી કદાપિ પાછા આવતા નથી. તે વિષયમાં પણ શાસ્ત્ર પ્રમાણો અને યુક્તિઓ અનેક દૃષ્ટાંત દલીલોથી પામર જનતા પણ સ્પષ્ટ સમજી શકે તેવી રીતે પ્રતિપાદનની કોમળ શૈલીથી પૂર્વપક્ષનું ખંડન અને સ્વપક્ષનું મંડન કર્યું. શાસ્ત્રાર્થ લગભગ ત્રણ કલાક ચાલ્યો, હજુસુધી નરસંડાની તથા આસપાસની પ્રજા તે શાસ્ત્રાર્થને યાદ કરે છે, તે પ્રસંગે લોકોએ જૈનધર્મનો વિજય જાહેર કર્યો. અને અનન્તકૃષ્ણજીના નિખિલ વિકલ્પો શાસ્ત્રના પ્રમાણો નિરસ્ત કરી, ચરિત્રનેતાએ તેઓએ બીછાવેલી વાગ્જાળને જોતજોતામાં વીખેરી નાંખી. જેથી પંડિતજી પોતાના દમામમાં ઢીલા પડી ગયા. આર્યસમાજીસ્ટો શરમીંદા બની અધોમુખી બન્યા, શાસ્ત્રાર્થ શ્રવણ લીપ્સુ અખિલ જનતામાં ક્ષણભર હર્ષનો અતિરેક વ્યાપ્યો, કારણકે ચરિત્રનેતાના જાહેરભાષણોથી સહુકોઇ મંત્રમુગ્ધ થયા હતા, તેમજ સમાજીસ્ટો સિવાય બીજાઓ મૂર્તિપૂજામાં માનનાર હતા, વૈદીક પ્રમાણોથી મૂર્તિની સિદ્ધિ થાય એટલે અમાપ હર્ષ ઉપજે એ

સ્વાભાવિક છે. અને જયતી ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા થવા લાગી, જૈન જૈનેતર સઘળાએ ઝુકી ઝુકીને ગુરૂદેવના ચરણુમાં નમનવંદન કર્યો.

કપડવંજ તરફ પ્રયાણ:—

નરસંડાથી ચરિત્રનેતા પોતાના ગુરૂદેવની સાથે વિહાર કરતા કપડવંજ પધાર્યા. ત્યાંની જનતાએ ઘણુંજ ભવ્ય સ્વાગત કર્યું. હમેંશ ધર્મ દેશનાનો અચૂકપણે લાભ લેતી અત્રેની જનતા ધર્મપ્રેમ અને અટલ શ્રદ્ધાથી રંગાયેલી છે, અને તેથીજ ત્યાગી નિર્ગ્રન્થો ઉપર અસાધારણ પ્રીતિ અને ભક્તિ ધરાવે છે. પ્રાયે કરીને પ્રતિવર્ષ વિદ્વાન મુનિવરોના ચાતુર્માસ થયા કરે છે, પ્રતિવર્ષ ધર્મદેશનાથી સીંચાતી જનતા કેમ ધર્મપ્રેમમાં તરબોળ કે દઢ ન હોય? સૂરિશેખરની ત્યાગવૃત્તિ અને નિઃસ્પૃહતા ઉપર અત્રેની જનતામાં અજબ શ્રદ્ધા અને પ્રેમ જામ્યા હતો. અત્રે વ્યાખ્યાનાદિનો પ્રસંગ ચરિત્રનેતાના શિર ઉપર રહેતો, નાના વિષયને અવગાહતું પ્રવચન અતિ પ્રિય થઇ પડયું. અત્રે પણ જાહેરભાષણો થવાથી જૈનેતરો પણ ધર્મના ગૌરવને સમજતા થયા હતા, અત્રેના આગ્રહથી ૧૯૭૩ નું ચોમાસું કપડવંજમાં થયું. ચોમાસામાં અનેક ઉત્તમ ધર્મકાર્યો તથા શાસનપ્રભાવના ઠીક પ્રમાણમાં થઇ હતી.

ચાતુર્માસ બાદ અનેક ગામોમાં ધર્મની ઉન્નતિ ફેલાવતા નિર્દોષ સંયમના પાલનથી જનતાપર અજબ છાપ પાડતા ધર્મ પ્રવચનોથી મોહની ગાઢનિદ્રામાં ઘોરતી પ્રજાને જાગૃત બનાવતા. ધર્મ વિષયક શ્રમણજનોને ધીરતા, વિવેક વિનય, આદિ સદ્ગુણોને રોપતા અને ચરિત્રતેજથી ઓપતા ચરિત્રનાયક પોતાના ગુરૂદેવની સાથેજ વટાદરા મુકામે પધાર્યા, ચરિત્રનેતાના જીવનમાં નાના નાના ઘણાએ શાસ્ત્રાર્થના પ્રસંગો ઉદ્ભવ્યા છે, બધાની નોંધ લેતા ગ્રંથ બહોળું જોઇએ. એવા પ્રસંગોની નોંધ ભવિષ્યના પુસ્તકમાં લેવામાં આવે તો જનતાપર અજબ પ્રભાવ પડે અને તેઓશ્રીની શાસ્ત્રાર્થ કરવાની વિશિષ્ટ શક્તિઓનો પરિચય થાય, અવસરે બહાર પડે એમ ઇચ્છીએ છીએ.

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજી મહારાજે અહે પણ જાહેરભાષણો દ્વારા જનતાપર પ્રભાવિક છાપ પાડી. અને કેટલાક જૈનેતરો પણ જૈનધર્મના રાગી બન્યા હતા, તેમજ જૈનધર્મના અનુષ્ઠાનો પણ કરવા મંડ્યા હતા. કેટલાક વૈષ્ણવમતના અનુયાયિઓએ પોતાની કંઠીઓ તોડી જૈનધર્મનો સ્વીકાર કર્યો, તેમાં વિશેષ ભાગ રજપુતોનો હતો. પરન્તુ જેના હૃદયમાં ઇર્ષાની જ્વાલાઓ ભભૂકે છે તેઓનું જીવન તિરસ્કરણીય અને ધીક્કારને પાત્ર છે. ઇર્ષ્યા બહુજ બુરી બલા છે, આત્મવિકાસને સાધનારી ઉદાત્ત ભાવના જેમના હૃદયમાં રમી રહી હોય છે, તે ઉત્તમ આત્માઓને ઇર્ષ્યાની જ્વાલા સ્પર્શ સરખો પણ કરતી નથી. જેઓ ઇર્ષ્યા અને દ્વેષમાં જલ્યા કરે છે તેઓ કદી સુખી થતા નથી. ચરિત્રનેતાના તાત્વિક પ્રવચનોથી કેટલાક રજપુતો જૈનધર્મી બન્યા હતા, કેટલાક નવા જૈનો બનવા તૈયારી કરી રહ્યા હતા. તેઓને તેમ કરતા જોઈ કેટલાક મિથ્યાભિમાનીઓના પેટમાં તેલ રેડાયું, તેઓ નીચ પ્રકૃતિથી જૈનધર્મની હેલના કરવા લાગ્યા, તેમજ ગુરૂદેવના વ્યાખ્યાનમાં આવતા ઇતરવર્ગને રોકવાના પ્રયત્નો કરવા લાગ્યા પણ તેઓ તેમ કરવામાં નિષ્ફળ નીવડયા. જેઓએ પીયૂષનો એકવાર પણ સ્વાદ ચાખ્યો હોય તેઓ તેની મીઠાશને કેમ છોડે ? જૈનેતરો વિશેષ જીજ્ઞાસુ બની પહેલાની માફકજ લાભ લેવા સજ્જ રહેતા.

બ્રાહ્મણોએ એક દિવસ જાહેરભાષણમાં કેટલાક અપ્રાસંગિક પ્રશ્નો પૂછ્યા, જેવા કે વેદધર્મ અનાદિનો છે, દયામય છે, જૈનધર્મ અર્વાચીન છે અને વેદધર્મ જેવું તેમાં દયાનું પાલનનથી. વિગેરે ભાષણ રોકાય અને જૈનમુનિ જૈનધર્મનું મહત્વ વધારવામાં પાછા પડે એવી મલીન ભાવનાઓ અને ક્રુર ઇરાદાઓ તે મંડળના વાણી કંઠથી જણાઇ આવતા હતા.

<u>શાસ્ત્રાર્થ</u>—

વડાદગામાં જૈનોની વસ્તી અલ્પ પ્રમાણમાં છે. તેઓ સૂરિજી મહારાજના ત્યાગ અને નિઃસ્પૃહતાદિ ગુણો પ્રતિ ઘણી વિશ્વાસુ અને

મંત્રમુગ્ધ બની હતી. તેમજ ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનોએ પણ શ્રાવકગણને ખૂબ આકર્ષ્યા હતા.

તે બ્રાહ્મણોએ ચરિત્રનેતાને વેદધર્મ અને જૈનધર્મના મુદ્દાઓ વિષયક જાહેર શાસ્ત્રાર્થ કરવાનું આમંત્રણ મોકલ્યું. તે આમંત્રણ સ્વીકારવામાં આવ્યું, બ્રાહ્મણોએ મુકુન્દાશ્રમ યતિ નામના વિદ્વાન સન્યાસીને વેદ વિષયક શાસ્ત્રાર્થ કરવા બોલાવ્યા હતા. નરસંડાની માફકજ અત્રે પણ પદ્ધતિસર વિશાળ મેદની સમક્ષ પુરતા બંદોબસ્તથી વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ શાસ્ત્રાર્થ પ્રારંભ્યો. એક બાજુ પન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ તથા ચરિત્રનેતા અને અન્ય મુનિગણ બીરાજ્યો હતો. ત્રણેય દિવસના વ્યવસ્થિત શાસ્ત્રાર્થમાં સન્યાસી મુકુન્દાશ્રમ યતિ પરાસ્ત બન્યા, તેઓની કોઇપણ યુક્તિ કે તર્ક ચરિત્રનેતાના સન્મુખ વિદ્યુતરેખાની જેમ નભી શકતો ન હતો. શાસ્ત્રાર્થમાં માત્ર વેદોમાં હિંસાના આદેશો છે અને જૈનધર્મમાં ભારોભાર દયા પોષાયલી છે, એ વિષય ચાલ્યો હતો. વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ વેદોની, સ્મૃતિઓની અને પુરાણો આદિની અનેક શાસ્ત્રોની સાક્ષીઓથી વેદો વિગેરેમાં ઠેર ઠેર હિંસાના આદેશો છે. " અહિંસા પરમોધર્મ " નો ખોટો પોકાર કરી કેટલાક બ્રાહ્મણાભાસોએ અસંખ્ય બરાડા પાડતા મુંગા જીવોની હિંસાઓ કરી છે અને કરાવી છે. વિગેરેના દૃષ્ટાંતો તથા પાઠો તાબડતોબ આપી આખી જનતા સમજી શકે એવી રીતે તેમને પરાસ્ત કર્યા હતા. ત્રણેય દિવસના વાદમાં ચરિત્રનેતાની વાદવિવાદમાં જીત થઈ હતી, તેમજ વેદોની કહેવી હિંસા પ્રગટ થતાં જૈનેતરો પણ જૈનધર્મની મુક્ત કંઠે વખાણવા લાગ્યા. સભા વચ્ચે તે સંન્યાસીજીએ પરસ્પરનો ક્ષોભ ન વધે તેમ કહી પોતાની હાર સ્વીકારી, જેથી જૈનધર્મની પ્રભાવના કેટલી, નવ ન બનેલા જૈનો પણ ધર્મદૃઢ બન્યા.

આ વાતને સાંભળી ચરિત્રનેતાના ગુરુદેવે મુક્તકંઠે ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી ભવિષ્યમાં પણ શાસનપ્રભાવના આવી અનેક કરો એવા ચરિત્રનેતા પર આશિર્વાદનો વરસાદ વરસાવ્યો.

પૂ. પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજની ધારણા તથા સ્મરણશક્તિ ઘણીજ ચમત્કારી હતી જેમણે ચરિત્રનેતાનો શાસ્ત્રાર્થ લગભગ કંઠસ્થ રાખ્યો હતો. જ્યાં જ્યાં પોતે જતા ત્યાં ત્યાં જીજ્ઞાસુ શ્રાવકોને તથા મુનિવરોને સંપૂર્ણ પૂર્વ પક્ષ તથા ઉત્તર પક્ષ સારીપેઠે સંભળાવતા. ઉંવટ પૂ. આચાર્યદેવ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજની પદવી ઉપર મહેસાણા પધારેલા ત્યાં પણ વટાદરાનો શાસ્ત્રાર્થ તેઓશ્રીએ શ્રમણ સંઘને સંભળાવ્યો હતો નિઃસ્પૃહી અને ઉદારવૃત્ત જીવી પરમ તપસ્વીજી પૂજ્ય પં. દાનવિજયજી મહારાજ (હાલમાં સ્વ૦ પૂ. વિજય દાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ) પરના ગુણોને પોતાના ગુણો માની ઘણાજ હર્ષિત અને સંતુષ્ટ થતા.

ત્યારબાદ ચરિત્રનેતા સૂરિશેખરની છાયામાં વિહાર કરતા ચરોતર જીલ્લામાં વિચર્યાં. આ જીલ્લામાં રજપુત, કોળી, ઠાકરડા પટેલ વિગેરેની વસ્તી ઘણા પ્રમાણમાં છે. એ લોકોમા પરસ્પર વૈર, ઇર્ષ્યા, ખુન કરવા વિગેરે દુર્ગુણો ખાસ ઘર કરીને રહેલા હોય છે.

ભાષણોની શ્રેણી—

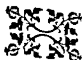
આ પ્રદેશમાં વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજી મહારાજ પ્રત્યેક ગામોના ચોરામાં, બજારમાં, મેદાનમાં જાહેરભાષણો આપતા. ભાષણમાં ખાસ કરીને દયા, પ્રભુભજન, વેરનો અભાવ, ચોરી, જારીનો ત્યાગ વિગેરે વિષયો ઉપર ઉમદા ઉપદેશ આપી ભગીરથ પ્રયત્ન ઉઠાવી ચરિત્રનેતાએ દયાધર્મની અજબ છાપ પાડી. સેંકડો માંસાહારીઓએ માંસનો, દારૂડીઓએ દારૂનો પરિત્યાગ કર્યો. ઘણા જૈનેતરો ગુરૂદેવના દર્શનાર્થે આવતા તેમને પરોપકારી ચરિત્રનેતા હિંસાથી થતા ઘોર પાપો અને તેના પરિણામે ભોગવવા પડતા અસહ્ય દુઃખોનું ભાન કરાવતા. આશ્ચર્યની વાત એ છે કે આગન્તુક ગમે તેવો અનવડ અને અનાડી હોવા છતાંપિ થોડા પણ દિવ્ય વચનો એના હૃદયમાં સોંસરા ઉતરતા કે તેઓ

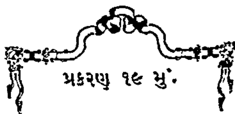
માંસાહારના પાપને પાપ સમજી સૂર્યનારાયણની સાક્ષીએ હમેંશને માટે તે મલીન આહારને તીલાંજલી આપતા.

જેમનું હૃદય પુણ્ય વિચારોથી ઉભરાતું હોય, રાત અને દિવસ કેવળ જનકલ્યાણની ઉદાત્તભાવના જેમનામાં રમી રહી હોય તેવા પરમ પુરૂષાર્થી પુરૂષનો દિવ્યઉપદેશ શ્રોતૃવૃન્દ ઉપર અજબ છાપ પાડે છે, સદ્ગુરૂઓનો સમાગમ શું શું નથી કરતો. પારસમણીના સંગથી પણ સંતપુરૂષનો સંગ અધિક હોય છે. કહ્યું છે કે—

પારસમણિના સંગથી, કંચનભઇ તરવાર;
તીનો ઈનિશ નવિ મીટે, ધાર માર આકાર.
જ્ઞાન હથોડો હાથ લઇ, સદ્ગુરૂ મલે સોનાર;
તીનો ઝટપટ મીટત હૈ, ધાર માર આકાર.

સંતોનો સમાગમ આત્મતત્ત્વને જગાવી, માયાવી તુચ્છ પદાર્થોના મોહને ફગાવી ડગમગતી મઝધાર રહેલી નૈયાને કિનારે પહોંચાડે છે. આ ચરોતર જીલ્લામાં ચરિત્રનેતાની અપૂર્વ સંગતની રંગતથી બનેલ ભક્ત મંડલીદ્વારા લગભગ ઘણા સ્થળોએ માંસ અને મદિરાપાનની બદીઓ નાબુદ થવા પામી હતી.

પ્રકરણ ૧૯ મું.

જગના ભૂષણ ગણો કે કલ્યાણપથના સાચા પ્રદર્શક ગણો તો તે માત્ર ત્યાગી સન્તોજ છે. જ્યાં ત્યાગી મહાત્માઓના પુણ્ય કદમોની પધરામણી થતી હોય, તે ભૂમિ પુનિતતમ મનાય છે. જે પુણ્ય વ્યક્તિઓના કર્ણકોટરમાં નિઃસ્પૃહી સંતોના, ત્યાગી નિર્ગ્રન્થોના વચન પીયૂષના ઝરણા ઝરતા હોય, તે વ્યક્તિઓના જન્મ કૃતકૃત્ય મનાય છે. જે જે જીવોના કાશ્મીર જેવા કઠ્ઠા હૃદયોમાં નિર્ગ્રન્થોના વચનતીરો આરપાર ઉતરેલાં હોય, તે ભાગ્યવંત ભવ્ય હૃદયોના ઓવારણા લેવા ઘટે છે. તે સુજન્મ સાધુ પુરૂષો છે કે, જેઓથી આ પૃથ્વી શુદ્ધ અને શોભનિક છે. પોતાનું બુરૂ કરવાવાળાઓનું પણ જેઓ હંમેશ ભલું ચિંતવે છે અને કરે છે. ત્યાગી મહાત્માઓ

[illegible]માંથી [illegible] થતા હોય, પોતાના ગામમાં આવી ધર્મ સુધા [illegible], અને પોતાનામાં રહેલા દુરાચરણો ત્યાગવા ઉદ્દેશીને [illegible] હોય, [illegible] નિગ્રુન્થોને ને ત્યાગી સંતોના દર્શન, વાણી, [illegible] દુરાચરણ ત્યાગવાના [illegible]નો સ્વીકાર કરવા જેટલી પણ [illegible] નથી [illegible] કે अहर्निशं वर्षति वारिवाहस्तथाऽपि [illegible] [illegible] પૃથ્વીતલ ઉપર મૂસળધાર વર્ષે, સીસી-[illegible] [illegible] પર [illegible] દરેક જાતના વૃક્ષો [illegible] અને [illegible] [illegible] હોય ચોથું [illegible] અને [illegible] તેમ પુણ્ય નિર્ગ્રન્થોને ત્યાગી [illegible] [illegible] તેઓના હૃદયોનાં દુર્ભા-[illegible] [illegible] નથી.

[illegible] વિશ્વ અહિંસા ધર્મના પ્રવ-[illegible] અહિંસા ધર્મના અનુયાયી [illegible] અહિંસા [illegible] [illegible] પ્રવેશ [illegible]

[illegible]

ણોની ઓગીઓના ધોધ વરસાવ્યો. અત્રેનો અખિલ યુવકગણ તો પુણ્ય રાશિમાં ભ્રમરગણની જેમ ધર્મકરણી કરવામાં ઉત્સુક બન્યો.

બોરસદના બજારમા, મુખ્ય લત્તાઓમાં, ચરિત્રનેતાજીના ધર્મ તત્વનો પ્રકાશ કરતા, ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ઉપર, અનેક જાહેર ભાષણો થયા. જે ભાષણોથી જૈનેતર કોમ તો અભૂતપૂર્વ ખેંચાઇ જૈનો કરતા આ કોમની ધર્મતત્વ જાણવાની જિજ્ઞાસા અત્યન્ત હતી. વ્યાખ્યાનના આરંભમાં જૈનોની સંખ્યા કરતા જૈનેતરોની સંખ્યા ઘણાજ સારા પ્રમાણમાં એકઠી થઇ જતી, અત્રેની પાટીદાર કોમ તો ચરિત્રનાયકને તારક ગુરૂદેવ તરીકે સ્વીકારતી જાહેર ભાષણોમાં એવી અસરકારક શૈલીથી અત્રેની જનતાને સમજાવવામાં આવતું કે, જેનાં પરિણામે ખેડુતોએ ખેતરમાં દવ ન મુકવાની પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી. લડાઇના અગર ઈર્ષ્યાના કારણે એક બીજાના ઘર, ઘાસની ગંજી દેવતાથી ભસ્મીભૂત કરતા જેમાં અસંખ્ય નિર્દોષ જીવોનો સંહાર થતો તે પણ ન કરવાની કેટલાકે પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી. ગામડાઓમાં પગના જોડા ઘણા મજબુત અને કઠણ બનાવાય છે. વળી તેમા જલદી ન ઘસાઈ જાય તે હેતુથી તેની નીચે લોઢાની ખરીઓ જડાવે છે. આ ખરીઓથી ચોમાસામાં ઉત્પન્ન થતા અલસીયા વિગેરે અસંખ્ય જન્તુઓનો નિરર્થક નાશ થાય છે. વિગેરે સચોટ ઉપદેશ આપવાથી ઘણાઓએ સાંને સાં પ્રતિજ્ઞા લીધી અને કેટલાક તો ભર બજારમાં હાથમાં જોડા ઉપાડીને પોતાને ઘેર ગયા હતા. તદુપરાંત રાત્રિભોજન, બીડી, હોકો, કંદમૂળ વિગેરેની ઘણી પ્રતિજ્ઞાઓ થઇ હતી. આ પ્રમાણે બોરસદની પ્રજામાં અહિંસાનુ સૂત્ર ખૂબજ ઓતપ્રોત બન્યું. અત્રે અમદાવાદના રહીશ ભાઈ મણીલાલને ધામધુમથી દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી નિપુણવિજયજી રાખી ચરિત્રનાયકના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યાં હતા.

ડભોઈ તરફ પ્રયાણ—

સૂરિશેખરની સાથે બોરસદથી વિહાર કરી ગ્રામાનુગ્રામ વિચરતા ડભોઇની આજુબાજુના પ્રદેશમાં પધાર્યાં. ડભોઇની ધર્મનિષ્ઠ જૈન જનતા

[illegible] આત્મનની [illegible] હતી. [illegible]માં વીઠારે આવતાં આ- [illegible] આવી પહોંચી. [illegible] ભાવિના સત્કારોને [illegible] વંદનોને [illegible] સ્વીકારતા. [illegible] પધાર્યા.

[illegible] માટે શું લખવું? ત્યાં આવ- [illegible]

संपूर्णकुम्भो न करोति शब्दः, अर्द्धो घटोघोषमुपैति नूनम् ।
विद्वान् कुलीनो न करोति गर्वं। गुणैर्विहीना बहु जल्पयन्ति ॥१॥

અર્થાત્ સંપૂર્ણ ઘડો શબ્દ કરતો નથી, પરન્તુ અધુરો ઘડો શબ્દ કરે છે (છલકાય છે) વિદ્વાન્ અને કુલીન ગર્વ કરતા નથી પણ ગુણથી વિહીન અલ્પજ્ઞો બહુ બકવા કરે છે.

વાગાડમ્બરતાની વાગુરાઓમાં વિવેકશૂન્યવ્યક્તિઓને ભોળવે છે. ઉન્માર્ગે દોરે છે અને વિશ્વાસ વૃક્ષને કુઠારાઘાત કરે છે.

દેવદ્રવ્ય ભક્ષકો—

જૈન સમાજમાં પણ કેટલાક અર્ધદગ્ધો અને શ્રદ્ધાહીનો ઉત્પન્ન થયા છે કે, જેઓ મનસ્વી કલ્પનાઓના ઘોડા દોડાવી જિન આદર્શ ફુલ્યા ફાલ્યા બાગના સૌરભ ભર્યાં કુસુમને કરમાવી પોતાનું ખોટું તુત હંકારે જાય છે. ગુરૂ આજ્ઞા વિહીન શાસ્ત્ર અવલોકવાથીજ આ ભયંકર દયાજનક દશા અનુભવાય છે. કેટલાકો જૈન સમાજથી બહિષ્કૃત થયેલા કહે છે કે વીતરાગ પ્રભુ અને તેમનું દ્રવ્ય એ બે વાત કેમ ઘટી શકે ? પિતાનું દ્રવ્ય પુત્ર પરિવાર ખાય છે તો; ભગવાન તો પિતાના પિતા થાય તો તેમનું દ્રવ્ય સમાજ કે જ્ઞાતિના ઉદ્ધાર માટે વપરાય તો તેમાં બાધકતા શું ? વિગેરે કુદલીલો કરી દેવદ્રવ્ય ભક્ષણ કરવાની કુબુદ્ધિવાલા પાખંડીઓ અને શ્રદ્ધા દુર્વિદગ્ધો પ્રાચીનકાળમાં પણ પાકયા હતા અને વર્તમાનકાળમાં પણ પાકેલા આપણી નરી આંખે જોઇએ છીએ.

પરન્તુ એ લોકોને ક્યાં ખબર છે કે દેવદ્રવ્ય ભક્ષકની જૈન શાસ્ત્રોમાં કેવી કફોડી દશા જણાવે છે. સો કાકણીની દેવદ્રવ્યમાં ગફલત કરવાથી સાગર શેઠે અસંખ્યાતા ભવો સુધી નીચગતિઓના અસહ્ય દુઃખોને વેઠ્યાં અને અંતે કેવળજ્ઞાનીના ઉપદેશથી તે દેવું ચુકાવી મુક્ત થયા. આવા અનેક સૂત્ર સિદ્ધાન્તના પાઠો શ્રાદ્ધવિધિ સંબોધસત્તરિ વિગેરે ગ્રન્થોમાં હોવા છતાં મિથ્યાત્વના ઘોર ઉદયથી

દ્રવ્ય ભક્ષણની દુરાત્માઓને દુર્ભાવના [illegible]
भक्खंतो जिणदव्वं अनंतसंसारिओ होइ દેવદ્રવ્યનું ભક્ષણ કર-
નારો અનંત સંસારી થાય છે ક્ષેત્રમાં ૧૯૭૫ના [illegible]
નિવાસી બેચરદાસ નામના જૈન નામ ધારી વ્યક્તિએ પોતાના પૂર્વ
પાપોદયથી જૈન સિદ્ધાન્ત વિરૂદ્ધ દેવદ્રવ્યને ઉન્માર્ગમાં વ્યય કરી નષ્ટ
કરવાના બેહુદા વિચારો જનતા સમક્ષ જાહેર કર્યા અને એ કુવિચારોને
જનતામાં ફસાવવા યત્ન આદર્યા, ચરિત્રનાયકે વિચાર્યું કે આવા
પાપી વિચારોને જો અટકાવવામાં ન આવે તો આ દેવદ્રવ્ય બચાવો,
જિનાજ્ઞાથી વિરૂદ્ધ પ્રચાર કરી પોતે અનંત સંસારી બનતા સાથે
અનેકોને બનાવશે.

मोत्तुं जिणाणमाणं जीवाणं बहु दुक्खदुब्बग्गितवियाणं ॥
नहु अन्नो पडियारो, कोउ इह भवयणे जेण ॥

ઘણા દુઃખરૂપી અગ્નિથી તપેલા જીવોને જીનેશ્વરોની આજ્ઞા સિવાય આ ભવરૂપી જંગલમાં બીજો કોઇ પણ પ્રતિકાર નથી. બેચરદાસના ઝેરીલા વિચારોના પ્રચાર જૈન જનતામાં ન પ્રસરે એ હેતુથી ચરિત્રનાયકે "**देवद्रव्य सिद्धि**" નામક પુસ્તક રચી છપાવી પ્રસિદ્ધ કરાવ્યું. જે હિન્દિ ભાષામાં લખાયું છે. જેમાં દલીલો દાખલાઓ, શાસ્ત્રના પાઠો સરસ ભાષામાં આપવામાં આવ્યા છે કે સૌ કોઈ સહેલાઇથી સમજી શકે. આ ગ્રન્થમાં બૃહત્કલ્પ નીશીથ ચૂ૰ સંબોધ સપ્તતિ વિગેરેના પાઠો ટાંકવામાં આવ્યા છે. જે વાંચકવર્ગને એકવખત વાંચવા ભલામણ છે. ચરિત્રનેતાના હાથે આ પુસ્તક બહાર પાડવામાં મુખ્યત્વે બે કારણ હતા. એક તો પોતાના હૃદયમાં ઓતપ્રોત થયેલી જિનાજ્ઞાનો પ્રેમ અને બીજું તેઓશ્રીના તારક ગુરૂદેવની સતત પ્રેરણા.

આ પુસ્તક જાહેરમાં આવવાથી અનેક જિજ્ઞાસુએ વાંચી મનન કરી સત્ય રહસ્ય શું છે તેનું ભાન કર્યું. ઘણા બાલ જીવો બેચરદાસના કુવિચારોના પાશથી બચ્યા, જેઓના હૃદયમાં અને રોમરોમમાં શાસન

પ્રભાવનાની જ્વલંત ભાવનાઓ પુર વેગે ઉભરાતી હોય તે પર કલ્યાણક માર્ગદર્શક મહાત્માઓ શાસન સેવાનો સમય સંબન્ધ બદ્ધ કટિબધ્ધ રહેછે છે. વિપુલજ્ઞાન, બળ અને ઓજસ્વિતાના બળને દેરાસી શાસનદ્રોહીઓને શાસનરાગી બનાવે છે. ડભોઈના ચાતુર્માસમાં સૂરિશેખરની સેવામાં રહેલ અનેક મુનિમહારાજાઓએ પણ આ ગ્રન્થ પ્રકાશનથી ચરિત્રનેતાની અપૂર્વ શક્તિ જોઈ પ્રશંસાનો વરસાદ વરસાવ્યો. અત્રેથી ગુરૂદેવની સુશ્રુષા અને આજ્ઞાને પાલન કરતા, અનેક દુર્લભી આત્માઓને ઉપદેશદ્વારા સરલાશયી અને ધર્માનુરાગી બનાવતા, ચરિત્રનેતા ડભોઈની આસપાસ ગામડાઓમાં વિચર્યા. દરેક સ્થળે જાહેર લાભ આપવા માટે ગુરૂદેવની આજ્ઞા થતા ઉત્સાહી રહેતા.

નડા ગામમાં વૈદિક લોકોની સભામાં જઇ જૈન ધર્મની સત્યતાનું ડિંડીમ વગાડી જૈન ધર્મની વિજયપતાકા ફરકાવી હતી. ગ્રામાનુગ્રામ વિહાર કરી ઉપદેશ મેઘથી ભવ્ય કૃષિવલોને સંતુષ્ટ કરતા, સૂરિશેખર સહ ચરિત્રનેતા ખંભાત શહેરની જૈન જનતાના અત્યાગ્રહથી ભવ્ય સ્વાગત પૂર્વક ત્યાં પધાર્યા. અને ૧૯૭૬ નું ચાતુર્માસ ખંભાતમાંજ કર્યુ.

પૂર્વની આસ્વાદાયલી ખાદ્યચીજ પુનઃ સ્મરણપથમાં આવે છે વીસરતી નથી પણ તેમ પહેલાના ચાતુર્માસમાં સૂરિશેખરના પરિચયમાં તેમની શાન્ત અને નિર્દોષ પ્રકૃતિના પ્રભાવમાં અત્રેની જનતા આકર્ષાયેલીજ હતી. એટલે વ્યાખ્યાનોમાં જનતા ઉભરાય અને ધર્મ પ્રભાવનાઓ કરવામાં ઉત્સાહી રહે એ સ્વભાવિક છે.

વિશ્વોપકારી ચરિત્રનાયક પણ અત્રે ગુરૂઆજ્ઞાને શિરસાવંદ્ય રાખી વ્યાખ્યાનોમાં બોધક શૈલીથી જૈન ધર્મના તત્વોને વિવેચી જનતાને હૃદયવેધક ઉપદેશ આપી દૃઢ મૂલ બનાવતા. ખંભાત આખુંય વ્યા૦ વાચસ્પતિજી મહારાજના વ્યાખ્યાનમાં તરબોળ બન્યું. અનેક પ્રકારની ધર્મ પ્રતિજ્ઞાઓથી જનતા ઉપર અસાધારણ ઉપકાર કર્યો. ચરિત્રનેતાને અનેક સ્થળોથી ચાતુર્માસ માટે વિનતિઓ હતી, પરન્તુ ગુરૂદેવની વૃદ્ધા-

[illegible]
પ્રકાશ પાડ્યો.

આચાર્ય દેવેશે આબુ [illegible] આવા આબુ [illegible] મહાત્માના દર્શન કર્યાં [illegible] પરન્તુ સાધુ મહાત્માએ પોતાની [illegible] લોકો પોતાની ફરજ [illegible]

વહેતા પાણી નિર્મળા, [illegible]
સાધુ તો ચલતા ભલા, [illegible]

ઉપરના દુહાને ધ્યાનમાં રાખનારા [illegible] અનિવાર્ય કારણો સિવાય એક ઠેકાણે રહું [illegible] ત્યાંથી વિહાર કરી આચાર્ય મહારાજશ્રીની [illegible] વાણી સુધા પીવાવતા વતન, [illegible], [illegible] આ પ્રદેશની જનતાને પ્રથમ ધર્મ ઉપદેશના [illegible] બનાવી હતી, કારણ આ પ્રદેશની તે વખતે સુષુપ્ત [illegible] આવી ગઇ હોય તે ઉપદેશધારાથી ચેતનવંતી જનતાને [illegible] ખેતરમાં ધાન્ય વાવ્યા પછી ખેડુતો તેની પુન પુન તપાસ કરે [illegible] ખેતીની મહેનત નિષ્ફળતો નથી ગઇ ને ? તેમ મહારાજશ્રીના [illegible] છાના ગામોમાં વીચરી પ્રથમ વાવેલ ધર્મબીજની [illegible] નિહાળવા લાગ્યા જાહેર પ્રવચનથી સતત પ્રવૃત્તિમાં કાંઈક આવેલી મન્દતાને નિરસન કરી પ્રજામાં નવચૈતન્ય સર્જ્યું.

સૂરિશેખર આદિ વિહાર કરતા વડોદરા શહેરની નજદીકમાં પધાર્યે વડોદરાના અગ્રગણ્ય શેઠીઆઓએ આવી વડોદરા પધારવા આગ્રહભરી વિનતિ કરી ઉપકારનું કારણ સમજી આચાર્યદેવેશ પોતાના વિદ્વાન શિષ્ય વ્યાખ્યાનવાચસ્પતિ મહારાજ આદિ બહોળા મુનિગણ સહિત ત્યાં પધાર્યા. ધર્મોત્સુક વડોદરાના સંઘે સ્વાંગણમાં કલ્પવૃક્ષ સમા ત્યાગીશ નિઃસ્પૃહ ચૂડામણિ સદ્ધર્મરક્ષક આચાર્ય દેવેશની પ્રશસ્ય આકર્ષક પધરામણી કરી.

વડોદરાની જનતા આ સમયે અનેરી ધર્મ રંગતામાં રંગાઈ આ સમયની વૃદ્ધ જનતા શ્રીમંત અને ઉદાર તેમજ ત્યાગી સાધુઓની સેવામાં પરાયણ અહર્નિશ રહેતી. રાજ્યકારોબારીમાં જૈન જનતાની લાગવગ મોટા પ્રમાણમાં આગળ પડતી હતી. તેમ કેટલાકો તો રાજતંત્રમાં યોજાયેલા પણ હતા. એટલે અનેકોની પ્રેરણાથી ધર્મ પ્રવચનોનો અને આચાર્યવર્યના પુનિત દર્શનનો લાભ રાજવર્ગ પણ મોટા પ્રમાણમાં લાભ લેતો.

ચરિત્ર નાયક વાચસ્પતિજી મહારાજના પ્રભાવિક વ્યાખ્યાનોનો લાભ અત્રેની જનતાને મળતો ગયો. તે સમયના વ્યાખ્યાનોની અલભ્ય લ્હેરીઓમા મહાલેલી અને ઝુલેલી જનતા તેના અપૂર્વ સ્વાદને સ્મૃતિ-પથથી હજુપણ ભૂલી નથી. બુલંદ ધ્વનિ, છટાદાર આકર્ષક ભાષા, નંદિસૂત્રના તત્વોનું અગાધજ્ઞાન અને માધુર્ય રસનું નિર્ઝરણું વિગેરે આકર્ષકગુણકલીતદેશના પ્રવાહમાં અપૂર્વ રસથી જનતા સોત્સાહ યોજાઈ. "कंठे सुधा वसति वै भगवज्जनानां" એ વાક્યને ચરિત્રનાયકે અત્રેની જનતામાં યથાર્થ રૂપ કરી બતાવ્યું.

સૂરિ શેખરના પુણ્ય પ્રભાવથી સં. ૧૯ ... ં ચતુર્માસ દરમ્યાન
...માં પ્રભાવનાના અનેક સ્તુત્ય કાર્યો થયાં. ... ત્રીજે કમલ પ્રબંધ-
...ઉ લેવા. અત્રે અસામાયિ... ...રક્ત રોગના ભયે
પીરમાએ છીએ.

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... અને [illegible] સરલ ભાષામાં સમજુતી [illegible]
અને હવે અત્યન્ત પ્રકાશ પાડ્યો છે. [illegible]
[illegible] છે કે આપણા [illegible] પણ વૈદિક [illegible]
[illegible] અને તેમાં રહેલી ત્રુટિઓ અને [illegible]
દૃષ્ટિથી સમજ્યા સિવાય રહે નહિ. આ ગ્રન્થનું નામ " [illegible] "

રાણી પ્રથમ ભાગ તરીકે બહાર પડયો છે. આ રીતે શ્રીમ લબ્ધિવિજયજી મહારાજમાં તત્ત્વત શક્તિ જેવી અજોડ હતી તેવી જુદી જુદી ભાષામાં જુદા જુદા વિષયો પર સંગીન લેખન કળા પણ અનન્ય સંપાદિત કરેલી છે તે તેઓશ્રીના બહાર પડેલ અનેક ગ્રન્થો અવલોકનથી પુરવાર થાય છે.

વિશેષણની સાર્થકતા—

કવિત્વ શક્તિ તેઓશ્રીમાં અજોડ ખીલેલી છે અને તેથી તેમનું કવિકુલકીરિટ વિશેષણ અસંત સાર્થકજ છે.

પોતે અનેક આનંદના પ્રસંગોમાં આત્મિક સદ્ભાવનાના તરંગે જીનેશ્વર દેવોની પરમભક્તિમાં યોગ્ય જુદા જુદા ચાલુ ઢબના રાગે સુંદર પ્રાસો, શબ્દ લાલિત્યવાળા સ્તવનો વૈરાગ્યમય સજ્ઝાયો, ગુરૂદેવના સદ્ગુણોથી આકર્ષાઇ ઉપકાર દર્શક અને ગુહુંલીઓ પદ્યબદ્ધ બનાવતા.

તેઓશ્રીના કવિત્વપ્રેમ અને કવિત્વકલાના પ્રથમ પુષ્પ " આત્મ લબ્ધિવિકાશ સ્તવનાવલિ " નામક પુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું. ભાવવાહિતા અને રમણીયતામય જેઓશ્રીની હૃદયકુંજે ઉછળેલી ઉર્મિઓ સમી આ કૃતિઓ ઘણીજ આકર્ષક અને લાભ વર્ધક નીવડી. જેઓશ્રીની પુનિત અને ભવિષ્યમાં ખીલનાર કવિ શક્તિને આ નીચે ઉલ્લેખિત થતો એકજ પત્ર સ્પષ્ટપણે નિર્ધાર કરે

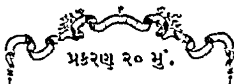
જ્યારે ચરિત્રનેતા દીલ્હી શહેરમાં ચાતુર્માસ બીરાજમાન હ તે સમયે સિકન્દરાબાદ નિવાસી શ્રાવક ઝવાહીરલાલને મુનિરાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી (હાલમાં વિજયવલ્લભસૂરિજી) મહારાજ લખે છે કે

जवाहिरलाल को धर्मलाभके साथ—तुम्हारे पत्र मे भजन पहुंचे है परन्तु यह भाषा व चालीयें अपरिचि

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

છાયાપુરીમાં પ્રવેશ—

પ્રત્યેક પ્રાણીના સાચા ધર્મ પ્રાણુ આત્મિક તત્વના સાચા શ્રેષ્ઠ ધર્મ પિયૂષની સુંદર પ્રપા, બ્રહ્મપ્રતાપી ગુણગરિષ્ઠ પ્રાતઃ સ્મરણીય સૂરિશેખર ગ્રામાનુગામ વિહાર કરતા અને નાપાક આત્માઓને પુનિત બનાવતા છાણી તરફ પ્રયાણ કરી રહ્યા હતા. છાણીની જનતાને વિદિત થયું કે પૂજ્યપાદ વિજયકમળસૂરિજી મહારાજ ગજરાજની જેમ મોટા શિષ્ય મંડળના યૂથ સહ વિચરતા આ તરફ પધારી રહ્યા છે. અખિલ ગામની જનતામાં ભાવનાની જાગૃતિ થઈ. પ્રવેશ ઉત્સવ કરવા સૌ કોઇ પ્રેરાયા. કેટલાક આગેવાનો તેઓશ્રીના વન્દનાર્થે તથા વિનતિ માટે ગયા. આ ત્યાગમૂર્તિનું આગમન હોય ત્યાંની ભૂમિ પણ તેઓશ્રીના પાદસ્પર્શથી પુનિત થઈ

[illegible]

આપણી ગુરુદેવની આજ્ઞા [illegible]

[illegible] શ્રોતાઓ [illegible] અને બુદ્ધિમાનના અનુસારે, [illegible] એટલે અહીંના શ્રોતાઓને [illegible] ન હતું પણ આપણા ચરિત્રનાયકનો પ્રવચન [illegible] આગળ અહીંની જનતા મુગ્ધ [illegible]

પ્રતિદિન વ્યાખ્યાનમાં જનતાની [illegible] ઉઠેલ ચરિત્રનાયક ઉપદેશ આપી રહ્યા, જનતા મુગ્ધ [illegible] બાલ અને ૧૮ [illegible] આપે યથાર્થ કર્યું છે. [illegible] જનતાની [illegible] પૂર્વક એવા ત્યાગમૂર્તિ એ [illegible] ના બધુંયે તેનાં [illegible] તી. તેમજ આચાર્યદેવની નિઃસ્પૃહતા નિડરતા [illegible] બ્રહ્મચર્ય પ્રતાપ તેમજ આપણા ચરિત્રનાયકના [illegible] અવગાહી અદ્દભુત બોધપ્રદ પ્રવચન પ્રવાહે અખિલ જનતાને મંત્રમુગ્ધ બનાવી હતી. જનતાનો અને ચાતુર્માસ માટે આનંદ [illegible] સં. ૧૯૬૮નું ચાતુર્માસ અનેરું થયું.

<u>વિરક્ત બે યુવકો—</u>

ચરિત્રનાયકનો પ્રવચન પ્રવાહ અવિરત વહેતો હતો. વ્યાખ્યાનમાં વૈરાગ્યભાવ સંસારની કારમી અવસ્થા અને પુણ્ય પાપના ફળો આદિ

અજબ રીતિથી સ્પષ્ટ કરવામાં આવતા હતા કે જે સાંભળતા ચરિત્રનાયકના વરદ હસ્તે સંસારથી વિરક્ત ભાવને પામેલા બે પુત્રો પ્રવ્રજિત થવાના અંતઃકરણવાળા બન્યા ચરિત્રનાયકનું છાણી જ્ઞાન મંદિરે વિશાલ મેદાનમાં એક જાહેર પ્રવચન થયું. જે પ્રવચનમાં અનેક સમસ્ત આગેવાનોએ ભાગ લીધો હતો. કેટલાક પ્રશ્નોત્તર પણ થયા હતા. જેનો તીક્ષ્ણમતિ ગુરુદેવે સુંદર રીતે સ્ફોટ કર્યો હતો. જૈનેતર આ પ્રવચનથી જૈનધર્મની ઉચ્ચતા અને આદર્શતાના સમર્થક થ પ્રવચનના અંતે એક દક્ષણી માસ્તરે જણાવ્યું હતું કે "આર્ય ભારતવર્ષના સાચા ભૂષણ હોય તો આવા ત્યાગી મુનિ મહારાજ તમાઓજ છે. માર્ગ ભૂલેલાને, પાપવૃત્તિ પરાયણ બનેલાને અને કુરીતિ કાતીલ ઘાથી ઘવાયેલાઓને, માર્ગદર્શક, શુભપ્રવૃત્તિ યોજક, મો કર્મોના ઘાને રૂઝવનાર આ વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજી જેવા સંત પુ અલ્પ હોય છે. આવા પ્રવચનો જો સ્થળે સ્થળે થાય તો ઘણું દેવના ઉપદેશથી હૃદયમાં દયા વસાવીને તેનો આજથી ત્યાગ કરું છું

હમેંશ વ્યાખ્યાનમાં નવાનવા જૈનેતરો ધર્મ શ્રવણ માટે આવ હૃદયગત અનેક સંશયોને ઉચ્છેદતા. જૈનધર્મના નિયમો પાલન કર થયા, એક સોની તો અજબ જૈનધર્મનો રાગી બન્યો પ્રભુપૂજ ગુરુવંદન તેમજ નવકારમંત્રનું સ્મરણ વિગેરે ધર્માનુષ્ઠાનો આચરતો હ કેટલાક મોઢવણિકો, કચ્છીઆઓ પણ જૈનધર્મના રંગથી રંગાયા.

<u>પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ</u>—

છાણી ગામથી સાત ગાઉ દૂર ઉમેટા ગામ છે. જે પ્રથમ તીર્થ મનાતું હતું. અનેકાનેક ગામોના સંઘ ત્યાં આવતા. અનેક પ્રકારે ધર્મક્રિયાઓ આ પુનિત ભૂમિમાં થતી હતી. હાલ એ ગામ નદી ઉપર આવેલ હોઇ અને બીજા નવીન તીર્થો બનતા ત્યાં સઘો ટ અટકયા પણ તેની પ્રસિદ્ધિ પણ ન્યુન થઈ. ઉમેટામાં સ્વર્ગદંડ તર

[illegible]

[illegible]

[illegible] હૃદયમાં [illegible] જીવનનો વિકાસ [illegible]

ભાવદીપકની મંદતા—

મહિમનાથક ઉનેગ જોડાયાં હતા. [illegible] દીક્ષિત [illegible] બનેલા બે યુવકોના, સંસારને ત્યાગી [illegible] સ્વીકારવા આ ઉનેટામાં આવવાનો નિર્ણય હતો. [illegible] અહીં જુઓ છે. પ્રકાશ નાથ મત કે એટલે [illegible] ખાતરી ખાવા પડે એ સ્વાભાવિક છે. ઉપદેશ તેઓ [illegible] વિરક્ત બનેલા યુવકોના હૃદયમાં ભાવદીપક મંદ પડ્યો, [illegible] આ સમાચાર મળતા પોતાના શિષ્ય મુનિ શ્રી [illegible] મોકલવામાં આવ્યા. ધન્ય છે તારક ગુરુઓને જેઓ પોતે તરવા સાથે આત્માઓને સંસારથી તારવા પુરુષાર્થ ખેડે છે. ગુરુ આચાર્યદેવે પણ બન્ને યુવકોને બોલાવી તેઓની મંદ બનેલી ભાવનાને ઉત્તેજિત કરવા મનોજ્ઞ અસરકારક ઉપદેશ આપ્યો હતો.

ઉપદેશ ધારા—

હે યુવકો ? સંસારના કલ્પનાજન્ય સુખો પરિણામે ઘોર ! જનક બને છે. આજે જે પદાર્થોને ઈષ્ટ માનો છો તેજ પદાર્થો પરિણામાંતર થતાં અનિષ્ટના ઉપજાવે છે. ક્ષણિક સુખને ખાતર ઉ ખેડી નાખવું એ સજ્જનનું કર્તવ્ય નથી. વળી દુન્યવી તુચ્છ સુ કદાએ તૃપ્તિ કરતાં નથી. પરન્તુ અભિલાષાને વધારે જાગે છે. કહ્યું

धनेषु जिवितव्येषु स्त्रीषु चाहारकर्मसु ।
अतृप्ताः प्राणिनः सर्वे, याता यास्यन्ति यान्तिच ॥१॥

અર્થાત્ ધનમાં, જીવનમાં, સ્ત્રીમાં, આહાર કર્મમાં પ્રાણિઓ અતૃપ્ત ગયા, જશે, અને જાય છે. માટે મહાનુભાવો ? ત્યાર વિ વાસ્તવિક તૃપ્તિ થવાની નથી માટે તુચ્છ ભોગોમાં ન મુંઝાતા ચ સુખને દેનાર ચારિત્રના મકમ બનો વિગેરે ઉપદેશ આપ્યો પણ યુવકોમાંથી એકને તો બીલકુલ અસર ન થઈ પાણ શા ખીમચંદભાઈ પારેખના પુત્ર બબીલદાસને તો પૂર્વના વૈરાગ્ય નવ પલ્લવિત બન્યો સંસારને ત્યાગી સંયમી બનવા હૃદયથી તૈયારીઓ કરવા પ્રેરાયા. પૂ મહાનુવિજયજી મહારાજના ઉમેટાથી આવતા પહેલા બબીલદાસનું હૃદય વૈરાગ્યથી રંગાયુ હતું. એટલે તેઓશ્રી બીજે દિવસે ઉગ્ર વિ કરી ચરિત્ર નાયકની સેવામાં પહોચી ગયા

શ્રીયુત ખીમચંદભાઇ નાની ઉમરથીજ ધર્મસંસ્કારથી રંગાયે હતા. સંયમ લેવાની ભાવના તેઓના હૃદયમાં ઓતપ્રોત હતી. શ્રાવકના હૃદયમાં સંયમની ભાવના રમી રહી નથી તેની દેશવિરતિ સમ્યક દેશવિરતીજ નથી. પૂજ્ય હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજ ફરમાવે છે

सर्वविरतिलालसारहितानां मनुष्याणां देशविरतिरपि न सम्य

આ સોનેરીવાક્યને ખીમચંદભાઈએ હૃદયપટ ઉપર કોતરી ના હતું. પરન્તુ શારિરીક સ્થિતિને લઈને એ ભાવનાને અમલ

કેસરીચંદ અને દીપચંદ આદિની સાથે પ્રતિષ્ઠાના માંગલીક દિવસે ઉમેટા આવી પહોંચ્યા.

પ્રવ્રજ્યાપ્રદાન—

પ્રાતઃકાલનો શાન્ત વાતાવરણમય સમય હતો. જનતા દેવીપ્રતિષ્ઠાના વ્યવસાયમાં હર્ષઘેલી ઘેલી બની હતી. તેજ સમયે છબીલદાસનું આગમન થયું. વીજળીવેગે આખાયે ગામમાં એ શુભ સમાચાર વ્યાપ્યા. આ ગામમાં દીક્ષાનો અવસર પ્રથમજ હતો. અખિલજનતા ધર્મ મહોત્સવના સુઅવસરને વધાવવા, નીરખવા અને અનુમોદવા ઘણુજ હર્ષથી સજ્જ બની. વિશાળ ઉદ્યાનમાં સમવસરણ રચાયું. પૂજ્ય ચરિત્રનાયક ના વરદ હસ્તે પ્રવ્રજ્યાપ્રદાન કરવામાં આવ્યું. તેમનું નામ શ્રી ભુવનવિજયજી રાખી ચરિત્રનાયકના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા દીક્ષાના અવસરે અત્રેની જનતાનો હર્ષ અમાપ હતો. નવીન મુનિ શ્રી ભુવનવિજયજીને ઉપધિ વહોરાવવા માટે ઘી બોલતા રતનેહરણ ઓઘો—૧૨૦ રૂપીઆ બોલી અર્પણ કર્યો હતો. એવીજરીતે બીજી ઉપધિની પણ ઉપજ સારી થઇ હતી અને સંયમપાલનમાં દઢતા થાય એવી હૃદયભેદિની દેશના આપી હતી દીક્ષાબાદ પ્રભાવના તેમજ ભવ્ય સમારોહથી વરઘોડો ચઢયો હતો.

પુનઃ છાણીમાં—

એટલામાં છાણી સંઘના આગેવાનોની વિનતિથી સસ્વાગત ચરિત્રનાયક પૂજ્ય ગુરૂદેવની સેવામાં પધાર્યા. વ્યાખ્યાનમાં વિશેષ આવશ્યકમાંથી ગણધરવાદ શરૂ કરવામાં આવ્યો, ગણધરવાદની યુક્તિ પ્રયુક્તિને આદરરૂપમાં બનાવી કેટલીક તદનુકૂલ તર્કવાદની દલીલો ઉભી કરી પ્રકૃત વિષયને એવો ચર્ચતા, કે સૌ કોઈ સહેલાઇથી સમજી શકતા હતા. વળી આપના ચરિત્રનાયકના ઉપદેશબળથી ઘણા યુવાનો પ્રતિક્રમણ, પૂજા આદિ ધર્મ અનુષ્ઠાનોમાં ખૂબ ભાવનાપૂર્વક રસ લેતા થયા. સંપ્રતિમાજનના

સમયમાં ભરાયેલા શાન્તિનાથ ભગવાન અત્રે બિરાજમાન છે. તેઓના ગુણાત્મક નવીન રાગનાં સ્તવનો બનાવતા જે અત્રેની મંડળીવાળા સોત્સાહ ગાતા. આ પ્રમાણે છાણીનું ચાતુર્માસ, પઠન, પાઠન અને ધર્મક્રિયાઓથી આનંદપૂર્વક પસાર થયું.

તીર્થયાત્રા માટે પ્રયાણ—

ચાતુર્માસબાદ પુનિત તીર્થતિલક ભવતારક શ્રી સિદ્ધાચલજીની તીર્થયાત્રા કરવાની ભાવના આપણા ચરિત્રનાયકના હૃદયમાં ઉદ્ભવી, જે તીર્થના સ્મરણમાત્રથી માનવગણ તરે તો તેના દર્શન અને સ્પર્શનથી જલદી ઉદ્ધાર થાય એમાં શંકાજ શી ? નાનો બાળક, કે વૃદ્ધ એ તીર્થને ભેટવાની ભાવનાવાળો હોયજ. પ્રાતઃકાળમાં એ પુનિત તીર્થની ભજના ધર્મિષ્ઠ પુરૂષના ઘેર હમેશા થાય છે. જેના શરણે અનંતા આત્માઓએ મુક્તિ મેળવી છે. જેનું મહાત્મ્ય લાખો શ્લોક પ્રમાણમાં ગ્રથાય પણ પૂર્ણાહુતિ થતીજ નથી, જે તીર્થના પરમાણુએ પરમાણુ પવિત્ર મનાય છે. જેનું વાતાવરણ અધમોને પણ ઉદ્ધારનારૂં છે, જે તીર્થના ઉદ્ધાર ક્રોડો રૂપીયાના અઢળક ખર્ચે ઉદાર શ્રાવકોએ કરાવ્યા છે. એવા પવિત્ર તીર્થને ભેટવાની ભાવના કોને ન થાય ? અર્થાત્ સૌ કોઇ ભવ્યાત્માને થાયજ.

દીક્ષા અને વિઘ્ન—

ગુરૂદેવની આજ્ઞા મળતા પાલીતાણા તરફ પ્રયાણ થયું. ડુઉમેટા, આંકલાવ થઇ બોરસદ પધાર્યા. દરેક સ્થળે જાહેર પ્રવચનદ્વારા અનેકોને સદાચારી જીવનવાળા બનાવતા. અત્રે ડભોઈના ધર્મપ્રેમી જીવણભાઈ પૂલચંદ વર્ષોથી દીક્ષા લેવાના ઉમેદવાર હતા. ડભોઈમાં આચાર્ય મહારાજશ્રીના ચાતુર્માસ સમયે, ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાનોએ તેમજ તેઓશ્રીની નિખાલસ વૃત્તિએ, અને અપૂર્વ ત્યાગપાલનતાએ તેમના હૃદયને કંપ્યું હતું. અને વૈરાગ્યથી ભીંજાયું હતું. તે જીવણભાઇએ

સંઘ વચ્ચે પોતે દીક્ષા લેવાની ભાવના પ્રગટ કરી અને પરેશાથ સાગપણનો નિષેધ કર્યો. કહો કે બર ચુવાનીમાં પરણવાની તૈયારીઓનો ત્યાગ કર્યો. તેમની માતુશ્રી બહુ જ અને ધર્મ ધ્યાન પરાયણ હતા, પિતાજી બાલ્યવયમાં સ્વર્ગસ્થ બન્યા હતા, ધર્મ પરાય માતાજીની દીક્ષા લેવાની આજ્ઞા થઈ ચુકી હતી. વલી છગનભાઈ પ આહોય હોઈ અનેકોને ધર્મનું સ્વરૂપ સમજાવી શકતા હતા. કૌટુંબી વર્ગની આજ્ઞા પણ પોતે હસનાથી મેળવી લીધી હતી. એટલે ખેડ સદમાં દીક્ષા લેવાની શુભ ભાવનાથી ચરિત્રનાયક પાસે આવ્યા, અને પોતાની મનોકામના પ્રગટ કરી. ગુરૂદેવને નિશ્ચય પણ હતો કે છગનભાઈનું કુટુંબ ધર્મ પરાયણ છે એટલે દીક્ષા અર્પણમાં કોઇ જાતનું વિઘ્ન આવે એમ નથી. ગામના કેટલાક ધર્મપ્રેમી આગેવાનોએ સંયમની શુભ ક્રિયાઓ માટે તૈયારી કરી. આ સમયે ચરિત્રનાયક પાસે મુનિ શ્રી લક્ષણવિજયજી મહારાજ તથા મુનિ શ્રી ભુવનવિજયજી હતા.

દુનિયામાં એવો સાધારણ નિયમ હોય છે કે ધર્મમાં નહોય તો પણ ગમે ત્યાંથી વિઘ્નો અચાનક આવીને ખડા થાય છે. આવા પ્રસંગે અબોલના બોલતા થાય છે, અસંબંધીઓ સંબંધી થઈને આવે છે. વલી કોની ગાય કોનુ ખાય હાં કે તેનું નખ્ખોદ જાય એ કહેવતને ચરિતાર્થ કરનાર કેટલાક વિઘ્ન સંતોષીઓએ અત્રે એવું ખોટું વાતાવરણ ફેલાવ્યું કે જેથી જૈન જૈનેતરો તમામ અપૂર્વ સંયમની ક્રિયાને અટકાવવા કટીબદ્ધ બન્યા પૂજ્ય ચરિત્રનાયક શાન્ત પ્રકૃતિના હતા, સરલ આશયી અને સમયસૂચકતા વાપરવામાં કુશળ હતા. હમણા વિશેષ તોફાનનો સંભવ જાણી તે કાર્ય મોકુફ રાખ્યું.

વાંચક વિચારે કે માતા તથા કૌટુંબી વર્ગની રજા હોવા છ વિના લેવા દેવાએ ધાંધળ કરવામાં ટેવાયલા કેવા અંતરાય પદા ઉભા કરે છે. આવા અજ્ઞાનીઓથી જગત ભરેલું છે અને તે બીચારા આવા ધર્મ કાર્યમાં અંતરાય કરી ભવો ભવને વિષે દુર્ગતિંગ રખડવાનું હાથે વ્હોરી લે છે.

શાભાઇ પટેલ—

ચરિત્રનાયકના હૃદય ગમ પ્રવચનોથી બોધિત થયેલા પટેલ જાતિના
શાભાઇ બહેરભાઇને આ બધા નિરર્થક ધાંધલના સમાચાર મળ્યા.
ઓ ગુરૂદેવ પાસે આવી સંપૂર્ણરીતે સાચી વસ્તુસ્થિતિના વાકેફગાર
ન્યા એટલે આશાભાઇને માલમ પડયું કે આ બીનપાયાદાર સંયમ
રોધીઓનું તોફાન માત્ર છે. આશાભાઈ પટેલ મહારાજશ્રીની વિનતિ
રી ગામ બહાર આવેલ પોતાના બંગલામાં લઇ ગયા. કોઇપણ તોફાન
કરે એ હેતુથી પોતાના આદમીઓને ત્યા રોકયા આશાભાઇના પુત્ર
ોવિંદભાઇ પેરીસમાં (ફ્રાન્સ દેશનું મુખ્યશહેર) રહેતા હતા અને તેઓ
મોતીના વ્હેપારી હતા અને તત્વવસ્તુને સમજવાવાળા હતા. તેમને
પણ મહારાજશ્રીએ અખીલ બીનાથી માહિતગાર કર્યા તેઓએ જણાવ્યું
કે ડભોઇ એક તાર કર્યો છે અને જો કોઈ ન આવે તો કાલે દીક્ષા
આપી દેવી. ડભોઇ સંઘ પર તાર કરવામા આવ્યો પણ ત્યાંથી કોઈ
આવ્યુ નહિ. એટલે છગનભાઇને બંગલામાં દીક્ષા આપી તેમનું નામ
મુનિશ્રી જયંતવિજયજી રાખી પોતાના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા.
દીક્ષાબાદ આશાભાઈ અને તેમની પાર્ટીના માણસો સાથે મહારાજશ્રીએ
ઓરસદથી વિહાર કર્યો. નજીકના ગામમા નિવાસ હતો ત્યાં છગનભાઇના
માતુશ્રી આવી પહોંચ્યા. એટલે બોરસદના ઘણા જૈન જૈનેતરો ભેગા
થઇને પાછા તોફાન માટે આવી પહોંચ્યા.

નૂતન મુનિની પ્રતિજ્ઞા—

અને નવીન મુનિને પાછાં લઇ જવા પ્રયત્ન એઓ. નવીન મુનિ
શ્રી જયંતવિજયજીના સંસારી માતુશ્રી દિવાળીબેન ધર્મપરાયણ તથા
સંયમના રાગી હતા. પોતે પ્રથમથીજ આજ્ઞા આપી હતી પણ લોકોને
શાન્તિ થાય એ હેતુથી પોતાની સાથે બોરસદમા જયંતવિજયજીને
સાધુના વેષમા લઇ ગયા પણ તેમણે સ્પર્શ કર્યો ન હતો. જેમણે
ઉત્કૃષ્ટથી અને પોતાની સાચી ભાવનાથી સંયમને ગ્રહણ કર્યું છે.

તેઓ કદાપિ ડાંસે ગમે તેવા વિઘ્નના સમૂહોથી ડરતા નથી. અનુકૂળ અગર પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગોનો સામનો કરી શકે છે. મુનિશ્રી જયંતવિજયજી ત્યાંની જનતા સાથે ગામમાં ગયા પણ તેમણે ચારે આહારનો ત્યાગ કર્યો, અને તેઓને જણાવ્યું કે મને મારા ગુરૂદેવની પાસે મુકી આવશે ત્યારેજ મારી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ થશે. એક દિવસ તે તોફાની વર્ગની કચેરીમાં રહ્યા, તેમની આવા પ્રકારની મક્કમતાથી તેઓને ખાત્રી થઈ કે આ ભાઇએ દઢ વૈરાગ્યપૂર્વક આત્મકલ્યાણ સમજીનેજ દીક્ષા લીધી છે. સર્વે મળી વાજતે ગાજતે ગુરૂદેવની નિશ્રામાં મૂકી ગયા. ધન્ય હો ધર્મ માટે કટીબદ્ધ થયેલા એ તારક ગુરૂદેવને ધન્ય હો! એ નૂતન મુનિની આત્મ દઢતાને! અભિનંદન છે એ જૈનેતરજ્ઞાતિના આશાભાઈ પટેલની હીંમત અને ધર્મભાવનાને! મહાવીર પરમાત્માના અનુયાયી કહેવડાવનારા એ નામધારી જૈનો, આશાભાઈ પટેલનો દાખલો હૃદયમાં ઉતારશે ખરા કે ?

ઓરસદથી વિહાર—

ચરિત્રનાયક ઓરસદથી પેટલાદ, તારાપુર, સાયમા થઈ સરસ્વતી ખંભાત પધાર્યા. અત્રેથી બોરૂ થઇ હિમ્મતપુર પધાર્યા. ત્યાં એક જાહેરભાષણ રાખવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ત્યાંના ઠાકોરસાહેબે તથા અન્ય રાજ્યના અમલદાર વર્ગે પણ હાજરી આપી હતી. અનેક પ્રકારની ધર્મચર્ચા થયા પછી ઠાકોરસાહેબે સંતોષ જાહેર કર્યો હતો અને હિંસા ન કરવી એવી પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી, ત્યાંથી ધોલેરા પધાર્યા હતા, જ્યાં મધ્ય બજારમા માનવધર્મ વિષયક જાહેરભાષણ રાખવામાં આવ્યું હતું. જેમાં અનેક જૈન જૈનેતરોએ લાભ લીધો હતો. એક સન્યાસી સાથે ધર્મચર્ચા થતાં મહારાજશ્રીની તર્કશક્તિ અને તત્વ સમજાવવાની પદ્ધતિ જોઈ ખુશ થયા હતા, અને જૈનધર્મના અબાધિત તત્વોની મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરવા લાગ્યા હતા. અત્રેથી વિહાર કરી વેળાવદર, રતનપુર થઇ વળા થઈ સીહોર પધાર્યા. દરેક ઠેકાણે ચરિત્રનાયકને

ર પ્રવચનો થતાં હતાં. અત્રે પન્યાસજી શ્રી ઉમંગવિજયજીગણી આદિ મુનિવરો પણ ચરિત્રનાયકની સાથે સસ્વાગત ઘોઘા પધાર્યા.

નૂતનમુનિના યોગ વહનની ક્રિયા તથા વડી દીક્ષા પન્યાસજીના રદ હસ્તેજ થઈ હતી, અત્રેથી મહારાજશ્રી, કુંવરજીભાઇ આણંદજી વિગેરેની વિનતિથી ભવ્ય સત્કાર સહિત ભાવનગર પધાર્યા. અત્રે સ્થિરતા દરમ્યાન શાંતિસ્નાત્ર આદિ ધર્મક્રિયાઓ થઇ હતી. ટુંક સમયના સહવાસમાં પણ પન્યાસજી મહારાજે ચરિત્રનાયકની પાસે જ્યોતિષ શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરી લીધો હતો તથા અન્ય પણ ઘણા અનુભવોથી જ્ઞાત થયા. અત્રેથી વિહાર કરી મહારાજશ્રીએ પાલીતાણા તરફ વિહાર કર્યો.

ધ્યેયની સફળતા—

જે ધ્યેય હૃદયમાં હતું તે સફળ થવાનો સમય નજીક આવતો ગયો. તીર્થરાજની પ્રભાવિક છાયાના આછાં દર્શન થતાં ગયાં, હૃદયમાં હર્ષમાત્રનોજ અનુભવ થતો ગયો. તીર્થરાજની યાત્રા સમયે ગાવાનાં ચરિત્રનાયકે હૃદયની ઉદ્‌ભવેલી ભાવનાની વેગવતી પ્રેરણાથી સ્તવનો રચવા શરૂ કર્યા. "મેં ભેટ્યા આદિનાથજી હર્ષ અપાર" ઇત્યાદિ સ્તવનો જોતજોતામા રચાઇ ગયાં. ગિરિરાજપર ઘણાજ ભાવથી ચઢ્યા. પતિતને પાવન કરનાર ભવાટવીસાર્થવાહ તીર્થપતિઆદિનાથ ભગવનના દર્શન કરી પોતાના જન્મને કૃતકૃત્ય માનવા લાગ્યા. ચરિત્રનાયક અત્રેથી દુઃખના હૃદયે વિહાર કરી રૈવતગિરિજીની યાત્રા માટે જુનાગઢ પધાર્યા. જુનાગઢનો સંઘ ગુરૂદેવની વક્તૃત્વ શક્તિથી વાકેફગાર હતો, તેથી પ્રવચનો સાંભળવા તલસી રહે એ સ્વભાવિક હતું. ગીરનારજીની ભવ્ય યાત્રાનો લાભ ઉઠાવ્યો, અત્રે પણ પોતે શીઘ્ર કવિત્વશક્તિથી નેમનાથજી ભગવાનના સ્તવનો રચ્યા. આ વખતે આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયનિતિસૂરિજી મહારાજ તથા પન્યાસજી શ્રી અજીતસાગરજી આદિ કેટલાક મુનિવરો જુનાગઢમાં વિદ્યમાન હતા, પણ પ્રવચનનું કાર્ય તો

તેઓ કદાપિ કાલે ગમે તેવા વિઘ્નના સામનાથી ડરતા નથી. ? અગર પ્રતિકૂળ ઉપસર્ગોનો સામનો કરી શકે છે. મુનિશ્રી જયંતવિ ત્યાંની જનતા સાથે ગામમાં ગયા પણ તેમણે ચારે આહારનો કર્યો, અને તેઓને જણાવ્યું કે મને મારા ગુરૂદેવની પાસે મુકી = ત્યારેજ મારી પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ થશે. એક દિવસ તે તોફાની વર્ગની રીમાં રહ્યા, તેમની આવા પ્રકારની મક્કમતાથી તેઓને ખાત્રી આ ભાઇએ દૃઢ વૈરાગ્યપૂર્વક આત્મકલ્યાણ સમજીનેજ દીક્ષા લી સર્વે મળી વાજતે ગાજતે ગુરૂદેવની નિશ્રામાં મૂકી ગયા. ધન્ય ધર્મ માટે કટીબદ્ધ થયેલા એ તારક ગુરૂદેવને ધન્ય હો! એ મુનિની આત્મ દૃઢતાને! અભિનંદન છે એ જૈનેતરજ્ઞાતિના આઇ પટેલની હીંમત અને ધર્મભાવનાને! મહાવીર પરમાત્માના અનુ કહેવડાવનારા એ નામધારી જૈનો, આશાભાઈ પટેલનો દાખલો હૃ ઉતારશે ખરા કે?

બોરસદથી વિહાર—

ચરિત્રનાયક બોરસદથી પેટલાદ, તારાપુર, સાયમા થઈ સત્ખ ખંભાત પધાર્યા. અત્રેથી બોરૂ થઇ હિમ્મતપુર પધાર્યા. જ્યાં એ જાહેરભાષણ રાખવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ત્યાંના ઠાકોરસાહેબે ત અન્ય રાજ્યના અમલદાર વર્ગે પણ હાજરી આપી હતી. આ પ્રકારની ધર્મચર્ચા થયા પછી ઠાકોરસાહેબે સંતોષ જાહેર કર્યો હ અને હિંસા ન કરવી એવી પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી, ત્યાંથી ધોલેરા પધ હતા. જ્યાં મધ્ય બજારમાં માનવધર્મ વિષયક જાહેરભાષણ રાખવા આવ્યું હતું. જેમાં અનેક જૈન જૈનેતરોએ લાભ લીધો હતો. એ સન્યાસી સાથે ધર્મચર્ચા થતાં મહારાજશ્રીની તર્કશક્તિ અને તત્વસમજ વવાની પદ્ધતિ જોઈ ખુશ થયા હતા, અને જૈનધર્મના અબાધિત તત્વોને મુક્તકંઠે પ્રસંસા કરવા લાગ્યા હતા. અત્રેથી વિહાર કરી વેળાવદ રતનપુર થઇ વળા થઈ સીહોર પધાર્યા. દરેક ઠેકાણે ચરિત્રના

ચાર્યા. પ્રાયે કરી સૂરિશ્વરનો વિહાર પંજાબ, મારવાડ અને દક્ષિણ ગુજરાત તરફ વિશેષ થયેલો હોય અત્રેની જનતા તેઓશ્રીથી અપરિચિત હતી. તેઓશ્રીના એકજ દિવસના હૃદયંગમ તાત્વિક પ્રવચને સૌ કોઇને આકર્ષ્યાં. જૈન જનતા કીડીની માફક ઉભરાવા લાગી કદીપણ ઉપાશ્રયમાં નહિ આવનાર યુવક વર્ગ પણ ખૂબ ઉત્સાહપૂર્વક વ્યાખ્યાનમાં આવવા લાગ્યો. ત્યાંનો વકીલ અમલદાર વર્ગ પણ વ્યાખ્યાનનો લાભ લેવાથી વંચિત ન રહ્યો, વ્યાખ્યાનોની ધૂમમચતા જૈનેતરો પણ આવવા લાગ્યા. સૂરિમહર્ષિની વ્યાખ્યાનકલાની નિપુણતા, સમયોચિત હિતવાહી વાણી વહેવરાવવાની દક્ષતા એટલે વ્યાખ્યાનો અત્યંત લાભપ્રદ થયા. મોહમેડન વર્ગ આવતો તો તેમને ઉર્દૂ સરીફ અને શાયરથી દયા આદિના સિદ્ધાંતને સમજાવતા, વેદાન્તિક અને વૈષ્ણવોને ભગવદ્ગીતા મનુસ્મૃતિ, પુરાણ વિગેરેના શ્લોકો તથા દૃષ્ટાંતો આપી જૈનધર્મની ઉચ્ચતા સમજાવતા.

એક દિવસ પ્રવચનની શ્રેણી ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ઉપર ગોઠવવામાં આવતા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીના વ્યાખ્યાનનો ઘણા જૈન જૈનેતરોએ લાભ લીધો. શુક્રવારના દિવસે લોકોની માંગણીથી હિંદી ભાષામાં પ્રવચન કરવામાં આવતું હતું. અત્રેના દિવાન સાહેબ આ ત્યાગ મૂર્તિના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. તેઓશ્રીએ કરેલ સર્વ પ્રશ્નોના સચોટ ઉત્તર આપવાથી તેમણે મુક્તકંઠે કહ્યું હતું કે મારા જીવન પ્રવાહમાં આવા વિદ્વાન મહાત્માઓનો પ્રથમ સંગ થયો છે. અત્રેની જનતાને વાચસ્પતિજીના પ્રકૃષ્ટ પ્રવચન અને નિઃસ્પૃહતાએ અજબ રીતે ખેંચી લી. ચાતુર્માસ અત્રેજ થાય એવો સૌનો વિચાર થયો અને અત્યંત આગ્રહ કર્યો ઉમેટામાં બીરાજમાન સૂરિજીની આજ્ઞા આવતા સંવત ૯૭૬ નું ચાતુર્માસ રાધનપુરમાંજ થયું.

નંદીસૂત્રની વાંચના—

વ્યાખ્યાનમા કયો ગ્રન્થ વંચાવવો એ વિચાર જનતામાં ઘણો

જનપ્રિય લોઈ ચરિત્રનાયકનેજ સોંપાયું હતું. ચરમ તીર્થંકર મહાવીરપ્રભુનું જન્મ કલ્યાણક ઉજવવાનો અવસર અવસર અત્રે આવતા મેંહટોની મેદનીમાં આપણા ચરિત્રનાયકે ખુબ અસરકારક પ્રવચન આપ્યું હતું. જુનાગઢમાં જાહેરભાષણ ગોઠવવાના મુખ્યવક્તા ચરિત્રનાયકજ હતા, જે ભાષણમાં દિવાનસાહેબ આદિ અમલદાર વર્ગે ઉત્સાહથી લાભ ઉઠાવી સંતોષ જાહેર કર્યો હતો.

શંખેશ્વરતીર્થનો ભેટો—

જુનાગઢથી વિહાર કરી જેતપુર, રાજકોટ આદિક્ષેત્રોમાં જાહેર ભાષણોથી અગાધ લાભ આપી, જૈનદર્શનની મહત્તા વધારી ટુંક સમયમાં અનલ્પ ઉપકાર કરી કાઠીયાવાડ પ્રદેશમા ખુબ ખ્યાતિ મેળવી શંખેશ્વરજી તરફ પધાર્યા, અત્રે ગતચોવીશીની દામોદર તીર્થંકરના તીર્થમાં અષાઢા શ્રાવકે ભરાવેલી દેવલોકમા અસંખ્યાતા વર્ષ સુધી પૂજાયેલી શ્રી શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથના નામથી પ્રખ્યાતિ પામેલી મૂર્તિ બીરાજમાન છે. આ બિંબે ચરિત્રનાયકને ખુબ મંત્રમુગ્ધ બનાવ્યા ખરેખર તીર્થયાત્રાઓ પાપરાશિઓનો ચૂરો કરવામાં મુદ્દગર છે અને તીર્થની યાત્રા કરતા જે આનંદ અને ભાવવૃદ્ધિ અનુભવાય તે અવાચ્ય છે.

રાધનપુર પ્રવેશ—

આ પુનિત તીર્થની યાત્રા કરી રાધનપુર તરફ વિહાર કર્યો. શ્રાવકોની નગરી કહો કે જાણકાર શ્રોતાઓની ખાણ કહો, શ્રાવકોના આચાર વિચારોનો રત્નદ્વીપ કહો. ધર્મ ભક્તિ અને ઉત્સાહનું ધામ કહો, વિવેક અને વિનયનું નિકેતન કહો, એવું અનેક જિનબિંબોથી પરિશોભિત યાત્રાના ધામરૂપ રાધનપુર શહેર વખણાય છે. જૈન સિદ્ધાંતને શ્રવણ કરવાને અત્રેના શ્રાવકો આતુર રહે છે. પૃથ્વીતલને પાવન કરતા ચરિત્રનેતા શિષ્ય મંડળ સહ એ કલીયુગી તુંગીયાનગરીસમા રાધનપુર શહેરમાં

આર્યા. પ્રાયે કરી ચરિત્રનેતાનો વિહાર પંજાબ, મારવાડ અને દક્ષિણ ગુજરાત તરફ વિશેષ થયેલો હોઇ અત્રેની જનતા તેઓશ્રીથી અપરિચિત હતી. તેઓશ્રીના એકજ દિવસના હૃદયંગમ તાત્વિક પ્રવચને સૌ કોઇને આકર્ષ્યા. જૈન જનતા કીડીની માફક ઉભરાવા લાગી કદીપણ ઉપાશ્રયમાં નહિ આવનાર યુવક વર્ગ પણ ખૂબ ઉત્સાહપૂર્વક વ્યાખ્યાનમાં આવવા લાગ્યો. ત્યાંનો વકીલ અમલદાર વર્ગ પણ વ્યાખ્યાનનો લાભ લેવાથી વંચિત ન રહ્યો, વ્યાખ્યેનોની ધૂમમચતા જૈનેતરો પણ આવવા લાગ્યા. ચરિત્રનાયકશ્રીની વ્યાખ્યાનકલાની નિપુણતા, સમયોચિત હિતવાદી વાણી વહેવરાવવાની દક્ષતા એટલે વ્યાખ્યાનો અત્યંત લાભપ્રદ થયા. મોહમેડન વર્ગ આવતો તો તેમને ઉર્દૂ સરીફો અને શાયરથી દયા આદિના સિદ્ધાંતને સમજાવતા, વેદાન્તિક અને વૈષ્ણવોને ભગવદ્‌ગીતા મનુસ્મૃતિ, પુરાણ વિગેરેના શ્લોકો તથા દૃષ્ટાંતો આપી જૈનધર્મની ઉચ્ચતા સમજાવતા.

એક દિવસ પ્રવચનની શ્રેણી ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ઉપર ગોઠવવામાં આવતા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીના વ્યાખ્યાનનો ઘણા જૈન જૈનેતરોએ લાભ લીધો. શુક્રવારના દિવસે લોકોની માંગણીથી હિંદી ભાષામાં પ્રવચન કરવામાં આવતું હતું. અત્રેના દિવાન સાહેબ આ ત્યાગ મૂર્તિના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા, તેઓશ્રીએ કરેલ સર્વ પ્રશ્નોના સચોટ ઉત્તર આપવાથી તેમણે મુક્તકંઠે કહ્યું હતું કે મારા જીવન પ્રવાહમાં આવા વિદ્વાન મહાત્માઓનો પ્રથમ સંગ થયો છે. અત્રેની જનતાને વાચસ્પતિજીના પ્રકૃષ્ટ પ્રવચન અને નિઃસ્પૃહતાએ અજબ રીતે ખેંચી હતી. ચાતુર્માસ અત્રેજ થાય એવો સૌનો વિચાર થયો અને અત્યંત આગ્રહ કર્યો ઉમેટામાં બીરાજમાન સૂરિજીની આજ્ઞા આવતા સંવત ૧૯૭૯ નું ચાતુર્માસ રાધનપુરમાંજ થયું.

નન્દીસુત્રની વાંચના—

વ્યાખ્યાનમાં કયો ગ્રન્થ વંચાવવો એ વિચાર જનતામાં ઘણો

ગુંજાયો. કેટલાક અનુભવી શ્રોતાઓ કહેવા લાગ્યા કે આપણે એવે ગ્રન્થ વંચાવવો જોઈએ કે અહીં કદિ વંચાયા નહિ હોય અને જ્ઞાનથી ભરેલો હોવો જોઈએ. સૌ કોઈએ વિચારની આપ લે કરી નન્દીસૂત્ર વંચાવવાના નિર્ણય ઉપર આવ્યા. વ્યાખ્યાનમાં એવો જ જામ્યો કે શ્રોતાજન ડુલતો ડોલતો અને હર્ષ પામતો. આ સમયે જૈન તત્વજ્ઞાનને સારી પેઠે સમજી શકે એવા શેઠ કકલભાઈ ભૂધરભાઈ વકીલ, હરજીવનદાસ પ્રભુદાસ વકીલ વિગેરે દશ શ્રોતાઓ હતા. વ્યાખ્યાનમાં ચાલતા દરેક વિષયની નોંધ લેતા. પૂજ્યશ્રી અનેક પ્રશ્નોને એવી સુંદર અને સંગીન શૈલીથી સમજાવતા કે ગમે તેવી કઠીન પંક્તિઓને ઓછા જ્ઞાનવાળા પણ સમજી શકે, કેટલાક અનુભવી કહેતા કે આટલા આટલા આચાર્યો પધાર્યા પણ આવા વિદ્વત્તાપૂર્ણ અને આબાલગોપાલ પ્રિયતમ પ્રવચનો અમોએ કદી સાંભળ્યા નથી. ખરેખર વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજના વ્યાખ્યાનોની જે ઝાંખી થતી હતી તેવીજ આ ચાતુર્માસમાં અનુભવાય છે.

વયોવૃદ્ધ મુનિરાજ શ્રી પુષ્પવિજયજી જેઓ જૈન શાળામાં રહેતા હતા. ચરિત્રનાયક પાસે જીવાભિગમ સૂત્ર વાંચતા હતા. તેઓ કહેતા કે આપની જીવાભિગમ સૂત્ર વંચાવવાની પદ્ધતિ થોડા જીવોને પણ જ્ઞાન ઉપજાવનારી છે. તળાવની શેરીમાં પન્યાસજી શ્રીમદ્ રંગ વિજયજી મહારાજનું ચાતુર્માસ હોવા છતાં ઘણી જનતા ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાનનો લાભ લેતી.

પન્યાસજી શ્રીમદ્ રંગવિજયજી પાસે ચરિત્ર નાયકે મહાનિશિથ સૂત્રના યોગોદ્વહનની ક્રિયા કરી સૂત્રની આરાધના કરી. આ યોગમાં એકી સાથે ઓગણ સાઠ આયંબિલની લાંબી તપશ્ચર્યા હોવા છતાં ચરિત્રનાયકે હમેશ વ્યાખ્યાન, પઠન-પાઠનનો સઘળો પરિશ્રમ ચાલુ રાખ્યો હતો.

<u>પૂજાની રચના—</u>

આદિનાથપ્રભુના મંદિરમાં અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર આદિ મહોત્સવ વગેરે થતા શ્રી સંઘના આમંત્રણોના તથા માસ્તર ઉત્ત

ના આગ્રહથી વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ ઘણીજ રસપૂર્ણ રાગરાગણી રચેલી તત્વત્રયી અને નવતત્વની પૂજાઓ ભણાવવામાં આવી હતી. તાને પરિચય થયો કે જેવા અસરકારક વક્તા છે તેવાજ સિદ્ધ ઃ પણ છે. અનેક ધર્મપ્રવૃત્તિઓ ચાલુ હોવાછતાં દોઢ પખવાડીયામાં યજ્ઞાન તત્વત્રયી અને નવતત્વની વિસ્તૃત પૂજાઓ રચી પોતાની દ્રવ્ય શક્તિનો ઉપયોગ કરી જનતા ઉપર નિઃસીમ ઉપકાર કર્યો છે. ક્ષાના સુપ્રસંગ ઉપર ભણાવવા પંચ મહાવ્રતની પૂજા પણ જેમણે ણ દિવસના ટુંક સમયમાં રચી હતી. અષ્ટપ્રકારી પૂજાની પણ રચના મા ચાતુર્માસમાં થઈ. આ સિવાય મહાવીર સ્નાત્રપૂજા પણ આજ અરસામાં રચી હતી.

ચતુર્માસ દરમ્યાન ચૈત્યપરિપાટી, ષટ્દર્શન અનેક ધર્માદાખાતાની ટીપો આદિ અભૂતપૂર્વ કાર્યો થયા હતા. વિહાર સમયે રાધનપુરની અખીલ જનતા શોકાતુર બની હતી. વિહાર વખતના મંગળાચરણ વખતે માંછલાઓની રક્ષાની વ્યવસ્થા માટે સચોટ ઉપદેશ આપતા એક કમીટી તથા સારી રકમ થવા પામી હતી, જનતા હજી પણ એ સમયને યાદ કરે છે. ચક્રવર્તીના ભોજનનો સ્વાદ પુનઃ પુનઃ સ્મરણ પથમાં આવે તેનાથી પણ અધિક શ્રી શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથ ભગવાનની ચમત્કારી મૂર્તિના દર્શન કાંક્ષા ચરિત્ર નાયકના હૃદય પટ ઉપરથી ખસતી ન હતી. તે આકાંક્ષા પરિપૂર્ણ કરવા રાધનપુરથી વિહાર કરી તે તીર્થમાં પાછા પધાર્યા. વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીના દર્શન અને વ્યાખ્યાન શ્રવણ માટે રાધનપુરનો મોટો જૈન સંઘ અત્રે મહારાજશ્રીના પધારના પહેલા આવી પહોંચ્યો હતો. આ સમયે નાતાલની રજાઓ હોવા મુંબઈથી શેઠ જીવાભાઈ પ્રતાપશી વિગેરે સદ્‌ગૃહસ્થો મુંબઈથી તીર્થયાત્રા તથા મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. વળી આ પ્રસંગે ખાસ મુંબઈના પ્રખ્યાત ગવૈયા શ્રાદ્ધરત્ન મોહનભાઈ સાથમાં આવેલ હોઈ નીશાજ ભાવનામાં અપૂર્વ રંગ જામતો હતો. વ્યાખ્યાનમાં પ્રભુ-ભક્તિ ઉપર સચોટ ઉપદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

શુંચાયો. કેટલાક અનુભવી શ્રોતાઓ કહેવા લાગ્યા કે આપણે એવે ગ્રન્થ વંચાવવો જોઇએ કે જે કદી કદિ વંચાયો નહિ હોય અને જ્ઞાનથી ભરેલો હોવો જોઇએ. સૌ કોઇએ વિચારની આપ લે કરી નન્દીસૂત્ર વંચાવવાના નિર્ણય ઉપર આવ્યા. વ્યાખ્યાનમાં એવો રસ જામ્યો કે શ્રોતાજન ડુલતો રોજનો અને હર્ષ પામતો. આ સૂત્રને જૈન તત્વજ્ઞાનને સારી પેઠે સમજી શકે એવા શેઠ કકલભાઈ ભૂધરભાઈ વકીલ, હરજીવનદાસ પ્રભુદાસ વકીલ વિગેરે દસ શ્રોતાઓ હતા. વ્યાખ્યાનમાં ચાલતા દરેક વિષયની નોંધ લેતા. પૂજ્યશ્રી અનેક પ્રશ્નોને એવી સુંદર અને સંગીન શૈલીથી સમજાવતા કે જેથી કઠીન પંક્તિઓને ઓછા જ્ઞાનવાલો પણ સમજી શકે, કેટલાક અનુભવી કહેતા કે આટલા આટલા આચાર્યો પધાર્યા પણ આવા વિદ્વત્તાપૂર્ણ અને આબાલગોપાલ પ્રિયતમ પ્રવચનો હમોએ કદી સાંભળ્યા નથી. ખરેખર વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજના વ્યાખ્યાનમાં જે રસ જામતી હતી તેવીજ આ ચાતુર્માસમાં અનુભવાય છે.

વયોવૃદ્ધ મુનિરાજ શ્રી પુણ્યવિજયજી જેઓ જૈન શાળામાં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા ચરિત્રનાયક પાસે જીવાભિગમ સૂત્ર વાંચતા હતા. તેઓ કહેતા કે આપની જીવાભિગમ સૂત્ર વંચાવવાની પદ્ધતિ થોડામાં ઘણું પણ જ્ઞાન ઉપજાવનારી છે. તંબોલી શેરીમાં પન્યાસજી શ્રીમદ્ રંગ વિજયજી મહારાજનું ચાતુર્માસ હોવા છતાં ઘણી જનતા ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાનનો લાભ લેતી.

પન્યાસજી શ્રીમદ્ રંગવિજયજી પાસે ચરિત્ર નાયકે મહાનિશિથ સૂત્રના યોગોદ્વહનની ક્રિયા કરી સૂત્રની આરાધના કરી. આ યોગમાં એકી સાથે ઓગણ સાઇઠ આયંબિલની લાંબી તપશ્ચર્યા હોવા છતાં ચરિત્રનાયકે હંમેશ વ્યાખ્યાન, પઠન–પાઠનનો સઘળો પરિશ્રમ ચાલુ રાખ્યો હતો.

પૂજાની રચના—

આદિનાથપ્રભુના મંદિરમાં અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર આદિ મહોત્સવ શરૂ થતા શ્રી સંઘના આગેવાનોના તથા માસ્તર છગ

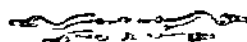
આગ્રહથી વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીએ ઘણીજ રસપૂર્ણ રાગરાગણી
રચેલી તત્વત્રયી અને નવતત્વની પૂજાઓ ભણાવવામાં આવી હતી.
ને પરિચય થયો કે જેવા અસરકારક વક્તા છે તેવાજ સિધ્ધ
પણ છે. અનેક ધર્મપ્રવૃત્તિઓ ચાલુ હોવાછતાં દોઢ પખવાડીયામાં
જ્ઞાન તત્વત્રયી અને નવતત્વની વિસ્તૃત પૂજાઓ રચી પોતાની
સ્ય શક્તિનો ઉપયોગ કરી જનતા ઉપર નિઃસીમ ઉપકાર કર્યો છે.
ના સુપ્રસંગ ઉપર ભણાવવા પંચ મહાવ્રતની પૂજા પણ જેમણે
દિવસના ટુંક સમયમાં રચી હતી. અષ્ટપ્રકારી પૂજાની પણ રચના
ચાતુર્માસમાં થઈ. આ સિવાય મહાવીર સ્નાત્રપૂજા પણ આજ
રસામાં રચી હતી.

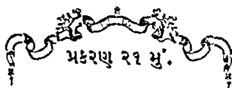
ચતુર્માસ દરમ્યાન ચૈત્યપરિપાટી, પટ્ટદર્શન અનેક ધર્માદાખાતાની
પો આદિ અભૂતપૂર્વ કાર્યો થયા હતા. વિહાર સમયે રાધનપુરની
ખીલ જનતા શોકાતુર બની હતી. વિહાર વખતના મંગળાચરણ
ખતે માંછલાઓની રક્ષણની વ્યવસ્થા માટે સચોટ ઉપદેશ આપતા
મેક કમીટી તથા સારી રકમ થવા પામી હતી, જનતા હજી પણ એ
સમયને યાદ કરે છે. ચક્રવર્તીના ભોજનનો સ્વાદ પુનઃ પુનઃ સ્મરણ
વથમાં આવે તેનાથી પણ અધિક શ્રી શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથ ભગવાનની
ચમત્કારી મૂર્તિના દર્શન કાંક્ષા ચરિત્ર નાયકના હૃદય પટ ઉપરથી
ખસતી ન હતી. તે આકાંક્ષા પરિપૂર્ણ કરવા રાધનપુરથી વિહાર કરી
તે તીર્થમાં પાછા પધાર્યા. વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીના દર્શન અને
વ્યાખ્યાન શ્રવણ માટે રાધનપુરનો મોટો જૈન સંઘ અત્રે મહારાજશ્રીના
પધારતા પહેલા આવી પહોંચ્યો હતો. આ સમયે નાનાલાલની રત્નઓ
મોટા મુંબઈથી શેઠ જીવાભાઇ પ્રતાપશી વિગેરે સદ્ગૃહસ્થો મુંબઈથી
તીર્થયાત્રા તથા મહારાજશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. વળી આ પ્રસંગે
ખાનુ સુરતના પ્રખ્યાત ગવૈયા શ્રાદ્ધરત્ન મોહનભાઈ સાથમાં આવેલ
મોઈ ત્રીકાળ ભાવનામાં અપૂર્વ રંગ જામતો હતો. વ્યાખ્યાનમાં પ્રભુ-
ભક્તિ ઉપર સચોટ ઉપદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

અને ભાવોત્પાદક્તા ભલભલા દર્શનાભિલાષીઓને અસાધારણ આનંદ ઉપજાવવા સાથે મોહામણી સંપત્તિનો સંચય સર્જે છે. પ્રભાવક પંન્યાસજી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના ગુણ ગૌરવથી ભરપુર ચરિત્રનાયકે રચેલી બાર ભાવનાની પૂજા ઘણાજ ઠાઠથી પ્રભુ સન્મુખ ભણાવવામાં આવી હતી.

ભોયણી તીર્થ—

ત્યાંથી વિહાર કરતા ભોયણી તીર્થમાં પધાર્યા. જે તીર્થની યાત્રા કરતા અનન્યાનંદનો અનુભવ મલ્યો. આ તીર્થનો સ્પર્શ કરતાવેંતજ બાલ્યવયમાં તીર્થ સ્પર્શનાની મધુરી સ્મૃતિના મૃદુ અંકુરાઓ હૃદય-ક્ષેત્રમાં સ્ફુર્યા. " અઢી વર્ષની બાલઉમરમાં દરબાર તુમ પાયો રે, મલ્લીજીન સ્વામી આવ્યો તુમારા દરબારમાં " એવી સ્વકૃત સ્તવનાઓ સ્વમુખથી ઝરતી. કારણકે ચરિત્રનાયકની જન્મભૂમિ બાલશાસન ગામ આ પુનિત તીર્થથી ફક્ત ત્રણજ ગાઉ દૂર છે. એટલે બાલ્યાવસ્થાથીજ આ તીર્થની અપૂર્વ યાત્રાનો અણમોલ સમય અનેકશઃ મળેલો. પૂર્વાનુભૂત તીર્થની સ્પર્શના માનવોને અપૂર્વ આલ્હાદ કેમ ન ઉપજાવે ? ભગવાનની સાલગીરીનો પવિત્ર દિવસ નજીક આવતો હોઈ પુણ્ય ભૂમિમાં વિશેષ રોકાયા. સાલગિરિનો અજબ મેળો જામ્યો. હજારો માનવોના ટોળેટોળા ઉભરાયા. આ સમયે પૂજ્ય અમીવિજયજી મહારાજ સપરિવાર અત્રે પધાર્યા હતા. બન્ને વિદ્વાનો પરસ્પર મળી ઘણા સંતુષ્ટ થયા.

પ્રકરણ ૨૧ મું.

જન્મભૂમિમાં પધાર્યા—

ઘણા સદ્‌ગૃહસ્થોના આગ્રહથી તેમજ વર્ષોનો આંતરો પડવાથી અને અનુભૂત સ્વજન્મભૂમિની વિવિધ સ્મૃતિઓની અગમ્ય પ્રેરણાથી વળી ધર્મના લાભનો હેતુ ધ્યાનમાં રાખી બાલશાસન પધાર્યા. અત્રેની જૈન જૈનેતર પ્રજા પોતાનાજ ગામના નરરત્ન પધારતા હોઇ અપૂર્વપણે પ્રવચન પીયૂષનો અને દર્શનનો લાભ ઉઠાવતી. અત્રેની સ્થિરતા દરમ્યાન ઘણાઓને દારૂ, માંસ, રાત્રિભોજન વિગેરે પાપપરિહારોની પ્રતિજ્ઞા આપી, અનેકોને સદાચારી બનાવ્યા. પૂજા, પ્રભાવના, નોકારશી આદિ અનેક પ્રશંસનીય કાર્યો થયા. અત્રેથી મુરબ્બી પધારતા ધર્મપ્રભાવના ઘણી થઈ, કારણ કે સુરજ એ પોતાના પૂર્વજોનું ગામ હતું અનેક [illegible]

મહાજનના આગેવાનોનું એક ડેપ્યુટેશન કટોસણનરેશનો પત્ર લઇ આવી પહોંચ્યું. મહારાજશ્રીના ચરણકમળમાં પત્ર રજુ કરતા મહારાજશ્રીએ તથા સંઘે અક્ષરશઃ મનનપૂર્વક આલોક્યો. પરોપકારપરાયણ ગુરૂદેવે વિચાર્યું કે, પ્રાચીનકાળમાં મહાન્ સમર્થ વ્યક્તિઓએ અનેક વિઘ્નપરંપરા અને તકલીફોનો સામનો કરી અપૂર્વ વિદ્વતાનો અનુભવ કરાવી અનેક રાજા મહારાજાઓને અનુપમ જિનશાસનના રસીયા બનાવ્યા છે. તો એઓશ્રીના પગલે ચાલી યતકિંચિત્ ઉપકાર થાય તો જીવનની સાફલ્યતા ગણાય. વળી પોતે સ્વયં આમંત્રણ મોકલ્યું છે. માટે આવા ધર્મકાર્યોમાં વિલંબ કરવો ઠીક ન ગણાય. તેથી ચરિત્રનેતા આદિ ઠાણાં નવે કટોસણ પ્રતિ વિહાર કર્યો.

આવતીકાલે પ્રાતઃકાલમાં ભારતભૂષણ સંત હમારા ગામને પાવન કરશે. તેઓશ્રીના દર્શનથી નેત્રને અને પ્રવચન શ્રવણથી કર્ણને પવિત્ર કરીશું એજ આનંદની ધુનમાં સૌ કોઈ ગરકાવ બન્યું. સ્વાગતની તૈયારીમાં રાજ્ય તરફથી દરેક સામગ્રીઓ આપવામાં આવી હતી. અત્રેના સ્થાનિક સંઘે ઘણે દૂર જઈ ઘણું ભવ્ય સ્વાગત કર્યું. ઠાકોર તખ્તસિંહજી આદિ અમલદાર વર્ગ સ્વાગતમાં હાજર હતા.

ચરિત્રવિભુનો ઠાકોરસાહેબની વિનતિથી કટોસણ ગામનો પુર પ્રવેશ પણ્જ ઠાઠથી ઉજવાયો. ગામ બહાર હોસ્પીટલના વિશાળ હોલમાં મહારાજ શ્રી આદિ નવ મુનિવરોનો નિવાસ રાખવામાં આવ્યો હતો. પ્રતિદિનવ્યાખ્યાનનો સમય નિર્ણીત થતાં જૈન જૈનેતર જનતા અપૂર્વ ઉત્સાહથી વિશાળ સંખ્યામાં લાભ લેવા લાગી. ઠાકોરસાહેબ હમેશા ટાઇમસર ચરિત્રવિભુના ઉપદેશામૃતનુ આકંઠપાન કરતા. હમેંશા દયા, સંસારની દાખ્બચેષ્ટતા, વિષય વિલાસોની જય કરના વિગેરે ભિન્ન ભિન્ન વિષયો ઉપર પ્રવચન થતું જે સાંભળી ઠાકોરશ્રીને વચનાતીત આનંદ થતો. એક સમયે ગુરૂદેવે પ્રસંગ જોઇ મોનિકો હૃદયમાં ઉતરી જાય એવો [illegible] ઉપદેશ આપ્યો જેનું ટુંક અવતરણ [illegible] [illegible] હોય અને આવેલ છે.

यो दद्यात् काञ्चनं मेरुं, कृत्स्नां चैव वसुंधरां ।
एकस्य जीवितं दद्यात्, न तत् तुल्यं युधिष्ठिर ! ॥ ३ ॥

જે માણસ સોનાના મેરૂ પર્વતનું અને આખી પૃથ્વીનું દાન કરે અને એક માણસ એકને જીવિતદાન આપે તોપણ કૃષ્ણજી કહે છે કે હે યુધિષ્ઠિર તે બન્ને સરખા નથી અર્થાત્ જીવદયા કરનારો ચઢીયાતો છે.

हेमधेनुधरादीनां दातारः सुलभा भुवि ।
दुर्लभः पुरुषो लोके, यः प्राणिष्वभयप्रदः ॥ ४ ॥

સોનું, ગાય અને પૃથ્વીનું દાન કરનારા મનુષ્યો પૃથ્વીમાં સહેલાઈથી મળે છે પણ પ્રાણીઓને અભયદાન આપનાર પુરૂષની જગતમાં દુર્લભતા હોય છે.

यावन्ति पशुरोमाणि, पशुगात्रेषु भारत ?
तावद्वर्षसहस्राणि पच्यन्ते पशुघातकाः ॥ ५ ॥

હે ભારત ! પશુના શરીરમાં જેટલા રૂંવાટા હોય છે તેટલા હજારો વર્ષસુધી પશુનોઘાત કરનારા નરકમાં પકાવાય છે.

ઉપરના શ્લોક ઉપરથી જણાશે કે, જૈનધર્મમાં તો નાનામાં નાના જીવોની દયાનુ સ્વરૂપ વીતરાગ પરમાત્માએ બહુજ સારી પેરે બતાવ્યું છે. પણ બીજા ધર્મોમાં પણ દયા ધર્મના પાલન માટે કહેવામાં આવ્યું છે. કોઇ પણ ધર્મ દયાનો વિરોધી નથી. જે શાસ્ત્રમાં દયાનુ વિધાન નથી તે શાસ્ત્ર નહિ પણ અનેક ભવોને વધારનાર એ ભાર રાજ છે. આજકાલ કેટલાક સ્વાર્થવૃત્તિવાળા પેટ પોષકોએ રાજા મહારાજાઓની ખુશામત કરવા અને તેઓની લોલુપતાને પોષવા ધર્મમાં પણ હિંસાને ઘુસાડી છે. કોઈપણ જીવને મરવાનું ગમતું નથી. ભલે પછી ગમે તે યોનિમાં ઉત્પન્ન થયો હોય તોપણ ત્યાંથી તેનું મરવાનું મન થતું નથી. કહ્યું છે કે—

<u>ધર્મનું મૂળ દયા</u>—

દયા એજ ધર્મનું સાચું રહસ્ય છે. દયા દેવીની સોડમાં દુનિયાના અખિલ ધર્મનું ઓજસ ઓતપ્રોત થાય છે. જ્યાં દયા છે, પ્રાણીઓના રક્ષણની સદ્‌ભાવનાઓ છે, ત્યાં સંપત્તિઓ અને આરોગ્યના પરસ્પર સાહેલીઓ બની દયાવંતની સેવિકાઓ બની રહે છે. જે માનવોના રક્ત બિન્દુઓમાં પ્રાણી માત્રની દયા ક્ષણે ક્ષણે વહે છે. તેજ સાચા માનવો છે. જ્યારે અનેક પ્રાણીઓના પ્રાણને પોતાના પાપી પેટના ખાતર અને જીભ્હાના તુચ્છ સ્વાદની પરિપૂર્તિ માટે ધ્વંસ કરનાર માનવો નહિ પરન્તુ દાનવો છે. જંગલના નિર્ઝરણાના પાણી પીનારા અને તૃણ ખાનારા કાતરનેત્રોવાળા મૃગલાઓના ઉપર ક્રૂર હૃદયના શિકારીઓના તીક્ષ્ણ તીરો કેવી અગમ્ય વ્યથા ઉત્પન્ન કરતા હશે તે તો બિચારા એ તીરોની વેદનાને સહન કરનારાજ જાણે? એ બીચારા જંગલી શ્વાપદો કયા ન્યાયાધીશ પાસે આ ફરીયાદનો પોકાર કરે! અન્યના પ્રાણને હરનારા પોતે પોતાની જાતને શું અમર સમજતા હશે? શાસ્ત્રકાર કહે છે કેઃ—

ददाति दुःखं योऽन्यस्य ध्रुवं दुःखं स विन्दते ।
तस्मान्न कस्यचिद् दुःखं, दातव्यं दुःखभीरुणा ॥ १ ॥

જે માણસ બીજાને દુઃખ આપે છે તે પોતે જરૂર દુઃખનેજ મેળવે છે. માટે દુઃખથી ડરનારાએ બીજાને કદિ પણ દુઃખ આપવું જોઇએ નહિ. સ્કન્દાદિ પુરાણમાં પણ જીવદયાની પુષ્ટી કરનારા શ્લોકો છે—

धर्मो जीवदया तुल्यो, न क्वापि जगति तले ।
तस्मात् सर्वप्रयत्नेन, कार्या जीवदया नृभिः ॥ २ ॥

જીવદયા તુલ્ય બીજો કોઇપણ જગતમાં ધર્મ નથી, માટે સર્વ પ્રયત્નથી માણસોએ જીવદયા કરવી જોઇએ,

यो दद्यात् काञ्चनं मेरुं, कृत्स्नां चैव वसुंधरां ।
एकस्य जीवितं दद्यात्, न तत् तुल्यं युधिष्ठिर! ॥ ३ ॥

જે માણસ સોનાના મેરૂ પર્વતનું અને આખી પૃથ્વીનું દાન કરે અને એક માણસ એકને જીવિતદાન આપે તોપણ કૃષ્ણજી કહે છે કે હે યુધિષ્ઠિર તે બન્ને સરખા નથી અર્થાત્ જીવદયા કરનારો ચઢીયાતો છે.

हेमधेनुधरादीनां दातारः सुलभा भुवि ।
दुर्लभः पुरुषो लोके, यः प्राणिष्वभयप्रदः ॥ ४ ॥

સોનુ, ગાય અને પૃથ્વીનું દાન કરનારા મનુષ્યો પૃથ્વીમાં સહેલાઈથી મળે છે પણ પ્રાણીઓને અભયદાન આપનાર પુરૂષની જગતમાં દુર્લભતા હોય છે.

यावन्ति पशुरोमाणि, पशुगात्रेषु भारत ?
तावद्वर्षसहस्राणि पच्यन्ते पशुघातकाः ॥ ५ ॥

હે ભારત! પશુના શરીરમાં જેટલા રૂંવાટા હોય છે તેટલા હજારો વર્ષસુધી પશુનોઘાત કરનારા નરકમાં પકાવાય છે.

ઉપરના શ્લોક ઉપરથી જણાશે કે, જૈનધર્મમાં તો નાનામાં નાના જીવોની દયાનુ સ્વરૂપ વીતરાગ પરમાત્માએ બહુજ સારી પેઠે બતાવ્યું છે. પણ બીજા ધર્મોમાં પણ દયા ધર્મના પાલન માટે કહેવામાં આવ્યું છે. કોઈ પણ ધર્મ દયાનો વિરોધી નથી. જે શાસ્ત્રમાં દયાનુ વિધાન નથી તે શાસ્ત્ર નહિ પણ અનેક ભવોને વધારનાર એ ભાવ શસ્ત્ર છે. આજકાલ કેટલાક સ્વાર્થવૃત્તિવાળા પેટ પોષકોએ રાજા મહારાજાઓની ખુશામત કરવા અને તેઓની લોલુપતાને પોષવા ધર્મમાં પણ હિંસાને ઘુસાડી છે. કોઈપણ જીવને મરવાનું ગમતું નથી. ભલે પછી ગમે તે યોનિમાં ઉત્પન્ન થયો હોય તો પણ ત્યાંથી તેનું મરવાનું મન થતું નથી. કહ્યું છે કે:—

જવાથી તખ્તસિંહજીના હૃદયમાં અજબ પલટો થયો. તેમના કેટલા અનુચારીઓ પણ ચરિત્રનાયકનાં ભક્તો બની ચૂક્યા. અને ઘણાએ પ્રતિજ્ઞા સ્વીકારી સ્વજીવનને કૃતાર્થ અમુક અંશે કરવા ભાગ્યશાળી બન્યા

હિંસાબંધ

કોસણમાં ચરિત્રનાયકના પંદર દિવસના નિવાસ દરમ્યાન ઠાકોર તખ્તસિંહનું હૃદય દયાભાવથી આર્દ્ર બન્યું. પ્રતિવર્ષ દશેરાના દિવસે એક બકરું લટકાવી તોપના ગોળાથી ઉડાવી મૂકવામાં આવતું હતું તે બંધ કરવામાં આવ્યું. વળી ઉનાળાની પાર્ટીમાં એવી ઘાતક પ્રવૃત્તિ હતી કે ગામના તમામ ઠાકરડાઓ અણીદાર શસ્ત્રો સહિત જંગલમાં જાય અને હજારો મુંગા પ્રાણીઓનો વધ કરે. જે પ્રાણીઓને વધારે સંખ્યામાં હણે તે બહાદુર અને વીર કહેવાય. અને તેને ઠાકોર સાહેબ તરફથી સરપાવ (ઇનામ) આપવામાં આવતો. આવા દિવસોમાં બીચારા કુંભારોનો જંગલમાં પાણીના માટલા ભરી ભરીને કુચો નીકળી જતો. તેઓ પણ ચાહતા કે આ પાપ મહારાજશ્રી બંધ કરાવે તો ઘણું જ સારૂ. રમત ગમત ખાતર, ક્ષણિક વિલાસો ખાતર હજારો મુંગા પ્રાણીઓને મારવાની ઘાતક પ્રવૃત્તિનો ચરિત્રનાયકના ઉપદેશથી ઠાકોર સાહેબે પ્રતિરોધ કર્યો. જેથી હજારો મુંગા પ્રાણીઓ તથા કુંભારો સુખી થયા.

અજબ છાપ

વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજીનું વ્યાખ્યાન પ્રતિદિન સાંભળવું એ તો ઠાકોર સાહેબની રોજીંદી આવશ્યક ક્રિયા જેવું બની ગયું હતું. એ હૃદયંગમ વ્યાખ્યાનો શ્રવણ કરવા જૈન જૈનેતરોની મોટી મેદની જામતી. દરેક મતના અનુયાયીઓને ધર્મનું રહસ્ય જાણવાનું મળતું. ધર્મનો સ્વીકાર અને પાપનો પરિહાર સહુ કોઇ સહેલાઇથી કરી દે એવો વ્યાખ્યાનપ્રવાહ અવિરત ચાલતો. વ્યાખ્યાનમાં ખાસ કરીને સર્વ

પ્રાણીઓના પ્રાણની રક્ષા, ધર્મના નામે, પર્વના નામે, કુળ રિવાજોના નામે થતી ઘાતકી હિંસાના પાપો અને તેના કડુક ફ્લો વિગેરે વિષયો રાખ્યા હતા. રાજા અને પ્રજા બન્નેનો પરસ્પર કેવો સંબંધ હોય, સત્તાધીશોનો પ્રજા સાથે કેવો વ્યવહાર હોય ? નિર્દોષ અને નિરપરાધી પ્રાણીઓનું પીડન થતું હોય ત્યાં સાચા ક્ષત્રિયોની ક્ષત્રિયવટ કેવી ઝળકે ? દયાપાલન માટે વેદો, સ્મૃતિઓ, અને ઉપનિષદો શું ઉપદેશ છે ? ધર્મના-પર્વના નામે ઘાતકી પ્રવૃત્તિ કયારથી આરંભાઈ? રાજા મહારાજાઓ આ પ્રવૃત્તિમાં વિશેષ રસવાલા કયારથી બન્યા ? સત્તાધીશોના સ્નેહીઓ અને સલાહકારો કેવા હોવા જોઇએ? વિગેરે અસરકારક રીતે સર્વે પોઈન્ટ ઉપર એવું તો વિવેચન કર્યું કે ઠાકોર સાહેબ તથા તેમના અનુયાયીઓ પર અજબ છાપ પડી.

અનેરો ઈસારો

સૂર્યોદય પહેલા જામેલી લાલીમા સૂર્યોદયની સૂચિકા બને છે. ધૂમાડાના ગોટેગોટથી છવાઈ ગયેલું શ્યામ ગગન સમીપમાં અગ્નિનું અનુમાન કરાવે છે. ગગનમાં ચઉદિશિ ફરકતી ઝુલવાલી ધ્વજા ચૈત્યનું પરિજ્ઞાન પેદા કરાવે છે. ઘુઘરીના અને ઘંટાના રણકાર અને ટંકારની મધુરધ્વનિ ગજગણુ અથવા તુરગ વર્ગની કલ્પના કરાવે છે તેમ આજના ચરિત્રનાયકના શ્રીમુખથી અમૃતમય દયાના બિન્દુને ઝરાવતો ઉપદેશ વરસાદ ઠાકોરસાહેબને અનેરો ઈસારો અને અસર કરનારો નીવડયો

ઠાકોરશ્રીનું નિવેદન—

ખુદ ઠાકોર સાહેબે ઉભા થઇ વિનમ્રભાવે ગુરૂદેવને જણાવ્યું કે આપના ઉપદેશનો ઉદ્દેશ હું સંપૂર્ણ સમજ્યો છું. આજે હમારો હિંસામય કુલપર્વનો દિવસ હતો. હજારો મુંગા પ્રાણીઓની હિંસા કરી હમો ઘોરપાપના ભાગીદાર બનતે પરન્તુ આપશ્રીના દયામય ઉપદેશથી હમોએ તે પાપ પ્રવૃત્તિનો નિષેધ કર્યો છે. અને વધુમાં

જણાવ્યું કે પ્રતિવર્ષને માટે સદંતર આ ઘાતક પ્રવૃત્તિને મારી સત્તાના ગામોમાં નાબુદ કરીશ. આ સમાચાર સાંભળી આખી સભા ખુશ થઇ. અહાહા ? હજારો પ્રાણીઓની રક્ષાનું અનર્ગલ પુણ્ય ચરિત્ર વિભુના ઉપદેશથી ઉપાર્જન કર્યું.

જાહેર નામું—

તખ્તસિંહજીની હૃદય ભૂમિકા કોમળ, દયાળુ અને સરલ હતી. ફક્ત સદ્‌ગુરૂનો જોગ અને ઉપદેશ વૃષ્ટિનીજ જરૂર હતી. જે ચરિત્ર નાયકની ઉપદેશ વૃષ્ટિ થતાં તેઓના હૃદયમાં ધર્મના સુંદર વૃક્ષો ઉદ્ભવ્યાં. ઉપદેશની ઉંડી અસર થવાથી ઠાકોરશ્રીજીએ પરસ્ત્રી સહોદરના તેમજ દયા પાલનતા વિગેરેની પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી. એટલુંજ નહિ પણ પોતાના રાજ્યમાં હિંસા આદિ પાપોને અટકાવવા કોશિષ કરી પ્રતિવર્ષ દશેરાના દિવસોમાં, અને પર્યુષણપર્વના દિવસોમાં ધર્મના નામે અગર કુલાચારથી કોઇપણ પ્રકારે પોતાના સત્તાના ગામોમાં કોઇપણ વ્યક્તિ પ્રાણી વધ ન કરે તેવું જાહેરનામું પ્રગટ કર્યું. તેની અક્ષરશઃ નકલ નીચે પ્રમાણે છે.

જાહેર નામું

શ્રી દરબાર તાલુકા કટોસણ

આથી આ તાલુકાના તમામ લોકોને ખબર આપવામાં આવે છે કે આ તાલુકામાં દેવીના નામથી દરેક વર્ષે દશેરા (વિજયાદશમી) ના દિને કેટલાક નિરપરાધી પ્રાણીઓનો પ્રયોજન વિના વધ કરવામાં આવે છે. એ રિવાજ કોઇપણ રીતે પસંદ કરવા લાયક નથી. આનાથી ઉલટું નુકશાન થાય છે. અને એવું કરવાથી દરેક ધર્મનો મૂળ સિદ્ધાંત જે દયા છે તે કોઇપણ રીતે પાલન થતો નથી. તેથી હરસાલ દશેરાને દિને અને શ્રાવણ વદ ૧૧ થી ભાદરવા સુદ ૪ સુધી અર્થાત્ જૈનોના

પર્યુષણપર્વના તહેવારના દિન હોવાથી જૈન મુનિ મહારાજ જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ મુનિ મહારાજશ્રી લબ્ધિવિજયજીના સદુપદેશથી ખુશ થઇને એ દિવસોમાં પણ હમારા તાલુકામાં પ્રાણી વધ બંધ કરવામાં આવે છે.

અર્થાત્ ઉપર જણાવેલ દિવસોમાં આ તાલુકાના કોઇપણ ગામની હદમાં કોઇપણ શખ્સ કોઇપણ પ્રાણીનો વધ ન કરે એવું ફરમાવવામાં આવે છે જો કોઈ એવું કરશે અને જાહેરમાં આવશે તો તે માણસ શિક્ષાને પાત્ર થશે એ જાણવું. આજ તા. ૧ માહે માર્ચ સને ૧૯૨૪ ના દિને મારી સહી તથા કોર્ટના સીલ સાથે એ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

કટોસણ તાલુકા ઓફીસમાંથી તા. ૧-૨-૨૪ મું. કટોસણ.	SHRI TAKHATSINGHJI ઠાકોરશ્રી તા. કટોસણ LALCHAND M. SHAH કામદાર તાલુકા કટોસણ

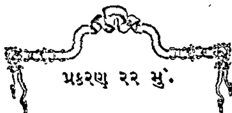

નકલની જાણ માટે જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ મુનિ મહારાજ
શ્રી લબ્ધિવિજયજી મહારાજ તરફ વંદના સાથે રવાના.

Lalchand M. Shah.

આ પ્રમાણે વિદ્વાન્ મુનિવરો ઠાકોર વિગેરેને પ્રતિબોધ કરવાનું
પણ લે અને દયા પાલનનું રહસ્ય સમજાવે તો ભારત વર્ષમાં મુંગા
પશુ પંખીઓની નાહક થતી હિંસા ઘણીજ અટકી જાય.

પ્રકરણ ૨૨ મું.

અમદાવાદ પ્રયાણ—

અત્રેથી નવ સાધુઓની સાથે વિહાર કરી ગામોમાં વીર વાણીનો સંદેશ પાઠવતા ઓગણજ પધાર્યા. અમદાવાદ શહેર અત્રેથી ઘણું નજીકમાં હતુ. જે જૈનપુરીના નામે ઓળખાય છે. જ્યાં અનેકાનેક ગગનચુંબી જૈન ચૈત્યોની હારમાલા છે. જેમાં પ્રાચીન–ભવ્ય અને વિશાળ જિનબિંબો દર્શનીય છે. જેના દર્શન કરવાની ચરિત્રનાયકને ઉમ આશંસા થઈ. વળી વયોવૃદ્ધ તપોમૂર્તિ પ્રશાંતપ્રકૃત્તિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ અત્રે વિદ્યમાન

હતા. તેમના દર્શનાર્થે અમદાવાદ વિદ્યાશાળામાં ઉપાશ્રયે પધાર્યા શાન્તમુદ્રાભિરામ બાપજી મહારાજને વંદન કરી જીવનની કૃતકૃત્ય માનવા લાગ્યા.

ગુણગ્રાહિતા—

ગુણગ્રાહી વયોવૃદ્ધ આચાર્ય મહારાજે પણ ચરિત્રનાયકની વાદ વિવાદોથી મેળવેલ નિષ્કંટક વિપુલ કીર્તિની જાહેર લેકચરોદ્વારા હજારો જીવોને અર્પેલ સદાચારી જીવનની મુક્તકંઠે ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી અને ભાવિમાં વિદ્યમાન શક્તિઓ અતીવ ઉજ્જવલ બને તેવા આશિર્વચનો કાઢયા. બસ આ સમયના મેલાપથી ચરિત્રનાયકના પ્રતિ પૂ૦ બાપજી મહારાજની નિર્દોષ ધર્મપ્રીતિ અવિહડ બંધાણી. તે અદ્યાવધિ જોવીને તેવીજ નહિ બલ્કે વૃદ્ધિગત થતી આવે છે. ચરિત્ર નાયકનો પણ તેઓશ્રી પ્રત્યે પૂજ્યભાવ વધતો ગયો.

એક માસની સ્થિરતા—

અમદાવાદની જનતાના અતીવ આગ્રહથી લગભગ એક માસની સ્થિરતા કરી. અત્રેની જનતાને ચરિત્ર નાયકનો પ્રથમજ પરિચય હતો હંમેશ વ્યાખ્યાનો થતા જનતા વિશાળ સંખ્યામાં આવવા લાગી. કેટલોક સમય વિદ્યાશાળાનો વિશાળ હોલ હોવા છતાં જનતાને બેસવાની સંકીર્ણતા રહેતી. વ્યાખ્યાનની એવી અજબ પ્રભા પડી કે સૌ કોઇ દુન્યવી આવશ્યક વ્યવસાય મૂકી મૂકીને વ્યાખ્યાન સાંભળવા આવતા હતા ચરિત્ર નાયકની ભર યુવાનીની અજબ શક્તિ બુલંદ અને મધુર ધ્વનિ અગાધ શાસ્ત્રનું તત્ત્વ જ્ઞાન તથા લલિત વિસ્તારનું વાંચન એટલે જનતા મુગ્ધ બને એ સ્વાભાવિક હતું.

વીરવિભુનું જન્મ કલ્યાણક—

સંવત ૧૯૮૦ ના ચૈત્રમાસની ત્રયોદશીના દિવસે વીરજન્મ કલ્યાણક ઉજવવાનો પ્રસંગ પણ આવી લાગ્યો. પ્રથમથીજ એ બાબ

તની જાહેર ખબરો પહોંચી ચૂકી હતી. હમેંશ કરતા આજે તો માનવ મેદની મોટા પ્રમાણમાં ચરિત્ર નાયકના મુખથી વીર ચરિત્ર શ્રવણ કરવા આવવા લાગી. વયોવૃદ્ધ આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્ વિજય સિદ્ધિસૂરિશ્વરજી મહારાજ અધ્યક્ષતામાં બીરાજ્યા. શરૂઆતમાં પ્રભુ સ્તુતિ કર્યા બાદ ચરિત્ર નાયકે વીરપ્રભુનું જન્મ કલ્યાણક ઉજવવાનો હેતુ શો ? કયા ઉત્તમ આત્માઓનું જન્મ કલ્યાણક ઉજવાય ! વીરપ્રભુએ કેવળ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી લોકોને ત્યાગનો સંદેશો પાઠવી ચારગતિમાં સબડતી દુનિયાને કેવી રીતે ઉદ્ધરી ? તેઓએ કેવા પ્રકારની ઘોર તપશ્ચર્યા કરી ? માતાના ગર્ભમાં પ્રતિજ્ઞા લેવાનો મુખ્ય હેતુ શો ? કપિલ અહીંયાં પણ ધર્મ છે અને ત્યાં પણ ધર્મ છે એ ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણાથી કેટલો સંસાર ભમ્યા ? વિગેરે મોઇન્ટો ઉપર લગભગ અઢી કલાક સુધી યુક્તિ પ્રયુક્તિ આપી સુંદર વિવેચન કર્યું હતું.

વિનતિનો અસ્વીકાર

અમદાવાદની જનતાએ ચરિત્ર વિભુને ચાતુર્માસ કરવા ઘણી આગ્રહ ભરી વિનતિ કરી પરન્તુ પૂજ્ય આચાર્ય દેવની છાયામાં જવાનું હોવાથી વિનતિનો અસ્વીકાર કરી ત્યાંથી વિહાર કરી ખેડા માતર વિગેરે તીર્થોની યાત્રા કરતા છાયાપુરીમાં પધાર્યા. ચરિત્ર નાયકના પધારવાથી [illegible] અતીવ આનંદ થયો. ગુરૂદેવના દર્શન થતાં ચરિત્ર નાયકના [illegible] પ્રફુલ્લિત થયા. તેમજ ગુરૂદેવની ક્ષણભર [illegible] ચરિત્ર નાયક પર [illegible] ન વર્ષાવતી હોય?

દીક્ષાની કેસરી—

[illegible] 'કેસરીનું' એક ગામડું છે. જ્યાં [illegible] થઈ છે અને [illegible] ત્યાગીઓના

પ્રતિ આદર ભક્તિ અને શ્રદ્ધા આ ગામમાં અપૂર્વ તરી આવે છે. અને દીક્ષાની ફેક્ટરી તરીકે આ ગામ પંકાયેલું છે. અત્રેના ભવ્ય મંદિરમાં સંપ્રતિ રાજાના વખતની પ્રાચીન અને દર્શનીય શાન્તિનાથ ભગવાનની પ્રતિમા છે. અત્રે એક આલીશાન જૈન જ્ઞાનમંદિર ઉજ્જ રોના ખર્ચે બનાવેલ છે જેની ખુલ્લી મૂકવાની ક્રિયા (Opening ceremoncy) શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકારના હસ્તે કરવામાં આવી હતી. આ જ્ઞાન મંદિરમાં પ્રાચીન અર્વાચીન લભ્ય અને અલભ્ય પુસ્તકો અને પ્રતોનો સંગ્રહ સારા પ્રમાણમાં છે. જેનું રક્ષણ અત્રેનો સંઘ કાળજી પૂર્વક કરે છે.

પન્યાસજીનું આગમન—

અમદાવાદથી પૂજ્યપાદ શાસન પ્રભાવક ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજના વિદ્વાન્ સકલાગમ રહસ્યવેદી શિષ્ય રત્ન પૂ. પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ અત્રત્ય આચાર્ય દેવેશ શ્રી વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજના દર્શન અને સેવાભિલાષાના મહત્ હેતુથી વિહાર કરી છાણી મુકામે તેઓશ્રીની છત્ર છાયામાં પધાર્યા. નિસ્પૃહ શીરોમણિ સૂરિશેખરના દર્શન વંદન કરી અત્યંત કૃતકૃત્ય થયા.

સૂયડાંગ સૂત્રની વાંચના—

અત્રે પહેલાના ચાતુર્માસમાં આગેવાન શ્રાવકોના આગ્રહથી વ્યાખ્યાનમાં વિશેષ આવશ્યક સૂત્રમાં આવતા અગીઆર ગણધરોને વિષય શરૂ કર્યો હતો જેમાં રહેલી ન્યાયની પંક્તિઓ અને તત્ત્વ ઝીણવટને સારી પેઠે સમજાવતા લગભગ છ માસના વ્યાખ્યાનમાં પણ પુરો થયો ન હતો. હજુ પણ તે વ્યાખ્યાનને લોકો યાદ કરે છે આ ચોમાસામાં સૂયડાંગ સૂત્રની વાચના શરૂ કરવામાં આવી હતી.

અવિરત પરિશ્રમ—

પન્યાસજી મહારાજના અતિ આગ્રહથી અને સૂરિશેખરની પ્રેરણાથી આ ચાતુર્માસમાં ભગવતીસૂત્રના યોગોદ્વહનની ક્રિયા પન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ પાસે શરૂ કરી. યોગની ક્રિયા તથા તપશ્ચર્યા કાલ ગ્રહણ આદિનો પરિશ્રમ ચાલુ હોવા છતાં જીજ્ઞાસુ શ્રોતૃવૃન્દને વ્યાખ્યાન સંભળાવવામાં અને સ્વશિષ્ય મુનિરાજ શ્રી લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજ આદિ સાધુ સમુદાયને અનુયોગદ્વાર પન્નવણા તથા જૈન જ્યોતિષનો અપૂર્વ ગ્રંથ આરમ્ભસિદ્ધિની વાંચના આપવામાં બહુજ અપ્રમત્ત રહેતા. ચરિત્ર વિભુની અપ્રમત્તતા, સંયમપાલનની અપૂર્વ ભાવના, જ્ઞાન ધ્યાનની પરાયણતા અને શાસન પ્રભાવના કરવાની ધગશ વિગેરે ઉજ્જવલ ગુણો જોઇ જાણીની જનતા ઘણી અજાયબી પામી હતી. સૌકોઇ પ્રાર્થના કે પન્યાસપદવીની સાથે આચાર્યપદાર્પણ થાય તો કેવું સારૂં ?

આદર્શ જીવન—

આ વખતે પન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ પણ હાજર હતા તેઓ પોતે અત્યંત ગુણી હોવા સાથે નિર્દોષ અને આદર્શ જીવન વાટિકામાં અનેક ઉપકાર કુસુમોની સૌરભ પ્રસારી રહ્યા હતા, હજારોને જૈન ધર્મ સન્મુખ બનાવી ધર્મનું રહસ્ય સમજાવી, સુદૃઢરંગી ધર્મ ભાવના જગાવી રહ્યા હતા. જૈન સિદ્ધાન્તના જેઓ અગાધ અને અજોડ પરિજ્ઞાની હતા. નિઃસ્પૃહી અને નિરાડંબર જીવનથી અનેકોપર ત્યાગની છાપ પાડતા અને તેવા પ્રસંગોમાં સાચે સાચું કહી દેવાની નિડરતા અને ધીરતા તેઓમાં જાગતી હતી. અપ્રમત્તતાથી જ્ઞાન ધ્યાનમાં અને આવશ્યક ક્રિયાની આરાધનામાં સમય વ્યતીત કરવો એ જેઓનું જીવન વ્રત હતું. શિષ્યગણને તત્વનો બોધ કરાવવો, સંયમની નિર્મલતા કરાવવી વિગેરે વિવેકનો યત્ન પણ સ્તુત્ય અને આદરણીય હતા [illegible] પ્રશ્નો ઉપર

આપવામાં જેઓની વિશદ અને તીક્ષ્ણમતિ અતિ પ્રસિદ્ધ હતી. જ્યોતિષના ગ્રન્થોના પણ જેઓ ઊંડા અભ્યાસી હતા. શ્રીમંત સયાજીરાવ ગાયકવાડ મહારાજાને પણ જેઓએ પોતાના વિદ્વત્તા ભર્યા વ્યાખ્યાનનો લાભ આપ્યો હતો. જ્ઞાન ધ્યાનની સાથે તપશ્ચર્યામાં પણ પોતે રક્ત હતા. આચાર્યદેવેશ પ્રતિ તેઓશ્રીની ભક્તિ પ્રેમ અને વિનય કોઈ અજબ હતો. શાન્તમૂર્તિ શ્રીમદ્ હંસવિજયજી મહારાજ તથા શ્રીમદ્ વલ્લભવિજયજી મહારાજ (હાલ વિજય વલ્લભસૂરિજી) તેમજ બીજા નિપુણ અને અનુભવી મુનિગણ અને શ્રાદ્ધગણ સિદ્ધાન્ત, જ્યોતિષ પ્રકરણ, વિધિવિધાન સંબંધી પ્રશ્નોના અનેક પત્રો જેઓના ઉપર મોકલતા, જેના ઉત્તરો પન્યાસજી મહારાજ એવી સ્પષ્ટ સમજુતી પૂર્વક આપતાં કે જે જાણીને પુછનારાઓ પ્રસન્ન થઇ અમાપ [illegible] પર ધન્યવાદ આપી ગૌરવ લેતા. શાસન પ્રભાવનામાં શાસન સંરક્ષણમાં જેઓ કટીબદ્ધ રહી પોતાની શાસન ધગશ જાહેર કરતા.

સૂરિશેખરે જણાવ્યું—

ઉપરોક્ત ગુણકલિત પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ તથા ન્યાયશાસ્ત્રાદિમાં નિપુણ, તર્કવાદમાં કુશાગ્રમતિમંત, વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને સૂરિશેખરે મધુર ધ્વનિએ જણાવ્યું કે દિન પ્રતિદિન મારી વૃદ્ધાવસ્થા વધતી જતી હોઈ તમો બન્નેને હું આચાર્યપદ સમર્પણ કરવા ઇચ્છું છું. ભલે તમો ઇચ્છો કે ન ઇચ્છો. બન્ને મહાત્માઓએ હાથ જોડીને જણાવ્યું કે, આપશ્રી આ મહાન્ પદનું જોખમ હમોને આપવા ઇચ્છો છો તે હમો પૂર્ણતયા શોભાવી શકીશું કે કેમ ? તે વિચારણીય છે. 'હીરા મુખસે ન કહે લાખ હમારા મોલ' એ કહેવત મુજબ ખરેખર બન્ને મહાત્માઓ આ પદને સુશોભિત કરી શકે એવા હોવા છતાં પણ પોતે તે વસ્તુ માટે અનિચ્છા જાહેર કરે છે. કહ્યું છે કે—

गुणाः सर्वत्र पूज्यन्ते आटोपैः किं प्रयोजनम् ।
विक्रियन्ते न घण्टाभिः गावः क्षीरविवर्जिताः ॥ १ ॥

સર્વત્ર ગુણો પૂજાય છે. આટોપનું શું પ્રયોજન છે. દુધવગરની ગાય માત્ર ઘંટાથી વેચાતી નથી.

જેઓ ગુણ ગરિષ્ટ છે. જેઓ પરોપકારમાં પરાયણ છે. જેઓ શાસનના હજારો કાર્યો પ્રતિકુલતાને વિપુલ સંપત્તિઓ માની કરવા સમર્થ છે. તેઓને પદવી મળે તોયે શું અને ન મલે તોય શું ? મહા પુરૂષોને સ્વમાન ગૌરવની આકાંક્ષા હોતી નથી. પરન્તુ શાસન પ્રભાવના કરવાની તે પૂજ્ય પુરૂષોના હૃદયમાં લાગણી હોય છે.

વિચારની મક્કમતા—

ઉભય મહાત્માઓને આચાર્યપદ અર્પણ કરવું તે મણીઓને શાણાલીટ કરવા જેવું હતું. ગુણી જનોને સ્વગુણ પ્રકાશવાની નોબત બજાવવી પડતી નથી. **नहि कस्तूरिकामोदः शपथेन विभाव्यते ।** મારા સમ આ કસ્તુરીની ગંધ છે એમ સોગનખાઇ એની ગંધ જાહેર કરવી પડતી નથી. તેની સૌરભજ એવી છે કે વિના કહે પ્રસરે તેમ ગુણવાનોના ગુણ કુસુમોની સૌરભ આપોઆપ પ્રસરે છે. પન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજ તથા વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ શ્રીમદ્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજનો અજબ પ્રભાવ અને શાસનસેવા તથા વિદ્વત્તા વિના પદાર્પણે જગ જાહેર હતી. આચાર્યદેવેશ તેઓની ઇચ્છા નહિ હોવા છતાં પણ પોતાના વિચારની મક્કમતાથી જણાપાનુ કર્યા નહિ.

મૌન રહેવું પડયું—

અનેક રાજ્યના આગેવાન શ્રાવક વર્ગે પણ તે બન્ને મહાત્માઓને તે પદ સ્વીકાર કરવા વિનંતી આગ્રહ કર્યો. છતાં આનાથી અને ... કારણથી ... નહિ તેના ... જનોને મૌન રહેવું પડયું.

માનવ પ્રકૃતિ એવી છે કે ઉચ્ચ સ્થાન ઉપર આરૂઢ થવા કૃ પ્રેરાય છે; પરન્તુ ઉચ્ચ સ્થાનની મહત્તા અને જોખમદારી સમ પોતે તે સ્થાનથી અલગા રહી અને તેટલી સેવા બજાવવા ઇચ્છે કેવળ સ્વમાનના પૂજારીઓ પોતાની સત્તા અને ગૌરવની ભ ભાવના વમળમાં ગુંચવાઈ પોતાનું જીવન તે તે અભિપ્રાયના ક કુંડમાં હોમે છે. નિઃસ્પૃહી મહાત્માઓ તો ગુણગ્રાહી બની ગુણ પ્રા ઝંખનામાં જીવન ઉજ્જ્વલ અને આદર્શ બનાવે છે. સ્પૃહીજનો સ્વ કે ગૌરવખાતર ધમપછાડા કરી અન્યના ગુણોત્કર્ષનો અપકર્ષ કરી પોતેજ ગુણી છે. એવો ડોળ કરે છે યોગીશ્વરો તો પર ગુણ વૃદ્ધિમાં પોતાની ઉન્નતિજ માને છે. ત્યાગે ઉસકી આગે એ કહે મુજબ જેને જે નથી જોઇતું તે અનાયાસે આવી મળે છે.

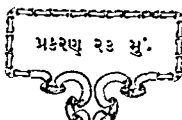
વફાદારીની દુર્લભતા—

પોતાના શિષ્ય પોતાની પાટને શોભાવે તેવા વિદ્વાન અને ચારિત્રપાત્ર હોય તો તેઓને યોગ્યપદથી વિભૂષિત કરવા એ ઉદાર અને અવસરજ્ઞ ગુરુવર્યોનું પરમ કર્તવ્ય છે. પરંપરાગત અવિચ્છિન્ન પ્રથા છે. જૈનશાસનના સ્તંભ કહો, જૈનશાસનના રખેવાળ કહો કે જૈનધર્મના દ્યોતક કહો તો તે વર્તમાનકાળમાં આચાર્ય ભટ્ટારક મનાય છે. આ મહત્ત્વ પૂર્ણપદ ગ્રહણ કરવામાં જેટલી દુષ્કરતા નથી તેનાથી કઠણતા એ પદને વફાદાર રહી એને દીપાવવામાં છે. કેટલાક દીનો આ મહાન્ પદને લઇને શાસનની ઉડ્ડાહના—અપભ્રાજના કરી સ્વયં દુર્ગતિના ભાગી થઈ ભોળા ભક્તોને પણ ભાગી બનાવે છે જ્યારે સ્વપર સિદ્ધાંતના પારંગત, પોતાના ગચ્છમાં સારણા વારણા અને ચોયણા દ્વારા પોતાના શિષ્યોને સંયમની આરાધનામાં તત્પર રાખવાવાળા, શાસન ઉપર આવતી આફતોને પોતાની શક્તિ ગોપવ્યા વિના દૂર કરનાર, અધર્મના પ્રચાર વખતે પોતાના માનને બાજુએ મૂકી શાંતિને નહિ પકડનારાઓ આ પદને દીપાવી શકે છે. આવી

વિરૂદ્ધ વર્તન કરનારા એ પદની ઠેકડી કરાવે છે અને લજવે છે. માલી આરામને અને તેમાં રહેલા નેત્રાભિરામ નાજુક નાજુક મનોરમ છોડવાને પુનઃ પુનઃ સીંચિ તપાસે કેળવે તોજ તે આરામની વિવિધ વર્ણી શોભા પ્રેક્ષકોના નેત્રને કમનીય બને છે. તેમ ગચ્છાધિપતિઓ પોતાની ગચ્છની અને ગચ્છમાં રહેલા સાધુઓની ઉન્નત દશા માટે સાવધગિરિ પુરી શખે કે જેથી અન્ય ગચ્છના સંયમ ક્રિયામાં શિથિલ થયેલા તે આદર્શ ગચ્છનું અનુકરણ કરતા શીખે. પદ લેનાર કરતા પદ અર્પણ કરનાર દીર્ઘ લક્ષ્યથી પૂર્ણ પરીક્ષા કરી યોગ્યનેજ તે પદથી વિભૂષિત કરે એ હિતાવહ છે. આ પદ જેને તેને વિચાર કર્યા વિના આપનાર ઘોર પાપના, શાસનહેલનાના ભાગીદાર થાય છે.

અહીં કહેવાનો મતલબ એ છે કે નિઃસ્પૃહી ચૂડામણિ શ્રીમદ્ વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજ એક મહાન્ ત્યાગી અને શાસનના વફાદાર હતા. તેમ પોતે માણસની પરીક્ષા પણ કરી જાણતા હતા. અને તેથીજ ઉભય મહાત્માઓને આચાર્યપદ આપી શાસનના ધોરી બનાવવા ઇચ્છતા હતા. તે ઉભય મહાત્માઓ વિશદ ચારિત્રશાલી તથા જૈન જૈનેતર શાસ્ત્રના જ્ઞાતા હતા. તેમ એ પદને દીપાવવા સમર્થ હતા.

પ્રકરણ ૨૩ મું.

<u>પદને કોણ દીપાવે—</u>

ખરેખર આચાર્યપદ એ જૈનશાસનમાં થોડા મહત્વનો પ્રશ્ન ન
જૈનશાસનના સંચાલક, કટોકટીના પ્રસંગે જૈન શાસનને અખ
રાખવામાં કટીબદ્ધ રહેનાર, દેવગુરૂ અને ધર્મ ઉપર આવતા આક્રમ
અટકાવવા, સત્વશાલી આચાર્યદેવો જ તે પદને દીપાવી શકે છે. રા
પદવીમાં અને રાજપદવીમાં જોખમદારીનો જેટલો ફરક છે. તેટલે
નહિ પણ આચાર્યપદમાં અને મુનિપદમાં તેથી અધિક ફરક
જ્યારે જ્યારે ધર્મનો હ્રાસ થતો હોય, જ્યારે જ્યારે ઉન્માર્ગ વૃદ્ધિ
થતો હોય, જ્યારે જ્યારે પાખંડીઓ પોતાના નિરંકુશ જગથી ભ
આત્માને ફસાવતા હોય ત્યારે ત્યારે શાસનની સેવા માટે સન્માર્ગ
વૃદ્ધિ માટે આચાર્યવર્યોને ભગીરથ પ્રયત્ન કરવો પડે છે.

મહોત્સવની શરૂઆત—

આ અપૂર્વ પ્રસંગે છાણી ગામના સંઘે જ્ઞાનમંદિરના વિશાળ પ્રાંગણમાં મંડપ તૈયાર કર્યો હતો. પદાર્પણ નિમિત્તે અટ્ઠાઇમહોત્સવ દહેરાસરમાં શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. આખાયે સંઘમાં આનંદ આનંદની ઉર્મીઓ પ્રેક્ષકની નજરે પડતી હતી. ધનાઢયો ધનથી બળવાનો શક્તિથી અને અન્યો અનુમોદનાથી પદ-પ્રદાન-મહોત્સવમાં ભક્તિ બજાવી રહ્યા હતા.

પદવી-પ્રદાનના નિયત મુહૂર્તે કંકોત્રીદ્વારા આમંત્રિત કરેલ પંજાબ, મારવાડ, માળવા, ગુજરાત, દક્ષિણ અને કાઠીઆવાડ આદિ દેશોના અનેક શહેર અને ગામોમાંથી આગેવાન સદ્‌ગૃહસ્થોની સંખ્યા સારા પ્રમાણમાં એકત્રિત થઇ હતી. પૂજ્ય આચાર્યદેવેશ અનેક દેશોમાં પોતાના નિર્મળ ચારિત્રથી સુપ્રસિદ્ધ વ્યક્તિ હતી. એટલે તેઓના મુહૂર્તે થતા આચાર્યપદ મહોત્સવમાં હજારો માણસો આવે એ સ્વાભાવિક હતું. આ પ્રસંગે ભિન્નભિન્ન દેશના વેષને ધારણ કરનારી લગભગ પાંચહજાર પ્રમાણમાં જન સંખ્યા એકત્રિત થઇ હતી.

ભવ્ય વરઘોડો—

આચાર્યપદારોપણના કાર્યનો અને માલારોપણ મહોત્સવનો એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. જે વરઘોડામાં નજરના પ્રોહમ શહેરથી રાજકીય સામગ્રી અત્રેના સંઘે મંગાવી હતી. સાત હાથીઓ, ઘોડાગાડીઓ, ડંકા, નિશાનો તથા ચાંદીના રથો આદિ સમગ્ર સામગ્રીઓથી યુક્ત સુશોભિત વરઘોડો આખાયે છાણી ગામમાં ફર્યો હતો. દશ દશ કોશ દૂરથી આ ભવ્ય વરઘોડો તથા મહોત્સવ જોવા માટે દર્શનાર્થીઓ ઘણી મોટી સંખ્યામાં આવી પહોંચ્યા હતા. સોના ચાંદીની અંબાડીમાં તથા રથોમાં બીરાજમાન ભવ્ય જિનપ્રતિમાઓને સૌ કોઇ હોંશ સહિત દર્શન કરતા હતા. જૈન દર્શનાર્થીઓના મુખ ઉપરની

હાંની ઉર્મિઓ જાણે આધિભૌતિકને ન અપનાવી હોય એમ લાગતું હતું. આ પ્રમાણે શાસનની પ્રભાવના ફેલાવતો મોટો વરઘોડો લગભગ માઈલની લંબાઈમાં બે કલાક સુધી ફર્યો હતો. અને ઉપાશ્રય પર ઉતરતાં વિશાળ સમૂહમાં લ્હાણી વહેંચવામાં આવી હતી.

પદાર્પણની શુભક્રિયા—

વિશાળ અને ભવ્ય મંડપમા ઉત્તર દિશા તરફ મુખ કરી જયનાદની સાથે એક પાટ ઉપર આચાર્યદેવેશ શ્રીમદ્ વિજયકમલ સૂરીશ્વરજી મહારાજ બીરાજમાન થતાં હજારો માનવોનો સાગર ભવ્ય મંડપમાં ઉભરાયો. સાધુવૃન્દ પાટ ઉપર તથા સાધ્વીવૃન્દ તેની બાજુ પર બીરાજમાન થયો. તે પહેલા પન્યાસજી મહારાજે પ્રાતઃકાળે પ્રથમ મુહૂર્તમાં વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજી મહારાજને સહર્ષ સ્વકરકમલથી જયનાદની સાથે શ્રી ગણિપદ તથા પન્યાસપદ અર્પણ કર્યું હતું. ત્યારબાદ બીજા મુહૂર્તમાં સંવત ૧૯૮૧ના માગશર સુદ પાંચમના દિવસે સિદ્ધાન્ત રહસ્ય વેદી પન્યાસજી શ્રીમદ્ દાનવિજયજી મહારાજને તથા આગમરહસ્ય વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિજી શ્રીમાન્ લબ્ધિવિજયજી મહારાજને આચાર્ય મહારાજે રોમાંચિત થઈ સવિધિ આચાર્યપદનો વાસક્ષેપ તેઓશ્રીના મસ્તક ઉપર વાસ ઠવી, સૂરિમંત્ર શ્રવણ કરાવવા પૂર્વક આચાર્યપદ અર્પણ કર્યું. તે સમયે ચતુર્વિધ સંઘે જયનાદના શબ્દો કર્યા અને આચાર્યવર્યોને અક્ષતથી વધાવી સૌ કોઈ હર્ષિત થયા. તે ક્ષણ જેઓએ જોયેલ છે તેઓને તો હૃદયપટ ઉપર સુવર્ણાક્ષરે કોતરાયેલ છે. પાંચ મહોત્સવ પૂર્ણ થયાબાદ શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. અને આખાયે ગામના જૈનેતરોને શેર શેર સાકરના પડાઓ તે અપૂર્વ મહોત્સવની યાદગિરિ માટે વહેંચવામાં આવ્યા હતા.

પ્રથમ થયેલ મહાન્ ઉપધાન તપ નિમિત્તનો માલારોપણ મહોત્સવ પણ આ અવસરમાં નિયત થયો હતો એટલે પૂજ્ય આચાર્યવર્યના સુહસ્તે અનેક ભવ્યાત્માઓના કંઠમાં જાણે મુક્તિ રમણીની જ માળા

હોય એમ માળા પહેરાવવામાં આવી હતી. જેમાં દેવદ્રવ્યની, જ્ઞાનદ્રવ્યની તથા સાધારણદ્રવ્યની આવક અભૂત પૂર્વ થવા પામી.

રસીક પ્રવચન—

માલારોપણ મહોત્સવ બાદ આચાર્યવર્યની આજ્ઞાથી અને સંઘના આગ્રહથી નૂતન આચાર્યવર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરિજી મહારાજે તત્વમય લંબાણથી રસીક પ્રવચન સંભળાવ્યું હતું. જે પ્રવચને શ્રોતૃવૃન્દ ઉપર અનેરી અસર ઉપજાવી હતી. ઉકતમહોત્સવના નિમિત્તે જિનમંદિરમાં અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ આડંબરથી ચાલતો હતો. તેમાં વિવિધ પ્રકારની પૂજાઓ વડોદરાના પ્રસિદ્ધ વૈદ્યરાજ જૈન ગવૈયા સ્વર્ગસ્થ બાલુભાઇ, ડભોઇના મુળજીભાઇ અને અત્રેની મંડલીવાલાઓ રાગ રાગણીમય પૂજાઓ પ્રેમથી ભણાવી ચતુર્વિધ સંઘમાં પ્રભુ ભક્તિરસની વૃદ્ધિ કરી હતી. અને છેલ્લા દિવસે શાન્તિસ્નાત્ર ઘણાજ આડંબરથી શુદ્ધ વિધિપૂર્વક ભણાવવામાં આવ્યું હતું, જેથી સંઘમાં શાન્તિ શાન્તિ અને શાન્તિ છવાઇ રહી હતી.

અભિનંદન પત્રો—

ધર્મરક્ષાપરાયણ આ બન્ને લાયક મહાત્માઓને સૂરિપદ પ્રદાનના શુભદાયક સત્કૃત્યથી આનંદિત થયેલા સ્વપર સમુદાયના અનેક મુનિરાજો ધર્મપ્રિય શ્રાવકવર્ગ, તેમજ સંસ્થાઓના અભિનંદનના તારો અને અનેક પત્રો આવ્યા હતા. તે તારો અને પત્રનો થોકડો તેમજ સુરતના ચોમાસામાં આવેલા સમસ્ત જૈન પંજાબ મહાસભાના સર્વાનુમતે પસાર કરેલા અભિનંદન પત્રો આવેલા તે અમે અમારી દૃષ્ટિથી દેખેલા છે. પરંતુ ખોટા આડંબરને આટોપને નહિ ચાહતા આ સૂરિવરોએ તેની પ્રસિદ્ધિ કરવાનો નિષેધ કર્યો.

[illegible] સુધી [illegible] નહિ [illegible] [illegible] કમ [illegible] [illegible] રકમની આ વિજયલક્ષ્મણસૂરિ [illegible] ખાતે રકમ એકઠી થઈ હ[illegible]

ઉપધાન તપ—

આ ચાતુર્માસમાં ઉપધાન તપની [illegible] ૪૧ પુરૂ અને ૨૫૯ સ્ત્રી મલી ૩૦૦ જણે કર્યા હતા. [illegible] ખરા સુખી શ્રીમંત અને યુવાન તેમ [illegible] પણ હ[illegible] સામગ્રીયુક્ત માળનો એક ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યા હતે [illegible] પણ સુરતમાં કોઈ વખત પ્રાયે નહિ થએલી એવી [illegible] પામી હતી. તદુપરાંત ઉદ્યાપન, સ્વામિવાત્સલ્ય [illegible] અઠાર ગામથી આવેલ દહેરાસર તથા ઉપાશ્રયોની [illegible] પ્રશસ્ત સત્કાર્યો થયા હતા

ભરયુવાનીમાં સંસાર ત્યાગ—

ઉપધાન તપનું આરાધન કરનારાઓ અઠારગામથી [illegible] આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરિજી મહારાજની [illegible] સચોટ વૈરાગ્યવાહિની દેશનાના પ્રભાવે ઘણા માણસોએ [illegible] ત્યાં સુધી પોતાના ઈષ્ટ પદાર્થોનો ત્યાગ કર્યો હતો [illegible] રહીશ શાહ ગુલાબચંદ ધર્મનિષ્ઠ શ્રીયુત છોટાલાલ હરગોવિં[illegible] સુપુત્ર નગીનભાઈ ૧૯ વર્ષની ભરયુવાનીમાં સંસાર [illegible] [illegible]નાવાળા બન્યા હતા. જેમણે [illegible]ધાન-તપની [illegible] [illegible]ની શીતળ છાયા [illegible] કરી [illegible] ઉગ્ર [illegible] તેઓએ ચતુર્વિધ

કાષ્ટાની વિજ્ઞપ્તિને ધ્યાનમાં લઈ [illegible]
રાજને પોતાના પ્રતિભાસંપન્ન શિ [illegible]
સહિત સુરત તરફ પધારવું પડ્યું.

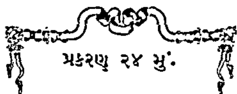
અપૂર્વ સત્કાર—

માર્ગમાં આવતા દરેક [illegible]
વાણી વિસ્તારતા સુરત નજીક [illegible]
વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે સૂરિશેખરને [illegible]
લક્ષ્ય પરોપકાર કરવામાં એકચક્ર [illegible]
આસ્પદ માનતા. સુરત નજીક [illegible]
સુરતથી ઘણા લોકો દર્શનાર્થે [illegible]
પછી અને તનતોડ પ્રયત્નથી [illegible]
અને ચારિત્ર રત્નત્રયીએ [illegible]
આંગણે પધારતા હોઈ ધર્મપ્રેમી [illegible]
સૂરીશ્વરજી મહારાજના સુરતમાં [illegible]
વનારો અપૂર્વ પ્રવેશ મહોત્સવ કર્યો હતો.

સ્તુત્ય કાર્યમાળા—

સૂરિશેખરની આજ્ઞાથી ચરિત્રનાયક [illegible]
જેમાં સુરતના વડાચૌટા ગોપીપુરા, [illegible]
મોટા રસ્તા વિગેરે તમામ લત્તાઓના [illegible]
જેથી નેમુભાઈની વાડીનો વિશાળ [illegible]
આચાર્યશ્રીના વિદ્વત્તાથી ભરપૂર અને [illegible]
હોવાથી અનેક સ્તુત્ય કાર્યો થવા [illegible]

પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ સાહેબે [illegible]
પ્રવચનનો લાભ લીધો હતો જેના [illegible]
માફક જેટલા પ્રદેશમાં કાયમને [illegible]

સૂર્યપુરની વીનતિ—

જ્યારે આચાર્યવર્ય છાણી ગામમા બીરાજમાન હતા ત્યારે સુરત સંઘના આગેવાનો પોતના આંગણે પધારવાની વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. મહાપુરૂષોની યશોકીર્તિ એવી હોય છે કે કોઇપણ દિવસ નહિ જોયા હોવા છતાં તેઓશ્રીના પુણ્યદર્શનની ઉત્કટ અભિલાષા અનેક ભક્તોજનોને થાય છે, જેને લીધે પાંચ પાંચ વર્ષથી સૂર્યપુરના ઓસવાળ આગેવાનો દરેક સ્થળે સૂરીશ્વરજીને વંદનાર્થે આવી વિજ્ઞપ્તિ કરતા વારંવાર નિષેધ કરવા છતાંય તેઓએ માત્ર આત્મ શ્રદ્ધાથી અને ધર્મભાવનાથી કામ જારી રાખ્યું હતું. અરે એક વખત તો મોટર ઉંધી વળી જવાથી ઘણાઓને હાથે પગે નુકસાન થયું હતું છતાં પણ તરતજ પાટા પાટા બાંધીને વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. આટલી બધી પરા

ટાની વિજ્ઞપ્તિને ધ્યાનમાં લઈ અંતે પૂ૦ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહા-
જને પોતાના પ્રતિભાસંપન્ન બે પટધરો આદિ બહોળા સમુદાય
સહિત સુરત તરફ પધારવું પડયું.

અપૂર્વ સત્કાર—

માર્ગમાં આવતા દરેક ગામોમાં સત્કારને પામતા અને વીરવિભુની વાણી વિસ્તારતા સુરત નજીક આવી પહોંચ્યા. જો કે માર્ગમાં વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે સૂરિશેખરને અસામાન્ય પરિશ્રમ પડતો પરન્તુ તેઓશ્રીનું લક્ષ્ય પરોપકાર કરવામાં એકબદ્ધ હોવાથી પ્રતિકૂળતાઓને પણ આનંદનું આસ્પદ માનતા. સુરત નજીક સૂરિજી પધાર્યા છે એવા સમાચાર મળતા સુરતથી ઘણા લોકો દર્શનાર્થે ઉભરાવવા માંડયા. ઘણા લાંબા સમય પછી અને તનતોડ પ્રયત્નથી આ ત્રણે આચાર્યો જાણે જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્ર રત્નત્રયીએ ત્રણ રૂપ ન ધારણ કર્યા હોય વા પોતાના આંગણે પધારતા હોઈ ધર્મપ્રેમી સુરતી પ્રજાએ પૂજ્યપાદ વિજયાનંદ-સૂરીશ્વરજી મહારાજના સુરતમાં થયેલ પ્રવેશ મહોત્સવની ઝાંખી કરાવનારો અપૂર્વ પ્રવેશ મહોત્સવ કર્યો હતો.

સ્તુત્ય કાર્યમાળા—

સૂરિશેખરની આજ્ઞાથી ચરિત્રનાયકજી વ્યાખ્યાન આપતા હતા. જેમાં સુરતના વડાચૌટા ગોપીપુરા, નવાપુરા, હરિપુરા, ઝાપરીયાશેરી, મોટા રસ્તા વિગેરે તમામ લતાઓના ભાઇઓ ભાગ લેતા હતા. કે જેથી નેમુભાઈની વાડીનો વિશાળ ઉપાશ્રય ચીકાર ભરાઇ જતો હતો. આચાર્યશ્રીના વિદ્વત્તાથી ભરપુર અને તાત્ત્વિક વ્યાખ્યાનો ચાલતા હોવાથી અનેક સ્તુત્ય કાર્યો થવા પામ્યા હતા.

પોલીસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટ સાહેબે સૂરિવરોના બે વખત દર્શનનો તથા પ્રવચનનો લાભ લીધો હતો જેના પરિણામે તાપીનદીમાં લગભગ એક માઇલ જેટલા પ્રદેશમાં કાયમને માટે માછલા નહિ પકડવાનો તથા

જાળ નહિ નાંખવાનો અને સૂરીશ્વરજી મહારાજ જ્યાંસુધી સુરત છો
બીરાજે ત્યાંસુધી કુતરાઓને ઝેર નહિ આપવાનો હુકમ બહાર પા
શ્રી જૈન નિરાશ્રિત ફંડમાં રૂપીયા લગભગ ચાલીશહજાર અને પ૨૨
હસ્તકની શ્રી વિજયકમળસૂરીશ્વરજી પ્રાચીન હસ્ત લેખિત જૈનપુસ્ત
દ્ધાર ફંડ ખાતે રકમ એકઠી થઈ હતી.

ઉપધાન તપ—

આ ચાતુર્માસમાં ઉપધાન તપની પણ અપૂર્વ આરાધના લગભ
૪૧ પુરૂષ અને ૨૫૯ સ્ત્રી મળી ૩૦૦ જણે કરી હતી. જેમાં ક
ખરા સુખી શ્રીમંત અને યુવાન તેમ બાળવયનાઓ પણ હતા. શું
સામગ્રીયુક્ત માળનો એક ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યો હતો. માળની ઉપ
પણ સુરતમાં કોઇ વખત પ્રાયે નહિ થએલી એવી પચ્ચીશહજાર જેટલી
થવા પામી હતી. તદુપરાંત ઉદ્યાપન, સ્વામિવાત્સલ્ય, પ્રભાવના
બહાર ગામથી આવેલ દહેરાસર તથા ઉપાશ્રયોની ટીપ વિગેરે અને
પ્રકારના સત્કાર્યો થયા હતા.

ભરયુવાનીમાં સંસાર ત્યાગ—

ઉપધાન તપનું આરાધન કરનારાઓ બહારગામથી પણ આવ્
હતા. આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરિજી મહારાજની પ્રતિદિ
ચાલતી સચોટ વૈરાગ્યવાહિની દેશનાના પ્રભાવે ઘણા માણસોએ દી
ન લેવાય ત્યાં સુધી પોતાના ઇષ્ટ પદાર્થોનો ત્યાગ કર્યો હતો. તે
જાણીના રહીશ શ્રાદ્ધ ગુણસંપન્ન ધર્મનિષ્ટ શ્રીયુત છોટાલાલ હરગોવિ
ભાઈના સુપુત્ર નગીનભાઈ ૧૯ વર્ષની ભરયુવાનીમાં સંસાર ત્ય
કરવાની ઉગ્રભાવનાવાલા બન્યા હતા. જેમણે ઉપધાન તપની કઈ
ક્રિયા આચાર્યવર્યની શીતળ છાયા નીચે નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ કરી મા
પણ પહેરી હતી. તેમની ઉગ્રભાવના અને વૈરાગ્ય જોઇ તેઓશ્ર
સુરતમાંજ પ્રવ્રજ્યા પ્રદાન કરવાનો નિશ્ચય થયો. શુભ દિવસે ચતુર્વિ

...ઘ સમક્ષ નગીનભાઈને દીક્ષિત કરવામાં આવ્યા હતા. જેમનું નામ ...નિ શ્રી નવીનવિજયજી ગણી ચરિત્રનાયકના શિષ્ય તરીકે જાહેર ...ર્યા હતા.

...બે ગામોની વિનતિ—

સંવત ૧૯૮૧ નું ચાતુર્માસ સુરતમાં ઘણીજ ધામધુમથી પસાર થયા બાદ આચાર્યદેવેશ બન્ને પટ્ટધરો સાથે વિહાર કર્યો. પ્રથમ દિને કતાર ગામમાં નિવાસ કર્યો. ત્યાં સુધી વીરાટ જૈનજનતા હજારોની સંખ્યામાં વળાવવા આવી હતી. ત્યાં સાધર્મિક વાત્સલ્ય તથા આંગી પૂજા કરવામાં આવ્યા હતા. અત્રેની સ્થિરતા દરમ્યાન એક તરફ ભરૂચના આગેવાનો તથા બીજી તરફ બુહારીથી શેઠ ઝવેરચંદ પનાજી વિગેરે ચતુર્માસની વિનતિ કરવા આવ્યા. સૂરીશ્વરે બન્ને ગામોની વિનતિ સાંભળી દીર્ઘદષ્ટિથી લાભાલાભને વીચારી બુહારી તરફ જવાનો નિર્ણય કર્યો; અને આચાર્યશ્રીની આજ્ઞા લઈ પૂ. વિજયદાનસૂરિજી મહારાજે અમદાવાદ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

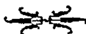
બુહારી તરફ પ્રયાણ—

આપણા ચરિત્રનાયકે પોતાના ગુરૂદેવ સાથે બુહારી તરફ વિહાર કર્યો. આચાર્યશ્રી સપરિવાર વાંઝ હાંસેલ થઈ જલાલપુરના સંઘની વિનતિને માન આપી ત્યાં પધાર્યા. ત્યાંના ગુરૂભક્ત રસીક શ્રાવકોએ ઘણાજ ઠાઠથી પ્રવેશ મહોત્સવ કરાવ્યો. ઓચ્છવ આરંભાયો નવી નવી આપણા ચરિત્રનાયકની બનાવેલી પૂજાઓ ભણાવાતી જેના શ્રવણથી જનતાને અપૂર્વ આનંદ આવતો. ત્યાંના કેટલાક ભાવિકસજ્જનોએ પોતાના જિનાલયમાં બીરાજતા શ્રી શાંતિનાથ પ્રભુની પૂજા બનાવી આપવા વિજ્ઞપ્તિ કરી. ઉપકારી આચાર્યશ્રીએ તેમની વિનતિને ધ્યાનમાં લઇ શ્રી શાંતિનાથ પંચકલ્યાણકની પૂજા વિવિધ રાગ રાગણીમય શીઘ્ર બનાવી આપી. જે પૂજા ત્યાંના સંઘે ઘણાજ ઠાઠમાઠથી ભણાવી. જે સાંભળી શ્રોતૃજનને અનહદ આનંદ થયો.

ારતી જૈનજનતા એકદમ જાગૃત થઇ, સહુના હૃદય ઉપર નવ ચૈતન્યના
પુર પથરાયા. મુશળધારાએ વરસતા વૈરાગ્ય વરસાદે કેઇ જીવોના વજ્ર
ભેદી કારમા હૃદયોને પણ પીગાળ્યાં, દીર્ઘકાળથી ઘર કરી બેઠેલ
ખોટા રીવાજો અને વ્યસનપાષાણો કડ્ડ કડ્ડ તુટવા લાગ્યા, વળી
વીરક્ત સુવિહિત સારા સાધુઓના અભાવે અત્રે મિથ્યાત્વના
જો અને કુલપર્વની સેવનાઓ જે ઘુસી ગઇ હતી તે દેશનાના
વે નાબુદ બની. સુદેવ, સુગુરૂ અને સુધર્મ એ તત્વત્રયીની શ્રદ્ધા
પ્રદેશમાં કુટીકુટીને જમા થઇ.

ર્થાની રચના—

સુરિશેખરની છત્રછાયામાં અનેક અભૂત પૂર્વ સ્તુત્ય કાર્યો થયા
મંપ્રેમી શેઠ ઝવેરચંદ પનાજી તથા મોતીચંદ સુરચંદે સમહોત્સવ
પધાનતપનો આરંભ કરાવ્યો. અત્રે પહેલાજ ઉપધાન થતા હોવાથી
મત્રેના યુવાનો, વૃદ્ધો અને બાળો ઉપરાંત આજુબાજુના ગામોમાંથી
ણ સારી સંખ્યાએ આવી લાભ લીધો હતો. માળારોપણના મહોત્સવ
નિમિત્તે એક ભવ્ય મંડપ રચી તેમાં ચંપાપુરી, શત્રુંજય તીર્થોની
સુશોભિત રચના કરવામાં આવી હતી. નિયત કરેલા શુભ મુહૂર્તે
ઉપધાનતપ વહન કરનારાઓના કંઠમાં જયનાદના ગુંજારવ સાથે
સુશોભિત માળાઓ આરોપણ કરવામાં આવી હતી. વળી અત્રે
અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર હોઇ સુરતથી પ્રખ્યાત ગવૈયા
કનભાઈ, ચંદુભાઇ—તથા ડભોઇની રસીક સંગીત મંડલી પણ આવી
ી. જેથી માળારોપણમાં ખદ્દુજ ઠાઠ જામ્યો હતો. અત્રે ચરિત્ર
યકે વાસુપુજ્ય પંચકલ્યાણકની પૂજા રચી, જે અત્યંત ઠાઠમાઠથી
ભણાવાઇ હતી.

ત્યાંથી વિહાર કરી નવસારી, કાલીયાવાડી, અમલસાડ, અષ્ટગામ, સાતમ, કરચેલીયા આદિ ગામોમાં ભાવ ભીના સત્કારથી પધારતા જૈન જૈનેતરોને છટાદાર વ્યાખ્યાન શૈલીથી સુંદર બોધ આપતા દુર્વ્યસનોની દુર્ભેદ્ય ભેખડોના ભુક્કેભુક્કા ઉડાવતા, ધર્મ વિમુખ પ્રજાને ધર્મમાં સ્થિર કરતા. સૂરિશેખર પોતાના પટ્ટપ્રભાવક સાથે બુહારી પધાર્યા. દરેક ગામમાં થોડા થોડા દિવસની સ્થિરતા હોવાથી દરેક ઠેકાણે પૂજા, પ્રભાવના, સાધર્મિક વાત્સલ્ય આદિ અનેક પ્રકારના ધર્મકાર્યો થતા હતા. પોતાની આશા ઘણા મહેનને ફલીભૂત થએલી હોઈ બુહારીના સંઘે પ્રવેશોત્સવ પણ ભવ્ય અને દર્શનીય કર્યો હતો. શ્રાદ્ધગુણ સંપન્ન ધર્મનિષ્ટ શેઠ ઝવેરચંદ પન્નાજીના મુખથી વાંસદાનરેશે સૂરિવરોની સાધુવૃત્તિનું સ્વરૂપ પ્રથમથી જ સાંભળેલું હોઇ પ્રવેશ મહોત્સવમાં ડંકો નિશાન, ઘોડેસ્વાર, પાયદળ આદિ સામગ્રી સહર્ષ પોતાના તરફથી મોકલાવેલ, જેથી સામૈયાની શોભામાં ઓરજ વધારો થયો હતો.

વૈરાગ્ય રસમંજરી—

આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરિજી મહારાજે ગુરુવર્યની આજ્ઞાથી ભવ્યજીવોના ઉપકારાર્થે પદ્ય બંધ લગભગ સાતસો શ્લોક પ્રમાણમાં વૈરાગ્ય રસની છોળોથી ભરપુર "વૈરાગ્ય રસ મંજરી" નામનો સંસ્કૃત ગ્રન્થ માત્ર પંદર દિવસમાં રચ્યો હતો. જે ગ્રન્થ પહેલા વ્યાખ્યાનમાં વાંચી શકાય એવો અને તત્વથી ભરપુર છે. જેનું ગુજરાતી ભાષાંતર વિવેચન સહિત ઝ. નગીનભાઈ મંછુભાઈ સીરીઝ તરીકે હીરાલાલ રસીકદાસ પ્રોફેસરે બનાવ્યું છે.

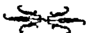
ભગવતીજીની વાંચના—

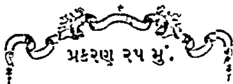
સંવત ૧૯૮૨ નું ચાતુર્માસ બુહારીમાં સૂરીશ્વરજીની છાયામાં આપણા ચરિત્રનાયકે કર્યું. સંઘના આગ્રહથી ત્યાં ભગવતી સૂત્ર વાંચવાનું શરૂ કર્યું હતુ. ભગવતીજી જેવો ચારે અનુયોગોથી ભરપુર તત્વમય ગ્રન્થ અને તેવાજ તેના વિદ્વાન્ વ્યાખ્યાતા એટલે ત્યાંની સુસુપ્ત અવસ્થામાં

રતી જૈનજનતા એકદમ જાગૃત થઈ, સદ્દના હૃદય ઉપર નવ ચૈતન્યના ર પથરાયા. મુશળધારાએ વરસતા વૈરાગ્ય વરસાદે કેઇ જીવોના વજ્ર મેદી કારમા હૃદયોને પણ પીગાળ્યાં, દીર્ઘકાળથી ઘર કરી બેઠેલ ખોટા રીવાજો અને વ્યસનપાષાણો કડડ કડડ તૂટવા લાગ્યા, વળી પીરકત સુવિહિત સાચા સાધુઓના અભાવે અત્રે મિથ્યાત્વના રીવાજો અને કુલપર્વની સેવનાઓ જે ઘુસી ગઇ હતી તે દેશનાના પ્રભાવે નાબુદ બની. સુદેવ, સુગુરૂ અને સુધર્મ એ તત્વત્રયીની શ્રદ્ધા હૃદય પ્રદેશમાં ફરીફરીને જામા થઇ.

તીર્થોની રચના—

સરિશેખરની છત્રછાયામાં અનેક અભૂત પૂર્વ સ્તુત્ય કાર્યો થયા ધર્મપ્રેમી શેઠ ઝવેરચંદ પનાજી તથા મોતીચંદ સુરચંદે સમહોત્સવ ઉપધાનતપનો આરંભ કરાવ્યો. અત્રે પહેલાજ ઉપધાન થતા હોવાથી અત્રેના યુવાનો, વૃદ્ધો અને બાળો ઉપરાંત આજુબાજુના ગામોમાંથી પણ સારી સંખ્યાએ આવી લાભ લીધો હતો. માળારોપણના મહોત્સવ નિમિત્તે એક ભવ્ય મંડપ રચી તેમાં ચંપાપુરી, શત્રુંજય તીર્થોની સુશોભિત રચના કરવામાં આવી હતી. નિયત કરેલા શુભ મુહૂર્તે ઉપધાનતપ વહન કરનારાઓના કંઠમાં જયનાદના ગુંજારવ સાથે સુશોભિત માળાઓ આરોપણ કરવામાં આવી હતી. વળી અત્રે અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર હોઇ સુરતથી પ્રખ્યાત ગવૈયા મોહનભાઈ, ચંદુભાઇ–તથા ડભોઇની રસીક સંગીત મંડલી પણ આવી હતી. જેથી માળારોપણમાં બહુજ ઠાઠ જામ્યો હતો. અત્રે ચરિત્ર નાયકે વાસુપુજ્ય પંચકલ્યાણકની પૂજા રચી, જે અત્યંત ઠાઠમાઠથી ભણાવાઈ હતી.

કર્મની કારમી સત્તા—

સંસારની સપાટી પર સીકંદર બાદશાહે કર્મની કાર સત્તાથી પોતાની ક્રુરતાભરી પ્રવૃત્તિ જુલ્મી ભોગવ્યું છે. ચક્રવર્તીઓને રાજામહારાજાઓને, ઇન્દ્રોને અને યોગીશ્વ અને સામાન્યવર્ગની જનતાને એ કર્મની કારમી સત્તા ક્ષણક્ષણમાં ર બેરંગી ખેલો ભજવાવે છે. એ દુર્જય કર્મ સત્તા કયા સમયે કોને કે એ મનસ્વીઓને કલ્પવું અશક્ય છે. કર્મ સત્તા અને માનવબળ એ બ પરસ્પર યુદ્ધમાં જય કર્મબળનો દેખાય છે. પરન્તુ તે કર્મ ખેલા સન્મુખ હામબીડી પોતાની સિદ્ધસાધનામાં નિયમિત રહેનાર સહજા યોગીશ્વરો તે કર્મના પરિબળની તમા રાખતા નથી. તેની વિ રંગી બેરંગીતામાં, અકળલીલામાં અને રમુજી રમતોમાં જરાપ મુંઝાતા સાત્વગિરિ રાખી આત્મદશામાં અને તેની વિશદ વિચાર

ન્મયતા મેળવે છે. અને અંતે તે કર્મની સત્તાને રોકરે મારી માનવબળનો વિજય વાવટો ફરકાવે છે.

એજ કર્મની સત્તાના બળે પૂ. વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજનું સ્વાસ્થ્ય એકાએક ના તંદુરસ્ત બન્યું. અને રોજનો જ્વર ચાલુ થયો. શરીરબળ ઘટવા માંડયું પરન્તુ ખરેખર મજબુત મનોબલવાલા અને સહજાનંદી મહાત્મા આવા સમયે તો શ્રેયની પ્રશસ્ત પ્રવૃત્તિમાં દઢતાથી વિશેષ સતેજ બને છે. એક બાજુ વ્યાધિ વધતી જાય છે જ્યારે બીજી બાજુ આત્મસમાધિ પુરવેગે વધે છે. અંતર દશાના વિચારમાં મગ્ન મહાન્ સતત્ પુરૂષાર્થી પુરૂષો વ્યામોહ જન્ય બહિરાતમદશાનો ત્યાગ કરી આત્મ સંગતની અનુપમ રંગતમાં જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર આદિ અનુપમ રત્નોની આરાધનામાં એકાગ્ર બને છે.

આ સમયે આપણા ચરિત્રનેતાએ ગાભરા હૃદયે પણ તારક ગુરૂદેવની સેવા, ભક્તિ અને સુશ્રુષા અજોડ બજાવી. પૂર્ણ સમાધિ સાચવવામાં અવર્ણનીય પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો. સંસારની દશાના પુરેપુરા અનુભવી પુણ્ય પુરૂષો પોતાના આદર્શ જીવનથી હજારો માનવીઓના હૃદયક્ષેત્રોમાં નવ ચૈતન્યનું ઓજસ પસારે છે. હજારોને ધર્મની શુભ ધગશમાં તરબોળ બનાવે છે, મોહની જાજ્વલ્યમાન ભઠ્ઠીમાં સળગી રહેલાઓને દેશનામૃત સિંચી પૂર્ણ આત્મશાંતિનો અનુભવ કરાવે છે. ι નિધાનોનું જીવન હજારોને અનુકરણીય બને છે.

દવાના ઉપચારોથી પૂર્ણ પુણ્યના પ્રતાપથી આચાર્યવર્યનું સ્વાસ્થ્ય કુને તેવુંજ બન્યું. પણ જરૂર એટલુંનો ચોક્સ થયું કે, હવે હું ι સંસારની સપાટીમાં ચિરંજીવી તો નથી રહેવાનો. પોતાના પટ્ટધર ત્રનેતાને, અન્ય મુનિવરોને પોતે સ્પષ્ટ જણાવી દીધું હતું કે, હું આ જન્મની મુસાફરીને સ્વલ્પ સમયમાં સમેટી લઇશ. ધર્મપ્રભાવના ાસનઉન્નતિ આત્મદશાની જાગૃતિ અને સમાધિ જગાવનાર વાતાવરણ

સિવાય બીજી કોઈપણ ખટપટમાં મને યોજગો નહિ. આમાંથી ત્યા
શિખરે ચઢેલા મહાત્માઓને દુનિયાદારીનો આડંબર કે પૂજા,
પ્રતિષ્ઠા મેળવવાની તમન્ના હોતીજ નથી. ધન્યપુરુષની તે યોગીશ્વે
ત્યાગને કોણ ન પ્રશંસે ? સંવત ૧૯૮૨ ના બુહારીના ચાતુર્માસ
અન્યપણ ધર્મપ્રભાવનાના કાર્યો થયા હતા.

વિહાર—

આ ચાતુર્માસબાદ આચાર્યવર્ય પોતાના પટધર સાથે વિ
કરી કરચેલીયા, અષ્ટગામ, સાનમ, સીમોદ્રા વિગેરે ગામોમાં
પ્રભાવના ફેલાવતા ભવ્ય સત્કારથી નવસારી પધાર્યા. નવસા
સાધર્મિક વાત્સલ્ય વિગેરે ધર્મકાર્યો થયાં. પારસી વિગેરે અન્ય
ઉપર પણ ચરિત્રનેતાના ધાર્મિક પ્રવચનોની અજબ અસર થઈ.

જલાલપુરની વિનતિ—

પૂ૦ આચાર્યશ્રી આદિ નવસારીમાં બીરાજમાન છે એ સમા
મળતાં જલાલપુરનો સંઘ વિનતિ માટે આવી લાગ્યો. જલાલપુરના
સંઘની ભાવભીની ભક્તિ અને ત્યાનુ શાન્ત વાતાવરણ
ઘણુંજ પસંદ હતુ. એથી નવસારીથી વિહાર કરી તે ભાવિક
વિનતિને સ્વીકારી ભવ્યસ્વાગતથી જલાલપુર પધાર્યા.

સૂરિશેખરના આગમનથી અને ચરિત્રનેતાના અજબ વ્યાખ્યા
નોથી ત્યાંની જનતામાં અપૂર્વ જાગૃતિ આવી. જો કે જલાલપુર
નાનું છે. જૈનોની સંખ્યા બહુ અલ્પ છે છતાંયે સમૃદ્ધિમાં, ઉદારતા
અને ભક્તિભાવનામાં અગ્રગણ્ય છે.

શારીરિક શક્તિની ક્ષીણતા—

સૂરિશેખરની શારીરિક શક્તિ ક્ષીણ થવા લાગી હતી. આ
તેઓશ્રીની ભક્તિમા પૂ૦ ચરિત્રનેતા તથા પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ

જયદાનસૂરિજી મહારાજના વિદ્વાન્ અને અનુભવી શિષ્ય ગણિ
નિરાજ શ્રી મંગળવિજયજી મહારાજ તથા મુનિરાજ શ્રી મેરુવિજયજી
હારાજ તથા ચરિત્રનેતાનો બહોળો શિષ્ય પરિવાર તત્પર હતો.

આત્મદશાની પરિણતિ, આવશ્યકક્રિયાની આરાધનામાં અપ્રમત્તના ગુણોને ગ્રહણ કરવાની સરળતા ગમે તેવા સંજોગોમાં સ્પષ્ટ અને સત્યવચન વદવાની વીરતા જળહળતી હતી. વિરોધીઓના આક્રમણ સમયે ધર્મ સંરક્ષણની ધીરતા અને સહિષ્ણુતા આદિ ગુણો સૂરિશેખરમાં વૃદ્ધાવસ્થા અને શરીરશક્તિની ક્ષીણતામાં પણ મંદ નહોતા થયા.

દીપક બુઝાયો—

સંવત ૧૯૮૩ ના મહા વદી ૬ ના પ્રાતઃકાળે સૂરિશેખરના પુણ્ય દેહે વ્યાધિ વધવા લાગ્યો. હલનચલનની શક્તિ મંદ પડી. પરન્તુ સમાધિ અને આત્મચિંતન વધતુ ગયું. નિકટવર્તી સાધુવૃન્દ ચિંતાતુર બન્યો. પણ સૂરિશેખરનું વદન વિકસ્વર અને સતેજ જણાવવા લાગ્યું. ધર્મ નિધાન નાશ થતું હોય એ પુણ્ય મહાત્માનો હમેંશને માટે વિયોગ થતો હોય ત્યારે કોને ખેદ ન થાય? તે પુણ્યમૂર્તિઓના આશ્રિતોને શોકસાગરમાં ડુબકી મારવી પડે છે. પરન્તુ નિધાન ઉચ્ચ અર્ઘ્ય અને પવિત્ર હોઇ જ્યાં જાય ત્યાં પૂજાવાનું સ્તવાવાનું અને અમૂલ્ય ગણાવાનું એટલે શુભ થતા ધર્મ નિધાનને પોતાને શાનો ખેદ હોય?

મુનિશેખર આત્મસાધના સાધક ધર્મપ્રવૃત્તિમાં પરાયણ બન્યા. જગતનો દીપક આજે ઝાંખો પડે છે. પ્રકાશમાન ઉદિત ભાનુને કાળાં કાળાં વાદળાં ઘેરો ઘાલી કીલાબંધીમાં જકડાવે છે. ઓજસ્વી ચન્દ્રકાન્તમણિ પોતાના પ્રકાશને સમેટે છે. અહાહા કાળની અકળ ઘટમાળા કોને મૂકે છે? બેરહમ અને નિષ્ઠુર બની યોગીશ્વર સૂરિશેખરને શાતના આઠ વાગે તે કાળની અસ્પષ્ટ માળાએ નામશેષ કર્યા. મહાત્માની જ્વલંત પ્રભાથી અધર્મીઓ અને શાસનદ્રોહી પોતાની મનઘડંત કલ્પનાઓને

પ્રકાશી શકતા ન હતા. તે હવે ફાવી જશે, પણ શું થાય? આયુષ્યદીપ ક્ષીણ થનારને કોણ રોકી શકે છે? બળવાનો કે નિર્બળોને શ્રીમંતો કે કંગાળોને રાજેશ્વરોને કે મંત્રીશ્વરોને. યોગીશ્વરોને કે ભોગીશ્વરોને કાળનો બેલ (ઘંટ) વાગતા તૈયાર થવું જ પડે છે.

અગ્નિસંસ્કારની ક્રિયા—

આ કારમા સમયે તારદ્વારા, માણસોદ્વારા આ દુઃખદ સમાચાર સાંભળી આજુબાજુના ગામોના તથા મુંબઈ, સુરત વિગેરે ક્ષેત્રોથી હજારો શ્રાવકો આવી લાગ્યા હતા. ઉપસ્થિત મુનિમંડળ યા શ્રાવકોના મુખ ઉપર અને હૃદયમાં ક્ષણભર અવાચ્ય દુઃખનો અનુભવ થયો. સૌ કોઈ પોતપોતાની ક્રિયામાં ગુંથાયા. પ્રાતઃકાળ થતાં પૂજ્યશ્રીના પવિત્ર દેહને સ્નાન વિલેપન કરી શણગારેલી પાલખીમાં પધરાવવામાં આવ્યા હતા.

ભારે ઠાઠમાઠથી હજારો માનવસાગરની મેદની વચ્ચે સહુ કોઈએ મનને દૃઢ કરી સૂરિશેખરના પુણ્ય દેહનો ચંદનના કાષ્ઠોથી અગ્નિસંસ્કાર કર્યો. અને તે સમયે પણ તેઓના પુણ્યની અજબ પ્રભા ફેલાણી.

નિર્ણય કર્યો—

તેઓશ્રીના કાળધર્મ બાદ ઘણાઓએ તપશ્ચર્યા કરવાની, શુભ કાર્યોમાં અમુક દ્રવ્યો વાપરવાની, સામાયિકોની વિગેરે ભિન્ન ભિન્ન પ્રતિજ્ઞાઓ લીધી. જલાલપુરના ધર્મનિષ્ટ સંઘે મહારાજશ્રીના અગ્નિસંસ્કારના સ્થાને ચિરસ્મરણના માટે સ્તુપ તથા પગલાં અને ગામમાં દેરાસર પાસે છત્રી તથા મૂર્તિ બનાવવાનો નિર્ણય કર્યો.

જીવતી જાગતી કીર્તિ—

સૂરિશેખર જગની મુસાફરીથી ગોંધાયા પરન્તુ તેઓશ્રીની ઉજ્જવલ કીર્તિ અને નિર્મલ યશોદેહના જીવતી જાગતી છે. સુગંધીદાર પુષ્પ ફુલ્યું ફાલ્યું અને ખીલ્યું. ચારે તરફ સૌરભ પ્રસારી, જનતાની પ્રશંસાને

પ્ત કરી કરમાયું પડયું. પરન્તુ જનતાને તે સુવાસનાનો અખૂટ લુટેલા આનંદ સ્મરણમાં અવશેષરૂપ રહી ગયો. ગગન મંડલમાંમેઘ મોટી ગર્જના-ઓથી ગાજ્યો મેં માગ્યો વરસ્યો. તપ્ત ભૂમિને શીતલતાનો આનંદ કરાવ્યો અને ચાલ્યો ગયો, પણ અનેક કૃષિવલોને તેની પ્રસાદીરૂપ અર્પી ગયેલ ધાન્ય કાયમી આનંદનો હેતુ બન્યો. જેકે મૂરિશેખર પર-લોક પંથે પોતાની પંચોત્તેર વર્ષની પરિપકવ ઉમ્મરે પ્રયાણ કરી ગયાં પરન્તુ તેઓના ઉજ્જવલ જીવનદ્વારાએ જનતા ઉપર કરેલ અસાધારણ ઉપકારો, ઉચ્ચ કોટિની ત્યાગવૃત્તિથી પાડેલી અજબ છાપ, શાસનની અડગ રીતે બજાવેલ સેવા, ક્રોધના કટુક પ્રસંગોમાં પણ અપૂર્વ શાન્તિ જાળવી ધર્મોન્નતિ સાધવાની પુરેપુરી દક્ષતા આદિ અપૂર્વ ગુણો અને તે દ્વારા પ્રસરેલી અપૂર્વ કીર્તિ ચિર સ્મરણીય રહેશે.

<u>અસાધારણ આઘાત—</u>

જે ઘટાદાર ફાલ્યા ફુલ્યા વૃક્ષોની શિતલડી છાયામાં પક્ષીવૃન્દ દીર્ઘ આનંદ લુટતો હોય, સુંદર ફલોનો આસ્વાદ લેતો હોય તે ક્ષનો અચાનક પાત થતા તે નિરાધાર બનેલા પક્ષીગણને વજ્રપાત જેવું કેમ ન લાગે? નિર્મલ સરોવરના કાંઠે મનમોજથું સલિલ પાને રમતા અને ઝુલતા પક્ષીઓના યથને તે જલાશય જલવિહીન બનતા ભારે શોકનું કારણ કેમ ન બને? તેમ સુરિશેખરનો સ્વર્ગવાસ ચરિત્ર નેતાને અસાધારણ આઘાત અને ખેદ ઉપજવનારો બન્યો. પરન્તુ જ્ઞાની પુરૂષો તત્ત્વ ચિન્તનના અભ્યાસી હોઇ ક્રુર કર્મોની લીલાને વિચારી મનને મજબુત બનાવી આવા પ્રસંગથી આત્મ ધ્યાનની શ્રેણીમાં વિશેષ જોડાય છે. આપણા ચરિત્રનેતા આ પ્રસંગથી ઘણુંજ અધ્યાત્માનંદની વિચારણામાં વિશેષ પ્રેરણાવંત બન્યા અને પોતાના તારક ગુરૂદેવની ઉપકાર પરંપરાને સ્મરતા અને તેઓશ્રીના પુનિત પગલે ચાલી તેઓશ્રીની ઉજ્જવલ કીર્તિમાં ઔર વધારો કરી રહ્યા છે. શિષ્ય હોનો આવા હો?

સુરતની વિનતિનો સ્વીકાર—

સુરત શહેરનો સંઘ ચરિત્ર નાયકની દેશનાઓ, આદર્શ અને વિશુદ્ધ જાગૃતિ અને પૂર્ણ નિઃસ્પૃહતા આદિગુણોમાં સુરતજ (અત્યંતરક્ત) હતો. પ્રથમ ૧૯૮૧ ના ચાતુર્માસમાં તેઓશ્રીની જાગામાં થએલ અનેકાનેક સ્તુત્ય કૃત્યોને વીસર્યો ન હતો. પુનઃ ચાતુર્માસ કરાવવાની ભાવના અખિલ સુરતવાસી પ્રજાને સ્ફુરતી હતી. જલાલપુરનો દુઃખદ પ્રસંગ તાજેતરમાં બનેલો હઉતો ગુરૂદેવના વિરહનો ઘા રૂઝાયો ન હતો એટલામાં તો જલાલપુરથી વિહાર કરી સસત્કાર પોતાના શિષ્ય સમુદાય સાથે નવસારી પધાર્યા. જલાલપુરની ભૂમિ સૂરિશેખરના સ્વર્ગવાસ પછી અતીવ કારમી ભાસતી. ગુરૂદેવના સંસ્મરણો પ્રત્યક્ષતાના અનુભવો કરાવતા જાણે હમણા પોતે બોલશેજ નહિ ? એવા આછા આછા ભણકારાની આભા હૃદયપટ ઉપર અફળાતી. ખરેખર ગુરૂદેવની સાચી ભક્તિ વિનીત શિષ્યોના હૃદયમાં અને રગેરગમાં ઉભરાતી હોય તો એવા પરમ ગુરૂદેવની અવસાન ભૂમિ એકાએક ભયાવહ કારમી ભાસે એ સ્વાભાવિક છે. સુરત શહેરના આગેવાન ગૃહસ્થો ચરિત્ર વિભુની ચાતુર્માસની વિનતિ માટે આવતા તેમજ જનતાનો પ્રેમ અને ભક્તિ અતીવ જોઈ ત્યાં જવાનો નિર્ણય કર્યો.

અપૂર્વ સત્કાર—

આ સમાચાર વાયુવેગે પ્રસરતા આખા શહેરમાં અપૂર્વ હર્ષ ફેલાયો. નજીક આવતા અનેક સ્ત્રી પુરુષો વન્દનાર્થે ગયા હતા. સુરતની અતીવ વિલાસી અને શોખીન પ્રજા હોવા છતાં ઘણી ઉલ્લાસી બની આચાર્ય વર્યની સુંદર સ્વાગતની તૈયારીઓ કરવા લાગી. પધારવાના દિવસે શહેરના ભવ્ય લત્તાને ધ્વજા, તોરણ, કમાન વિગેરેથી શણગારવામાં આવ્યા હતા. પ્રાતઃકાલના સુરમ્ય સમયમાં સુરતની ભૂમિને આચાર્યશ્રીએ પાદકમલથી સ્પર્શી હજારોનો માનવ સમુદ્ર ઉભરાતો

એક માઇલ દૂર ભવ્ય સામૈયુ લઈ આવી લાગ્યો. પ્રથમ હરિપુરા સંઘ તરફથી શેઠ. નાનચંદ ફીકાભાઇ સામૈયુ લઈ આવ્યા હતા. તે પછી ગોપીપુરાથી અનેક સાંબેલાઓથી શોભતું સામૈયું આવી પહોંચ્યું હતું. તે શહેરના ભવ્ય લત્તામાં ફરી ગોપીપુરા નેમુભાઈની વાડીના ઉપાશ્રયે આવ્યું હતું. ત્યાં વિશાળ હોલમાં પૂ. આચાર્યશ્રીએ લગભગ બે કલાક સુધી લાંબુ પ્રવચન આપ્યું હતું.

આજ્ઞા કેમ આપે ? —

જે પુણ્ય વ્યક્તિઓને કારમા સંસારથી વિરક્તતા જાગૃત થઇ હોય, સંસાર ત્યાગી બની આત્મકલ્યાણ સાધવાની સુપળ ઝંખતી હોય તેવી વૈરાગી વ્યક્તિને સંસારનિવાસમાં દિવસ પસાર કરવો વ્યર્થ જેવો અને કલાકો દિવસ જેવા લાંબા તેમજ ભયાવહ ભાસે છે. જેમ ડાકટરનું દક્ષતાથી અપાયેલ એકજ ઈન્જેકશન નસેનસમાં લોહીના બિન્દુઓમાં વ્યાપક બની ઝટ કસર કાઢી અસર કરે છે. તેમ સુગુરુના સુવચન અને સુબોધ જેઓના આત્મામાં પ્રતિબિંબિત થયા હોય તે પુણ્યવંતોને સંસાર ત્યાગવાની ભાવના ઉગ્ર અને વેગવતી બને છે. સુરતના પ્રથમ ચાતુર્માસમાં આચાર્યદેવની વૈરાગ્યમય વાણી સાંભળી સંસારવિમુખ બનેલા માસ્તર છગનલાલ વૈરાગ્યરસથી ઘણાજ ભીંજાયેલા હતા. અપૂર્વ સંયમની આરાધના હું ક્યારે કરીશ ? આ કારમો સંસાર ક્યારે ત્યાગીશ ? આ ભાવનામાં લગભગ એકવર્ષ વ્યતીત થયું. પરન્તુ તેઓના દાદી (બાપનીમા) વૃદ્ધ હતા અને કમાઉ પુત્ર એટલે તેનો એકાએક ગોહ છોડી સંયમ સ્વીકારવાની આજ્ઞા કેમજ આપે ? જો કે પૂ૦ વિજયકમળસૂરિજી મહારાજ વૈશાખ માસ પહેલા દીક્ષા ન લેવાય તો ત્રણ વિગયનો ત્યાગ તથા સચોટ વૈરાગ્યનો ઉપદેશ સ્વર્ગે સીધાવ્યા પહેલા આપીજ ગયા હતા.

ટુંક પરિચય—

માસ્તર છગનલાલ ગુલાબચંદ બાલવયથી સુસંસ્કારથી સોપા-

યલા તેમજ શાસનપ્રભાવનાની ધગશવાલા હતા. પૂજ્ય મુનિવર્યોની સેવામાં અને તેઓશ્રીની પાસે નવીન તત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવામાં તેઓ રસીકચિત્ત હતા. ગુર્જરભાષાનું, ઇંગ્લીશભાષાનું તેમજ પ્રકરણ વિગેરેનું જ્ઞાન તેઓએ સામાન્ય રીતે મેળવી લીધું હતું. રત્નસાગર જૈન બોર્ડીંગમાં તેને લગતી સ્કુલમાં કેટલાક વર્ષો ગૃહપતિ તરીકે તથા માસ્તર તરીકે રહ્યા હતા, જેઓના અસ્તિત્વ દરમ્યાન કુમળી વયના કાગળ જેવા કોરા હૃદયવાલા બાલકોના જીવનમાં સુધર્મના સંસ્કારોની સુંદર રેખાઓ દોરી. તેમજ સુરતની જૈનપ્રજાને તેમને માટે ઘણું માન હતું. તે પછી શેઠ નગીનભાઈ ભાણાભાઈ કસ્તુરચંદ જવેરીવાળાની પેઢીમાં મુનિમ તરીકે થોડાકવર્ષ કામ કર્યું હતું. ધર્મીઓ જ્યાં જ્યાં જાય ત્યાં ત્યાં ધર્મના સંસ્કારો રોપે. ત્યાંપણ કેટલાક ધર્મ સંશયવાલાઓને મુમુક્ષુ છગનલાલે શંકાવિહીન બનાવ્યા હતા.

ધન્યહો ઃઆવી માતાને—

પોતે દીક્ષા સ્વીકારવાની તૈયારી કરી રહ્યા હતા, જે પોતાની દાદીમા માટે અટક્યા હતા તે કાળધર્મને પામ્યા હતા. એટલે હવે પોતાની માતુશ્રી મણીબેન તથા ભાઈનેજ મનાવવાના હતા. માતુશ્રીનો દૃઢ રાગ હોવાછતાં પોતે અનેક યુક્તિઓથી તે રાગને મંદ બનાવ્યો અને એમના બીજાભાઈ માસ્તર હીરાલાલ સારા ધાર્મિક શિક્ષક હતા એટલે માતાએ હીંમત રાખી રાજીખુશીથી દીક્ષા સ્વીકારવાની આજ્ઞા આપી. ધન્યહો આવી ધર્મ સંસ્કારિત જનનીઓના પવિત્ર હૃદયને કે જે પોતાના પુત્ર રત્નને વીરધર્મની સેવા માટે પોતાનાજ હાથે સુપરત કરવા તૈયાર થાય છે

દીક્ષા નિમિત્તે વરઘોડો—

માસ્તર છગનલાલે સંસાર ત્યાગવાના વિચાર મક્કમ બનાવ્યા. આજ્ઞા પણ મેળવી, સૂર્યપુરની જનતામાં આ વાત જાહેર થઈ ગઈ.

નેમુભાઈની વાડીના કાર્યકર્તાઓ આ પ્રસંગને ઉજવવા ઉત્સાહી બન્યા. આગલે દિવસે સાંજના નેમુભાઈની વાડીના ઉપાશ્રયેથી એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવ્યો હતો. જેમાં દીક્ષાભિલાષી માસ્તર છગનભાઈ દુનિયાના મોહજનક પદાર્થોને તુચ્છ ગણતા હસતાવદને છુટા હસ્તે જગના મોહી જન્તુઓને જાણે ત્યાગનો સંદેશજ ન પાઠવતા હોય તેમ વરસીદાન આપી રહ્યા હતા. વૈશાખ સુદ ત્રીજ (દીક્ષાના દિવસે) ના સવારના શેઠ ભાણાભાઈ કસ્તુરચંદ એન્ડ સન્સને ત્યાંથી પુનઃ વરઘોડો ચઢયો હતો. જે છાપરીયા શેરી, નવાપુરા વિગેરે લત્તામાં ફરી દીક્ષાના મંડપમાં ઉતર્યો હતો. આગલે દિવસે સુરચંદભાઇ પુરૂષોત્તમદાસ બદામી જડજના પ્રમુખપણા નીચે ઝવેરી નવલચંદ ખીમચંદના મકાનમાં આનંદવર્ધક સભા તરફથી માનપત્ર એનાયત કરવામાં આવ્યું હતું.

દીક્ષાપ્રદાન—

ભવ્ય મંડપમાં પૂજ્ય ચરિત્રનેતા આચાર્ય મહારાજ આદિ વિશાળ મુનિમંડળ બીરાજમાન હતું. દીક્ષાભિલાષી છગનભાઇ પ્રતિ અતિ પ્રીતિને ધરાવતી સુરતી જનતા મોટી મેદનીમાં જમા થઇ ચુકી હતી. સુમુહૂર્તમાં તેઓને પૂ૦ આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે દીક્ષા પ્રદાનની ક્રિયા કરાવવામાં આવી હતી. તેમનું નામ મુનિ શ્રી પ્રવીણવિજયજી રાખી તેમને આચાર્યશ્રીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા. તે પછી આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી નૂતન મુનિએ સંયમ સ્વીકાર્યા સિવાય આત્મ વિકાસ નથી વિગેરે પોઇન્ટ ઉપર થોડુંક પ્રવચન આપ્યું હતું. તે પછી પૂ૦ આચાર્યશ્રીએ **चत्तारि परमंगाणि** એ શ્લોક ઉપર લંબાણથી વિવેચન કરી દીક્ષીતને તથા શ્રોતાજનોને અવસરોચિત સુંદર બોધ આપ્યો હતો. અંતે સૌ પ્રભાવના લઇ વીખેરાયા હતા. શેઠ ભાણાભાઇ કસ્તુરચંદ તરફથી પણ શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. આ પ્રવીણવિજયજી અત્યારે પન્યાસ પદ પર બિરાજે છે.

ભગવતીસુત્રની વાંચના—

સુરતમાં ચતુર્માસ બેસતાં જનતાના અતીવ આગ્રહથી પરમપવિત્ર શ્રી ભગવતીસૂત્રની વાંચના ચરિત્રનેતાએ વ્યાખ્યાનમાં શરૂ કરી હતી. હૃદય સ્પર્શિની તે દેશના અત્રેની જનતાને ઘણી પ્રિયતમ થઇ પડી. ભગવતીસૂત્ર જેવું ગહન અર્થવાળું સૂત્ર, આચાર્ય દેવ જેવા વિવેચનકાર અને જીજ્ઞાસુ સુરતીપ્રજા એ ત્રણેયનો મેળો કોઇ અત્યભજ લાગ્યો હતો. કેટલીક દુરત્યાજ્ય કુપ્રવૃત્તિઓની પ્રથાને વિલાસી સુરતીપ્રજાએ તીલાંજલી આપી. દેશના શ્રવણુની સફલતા કરી. અત્રે સુરતીઓ ઘણે પ્રસંગે પણ્યસ્ત્રીઓને (વેશ્યા) બોલાવી વ્યર્થ ખર્ચ કરી કર્મની બંધણી કરતા હતા. એ પ્રવૃત્તિને છોડવા ચરિત્રનેતાએ સચોટ ઉપદેશ આપ્યો હતો. જેના પ્રતાપે આ પાપ પ્રવૃત્તિ સુરતી જનતાએ ત્યાગી, પાપથી બચી જવા પામ્યા.

તેરાપંથીનો પ્રચાર—

સુરતમાં થોડા સમયથી મહાન્ પાપના ઉદયથી તેરાપંથનો પ્રચાર થવા લાગ્યો હતો, કે જેઓ સ્થાનકવાસીઓના મોમાં શું એવા છે. સ્થાનકવાસી મૂર્તિને નથી માનતા પણ આતો દયા અને દાન બન્ને દ્દાને ઉડાવે છે, પણ બીચારાઓને ખબર નથી, કે એ બે દ્દાને ઉડાવનારાઓને ભવાંતરમાં ગદ્ધા થઇ અસહ્ય દુઃખો સહન કરવા પડશે. આ ધર્મમાં કેટલાક ઓસવાળો ફસ્યા હતા એ કુમતમાં ભોળા જીવો ન ફસે એ શુભ આશયથી એ પંથના ખોટા પ્રચારથી વાકેફ કરી તેઓ બન્ને વચ્ચે સંસારી વ્યવહાર અટકાવ્યો હતો. એ પંથમાં આજકાલ પૈસાની લાલચ આપી અનેક પ્રલોભનો આપી ઘણા જીવોને ફસાવતા હોવાથી સાંભળ્યું છે કે વિશાઓસવાળ જૈન-મૂર્તિપૂજકની અલગ નાતની સ્થાપના કરી છે. અને સઘળાઓની સહી લઇ તેરાપંથીઓ સાથે સઘળો વ્યવહાર બંધ કરવામાં આવ્યો છે. જો આ પ્રમાણે સખ્ત પગલા લેવામાં ન આવ્યા હોત તો ઘણા ઘરો

તેરાપંથમાં પેસી જાત. ધર્મની દાઝ હૈયે રાખી આ ચળવળ કરનાર આત્માઓને ધન્ય છે કે પ્રભુ મૂર્તિના નિંદકો સાથેનો વ્યવહાર બંધ કરવાની અજબ હિંમત વાપરી.

<u>શિષ્યોને મોકલ્યા—</u>

પર્યુષણપર્વ આવતા હરિપુરાના સંઘના આગ્રહથી આચાર્યદેવે મુનિશ્રી ભુવનવિજયજીને તથા નવાપુરાના સંઘના આગ્રહથી મુનિશ્રી પ્રવીણવિજયજીને પર્યુષણપર્વ ઉજવવા માટે મોકલ્યા હતા. તેઓએ જનતામાં અપૂર્વ આનંદ અને સદ્ભાવ પેદા કર્યો હતો.

<u>પરાઓમાં જાગૃતિ—</u>

પર્યુષણબાદ હરિપુરા તથા નવાપુરાના સંઘના આગ્રહથી આચાર્યદેવ ભવ્ય સત્કારથી પધાર્યા હતા. દરેક સ્થળે થોડા થોડા દિવસોની સ્થિરતા દરમ્યાન વ્યાખ્યાનોથી અપૂર્વ જાગૃતિ થઇ. તેમજ અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ, સ્વામિવાત્સલ્યો વિગેરે શાસન પ્રભાવનાના કાર્યો સારા પ્રમાણમાં થયા હતા. વડાચૌટાના સંઘના આગ્રહથી ત્યાં પણ પધાર્યા હતા. જ્યાં લગભગ પંદર દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ તથા શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. ત્યાંની જૈન જનતામાં પણ અજબ ચૈતન્ય પ્રસર્યું. ગોપીપુરામાં પણ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજના સ્વર્ગવાસ નિમિત્તે અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ તથા શાંતિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. ચાતુર્માસમાં એકંદર અનેક ધર્મ પ્રભાવનાઓ થવા પામી હતી.

<u>મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠાદિ—</u>

ચતુર્માસબાદ વિશાળ મુનિમંડલ સાથે ચરિત્રનેતાએ તારક ગુરૂદેવની સ્વર્ગભૂમિ જલાલપુર પ્રતિ ભાવભીની ભક્તિથી પ્રયાણ કર્યું. ત્યાં ચરિત્રનેતાનું સુંદર સ્વાગત થયું. તેમજ અમદાવાદથી સ્વર્ગસ્થ આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્‌વિજયકમલસૂરીશ્વરજી મહારાજના પટ્ટપ્રભાવક સકલાગમરહસ્યવેદી આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરિજી મહારાજ તથા પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ પ્રેમવિજયજી મહારાજ (હાલમાં આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયપ્રેમસૂરિજી મહારાજ) મુનિશ્રી મંગલવિજયજી તથા પ્રસિદ્ધવક્તા શ્રીમદ્ રામવિજયજી મહારાજ (હાલમાં આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયરામચંદ્રસૂરિજી મહારાજ) આદિ વિશાળ મુનિમંડળ તારક ગુરૂદેવની મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠાનો મહોત્સવ ઉજવવા સસત્કાર પધાર્યો.

આમંત્રણ પત્રિકાદ્વારા ચારે તરફ આ મહોત્સવની જાણ થતાં પંજાબ, મારવાડ, માલવા, ગુજરાત, કાઠિઆવાડ આદિ દેશોમાંથી ગુરૂદેવની ઉપકૃત જનતા ભાવભીના હૃદયોથી આ પ્રસંગે મોટી સંખ્યામાં આવી પહોંચી.

આ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ નિમિત્તે એક ભવ્યમંડપ વિશાળ મેદાનમાં તૈયાર કરાવવામાં આવ્યો હતો. તે સુશોભીત બોર્ડોથી, ધ્વજા, તોરણ, હાંડી-ઝુમ્મર આદિની સામગ્રીઓથી શોભતો મહાન્ વિમાનની ભ્રાન્તિને ઉત્પન્ન કરતો હતો. જે મંડપમાં શત્રુંજય આદિ તીર્થોની રચનાઓ કરવામાં આવી હતી. સમવસરણમાં વીતરાગદેવની ભવ્ય પ્રતિમાઓ પધરાવી હતી. આઠે દિવસ ડભોઇથી, છાણીથી, સુરતથી આવેલ ગવૈયાઓ ચરિત્રનેતાની રચેલી નૂતનપૂજાઓ તથા પ્રાચીન પૂજાઓ રાગરાગણીમય ભણાવી જનતાને ભક્તિરસમાં તરબોળ બનાવતા. છેલ્લે દિવસે શાન્તિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું.

સંવત ૧૯૮૪ ના માગસર વદી ૬ ના શુભદિને સુમુહૂર્તમાં સેંકડો માણસોની હાજરીમાં સ્વ૦ ગુરૂદેવનાજ પટ્ટપ્રભાવકોના વરદહસ્તે ગુરૂમંદિરમાં મૂર્તિની તથા અગ્નિસંસ્કારના સ્થાને પાદુકાની સવિધિ પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં આવી. શાન્તિસ્નાત્ર તથા પ્રતિષ્ઠાનું વિધિવિધાન સુરતના બાલુભાઈ તથા છાણીના તપસ્વી વયોવૃદ્ધ શા. જમનાદાસ (હાલમાં મુનિરાજ શ્રી જશવિજયજી) હીરાચંદ હસ્તે શુધ્ધિપૂર્વક

કરવામાં આવ્યું હતું. આદે દિવસ બહારગામથી આવેલ સાધર્મિક-ભાઇઓની ભક્તિમાટે જલાલપુરના સંઘે રમરણીય મહેનત ઉઠાવી સ્વામિવાત્સલ્ય કર્યાં હતા.

પૂ૦ સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવની મૂર્તિ સ્વ૦ શા. અમરચંદ લખમાજી તથા તેમના ધર્મપત્નિ મણીબેન તરફથી દહેરી બંધાવી પધરાવવામાં આવી હતી. પૂ૦ સ્વર્ગસ્થ ગુરૂદેવના અગ્નિસંસ્કાર માટે જલાલપુરના શેઠ જીવણજી ગોવીંદજીના શ્રેયાર્થે તેમના પુત્ર મોતીચંદભાઈએ જમીન આપી હતી અને ત્યાં દહેરી તૈયાર કરાવી પગલાં પણ તેમણેજ પધરાવી શ્રી સંઘને અર્પણ કરી છે.

વિનતિનો સ્વીકાર—

મોહમયી મુંબઇ નગરીમાં આપણા ચરિત્ર નાયકની વિમલ કીર્તિ અને યશોવાદ વાયુવેગે પ્રસર્યા હતા. દૂર રહેલી પુષ્પ આમોદ ભમરોને આકર્ષે છે. તેવીરીતે દૂર હોવા છતાં ચરિત્રનેતાના પ્રવચનો સાંભળવા મુંબઇની જનતા તલસી રહી હતી. કેટલાક સદ્‌ગૃહસ્થો સુરતના ચાતુર્માસમાં વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. વિશેષ લાભનું કારણ જાણી શાસન પ્રભાવક ચરિત્ર નેતાએ તેનો સ્વીકાર કર્યો. પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ બાદ સપરિવાર ચરિત્રનેતાએ મુંબઇ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

વચમાં આવતા અનેક શહેરો અને ગામોમાં જાહેર વ્યાખ્યાનો દ્વારા અપૂર્વ ધર્મ જાગૃતિ કેલાવતા સુંદર સ્વાગતસહ દમણ પધાર્યા ત્યાંના સંઘના આગ્રહથી થોડા દિવસ સ્થિરતા કરી. વ્યાખ્યાનનો હમેશાં જનતા આનંદ પૂર્વક લાભ લેતી. ત્યાંથી અનુક્રમે વિહાર કરતા મલાડ મુકામે પધાર્યા. ત્યાં ઝવેરી બાબુભાઇ મંછુભાઇ તરફથી અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ તથા સ્વામિવાત્સલ્ય થયા હતા. દેશનાના ધોધ વરસાદથી જનતા ધર્મ પ્રવૃત્તિમાં અજબ ચેતનવંત. ત્યાંથી ધર્મપ્રેમી અને શાસન પ્રભાવનામાં સારો ફાળો આપનાર ધર્મરાગી દાનવીર સંઘવી શેઠ નગીનદાસ કરમચંદ

તથા બહાદુર શાસન ઉન્નતિમાં દત્તચિત્ત મંધની છવાભાઇ પ્રતાપશી અ પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો અંધેરીથી ગુરૂદેવની અપૂર્વ વાણી સાંભ અને આવના. ચરિત્ર વિભુના છટાદાર પ્રવચનો સાંભળી આ પામતા. તેઓએ અંધેરી પધારવા વિનંતિ કરી તેથી પોતાના બહો શિષ્ય સમુદાય સાથે અદ્‌ભૂત સ્વાગતથી અંધેરીમાં ગુરૂદેવનો પ્રવે થયો. હમેંશા વ્યાખ્યાનો ચાલુ થયા. અંધેરીમાં રહેલુ મિથ્યાત્વ અંધક દૂર કરી અજવાળી પુરી કહેવાય તેવું બનાવ્યું.

મહાન્ ઉપકારી કોણ ?—

શેઠ છવાભાઇ પ્રતાપસીને તો સાચા સુવિહિત અને શાસ્ત્રાનુસારી ઉપદેશક ગુરૂનો જોગ અનેરો પ્રકાશ પાડનારો નીવડયો. નિઃસ્પૃહી અને ત્યાગોપદેશક ગુરૂઓની પ્રભા છાયા અને છાપ જનતાને વૈરાગ્યભાવ પ્રતિ ખેંચે છે. ચરિત્ર નાયકના રાધનપુર થએલ ચાતુર્માસ વખતે થોડા પરિચયથી પણ તેઓની વિદ્વતા આદિ ગુણોથી અનુભવી બન્યા હતા, પણ અંધેરીમાં ચાલતા પ્રવચનોથી વિશેષ ધર્મચુસ્ત અને શ્રદ્ધાળુ બન્યા. ત્યાગ માર્ગ પ્રતિ આદર થાય. જીવન આદર્શ બને એ હેતુથી અનેક ધર્મ પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી. ચરિત્રવિભુના ઉપદેશથી સાચા ત્યાગીઓ પ્રતિ ઘણાજ આદરવાળા બન્યા. સંયમ એ આરાધ્યતમ અનુષ્ઠાન છે. જ્યાં સંયમનો આદર નથી, ત્યાગની ભાવના નથી અને ત્યાગીઓ પ્રત્યે બહુમાન નથી ત્યાં જૈનત્વ પણ કેમ ટકી શકે? પોતે કર્મની પ્રાબલ્યનાથી સંયમ લેવાને અસમર્થ હોઈ સંયમ લીપ્સુઓને ભૂરિભૂરિ વંદન અનુમોદન અને અભિનંદન આપવુંજ જોઈએ. સંસાર વિરક્ત બનેલાઓના ત્યાગ પંથમાં આવતા વિઘ્ન કંટકોને વિદારવા સમર્થોએ અને ધર્મનિષ્ઠોએ મદદ આપવી, પ્રાપ્ત સંયમનું રક્ષણ કરવું એ વિગેરે તેઓ સારીપેઠે સમજ્યા. ધર્મચુસ્ત બન્યા. ચરિત્રનેતાનો અમાપ ઉપકાર માનવા લાગ્યા. ખરેખર જીવનને ઉજ્જવલ બનાવવા સાથે ઉન્માર્ગથી અટકાવી સન્માર્ગમાં સંયોજે તેના જેવા

મહાન્ ઉપકારી બીજા કોણ હોઇ શકે? તે વખતના કરેલ ઉપકારને અદ્યાવધિ તેઓ ભૂલ્યા નથી પોતાના તરફથી બહાર પડેલી બારવ્રતની ચોપડીમાં પોતાના હૃદયમાં રહેલા ઉપકારના પ્રતિબિંબ તરીકે ચરિત્રનેતાની સુંદર પ્રતિકૃતિ મૂકી કૃત ઉપકારને સ્મર્યો છે.

કરડી પ્રતિજ્ઞા—

મુંબઈથી ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનો સાંભળવા જૈનો ઘણી સંખ્યામાં આવતા. શેઠ નગીનભાઈ સૌની ભાવભીના હૃદયથી ભક્તિ બજાવતા. આ રસમય પ્રવચનો શ્રવણ કરી મુંબઈ જતી જનતા અન્ય જનોને તે વ્યાખ્યાનોનો અપૂર્વ લાભ લેવા ખેંચી લાવતી. આ વૈરાગ્યમય પ્રવચનથી એક સમૃદ્ધ સદ્‌ગૃહસ્થ શ્રીયુત્ મોહનભાઈનું હૃદય રંગાયું અને પૂર્ણ શ્રદ્ધાથી અને ભાવ ભર્યા હૃદયથી દુનિયાના ક્ષણિક અને તુચ્છ પદાર્થોનો મોહ ઉતારી પોતે લગભગ ૫૫ વર્ષની ઉમ્મર હોવા છતાંય સંયમ ગ્રહણ કરવાની કામનાવાળા બન્યા. અમુક સમયમાં સંયમ ગ્રહણ ન કરું તો છએ વિગયનો ત્યાગ એવી કરડી પ્રતિજ્ઞા સ્વીકારી ચરિત્રનેતાને જણાવ્યું કે મને સંસારથી ઉદ્ધરી સંયમ અર્પો એવી વિનતિ કરી. ચરિત્ર વિભુએ ઉદાર વૃત્તિથી તેઓને જણાવ્યું કે જ્યાં તમારી મનોદૃઢતા રહેતી હોય જ્યાં સંયમ સમતા પૂર્વક પળશે એવી ખાત્રી હોય અને સંયમ નિર્વાહમાં જરાપણ પ્રતિકુલતા ઉભી ન થાય એવી નિશ્ચલતા હોયતો ભલે તમે સંયમ સ્વીકારો. પરન્તુ ત્યાગનો અભ્યાસ કરી તમારી શારીરિક સ્થિતિ તપાસો.

અપૂર્વ સત્કાર—

ત્યારપછી ત્યાંથી આચાર્ય દેવેશ સપરિવાર શાન્તાક્રુઝ, વીલેપારલા, ગ્રાંટરોડ વિગેરે થઇ ભાયખાલા પધાર્યા. સેંકડોની સંખ્યામાં દેશદેશના લોકો રંગબેરંગી પાઘડીઓ પહેરી આવવા લાગ્યા. યોગ્ય સમયે ત્યાંથી એક ભવ્ય સામૈયુ નીકળી ઝવેરીબજાર, કાલબાદેવી, પાયધુની,

તથા બહાદુર શાસન ઉન્નતિમાં દત્તચિત્ત મંથની જીવાભાઈ પ્રતાપશી આ પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો અંધેરીથી ગુરૂદેવની અપૂર્વ વાણી સાંભળવા અત્રે આવતા. ચરિત્ર વિભુના ઉદાહાર પ્રવચનો સાંભળી આનંદ પામતા. તેઓએ અંધેરી પધારવા વિનતિ કરી તેથી પોતાના બહોળા શિષ્ય સમુદાય સાથે અદ્ભૂત સ્વાગતથી અંધેરીમાં ગુરૂદેવનો પ્રવેશ થયો. હમેંશા વ્યાખ્યાનો ચાલુ થયા. અંધેરીમાં રહેલુ મિથ્યાત્વ અંધકાર દૂર કરી અજવાળા પુરી કહેવાય તેવું બનાવ્યું.

મહાન ઉપકારી કોણ ?—

શેઠ જીવાભાઈ પ્રતાપમાને તો સાચા સુવિહિત અને શાસ્ત્રાનુસારી ઉપદેશક ગુરૂનો જોગ અનેરો પ્રકાશ પાડનારો નીવડયો. નિઃસ્પૃહી અને ત્યાગોપદેશક ગુરૂઓની પ્રભા છાયા અને છાપ જનતાને વૈરાગ્યભાવ પ્રતિ ખેંચે છે. ચરિત્ર નાયકના રાધનપુર થએલ ચાતુર્માસ વખતે થોડા પરિચયથી પણ તેઓની વિદ્વતા આદિ ગુણોથી અનુભવી બન્યા હતા, પણ અંધેરીમાં ચાલતા પ્રવચનોથી વિશેષ ધર્મચુસ્ત અને શ્રદ્ધાળુ બન્યા. ત્યાગ માર્ગ પ્રતિ આદર થાય. જીવન આદર્શ બને એ હેતુથી અનેક ધર્મ પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી. ચરિત્રવિભુના ઉપદેશથી સાચા ત્યાગીઓ પ્રતિ ઘણાજ આદરવાળા બન્યા. સંયમ એ આત્મ ધ્યતમ અનુષ્ઠાન છે. જ્યાં સંયમનો આદર નથી, ત્યાગની ભાવના નથી અને ત્યાગીઓ પ્રત્યે બહૂમાન નથી ત્યાં જૈનત્વ પણ કેમ ટકી શકે ? પોતે કર્મની પ્રાબલ્યનાથી સંયમ લેવાને અસમર્થ હોઈ સંયમ લીપ્સુઓને ભૂરિભૂરિ વંદન અનુમોદન અને અભિનંદન આપવુંજ જોઈએ. સંસાર વિરક્ત બનેલાઓના ત્યાગ પંથમાં આવતા વિઘ્ન કંટકોને વિદારવા સમર્થોએ અને ધર્મનિષ્ઠોએ મદદ આપવી, પ્રાપ્ત સંયમનું રક્ષણ કરવું એ વિગેરે તેઓ સારીપેઠે સમજ્યા, ધર્મચુસ્ત બન્યા. ચરિત્રનેતાનો અમાપ ઉપકાર માનવા લાગ્યા. ખરેખર જીવનને ઉજ્જવલ બનાવવા સાથે ઉન્માર્ગથી અટકાવી સન્માર્ગમાં સયોજે તેના જેવા

મુંબઈમાં કોટના કેટલાક જૈન આગેવાનોની આદર ભરી વિનંતિને માન આપી, ચતુર્માસ પહેલા ચરિત્રનાયક સપરિવાર ભવ્ય સત્કારથી ત્યાં પધાર્યા. પોરબંદર, માંગરોલ, વેરાવળ જામનગર આદિ ગોની પ્રજા અહીં વિશેષ પ્રમાણમાં રહે છે. અખંડ આનંદથી તે ઉત્સાહથી ચરિત્ર વિભુની દેશના સાંભળવા તે ભવિક જનતા ઘણીજ ઉત્સુક બની, પૂજા, પ્રભાવના વિગેરે શાસન પ્રભાવનાના કાર્યો પણ થતા હતા.

આ સમયે ચરિત્રનેતાના નાકમાં કેટલાક સમયથી હાડકી વધતી તી. જેથી હમેંશા વ્યાખ્યાનોમાં અને ધર્મ ચર્ચામાં ઘણી મુશ્કેલી પડતી હતી. ડોકટર ટી. ઓ. શાહે કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી ઓપરેશનની સલાહ આપી. કોટના સદ્દભાવિ સદ્દગૃહસ્થોના આગ્રહથી પાંચ ઓપરેશન કરાવવાનું સ્વીકાર્યું. જૈન ડોકટર ટી. ઓ. શાહે કોટના ઉપાશ્રયમાંજ સાવધાનપૂર્વક ઓપરેશન કર્યું. બે ત્રણ દિવસ સુધી અસહ્ય વેદના રહી. આ પ્રસંગે ચરિત્રનેતાની શાંતિ અને સહિષ્ણુતા અજબ હતી. કોટના ભાવિ શ્રાવકોની તથા ડોકટર ટી. ઓ. શાહની ભક્તિ અતિ પ્રશંસનીય હતી.

વિહાર

કોટમાંથી વિહાર કરી પૂજ્ય આચાર્યશ્રી સપરિવાર લાલબાગના ટ્રસ્ટીઓની વિનંતિથી ત્યાં પધાર્યા. લગભગ પંદરેક દિવસ ત્યાં સ્થિરતા કરી. સેંકડો માણસો વ્યાખ્યાનનો લાભ હમેંશા લેતા. લાલબાગથી ચતુર્માસ માટે ચરિત્રનેતા સસત્કાર પાયધુની ગોડીજીના ઉપાશ્રયે પધાર્યા. એક સુંદર લતા ચોફેર વિસ્તરી પોતાના કુસુમોદ્વારા ચારે દિશાને સુવાસિત બનાવે છે તેમ સૂરીશ્વરજીની દેશનાલતા મુંબઈના અનેક પરાઓમાં વીરતરી અને ધર્મના સૌરભભર્યા કુસુમોદ્વારા ભવ્ય આત્માઓને સુવાસિત બનાવ્યા,

ભુલેશ્વર વિગેરે ભવ્ય લત્તાઓમાં ફરી ગોડીજી ઉતર્યું હતું. રસ્તામાં ચરિત્રવિભુનો સાચા મોતીથી, અક્ષતથી અને ગુંહલીઓથી સ્થળે સ્થળે અપૂર્વ સત્કાર કરવામાં આવતો હતો. ચરિત્રનેતા પણ ગંભીર વદનથી નમતા ઝુંકતા ભક્તગણને ધર્મલાભના અપૂર્વ આશિર્વાદ આપતા. મુંબઈની મોહમયી, વિલાસી અને આનંદઘેલી જનતામાં આચાર્યશ્રીના આગમનથી હર્ષનો પાર રહ્યો ન હતો. સ્થળે સ્થળે ધ્વજા, તોરણ, લખેલ બોર્ડોથી શહેરના લત્તાને શણગારવામાં પણ આવ્યા હતા. સામૈયુ આવતા પહેલા ઉપાશ્રય ચીકાર ભરાઈ ગયો હતો. મહારાજશ્રીએ બુલંદ અવાજથી મંગલાચરણ કરી લગભગ બે કલાક સુધી લાંબુ પ્રવચન કર્યું હતું. ત્યારબાદ હમેંશ ચરિત્રનેતાની અવિચ્છિન્ન પ્રભાવિક દેશના વહેવા લાગી. ઘણા માણસોએ વિવિધ પ્રશ્નો કરી પોતાના સંશય ટાળ્યા. અનેકોએ ધર્મ પ્રતિજ્ઞા સ્વીકારી, દેશના સાંભળવા વિરાટ જનતા જામતી, ગોડીજીનો વિશાળ હૉલ હોવા છતાં મોડા આવનારને દાદર પકડી ઉભા રહેવું પડતું. ટુંકમાં સૂરિપ્રવરની સૌમ્ય રસ પોષક દેશના, શાંત પ્રકૃતિ સૌને અત્યંત રૂચીકર બની.

<u>કર્મનો કડવો અનુભવ</u>—

કર્મો અખિલ જગજંતુઓને અવનવા ખેલો અનુભવાવે છે. કયા સમયે કોને કેવો મીઠો અગર કડવો અનુભવ કરાવશે એ અકલ્પ્ય છે. ભલે ત્યાગાશ્રમની પરાકાષ્ટાએ પહોંચી નિર્દોષ જીવન ગુજારનાર મહાત્મા હોય કે દુન્યવી પદાર્થોના વ્યામોહની જાજ્વલ્યમાન ભટ્ટિમાં બળતો-જળતો ભલે સામાન્ય મનુષ્ય હોય. સૌ કોઈને તે પોતાનો અજબ પ્રભાવ ચખાડેજ છે. પરન્તુ મહાત્માની મનોવૃત્તિ અજબ સહિષ્ણુતા અને તે કર્મોનો સામનો કરવાની જાદુઈ શક્તિ અકલિત હોય છે. એટલે તેઓ આવી વિપત્તિઓને સંપત્તિ માની આનંદપૂર્વક ભોગે છે.

મુંબઈમાં કોટના કેટલાક જૈન આગેવાનોની આદર ભરી વિનતિને માન આપી, ચતુર્માસ પહેલા ચરિત્રનાયક સપરિવાર ભવ્ય સત્કારથી ત્યાં પધાર્યા. પોરબંદર, માંગરોલ, વેરાવળ જામનગર આદિ સ્થળોની પ્રજા અહીં વિશેષ પ્રમાણમાં રહે છે. અખંડ આનંદથી અને ઉત્સાહથી ચરિત્ર વિભુની દેશના સાંભળવા તે ભવિક જનતા ઘણીજ ઉત્સુક બની. પૂજા, પ્રભાવના વિગેરે શાસન પ્રભાવનાના સુકાર્યો પણ થતા હતા.

આ સમયે ચરિત્રનેતાના નાકમાં કેટલાક સમયથી હાડકી વધતી હતી. જેથી હમેંશા વ્યાખ્યાનોમાં અને ધર્મ ચર્ચામાં ઘણી મુશ્કેલી ઊભી પડતી હતી. ડોકટર ટી. એ. શાહે કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી ઓપરેશનની સલાહ આપી. કોટના સદ્‌ભાવિ સદ્‌ગૃહસ્થોના આગ્રહથી જ ઓપરેશન કરાવવાનું સ્વીકાર્યું. જૈન ડોકટર ટી. એ. શાહે કના ઉપાશ્રયમાંજ સાવધાનપૂર્વક ઓપરેશન કર્યું. બે ત્રણ દિવસ ધી અસહ્ય વેદના રહી. આ પ્રસંગે ચરિત્રનેતાની શાંતિ અને હિષ્ણુતા અજબ હતી. કોટના ભાવિ શ્રાવકોની તથા ડોકટર ટી. એ. હની ભક્તિ અતિ પ્રશંસનીય હતી.

વિહાર

કોટમાંથી વિહાર કરી પૂજ્ય આચાર્યશ્રી સપરિવાર લાલબાગના ટ્રસ્ટીઓની વિનતિથી ત્યાં પધાર્યા. લગભગ પંદરેક દિવસ ત્યાં સ્થિરતા કરી. સેંકડો માણસો વ્યાખ્યાનનો લાભ હમેંશા લેતા. લાલબાગથી ચતુર્માસ માટે ચરિત્રનેતા સસત્કાર પાછા ગોડીજીના ઉપાશ્રયે પધાર્યા. એક સુંદર લતા ચોફેર વિસ્તરી પોતાના કુસુમોદ્વારા ચારે દિશાને સુવાસિત બનાવે છે તેમ સૂરીશ્વરજીની દેશનાલતા મુંબઈના અનેક પરાઓમાં વીસ્તરી અને ધર્મના સૌરભભર્યા કુસુમોદ્વારા ભવ્ય આત્માઓને સુવાસિત બનાવ્યા.

જુદે જુદે ઠેકાણે મોકલ્યા

અંધેરીના સદ્‌ગૃહસ્થોની ચતુર્માસ માટે અત્યંત વિનતિ હોવાથી મુનિ શ્રી લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજને તથા મુનિશ્રી નવીનવિજયજીને ચરિત્રનેતાએ ત્યાં મોકલ્યા, લાલબાગના ટ્રસ્ટીઓની વિનતિથી મુનિ શ્રી ભુવનવિજયજી આદિ ચરિત્રનેતાની આજ્ઞા થતાં લાલબાગના ઉપાશ્રયે પધાર્યા હતા અને કોટના સદ્‌ગૃહસ્થોના આગ્રહથી મુનિ શ્રી પ્રવીણ વિજયજીને પર્યુષણમાં વ્યાખ્યાન વાંચવા મોકલવામાં આવ્યા હતા.

મુંબઈમાં સૂત્ર વાંચના

કેટલાક તત્વપિપાસુ શ્રાવકોના આગ્રહથી પ્રથમ વ્યાખ્યાનમાં આવશ્યકસૂત્ર અને બીજા વ્યાખ્યાનમાં વાસુપૂજ્ય ચરિત્ર વાંચવું શરૂ કર્યું. જેનો લાભ શ્રોતાઓ નિયમસર લેતા. ચરિત્રવિદ્, આ જમાનાને અનુકુળ અનેક પ્રાસંગીક પ્રશ્નોને એવા ચર્ચતા હતા કે, ઘણાઓની શંકાનું નિરસન કુદરતે થઇ જતું હતું. વ્યાખ્યાનમાં પૂછાતા પ્રશ્નોનું સમાધાન પણ મહારાજશ્રી શાન્તપ્રકૃતિથી કરતા હતા; જેથી શ્રોતાજનો અત્યંત ખુશ થતા હતા.

તે ત્યાગીની દેશનાજ નથી

ત્યાગીઓની દેશનામાં હંમેશ વૈરાગ્યજ પોષાતો હોય છે; કારણ જે ત્યાગીની દેશનામાં ત્યાગ ન ઝરતો હોય તે ત્યાગીની દેશનાજ નથી ઝવેરીની દુકાને મોતી, હીરા, પન્ના, પરવાળા વિગેરે કીમતી ચીજો ન વેચાતી હોય તો તે ઝવેરીની દુકાન જ નથી. ત્યાગી મહાત્માઓ સંસારની પાપમય વૃત્તિનો ત્યાગ કરી ત્યાગી બન્યા અને તે માર્ગે જનતાને ઝુકાવવી તે તેઓનું પરમ કર્તવ્ય છે. ચરિત્રવિભુના હૃદયંગમ થતા પ્રવચનોએ કેટલાક ભાવુક આત્માઓના હૃદય પ્રદેશમાં વૈરાગ્યની ઉંડી છાપ પાડી. કેટલાકો સંસાર ત્યાગવાની ઉચ્ચભાવનાવાળા બન્યા અને કેટલાકો ત્યાગ માર્ગની આદરણીયતા સમજી અનુમોદક

બન્યા. વળી જમાનાના ઝંઝાવાતથી ઝંપલાયેલા, ત્યાગીઓથી અને ત્યાગ માર્ગથી ઉભગી ગયેલા, ત્યાગ માર્ગનો દ્રોહ કરવામાં આગેવાની ભાગ ભજવનારા આત્માઓ પણ પોતાની કરેલી ભૂલનો પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા.

એકીસાથે ૭

ચરિત્રવિભુની દેશનાથી કેટલાક સંસારવિમુખ બનેલા ભાગ્યવંતોએ ૭ વિગયના ત્યાગ વિગેરેની કરડી પ્રતિજ્ઞાઓ સંયમ જલદી પ્રાપ્ત થાય એ હેતુથી ગ્રહણ કરી હતી. અત્રેની ટોળીના આગેવાન શા. શામજીભાઇ જેઓ તલાજાના રહીશ છે. તેમને પોતાને પોતાની સ્ત્રી તથા બે પુત્રો પરિવારમાં છે. ઇશ્વરલાલ જેઓ ઘોઘાના રહીશ છે. તેમને પણ પોતાની માતુશ્રી, યુવાન સ્ત્રી તથા બે પુત્રો પરિવારમાં છે. શા. પ્રેમચંદ મોહનલાલ જેઓ મહેસાણા તાલુકામાં આવેલ વડાસણ ગામના રહેવાસી છે. જેમની સગાઈ પણ થઇ ગઈ હતી. એગના મોટાભાઇ તથા માતુશ્રી લગ્ન કરવાની તૈયારીમાં હતાં, એવામાં તેમણે ચતુર્થવ્રતની બાધા ગ્રહણ કરી લીધી હતી. મહાસુખભાઈ તથા જીવાભાઇ વચ્ચેનો કેસ પણ એમના નિમિત્તે જ મંડાયો હતો. સગાવ્હાલાનો સખત જાપતો હોવાછતાં અને ઘણી મુશ્કેલીઓ ઉભી કરતા હોવાછતાં પોતે પોતાના વૈરાગ્યમાં મક્કમ રહ્યા હતા. જામનગરનિવાસી ગુલાબચંદભાઇ પણ ધર્મારાધનમાં હંમેશ તત્પર રહેતા હતા, તેમને પણ આ સંસાર છોડવાની અત્યંત તાલાવેલી લાગી હતી, તેમની સ્ત્રી સુશીલ અને સમજુ હોવાથી તેમના ચારિત્ર માર્ગમાં કોઇપણ જાતની મુશ્કેલી તેણીએ ઉભી કરી ન હતી. ઘોઘાવાસી અમૃતલાલ જેઓ બેવાર સંસારની મોહજાળમાં ફસાયા હતા અને ત્રીજીવાર લગ્ન કરવાની તૈયારીઓ કરતા હતા; પણ સૂરિજીનો વૈરાગ્યમય ઉપદેશ એ કામમાં અંતરાયભૂત થયો હતો. પાટણનિવાસી મોહનભાઇએ પણ પોતાની પરિપક્વ ઉમ્મરમાં સંસારથી વિમુખ બનવાની ભાવનાઓ જગાવી હતી. તેમને પખુ એકપુત્ર નામે જ્યંતીલાલ હયાત છે.

મહિમતિજીની વૈરાગ્યમય મનોદશાનિરીક્ષ કે
વૈરાગ્ય વાસિત બનેલા આ જ મુમુક્ષુ આત્માઓએ
જુવાન સ્ત્રીઓ, તથા પુત્ર પરિવાર વિગેરે આપ્તજનો
જ્યાં સુધી સંયમ ન લેવાય ત્યાં સુધી કોઈએ છ વિગઈ
એમ ભિન્ન ભિન્ન અભિગ્રહો ધારણ કરી અને દીક્ષાની
તૈયારીઓ કરવા લાગ્યા. આ છએ મુમુક્ષુઓમાં કેટલા
કેટલાક અધિક ઉમરના પણ છે. પોતાના કુટુંબીઓની
અનુમતિ મેળવી ક્યારે સંસાર ત્યાગી બનીએ એવી
ભાવનાઓ એજ ઝંખના સૌના હૃદયમાં રમતી.

સંસારની ભયંકરતા સમજનારને

ખરેખર! સંસારની ભયંકરતા અને દુર્દશા જેઓને સાચી સમજાઈ ગઈ હોય અને ભોગવવાના વિલાસ વેળાએ થનાર વિવિધ વ્યથાઓનો જેઓને સંપૂર્ણ બોધ થયો હોય, હૃદયો ત્યાગી મહાત્માના ત્યાગમય ઉપદેશના ઝરણાંઓ હોય તેવા સંસાર વિમુખ ભાગ્યવંતોને ભલે યુવાની હોય વરયા હોય છતાંય તેમને સંસારનો નિવાસ કારમો લાગે ભોગવવાની સુંદર સામગ્રીઓ હયાત હોવા છતાં વૈરાગ્યરંગી ભિક્ષાણુકોને તે ભોગો રોગો સમાન અને સંસારના લ્હાવ સમાન લાગે છે. જો કે માતાપિતાના અગાધ સ્નેહ, રૂપવંતી ઓના ચપલનેત્રોના કારમા તીરો, ખૂબસુરતપુત્રોનો સ્નેહ, મિત્ર કુટુંબીઓનો સ્વાર્થાંધ પ્રેમ, જન્મભૂમિ આ બધા સંસારમાં બનનારને, મારે પોતાની જીવન નૌકાના ભુક્કા કરી નાખનાર સંસાર મોટા ખડકો છે; પણ જેઓના હૃદયમાં સાચો વૈરાગ્ય ઉદ્ભવ્યો તેવા વિરક્ત આત્માઓને એ ખડકો [illegible] નુકસાન શકતા નથી.

આ આત્માને જે

થઈ ચૂક્યા છે. વૈભવ વિલાસો પણ અનેક વખત મળી ચૂક્યા છે. માનવ જીવનની ખરી મહત્તા ચારિત્ર સાધના કરી મુક્તિ મેળવવામાંજ છે. વૈરાગી મનુષ્યોને ત્યાગ સ્વીકારવામાં જેમ જેમ વિઘ્નો આવે છે તેમ તેમ હૃદયની મક્કમતા વધતી જાય છે. આ બન્ને ભાગ્યશાલી પોતાની ભાવનામાં મક્કમ રહી તે ભાગ્યશાલી દિવસની રાહ જોતાં ધર્મારાધનમાં તત્પર રહેતા.

જલદી વિહાર

સંવત ૧૯૮૪ના ચાતુર્માસમાં અઠ્ઠાઇ ઉત્સવો, સ્વામીવાત્સલ્યો તથા દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય વિગેરેની અપૂર્વ આવકો, શાસન પ્રભાવના પ્રચારક ...ભવ્ય વરઘોડાઓ વિગેરે સુકૃત્યોથી શાસન ઉન્નતિ અપૂર્વ થવા પામી ...તી. કાર્તિક સુદ ૧૫ને દિવસેજ ચરિત્રનેતાનો વિહાર થયો. ...નો રોકાવા માટે અતીવ આગ્રહ થયો, પરન્તુ મહાત્માઓ જંગમ-...ર્થ છે. જ્યાં પુણ્ય પુરુષોને વિશેષ ઉપકારની દૃષ્ટિ લાગે ત્યાં તેઓ ...ચરે એ સ્વાભાવિક છે. વળી રાધનપુરનિવાસી શેઠ જીવાભાઇ પ્રતા-... પરમપુનિત શ્રી સિદ્ધાચલજીનો છરીપાલતો સંઘ કાઢનાર હોઇ ... તેમાં આચાર્યશ્રીને લઇ જવાનો અત્યંત આગ્રહ હોવાના કારણે ... વિહાર જલદી કરવો પડ્યો હતો.

...ી એકની દીક્ષા

...અ પેરી પધારતા ત્યાં લગભગ પંદરેક દિવસની સ્થિરતા થઇ. ...ાન ઘોઘાનિવાસી શા. ઇશ્વરલાલ ચરિત્રનેતાની પાસે સંયમ ...રવા આવ્યા હતા. આ વાત જાહેર થતાં શેઠ જીવાભાઇ પોતે ...તથા ચારિત્રના રાગી હોઈ આગલે દિવસે ઘણીજ ધામધૂમથી ...વ્ય વરઘોડો ચઢાવ્યો હતો. કુટુંબથી સેંકડો ધર્મપ્રેમીઓએ ...ાં ભાગ લીધો હતો. ભવ્યલત્તામાં ફરી વરઘોડો શેઠ જીવા-...સીના બંગલામાં ઉતર્યો હતો. તૈયાર કરેલા ભવ્યમં...

ના કારતક વદ પાંચમના શુભદિને ભાઇ ચંપકલાલને દીક્ષાપ્રદા
તેમનું નામ મુનિશ્રી યોગીન્દ્રવિજયજી રાખી, પૂજ્ય આચાર્યશ્રી
તરીકે જાહેર કર્યા હતા. જીવાભાઇ તરફથી સંઘજમણ
હતું. સંયમના અપૂર્વ મહોત્સવો પોતાને આંગણે ધન વ્યય
વનારા કેવા પ્રકારનું પુણ્ય બાંધી, આવતા ભવ માટે સદ્
ટ ખેંચી લાવે છે વિગેરે પ્રશ્નોને ઉકેલતું સુંદર પ્રવચન
ું. આ પ્રસંગે જામનગરનિવાસી ગુલાબચંદ શામજીભાઈએ
મંપતિ લક્ષ્મીબાઇ સાથે ચતુર્થવ્રત લીધું હતું. તથા બ્રહ્મ
ણીલાલ મૂળચંદે પૂજ્યશ્રીને પ્રાર્થના કરીને કહ્યું કે આપશ્રી
ધારો અને હું દીક્ષા ન લઉં તો છ વિગયનો ત્યાગ એ નિય
૧૯ વર્ષની નાની ઉમ્મરમાં યાવજ્જીવનું બ્રહ્મચર્ય ઉચર્યું

સીધા સીસોદા

અંધેરીથી વિહાર કરી શાસન પ્રભાવક આચાર્યદેવ સપરિવ
બીલાડ, અચ્છેરી, વાપી, દમણ, વલસાડ, બીલીમોરા, અમલસા
કછોલી વિગેરે સ્થળે સુંદર પ્રવચનદ્વારા અનેક જીવોને પ્રતિબોધ
નવસારી પાસે આવેલ સીસોદા મુકામે સસત્કાર પધાર્યા. ત્યાં
ગાંડાભાઈ મકનજીના ભાણેજ ભાઈ મણીલાલ સંસાર ત્યાગ
ભાવનાવાલા બન્યા હતા. જેઓ બાલ્યવયથી સુસંસ્કારિત હતા.
સગાવ્હાલાં પણ ધર્મના સંસ્કારવાળાં હોઇ આવા પવિત્ર
અંતરાય નાખે એવાં ન હતાં એટલે ગૃહાંગણેજ દીક્ષા મહોત્સવ
આવ્યો હતો. દીક્ષાનિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આ
જેમાં બે ઘોડાની બગી એંડ સાજન માજનની સારી સામગ્ર
જે ગામમાં ફરી તૈયાર કરેલા મંડપમાં ઉતર્યો હતો. એ ભ
પમાં ચરિત્રનેતાના વરદ હસ્તે મણીલાલને સંવત ૧૯૮૫ન
૬ ના શુભ દિને દીક્ષાપ્રદાન કરી તેમનું નામ મુનિશ્રી હેમ
રાખી તેમને મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજ

રીકે જાહેર કર્યા હતા. તે દિવસે પૂજા-પ્રભાવના તથા સંઘ જમણુ વગેરે કરવામાં આવ્યા હતા.

યાંથી ભરૂચ

ચરિત્રનાયક પોતાના બહોળા શિષ્ય પરિવાર સાથે વિહાર કરી કાલીયાવાડી નવસારી આદિ ઠેકાણે સસત્કાર પધારી જલાલપુરમાં ગુરુ મૂર્તિના દર્શન કરી, ધામધૂમથી પ્રવેશ મહોત્સવ પૂર્વક સુરત પધાર્યા. ત્યાં એ વ્યાખ્યાનો આપી પૂ. વિજય દાનસૂરિજી મહારાજનાં દર્શન કરી અનુક્રમે વિહાર કરતાં ભરૂચ શહેરમાં સસત્કાર પધાર્યા. થોડાક દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન ત્યાંની જનતાએ ત્યાગ માર્ગ વર્ધક ઉપદેશ સાંભળ્યો. ત્યાંના કેટલાક યુવકોના હૃદયોમાં જે જમાનાનું વિષમ વિષ વ્યાપ્યું હતું તે ચરિત્ર નાયકના અસરકારક ઉપદેશથી અને પ્રશાન્ત પ્રકૃતિથી તે થોડેક અંશે ચીમળાવા પામ્યું હતું.

બીજા મુમુક્ષુ

આચાર્યદેવની શીતલછાયામાં સદ્ભાવનાથી: પ્રેરાઇ મુંબઇથી કેટલાક ભાઇઓ વંદનાર્થે આવ્યા હતા. જેમાં અમૃતલાલ ખૂબચંદ સંસાર ત્યાગવાની લાલસા વાલા હતા તેમણે પોતાના આ વિચારો આચાર્યશ્રીને જણાવ્યા આચાર્યશ્રીને તેમનો પરિચય મુંબઇના ચાતુર્માસમાં થયો હતો એટલે યોગ્ય જાણી આવા શુભ કાર્યમાં વિલંબ ન કરવા જણાવ્યું. ભરૂચ શહેરની જૈન જનતાએ આ દીક્ષાના અપૂર્વ પ્રસંગને આનંદથી વધાવ્યો. તે નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો શહેરના ભવ્ય લત્તાઓમાં ફરી મુનિસુવ્રત સ્વામિના દહેરાસરના ભવ્ય મંડપમાં ઉતર્યો હતો. ત્યાં આચાર્યશ્રીના વરદ હસ્તે સંવત ૧૯૮૫ ના પોસ વદ ૬ ના શુભ દિને અમૃતલાલને દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી અમરેન્દ્રવિજયજી રાખી મુનિરાજ શ્રીમદ્ ગંભીરવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

તાબડતોબ વિહાર

આ પ્રસંગે ઉપરાઉપરી શેઠ જીવાભાઇના તરફથી સંઘમાં જલદી પધારો એવા તારો તથા પત્રો વારંવાર આવવા લાગ્યા. એટલે લાભાલાભનું કારણ સમજી એકદમ ઉગ્ર વિહારથી લીમડી મુકામે શેઠ જીવાભાઇના સંઘમાં આવી પહોંચ્યા. આચાર્યશ્રીના આગમનના સમાચાર મળતા જીવાભાઈ વિગેરે સદ્‌ગૃહસ્થો ઘણે દૂર સામે આવી પહોંચ્યા હતા. લીમડીમાં ભવ્ય સામૈયાથી આચાર્યશ્રીનો સત્કાર કરવામાં આવ્યો હતો લીમડીમાં સંઘની બે દિવસ સ્થિરતા હતી તે દરમ્યાન લીમડીના ઠાકોર સાહેબે ચરિત્ર નેતાના દીવ્ય અને હૃદયવેધક બોધપ્રદ ઉપદેશ સાંભળવા હાજરી આપી હતી. આ પ્રવચન લીમડી ઠાકોર સહિબને અત્યંત રૂચિકર નીવડયું; અને પુનઃ શ્રવણ કરવાની ઈચ્છા જાહેર કરી હતી. આચાર્ય મહારાજશ્રીના જલદી આગમનથી જીવાભાઇને પણ પૂર્ણ સંતોષ થયો હતો.

પાલીતાણામાં પ્રવેશ

શ્રી શત્રુંજય .સંઘની સાથે આચાર્ય દેવેશ પોતાના પરિવાર સાથે ઘણાજ હર્ષથી અનેક ગામોમાં ધર્મને વિસ્તારતા શ્રી શત્રુંજયની પવિત્ર છાયામાં આવી પહોંચ્યા. આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના મુનિમ તેમજ સ્થાનિક સદ્‌ગૃહસ્થો સંઘના સન્મુખ આગલા મુકામે આવી પહોંચ્યા હતા. પૂજ્ય આચાર્યશ્રી આદિ મુનિપુંગવોને વંદન કરી પાલીતાણા પધારવા વિનતિ કરી. સંઘવી જીવાભાઇને પૂછીને પ્રવેશ સમય નિર્ણય કર્યો, 'સંવત ૧૯૮૫ ના મહાવદ ૧૦ ના મંગલમય પ્રભાત કાલે શ્રી તરણુ તારક શ્રી શત્રુંજય તીર્થની પુનિત છાયામાં સકલ ચતુર્વિધ સંઘ આવી પહોંચતાં દીગંબરની ધર્મશાલાથી દબદબા ભર્યું એક ભવ્ય સામૈયુ નીકળ્યું. જેમાં પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ પન્યાસજી શ્રીમદ્ ભક્તિવિજયજી મહારાજ (હાલમાં આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય ભદ્રસૂરિજી) શ્રીમદ્ ભક્તિવિજયજી મહારાજ

(હાલમાં આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય ભક્તિસૂરિજી) પન્યાસજી શ્રીમદ્ ખાન્તિવિજયજી મહારાજ આદિ અનેક મુનિપુંગવો સુશીલ સાધ્વીઓ તથા રંગબેરંગી પાઘડી વાલો શ્રાવક વર્ગ તથા મધુરગીતોને લલકારતો શ્રાવિકાગણ શાસન શોભામાં અત્યંત વધારો કરી રહ્યો હતો. શ્રી સિદ્ધાચલજીની અનેકધા યાત્રા કરી ઋષભદેવ ભગવાનની સ્તવનામાં અખૂટ આનંદ લૂટયો. પૂજ્ય ચરિત્રનાયકની અત્રે દશબાર દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન મોતીશાની ધર્મશાળામાં જાહેર પ્રવચન થયું હતું, જેનો લાભ જૈન જૈનેતરોએ વિશાળ સંખ્યામાં લીધો હતો.

મુમુક્ષુ ત્રિક

વળી આ સિદ્ધાચલજીની પુનિત ભૂમિમાં તળાજા નિવાસી શા. શામજીભાઈ તેજાજી વડાસણ નિવાસી પ્રેમચંદ મોહનલાલ તથા જામનગર નિવાસી શા ગુલાબચંદ શામજીભાઈ એ ત્રણે મુમુક્ષુઓ, પોતે સર્વે સ્વજન સંબંધીઓને સમજાવીને અત્રે ભાગવતી દીક્ષા ગ્રહણ કરવાના હેતુથી આવી પહોંચ્યા હતા. વૈરાગ્ય ભાવનાથી તેઓનાં હૃદય તરબોળ બન્યાં હતાં. જે ભાગ્યવંતોના હૃદયોમાં ગુરૂદેવની વાણી અને વૈરાગ્ય ઓતપ્રોત થયો હોય તેવા મુમુક્ષુઓને સંસારમાં એક ક્ષણનો પણ નિવાસ દુઃખકર લાગે છે. તેથી આ ત્રણેય આત્માઓ વૈરાગ્યભાવનાથી ઉભરાતા અનગાર બનવા સજ્જ થયા.

સંઘવી જીવાભાઇ પ્રતાપસી આદિ સદ્ગૃહસ્થોને ચરિત્રનેતા તરફથી આ વાતની જાણ થતાં ઘણાજ હર્ષિત થયા. કારણકે પોતે સંયમની સાધના અને આરાધના આત્મકલ્યાણના સાધનરૂપ માનતા. પોતે સંયમ ન ગ્રહી શકે પરન્તુ તેના ગ્રાહકોને અનુમોદન આપવું અને તે દીક્ષા પ્રસંગને બની શકે તેટલા ઠાઠમાઠથી ઉજવવો એ પણ આવતા ભવમાં જલદી દીક્ષા પામવાનું મુખ્ય સાધન છે. આ બધી વાત પોતે સારીપેઠે સમજતા હોવાથી એ પ્રસંગને અત્યંત ઠાઠથી ઉજવવા સજ્જ થયા. હાથી, ડંકો, નિશાન, રાજ્યસાલો વગેરેથી સુશોભિત

એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. ત્રણે મુમુક્ષુ હાથી ઉપર બીરાજમાન થયા હતા. અને છુટે હાથે લક્ષ્મીની ચંચળતાને સુચવનું વાર્ષિદાન આપી રહ્યા હતા, વરઘોડો ગામમાં ફરીને તળેટી ઉતર્યો હતો, તળેટી ઉપર બાંધેલા ભવ્ય મંડપમાં ત્રણે મુમુક્ષોઓને ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ આચાર્ય દેવના વરદ હસ્તે સંવત ૧૯૮૫ના માહ વદ ૧૩ના શુભ દિવસે દીક્ષાપ્રદાન કરવામાં આવી હતી, શામજીભાઈનું નામ મુનિશ્રી સુરેન્દ્રવિજયજી રાખ્યું, પ્રેમચંદભાઈનું નામ મુનિશ્રી પદ્મવિજયજી રાખ્યું, અને ગુલાબચંદભાઈનું નામ મુનિશ્રી સત્યવિજયજી રાખી અનુક્રમે તેમને મુનિરાજ શ્રીમદ્ ગંભીરવિજયજી મહારાજના કીર્તિ વિજીના અને મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા; ખરેખર આ ત્રણેય મુમુક્ષુ પૂર્ણ ભાગ્યવંતતો ગણાય કારણ કે, તરણ તારણ મહાપ્રભાવક શ્રી શત્રુંજય તીર્થ શાન્તમૂર્તિ સદ્ધર્મોપદેશક વ્યા. વા. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્વિજયલબ્ધિસૂરિશ્વરજી મહારાજ જેવા ઉપકારી ગુરૂદેવ, અને પતિતપાવની શ્રેય પન્થ પ્રદર્શિની શ્રીમતી ભાગવતી દીક્ષાનો સ્વીકાર એ ત્રિવેણીનો સંગમ અજબ સુરવેલ જેવો સહુના દિલને આકર્ષી રહ્યો હતો. વરઘોડામાં શામજીભાઈના ધર્મપત્નિ સાંકળીબેને તથા ગુલાબચંદભાઈના ધર્મપત્નિ લક્ષ્મીબેને દીક્ષાના ઉપકરણની છાબ ઉપાડી પોતાના પતિને સંયમ પથેવાળી આરિત્રરાગની અજબ છાપપાડી હતી. કુંડથી ભગવાનદાસ હાલાભાઇ તથા તે ત્રણે મહાનુભાવોના સગાસબંધીઓએ આ દીક્ષામાં હર્ષથી ભાગ લીધો હતો.

પ્રકરણ ૨૬ મું.

વિહાર અને વડીદીક્ષા

પાલીતાણાથી વિહાર કરી ચરિત્રનાયક આદિ મુનિમંડળ સીહોર સંઘના અત્યંત આગ્રહથી ત્યાં સસત્કાર પધાર્યા. સાત દીક્ષિતોની યોગોદ્વહનની ક્રિયાઓ અત્રે શરૂ થઈ. વડીદીક્ષા આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે અત્રે આપવામાં આવી. સીહોરના જૈનસંઘે આ પ્રસંગે સમોવસરણની રચના, વાસણના માંડવા વિગેરેની સુંદર રચના કરી અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ પૂજા, પ્રભાવના ઘણીજ ધામધુમપૂર્વક કરી, શાસન શોભામાં અત્યંત વધારો કર્યો હતો.

કુંડલાની વિનતિ

અત્રેથી વિહાર કરી ચરિત્રનાયક સપરિવાર ઉના, દીવ, અજારા વિગેરે તીર્થને જુહારવાની ભાવનાથી તે દિશા તરફ પ્રયાણ કર્યું. પ્રથમ

મહારાજશ્રી દાઠા, ટાણા, મહુવા વિગેરે ગામોમાં ચેલોને જુહાર જાહેર પ્રવચનોદ્વારા અનેક જૈનજૈનેતરોના જીવનને સુધારતા રાજુ ગામમાં પધાર્યા. આ સમયે સાવરકુંડલાના સંઘને જાણ થતાં તેઓ એકત્રીત થઇ ચતુર્માસની વિનતિ માટે આવી પહોંચ્યા. આવેલ ગૃહ સ્થોએ કુંડલાની ધાર્મિક પરિસ્થિતિ ચરિત્રનાયકને જણાવી. અને ક જણાવ્યું કે, એરબાજુ ઉપર આવેલા કુંડલા જેવા ગામમાં આપ જે નિઃસ્પૃહી અને વિદ્વાન્ મહાત્મા પધારે તો જરૂર હમારો ઉદ્ધાર થાય કુંડલાની જૈનજનતા ત્રણ ફીરકામાં વહેંચાયલી છે. કેટલાક લોંક ગચ્છના કેટલાક અંચલગચ્છના અને માત્ર ગણ્યાગાંઠયા તપગચ્છ અનુયાયીઓ છે. જો કે આ બધી જનતા મૂર્તિપૂજકજ છે. સૌ એક ઠેકાણે ક્રિયા કરવાવાલા છે. માત્ર પર્વના દિવસોમાં પોતાના ગચ્છની ક્રિયા સાચવી લે છે. આ ત્રણે ફીરકામાં ખાસ કોઇ કદાગ્રહી નથી.

વિનતિનો સ્વીકાર

આ સંઘની પરિસ્થિતિથી ગુરૂદેવને વાકેફ કર્યા. વિનતિ કરવામાં ત્રણેય ફીરકાના આગેવાનો હતા. ત્રણેય ફીરકાનો ઉત્સાહ અમંદ હતો. ઘણી જોરશોરથી વિનતિ ચાલી. જ્યાંસુધી વિનતિનો સ્વીકાર ન થય ત્યાંસુધી ખાવું પણ નહિ એવો સત્યાગ્રહ કર્યો. આ બધું જોઇ અંતે લાભાલાભનો વિચાર કરી ચાતુર્માસની હા પાડી. અને જણાવ્યું કે, હાલતો ઉના, દીવની યાત્રા માટે હમો જઇએ છીએ. કેટલાક ભાઉ કોએ ઉનાસુધી સાથે રહેવાનો નિર્ણય કર્યો. રાજુલાથી ત્રણકોશ દૂર ગયા કે અકસ્માત્ વિશાળ વ્યોમ મંડલમાં મેઘરાજાનીસ્વારી ગર્જના સાથે ચઢી આવી. રાત્રે ઝરમર ઝરમર વર્ષાદ પણ શરૂ થયો. ચરિત્ર-નેતાએ વિચાર કર્યો કે, વર્ષાદ પડવાથી નદીનાળાઓ ભરાઈ જશે. જીવાકુલ ભૂમિ થઈ જશે. આ વિચારો સાંજના પ્રતિક્રમણ બાદ ચાલતા હતા તેટલામાં રાજુલામાં રહેલા કુંડલાનો શ્રાવક વર્ગ આવી લાગ્યો. તેઓનાં અત્યંત આગ્રહથી તેમજ ક્ષેત્ર સ્પર્શના

બલવતી હોઇ ચરિત્રનેતાએ સાવરકુંડલા તરફ વિહાર લંબાવ્યો ભાવ-બીના અભ્યંતર સત્કારપૂર્વક પ્રવેશ થયો. સત્તર સાધુઓનો બહોળો પરિવાર વિશાળ ઉપાશ્રયના અભાવે સગવડતાથી એક ઠેકાણે રહી ન શકે તેથી વારૈયા છોટાલાલ કુંવરજીના આગ્રહથી ચરિત્રનેતા આદિ કેટલાક ઠાણાએ ચાતુર્માસમાં તેમના મકાનમાં નિવાસ કર્યો હતો. વ્યાખ્યાન અત્રેની વિશાળ ધર્મશાળામાં વંચાતું હતું. સંવત ૧૯૮૫નું ચાતુર્માસ થતાં અખિલ ગામની જૈન જનતા વ્યાખ્યાનરસમાં તરબોળ બની ત્રણેય પીરકાના બાળ યુવાન અને વૃદ્ધો કોઈપણ ભિન્નભાવ વિના અડગ શ્રદ્ધા અને ભક્તિથી ચરિત્રનેતાના વ્યાખ્યાનો સાંભળવા આવતા.

વ્રતોચ્ચારણ

કેટલાક ભાગ્યશાલીઓને આ વૈરાગ્યમય વાણીની ઉંડી અસર થવાથી બારવ્રત, ચતુર્થવ્રત, જ્ઞાન પંચમી વિગેરે વ્રતો ઉચ્ચર્યા હતા. ઘણાઓએ કંદમૂળનો, વાસીભોજનનો, રાત્રિભોજનનો વિગેરેનો ત્યાગ કર્યો હતો. કેટલાક બીલકુલ ઉપાશ્રયે પણ નહિ આવનાર હમેંશ આવતા થયા હતા, અને આનંદપૂર્વક પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયામાં ભાગ લેતા થયા હતા, કેટલાકોને મૂર્તિ વિષયની શંકાઓ હતી તે શંકાઓનું શાસ્ત્રના પાઠ અને યુક્તિદ્વારા નિરસન કરી ઘણાઓને પૂજામાં પણ જોડ્યા હતા.

ચિરસ્મરણીય બન્યું

કુંડલાના ચાતુર્માસમાં તપશ્ચર્યા પૂજા પ્રભાવના અને સ્વામિ-વાત્સલ્યો આદિ ધર્મ પ્રભાવનાના ઘણા કાર્યો થયા દર રવિવારે પબ્લીક સ્થાનોમાં જુદા જુદા વિષયો ઉપર ભાષણ થતાં હોવાથી જૈનેતર વર્ગને પણ ઘણોજ લાભ થયો હતો. સ્થાનકવાસીઓ પણ ભાષણમાં અચૂક લાભ લેતા હતા, સાવર કુંડલાની જનતાને સાચા ત્યાગી સાધુ-

ઓની પીછાણ થઇ એટલે આ ચોમાસુ હમેશને માટે ચીર સ્મરણીય બન્યું. સુદેવ સુગુરૂ અને સુધર્મની ઓળખાણ આપી ઘણા અધર્મીઓને સમકીત દાન કર્યું. રાયચંદ મત ઉપર તથા મૂર્તિ નિષેધકો ઉપર વારંવાર શાસ્ત્રના પાઠો તથા અકાટ્ય યુક્તિ દ્વારા એવું ચિંતન કરવામાં આવ્યું કે ઘણાએ મૂર્તિપૂજનમાં મક્કમ બન્યા. ખરેખર! ચરિત્રનેતાના પ્રભાવક પ્રવચનોએ કેઈક આત્માઓના હૃદયમાં રહેલ ગાઢ મિથ્યાન્ધકાર નાબુદ કર્યો. હજી સુધી ત્યાંની જનતા આ ઉપકારને ભૂલી નથી.

કચ્છી માવજીભાઇ

સાવર કુંડલામાં મુંબઇના ચાતુર્માસમાં ગુણાકૃષ્ટ થયેલ કચ્છી શા. માવજીભાઇ વંદનાર્થે આવ્યા. સંસારની અસારતા બતાવતી અને જ્ઞાનને વિકસિત કરતી ચરિત્રવિભુની દેશના સાંભળી તેઓ લક્ષ્મીની ચંચળતા સમજ્યા. પાપરંભથી મેળવેલ લક્ષ્મીનો સારા ક્ષેત્રમાં વ્યય કરાયતો તે પુણ્યનો હેતુ છે. ધર્મ બેન્કમાં જમા કરાયેલી લક્ષ્મી હજારગુણી વીશગુણી આવતા ભવમાં પાછી સોંપે છે. માવજીભાઈ ધર્મપરાયણ તો હતાજ તેમણે પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવાની પોતાની ભાવના દર્શાવી.

સાચી સલાહ

કુંડલાથી ત્રીસેક કોશ દૂર પ્રાચીન અને ચમત્કારી ઉના અજારા દીવ દેલવાડા આદિ પુનિત તીર્થો આવેલા છે જેનો મહિમા અપરંપાર છે; જે તીર્થોમાં પ્રાચીન સમયમાં પૂજ્ય મહર્ષિઓ વિચરેલ છે. સમ્રાટ અકબર બાદશાહને દયાનો પાઠ ભણાવનાર જગદ્ ગુરૂ શ્રીમદ્ વિજય હીરસૂરિજી મહારાજનું ઉના સ્વર્ગવાસ ક્ષેત્ર છે. જ્યાં હજારો હજુર અનેક પ્રકારના ચમત્કારો ખ્યાતિ પામેલા છે. આવા અનુપમ તીર્થોની યાત્રા કરવા ચરિત્રનેતા ઉત્સાહી હતા એટલે ચરિત્રવિભુએ માવજી-

ભાઈને તે તીર્થોનો સંઘ કાઢી પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવા સલાહ આપી.

સંઘ પ્રયાણ

લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવાના અનેક સુક્ષેત્રો છે; પરન્તુ જે સમયે જે ક્રિયામાં વિશેષ લાભ અને ઉત્સાહ પોતાને માલુમ પડે એમાં એનો સદ્વ્યય કરવો એ ઉચિતજ છે. સંઘ કાઢવાથી અનેક જૈનો જાત્રામાં જોડાય, દરેક ગામોની યાત્રા કરે, તીર્થ ભેટવાની અપૂર્વ ભાવનાથી વિપુલ કર્મ નિર્જરા થાય અનેક ગામડાઓમાં ફેલાયલી ધર્મ શિથીલતાને સદ્ગુરૂઓ પોતાની અમુલ્ય વાણી દ્વારા દૂર પણ કરતા જાય અનેક લોકો સંઘની અનુમોદના કરી જૈનધર્મની પ્રાપ્તિ આવતા ભવ માટે સુલભ કરે છે વિગેરે અનેક લાભો સંઘ કાઢનારાને પ્રાપ્ત થાય છે. ચરિત્રનાયકનો સચોટ ઉપદેશ સાંભળી પોતે તે તીર્થોનો સંઘ કાઢવા પ્રેરાયા. સાવર કુંડલાની જૈન જનતામાં ધર્મ કાર્યો પ્રતિ ઉત્સાહ પ્રેમ અને ભક્તિ અજબ જાગૃત થઈ હતી, એટલે ત્યાંની જૈન જનતાએ સંઘની શોભા કેવી રીતે વધે. લક્ષ્મીનો વ્યય કરનાર ભાગ્યવંતની ભાવના પણ વૃદ્ધિને પામે અને સૌ કોઇ નિર્વિઘ્ને તીર્થયાત્રા કરે તે માટે સેવા ભાવિ દલીચંદભાઈ, મણીભાઇ તથા અમીચંદભાઇ છોટાલાલ બરૈયા વિગેરે સદ્ગૃહસ્થોને યોજ્યા હતા. ભારે ઠાઠથી ચરિત્રવિભુની છાયા નીચે અજારા પાર્શ્વનાથની યાત્રા માટે સંઘ નીકળ્યો, જેમાં સારો સમુદાય એકઠો થયો હતો. વચમાં આવતા ગામોમાં સ્થિરતા થતી, દરેક ગામનો સંઘ ભાવભીનો સત્કાર કરતો, ઘણે ઠેકાણે ચરિત્રવિભુના પ્રભાવિક પ્રવચનો થતાં હતાં, દરેક ગામમાંથી નવા યાત્રાળુઓ પણ જોડાતા હતા.

ઉનામાં પ્રવેશ

આ પ્રમાણે વિહાર કરતા ઉના ગામમાં સસંઘ ચરિત્રનેતાનો પ્રવેશ મહોત્સવ થયો, ઉના દેલવાડા અજારા અને દીવની યાત્રાએ કરી સૌ કોઇના હૃદય આનંદથી નાચ્યાં. ચરિત્રનેતાની પણ આશા

હતું. એકદમ ઝેરીવાતાવરણ ફેલાયું હતું. દેવગુરૂ અને ધર્મની નિંદામાં સૌ કોઈ પડી ગયા હતા. ત્યાગી અને ત્યાગમાર્ગની જબ્બર અવહેલના થઈ રહી હતી.

પાટણની પ્રભુતા—

પાટણ શહેર વર્ષો પહેલા પ્રભુતા અને ઐશ્વર્યની પરાકાષ્ટાએ પહોંચી ચૂક્યું હતું. પાટણની સમૃદ્ધિ અને ઉપકારજીવી ધર્મનિષ્ઠ જનતા પણ અસામાન્ય માનનીય ગણાતી. ધર્મોન્નતિ ફેલાવવામાં, ધર્મ ઉપર આવતા જુલ્મી આક્રમણો અટકાવવામાં અને નિરાશ્રિત દુઃખી દીનોના અવલંબનમાં પાટણની ધર્મપરાયણ જનતા સૈકાઓ પહેલા પહેલે નંબરે આવતી, પાટણની નૃપસભાઓમાં અનેક શાસ્ત્રાર્થો પણ થતા અને યોગ્ય ન્યાય પણ અપાતો આ શહેરમાં અનેક જિનાલયો અદ્યાપિ પણ વિદ્યમાન છે તેમાં બીરાજમાન પ્રતિમાઓ ઘણીજ દર્શનીય અને રમણીય છે. કલિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજશ્રીના અને પરનારી સહોદર કુમારપાળ ભૂપાલના પાદારવિન્દથી પવિત્ર થયેલ પાટણ શહેરની પ્રજા ધર્મપ્રભાવના કરવામાં અજબ રીતે દળેલી હતી:

ઉદય પછી અસ્ત—

ઉદય અને અસ્ત એક પછી એક ક્રમિક સર્જાયેલા છે. દુન્યવી ાઈપણ ઈષ્ટ કે અનિષ્ટ પદાર્થોનો સંયોગ કે વિયોગ કાયમી રહેતોજ થી. અસ્મિતાની કાળી રેખાઓ લલાટમાં ધારણ કરતો માનવગણ ગ અસ્ત થયો. કદીયે ઉચ્ચસ્વરે ન બોલતાં પ્રાર્થનામય જીવન નરનારા સુખસાહીબીને સેંકડો કોશ દૂર વસાવી નિરાશ થઇ બેઠેલા ાસો ઉન્નત અને સમૃદ્ધ પણ બન્યા. એ કુદરતના ન્યાયદોરને ઉલ્લં- કોનું સમર્થ નીવડી શકે? સાંજ પડતા સંધ્યાના રાગો ગગનપટ અજબરીતે ઓપે છે. તેજ વ્યોમમંડળ અન્ધકારની શ્યામ

ઘણે વખતે ફળીભુત થતી હોવાથી તેમનું હૃદય પણ અમાપ આનંદથી ઉભરાયું. અત્રે પાંચ દિવસની સ્થિરતા થઇ અત્રેના તીર્થ આશ્રિત નવીન સ્તવનો પણ બનાવ્યા. સંઘ જમણ પૂજા પ્રભાવના વિગેરે ધર્મકાર્યો સારા પ્રમાણમાં થયાં માવજીભાઇએ પોતાની શક્તિ પ્રમાણે દહેરાસર ઉપાશ્રય વિગેરેમાં મદદ કરી પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કર્યો.

કુંડલા પ્રતિ પ્રયાણ

તે પુનીત તીર્થોની યાત્રા કરી ચરિત્રનેતા વિશાલ મુનિમંડળ સહિત સાવરકુંડલા પ્રતિ વિહાર કરી ચુક્યા. નીકળેલ સંઘમાં દલીચંદભાઇ મણીભાઈ વિગેરે ભાઇઓએ ઘણીજ ભક્તિ બજાવી સંઘની વ્યવસ્થા સાચવવામાં પણ તેઓની મહેનત અનુકરણીય હતી. ભવ્ય સત્કારથી ચરિત્રનેતા અને શ્રાવકવર્ગ કુંડલા પધાર્યા.

પાટણ પ્રતિ પ્રયાણ

લક્ષ્મીની ચંચળતા સમજી અઢળક લક્ષ્મીનો વ્યય કરી ભદ્રેશ્વર તીર્થની સેંકડો માનવીઓને યાત્રા કરાવનાર ઉદ્યાપન મહોત્સવ આદિમાં હજારો રૂપીયા ખર્ચી જૈનશાસનને શોભાવનાર સંઘવી શ્રી નગીનદાસ કરમચંદ તેમજ શ્રી સિદ્ધાચળજીનો સંઘ કાઢી લાખોનો ખર્ચ કરનાર સંઘવી જીવાભાઈ પ્રતાપસીની આગ્રહભરી વિનતિને સ્વીકારી ચરિત્રવિભુએ સપરિવાર પાટણ પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું. વચમાં પુનીત તીર્થ શ્રી સિદ્ધાચલજીની યાત્રા પણ કરી. પાટણ જવાની ઉતાવળ હોવાથી ત્યાં વધુ ન રોકાતાં તરતજ વિહાર કરી ભવ્ય સત્કારથી સત્કારાતા અને વીરવાણીનો સંદેશ પાઠવતા ઉગ્ર વિહારથી પાટણ નજીક આવેલ કુણઘેર મુકામે આવી પહોંચ્યા. વચવચમાં પાટણના સદ્ગૃહસ્થો ચરિત્રવિભુના દર્શનાર્થે આવતા અને પાટણમાં જલદી પધારવા વિનતિઓ પણ કરતા. ત્યાંની જનતામાં દીક્ષા વિરૂદ્ધના કાયદાઓએ સ્થાન લીધું

૧. એકદમ ઝેરીવાતાવરણ ફેલાયું હતું. દેવગુરુ અને ધર્મની નિંદામાં ા કોઈ પડી ગયા હતા. ત્યાગી અને ત્યાગમાર્ગની જબ્બર અવહેલના ઈ રહી હતી.

પાટણની પ્રભુતા—

પાટણ શહેર વર્ષો પહેલા પ્રભુતા અને ઐશ્વર્યની પરાકાષ્ટાએ પહોંચી ચૂક્યું હતું. પાટણની સમૃદ્ધિ અને ઉપકારજીવી ધર્મનિષ્ઠ જનતા પણ અસામાન્ય માનનીય ગણાતી. ધર્મોન્નતિ ફેલાવવામાં, ધર્મ ઉપર આવતા જુલ્મી આક્રમણો અટકાવવામાં અને નિરાશ્રિત દુઃખી દીનોના અવલંબનમાં પાટણની ધર્મપરાયણ જનતા સૈકાઓ પહેલા પહેલે નંબરે આવતી, પાટણની નૃપસભાઓમાં અનેક શાસ્ત્રાર્થો પણ થતા અને યોગ્ય ન્યાય પણ અપાતો આ શહેરમાં અનેક જિનાલયો અદ્યાપિ પણ વિદ્યમાન છે તેમાં બીરાજમાન પ્રતિમાઓ ઘણીજ દર્શનીય અને રમણીય છે. કલિકાળ સર્વજ્ઞ શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજશ્રીના અને પરનારી સહોદર કુમારપાળ ભૂપાલના પાદારવિન્દથી પવિત્ર થયેલ પાટણ શહેરની પ્રજા ધર્મપ્રભાવના કરવામાં અજબ રીતે દઝેલી હતીઃ

ઉદય પછી અસ્ત—

ઉદય અને અસ્ત એક પછી એક ક્રમિક સર્જાયેલા છે. દુન્યવી કોઈપણ ઈષ્ટ કે અનિષ્ટ પદાર્થોનો સંયોગ કે વિયોગ કાયમી રહેતોજ નથી. અસ્મિતાની કાલી રેખાઓ લલાટમાં ધારણ કરતો માનવગણ પણ અસ્ત થયો. કદીયે ઉચ્ચસ્વરે ન બોલતાં પ્રાર્થનામય જીવન ગુજારનારા સુખસાહીબીને સેંકડો કોશ દૂર વરાવી નિરાશ થઇ બેઠેલા કંગાલો ઉન્નત અને સમૃદ્ધ પણ બન્યા. એ કુદરતના ન્યાયદોરને ઉલંઘવા કોણ સમર્થ નીવડી શકે ? સાંજ પડતા સંધ્યાના રાગો ગગનપટ ઉપર અજબરીતે ઓપે છે. તેજ વ્યોમમંડળ અન્ધકારની શ્યામ

સાહીથી બીયામણું અને કાળુંભમ્મર બને છે. ટુંકમાં ચાલતી પર
સહુની થાય જ છે. એજ ધર્મની પરાકાષ્ટાએ પહોંચેલું પાટણ આ
કલેષિત વાતાવરણથી કેવી દુઃખદ સ્થિતિ અનુભવી રહ્યું છે?

<u>વિરુદ્ધઠરાવ—</u>

પાટણની જનતામાં કેટલાક ધર્મદંભીઓ તરફથી જાણીને
ઝેરીપવન કમ્પાઉન્ડરમાં ફુંકીફુંકીને ભરવામાં આવ્યો હતો. કેટલી
જનતા તો ઉંધે રસ્તે દોરવાઇ પણ ગઇ હતી. પૂજ્યતમ સાધુ સં
અને તારક ત્યાગી વર્ગ તરફ તે ઝેરના કેફથી મુંઝાયેલી જનતાએ વૈર
ક્રોધ કેળવ્યો હતો. અને આપખુદીથી કોઇ ગીતાર્થ ગુરુની સલ
લીધા સિવાય જિનેશ્વરોની આજ્ઞા લોપક એક ઠરાવ કેટલાકોએ ભે
થઇ કરી બેસાડ્યો. જે ઠરાવ ત્યાગમાર્ગે વળનારને અત્યંત વિઘ્ન
હતો. તે ઠરાવ એ હતો કે કોઇપણ વ્યક્તિ સંસારનો પરિત્યાગ કર
ઇચ્છે તો તે પાટણના શ્રાવકસંઘની આજ્ઞા મેળવ્યા પછી એ સંસ
ત્યાગ કરી શકે, અને કોઇપણ સાધુ કોઈ વ્યક્તિને શ્રાવક સંઘની રજ
સિવાય પાટણમાં દિક્ષા આપી શકશે નહિ અને આપશે તો તેમ
તરફથી સંઘ બહાર કરવામાં આવશે. અમુક શ્રાવકોનું ટોળું ભેગું
સંઘના નામે ધર્મને વ્યાઘાત પહોંચાડનારો ઠરાવ કરે એ ધર્મીને સ
સાલે એ સ્વભાવિક છે. કેટલાક ભોળા શ્રાવકોને ભરમાવી સહીઓ
લીધી, પરન્તુ જેના હૃદયમાં પ્રભુના આગમનો અને આજ્ઞાનો સાચો પ્રે
અને શ્રદ્ધા હતી તેવા ધર્મશ્રદ્ધાલુ શ્રાવકો આ કાયદાથી હચમચી ઉઠ્યા
અને એ કાયદાને જરાપણ મચક ન આપતાં તેમનાથી અલગ રહેવાનું
પસંદ કર્યું. તે ઠરાવનો જાહેર વિરોધ પણ કર્યો.

જેઓને આપણે પૂજ્યતમ માનીએ છીએ, પરમોપકારી માનીએ
છીએ, જેઓના ચરણમાં આપણું શીર ઝુકાવીએ છીએ, એવી ઉચ્ચ
કક્ષાએ ઉજ્જ્વલજીવન જીવનાર સાધુસંસ્થા પાસે આ આપણી આજ્ઞા
કે ફરમાન મનાવવાના કોડ સેવવા એ આશ્ચર્ય સિવાય બીજું કાંઇ નથી.

જેઓ નાપાક જીવનવાળા અઢારે પાપસ્થાનકોને સેવનારા તુચ્છ મનુષ્યો પોતાના સ્વાર્થ માટે તરણતારણ જીનેશ્વરોની આજ્ઞાને ઠોકરે ચઢાવે એ ખરેખર જીવતા બળીમરવા જેવું છે. જ્યાં જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞા છે ત્યાંજ સંઘત્વ છે. પ્રભુની આજ્ઞા સિવાયના હજારો શ્રાવકો શ્રાવિકાઓ, સાધુ સાધ્વીઓ એ સાચો સંઘ નથી. પરન્તુ ભલે જીનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને શિરસાવન્દ્ય રાખનાર એક શ્રાવક એક શ્રાવિકા એક સાધુ અને એક સાધ્વી હોય એજ ખરો સંઘ છે.

...બે વિભાગ—

પાટણના સંઘમાં બે વિભાગ પડયા. એક પ્રભુ આજ્ઞાને શિરોમાન્ય ...ં રાખનાર અને બીજો પ્રભુ આજ્ઞાની દરકાર કર્યા વિના જમાનાની ... આજ્ઞાને પાલન કરનાર, પ્રભુ આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલનારા વર્ગ સોસાયટી પક્ષમાં જોડાયો જ્યારે તેનાથી વિપરીત ચાલનાર યુવકસંઘના પક્ષમાં જોડાયો. યુવકમંઘવાળાઓ ત્યાગી ગુરૂઓની છડેચોક નિંદા કરવા લાગ્યા. હાથા સિવાય કુહાડી કાંઇ કામ કરી શકતી નથી. પ્રભુના શાસનને કુઠારઘાતની આ પ્રવૃત્તિમાં અને ધર્મ વિરૂદ્ધ દીક્ષાના ઠરાવમાં સાધુવેષને લજવનાર અમુક સાધુઓ પણ હાથા રૂપે હતા. આવી વિલક્ષણ અને ધર્મનિંદક યુવકસંઘની પ્રવૃત્તિ જોઇ શ્રદ્ધાળુ વર્ગ મનમાં ઘણોજ દુભાયો. ...ર્મદીનોને ધર્મોન્નતિની કાંઇ પડી નથી. ત્યાંનો શ્રદ્ધાળુ વર્ગ, 'શાસન...ીક સંઘના નામે ઓળખાતો ' ખુબજ મક્કમ બન્યો. વિરોધી તરફથી ...ાવતા આક્રમણો અને અગવડતાનો સામનો કરી પોતે અલ્પ સંખ્યામાં ...ા છતાં ધર્મ ઝનુનના ટેકાથી ધર્મનું રક્ષણ કરવામાં કટીબદ્ધ બન્યો.

શાસનરમીક સંઘના આગેવાનો સંઘવી નગીનદાસ કરમચંદ લહેરૂ-મઘરવાલા, જેસંગભાઈ પ્રેમચંદ, ભોગીલાલ હાલાભાઈ, ભોગીલાલ વિગેરે ઘણા આગેવાનોએ એકત્રિત થઇ વીચાર્યું કે હવે આપણે ...ા આંગણે શાસનનું રક્ષણ કરી શકે એવા વિદ્વાન્ અને પ્રખરવક્તા ...ં મહારાજને આગ્રહભરી વિનતિ કરી લાવવા જોઇએ. આ

વિચારમાં સૌ એક બન્યા પછી આચાર્યશ્રીને કુંડલા મુકામે કરવા ગયા હતા અને ચરિત્ર વિજયે પણ શાસન રક્ષાનું કા વિનતિનો સ્વીકાર કર્યો હતો.

નિર્વિઘ્નપ્રવેશ—

પહેલાં જણાવી ગયા મુજબ ચરિત્ર વિજુ પાટણ નજી આવી પહોંચ્યા હતા. આ સમાચાર મળતાં વિશાળ સંખ્યા વન્દનાર્થે આવ્યા હતા. ત્યાં પૂજા તથા સ્વામિવાત્સલ્ય આવ્યાં હતાં, પાટણની સઘળી પરિસ્થિતિથી ચરિત્રનેતા થયા. જો કે આપણા ચરિત્રનેતાની પ્રકૃતિ વિકટ પ્રસંગોમાં પણ છે. પરન્તુ ધર્મ વિરુદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ જોતાં જરૂર જુસ્સો ઉત્પન્ન થાય છે. પંજાબની વીર ભૂમિમાં શાસ્ત્રાર્થો અને વિ આક્રમણોના અનેક પ્રસંગો ચરિત્રનેતાએ વટાવેલા હતા એટલે અને મક્કમ રહે એ સ્વભાવિક છે. સત્ય ભાવિના અને પ્રભુ આજ્ઞાનો પ્રચાર કરવો આ બે સદ્ગુણો પોતાને વ આવતી કાલે આચાર્યશ્રીનો પ્રવેશ થશે એવા સમાચાર ફેલાત હૃદયોમાં (વિરોધી સિવાય) આનંદની ઉર્મીઓ ઉછળી રહ આચાર્ય મહારાજશ્રીનું આગમન સાંભળી વિરોધી વર્ગ હૃદયમાં બળવા લાગ્યો. કેટલાક યુવકો તો ઉન્મત્તતા ભરી કરવા લાગ્યા. આવતી કાલના પ્રવેશમાં ભંગાણ પાડવા શક્ય કરી ચૂકયા. પરન્તુ સૂર્યની સામે ધૂળ નાંખનાર પોતાની ધૂળથી ભરે છે એ કહેવત આ સ્થળે સત્ય ઠર્યો, સર્વ નાસીપાસ થયેલા તેઓના હાથ નીચા પડ્યા. શાસન રસીક સં સંખ્યામાં હોવા છતાં ત્યાગી ગુરૂઓની ભક્તિ અને શાસન ફેલાવવા સ્થિરહૃદયી બન્યા. અખિલ પાટણ શહેરને એક જ રાતમાં કમાન, માંડવાથી અને રેશમી જરીના કાપડોથી શણગારી દેવનગરી બનાવી દીધું. અમદાવાદથી આવેલ મુરતકાબેંડના મધુર અ

પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ.

(પાટણના ચાતુર્માસમા લેવાયેલા ફોટો)

આખુંય પાટણ ગાજી ઉઠયું, એવીરીતે ચરિત્રનેતાએ પોતાના અહોળા શિષ્ય પરિવાર સાથે નિર્વિઘ્ને પ્રવેશ કર્યો. અને થંભણાજીની ધર્મશાળામાં ઉતર્યા. વ્યાખ્યાન પીઠ ઉપર બીરાજી ગંભીર ધ્વનિથી સ્વપર કલ્યાણકારી દેશના આપી જે સાંભળી શ્રોતાજનોને અપૂર્વ આનંદ થયો.

કુદરતની બલિહારી—

વર્ષો પહેલા આજ પાટણ શહેરમાં ચરિત્ર નાયકના ઉપદેશથી જૈન જ્ઞાતિનો ઝઘડો પતો હતો અને સંઘ એકમેક થયો હતો એજ પાટણમાં આજે ધાર્મિક વિરોધ ઉભો થતાં બન્ને પક્ષને પ્રભુ મહાવીરની વાણીનો અદ્‌ભુત પ્રભાવ સમજાવવા ચરિત્ર નાયકનું આવવું થયું એ પણ કુદરતની બલિહારીજને ?

આચાર્ય મહારાજની વિદ્વત્તા અને શાન્ત પ્રકૃતિ માટે ઉભય પક્ષને માન હતું. પરન્તુ એક ધર્મ વિરોધી પક્ષ અને બીજો શાસન રસીક પક્ષ આ બન્નેનો મેળ અશકય તો હતોજ છતાં ઉપકાર બુદ્ધિથી ઉન્માર્ગે જતા તે વિરોધ પક્ષને માર્ગસ્થ બનાવવાના શુભાશયથી પોતે મધ્યસ્થ સ્થાનમાં ઉતર્યા હતા. બન્ને પક્ષની જનતા અવાર નવાર આવવી શરૂ થઇ. દેશનાના પ્રવાહથી ઉભય પક્ષ આકર્ષાયો સૌ કોઇ વ્યાખ્યાનમાં ચર્ચાતા વિષયોમાં રસ લેતા થયા.

વ્યાખ્યાન સાંભળવાથી કેટલાકો એટલું તો સમજ્યા કે ત્યાગ એ સર્વ શ્રેષ્ઠ આત્મ કલ્યાણનો ધોરી પંથ છે અને તેનો વિરોધ કરવો એ આત્મ દ્રોહ કરવા બરાબર છે. કેટલાક કદાગ્રહીઓએ પોતે માનેલું સાચું છે એમ માની પોતાનું પકડેલું પુચ્છ છોડયું નહિ. કેટલાક સરલાશયી સજ્જનો પોતાની ભૂલ કબુલ પણ કરી ગયા હતા.

જુદા જુદા વિષયો ઉપર ચર્ચા—

એક માસની દેશનામાં જુદા જુદા વિષયો ઉપર અકાટ્ય યુક્તિઓ દ્વારા ઘણું વિવેચન કર્યું. વીતરાગ દેવની આજ્ઞા અને તેની મહત્તા,

ગય કોને કહેવાય ! સંઘ અને વીતરાગ દેવની આજ્ઞા એ ઉત્થાપને કે
સંકલના દ્રોહ, ત્યાગનો વિરોધ, ત્યાગીઓની હેલના કેવી ભયંકર
દશાનો અનુભવ કરાવે છે, દુઃખ અને સુખના નિદાનો, કર્મના ભયંકર
વિપાકો, જૈનાચાર્યની ફરજ ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપકોની ભયંકર દશા, ધર્મ પર
વખતે મૌન પકડી શાન્તિનો ડોળ કરવો એ શાસનનો દ્રોહ છે વિ.
અનેક વિષયો ઉપર શાસ્ત્રના પાઠો અને સચોટ અસરકારક દૃષ્ટાંતો
ચરિત્ર નાયકે પાટણની જનતાને તત્ત્વાવબોધ કર્યો પરન્તુ લસણ
કસ્તુરીનો ચાહે તેટલો પાસ દેવામાં આવે તોપણ પોતાની દુર્ગંધ
તજતું નથી તેમ આચાર્યશ્રીનો હૃદયંગમ ઉપદેશ અને યુક્તિઓ
એ ગાઢ પ્રતિપંથી વર્ગના હૃદયમાં સ્થાન ન લીધું.

મક્કમ બન્યો—

શાસન રસીક સંઘ તો હમેશાના જુસ્સાદાર અને હમેશા પ્રમાણોથી ભરપુર ચરિત્ર નેતાના ચાલતા પ્રવચનોથી ઘણોજ મક્કમ બની ગયો. ચાહે તેવી દુન્યવી અગવડોને સહન કરી પ્રતિપક્ષ તરફથી આવતા ગમે તેવા આક્રમણોનો સામનો કરી પોતે વીર અડગ નમા દૃઢ હૃદયી બન્યો. શાસન રસીક સંઘના અત્યંત આગ્રહથી પાટણનું ચાતુર્માસ વખાર ના પાડે કર્યું. ચતુર્માસ પહેલાજ ચરિત્ર નેતાને હસ્તે શાસન ઉદ્યોતનાં ઘણાં કાર્યો થયા.

કાયદાનો ભંગ—

પહેલા આપણે જોઈ ગયા કે યુવકસંઘના કેટલાક યુવાનીઆએ પાટણમાં એવા પ્રકારનો ઠરાવ કર્યો હતો કે યુવકસંઘની આજ્ઞા સિવાય કોઈપણ દીક્ષા લઈ શકશે નહિ અને કોઇ આપી શકશે નહિ. કોઈ આથી વિરૂદ્ધ વર્તન કરશે તો તેને સંઘ બહાર મૂકવામાં આવશે અને તેમાં ભાગ લેનાર શ્રાવકો સાથે કોઈપણ જાતનો વ્યવહાર રાખીશું નહિ.

ઉપરોક્ત બીન જવાબદાર અને શાસ્ત્રથી તદ્દન અનભિજ્ઞ ક્તિઓ તરફથી થયેલો કાયદો કોઇપણ ધર્મી માણસ માનવા હરગીજ યાર ન થાય. કાયદો પાપને રોકનારો હોઇ શકે પરન્તુ ધર્મમાં ંતરાય કરનારો કાયદો સાચો જૈન સંઘ કદાપિ કરી ન શકે. શાસન સીક સંઘ તો મદ્યપોના મસ્ત ટોળાના આલાપની જેમ તેઓના આ ાનફાવતા ઠરાવને હકકારી કાઢતો.

આ પ્રસંગે તલાજા નિવાસી શા નંદલાલભાઈ તથા કુકરવાડાના ા મનસુખલાલ સંસાર ત્યાગ કરવાની ઉગ્રભાવનાથી ચરિત્રનેતાની છાયામાં આવી પહોંચ્યા. આ બન્ને ભાગ્યશાલીઓમાં આચાર્યશ્રીના મુંબઈના વ્યાખ્યાનથી દઢ વૈરાગ્ય જન્મ્યોજ હતો અને પૂર્ણ પરિચય વાળા હતા. તેઓએ ચરિત્રવિભુ પાસે દીક્ષાની યાચના કરી.

દીર્ઘદર્શી આચાર્યદેવે તે ઉભય મુમુક્ષુની પૂર્ણ મક્કમતા તપાસી તેઓને સાથે જણાવ્યું કે અત્રે સંયમ વિઘાતકોનો મોટો રાફડો છે, સંયમ લેવાના અભિલાષુકોને શિથિલ બનાવી પતન કરવાના ઉપાયો તેઓ યોજે છે. માટે તમો પુરા મક્કમ હો તોજ સંયમ અર્પી શકાય.

તે બન્ને યુવકોએ જણાવ્યું કે ગમે તેવી વિઘ્નમાળાઓ આવે તોયે હમો જરા ડગીશું નહિ હમારી આત્મકલ્યાણની ભાવનાને આપશ્રીની નિશ્રામાં જરૂર ફલીભૂત બનાવીશું.

શાસન રસીક સંઘ તો મક્કમજ હતો. વિરોધી વર્ગ તરફથા કંઇક સહન પણ કરવું પડશે એવી ખાતરી હોવા છતાંયે શાસન-પ્રભાવનાની તમન્નામાં તેવી ભિતીથી બેદરકાર હતો. શેઠ નગીનદાસ કરમચંદ તરફથી ચંબણાઇની વાડીના ભવ્યમંદિરમાં દીક્ષા નિમિત્તે અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ પ્રારંભાયો. આ પ્રસંગે આમંત્રણ પત્રિકાદ્વારા બહારગામના સેંકડો શાસન પ્રેમીઓને નોતર્યા.

સેંકડો શાસનપ્રેમીઓ શ્રી ભાગવતી દીક્ષાના મહોત્સવમાં આવી પહોંચ્યા આગન્તુક વર્ગ હર્ષમાં ગરકાવ થયો હતો કારણ કે વિરોધી-

ઓના ધમધળાક હેડે આચાર્યશ્રીના હસ્તે દીક્ષાનો સાવદ્ય તોડી કર ખુલા કરવાના હતા. હાથી વિવિધબેન્ડો શણગારેલા વિજેરથી ઘોડે દીક્ષા નિમિત્તનો એક ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યો હતો. દીક્ષાની છાબ નન્દલાલભાઈની છોકરીએ ઉપાડી હતી, તથા તેમના જમાઈ હાથી ઉપર બેઠા હતા. શહેરના ભવ્ય રસ્તામાં ફરી વરઘોડો સાગરના વડવૃક્ષના નીચે ઉતર્યો હતો. પૂજ્ય ચરિત્રનેતાના વરદહસ્તે હજારો માનવોની મેદિનીમાં બન્ને મુમુક્ષુઓને ચૈત્ર વદ પાંચમના દિને દીક્ષિત કર્યા. નંદલાલભાઈનું નામ મુનિશ્રી નંદનવિજયજી તથા મનસુખભાઈનું નામ મુનિશ્રી મહોદયવિજયજી રાખી અનુક્રમે પૂજ્ય આચાર્યશ્રી તથા મુનિરાજ શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

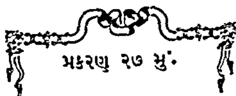
અંતે ચરિત્રનાયકે દીક્ષાની મહત્તા ઉપર પ્રકાશ નાખતું એક ભવ્ય પ્રવચન કર્યું હતું. તે દિવસે શ્રીફળની પ્રભાવના, શાંતિસ્નાત્ર તથા સ્વામિવાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યા હતા. આ પ્રસંગે બહારગામથી લગભગ બારસો માણસોએ આ દીક્ષા મહોત્સવમાં ભાગ લીધો હતો.

કોઈને આશા ન હતી—

આવો અદ્ભુત દીક્ષા મહોત્સવ પાટણના આંગણે નિર્વિઘ્ને ઉજવાશે એવી આશા કોઈને ન હતી. પરન્તુ ધર્મનાપ્રભાવે એ પ્રસંગ અભૂત પૂર્વ ઉજવાઈ ગયો. શાસન પ્રેમીઓએ આ પ્રસંગે પોતાની ચંચળ લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવામાં પાછીપાની ન કરી. જો કે વિઘ્ન વાદળીઓ સામાન્ય રીતે આવી, પણ તે શાસનદેવના પ્રતાપે સઘળી વીખેરાઈ ગઈ. દીક્ષા વિરોધકો ખૂબ ખીજાયા. દીક્ષા અટકાવવાના શકય ઉપાયો કર્યા પણ તે સઘળા નિષ્ફળ ગયા અને તેમના પૈસાનું નાહક પાણી થયું. હાથ નીચા પડયા. મીયાં પડયા પણ ટંગડી ઉંચી એ કહેવત અનુસાર થોડાક યુવાનીઆઓએ મીટીંગ ભરી દીક્ષાનો વિરોધ કર્યો પરન્તુ સત્ય વસ્તુને કોઈપણ જાતનો ભય હોતો નથી. સાચા

ધર્મગુરૂઓ એવી ચેષ્ટાથી જરાપણ ગભરાતા નથી પણ ઉલટા મક્કમ થાય છે. પાટણના આંગણે કોઈપણ સાધુ યુવકસંઘની આજ્ઞા સિવાય દીક્ષા નહિ આપી શકે એવું જે ઘમંડ હતું તે નબળું પડયું. આ પ્રમાણે ચરિત્રનેતાએ અનેક પ્રકારના પરીષહો સહન કરી શાસનની પ્રભાવના કરવામાં જરાપણ પાછીપાની ન કરી. પોતાના ઉપર આવતા અનેક પ્રકારના પ્રહારોની દરકાર કર્યા વિના મહાવીરપ્રભુની આજ્ઞાનું રક્ષણ કરવા તનતોડ પ્રયત્ન કરનાર સાચા ભાવાચાર્યો છે.

ઝવેરી મોતીચંદભાઈ—

ટણમાં ઉપરોકત બે ભાગ્યશાલીઓની દીક્ષા પ્ર બહારગામથી ઘણા માણસો આવ્યા હતા. તેમાં નિવાસી ઝવેરી શ્રીયુત્ જેચંદભાઈ દયાચંદ પણ સ ગ્રહણ કરવાને ઉત્કંઠિત થયેલા પોતાના પુત્ર મોતીચંદ સાથે આ હતા. તેમણે પૂજ્ય આચાર્યશ્રીને નમ્રભાવે વિજ્ઞપ્તિ કરી કે માગ પૂર્વના પુણ્યોદયથી સંયમગ્રહણ કરવાની તીવ્ર અભિલાષા ઉત્પન્ન છે. તે અભિલાષાને સફળ કરવા આપ સુરત પધારો તો ઘણુંજ કારણકે આ અપૂર્વ મહોત્સવ મારે મારા ઘર આગળેજ ઉજવ ભાવના છે. મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે તમો કહો છો એ બધી

ી છે. પરન્તુ હમારું ચોમાસુ અત્રે નક્કી જેવું છે. વળી સુરત ત્રેથી ઘણું દૂર છે તેમજ હાલ કટોકટીના મામલા વખતે પાટણને જરાપણ છોડી શકું એમ નથી. એટલે તમો સુરતમાં બીરાજતા આચાર્ય શ્રીમદ્ સાગરાનંદસૂરિજી મહારાજ પાસે હમારા નામથી દીક્ષા અપાવો તો હમોને કોઇપણ જાતનો વાંધો નથી. અત્રેથી લેવાને માટે મુનિ પ્રવીણવિજયજી વિગેરે સાધુઓને ખુશીથી મોકલીશું. જેચંદભાઈ પોતે સમજુ હોવાથી આચાર્યશ્રીની અગવડને ધ્યાનમાં લઇ એ વાત પોતે સ્વીકારી.

ટૂંક પરિચય—

ઝવેરી મોતીચંદભાઇ લગભગ ઓગણીસ વર્ષના હોઈ ભરયુવાનીના પ્રથમ પગથીએ ચઢી રહ્યા હતા. સુખ વૈભવો, એશઆરામ અને સાહી બીઓ પોતાની પાસે અઢળક હોવા છતાં તે બધીએ સામગ્રી સંયમને ભાવનાથી કારમી ભાસતી ધર્મી પિતાના સુયોગથી તેઓના જીવનમ બાલ્યવયથી અજબ ધર્મના સંસ્કારો રેડાયા હતા. પ્રભુપૂજા, ત આવશ્યકક્રિયા આદિ ધાર્મિક અનુષ્ઠાનોમાં સહર્ષ પોતાની બાલ્યવય હોવા છતાં મગ્ન રહેતા. ચરિત્રનેતાના સુરતમાં થયેલ ચાતુર્માસ દરમ્યાન વૈરાગ્યના અંકુરાએ ઉંડું સ્થાન લીધું હતું. ત્યાગી મુનિવરો પાસે જઇ ધાર્મિક અભ્યાસ કરવાની તેમને ઘણી ખંત હતી.

તેમના પિતાશ્રી જયચંદભાઇ અજોડ ધર્મ શ્રદ્ધાળુ અને સંયમ માર્ગના અત્યંત રાગી હતા. તેઓની ગર્ભ શ્રીમંતાઈ ઝળહળતી હતી. ઔદાર્યાદિ ગુણો પણ તેમની જીવનયાત્રામાં તરી આવતા હતા. વીશ હજારના ખર્ચે તેમણે સુરતમાં એક જૈનાનંદ પુસ્તકાલય બનાવી આપ્યું છે. બીજા પણ ધર્મ પ્રસંગોમાં યથાશક્તિ તેમણે પોતાનો ઉદાર હાથ લંબાવ્યો છે. તેઓ કર્મગ્રન્થ આદિ પ્રકરણ શાસ્ત્રના સારા જ્ઞાતા હતા.

પુત્ર રત્નની ભેટ—

પોતાના પુત્રે જ્યારે દીક્ષા ગ્રહણ કરવાની ભાવના પ્રગટ કરી ત્યારે તેમણે ચારિત્ર માર્ગમાં આવતા પરીસહો વિગેરેની સમજુતી આપી ચારિત્ર માર્ગ જેટલો ઉત્તમ છે તેટલોજ તેનો નિર્વાહ કરવો કઠીન છે સંયમ લીધા પછી તેનો ત્યાગ કરવો એ મહાન્ દુઃખનું કારણ છે વિગેરે ખૂબ વાતો કરી તેમની વૈરાગ્યની કસોટી કરી. પરન્તુ તેમને ઉત્તમ માર્ગમાંથી પતિત કરવાનો એક પણ અક્ષર ઉચ્ચાર્યો નહિ તેમની અતીવ દૃઢ ભાવના જોઇ તેમણે સંયમ સ્વીકારવાની વિના સંકોચે કાનીએ હા પાડી અને એ દીક્ષા મહોત્સવને પોતાના ગૃહાંગણે ઉજવવા તૈયાર થયા અહો ? દુઃષમ કાલમાં પણ પુણ્ય નિધાન વ્યક્તિઓ ત્યાગ ધર્મને ઉત્તમ માનનાર ભાગ્યશાલીઓ પોતે અઢળક ઐશ્વર્યના ધણી હોવા છતાંય પોતાના પુત્ર રત્નને શાસનના ચરણે સહર્ષ સમર્પણ કરે એ શું ઓછું આશ્ચર્ય ગણાય ? મોતીચંદ જેવા પુત્ર રત્નની જન્મ દાતા માતુશ્રી જસકોર બેનનો દીક્ષા પ્રત્યે સંપૂર્ણ સદ્ભાવ હોવા છતાં મોહને વશ થઇ દીક્ષાની વાત સાંભળતા ચોધાર આંસુએ રૂદન કરવા લાગ્યાં પણ એ પવિત્ર કાર્યમાં અંતરાય ન નાંખી એક સાચી માતા અને રત્નકુક્ષી તરીકેની ફરજ અદા કરી છે.

અભિનંદન પત્રિકા—

દીક્ષાના આગલા દિવસે અજીમગંજનિવાસી શ્રીયુત્ રાજા બહાદુર સિંહજી દુધેડીયાના પ્રમુખપણા હેઠળ સમૃદ્ધ અને સુખ સાહીબીમાં ઉછરતા તેમના મિત્ર મંડળે ભાવ ભીનું અભિનંદન પત્ર રાયચંદ દીપચંદની વિશાળ કન્યા શાળામાં સમર્પ્યું હતું. જે અત્યંત ભાવવાહી હોવાથી અત્રે આલેખાય છે.

માર્ગ અંગીકાર કરનાર ભાઇશ્રી મોતીચંદ જયચંદભાઇને
અભિનંદન પત્રિકા

ણ કરનાર—શ્રી સુરત જૈન વિસા ઓસવાળ યુવક મંડળ

ની પ્રસિદ્ધ કરનાર—કુસુમચંદ લલ્લુભાઈ ધરમચંદ

ધન્ય છે ? ધન્ય છે ? ઓ બાલ સાધુ તને ધન્ય છે ભર જુવાન વિલાસ અને વૈભવોનો ત્યાગ કરનાર, સંસારના મોહમાં નહિ નાર, જીંદગીના કૃત્રિમ સુખોને ઠોકરે મારનાર ઓ સાધુ પુરૂષ ધન્ય છે.

અને આ કોમલ વયમાં ચારિત્ર માર્ગ અગીકાર કરનાર, મુક્તિના થે વિહારનાર ઓ બાલ બ્રહ્મચારી તારો જય થાઓ વિજય થાઓ.

જીંદગીનું સાર્થક કરનાર ઓ આદર્શ યુવાન તને કેમ સંબો-એ ? કયા શબ્દોમાં સ્વાગત કરીએ ? જન્મ ભૂમિનું ગૌરવ વધારનાર ા પુણ્યાત્મા ? વીસા ઓસવાલ જ્ઞાતિના ઓ મુક્તાફલ ? આ તારા વાન બંધુઓને ત્હેં સાંભળેલ ત્રણ જગતના નાથનો સંદેશ સંભળાવજે મને તારા તેજમાં સર્વને ઢાંકી દેજે.

પુણ્ય પથે પ્રયાણ કરનાર ઓ મહાત્મા ? ત્હારા કુટુંબ ત્હારી ાતિ અને ત્હારા શહેરની કીર્તિ ત્હેં વધારી છે. ત્હારા પુનીત પગ-લાથી અમને પાવન કરજે. ત્હારા વચનામૃતનું અમને પાન કરાવજે. અને ત્હારા મુખ દર્શનનો લાભ અમને આપતો રહેજે.

ત્યાગ માર્ગ અંગીકાર કરનાર ઓ ત્યાગી ? વીતરાગની વાણી સંભળાવનાર ઓ વીરાગી ? તપ માર્ગે દષ્ટિવાળનાર ઓ તપસ્વી ! ત્હારૂં ચારિત્ર, ત્હારૂં ધ્યેય, ત્હારી ભાવના અને ત્હારૂં મનોબલ જોઇ અમારાં શીર તારા ચરણે ઝુકી રહ્યાં છે.

અને ઓ કર્મવીર ? એ ત્હારા વીર પિતાશ્રી મહાવીરદેવનાં, ત્હારા અને હમારા તારણહારનાં પવિત્ર વચનામૃતો સર્વત્ર ફેલાવજે. શાસનને શોભાવજે. અને જૈનધર્મનો વિજય વાવટો દશે દિશામાં ફરકાવજે.

કેવી રીતે પ્રતિબોધ પામેલા એ દીવ્ય પુરૂષ? શાસનના મહાન્ પૂજારી? અમે તને શું કહીયે! તને સલાહ આપવી એ અમારી લાયકાત છે? ના અમારી તો એ યાચના છે કે એવું કરજે કે જે અમને ગૌરવશાલી બનાવે ત્હારા કુટુંબી અને આત્મીયની કીર્તિ વધારે. અને પ્રભુનું શાસન દીપાવે.

યુવાનોના એ નાવિક? આ ત્હારા યુવાન સહચરો ત્હારી સંસારસાગર પાર ઉતરવાની આશા બાંધી રહ્યા છે. તેમને નિરાશ ન કરતો તને ત્યાગ માર્ગે પ્રયાણ કરતો જોઇને એ વીર યુવાન યુવકોના અંતરો પ્રફુલ્લીત બને છે, નવપલ્લવીત બને છે, હર્ષથી ઉભરાય છે.

એ પરમયોગી! ત્હારા યોગબલથી આંખ છતાં અંધ બનેલા નેત્રો ખુલ્લાં કર. અમારૂં કર્તવ્ય બતાવ, અમારો ધર્મ સમજાવ.

ક્ષમા કરજે એ દયાલુ આત્મા! અમારા કહેવાથી જો ત્હારા પવિત્ર હૃદયમાં કોઇપણ સમયે દુઃખની લાગણી ઉદ્ભવી હોય તો હે પરમકૃપાલુ! ક્ષમા આપજે.

પિતાની ઇચ્છાને માન આપનાર એ આજ્ઞાપાલક પુત્ર! અમે એવા કૃતઘ્ની ન ગણી લેતો કે જેણે શાસનને ચરણે પોતાના ત્હારા પુત્રરત્નની ભેટ ધરી તેને ભૂલી જઇએ. ધન્ય હો! તે વીર માતપિતાને કે જેણે શાસનની ઉન્નતિ ખાતર પોતાના ચમત્કારીક અને ભાગ્યવાન પુત્રનો મોહ છોડ્યો.

મોહમાયાના બંધનમાં બંધાયેલા, સંસારસાગરમાં સડતા, વિષય વાસનામાં લપટાયેલા અને લક્ષ્મીના મદમાં ભાન ભૂલી કર્તવ્યથી વિમુખ થયેલા એવાં જે અમે, તેમને એ વીરપુત્ર! તું તરજે અને તારજે.

અમારૂં અભિનંદન સાર્થક ત્યારેજ થશે કે જ્યારે એ ભાગ્યવાન! તારા જેવા અમને તું બનાવશે એજ અમારી અંતિમ અભિલાષા તું પૂર્ણ કરજે. શાસનદેવ ત્હને સહાય થાઓ અને તારો જય થાઓ.

ગોપીપુરા—સુરત.
તા. ૩-૫-૩૦ } વંદેવીરમ્

આ ઉપરાંત આનંદવર્ધક સભા તરફથી ઝવેરી નેમચંદ અભે- જે. પી. ના પ્રમુખપણા હેઠળ પણ એક માનપત્ર આપવામાં વ્યું હતું.

આદર્શ દીક્ષા—

મોતીચંદભાઈ સંયમ માર્ગ વિચરવા સજ્જ થયા તેમના પિતાશ્રીએ ચંદ્રપ્રભુ ભગવાનના ભવ્ય જીનાલયમાં પંચ કલ્યાણી મહોત્સવ શરૂ કરાવ્યો અને પોતે સારા દ્રવ્યનો વ્યય કરી એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવ્યો શહેરના ભવ્ય લત્તામાં ફરી અદાલત પાસે બાંધેલા ભવ્ય મંડપમાં ઉતર્યો હતો, વરઘોડામાં મોતીચંદભાઈ લક્ષ્મી ચંચળ છે એવો જાણે દુનિયાને શુભ સંદેશ ન પાઠવતા હોય તેમ છુટે હાથે દાનઆપી રહ્યા હતા સં. ૧૯૮૬ ના વૈશાખ સુદ ૬ ના શુભ દિને સુરતમાં બીરાજતા આચાર્ય શ્રીમદ્ સાગરાનંદસૂરિજી મહારાજના વરદ હસ્તે લગભગ ત્રણ હજાર માનવ મેદની વચ્ચે દીક્ષાની શુભ ક્રિયા કરાવવામાં આવી હતી, તેમનું નામ મુનિશ્રી મહિમા વિજયજી રાખી ચરિત્રવિભુના શિષ્ય મુનિશ્રી પ્રવિણવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા. ઘણા વર્ષો પછી પહેલી આ વૈભવશાલી યુવાનની દીક્ષા થતી હોવાથી સૌ કોઈ આશ્ચર્ય મુગ્ધ બની હર્ષિત બન્યા હતા. પ્રવચનના અંતે શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. જેચંદભાઈ પોતે સાગરજી મહારાજના રાગી હોવા છતાં પોતાના પુત્રને અમુકજ ઠેકાણે દીક્ષા લેવાનું જરા પણ દબાણ કર્યું ન હતું પરન્તુ જણાવ્યું હતું કે તારૂં મન જ્યાં માનેતારા સંયમનો જ્યાં નિર્વાહ થતો હોય તેવા સુવિહિત સંઘાડામાં તું દીક્ષા લે એમાં મને જરાપણ વિરોધ નથી. ધન્ય છે જેચંદભાઈના આ ધર્મરાગને અને મધ્યસ્થપણાને ? ચરિત્રનેતાની આજ્ઞાથી અંકલેશ્વર મુકામે જેઠ સુદ ૧૦ના દિને મહિમા વિજયજીને વડી દીક્ષા આપવામાં આવી હતી. તે વખતે પણ તેમના સંસારી પિતા જેચંદભાઇ તરફથી સંઘ જમણ તથા પ્રભાવના કરી સારા દ્રવ્યનો વ્યય કર્યો હતો. તેમની

દીક્ષા પ્રસંગે શ્રી રત્નશેખર ગ્રોઢારગણ તથા નવપદ આરાધકના સૂત્ર સંઘો આદિ મો રીતગો માગ્યો આવ્યા હતા.

ચાણસ્મા પધાર્યા—

ચતુર્માસ નજીક આવવા લાગ્યું. પણ હજુ લગભગ દોઢેક માસ બાકી હતો. ચાણસ્મા સંઘની અતીવ આગ્રહ ભરી વિનતિને સ્વીકારી સસત્કાર ચરિત્ર વિભુ ચાણસ્મા પધાર્યા. ચાણસ્મા જનતાએ પૂર પ્રભાવના વ્યાખ્યાન શ્રવણ વિગેરે ઘણી પ્રભાવનાઓ કરી વ્યાખ્યાનું હમેંશ ચીકાર હાઉસ રહેતો હતો થોડા દિવસમાં ત્યાં અપૂર્વ જાગૃતિ થઈ

પુત્ર અને પિતા—

હમેંશ ધર્મ ક્રિયામાં જીવન ગાળનાર દેવગુરૂ અને ધર્મના પૂર્ણ રાગી, શ્રદ્ધાનિષ્ઠ અને સરળ પ્રકૃતિ છાણી નિવાસી શા. છોટાલાલ હરગોવિંદ દાસ તથા તેમના પુત્ર રત્ન લગભગ ૧૪ વર્ષની બાલ્યવયમાં આગુગ્રહે સંસાર ત્યાગવાની ભાવનાથી ચરિત્રનેતાની છાયામાં ચાણસ્મા મુકામે આવ્યા. ૬૭ વર્ષની પાકટ વયે પહોંચેલા શા. છોટાભાઈ કુમળી વયના પોતાના પુત્ર રત્ન બાલુભાઈને લઈને સંયમ સ્વીકારવા આવ્યા છે એ સમાચાર ચાણસ્મા સંઘમાં વીસ્તર્યા, અપૂર્વ આનંદ સૌને થયો. કારણકે ત્યાંની જનતા ત્યાગ માર્ગ પ્રતિ ઘણી ઝુકેલી છે. સંયમ લેનાર વ્યક્તિને આવતી અગવડો અને વિઘ્ન કંટકોને દૂર કરી સંયમ માર્ગ નિષ્કંટક બનાવી આપવામાં પંકાયેલી છે. એટલે આ દીક્ષા મહોત્સવ ચાણસ્મામાં ઉજવવા સહુ કોઈ સહર્ષ સજ્જ થયા. છોટાભાઈના પુત્ર નગીનભાઈએ ૧૯૮૧ માં સુરત મુકામે દીક્ષા લીધી હતી તેમજ છોટાભાઈના ભાઈ ખીમચંદભાઈના પુત્ર છબીલદાસભાઈએ ૧૯૭૮ ની સાલમાં દીક્ષા લીધી હતી. એટલેજ છોટાભાઈની હિંમત આવી વૃદ્ધાવસ્થામાં દીક્ષા ગ્રહણ કરવાની થઈ. વળી બાલવયમાં રમતગમત અને દુન્યવી સુખોનો મોહ છોડી વૈરાગ્ય વાસિત અંતઃ

કરણવાલા બાલુભાઇની સાથે દીક્ષા લેવાની અત્યંત ઉત્કંઠાએ છોટાભાઈની દીક્ષાને ઘણું જોમ આપ્યું હતું. બાલુભાઇએ દીક્ષા ન લેવાય ત્યાંસુધી દૂધ, ઘી વગેરેના ત્યાગની કરડી પ્રતિજ્ઞા લીધી હતી.

અપૂર્વ સંસ્કાર—

બાલુભાઇ પોતાની નાની ઉમ્મરથીજ ભણવા ગણવામાં ચાલાક હતા, નિશાળમાં પણ તેઓ બધા વિદ્યાર્થીઓના આગળનો નંબર ભોગવતા હતા.

જ્ઞાનાવરણીયના ક્ષયોપશમને લીધે બુદ્ધિબળ પણ સતેજ હતું. ધર્મિષ્ઠ માતપિતાના સંસર્ગથી અને પૂર્વજન્મમાં નાખેલ સંસ્કારોના પરિબળે આવી નાની ઉમ્મરમાં તેઓને આ સંસાર છોડવાની તીવ્ર અભિલાષા ઉપજી થઈ હતી. જે ઉમ્મરમાં માત્ર રમતગમત જ પ્રિય હોય, નાટક, સીનેમાના જોવાનો ખાસ શોખ પુરો પડતો હોય, ખાવું, પીવું અને અમનચમન ઉડાવવું એજ જે ઉમ્મરમાં મુખ્ય ધ્યેય હોય છે એ ઉમ્મરમાં એ વિલાસોને તીલાંજલી આપી આવી કુમળીવયમાં સંસારનો ત્યાગ કરી ચાર દિવાલની અંદર ગોંધાઈ માત્ર જ્ઞાનધ્યાનમાંજ સમય ગુમાવવો આત્મધ્યાનમાં મગ્ન રહેવું આ બધું પૂર્વના શુભ સંસ્કારથી કોઈ મહાન્ ભાગ્યશાલી આત્માનેજ સાંપડે છે. એ ભાગ્ય ભાઇશ્રી બાલુભાઇને વરી ચૂક્યું હતું.

પોતાના ૧૪ વર્ષના પુત્ર સાથે છોટાલાલ આવ્યા છે બન્નેને દીક્ષા આપવા માંગણી કરે છે. છતાંય પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજે ફરમાવ્યું કે છોકરાની માતાની પણ રજા મળી જાય તો હું દીક્ષા આપી શકું, કારણ સિદ્ધાંતમાં સોલવર્ષની ઉમ્મર સુધી માતાપિતાની રજા લઈ દીક્ષા આપવાનું કહ્યું છે. દીક્ષા અટકાઈ, અંતમાં બાલુભાઇની માતા પરસનબેન આવ્યાં, ગુરૂચરણની રૂપાનાણાથી પૂજા કરી ધાર્મિક માતાએ વૈરાગી પુત્રની દુખાતે હૃદયે પણ ધર્મભાવનાથી ગુરૂ ચરણે ભેટ ધરી.

ઉપરોક્ત ઊટાભાઈ તથા બાબુભાઈને બારે મહોત્સવ સાથે ... પૂર્વક વિશાળ માનવમેદની સમક્ષ સં. ૧૯૮૬ ના જેઠ વદી ત્રીજના ... દિવસે પૂજ્ય આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે દીક્ષાપ્રદાન કરવામાં આ... હતું. ઊટાભાઈનું નામ શ્રી મુક્તિવિજયજી રાખી અને બાબુભાઈનું નામ મુનિશ્રી વિક્રમવિજયજી રાખી તેમને પોતાના શિષ્ય ... જાહેર કર્યા.

આ બન્ને ભાગ્યશાળીઓને દીક્ષા આપી પૂજ્ય આચાર્ય... પાટણ પધાર્યા. બાલવયના બાબુભાઈને જોઈને અજ્ઞાન કુ... મુખમાં બહુ બડબડાટ અને હૃદયમાં ઘણો ખળભળાટ જામ્યો ... બિચારાઓનું ચાલે શું! આખરે તો સત્યનોજ જય થાય છે.

પ્રેમચંદભાઇ—

છાણીગામ નિવાસી પારેખ ખીમચંદભાઈ સંયમ ગ્રહણ કર... તીવ્રભાવનાવાળા તો હતાજ પરન્તુ શારિરીક અશક્તિના કારણે ... સંયમ કષ્ટ સ્વીકારવા અશક્ત બન્યા. પરન્તુ તેમના પુત્રરત્ન પ્રે... ચંદભાઇ સંયમ ગ્રહણ કરવા લગભગ પોણાબે વર્ષથી છ વિ... ત્યાગ કરી ધર્મપરાયણ જીવન વીતાવતા હતા. ફક્ત સંયમ લેત... અટકાવનાર તેમના ધર્મપત્ની તારાલક્ષ્મી હતા. તેમની સ્ત્રી તથા ... ચીમનલાલ વિગેરે સ્વજન સંબંધીઓની રજા મેળવવી મુશ્કેલ ... પડવાથી તેઓ બાનુ કાઢી એકદમ પાટણ મુકામે પૂ૦ આચાર્ય... પાસે આવી પહોચ્યા. આ વાતની તેમના કુટુંબને જાણ થતા તેમ... પાછળ તેમના સ્ત્રી તથા ચીમનલાલ આવી પહોંચ્યા. ઘણું સમજાવ્... પરન્તુ તેમની ચારિત્ર પ્રત્યેની અડગભાવના જોઇ અનુમતિ આ... વિના ચાલ્યુ નહિ. અદ્યાવધિ અટકાયત કરનાર તેમના ધર્મપત્ની... હાથે તીલક કરી શ્રીફળ આપી સંયમ ગ્રહણ કરવા અનુમતિ આ... હતી. ખરે લાંબા કાળ પછી પોતાના પતિને સંયમ માર્ગ ગ્રહણ ક... અનુમતિ આપે એ પણ અમુક અંશે જરૂર સ્તુત્ય ગણાય.

ચરિત્રનેતાના હાથે દીક્ષાનાં દ્વાર ખુલ્યા પછી ઉપરાઉપરી દીક્ષા આદિના મહોત્સવો ઉજવવામાં શાસન રસીક સંઘ વિશેષ ઉત્સાહી બનતો ગયો. શાસન રસીક સંઘે મહોત્સવોમાં અઢળક લક્ષ્મીનો વ્યય કર્યો જેમાં દાનવીર શેઠ નગીનદાસ કરમચંદનો વધારે પડતો ફાળો હતો.

પ્રેમચંદભાઇની દીક્ષા નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યો. શહેર બહાર આંબિલ મંડપમાં ચરિત્રનેતાના હસ્તે જેઠ વદ ૯ ના શુભદિને દીક્ષાપ્રદાન કરવામાં આવ્યું હતું. તેમનું નામ મુનિશ્રી પ્રભાવવિજયજી ગણી પૂ. આચાર્યશ્રીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા.

ધર્મપ્રભાવના :—

જ્યારથી પાટણની પુનિત ભૂમિમાં આચાર્યશ્રી પધાર્યા ત્યારથી ત્યાંની જનતામાં અપૂર્વ ચૈતન્ય પથરાવા માંડયું હતું. ચતુર્માસ પહેલા ચરિત્ર વિભુના હસ્તે પાંચ દીક્ષા મહોત્સવો થયા. પ્રથમ વ્યાખ્યાનમાં પરમપવિત્ર આચારાંગ સૂત્રની વાંચના ઘણાજ વિવેચન સાથે વાંચવી શરૂ થઇ. બીજા વ્યાખ્યાનમાં જીવદયાના સુંદરપાઠ ભણાવનાર જૈન-શાસનની અપૂર્વ પ્રભાવના ફેલાવનાર પરમાર્હત ચૌલુકયવંશાવતંસ શ્રી કુમારપાલ ભૂપાલનું રસભર્યું ચરિત્ર વંચાતું હતું.

પર્યુષણપર્વ આવતા અનેક પ્રકારની તપશ્ચર્યા દેવદ્રવ્ય વિગેરેની આવક, વરઘોડા વિગેરે ધર્મપ્રભાવના સારા પ્રમાણમાં થઇ હતી. આચાર્યદેવેશના શિષ્યરત્ન મુનિશ્રી નવીનવિજયજીએ આ ચાતુર્માસમાં એકવીશ ઉપવાસની તપશ્ચર્યા કરી હતી. તથા બાળમુનિ વિક્રમ-વિજયજીએ ચાર ઉપવાસ કર્યા હતા; જેમને પોતાની જીંદગીમાં એક ઉપવાસ પણ ભારે હતો. તે નિમિત્તે એક ભવ્યમંડપ રચી તેમાં દર્શનીય ચિત્રો ખડાં કર્યા હતા. પ્રભુના સમવસરણની પણ રચના કરવામાં આવી હતી. તથા અષ્ટાન્હિકા મહોત્સવ શરૂ કરવામા આવ્યો હતો. છેલ્લે દિવસે રથ યાત્રાનો વરઘોડો પણ નીકળ્યો હતો

ચરિત્રવિજયની શાસનપ્રભાવના ફેલાવવાની ધગશ અને ઉત્સ
અનેક આક્રમણો વચ્ચે અપૂર્વ હતી, એ કોઈ આશ્ચર્ય સહિત
અને ચરિત્રનેતાનો અસાધારણ ઉપકાર એ કોણ માનતા હતા. ચા
મોસમાં પણ મહારાજશ્રીએ નવીન ગામોગામવિહાર સ્તવનો રચ્યાં હ

સુરત મોકલ્યા—

પાટણ નિવાસી મોહનભાઈ વસ્તુભાઈ જેઓ પોતાની ૧
ઉમ્મરના હોવા છતાં વીતરાગી બની સંયમગ્રહણ કરવા ત
થયા હતા. તેમને પોતાને કેટલાક સંજોગવશાત્ પાટણમાં દીક્ષ
ભાવના ઓછી હતી. તેથી પૂ૦ આચાર્યશ્રીએ તેમને
પ્રવીણવિજયજી આદિ ઠાણા ત્રણ સુરતમાં ચાતુર્માસ હ
મોકલી આપ્યા. દેશાઇ પોળથી તેમની દીક્ષા નિમિત્તે વરઘો
હતો. દેશાઇ પોળવાળા જૈનોના અત્યંત આગ્રહથી ઉ
ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ માણેકસાગરજીના હસ્તે કારતક વદ
શુભ દિવસે દીક્ષા પ્રદાનની ક્રિયા કરવામાં આવી હતી. તે
મુનિશ્રી મહેન્દ્રવિજયજી રાખી મુનિરાજ શ્રીમદ્ ગંભ
મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા. દીક્ષા વખતે
જયન્તિલાલ તથા અન્ય સ્નેહીઓ પણ હાજર હતા.

વૈરાગ્યભીના બન્યા—

પાટણમાં ચાલતા ચરિત્રવિભુના વૈરાગ્યમય વ્યાખ્યાનોને
કરી પાટણનિવાસી વીશ વર્ષની ઉમ્મરના યુવક કાન્તિભાઈ
વૈરાગ્યભીના બન્યા. જેમણે પર્યુષણપર્વમાં અઠ્ઠાઇ તથા ત્યારપછી
માનતપની ઓળીની તપશ્ચર્યા કરી હતી. દીક્ષા લેવાની ઉત્કટ
તેઓએ પ્રથમ ચતુર્થવ્રત અંગીકાર કરી લીધું હતું અને જ
સંયમ ન લેવાય ત્યાંસુધી છ વિગયનો ત્યાગ કર્યો હતો. ત્યારબાદ
ગાયવા શાન્તિલાલ ધર્મધ્યાનમાં પૂર્ણ સમય વીતાવતા.

કાન્તિલાલના સંબંધીઓ યુવક સંઘમાં હતા એટલે તેમને
ચિલ બનાવવા શક્ય પ્રયત્નો કરતા. પરન્તુ સર્વ નિરર્થક ગયા.
કરા કાન્તિલાલ વધુ દૃઢ બન્યા. પોતાના ઘરની તથા બીજી મિલ્કત
વગેરેની વ્યવસ્થા કરી તે દ્રવ્યનો દીક્ષા મહોત્સવમાં વ્યય કરવા પ્રેરાયા.
ચાતુર્માસબાદ તેમની દીક્ષા નિમિત્તે અટ્ટાઈ મહોત્સવ શરૂ થયો. દીક્ષાનો
ભવ્ય વરઘોડો શહેરના ભવ્યલતામાં ફરી ગામ બહાર ઉતર્યો હતો.
કારતક વદ ૬ ના શુભદિને તેમને પૂ૦ આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે સંયમ-
પ્રદાન કરવામાં આવ્યું. તેમનું નામ મુનિશ્રી કલ્યાણવિજયજી રાખી
તેમને મુનિશ્રી ભુવનવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા.

ભિન્ન માન્યતા—

પાટણનો એકપક્ષ દીક્ષા પ્રતિરોધક ઠરાવ કરી સંયમ લેનાર અને
દેનાર ઉપર ખોટા કલંકો આપી પોતાનું જીવન શ્રેય માની રહ્યો હતો.
જ્યારે બીજો પક્ષ અનેક દીક્ષા મહોત્સવોને ઉદારતાથી ધનનો વ્યય કરી
ઉજવવામાં, શાસનની પ્રભાવનાઓ ફેલાવવામાં અને સંસાર ત્યાગીઓને
ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના આપવામાં પોતાના જીવનની સાફલ્યતા માનતો
હતો. ખરેખર પાટણ શહેરમાં ભડવીર ચરિત્રવિભુએ જૈનધર્મનો ડંકો
બજાવ્યો. શાસન સંરક્ષક પૂજ્ય ગુરુદેવના ચરણમાં સહસ્ર નમન હો
અને ધન્ય હો? ધન્ય હો નિડર અને નિસ્પૃહ રહી અનેક આક્રમણોને
ઝીલી શાંત પ્રકૃતિથી ધર્મ ઉદ્યોત કરવાની શુભ ભાવનાઓને!

આ પ્રમાણે ૧૯૮૬ નું ચાતુર્માસ પાટણમાં ઘણું જ સ્મરણીય બન્યું.

શંખેશ્વરની યાત્રાએ—

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રી આગ્રહથી, ચાતુર્માસ કરી પાટ
ફેરેલ મુનિરાજ શ્રીમદ્ કલ્યાણવિજયજી આદિ વિશાળ મુનિમંડળ સાથે
પાટણથી વિહાર કરી શ્રી શંખેશ્વર તીર્થની યાત્રા [illegible]
પાટણનો [illegible] સંઘ આચાર્યશ્રીના [illegible]

અદ્ભુત ચમત્કારી શ્રી શંખેશ્વરપાર્શ્વનાથની ભવ્ય પ્રતિમાનાં દર્શન કર્યાં. અનેક સ્તવનો વડે ભિન્ન ભિન્ન પ્રભુને સ્તવ્યા.

રાધનપુર શહેરના સંઘને મહારાજશ્રીના આગમનની ખબ… અનેક શ્રાવકો શંખેશ્વર વિનતિ માટે આવ્યા. અત્યાગ્રહ થતાં … અન્ય મુનિવરોને ભવ્ય જિનાલયોના દર્શનની અભિલાષા હોવા… નાનક ભવ્ય સત્કારથી ત્યાં પધાર્યા.

સાહિત્ય પ્રદર્શનમાં—

આ અરસામાં અમદાવાદ શહેરમાં ઘણાજ પરિશ્રમે … પ્રદર્શન ભરવામાં આવ્યું હતુ. સેંકડો વર્ષોની પ્રાચીન હસ્ત… પ્રતો જોવાલાયક જુની કારીગરીઓ અનેક ઐતિહાસિક ચિત્રો… પ્રદર્શનમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રુતજ્ઞાન તરફ અત્ય… ભાન પેદા કરાવનાર આ સાહિત્ય પ્રદર્શન નીરખવા અનેક દેશો… અને ગામોમાંથી લોકો હર્ષભેર આવવા લાગ્યા.

આ સમયે વયોવૃદ્ધ તપોનિધાન, જ્ઞાનધ્યાનગરિષ્ઠ આચાર્ય… શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ બીરાજમાન હતા ત… પુરાનો પત્ર લઈ કેટલાક અમદાવાદી આગેવાન સદ્ગૃહસ્થો અહિં… અમદાવાદ પધારવા વિનતિ કરવા આવ્યા.

રાધનપુરમાં ફક્ત પાંચ સાત દિવસની સ્થિરતા થતાં … જનતામાં અજબ જાગૃતિ આવી. ચાતુર્માસ માટે વધુ… થઈ રાધનપુરની જનતા આચાર્ય મહારાજશ્રીને છોડે તેમ તો નહ… પણ ધર્મ પ્રભાવનાનું મહાન્ કાર્ય જોઈ અને અમદાવાદી… આગ્રહભરી વિનતિ જોઈ આચાર્ય મહારાજે ત્યાં જવાનું સ્વીક… ભવ્ય સત્કારથી અમદાવાદમાં પ્રવેશ કર્યો. હમેંશ ચાલતા વ્યાખ્યા… ત્યાંની પ્રજા ખૂબ આનંદ ગરકાવ બનતી. હજારોની મેદનીમાં ચ… નેતાઓ સાહિત્ય પ્રદર્શન મંડપમાં શ્રુતજ્ઞાનની મહત્તા ઉપર બોધ

ન આપ્યું હતું. અત્રે ચાતુર્માસની અત્યંત આગ્રહભરી વિનતિ હતી પણ મહારાજશ્રીને કપડવંજ જવાનો ભાવ હોવાથી અંત્રેથી ર કર્યો.

ી ક્ષેત્ર સ્પર્શના—

અત્રે કપડવંજના અગ્રગણ્ય શેઠીઆઓએ ચરિત્રનેતાને ચાતુ- ા માટે વિનતિ કરી. પરન્તુ મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે હજી ય ઘણો છે. જેવી ક્ષેત્ર સ્પર્શના હશે તેમ થશે. હાલતો કપડવંજ : આવીએ છીએ. કપડવંજની ધર્મી જનતાએ મહારાજશ્રીનો ર્વ સત્કાર કરી પ્રવેશ મહોત્સવ કરાવ્યો.

હમેંશ ચરિત્રવિભુની જોરશોરથી વૈરાગ્યવાહીની દેશના શરૂ થઈ. ાં યુવાનવર્ગ વિશાળ સંખ્યામાં આવતો હતો. તે દેશનાના પ્રભાવે ડવંજની જનતામાં અપૂર્વ જાગૃતિ આવી, ઘણાઓએ બારવ્રત, ગ્રાન યમ આદિ વ્રતો ઉચ્ચર્યા. તેમજ મુનિશ્રી કલ્યાણવિજયજીની વડી ા વખતે લગભગ પાંચ, સાત યુવકોએ ભરયુવાનીમાં સજોડે ચતુર્થવ્રત ાનુ કર્યું હતું. એ ચતુર્થવ્રતના પ્રભાવે તેમાંથી ઘણા ભાગ્યશાલીઓ ા અસાર સંસારનો ત્યાગ કરવા ભાગ્યશાલી થઈ ચૂક્યા છે.

તિષ્ઠા મહોત્સવ—

કપડવંજથી વિહાર કરી મહારાજશ્રી ભાણી સંઘના આગ્રહથી સરકાર ત્યાં પધાર્યા. ત્યાં થોડા દિવસ સ્થિરતા કરી બોરસદમાં તેષ્ઠા હોવાથી ત્યાંના સંઘની અત્યંત આગ્રહભરી વિનતિથી ભવ્ય ઠારથી ત્યાં પધાર્યા. હમેંશ ત્યાં બાંધેલા મંડપમાં જુદાજુદા વિષયો ર જાહેર પ્રવચનો થતાં હતાં જેથી જૈનજૈનેતરોમાં અપૂર્વ જાગૃતિ ાતી હતી. આઠ દિવસ વિવિધ પૂજા રાગરાગણીમય ભણાવવામાં ાતી હતી. આગલે દિવસે જળયાત્રાનો ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં ાવ્યો હતો. બહાર ગામથી આ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ નીરખવા ...

માણસો આવી પહોંચ્યા હતા. પૂજ્ય ચરિત્રનેતાના વરદ હસ્તે ક ન્યાકારના શુભમુહૂર્ત વખતે આ.ક.ના પાર્શ્વનાથભગવાનની પ્રતિષ્ઠા મહામહોત્સવપૂર્વક કરવામાં આવી. દેવદ્રવ્યની આવક પણ સારી થઈ. બહારગામથી આવનાર સ્વામિભાઈઓનું વાત્સલ્ય શેઠ સાથે ઘણી ભક્તિપૂર્વક કર્યું હતું. પ્રતિષ્ઠાની ક્રિયા કરવા ખાસ જામનગર શ્રાવકોને બોલાવવામાં આવ્યા હતા. પુણ્યવંતનાં કદમો જ્યાં થાય ત્યાં સર્વત્ર આનંદજ વર્તે છે.

દીક્ષા મહોત્સવ—

બોરસદથી ચરિત્રવિભુ વિહાર કરી છાણી મુકામે પધાર્યા માસની ઓળી ઉજવવા મુનિ શ્રી ભુવનવિજયજી આદિ સાધુઓ ગુરુદેવની આજ્ઞાથી રોકાયા હતા. તેમના પ્રતિદિન ચાલતા જનતામાં અપૂર્વ જાગૃતિ ફેલાઈ, પૂજ્ય ચરિત્રનેતાના વૈરાગ્ય વાસિત બનેલા શા. કાન્તિલાલ સોમચંદ દીક્ષા તૈયાર થયા તેમના પિતાશ્રીએ પોતાના ગૃહાંગણમાં દીક્ષા ઉજવ્યો. ઘણાજ હર્ષપૂર્વક કાન્તિલાલની દીક્ષા વૈશાખ ભુવનવિજયજીના હસ્તે થઈ તેમનું નામ મુનિ શ્રી કંચનવિજય મુનિ શ્રી લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના શિષ્ય તરીકે જાહેર

પિતા માતા અને પુત્ર—

છાયાપુરીમાં ચરિત્રનેતાના દર્શનાર્થે મુંબઈથી શા ગીરધર પોતાના પુત્ર રત્ન ધીરજલાલ તથા તેઓનો પરિવાર વિગેરે હતો. મુંબઈના ચાતુર્માસમા ત્રિભોવનદાસ આચાર્યશ્રીની વૈરાગ્ય દેશનાથી વૈરાગ્ય વાસિત તો બન્યાજ હતા. સંયમ સ્વીકારવાની ભાવના તે વખતથીજ થએલી હતી. પરન્તુ તેમના પુત્ર ધીરજ નાની ઉમ્મર હોવાથીજ વિલંબ થયો હતો. તેમને પોતાનો પુત્ર માર્ગે વળે એવી તીવ્ર અભિલાષા હતી. સાચા માત પિતા પદ

ી શકાય કે જેઓ પોતાની સંતતિને મોક્ષ માર્ગે વાળવા પ્રયત્ન ર છે. નગીનોવનદાસના ધાર્મિક સંસ્કાર ઘણા ઉત્તમ હોવાથી ગીત ાન, સ્તવન નૃત્ય કરી પ્રભુની ભક્તિ બજાવવામાં તેઓ અત્યંત ર્ષ પૂર્વક ભાગ લેતા હતા. તપશ્ચર્યા ઉપર પણ તેમનો સારો પ્રેમ હતો. ચતુર્થવ્રત ગ્રહણ કરવા તેમણે ૭૬ અઠ્ઠમ આદિની તપશ્ચર્યા કરી હતી.

શ્રીજીવનદાસના ધર્મપત્ની બીજકોરબેન પણ સ્વભાવે શાન્ત અને સરળ હતા. તેમનામાં પણ ધર્મના સંસ્કારો સારા હતા. આવા સુસંસ્કારિત માતપિતાના યોગે ધીરૂભાઇને પણ આ માર્ગે આવવાની ભાવના થાય એ સ્વભાવિક છે. એકતો પૂર્વના સંસ્કાર અને બીજી બાજુ ધર્મી માતપિતાઓના સંસર્ગ, આ બે સરસા જે ભાગ્યશાલીને સાંપડે તેના સંસાર વ્યામોહને ખસતાં વાર લાગતી નથી. જ્યારે ધીરૂભાઈની પણ દશવર્ષની બાલ્યવયમાં સંસાર છોડવાની ભાવના ચોક્કસ માલુમ પડી એટલે તેઓ પોતાની પત્નિ તથા પુત્રરત્ન સાથે દીક્ષા ગ્રહણ કરવાની શુભ ભાવનાથી છાયાપુરીમાં આવી પહોંચ્યા.

દીક્ષામહોત્સવ—

દીક્ષાની ભાવના આચાર્યશ્રી આગળ પ્રગટ કરી. આચાર્યશ્રીએ જણાવ્યું કે, એક ઘરમાંથી એકી સાથે તમો ત્રણ ભાગ્યશાલી આ ફાની દુનિયાનો ત્યાગ કરવા ઉદ્યમવંત થયા છો એ કાંઈ ઓછા ભાગ્યની વાત નથી. માટે આ શુભ કાર્યમાં વિલંબ કરવો એ શ્રેયસ્કર નથી. છાયાપુરીના સંઘને આ સુઅવસર પ્રાપ્ત થતાં અત્યંત આનંદ થયો અને દીક્ષામહોત્સવને સારીપેઠે ઉજવવા કમ્મર કસી. આ અવસરે ચીમનલાલ મુળચંદ ગરબડદાસના ધર્મપત્ની બેન હીરા બેને સારા દ્રવ્યનો વ્યય કરી લાભ લીધો હતો. દીક્ષા નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો ચડાવવામાં આવ્યો હતો. જેમાં હાથી, રાજસાલો, બેન્ડ વિગેરે સુશોભિત સામગ્રીઓ હોઇ અને હાથી ઉપર દીક્ષા લેનાર

ત્રણે મુમુક્ષુ ભેગી છૂટે હાથે દાન આપી રહ્યા. કેટલાયે આ જ
જૈન જૈનેતરોને અપૂર્વ અનુમોદનાનું કારણ બન્યો. ત્રણ
આખરે વિશાળ ધર્મશાળામાં આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે ૧૯૯૮
વદ ૧૪ ના શુભદિને ત્રણે ભાગ્યશાળીઓને સંયમપ્રદાન કરવામાં
શ્રી મોહનદાસનું નામ મુનિશ્રી રત્નાકરવિજયજી રાખી તેમને
આચાર્યશ્રીના શિષ્ય તરીકે અને ધીરુભાઈનું નામ મુનિશ્રી
વિજયજી રાખી તેમને મુનિશ્રી રત્નાકરવિજયજીના શિષ્ય તરીકે
કર્યા. અને શ્રી મોહનદાસના સુશીલ ધર્મપત્ની વીજકોરબાઈનું
શ્રી વિદ્યુત્શ્રીજી રાખી તેમને સાધ્વીશ્રી હીરશ્રીજીની શિષ્યા
તેમની શિષ્યા દયાશ્રીજીના શિષ્યા દર્શનશ્રીજીના શિષ્યા તરીકે
હતા. દીક્ષાના આગલે દિવસે ત્રણે મુમુક્ષુઓને ઝવેરી જયંતિ
ચંદના પ્રમુખપણા હેઠળ માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું.

બે વિનતિઓ—

ચાતુર્માસ નજીક આવતાં એક બાજુ છાણીગામની
વિનતિ જોરશોરથી ચાલી. અને બીજી બાજુ કપડવંજનો સંઘ
માટે આવી પહોંચ્યો હતો. વિશેષ લાભનું કારણ જાણી, ગુરુ
કપડવંજની વિનતિ સ્વીકારી, જ્યારે છાણીમાં પોતાના શિષ્ય
ભુવનવિજયજી આદિ ઠાણા ૧૦ને ચાતુર્માસ કરવા આજ્ઞા આપી.

કપડવંજમાં ભવ્ય સત્કારથી આચાર્યશ્રી પધાર્યા. આચા
સૂત્રની વાચના શરૂ થઇ. દેશનાના પ્રભાવે કપડવંજની જનતામાં
અપૂર્વ ધર્મ જાગૃતિ ફેલાઇ. સાધર્મિકવાત્સલ્યો પૂજા-પ્રભાવના
વિગેરે અનેક શુભ કાર્યો થયા. સૌના યોગોદ્વહનની ક્રિયા
કપડવંજમાં આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે શરૂ થઇ હતી.

દમણવાસી દાદાભાઇ—

કપડવંજનું ચાતુર્માસ નિર્વિઘ્ને પસાર થયા પછી કાર્તિકમાસમાં

મણનિવાસી ઝવેરી ડાહ્યાભાઈ હેમચંદ પોતાના પુત્રરત્ન રમણીકલાલને લઈને આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે આવ્યા. પ્રસંગ મળતાં ડાહ્યાભાઈએ પોતાના પુત્ર રમણીકલાલને દીક્ષા અપાવવાની ભાવના પ્રગટ કરી. રમણીકલાલની પણ આચાર્યશ્રીએ કેટલાક પ્રશ્નો પુછી અને ચારિત્રમાં આવતા કષ્ટોનું વર્ણન કરી વૈરાગ્ય ભાવનાની પરીક્ષા કરી. રમણીકલાલની ભાવના દીક્ષા ગ્રહણ કરવાની ચોક્કસ માલમ પડવાથી આચાર્યશ્રીએ તેમના પિતાશ્રીને શ્રેય કામમાં વિલંબ ન કરવા સૂચવ્યું. ડાહ્યાભાઈએ તેના ઉત્તરમાં જણાવ્યું કે હમો પાલીતાણાની જાત્રા કરી આવીને ચોક્કસ કરીશું. તેઓ ત્યાંથી પાલીતાણાની જાત્રા કરવા ગયા. યાત્રા કરી થોડાજ દિવસમાં પાછા કપડવંજ આવી પહોંચ્યા. રમણીકલાલનો પરિચય આચાર્યશ્રીને ૧૯૮૪ ની સાલમાં મુંબઈ પધારતા દમણ પધાર્યા હતા ત્યારનો જ હતો. એક બે મુકામ ભાઈ રમણીકલાલ પોતાના પિતા સાથે પગે ચાલી મહારાજ શ્રી સાથે રહ્યા હતા. તે વખતે દીક્ષા પ્રત્યેની એમની આછી આછી ભાવના માલુમ પડતી હતી. જો કે ઉમ્મર નવ વર્ષની હોવાથી લાયક તો હતા પણ જ્યાં સુધી પિતાની રજા અને લેનારની સંપૂર્ણ ઇચ્છા આ બન્ને વસ્તુનો જોગ ન મલે ત્યાં સુધી દીક્ષાનો સોદો કદાપિ ન થઇ શકેજ નહિ. ૧૯૮૮ ની સાલમાં ભવિતવ્યતા પાકી, કપડવંજના સંઘે આ દીક્ષા નિમિત્તે ભવ્ય વરઘોડો કાઢ્યો. એ ઘોડાની બગીમાં બેસી ભાઇ રમણીકલાલ છુટે હાથે દાન આપી સંસાર આસક્ત જનોને " મનુષ્ય જન્મની સાચી સાર્થકતા બાલ્યવયમાંજ આ સ્વાર્થી સંસારનો ત્યાગ કરવામાંજ સમાયેલી છે " એવો સંદેશ પાઠવી રહ્યા હતા. તેમને ઇનના વિશાળ મેદાનમાં બાંધેલ મંડપમાં પૂ. આચાર્યશ્રીએ માગસર શુદ બીજના શુભ દિને તેમને સંયમ પ્રદાન કર્યું હતું. તેમનું નામ મુનિ શ્રી રમણીકવિજયજી રાખી તેમને પોતાના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા. તેમણે આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી ત્યાં ભેગેલ સભાને " ધર્મ સંદેશ ' વાંચી સંભળાવ્યો હતો. નાની ઉમ્મરના બાલકના મુખમાંથી નીકળતી કાલી કાલી ભાષા સાંભળી શ્રોતાજન આનંદિત થયો હતો.

પોતાના ગુરુને બાલ્યવયમાં સંયમ પંથે વાળનાર ધર્મ પિતા
અનેકશઃ ધન્યવાદ પાત્ર છે.

બોયણી તીર્થમાં

કપડવંજના ચતુર્માસ બાદ વિહાર કરી દેહગામ, મે
માણસા વિગેરે ગામોમાં લગભગ દોઢ માસ વીતાવ્યો. આ
આચાર્યશ્રીનું ઘણા વર્ષો પછી આગમન થતું હોઈ જનતાને
સારો હતો. દરેક ઠેકાણે જાહેર પ્રવચનો દ્વારા ધર્મની
અપૂર્વ આણી

આ પ્રદેશમાં મહારાજશ્રી વીચરતા હતા ત્યારે મુ
આરાધક સમાજના કેટલાક આગેવાન સભ્યો બોયણી તીર્થ
માસની ઓળીમાં પધારવા વિનંતિ કરવા આવ્યા. આ સમાજ
વર્ષે ચૈત્ર માસમાં જુદા જુદા તીર્થો પસંદ કરી સુવિહિત
આશ્રય હેઠળ આ શાશ્વતી ઓળી બહુજ દબદબા ભર્યો હાર્દ
ઓળી કરવા આવનાર ભાઈઓની સગવડ પણ બહુ
સાચવે છે. આ સમાજના ઘણા ભાઈઓએ ભાગવતી દીક્ષા
કરી છે. મહારાજ શ્રી નજીકમા હતા અને લાભનું કારણ
બોયણી સસત્કાર પધાર્યા. પ્રતિદિન ધર્મશાળાના વિશાળ
બાંધેલ મંડપમા હૃદયંગમ પ્રવચનો ચાલતા. હમેશ નવપદોની
યુક્તિઓથી વ્યાખ્યા કરવામા આવતી હતી. આ પ્રસંગે
શ્રાદ્ધરત્ન મોહનભાઈ આવેલ હોવાથી મલ્લીનાથ ભગવાનના
નવે દિવસ રાગરાગણીથી પૂજાઓ ભણાવવામા આવતી હતી.
સમાજને આમંત્રણ આપનાર શેઠ ગુલાબચંદ નગીનદાસના
સોમચંદભાઈ ચીમનભાઈ તથા કેશવલાલભાઈએ નવે દિવસ
કરવા આવનારની ખડે પગે ભક્તિ બજાવી હતી. તથા એમના
તેમના તરફથી નવકારસી જમાડવામાં આવી હતી ચૈત્ર સુદ ૧
દિને સોમચંદ મંગળદાસે સજોડે ચતુર્થવ્રત ઉચ્ચર્યું હતું. ચૈત્ર

૧૩ ના દિને પ્રભુ મહાવીરસ્વામીનું જન્મ કલ્યાણ ઉજવાયું હતું. જેમાં પૂ. આચાર્ય દેવેશ પં. શ્રી કીર્તિસાગરજી મહારાજે તથા પન્યાસજી શ્રી રામવિજયજી મહારાજે પ્રભુનું જીવન તથા પ્રભુશાસનના અનુયાયીઓનું કર્તવ્ય સમજાવ્યું હતું. આ પ્રસંગે રસીકલાલ વિગેરે ત્રણ ભાઈને તથા એક બેનને દીક્ષા આપવામાં આવી હતી. તદ્-ઉપરાંત ભોયણીજી તીર્થમાં કવિકુલ કીરિટ પરમ પૂ૦ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના પ્રમુખપણા હેઠળ ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ પ્રેમવિજયજી મહારાજ ઠાણા ૨૯ પં૦ મહારાજ શ્રીમદ્ ભક્તિ-વિજયજી ગણી (રાધનપુરવાલા) ઠાણા પંદર પં૦ શ્રી કુમુદવિજયજી મહારાજ ઠાણા ચાર, પં૦ શ્રી વિજયસાગરજી મહારાજ ઠાણા ૪ પન્યાસજી શ્રી કીર્તિસાગરજી મહારાજ ઠાણા ત્રણ, પં૦ શ્રી પુણ્યવિજયજી ગણી, ઠાણાં ત્રણ મુનિરાજ શ્રી બુદ્ધિવિજયજી ઠાણા ૧૦ આદિ ૧૦૬ મુનિવરોની હાજરીમાં વ્યાખ્યાન મંડપમાં સાતથી આઠ હજારની સંખ્યામાં એકત્રિત થયેલ શ્રી ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ છ ઠરાવો જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા જે શ્રી નવપદ આરાધક સમાજ સંવત ૧૯૮૮-૮૯ નો વાર્ષિક રેવાલ એ નામના પુસ્તકમાંથી જીજ્ઞાસુને જોઈ લેવા ભલામણ છે.

આ પ્રમાણે ભોયણીજી તીર્થમાં ઉજવાયેલ ઓળી તથા સંમેલન નિર્વિઘ્ને પસાર થયાં. પૂ૦ આચાર્યદેવના તથા પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ રામવિજયજી મહારાજ આદિ ભિન્નભિન્ન મુનિવરોના રસીક પ્રવચનોથી શ્રોતાજનોની શ્રદ્ધામાં અજબ પલટો થવા પામ્યો હતો. આ પ્રસંગે એવો તો રંગ ત્યાં જામ્યો હતો કે, વઢવાણનિવાસી મર્હુમ શીઘ્ર કવિ મનસુખલાલે ત્યાંજ બેઠા બેઠા સઘળા ઇતિહાસનું વર્ણન કરતુ "રંગ જામ્યો છે ભોયણી ગામમાં રે એક લબ્ધિને બીજા રામ" એ શિર્ષક કવિત ગાઈ સંભળાવ્યું હતુ.

ચાતુર્માસની વિનતિ—

ભોયણી તીર્થમાં ખંભાત નિવાસી ધર્મનિષ્ઠ શ્રાદ્ધરત્ન શ્રીયુત્ શેઠ

કસ્તુરભાઈ અમરચંદ વિગેરેની આગ્રહભરી વિનતિને સ્વીકારી ખંભાત તરફ વિહાર કર્યો. અને પાટણના શાસન રસીક સંઘની આચાર્યશ્રીની આજ્ઞા થતાં મુનિરાજશ્રી ઉદ્યોતવિજયજી ભુવનવિજયજી આદિએ પાટણ પ્રતિ વિહાર કર્યો.

પવિત્ર પાદકમલોથી પૃથ્વીને પાવન કરતા ધર્મઅમૃત ભવ્યાત્માઓને પાન કરાવતા ખંભાત શહેર નજીક આવી સમાચાર જાણી ઘણા સ્ત્રીપુરુષો દર્શનાર્થે આવજાવ કરતા હતા. શ્રીનો સાંના સંઘે આખા શહેરને શણગારી ભવ્ય એક લાંબો વરઘોડો કાઢી અપૂર્વ સત્કાર કર્યો.

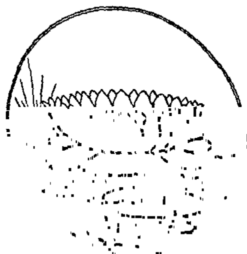
ખંભાતમાં ચાલતા વ્યાખ્યાનોમાં હમેશા માનવમેદની બની કેટલાક દીક્ષા વિરોધીઓએ ત્યાના રાજ્યમા દીક્ષા કરાવ્યો હતો. મહારાજશ્રીએ કસ્તુરભાઈ શેઠને ખંભાતના પ્રવેશ પહેલા આ કાયદો રદ થવો જ શેઠ કસ્તુરભાઈએ સતત્ પ્રયાસથી તે કાયદાને રદ મહારાજશ્રીની જે ધારણા હતી તે સફળ થઈ. કચ્છદેશના તથા તેમની પુત્રીને ધામધૂમ પૂર્વક અને આચાર્યશ્રીના દીક્ષા આપવામાં આવી હતી. તેઓને ગુણશ્રીજીના શિષ્યા

ચરિત્રનેતાએ ખંભાતની જનતા પર સાચા ત્યાગનું, આરાધનાનું, સાચા મુનિવર્ગનું કર્તવ્ય વિગેરે જ્ઞાન જડવાદના ઝેરી વાતાવરણથી થતા નુકસાનનું, દીક્ષાની મહત્તાનું, ભાવિઓથી થતા નુકસાનનું, પ્રવચનો દ્વારા અપૂર્વ ભાન કરાવ્યું ઘણા ભવ્ય આત્માઓ સંસારથી વિરક્ત બન્યા, પાપમય ગુજરી જીવનને ન ચેડતા ત્યાગમાર્ગની આરાધનાથી તેને અને પરમ જ્યોતિમય મોક્ષધામ નિહાળવા સજ્જ થયા

કેટલાક મોહાન્ધોએ ત્યાગમાર્ગને નિરોધવા ઘણ કર્યા સરકારી કાનુનોની પોથીઓ પણ જોઈ, પરન્તુ ચરિત્ર

પ્રવચનોથી ધર્મપ્રેમી વર્ગ ખૂબજ મક્કમ બન્યો હતો એટલે રફથી આવતી વિઘ્ન વાદળીઓને વીખેરવા સાવધ રહેતો. ધર્મનિષ્ઠ ભાઈ શેઠે સરકારી માણસોને ત્યાગમાર્ગ પ્રતિ ખોટા ખળભળાટ ર વિરોધીઓનો પરિચય કરાવી દીધો હતો. એટલે ત્યાંપણ તેમનું ચાલે તેમ ન હતું. ખરેખર ચરિત્રનેતાએ અત્રેની જનતા ઉપર ની મહત્તાની એવી ઉંડી અસર નાંખી હતી કે જેના પ્રતાપે ાતની જનતા અત્યંત નીડર બની ધર્મ કાર્યોમાં ભાગ લેતી હતી.

સ્થંભનપુરના આગણે ચરિત્રનેતાના વરદ હસ્તે સ્ત્રી પુરૂષોની મળી ભગ પંદરેક દીક્ષાઓ થઈ હતી.

પ્રકરણ ૨૮ મું.

પાલીતાણાના મુમુક્ષુ—

સંવત ૧૯૮૮ ના ચાતુર્માસ પહેલા મુબઈની
પૂજ્ય આચાર્યશ્રીની દેશનાથી વૈરાગ્યવાન
પાલીતાણા નિવાસી શા છોટાલાલ રૂગનાથ પોતાના
સમગ્ર ભાઈ સાથે સંયમ ગ્રહણ કરવા ખંભાત આવ્યા હતા
જ્યારે ખંભાત આવવા માટે વિહાર થયા ત્યારે તેમને
ઘણા જૈનો તથા જૈનેતરો સ્ટેશન ઉપર વળાવવા આવ્યા હતા
અનુમોદન રૂપ શ્રીફળ, ફુલનોહાર તથા ચાલ્લો ઘણા
અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો. તેઓ ધર્મનિષ્ઠ હોઈ પાલીતાણાની
તેમના તરફ અત્યંત માનની દ્રષ્ટિથી જોતી હતી

...ામુસોની સાથે મુમુક્ષુ ભાઇ છોટાલાલ તથા તેમનાં ધર્મપત્નિ દીક્ષાના મુહુર્ત પહેલાં આવી પહોંચ્યાં હતાં.

...મ્ભાતની જૈનજનતાના આ યુવાન જોડલાની દીક્ષા સાંભળી ...હર્ષ સાથે એ પ્રસંગને ઉજવવા ઉજમાળ બની.

...દીક્ષા નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. જે ...ા ગામમાં ફરી જિનશાળામાં ઉતર્યો હતો. જ્યાં ચતુર્વિધ સંઘ ... ભાઇ છોટાલાલને તથા તેમના ધર્મપત્ની સમરથબાઇને જેઠ સુદ ...ા શુભદિને આચાર્યશ્રીએ સંયમપ્રદાન કર્યું હતું. અને છોટાલાલનું ... મુનિશ્રી કૈલાશવિજયજી રાખી પોતાના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા ... તથા સમરથબાઇનું નામ સુમંગલાશ્રી રાખી તેમને વિદ્યુતશ્રીજીનાં ...ષ્યા તરીકે જાહેર કર્યાં હતા.

...વેરી લક્ષ્મીચંદભાઈ—

સુરત નિવાસી લક્ષ્મીચંદભાઈ શા નગીનચંદ રૂપચંદ લલ્લુભાઇના ...ત્ર છે. તેમનાં માતુશ્રી ગુલાબબેનના ધર્મસંસ્કારના પ્રભાવે તેઓમાં ...ણ ધર્મ પ્રત્યેની લાગણી અપૂર્વ હતી. પૂજ્ય આચાર્યશ્રીના ચાતુ-...ર્માસમાં તેઓની સંયમ પ્રત્યે ભાવના જાગૃત થઇ હતી. અને તેથી તેમણે બાવીશ વર્ષની ભરયુવાનીમાં સઘળા વૈભવ વિલાસોનો પૂર્વના પુણ્યોદયથી સંજોગ હોવા છતાં ચતુર્થવ્રત ગ્રહણ કર્યું હતું. પોતાના માતુશ્રી તથા ભાઇઓ વ્રત ગ્રહણ કરવાની જલદી રજા આપે અને તેમના પોતાના વૈરાગ્યની પાકી કસોટી પણ થાય એ હેતુથી દીક્ષા જ્યાં સુધી ન લેવાય ત્યાંસુધી પાંચ વિગયનો ત્યાગ કર્યો હતો. રોજ તેઓશ્રી હમેંશા એકાસણું પણ કરતા હતા. તેમની દીક્ષા લેવાની ઉત્કંઠાના હોવા છતાં પોતાના સ્વજનો તરફથી અટકાયત કરવામાં આવતી હોઇ તેમને થોડોક વખત વિલંબ કરવો પડ્યો હતો.

ખરેખર લક્ષ્મીચંદભાઈની આ ઉમ્મરમાં છતા વૈભવવિલાસોને

ભાન ભારી સંયમ ગ્રહણ કરવાની ભાવના અનુમોદનીય હતી પરંતુ માતાને મન વિના કરવાં પણ પડેલ હોય છે એટલે કાળ મારી અંદર મૂકેલ હતી. પણ જેમના હૃદયમાં વૈરાગ્ય ભાવનાની લાગી હોય છે તે મુમુક્ષુ પોતાના કુટુંબ ઉપર […] પાડે છે. પોતાની મક્કમતાથી આખરી અનુમતિ […] ગૂક્યા હતા.

<u>મુંબઇથી ખંભાત—</u>

લક્ષ્મીચંદભાઇએ વિચાર્યું કે, મારા સ્નેહીઓ […] શબ્દોમાં રજા આપવાના નથી. તો પછી મારે આ કૌટું[…] શૃંખલામાં ક્યાંસુધી સપડાઇ રહેવું? અને નકામું આ […] અવિરતિમાં ક્યાંસુધી વેડફી નાંખવું ?

આ બધા વિચાર કરી માતુશ્રીની સામાન્ય અનુ[…] લક્ષ્મીચંદભાઇ અઢળક લક્ષ્મીથી ભરેલું ઘર ત્યાગી […] રૂપચંદ ઘેલાભાઇ સાથે એકાએક માગસર સુદ ૧૦ ના ખ[…] મહારાજશ્રીની છાયામાં આવી પહોંચ્યા. દશમના રાત્રે […] જૈન સોસાયટી તરફથી તેમને એક માનપત્ર અર્પણ કરવામાં […] હતું. લક્ષ્મીચંદભાઇ ચંચળ લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરી આત્માની […] અને શાશ્વતી લક્ષ્મી મેળવવા ભાગ્યશાળી થયા એ જોઇ કોને […] ન થાય ? નગીનચંદ રૂપચંદ લલ્લુભાઇ ઝવેરી તરફથી […] સોસાયટીને જમણ આપવામાં આવ્યું હતુ તથા તેમના તરફથી […] તથા શ્રીફળ વિગેરેની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી તથા […] ખાતાઓમાં સારી મદદ આપી હતી. આ પ્રસંગે એમના […] દીકરાએ હાજરી આપી હતી.

<u>અમૃતલાલની અમૃતભાવના—</u>

આ ચાતુર્માસમાં પૂજ્ય આચાર્યશ્રીની વૈરાગ્યવાહીની દેશ[…] પ્રભાવે […] સત […] નલાલની પણ સંયમ ગ્રહણ […]

પ્રસંગે અપૂર્વભાવના જાગૃત થઈ ચુકી હતી. તેમણે શ્રાવણમાસમાં, ક્ષા ન લેવાય ત્યાંસુધી છએ વિગયના ત્યાગની જાવજ્જીવ પ્રતિજ્ઞા ગ્રહણ કરી હતી. તેઓ ખંભાત શહેરના જ વતની શા. કસ્તુરચંદ ખુશાલભાઈ ચોકસીના પુત્ર થાય છે. તેમના માતુશ્રી સકરીબેન પણ તે દીક્ષાના અભિલાષી હોઈ તેમના પુત્રને તેજ સન્માર્ગે વાળવા વારંવાર પ્રેરણા કરતા હતા. તેમના સુસંસ્કારના યોગે તેમની સોળ વર્ષની ભરયુવાન વયમાં આ ફાની દુનિયાને ત્યાગી, દુન્યવી મોજશોખને અવગણી ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની અપૂર્વભાવના પ્રગટી હતી. જે અત્યંત અનુમોદનીય ગણાય. આવી યુવાન ઉમ્મરની દીક્ષા ખંભાતમાં ઘરને આંગણે ઘણા વર્ષોપછી થતી હોવાથી સૌ કોઈને અપૂર્વ આનંદ થયો હતો તેમને દીક્ષાના અનુમોદનરૂપે ધી યંગમેન્સ જૈન સોસાયટી, શ્રીઉમેદખાન્તિ જૈન બાળમંડળ તથા મહાવીર જૈન સભા તરફથી શેઠ કસ્તુરભાઈ અમરચંદના પ્રમુખપણા નીચે માનપત્રો એનાયત કરવામાં આવ્યાં હતાં. આગલે દિવસે એક ભવ્ય વરઘોડો દીક્ષા નિમિત્તે કાઢવામાં આવ્યો હતો.

સંયમપ્રદાન—

સુરતનિવાસી ઝવેરી લક્ષ્મીચંદભાઈને તથા ખંભાતનિવાસી ચોકસી અમૃતલાલભાઈને મૌન અગીઆરસના પવિત્ર દિવસે દીક્ષા આપવાનું નિર્ણીત થયું હતું. તે દિવસે પ્રાતઃકાલમાં બન્ને મુનિકોની તથા અમૃતલાલના માતુશ્રી સકરીબેનની દીક્ષા નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો ગીનચંદ રૂપચંદ તરફથી ચઢયો હતો. બન્ને યુવાન મુમુક્ષુઓ સરકારી ગાડીમાં બેઠા હતા. અને છુટે હાથે લક્ષ્મીની ચંચળતા સૂચવતા વર્ષીદાન આપી રહ્યા હતા. પાછળ પાલખીમાં બેઠેલા સકરીબેન તથા ડાહીબેન પણ છુટે હાથે દાન વર્ષાવતાં હતાં. વરઘોડો ગામના વ્યવસ્થામાં ફરી જૈનશાળાએ ઉતર્યો હતો. જ્યાં ચતુર્વિધ સંઘ સમસ્ત

પૂ૦ આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે સંયમપ્રદાનની ક્રિયા કરાવવામાં હતી. હરખચંદનું નામ મુનિશ્રી હ્રીંકારવિજયજી રાખી ગુરુજીએ પોતાના શિષ્ય તરીકે અને અમૃતલાલનું નામ મુનિશ્રી અમૃતવિજયજી રાખી તેમને મુનિરાજ શ્રીમદ્ જયન્તવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા. તથા મણીબેનનું નામ સાધ્વીશ્રી સરસ્વતીશ્રીજી રાખી ચંપાશ્રીજીના શિષ્યા તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. શારીબેનને પ્રભાશ્રીના શિષ્યા કરી તેમનું નામ દમયંતીશ્રી રાખ્યું.

સંવત ૧૯૮૮ ના ખંભાતના ચાતુર્માસમાં જનતાને ભગવતીસૂત્રની વાંચના શરૂ કરી હતી અનેક પૂછાતા પ્રશ્નો આચાર્યશ્રી સારીપેરે કરતા હોવાથી મોટી મેદનીમાં સર્વે રસ લેતા હતા. અને અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ, સ્વામીવાત્સલ્યો વિગેરે ધર્મ વનાના કાર્યો સારા પ્રમાણમાં થયા. ધુવારણના આરે નજીક ઉપદેશથી એક નાનો ઉપાશ્રય બંધાવવામાં આવ્યો હતો કે આ સ્થળે દરેક સાધુ સાધ્વીને મુકામ કરવો પડે છે.

મુમુક્ષુ કાન્તિલાલ—

ચરિત્રનેતાના અપૂર્વ ઉપદેશથી શા કાન્તિલાલ મૂળચંદનું ઓગણીસ વર્ષની યુવાવસ્થામાં હૃદય વૈરાગ્યથી રંગાયું હતું. સંસારનો ત્યાગ કરી સંયમ આરાધના કરવા તેઓનું હૃદય તૈયાર બન્યું. માતા પિતાની આજ્ઞા ન મળવાથી કેટલોક વખત રહ્યા, પરન્તુ સંયમ તરફ હૃદય ખૂબ ઢળેલું હોવાથી અને માત પિતાની આજ્ઞા મળી શકવી અત્યંત મુશ્કેલ માલુમ પડવાથી, તેઓ ચાણસ્મા પહોંચી ગયા, ત્યાં ચરિત્ર નેતાના વિદ્વાન્ શિષ્યરત્ન મુનિ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજ પાસે માગસર વદ બીજના દિવસે સંયમી બન્યા. તેમનું નામ મુનિશ્રી કીર્તિવિજયજી રાખી ગુરુજી શ્રી લક્ષ્મણવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા. પાછળથી તેમના માત પિતાને ખબર પડતાં એકદમ ચાણસ્મા મુકામે

તા પાછા લઈ જવા ઘણો પ્રયત્ન કર્યો. પરન્તુ ચાગ્રુરમા
ાગ પ્રત્યે અપૂર્વ પ્રેમ અને કાન્તિલાલની સંયમ પ્રત્યે અપૂર્વ
ા એના શુભયોગે તેઓ ખાલી હાથે પાછા ફર્યા હતા.

થી વિહાર—

મંભાતથી વિહાર કરી કાવી ગંધારની યાત્રા કરી મહારાજશ્રી
મુકામે સસત્કાર પધાર્યા. ત્યાં ભરૂચ વેજલપુરના શા ભુખણદાસ
દાસે પોતાને ત્યાં પોતાના પુત્રના લગ્ન પ્રસંગે શાંતિ સ્નાત્ર તથા
મહોત્સવ તથા પાવાપુરી શત્રુંજય વિગેરે રચનાઓથી અપૂર્વ ઠાઠ
ા હતા. એ પ્રસંગે આચાર્યશ્રીને પધારવા વિનતિ કરવા આમોદ
ા આવ્યા હતા. તેમની વિનતિને સ્વીકારી આચાર્યશ્રી સસત્કાર
વેજલપુર પધાર્યા, અત્રે આઠ દિવસ લગભગની સ્થિરતા થઈ
હમેંશ સુંદર પ્રવચનો પણ ચાલતા હતા, ઓચ્છવ પહેલા મહા-
શ્રી આદિ ઝઘડીયા નજીક હોવાથી ત્યાંની જાત્રાનો પણ લાભ
્યો હતો;

દિશાની વિનતિ—

ભરૂચ મુકામે એક બાજુ સુરતથી મુનિશ્રી લલીતાંગવિજયજીના
ગુશ્રી પોતાના સંસારી પુત્રને વડી દીક્ષા સુરતમાં પોતાના આંગણે

[illegible]

મુનિશ્રી અરુણવિજયજીની પણ એ પ્રસંગે વડી દીક્ષા કરાવવાની
થી ભરૂચ મુકામે વિનતિ કરવા આવી પહોંચ્યા હતા. બન્ને
ાો શાસન વૃદ્ધિના કારણ હોઈ બન્નેની વિનતિનો પૂ. ચરિત્ર વિભુએ
ાર કર્યો. બન્ને પ્રસંગોના મુહૂર્ત નિકટ નિકટ હોઈ આચાર્યશ્રી
ામ ભરૂચથી વિહાર કરી સુરત મુકામે પધાર્યા ઝવેરી

નગીનચંદ રૂપચંદ લલ્લુભાઈના તરફથી આચાર્યશ્રીનો ભવ્ય વરઘોડાથી પ્રવેશ મહોત્સવ થયો હતો. મુનિશ્રી લલીતાંગવિજયજીની વડી દીક્ષા નિમિત્તે પાંચ દિવસનો ઓચ્છવ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો જ્યાં પાંચે દિવસ પ્રખ્યાત ગવૈયા દિનુભાઈ વિગેરે હોવાથી પૂજા ભાવનામાં સારો રંગ જામતો હતો. છેલ્લે દિવસે લલીતાંગવિજયજીના સંસારી પિતાશ્રી નગીનભાઇ રૂપચંદ તરફથી સંઘ જમણ કરવામાં આવ્યું હતું, તથા રાત્રી જાગરણ પણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં બૈરાઓને વાટકાની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. મહાસુદ ૧૦ ના દિને એમના ઘર આંગણે બાંધેલા વિશાળ મંડપમાં ચતુર્વિધ સંઘની મોટી મેદની સમક્ષ મુનિશ્રી લલીતાંગવિજયજીને તથા મુનિશ્રી અજીત-વિજયજીને વડી દીક્ષા અર્પણ કરવામાં આવી હતી. તેજ દિવસે ગોપી પુરાનાં લીલુબેનને દીક્ષા આપી તેમનું નામ લલીતાશ્રી રાખી સુરતા-શ્રીની શિષ્યા કરી.

<u>ભાગ લીધો</u>—

લલિતાંગવિ૦ના સંસારી ભાઇ રાયચંદભાઇ મોહવશથી અને તેમની રજાથી આ દીક્ષા ન થયેલ હોવાથી તેઓ આમાં સહર્ષ ભાગ લેતા ન હતા, પરન્તુ ભવિતવ્યતા પરિપકવ થતાં તેઓએ પોતાનો રોષ ઉતાર્યો હતો અને પોતાના ભાઇ સંયમ પંથે વળ્યા છે એ માટે પોતાની જાતને ભાગ્યશાલી માનતા થયા છેલ્લે દિવસે એમણે પૂજામા પણ ભાગ લીધો હતો અને એક દિવસ રોકાઇ જવા વિનતિ કરી હતી, પરન્તુ સમયના અભાવથી અને ખંભાત જવાની ઉતાવળ હોવાથી બપોરના સુરતથી ખંભાત તરફ વિહાર કર્યો હતો. જે વખતે સેંકડો માણસો વળાવવા માટે ગયા હતા. ધર્મ ધગશથી એમના માતુશ્રી ગુલાબ બેને દીક્ષા આદિ સઘળા પ્રસંગોમા ઉત્સાહ પૂર્વક ભાગ લીધો હતો;

<u>ઉગ્રવિહાર</u>—

ખંભાતમાં ગુલાબચંદ મુળચંદની પુત્રી બેન કાન્તાને દીક્ષા

આપવાના માટે જવાની ઉતાવળ હોઈ મહારાજશ્રી ઉગ્રવિહાર કરી મહા વદ ૮ ના દિને સસત્કાર ખંભાત પધાર્યા. અત્રે ગુલાબચંદભાઇએ પોતાની પુત્રીને ધામધૂમપૂર્વક ભવ્ય વરઘોડો કાઢી સારા દ્રવ્યનો વ્યય કરી પૂ૦ આચાર્યશ્રીના વરદહસ્તે મહાવદ ૧૦ ના દિવસે દીક્ષા અપાવી હતી. તેમનું નામ શ્રીમતિશ્રી આપી પુષ્પાશ્રીનાં શિષ્યા તરીકે જાહેર કર્યાં હતાં. તે પ્રસંગે અટ્ઠાઇઓચ્છવ માંડ્યો હતો. તેમાં પાવાપુરી વિગેરેની રચના પણ તેમના તરફથી કરવામાં આવી હતી.

છાયાપુરી પ્રયાણ—

આ સમયમાં પાલીતાણાથી પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ પોતાના વિદ્વાન્ પ્રશિષ્ય પન્યાસજી શ્રીમદ્ રામવિજયજી મહારાજ આદિ ઠાણાસહ ખંભાત મુકામે સસત્કાર પધાર્યા હતા. તેઓશ્રી વડોદરાના દીક્ષા પ્રતિબંધક કાયદા નિમિત્તે વડોદરા જવાને માટે આવ્યા હતા. પૂજ્ય ચરિત્ર વિભુને પાલીતાણા જવાની ભાવના હતી. પણ પૂ૦ વિજયદાનસૂરિજી મહારાજના આગ્રહથી છાણી તરફ પધારવા નિશ્ચય કર્યો હતો. તેથી ખંભાતથી વિહાર કરી. વટાદરા, બોરસદ વિગેરે ગામોમાં થઈ છાણી ભવ્ય સત્કારથી પધાર્યા હતા. આ સમયે છાણીમાં લગભગ પોણોસો સાધુઓનો સમુદાય ભેગો થયો હતો.

છાણીથી વડોદરા—

જૈનશાસ્ત્રોમાં બાળદીક્ષાની મહત્તા ઘણીજ વર્ણન કરવામાં આવી છે. આપણા પૂર્વાચાર્યો શ્રીમદ્ હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજ, શ્રી હીરસૂરિજી મહારાજ, શ્રી દેવસૂરિજી મહારાજ, શ્રી સોમપ્રભસૂરિજી, શ્રી સોમસુંદરસૂરિજી મહારાજ, શ્રીમુનિ સુંદરસૂરિજી મહારાજ તથા શ્રીમદ્ રત્નશેખરસૂરિજી મહારાજ, શ્રીમદ્ આનંદવિમલસૂરિજી, શ્રીમદ્

સેનસૂરિજી મહારાજ આદિ મહાપુરૂષો પણ બાલ દીક્ષિતોજ હતા. બે બાલ દીક્ષાના પ્રભાવેજ ન્યાય, કાવ્ય, કોશ અલંકાર ષડ્દર્શન આદિ વિશાળ શાસ્ત્રોનું જ્ઞાન મેળવી ઘણા વાદીઓને પરાસ્ત કરી જૈનધર્મના વિજયવાવટો ફરકાવ્યો હતો.

અરે એ તો શું પણ આધુનીક સમયના પણ જે વિદ્વાન આચાર્યો વીચરે છે તેઓએ પણ પોતાની નાની ઉમ્મરમાંજ સંસારનો ત્યાગ કર્યો હતો એવા વિદ્વાન્ મુનિવરોના પ્રતાપેજ આ જૈન શાસનની મહત્તા સચવાઈ રહી છે. નાની ઉમ્મરવાળાઓ સ્વપર ઉભયના જ્ઞાતા બની શકે છે. આઈ. સી. એસ. એમ. બી. બી. એસ. એમ. એ. બી. એ. એલ. એલ. બી. આદિ દુનીયાની માત્ર પેટ પુરવાના હેતુથીજ ગ્રહણ કરવામાં આવતી લૌકિક ડીગ્રીઓઓને ઇચ્છનાર માતપિતાઓ પોતાના પુત્રને ૭–સાત વર્ષની નાની ઉમ્મરમાંજ નિશાળે બેસાડે.છે. પરન્તુ અઢારવર્ષનો થયા પછી કોઇપણ ભણવા બેસાડતા નથી. લૌકીકજ્ઞાનનો તો અંત આવે છે પરન્તુ લોકોત્તર વિદ્યા તો બેસુમાર છે. આખી જીંદગાની ભણે તો પણ પ્રભુ મહાવીર પરમાત્માની વિદ્યા પુરેપુરી ભણાતી નથી. તો પછી લોકોત્તર વિદ્યા-ળમાં બેસી લોકોત્તર ડીગ્રીઓ પ્રાપ્ત કરવા માટે વીતરાગ પરમાત્માએ અનાદિ કાળથી જે આઠવર્ષની બાલ ઉમ્મર પસંદ કરી છે તે તદ્દન વ્યાજબીજ છે. પરન્તુ કેટલાક અર્ધદગ્ધો, આત્મતત્વને નહિ પીછાણનારાઓએ આ બાબતમાં બાળકો શું સમજે, બાળકોએ શું ખાધું–પીધું વિગેરે ખોટી દલીલો આપી ઘણાઓને ઉશ્કેર્યા. આ વાત "ઘર ફુટે ઘર જાય" એ કહેવત અનુસાર પ્રભુ મહાવીર પરમાત્માના વેષના પ્રતાપેજ જીવનાર, એમનીજ આજ્ઞાનું છડેચોક ખંડન કરનારા કેટલાક નામધારી સાધુઓએ પણ આ વાતને મહત્વ આપ્યું. શાસ્ત્ર હંમેશ ઝાપટનારા, કંદમૂળ આદિ અભક્ષ્ય પદાર્થોને પણ નહિ છોડનારા હોટલ વિગેરેમાં વાઘરી–હાકરડા વિગેરેના એંઠા પ્યાલે ચા પીનારા

સામાયિક, પ્રતિક્રમણ, પૂજા, નવકારસી વિગેરે અનુષ્ઠાનોથી સો કોસ દૂર ભાગનારા કેટલાક માત્ર પૂર્વના પુણ્યોદયથી ભૂલેચુકે જૈનકુળમાં જન્મી ગયેલા નામ ધારી જૈનોએ પત્રકારની નીતિને નેવલે મૂકનાર કેટલાક પત્રોમાં યદ્વા તદ્વા લખી છાપાના કોલમો કાળા કરી ઘણા ભોળા શ્રાવકોની શ્રદ્ધા ઉપર કાળો કુચડો ફેરવ્યો. એટલુંજ નહિ પણ તેઓએ શાસ્ત્રસિદ્ધ બાળ દીક્ષાને રોકવા માટે ઠેઠ ગાયકવાડ સરકારના કાન પણ ભંભેર્યા. અને આજકાલ અમલદારનો મોટો વર્ગ માત્ર પાશ્ચિમાત્ય કેળવણીના સંસ્કારવાળો આર્યવિદ્યાના અભાવવાળો, ધર્મશાસ્ત્રના પઠનપાઠન વગરનો અને આત્મ તત્વથી તદન્ અજ્ઞાત હોઈ બાળદીક્ષાનો પ્રતિરોધક કાયદો ઠોકી બેસાડયો.

<u>દીક્ષા એટલે—</u>

કોઈ પ્રાણીને મારવો નહિ, મરાવવો નહિ અને મારતાની અનુમોદના કરવી નહિ, જુઠું બોલવું નહિ, બોલાવવું નહિ અને બોલતાને સારો માનવો નહિ. ચોરી કરવી નહિ, કરાવવી નહિ, અને કરતાને ભલો જાણવો નહિ, મૈથુન સેવવું નહિ, સેવરાવવું નહિ અને સેવતાને ભલો જાણવો નહિ, એક પાઈ પણ રાખવી નહિ રખાવવી નહિ અને રાખનારાને ભલો જાણવો નહિ, રાત્રે ખાવું નહિ ખવડાવવું નહિ અને ખાતાને ભલો જાણવો નહિ. આ છએ પ્રતિજ્ઞાઓ જેમાં સ્વીકારાતી હોય તેનુંજ નામ દીક્ષા છે. આવી પ્રતિજ્ઞાઓ જે કોઇ નાની ઉમ્મરમાં લેશે અને જે કોઇ આ પ્રતિજ્ઞાઓ આપશે તેઓને એક હજાર રૂપીઆનો દંડ કરવામાં આવશે.

ઉપરની પ્રતિજ્ઞાઓનો જે ભંગ કરે તેને તો દંડ થવાનુ સાંભળ્યું છે પણ ઉપરોક્ત ધર્મ પ્રતિજ્ઞાઓ જે કોઈ લે તેને પણ દંડ થાય એ તો આ કાળોકેર વર્તાવનાર હે કલીયુગ તારા અનન્ય પ્રભાવનીજ બલિહારી છે.

ભવ્ય સ્વાગત—

છાણીથી આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય દાનસૂરિજી મ.
મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય મેઘસૂરિજી આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિ
લબ્ધિસૂરિજી ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમદ્ મનોહરવિજયજી
પન્યાસજી મહારાજ શ્રીમદ્ રામવિજયજી આદિ લગભગ પોણોસો
વડોદરા કોઠીપોળે ભવ્ય સ્વાગતથી પધાર્યા હતા. આ વખતે કે
વિરોધી જૈનોએ સામૈયામાં તોફાન કરવા ધાર્યું પણ જવાબદાર
પસીની સરકારમાં લાગવગ હોઈ તે વિરોધિયોની મોટરને જ્યાં
સામૈયુ ઉતરે નહિ ત્યાં સુધી એક ઠેકાણે રોકી રાખવાનો ઓર્ડર
પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર તરફથી કરવામાં આવ્યો હતો.

ત્યાંની પબ્લીકમાં પૂ. ચરિત્ર વિજુએ તથા પં. શ્રીમદ્ રા
વિજયજીએ જાહેર ભાષણો પણ કર્યાં હતા. તથા તેમના શિષ્ય પ
પણ જઈ સાગરાનંદસૂરિજીએ તથા પં. રામવિજયજી મહારાજે આ
દીક્ષાથી થતા ફાયદા તથા તેની મહત્તા સમજાવી હતી. પણ તે તર
તેઓએ બીલકુલ ધ્યાન આપ્યું ન હતું આખરે હજારો જૈનો
તથા સેંકડો સંસ્થાઓના વિરોધ હોવા છતાં એ કાયદો કાયદા
આવ્યો. અમલમાં આવો કે ન આવો એ સઘળું ભવિતવ્યતા ઉપર
આધાર રાખે છે પરન્તુ શાસન ઉપર આવેલી આ જબ્બર આફત
હટાવવા જે જે આચાર્યોએ વડોદરા જઇ તે કાયદાને રદ કરવા
તાથી બનતું કર્યું છે તે તે આચાર્યોએ શાસન પ્રત્યે સંપૂર્ણ વફા
રહી પોતાની આચાર્ય તરીકેની ફરજ અદા કરી છે આવા પ્રસં
પોતાની કીર્તિમાં જરાપણ ઉણપ ન લાગે અગર હમારે નાહક દુ
બનવાની શી જરૂર છે, અથવાતો यद् माघचैनोक्तं तन्न એ વાક્
ચરિતાર્થ કરવાના ઇરાદાથી કેટલાક આચાર્યો તટસ્થ પણ રહ્યા હ
પરન્તુ એમ કરવામાં તેઓએ શાસનની અપૂર્વ સેવા બજાવવા
અણમોલ પ્રસંગ ગુમાવ્યો છે, એટલુંજ નહિ પણ धर्मध्वंसे ह

लोपे स्वसिद्धान्तार्थविप्लवे अपृष्टेनाऽपि शक्तेन वक्तव्यं तन्निषेधकं પૂર્વાચાર્યના આ શ્લોકની અવગણના કરવાનું પાપ વ્હોર્યું છે. શાસ્ત્રકાર તો ત્યાં સુધી ફરમાવે છે કે

जैनधर्मद्विषो दुष्टान् संघारिष्टविधायिनः ।
जिनाज्ञाराधकः साधुः स्वशक्त्या वारयेदिह ॥
उपेक्षते स्वसामार्थ्ये, सति यस्तान् पुनर्नरः ।
बम्भ्रमीति भवे घोरे स जिनाज्ञाविराधकः ॥

અર્થ—જૈનધર્મ દ્વેષી દુષ્ટોનું, સંઘનું અરિષ્ટ કરનારાઓનું જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાનો આરાધક સાધુ પોતાની શક્તિથી વારણ કરે.

પોતાની છતી શક્તિએ જે ઉપેક્ષા કરે છે; તે જિન આજ્ઞા વિરાધક ઘોર સંસારમાં વારંવાર ભ્રમણ કરે છે.

ઉપરના શ્લોકોના તાત્પર્યને સમજનાર મુનિવરો અગર શ્રાવકોએ જૈનશાસન ઉપર આવતા આક્રમણોને દૂર કરવા જરૂર પ્રયત્ન કરવો જોઈએ.

બાલ દીક્ષાની મહત્તાને બનાવતા શ્રાદ્ધદિનકૃત્યના કર્તા ફરમાવે છે કેઃ—

ता तेसु धन्ना सुकयत्थ जम्मा ।
ते पूयणिज्जा ससुरासुराणं ॥
मुत्तुण गेहं तु दुहाण वासं ।
बालत्तणे जेउ वयं पवन्ना ॥ १ ॥

પુરુષોમાં તેજ ધન્ય છે, તેજ સુકૃતાર્થ જન્મવાળા છે અને સુરાસુરને તેજ પુજનીય છે, કે જેમણે દુઃખના સ્થાનરૂપ એવા ગૃહ-

વાસને છોડી બાળપણમાં જ જેઓ રત્નને પામ્યા છે. આવા દીક્ષાના મહત્ત્વને ફરમાવતા અનેક શ્લોકોની તથા પાઠોની અવગણના કરી કેટલાક નામધારી સાધુઓએ તથા ધર્મસંસ્કારહીન જૈનોએ આ દીક્ષા પ્રતિબંધક કાયદો કરાવી જબ્બર પાપ વ્હોર્યું છે. જો કે પ્રભુ મહાવીરની આજ્ઞાને શિરસાવંદ્ય રાખનાર અનેક મુનિવરોએ ઉગ્રવિહાર કરી વડોદરા જઈ તેને રોકવાનો પ્રયત્ન કરી મોટામાં મોટું પુણ્ય ઉપાર્જન કર્યું છે. વડોદરામાં ચરિત્ર વિભુના એ સંબંધી અનેક સુંદર પ્રવચનો થયાં હતાં. બનતો પ્રયત્ન કરી વડોદરાથી ચરિત્રવિભુ આદિ ઠાણાં પાછાં છાણી પધાર્યાં હતાં. ત્યાં થોડાક દિવસ સ્થિરતા કરવામાં આવી હતી.

વિહાર અને દીક્ષા પ્રસંગ—

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ આદિ ઠાણા છાણીથી ચૈત્ર વદ ૩ ના વિહાર કરી બાજવા, વાસદ થઇ નાપાડ પધાર્યા હતા. ત્યાં મનુષ્ય કર્તવ્ય ઉપર એક જાહેર ભાષણ આપી સૌને કૃતાર્થ કર્યા હતા.

આ પ્રસગે સુરતના પોરવાડ જ્ઞાતીય ભાઈશ્રી નેમચંદ ફકીરદાસ ઓગણીસવર્ષની યુવાનીમાં ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની તીવ્ર ભાવના હોવાથી છાણીથી વિહારમાં સાથેજ હતા. રાત્રે નેમચંદભાઈ ઘરે નહિ આવેલ હોવાથી તેમના માતુશ્રી તથા ભાઈ ચીમનલાલ એકદમ દીક્ષાની શંકાથી પ્રથમ છાણી મુકામે આવી પહોંચ્યા હતા.

સુરત પાછા ગયા—

ત્યાં નેમચંદભાઈની તપાસ કરતા માલુમ પડ્યું કે તેઓ મહારાજશ્રી સાથેજ વિહાર કરી નાપાડ ગયા છે. એટલે ત્યાંથી તેઓ સીધા નાપાડ પહોંચ્યા. નેમચંદભાઇને સુરત આવવા ઘણુ સમજાવ્યુ પણ તેમની દીક્ષા લેવાની મક્કમભાવના હોવાથી તેમણે આવવા ના

પાડી. તેમણે ત્રણ મહિનાથી છએ વિગયનો ત્યાગ કર્યો હતો. પૂ૦ આચાર્યશ્રીનો ઉપદેશ સાંભળી તથા તેમની દીક્ષા લેવા પ્રત્યે અપૂર્વ મક્કમતા જોઈ તેમના માતુશ્રીએ તથા ભાઇએ આત્મકલ્યાણના પવિત્ર કાર્યમાં સહકાર આપ્યો. અને સાથે સાથે સુરત પધારવા વિનતિ કરી. પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રીનો ચાણસ્માપ્રતિ જરૂરી વિહાર હોઈ તેનો અસ્વીકાર થવાથી તેમના ધર્મપ્રિય માતુશ્રી તથા ભાઇએ વૈશાખ સુદ ૬ ના દિને હમો જાતે સાણંદ આવી દીક્ષા ધામધુમથી અપાવીશું એવી શરત કરી નેમચંદભાઇને સાથે સુરત લઈ ગયા હતા.

સાણંદમાં દીક્ષામહોત્સવ—

નાપાડથી પૂ૦ આચાર્યદેવ વડતાલ, માતર, કાસંદ્રા, મોરૈયા વિગેરે ગામોમાં અનેક જીવોને પ્રતિબોધતા વૈશાખ સુદ ચોથના દિને સાણંદ સસત્કાર પધાર્યા હતા. આચાર્યશ્રી જ્યારથી ત્યાં પધાર્યા ત્યારથી જનસમુદમાં ઘણોજ આનંદ ફેલાઇ રહ્યો હતો. રોજ આચાર્યશ્રીના પ્રવચનોનો લાભ લોકો ઉત્સાહપૂર્વક લેતા હતા તેમાં સોનું અને સુગંધી જેવો પ્રસંગ એ બન્યો કે, નેમચંદભાઈ ઘણા સમયથી દીક્ષાના ઇંતેજાર હતા. તેઓની ઓગણીસ વર્ષની નાની ઉમ્મરમાં આવી તીવ્ર વૈરાગ્યવાસનાએ કુટુંબીઓના અંતઃકરણમાં ઉંડી છાપ નાંખી અને તેના પ્રભાવેજ લગભગ નાના મોટા ૨૫ માણસો સાણંદ મુકામે દીક્ષા અપાવવા વૈશાખ સુદ પાંચમના બપોરે આવી પહોંચ્યા આટલા બધા માણસો દીક્ષા અપાવવા આવેલા જોઇ સાણંદ સંઘને ઘણોજ આનંદ થયો. તુરત સંઘના માણસો ભેગા થયા.

સુરતવાલા તરફથી બે માણસોને મોકલી બેન્ડ તથા ઉપધિ વિગેરેનો પ્રબંધ કર્યો સં. ૧૯૮૯ના વૈશાખ સુદ ૬ ના માંગલ્યમય પ્રભાતે અમીઝરા પાર્શ્વનાથના દહેરાસરથી લગભગ પોણાનવ વાગે ઇન્દ્રધ્વજ સાંબેલાઓની ગાડી, મોટર, પ્રભુજીનો રથ વિગેરે સામગ્રીથી શોભતો એક

વરઘોડો ચઢ્યો હતો. આચાર્ય મહારાજ સપરિવાર આગળ મહાજન આદિ બજોગા સમુદાય સાથે ચાલતા હતા. પાછળ નેમચંદભાઈ ઇંદ્ર પોષાકમાં સજ્જ થઈ મોહ બાદને મહાત કરવા બધી તૈયારીઓ ન કરી રહ્યા હોય તેવી સૂચના આપતા મોટરમાં બેસી દાન આપી રહ્યા હતા. આમ પૂર્ણ ઠાઠમાઠથી તેમના માતુશ્રી, ચીમનભાઈ તથા સુરચંદભાઈ વિગેરેએ વરઘોડો ઉપાશ્રયે ઉતાર્યો હતો. પૂ૦ આચાર્યશ્રીએ નંદિ ક્રિયા બુલંદ અવાજે કરાવ્યાપછી રજોહરણ આપતા મેઘગર્જનથી મયૂર નૃત્ય કરે તેમ આનંદિત થઈ નેમચંદભાઈએ નૃત્ય કરી ઘર નૃત્ય ટુંકું કરી નાંખ્યું હતું. તેમનું નામ મુનિશ્રી નેમવિજયજી રાખી આચાર્યશ્રીએ પોતાના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા. ઉતરે સંવેગ માટે શૌર્યરસને પોષનારી દેશના થયાબાદ લોકો પ્રભાવના લઈ ગુરુ દેવની સાથે દર્શન કરી વિદાય થયા હતા.

પોરવાડજ્ઞાતીય જૈન મોટીકલબ તરફથી તથા સુરત યંગ મેન્સ જૈન સોસાયટી વોલીન્ટીઅર કોર તરફથી નેમચંદભાઈને તથા તેમના કુટુંબીઓને ઝવેરી નાનુભાઈ નગીનચંદના પ્રમુખપણે તેમનાજ મકાનમાં અભિનંદનપત્ર પણ આપવામાં આવ્યું હતું.

ચાણસ્મા પધાર્યા—

અત્રેથી મહારાજશ્રી ગામોગામ વિચરતા સસત્કાર ચાણસ્મા પધાર્યા. અત્રે મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના હસ્તે માગશર માસમાં પાટણનિવાસી રમણલાલને દીક્ષાપ્રદાન કરવામાં આવ્યું હતું. દીક્ષાના આગલે દિવસે એક વરઘોડો કાઢવામાં આવ્યો હતો. જેમાં હાથી ઉપર રમણલાલભાઈ બેસી છુટે હાથે દાન આપતા હતા ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી રંજન-વિજયજી રાખવામાં આવ્યું હતું. દીક્ષાપ્રદાનની ક્રિયાબાદ પ્રવચન તથા પ્રભાવના કરવામાં આવ્યા હતા,

ડાહ્યાભાઈની દીક્ષા—

દમણનિવાસી ડાહ્યાભાઈએ પોતાના પુત્ર રમણીકલાલને કપડવંજમાં દીક્ષાપ્રદાન કરાવી સાચા પિતાની ફરજ અદા કરી હતી. તેમની પણ દીક્ષા લેવાની તે વખતે ભાવના હતી. સંસાર સંબંધીની સઘળી વ્યવસ્થા કર્યા પછી તેઓ દીક્ષા લેવા માટે આચાર્યશ્રીની આજ્ઞાથી ચાણસ્મા આવી પહોંચ્યા હતા. કેટલોક વખત વિહારમાં સાથે રહી તેમણે પોતાના વૈરાગ્યની કસોટી પણ કરી હતી. તેમની દીક્ષા નિમિત્તે શા. પુનમચંદ જેચંદભાઈના ઘરેથી વરઘોડો ચઢાવવામાં આવ્યો હતો. વૈશાખ સુદ ૬ ના શુભદિને તેમને મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના વરદહસ્તે દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી હર્ષવિજયજી રાખી તેમને પોતાના શિષ્ય બનાવ્યા હતા. તે દિવસે પૂજા તથા પ્રભાવના કરવામાં આવ્યા હતા.

વડીદિક્ષા—

આ પ્રસંગે પૂ૦ આચાર્ય મહારાજશ્રીના હસ્તે મુનિશ્રી રંજનવિજયજીને તથા મુનિશ્રી હર્ષવિજયજીને તથા મુનિશ્રી નેમવિજયજીને ધામધૂમપૂર્વક વડીદીક્ષા આપી તેમને અનુક્રમે મુનિશ્રી નવીનવિજયજીના, મુનિરાજશ્રી લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના અને પૂ૦ આચાર્યશ્રીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

પાટણની વિનતિ—

પાટણ શહેરના શાસન રસીક સંઘને ચરિત્રનેતા ચાણસ્મા મુકામે પધાર્યા છે એવા સમાચાર મળતાં ભક્તિભીના હૃદયોથી સંઘવી નગીનભાઇ કરમચંદ આદિ પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થો અત્રે વિનતિ કરવા આવ્યા, વિશેષ ધર્મપ્રભાવનાનું કારણ જાણી સંવત ૧૯૮૯નું ચાતુર્માસ ત્યાંનું સ્વીકાર્યું. વિશાળ મુનિમંડળ સાથે ચરિત્રનેતાએ ભવ્ય સત્કાર સાથે પ્રવેશ કર્યો.

હમેશ મુનિવરોના આગમના પ્રવચનમાં શ્રી નેમ હાંસી ...
લાગ્યા. કેસર ... પણ આગરમાં ...

ધર્મપ્રેમી ભીખાભાઈ—

પાટણના રહીશ ધર્મપ્રેમી શા. ભીખાભાઈ શીવલાલ ...
સોળ વર્ષની ઉંમરથી મુનિવરોના ... સંયમગ્રહણ ...
ભાવનાથી આવી પહોંચ્યા હતા પોતાની હદ અગીયાર વર્ષની ...
તેઓ વૈરાગી બનેલા હતા. કેટલીક વખત દીક્ષા ગ્રહણ કરવા ...
પણ ગયા હતા. પરન્તુ તેઓની માતા મણીબેન અને પિતા શિવ-
ભાઈને એકનો એક લાડકવાયો પુત્ર હોવાથી સંયમ લેતા સ્નેહ ...
અટકાવતા હતા. જોકે શ્રાવિકા મણીબેન ધર્મને ઉચ્ચતમ માની ...
પરાયણ જીવન વીતાવતા. શારીરિક નિર્બળતા હોવા છતાં ...
કરવામાં તત્પર રહેતા સંયમ માટે તેમના હૃદયમાં બહુ માન ...
એમના પિતા શીવલાલભાઈ પણ દીક્ષાભિલાષિ હતા અને ...
તેમણે વિષયનો ત્યાગ કર્યો હતો. ટુંકમાં ભીખાભાઈનું સઘળું ...
ધર્મરાગી હતું. પણ મોહનીય કર્મની વિચિત્રતા કોઈ અજબ ...
સંયમને ઉચ્ચતમ માનવા છતાંય પોતાનો બાળવયનો એકનો ...
પુત્ર સંયમ લે તે ન સહી શકાય ખરેખર એ મોહનાજ ચાળા છે ...
સંયમની ભાવનામાં ચાર પાંચ વર્ષ વીતી ગયા એક બાજુ માતપિતા ...
લગ્નની ગ્રન્થિ યોજવા તૈયાર હતા. એટલામાં ભીખાભાઈ એક ...
પોતાના મિત્ર સાથે પાટણ મુકામે આવી પહોંચ્યા. તેમણે આવી પોતાની ...
ભાવના આચાર્યશ્રી પાસે વ્યક્ત કરી. આચાર્યશ્રી સઘળી વાતથી ...
વાકેફદાર બન્યા પછી તરતજ અષાડ સુદ ૧૧ ના દિને તેમને દીક્ષા ...
સમર્પણ કરવામાં આવી હતી. તેમનુ નામ મુનિશ્રી ભદ્રંકરવિજય ...
રાખી તેમના સંસારી મામા મુનિરાજ શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજીના શિષ્ય ...
બનાવવામાં આવ્યા.

આ દીક્ષાની ખબર પડતાં તેમના કાકા છગનલાલ એકદમ પાટણ ...

મુકામે આવી પહોંચ્યા હતા. ભીખાભાઈને રીતસર ઘણું સમજાવ્યું. પણ તેમની અત્યંત મક્કમતા જોઇ તેઓ પાછા ગયા હતા. તેમના પિતાશ્રી, કાકા અને માતુશ્રી વિગેરે કુટુંબીઓ તેમની વડી દીક્ષા વખતે આવ્યા હતા. તે સમયે પૂજા, પ્રભાવના વિગેરે કરી સારા દ્રવ્યનો વ્યય કર્યો હતો.

શાસન પ્રભાવનાઓ—

ચતુર્માસ દરમ્યાન અનેક ધર્મ પ્રભાવનાઓ થઈ. પ્રતિદિન વિપાકસૂત્રની વાંચના ચાલતી તેમાં આવતા દુઃખના અને સુખના વિપાકો સાંભળી જનતા ધર્મમાં એકતાન બની. ઉપધાન તપની પણ શરૂઆત થઈ જેમાં લગભગ દોઢસો સ્ત્રી પુરૂષોએ ભાગ લીધો હતો. ઉપધાન તપ પૂર્ણ થતા માલારોપણનો એક ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યો હતો આઠે દિવસ પૂજા પ્રભાવનાઓ કરવામાં આવતી હતી. ચરિત્રનેતાના વરદ હસ્તે માલારોપણ કરવામાં આવ્યું હતું. છેલ્લે દિવસે શાંતિસ્નાત્ર પણ કરવામાં આવ્યું હતું સ્વામિવાત્સલ્યો પણ થયા હતા મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજને તથા મુનિરાજ શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી આદિ ઠાણા ૭ ચાણસમા ચાતુર્માસ માટે મોકલ્યા હતા અને મુનિશ્રી પ્રવીણવિજયજી તથા મુનિશ્રી પદ્મવિજયજી આદિ ઠાણા ત્રણને સરીયદ મોકલ્યા હતા. માલારોપણ પ્રસંગે છાણીના ચુનીલાલ ગરબડદાસની પુત્રી મંછીબેનને દીક્ષા આપી તેમનું નામ મંજુલાશ્રી રાખી સુનતાશ્રીની શિષ્યા કરી હતી.

ઝવેરી જેચંદભાઇ—

સુરતનિવાસી ઝવેરી જીવણચંદ નવલચંદ ગંધવીના પુત્ર જેચંદભાઇ કેટલોક વખતથી સંયમ ગ્રહણ કરવાની અભિલાષા ધરાવતા હતા તે ગ્રહણ કરવા તેમણે યોગ્ય પ્રયત્નો કર્યા છતાં મોહવશ અનેક કુટુંબના પંજામાંથી તેઓ છૂટી શકતા ન હતા. જો કે એમના પિતાશ્રી એક ધર્મનિષ્ટ બારવ્રતધારી શ્રાવક છે. સંયમ પ્રત્યે તેમનો સંપૂર્ણ અનુરાગ હોવા છતાં પુત્ર મોહને લઇને તેઓ રજા આપી શક્યા ન હતા.

તેમણે સંવત ૧૯૭૬ ની સાલમાં આગમ પં મહારાજ શ્રીમદ્ સાગરાનં સૂરિજીની અધ્યક્ષતામાં શ્રી શત્રુંજયનો સંઘ કાઢી લગભગ ૨૦ રૂપિયાનો સદ્વ્યય કર્યો હતો. જીવનભરનું જીવન સામાયિક પ્રતિક્રમ પૌષધ વ્રત પચ્ચક્ખાણ વિગેરે ધર્મ અનુષ્ઠાનોમાં આનંદ હોઈ તેમના ધર્મ સંસ્કારો અમુક અંશે એમના પુત્ર જેચંદભાઈ પણ ઉતર્યા હતા. એજ સંસ્કારના પ્રભાવે તેમણે પોતાની પિતા ભાઈ આદિ કુટુંબોનો મોહ ઉતારી બંગલા વાડી ગાડી જડ પદાર્થોથી ન મુંઝાતા તેઓ સંયમ ગ્રહણ કરવા એકદ અભિલાષી બન્યા. ઉભય લોકની સાર્થકતા કરનાર સંયમ આત્મા તુચ્છ પદાર્થોના ભોગો ઉપર અંકુશ રાખે છે. અધ્યા અને મનો નિગ્રહના અને આત્મ રમણતાનો જેઓને થોડો આસ્વાદ અનુભવાયો હોય તેઓ જડ ભાવમાં જીવનને બરબાદ કરતા આત્મિક સ્વભાવમાં અણમોલ જીવન સુપ્રત કરે છે. દરેક જાતના વૈભવ વિલાસો ચોમેરથી છલકાતા હોય તોપણ આત્મ બોધને પામેલ સંયમ ગ્રાહકોને મન એ બધું તુચ્છ અને સામાન્ય ભાસે છે.

<u>પારણુ આવ્યા—</u>

પોતાના સ્નેહીઓ તરફથી ચોકખા શબ્દોમાં રજા નહિ મળે શકશે એવો નિશ્ચય થતા તેઓ એકદમ સુરતથી નીકળી પાલીતાણા થઈ. પાટણ મુકામે પૂ૦ આચાર્યદેવની છાયામાં આવી ગયા તેમણે પોતાની સંયમ ભાવના પ્રગટ કરી તેમની દીક્ષા લેવાની તીવ્ર અભિલાષા અને મક્કમતા જોઈ હા પાડી. આ પ્રસંગે ખોટા મોતીવાળા જેસંગભાઈ તરફથી જેચંદભાઈની તથા મણીબેનની દીક્ષા નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢયો હતો. વરઘોડો આખા ગામમા ફરી ગામબહાર બાંધેલ વિશાળ મંડપમા તેમને ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ સંયમ પ્રદાન કરી તેમનુ નામ મુનિશ્રી જીતેન્દ્રવિજયજી રાખી મુનિશ્રી મહિમાવિજયજીના શિષ્ય તરીકે જાહેર

કર્યાં હતા. તેમના સંસારી પિતા છગનચંદભાઇ એમની વડી દીક્ષા પ્રસંગે પાલીતાણા હાજર થયા હતા. અસંત હર્ષ પૂર્વક ભાગ લીધો હતો. તે પ્રસંગે પૂ. આચાર્યશ્રી પાસે તેમનાથી થયેલ દીક્ષિત વિગેરેના અવિનય આદિને જાહેર કરી પ્રાયશ્ચિત ગ્રહણ કર્યું હતું. આથી તેઓનો ધર્મ પ્રત્યેનો અપૂર્વ રાગ, હૃદયની સરળતા, ભવભીરૂતા ાદિગુણો સ્વભાવિક તરી આવે છે. મુનિશ્રી જીનેન્દ્રવિજયજીની વડી ક્ષા પ્રસંગે મંજુલાશ્રીને પણ વડી દીક્ષા આપી હતી. તેમના પણ ંસારી પિતા એ પ્રસંગે આવ્યા હતા.

ચતુર્માસ બાદ વિહાર—

પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીએ બહોળા શિષ્ય સમુદાય સાથે પાટણ શહેરથી વિહાર કરી. શ્રી શંખેશ્વર તીર્થમાં પધાર્યાં જ્યા પાટણના તથા રાધનપુરના ઘણા ગૃહસ્થો દર્શનાર્થે આવ્યા હતા. તેમના તરફથી સ્વામિવાત્સલ્ય પૂજા પ્રભાવના વિગેરે થયા હતા. અત્રેથી શ્રી સિદ્ધાચલજી તીર્થની યાત્રાનો વિચાર થતાં ચરિત્રનેતા સસતકાર ત્યાં પધાર્યા. ભવ દરીયામાં જહાજ સમાન, ભવાટવીમાં સાર્થવાહ, ભવકુપમાં રજ્જુ સમાન, તીર્થેશ શ્રી આદિનાથ પ્રભુના દર્શન કરી ચરિત્ર નાયકના રોમાંચ ખડા થયા. વિવિધ ભાવવાહી સ્તવનોથી ખૂબ સ્તવના કરી, અપૂર્વ આત્માનંદ લુંટયો અત્રે થોડાક દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન એક બે જાહેર ભાષણો આપ્યા હતાં.

મુનિ સમ્મેલન માટે વિનતિ—

વઢવાણમાં અમદાવાદથી શેઠ કસ્તુરભાઇ મણીભાઇ, ચીમનલાલ કડીયા વિગેરે અમદાવાદ મુનિ સંમેલનમાં પધારવાની વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. મુનિ સંમેલનનો હેતુ તથા તેમાં થનાર કાર્યો વિગેરેની સઘળી માહિતિ આચાર્યશ્રીએ પુછીને પોતે વાકેફગાર બન્યા. ચરિત્ર વિભુએ

ફરમાવ્યું કે તમો શાસનની ઉન્નતિ માટે આટલો બધો પ્રયાસ ઉઠાવો તો પછી મારે ત્યાં આવવામાં કોઇ જાતનો વાંધો નથી, પણ પાલીતાણ યાત્રા કરી ત્યાંથી અમદાવાદ લગભગ ટાઇમસર પહોંચવા પ્રયત્ન કરી

અમદાવાદ પધાર્યા—

આ પ્રમાણે વચનમાં કબુલ કરેલ હોવાથી પાલીતાણામાં વ ન રોકાતા મહારાજશ્રીએ ત્યાંથી એકદમ ઉગ્ર વિહાર કરી, અમદાવ પધાર્યા ત્યાંની ધર્મ નિષ્ટ પ્રજાએ ભવ્ય સત્કાર કરી પ્રવેશ કરાવ્ય કર્યો. વિદ્યાશાળાના ભવ્ય હોલમાં મહારાજશ્રીએ મંગળાચરણ રૂ અપૂર્વ દેશના આપી હતી.

વિદ્યાશાળામાં આગમ રહસ્યવેદી તપોરત્ન પૂજ્ય આચાર મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરિજી મહારાજ પોતાના બહોળા સમુદ સાથે બીરાજતા હતા. જ્યારે શાન્ત મૂર્તિ તપો નિધાન વયોવૃ આચાર્યદેવ વિજયસિદ્ધિસૂરિશ્વરજી મહારાજ પગથીઆના ઉપાશ્ર બીરાજતા હતા, આ ત્રણેય આચાર્યોનું તથા તેમના શિષ્યોનુ વિચાર કે એકસરખું હતું. જ્યારે મુનિસંમેલનમાં પધારતા ત્યારે ત્રણે આચાર્ય દેવો પોતાના ૨૫૦ સાધુઓના વિશાળ પરિવાર સહ એકજ સરખ બીરાજતા હતા.

સંમેલનની સફળતા—

મુનિ સંમેલનનું કાર્ય પ્રથમતો બહુજ ધીમે ધીમે ચાલ્યું. લગ ભગ દશ પંદર દિવસ સુધી તો ક્ષણમાં સફલતા અને ક્ષણમા નિષ્ફળતાની ડામાડોળ સ્થિતિ ભાસવા માંડી. ક્ષણ ક્ષણમા અજબ રંગો દેખાવ લાગ્યા. અનેકધા વિચારણાઓ ચાલી. સમાજમાં દીક્ષા દેવદ્રવ્ય સંબંધી ઉત્પન્ન થયેલા ખળભળાટને શાંત કરવા વિચાર વિનિમય થવા લાગ આપણા ચરિત્ર નાયકે સમુપસ્થિત થયેલ વિશાળ મુનિ મંડળ સા પોતાના સ્વલ્પ સમયના સુંદર વકતવ્યથી અટકેલું કાર્ય પ્રારંભા

હતું. સૌ સૌ પોતાના વિચારો દર્શાવવા લાગ્યા. અંતે લગભગ એક માસના પરસ્પર સંઘર્ષોણોથી વિચાર વિનિમયથી સમ્મેલનનું કાર્ય સફળ થયું. અને તેમાં નિર્ણીત થએલા ઠરાવો સર્વના સહમતે પટ્ટક રૂપે જાહેર કર્યા. આ મુનિસંમેલન નિર્વિઘ્ને પસાર થવાથી સૌના હૃદયમાં આનંદ થયો હતો. જુદા જુદા વિષયોનું ખંડન કરી જૈન શાસનની સેવા બજાવવા આચાર્યો તથા મુનિવરોની કમીટી નીમવામાં આવી હતી. જેમાં ચરિત્ર વિજીએ સ્થાનકવાસી તરફથી આવતા આક્રમણોનો જવાબ આપવાનું સ્વીકાર્યું હતું.

અમદાવાદથી વિહાર—

મુનિ સંમેલનનું કાર્ય સંપૂર્ણ થયા બાદ પૂ. ચરિત્રવિજી સાણંદ મુકામે પધાર્યા, ત્યાં થોડા દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન જાહેર ભાષણો તથા પ્રવચન દ્વારા જનતાને ખૂબ આકર્ષી, ત્યાંથી વિહાર કરી સસત્કાર ગોધાવી મુકામે પધાર્યા. હમેંશ અત્રે ચાલતા પ્રવચનોમાં ચર્ચાતા આધુનિક દીક્ષા દેવદ્રવ્ય આદિ વિષયો ઉપર યુક્તિ પૂર્વક સિદ્ધિ કરાતી હોઈ ઘણા યુવાનોના હૃદયની શંકા દૂર થવા પામી હતી. પાલીતાણાથી ગોધાવી મુકામે મોટી ટોળી તથા નાની ટોળીના એમ બન્ને પક્ષોના આગેવાન સદ્‌ગૃહસ્થો આણંદજી કલ્યાણજીની પેઢીના ખર્ચે બંધાવેલ ભવ્ય મંદિરમાં ભવ્ય પાર્શ્વનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ટા પૂ. આચાર્યમહારાજશ્રીના હાથેજ કરાવવ.ના ઈરાદાથી વિનંતિ કરવા આવી પહોંચ્યા હતા.

પાર્શ્વનાથ ભગવાનની મૂર્તિ ઘણા વખતથી પરોણા દાખલ રાખ-.માં આવી હતી. જનતાના વિચાર ભેદ આદિ કારણોને લીધે પ્રતિષ્ઠા રાવવાનો અદ્યાવધિમાં કોઇ સમય પ્રાપ્ત થયો ન હતો. ભવિતવ્યતાના .ગે સૌ એકમત થઈ ખાસ પ્રતિષ્ઠા કરાવવીજ છે એવા નિશ્ચય ૫ર આવી જવાથી તેઓએ આચાર્યશ્રીને પાલીતાણા પધારવા આ-.હ ભરી વિનંતિ કરી. અને જણાવ્યું કે આ પવિત્ર કાર્ય હમારે આપશ્રીના કર કમલથીજ કરાવવું છે માટે પધાર્યા વિના છુટકો નથી.

પ્રકરણ [illegible] મું.

દુષ્કરતો હતુંજ—

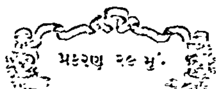
હે મહારાજ શ્રી સિદ્ધાચલજીની યાત્રા કરી અતિ [illegible] હતા, વળી વૈશાખ માસની [illegible] ગરમી વિહાર આ [illegible] પાલીતાણા જઈ પ્રતિષ્ઠ વવી એ ખરેખર દુષ્કરતો હતુંજ આ બધો વિચાર કરી [illegible] આવેલ સદ્ગૃહસ્થોને જણાવ્યું કે ત્યા [illegible] કોઇ સુવિહિત આદિ મુનિવરો હોયતો તેમને વિનતિ કરી એટલે તેઓએ [illegible] વર્ષો થયા આ સુકાર્ય એમને એમ રખડે છે. આપશ્રીની કૃપ પુણ્ય આશિર્વચનોથીજ સહુ કોઈ એકમત થયા. પ્રતિષ્ઠા [illegible] જિજ્ઞાસુ બન્યા. અખિલ સંઘ આપશ્રીના સુદર્શને આ સુકાર્ય [illegible]

પૂજ્ય શ્રીમદ્વિલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ

(પાલીતાણામાં પ્રવેશોત્સવ સમયે લેવાયેલો ફોટો)

બી પી. પ્રેસ-પાલીતાણા

પ્રકરણ ૨૯ મું.

<u>કુદરતો હતું જ—</u>

મહારાજ શ્રી સિદ્ધાચલજીની યાત્રા કરી ચરિત્ર નાયક હતા, વળી વૈશાખ માસની એમીતમ ગરમી અને વિહાર આ સંયોગોમા પાલીતાણા જઈ પ્રતિષ્ઠા વળી એ ખરેખર કુદરતો હતું જ આ બધો વિચાર કરી ચરિત્ર આવેલ સદ્‌ગૃહસ્થોને જણાવ્યું કે ત્યાં નજીકમાં કોઇ સુવિહિત સ આદિ મુનિવરો હોયતો તેમને વિનતિ કરો એટલે તેઓએ જણ વર્ષો થયા આ સુકાર્ય એમને એમ રખડે છે. આપશ્રીની કૃ પુણ્ય આશિર્વચનોથીજ સહુ કોઈ એકમત થયા. પ્રતિષ્ઠા જિજ્ઞાસુ બન્યા અખિલ સંઘ આપશ્રીના સુહસ્તે આ સુકાર્ય સુભાવના સેવે છે.

પૂજ્ય શ્રીમદ્વિલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ

(પાલીતાણામાં પ્રવેશોત્સવ સમયે લેવાયેલો ફોટો)

વિનતિનો સ્વીકાર અને પ્રવેશ મહોત્સવ—

પૂ. આચાર્ય મહારાજ વિમાસણમાં પડયા. પરન્તુ આ લોકોની આગ્રહ ભરી વિનતિ, સિદ્ધાચલજીની પવિત્ર છાયામાં પહેલું ચાતુર્માસ, પ્રતિષ્ઠા જેવું મહાન્ કાર્ય વિગેરે સંજોગો જોતાં, મહારાજશ્રીએ વિનતિનો સ્વીકાર કરી તરતજ પાલીતાણા તરફ વિહાર કર્યો. ઉગ્ર વિહારથી માર્ગમાં આવતી અનેક તકલીફોને જરા પણ ગણકાર્યા વિના ધર્મોપકારને વિસ્તારતા વિશાળ મુનિ મંડળ સહ પાલીતાણા નજીક આવી પહોંચ્યા, મોખડકા ગામમાં પધારતા અનેકો વંદનાર્થે આવ્યા, ત્યાં સ્વામિવાત્સલ્ય તથા પૂજા પ્રભાવના વિગેરે કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રવેશ મુહૂર્તનો નિર્ણય કરી સ્વાગત તૈયારીઓ કરવા તત્પર બન્યા.

આખા ગામના ભવ્ય લત્તાઓને ધ્વજા તોરણ સુંદર બોર્ડો આદિથી શણગારવામાં આવ્યા હતા. પ્રાતઃકાલના સુરમ્ય કાલમાં પૃથ્વી પટ પર ચરિત્ર નાયકનો સત્કાર કરવાનેજ જાણે સહસ્રાંશુએ સ્વર્ણવર્ણો શત્રુંજ ન પાથર્યો હોય અગર સોનેરી આછા આછા કિરણો દ્વારા ચરિત્ર નાયકના સુગુણોને તિગ્માંશુ સુવર્ણના ઓપ આપી પ્રસારતો ન હોય એવા રમણીય પ્રત્યૂષ કાલમાં ચરિત્ર નેતાએ બહોળા પરિવાર સહ બેન્ડ, વિવિધ રાજ રસાલો, સાંબેલા વિગેરેથી શોભતા ભવ્ય સામૈયાથી પુર પ્રવેશ કર્યો, સ્થળે સ્થળે બાલિકાઓ અક્ષતાદિથી વધાવી, બાલ મંડળો ગુરૂ કીર્તન મય સુંદર કવિતાઓ ગાઇ, ચરિત્ર નાયકના હાથે થનાર ભાવી સુકાર્યની મંગળ રેખાઓ દોરી રહ્યા હતા. સામૈયુ મોતી કઠીયાની ધર્મશાળાએ ઉતર્યું હતું. માનવ મેદનિથી પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તે બાંધેલા વિશાળ મંડપવાળી ધર્મશાળા ચિક્કાર ભરાઈ ગઇ હતી. મહારાજશ્રીએ મધુર ધ્વનિથી મંગળાચરણ કરી સુંદર પ્રવચન આપ્યું હતું. પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ ઉજવવા સૌ કોઈ તનતોડ પ્રયત્ન કરી રહ્યા હતા. અત્રે ગુરૂદેવે ગિરિરાજના પુનઃ શીઘ્ર આગ્રહાર્થે દર્શન કર્યા. આ દર્શનમાં ગોડીજી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની પ્રતિષ્ઠાને કારણ માની તેજ વખતે

બનાવેલા "સિદ્ધાચલના વાસી જીનને ક્રોડો પ્રણામ" એ સ્તવનમાં આ વાત લાવ્યા છે કે "ગોડીપાર્શ્વ જિનેશ્વર કેરી, કરાવ પ્રતિષ્ઠા વિનતિ ઘણેરી દર્શન પામ્યો માની જીનને ક્રોડો પ્રણામ". આ સ્તવન પાલીતાણામાં તથા બીજા અન્ય સ્થળોએ ઘણું પ્રચાર થવા પામ્યું છે.

પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ—

પ્રતિષ્ઠા સુમુહૂર્તના દિવસ પહેલાં અત્રેની ભાવુક જનતાએ ભવ્ય અને વિશાળ તૈયાર કરેલા મંડપમાં અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ પ્રારંભ્યો. બહાર ગામથી આ શુભ અવસરે અનેક માણસો આવ્યા હતા. પ્રતિષ્ઠાના આગળના દિવસે જલ યાત્રાનો એક ભવ્ય વરઘોડો ચડ્યો. સંવત ૧૯૯૦ ના જેઠ સુદ ૧૧ ના દિવસે નવીન બંધેલા ભવ્ય મંદિરમાં ગોડીજી પાર્શ્વનાથની પ્રતિમાની તેમજ બીજા અનેક બિંબોની ધામ ધૂમ પૂર્વક પૂજ્ય આચાર્ય દેવના વરદ હસ્તે સુલગ્ન સુમુહૂર્ત અને સુતત્વમાં વિધિ સહિત જયજયના ગુંજારવ વચ્ચે પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી. પ્રતિષ્ઠાના દિવસે અમદાવાદના ભોગીલાલ ગુલાબચંદ તથા પાલીતાણાના માસ્તર કુંવરજી દામજી આદિએ અષ્ટોતરી સ્નાત્ર ભણાવ્યું હતું. પ્રતિષ્ઠા બાદ પ્રભુના મુખ ઉપર અદ્‌ભુત તેજ પ્રસર્યું. સૌએ પ્રભુ સ્તવના કરી અપૂર્વ આલ્હાદ મેળવ્યો. આ મૂરત એટલું તો સરસ હતુ કે પ્રતિષ્ઠા પછી ત્યાંની જનતા અત્યંત સુખી થઈ. આ પ્રસંગે હજારો માણસોનો મેળો મળ્યો હતો, છતાંય શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનના પ્રતાપે અને ચરિત્ર નાયકની યશસ્વી પ્રકૃતિના યોગે સર્વ કાર્ય નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયુ હતું

આ પ્રસંગે જુદા જુદા ગૃહસ્થો તરફથી નવકારશી જમણ કરવામાં આવ્યા હતા તથા શ્રીફળની પ્રભાવના આદિ લુહાણી થયા હતા, દેવદ્રવ્યની આવક પણ સારી થઈ હતી પાલીતાણાના સ્થાનીક સંઘે બહાર ગામથી આવેલ ભાઇઓની સેવા ભક્તિ સારી બજાવી હતી.

ન્તિ ભુવનમાં—

જામનગરવાસી દાનવીર શાન્તિભાઈ ખેતસીભાઇના અત્યા-
ાથી ચતુર્માસાર્થે ચરિત્ર નાયક મહાજનના વંડામાં તેમના તરફથી
ધાવેલ શાંન્તિ ભુવનમાં સસત્કાર પધાર્યા હતા. પૂ. આચાર્ય મહારાજ
ત્રીશ ઠાણા સાથે પાલીતાણામાં બીરાજમાન છે એ સમાચાર ફેલાતા
રત પાટણ અમદાવાદ, હળવદ, વઢવાણકેમ્પ, સીહોર, ઉદેપુર, વિગેરે
ામોના ભાવુક યાત્રાળુઓ આ સુંદર યોગનો લાભ ઉઠાવવા આવી પહોંચ્યા
ના, શાન્તિ ભુવનમાં વ્યાખ્યાનની સગવડ ન હોવાથી વ્યાખ્યાન હમેંશા
ામાસામાં મોતીસુખીયાની ધર્મશાળામાં રાખવામાં આવ્યું હતું.
આચાર્ય મહારાજનો દેશના રૂપી ગંગા પ્રવાહ વહેવા લાગ્યો, ગામના
તથા જાત્રાળુઓ અનેક માણસો લાભ લેવા લાગ્યા, એ અનુપમ દેશનાએ
શ્રોતૃવૃન્દના હૃદયમાં અનુપમ ધર્મ ઓજસ પાથર્યું, જેથી તપ આરાધનમાં
ચંચળ લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવામાં સૌ કોઈ વિશેષ ઉજમાળ બન્યા હતા.

સૂત્રોની વાંચના—

ચાતુર્માસ પહેલા શ્રી સિદ્ધાચલજીની યાત્રાનો લાભ અનેક
મુનિવરોએ ઉઠાવ્યો. સ્થાનીક સંઘ તથા યાત્રાળુઓના અત્યંત આગ્રહથી
ભગવતી સૂત્રની અપૂર્વ વાંચના શરૂ થઇ હતી. પાટણવાલા મોતીલાલ
ન્યાલચંદ તથા હળવદવાલા ચુનીલાલ કમળશી તથા પરશોતમદાસ
વઢવાણવાલા આદિ તરફથી ભગવતીસૂત્રનો ખર્ચો આપવામાં આવ્યો
હતો. વિમલાચલ જેવુ પવિત્રતીર્થ, ભગવતીસૂત્ર જેવા મહાન્ સૂત્રની
વાંચના અને પૂ૦ ચરિત્રનેતા જેવા વ્યાખ્યાનકાર આ ત્રીવેણીનો સંગમ
મળે એટલે અત્યારની જનતાના હર્ષમાં પૂછવુંજ શું ?

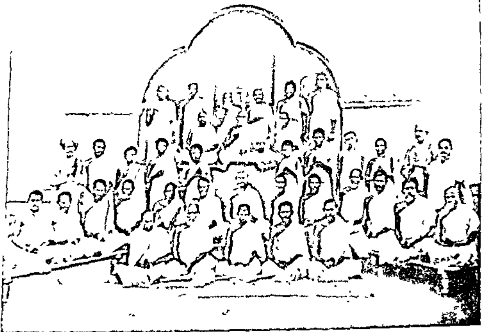
બપોરના સાધુ વર્ગને શ્રી આવશ્યક સૂત્રની તથા અનુયોગદ્વારની
ચરિત્રનેતા વાચના આપતા હતા. સાધ્વીજી, શ્રાવક-શ્રાવિકા પણ આ
વાંચનામાં ભાગ ભજવતા હતા.

પર્વાધિરાજ—

પર્યુષણપર્વ પણ ગિરિરાજની છાયામાં અપૂર્વ ઠ ઉજવાયા. માસક્ષમણ આદિ અનેક જાતની તપશ્ચર્યાઓ પણ પ્રમાણમાં થઈ, મુનિશ્રી ભુવનવિજયજીના શિષ્ય મુનિશ્રી કલ્ય વિજયજીએ પણ માસક્ષમણની તપશ્ચર્યા કરી હતી. તેમજ મુનિ મહોદયવિજયજીએ તથા મુનિશ્રી રત્નાકરવિજયજીએ અઠ્ઠાઈની ત મુનિશ્રી નવિનવિજયજીએ સાત ઉપવાસની મુનિશ્રી મહિમાવિજય તથા લલિતાંગવિ. અજિતવિ. એ પાંચ ઉપવાસની તથા વિક્રમવિજય તથા નેમવિજયજીએ ચાર ઉપવાસની તથા અન્ય મુનિવરોએ અ છઠ–વર્ધમાન તપની ઓળીઓ વિગેરે વિવિધ તપશ્ચર્યા કરી પાલ તાણાની પવિત્રભૂમિમાં યથાશક્તિ આત્મ કલ્યાણ સાધવા ભાગ્યશા થયા હતા. તેવીજ રીતે સાધ્વીજી તથા શ્રાવક શ્રાવિકા વર્ગમાં પ અનેક માસક્ષમણ પાખમણ અને અઠ્ઠાઈ આદિ મોટી તપશ્ચર્યાઓ સેક પ્રમાણમાં થઈ હતી.

દેવદ્રવ્ય, જ્ઞાનદ્રવ્ય, સાધારણદ્રવ્ય તથા અનેક સંસ્થાઓની ટી વિગેરેમાં સારી આવક થવા પામી હતી. તથા મુનિવરોએ કરેલ તપશ્ચ નિમિત્તે મહાજનના વડામા વિશાળ મડપ બાધી અઠ્ઠાઈ મહોત્સ તથા શાંતિસ્નાત્ર વિગેરે કાર્યો થયા હતા.

બહારગામથી આવનાર યાત્રાળુઓની તથા માહાત્માઓની માવજ કરવી, મોટા મેળાઓમા સારો બંદોબસ્ત સાચવવો, પ્રભુભક્તિ બજાવવ વિગેરે શાસન સેવાના કાર્યો કરવાના શુભ હેતુથી ત્યાં એક મંડ સ્થાપવામા આવ્યુ હતુ જેનુ નામ " વિજયલબ્ધિસૂરિજી જૈન સેવ સમાજ મંડળ " રાખવામાં આવ્યુ હતુ ચરિત્રનેતાના શુભ નામથી અલકૃત એક સંગીત મંડળી ખોલવામા આવી, જે મ ડળીના બાળ પૂજામાં, અને ભાવનામા અપૂર્વ ભક્તિ બજાવી અનેકોને ભક્તિરસ તરબોળ બનાવે છે.

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી લબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ

ઉપધાન તપ—

અત્રે દેલંદર (મારવાડ) વાલા શા. હુકમાજી વાલાજીની વિધવા શ્રાવિકા ચંપાબાઇને ઉપધાન તપ કરાવવાની શુભાવના પેદા થઈ. તેથી ફલોધી નિવાસી ધર્મનિષ્ઠ ચતુર્થ વ્રતધારી શ્રાવક લક્ષ્મીચંદજી આશકરણજી મારફત મહારાજશ્રીને રોકાઈ જવા વિનતિ કરાવી. ઉપધાન તપ જેવી પવિત્ર ક્રિયાના લાભને વિચારી મહારાજશ્રીએ તે તપ કરાવવા સ્વીકાર્યું. તે નિમિત્તે આમંત્રણ પત્રિકાઓ બહાર પડી. મારવાડ, કચ્છ, ગુજરાત, અમદાવાદ, પાટણ, ગોધરા, છાણી, ડભોઈ વિગેરે અનેક ગામોના તથા સ્થાનીક સંઘના ભાઇ બેનો મળી લગભગ ચારસો પંચોતેર (૪૭૫) ઉપર સંખ્યા થઇ હતી. આ તપમાં લક્ષ્મીચંદજીએ તથા પાલીતાણાની મોદીશાળાવાળાઓએ સારી સેવા બજાવી હતી. હમેંશ ચરિત્રનેતાના ચાલતા વ્યાખ્યાનથી લોકોમાં ધર્મ જાગૃતિ સારી જામી હતી. નાની ઉમ્મરના શ્રીમંત બાળકો તથા બાળિકાઓએ પણ આ તપમાં ભાગ લીધો હતો.

માળારોપણ મહોત્સવ—

ઉપધાનતપની તપશ્ચર્યા નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થતાં માળારોપણનો મહોત્સવ નજીક આવ્યો. મહોત્સવને દીપાવવા ખંતથી તૈયારીઓ ચાલી, ભવ્ય મંડપની યોજના થઈ શ્રી પાવાપુરી, સમવસરણ, ગીરનારજી વિગેરેની અપૂર્વ રચના તેજ મંડપમાં કરવામાં આવી. અઠ્ઠાઈમહોત્સવનો પ્રારંભ થયો. અનેક ગવૈયાઓ તેમજ સ્થાનીક મંડલી અનેરી રંગત જમાવતી. હમેંશા પ્રાચીન તેમજ ચરિત્રનેતાએ અત્રે રચેલી વિંશતિસ્થાનક સત્તર ભેદી આદિ પૂજાઓમાંથી પાર્શ્વનાથ પંચકલ્યાણકનીપૂજા તથા ગિરિરાજની ભાવવાહી નવ્વાણું પ્રકારની પૂજા આદિ પૂજાઓ ભણાવાતી. જનતા પણ ભક્તિમાં એકતાન બનતી;

જળયાત્રાનો તથા માલાનો એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢ્યો. બીજે દિવસે વિશાલ મંડપમાં માનવગણની ગંજાવર સભામાં ચરિત્ર નેતાના

ઉપધાન તપ—

અત્રે દેલંદર (મારવાડ) વાલા શા. હુકમાજી વાલાજીની વિધવા શ્રાવિકા ચંપાબાઇને ઉપધાન તપ કરાવવાની સુભાવના પેદા થઈ. તેથી ફલોધી નિવાસી ધર્મનિષ્ઠ ચતુર્થ વ્રતધારી શ્રાવક લક્ષ્મીચંદજી આરાકરણજી મારફત મહારાજશ્રીને રોકાઈ જવા વિનતિ કરાવી. ઉપધાન તપ જેવી પવિત્ર ક્રિયાના લાભને વિચારી મહારાજશ્રીએ તે તપ કરાવવા સ્વીકાર્યું. તે નિમિત્તે આમંત્રણ પત્રિકાઓ બહાર પડી. મારવાડ, કચ્છ, ગુજરાત, અમદાવાદ, પાટણ, ગોધરા, છાણી, ડભોઈ વિગેરે અનેક ગામોના તથા સ્થાનીક સંઘના ભાઇ બેનો મળી લગભગ ચારસો પંચોતેર (૪૭૫) ઉપર સંખ્યા થઇ હતી. આ તપમાં લક્ષ્મીચંદજીએ તથા પાલીતાણાની મોટીટોળીવાળાઓએ સારી સેવા બજાવી હતી. હમેંશ ચરિત્રનેતાના ચાલતા વ્યાખ્યાનથી લોકોમાં ધર્મ જાગૃતિ સારી જામી હતી. નાની ઉમ્મરના શ્રીમંત બાળકો તથા બાળિકાઓએ પણ આ તપમાં ભાગ લીધો હતો.

માળારોપણ મહોત્સવ—

ઉપધાનતપની તપશ્ચર્યા નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થતાં માળારોપણનો હોત્સવ નજીક આવ્યો. મહોત્સવને દીપાવવા ખંતથી તૈયારીઓ ાલી, ભવ્ય મંડપની યોજના થઈ શ્રી પાવાપુરી, સમવસરણ, ગીર-રજી વિગેરેની અપૂર્વ રચના તેજ મંડપમાં કરવામાં આવી. અઠ્ઠાઈ હોત્સવનો પ્રારંભ થયો. અનેક ગવૈયાઓ તેમજ સ્થાનીક મંડલી ેરી રંગત જમાવતી. હમેંશા પ્રાચીન તેમજ ચરિત્રનેતાએ અત્રે ી વિંશતિસ્થાનક સત્તર ભેદી આદિ પૂજાઓમાંથી પાર્શ્વનાથ કલ્યાણકનીપૂજા તથા ગિરિરાજની ભાવવાહી નવ્વાણુ પ્રકારની આદિ પૂજાઓ ભણાવાતી. જનતા પ્રભુ ભક્તિમા એકતાન બનતી. જગયાનાનો તથા માઝાનો એક ભવ્ય વરઘોડો ચડ્યો. બાદ વિશાલ મંડપમા માનવગણની ગંજાવર સભામા ચરિત્ર નેતાના

પરદ દરતે રંગેરંગી વિવિધ વર્ણી માળાઓ તપસ્વીઓના કંઠે
પરવાની નિશાની રૂપ આરોપણ કરવામાં આવી હતી. ઘરે
હજાર રૂપીઆની આવક થવા પામી હતી. તેજ દિવસે શાં
ભણાવવામાં આવ્યું હતું. તથા સ્વામિવાત્સલ્ય કરવામાં આ

ગિરિરાજની પુનિત છાયામાં ચરિત્ર નેતાના નેતૃત્વ નીચે
મહોત્સવ, ઉપધાન તપ, ભગવતી સૂત્રની વાંચના, મુનિવરોને યોગ
ક્રિયા આદિ ઘણા શુભ કાર્યો થયા હતા.

અત્રેથી ઉપધાન તપની પૂર્ણાહુતિ બાદ દેવદરવાલા
વાલાજીની વિધવા બાઈ ચંપાબેન તરફથી બાર ગાઉનો સંઘ
આવ્યો હતો, જેમાં મેકરો યાત્રાળુઓ જોડાયા હતા. દરે
લક્ષ્મીચંદજી તથા જાવાલના સાકેરચંદ ચીમનાજી તરફથી તતતે
નત કરી ઘણી વ્યવસ્થા જાળવવામાં આવી હતી. પ્રાચીન ત
હસ્તગિરિ શ્રી કદમ્બગિરિની યાત્રા કરી પુનઃ પાલીતાણામાં પ

પાલીતાણાથી વિહાર—

સીહોર નિવાસી શા ગુલાબચંદ હરિચંદના ધર્મપત્નિ
નેમકોર બેન પોતાના પુત્રી હંસાકુમારી સાથે પાલીતાણામાં ચા
રહ્યા હતા. આખું ચોમાસુ પૂ. આચાર્ય દેવેશની વૈરાગ્ય વાહિની
સાભળવા ભાગ્યશાલી બન્યા હતા. ને વાણીના પ્રતાપે બન્ને
સસાર છોડવાની ભાવનાએ તીવ્ર વેગ લીધો હતો. મહારા
ઉપદેશથી તેમની ગિરનારજીનો છરીપાળતો સંઘ કાઢવાની ઉ
જાગૃત થઈ હતી. તે ભાવના જલ્દી અમલમાં મૂકાય એ હેતુથ
આચાર્યશ્રી આદિ ઠાણાને સીહોર પધારવા વિનતિ કરી

તેથી પાલીતાણાથી વિહાર કરી પૂ. ચરિત્રનેતા પોતાના
શિષ્ય મુનિરાજ શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી આદિ બહોળા શિષ્ય પરિવાર
સસત્કાર સીહોર પધાર્યા, અત્રે મુનિરાજ શ્રીમદ વનવિજયજી

અને ગણીપદ અર્પણ કર્યું હતું, તે નિમિત્તે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ ભાવનાદિ કરવામાં આવ્યા હતાઃ

અત્રેના સંઘમાં અંતર કલેશની વેલ ઘણીજ વ્યાપક બની હતી અને એ કલેશના પ્રભાવે ઘણા ધર્મકાર્યો સીદાતા હતા, ચરિત્રનેતા હમેંશ વ્યાખ્યાનમાં એ વિષયનો સુંદર બોધ આપતા હતા. કલેશથી થના આ ભવમાં અને પરભવમાં ભોગવવા પડતા કડવા વિપાકોનું સચોટ ભાન કરાવતા હોઈ તે કલેશના મૂળ નાબૂદ થવા પામ્યા હતાઃ

છરીપાલતો સંઘ—

શાંતિનું વાતાવરણ ફેલાતા નેમકોરબેન ગિરનારજીનો સંઘ કાઢી પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવા પ્રેરાયા. સંઘ કાઢવા અંગેની સઘળી સામગ્રીઓ તૈયાર કરવા લાગ્યા, સંઘ નિમિત્તે આમંત્રણ પત્રિકાઓ પણ નીકળી હતી, જેથી બહારગામના પણ કેટલાક માણસો તેમાં જોડાયા હતા. સં. ૧૯૯૧ ના પોષ સુદ ૧૩ શુભદિવસે પ્રાતઃકાલમાં ભવ્ય વરઘોડા સાથે સંઘે પ્રયાણ કર્યું હતું:

વચમાં આવતા દરેક ગામોમાં સંઘનું સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવતું હતું, પૂ. ચરિત્રનેતાના દરેક સ્થળે સુંદર પ્રવચનો થતાં હતાં જેથી અનેક જૈન જૈનેતરોમાં ધર્મ જાગૃતિ અપૂર્વ થવા પામી હતી.

મંદિર, ઉપાશ્રય, પાઠશાળા, વર્ધમાન ખાતું તથા પાંજરાપોળ આદિ દરેક ગામોથી આવતી ટીપમાં સંઘવેણ નેમિબેન તરફથી સારી રકમો આપવામાં આવતી હતી.

પોષ વદ ૧૩ ના શુભદિવસે જુનાગઢ સંઘ પહોંચ્યો હતો. ત્યાંના સંઘ તરફથી તથા પેઢી તરફથી પૂ૦ આચાર્યશ્રી આદિ સંઘનું ઇન્દ્રધ્વજ, બેન્ડ, વેલીન્ટીઅરકોર આદિ સુંદર સામગ્રીથી શોભતો એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢી સુંદર સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. આખા ગામને ધ્વજા, તોરણ આદિથી શણગારવામાં આવ્યું હતું, સંઘનો

મુકામ ગીરનારજીની તળેટી આગળ રાખવામાં આવ્યો હતો. બીજે દિવસે સકળસંઘ સાથે પૂ૦ આચાર્ય મહારાજ આદિ ગીરનારજી ઉપર ગયા હતા. ત્યાં બાળબ્રહ્મચારી નેમનાથ ભગવાનના દર્શન કરી અપૂર્વ આનંદ મેળવ્યો હતો. "રૈવતગિરિનાવાસી જીનને કોટી પ્રણામ" વિગેરે સ્તવનોથી ખૂબ ભક્તિ કરી, તેજ દિવસે પર્વત ઉપર સંઘવેણ નેમિબેનને ચતુર્વિધસંઘ સમક્ષ નાણ મંડાવી માળારોપણ ક્રિયા કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ પૂ૦ આચાર્યદેવે સંઘ કાઢવાથી થતા ફાયદા તેનાથી ઉપાર્જન થતું અપૂર્વ પુણ્ય વિગેરે વિષયો ઉપર સુંદર વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. પેઢીમાં પણ સંઘવેણ તરફથી સારી રકમ અર્પણ કરવામાં આવી હતી. સંઘમાં લગભગ બસો અઢીસો મ સોએ લાભ લીધો હતો. સંઘમાં આવનાર ભાઇઓની ભક્તિ સારી બજાવવામાં આવી હતી. કોઇને પણ કોઇ જાતની તકલીફ ન હ આ સંઘમાં નેમિબેનના ભાઇ તથા તેમના ભત્રીજા કાલીદાસભાઇ પોતાનો આત્મભોગ આપી સંઘની સુંદર સેવા બજાવી હતી. ‍ અત્રે ત્રણ ચાર દિવસ રોકાઇ વીખેરાયો હતો.

પાટણ પ્રતિ વિહાર—

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજ પ્રતિમાની પ્રતિષ્ઠા કરાવવાની હોઈ અત્રેથી વિહાર કરી જેતપુ રાજકોટ, વાકાનેર, ધ્રાંગધ્રા વિગેરે શહેરોમા પ્રવચનદ્વારા અનેક જીવે પ્રતિબોધતા પાટણ નજીક કુણઘેર મુકામે આવી પહોચ્યા. પાટણ આંગણે શાસનપ્રભાવક ચરિત્રનાયક પધારતા હોઇ શાસનરસીક સ અત્યંત હર્ષ ગરકાવ બન્યો. અને સન્મુખ દર્શનાર્થે આવી પહોંચે પ્રવેશ મહોત્સવની અપૂર્વ તૈયારીઓ ચાલી.

આ પ્રસંગે પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજય દાનસૂરીશ્વર મહારાજ પણ પોતાના બહોળા શિષ્ય પરિવાર સાથે અમદાવાદ વિહાર કરી આવી પહોંચ્યા હતા. ઉભય આચાર્યદેવોનો અપૂ

આવી પધરાવ્યો હતો. આખા મંડપની શોભા એવી તો બનાવી હતી કે અખિલ શહેરના જૈન જૈનેતરો તે જો ઉભાગના સંવત ૧૯૯૧ ના ફાગણ સુદ બીજના શુભ દિવસે પદપ્રભાવકોના વરદ હસ્તે અનેક માનવોની મેદની સમક્ષ જ અદ્દૈત નાદ સહ તે ભવ્ય મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં ર પ્રસંગે બહાર ગામથી આવેલ સર્વેનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય શેઠ તરફથી ભક્તિપૂર્વક જમાવવામાં આવ્યું હતું. છેલ્લે દિ સહિત શાંતિસ્નાત્ર પણ ભણાવવામાં આવ્યું હતું.

મરૂધર પ્રતિ પ્રયાણ—

પાટણ શહેરથી પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને પૂર્ણ થયા બા મુનિમંડળ સહ ચાણસ્મા, ઉંઝા, ધાણોજ, કથરાવી, પાલણપુર આદિ અનેક ગામોમાં ભવ્ય સત્કારથી સત્કારાતા અ ભવ્યાત્માઓને પ્રતિબોધતા યાત્રાની કામનાથી આબુ ઉપર

આદર્શ મંદિરો—

ગુર્જર અને મરૂધર દેશના પહાડોની ઉંચાઇમાં અર્બુ પહેલો નંબર આવે છે.

જટાઝુંડ, વૃક્ષોની ઘટા, નિર્મળ જળના ઝરતા ઝરણાએ મોટી ડુંગરીઓ, શાંત વાતાવરણ ભરી ગુફાઓ, કેટલાક પ્રાચીન ર તથા નખી તળાવ વિગેરે દશ્યો પ્રેક્ષકના ચિત્તને ક્ષણભર ડોલ છે. તેમજ અત્રેની આબોહવા ગરમીની સીઝનમાં ઘણી અનુ છે. અનેક રાજાઓ તથા શેઠીઆઓ તથા અન્ય આમવગ સ્થાયી રહે છે.

આ બધાયે કરતાં દર્શનીય અને આદર્શ તો અદ્દભુ મંદિરો છે. જે મૂર્તિ . કોડો રૂપીઆનો ખર્ચ કરી તૈયાર ક આવ્યા

અને તેજપાલનું બ

તી જીવતી જાગતી કીર્તિના ધામરૂપ એક ભવ્ય મંદિર છે. બીજું નમંદિર અર્બુદગિરિની ઉપત્યકામાં વસતી ચન્દ્રાવતી નગરીનો રાજા ા કે રમેવાળ કહો એવા શ્રી વિમલશાહનું બનાવેલું છે. બન્ને દેરાસરોમાં અપૂર્વ કોરણી તથા કારીગરી એવીતો કરવામાં આવી કે જેને જોવા માટે અનેક યુરોપીઅનો, તથા વિદ્વાનો આવે છે. ક્ષકો બારીકાઇથી જુએ તો તેમાંથી નવનવા ભાવો અને હાર્દો તરી આવે છે. કલાની દ્રષ્ટીએ અત્રેની કારીગરીઓ પ્રાચીન નિખિલ અવશેષો કરતાં ઉચ્ચતમ કહી શકાય તે વખતના જૈનો કેટલા સમૃદ્ધ, દાનવીર, અને ધર્મધગશવાલા હશે તેના પુરાવારૂપે આ દહેરાસરોજ બસ છે.

વિજ્ઞાન માર્ગમાં નિપુણ, હિંદના અને હિંદ બહારના અનેક પ્રેક્ષકો ફકત કારીગરીજ જોવા માટે દૂર દૂર પ્રદેશથી આવે છે. ઘણા લોકો તો કેમેરાથી ફોટો પણ લઇ જાય છે:

ગગનચુંબી ભવ્ય જીનાલયોમાં જિનપ્રતિમાઓ પણ શાન્ત અને દર્શનીય છે. તે પ્રતિમાઓના દર્શન કરી ભાવુક આત્માઓ નિબિડ કર્મનો નાશ કરે છે.

આપણા ચરિત્રનાયક પણ વિશાળ મુનિમંડળ સહ ભવ્ય પ્રતિમાઓના દર્શન કરી, તથા અત્યન્ત ભરેલી કારીગરી નિહાળી હર્ષિત થયા હતા. ત્યાંથી થોડેક દૂર આવેલ અચળગઢની પણ યાત્રા કરી, પ્રવચનો પણ થયા હતા. અત્રે ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ રામવિજયજી ાજ આદિ ઠાણા પણ તે અવસરે યાત્રા કરવા આવ્યા હતા.

<u>ણુથી વિહાર—</u>

અત્રેથી વિહાર કરી ચરિત્રનેતા અણદરા પધાર્યા. આ ગામના ની સામાન્યરીતે વ્યુત્પત્તિ કરીએ તો એમજ થાય કે જેમાં આદર હોય તે અનાદરા ગામ કહેવાય તેજ ગામે પૂ૦ ચરિત્રનેતા પધાર્યા રે સુંદર સ્વાગત અને ભક્તિ બજાવી હતી. પવિત્ર પુરૂષોના પગ- ી મનુષ્યોની ભાવના હરી જાય એ સ્વાભાવિક છે.

આની પરોમિયો હતો. આખા મંડપની શોભા એવી તો અ બનાવી હતી કે અખિલ શહેરના જૈન જૈનેતરો તે જોવાને ઉભરાતા. સંવત ૧૯૯૧ ના ફાગણ સુદ બીજના શુભ દિવસે દેશે પદપ્રભાવકોના વરદ હસ્તે અનેક માનવોની મેદની સમક્ષ જયજ અર્હંત નાદ સહ તે ભવ્ય મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરાવવામાં આવી પ્રસંગે બહાર ગામથી આવેલ સર્વેનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય શેઠ તરફથી ભક્તિપૂર્વક ભજવવામાં આવ્યું હતું. ઉત્સવ દિવસે સહિત શાંતિસ્નાત્ર પણ ભણાવવામાં આવ્યું હતું.

મરૂધર પ્રતિ પ્રયાણ—

પાટણ શહેરથી પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને પૂર્ણ થયા બાદ મુનિમંડળ સહ ચાણસ્મા, ઉંઝા, ધીણોજ, કંબોઈ, સિ પાલણપુર આદિ અનેક ગામોમાં ભવ્ય સત્કારથી સત્કારાતા અને ભવ્યાત્માઓને પ્રતિબોધતા યાત્રાની કામનાથી આબુ ઉપર પધા

આદર્શ મંદિરો—

ગુર્જર અને મરૂધર દેશના પહાડોની ઉંચાઈમાં અર્બુદગિરિ પહેલો નંબર આવે છે.

જલકુંડ, વૃક્ષોની ઘટા, નિર્મળ જળના ઝરતા ઝરણાઓ, મોટી ડુંગરીઓ, શાંત વાતાવરણ ભરી ગુફાઓ, કેટલાક પ્રાચીન આ તથા નખી તળાવ વિગેરે દશ્યો પ્રેક્ષકના ચિત્તને ક્ષણભર ડોલાવે છે. તેમજ અત્રેની આબોહવા ગરમીની સીઝનમાં ઘણી અનુકૂ છે. અનેક રાજાઓ તથા શેઠીઆઓ તથા અન્ય આમવર્ગ સ્થાયી રહે છે.

આ બધાયે કરતાં દર્શનીય અને આદર્શ તો અદ્દભુત મંદિરો છે. જે મંદિરોમાં ક્રોડો રૂપીઆનો ખર્ચ કરી તૈયાર કર આવ્યા છે. ધર્મનિષ્ઠ બુદ્ધિનિધાન વસ્તુપાલ અને તેજપાલનું જ

જાણીને અને અત્યંત આગ્રહ થવાથી ચાતુર્માસ ત્યાંજ
સ્વીકાર્યું.

અત્રેની જૈન કોમમાં મોટો વર્ગ રાજ દરબારમાં લાગવગવાલો
ઓફીસર તરીકે કામ કરનારો છે. સુધરેલ જમાનાના ઝેરી
થી સપડાયેલો પણ ખરો પરન્તુ ચરિત્રનાયકના સચોટ અને ધર્મ
સ્ય જણાવનારા પ્રવચનોથી તે અખિલ વર્ગ ગુણાનુરાગી બનતો ગયો.

કેટલાકો તો આજકાલના વાતાવરણથી ઘેરાયલા વિચાર વમલમાં
તા હતા કે આવા આચાર્ય મહારાજશ્રીને ચૌમાસુ કેમ કરાવી
શું ? આચાર્યને ચોમાસુ રાખવા એ તો ઘેર હાથી બાંધવા જેવું
પરન્તુ તે સઘળી ભ્રમજાલ પૂ૦ આચાર્યશ્રીના એક માસના પરિ-
થી ભાંગી ગઈ. ચરિત્રનેતાની પ્રશાંતપ્રકૃતિ, નિરાડંબરી જીવન,
પ્રવૃત્તિ અને ઉપકાર કરવાની ઉત્કટ ભાવના ખોટા ખર્ચાનો તિરસ્કાર
બધા ગુણોને જોઇ સૌ કોઈ આશ્ચર્ય ચકીત બન્યા. મહારાજશ્રીએ
ડુંડલામાં ઉપકાર કરવાની ધગશથી જમ્યા વિગેરેની સંકોચતાની
વેઠી જે ચોમાસુ કર્યું હતું તેના કરતા આ ચોમાસુ ઉતરે
ન હતું.

કેટલીક વખત કેટલાક નિરંકુશ પ્રવૃત્તિવાળાઓ, ખોટા ડંફાણુમાંજ
કલ્યાણ માનનારાઓ, ત્યાગધર્મની મહત્તાને નહિ સમજનાર,
લી મહેનતથી પેદા થાય છે એની સમજ વગરના સાધુઓ
ખોટા ખર્ચો બતાવી જબરદસ્તીથી અગર ધમકી બતાવી ને
વી નાહક દુઃખી કરે છે. આથી પરિણામ એ આવે છે કે
તે લોકો સાધુઓના ચોમાસા કરાવવાનું પસંદ કરતા
બધા એવા નથી હોતા છતાં પણ દુધનો
પીએ છે એ કહેવત અન

ને

મરૂધરમાં ચરિત્રનેતા વિશાળ પરિવાર સહ પધારે છેએ સમાચાર વાયુ વેગે પ્રસરી ગયા હતા. મરૂધર દેશની જનતા મોટે ભાગે આચાર્યશ્રીથી અપરિચિત હતી. પરન્તુ બહાર દેશાવર રહેનાર વર્ગતો તેમની વ્યાખ્યાન કળા, વિદ્વતા અને પવિત્ર ચારિત્રથી પરિચિતજ હતો.

મારવાડનું પેરીસ—

મહારાજ શ્રી અનાદરા ગામને સાદર વાસુ બનાવી ત્યાંથી વિહાર કરી ગામાનુગામ વિચરતા મારવાડ દેશના પેરીસ તરીકે પ્રખ્યાત થએલા સરોહી શહેરમાં સસત્કાર પધાર્યા.

સરોહી શહેર ઘણુંજ પ્રાચીન છે. ત્યાંના એકી સાથે ચૌદ દેરાસરોની હાર માત્ર જોતાં અજબજ આનંદ ઉત્પન્ન થાય છે. જેને કેટલાક લોકો અર્ધો શેત્રુંજો એ ઉપનામથી પણ ઓળખે છે. અકબર ભૂપ પ્રતિબોધક સૂરિ સમ્રાટ જગદ્ગુરૂ શ્રીમદ્ વિજય હીરસૂરિજી મહારાજની આચાર્યપદ પ્રદાનની આ ઇતિહાસ પ્રસિદ્ધ ભૂમિકા છે. પ્રથમ આ શહેરમાં ૨૭૦૦ જૈનોના ઘર હતા. પરન્તુ કાળ પડતો હોવાથી ઘરની પણ પડતી થતી ગઇ એટલે હાલ માત્ર ચારસો ઘરની વસ્તી ગણાય છે અત્રે આચાર્યશ્રીના વ્યાખ્યાનો શરૂ થયા અત્રે ઘણો ભાગ કેળવાયલો પણ છે, રાજદરબારમાં નોકરી કરનારો પણ છે, તે સૌ વ્યાખ્યાનોમાં આવતા થયા જમાનાના ઝેરી પવનથી દબાયેલા ધર્મ યુવકોના ઝેર ઉતર્યા. ધીમે ધીમે ધર્માનુષ્ઠાનોમાં જોડાતા ગયા.

થોડા દિવસના પ્રવચનોથી અપૂર્વ જાગૃતિ આવી, અત્રેજ ચાતુર્માસ કરાવવા સહુ કોઇ પ્રેરાયા, અનાયાસે આવેલ નિધાનને કોણ છોડે ? સૌ એકમત થઇ ચાતુર્માસ રાખવા વિનતિ કરી. મરૂધર દેશનું પ્રથમ સોપાનરૂપ આ શહેર કહેવાય. ચરિત્રનેતા[illegible] આગળ વિહાર કરવા ઇચ્છા હતી પરન્તુ આ ક્ષેત્રમાં ઘણા વ[illegible] ત્રહિન વિ[illegible] આચાર્યનું ચોમાસુ થયું ન હતું. તેથી આ[illegible] ૧ હા[illegible]

ણીને અને અત્યંત આગ્રહ થવાથી ચાતુર્માસ ત્યાંજ રીકાયું.

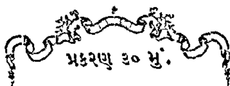
મંત્રેની જૈન કેમમાં મોટો વર્ગ રાજ દરબારમાં લાગવગવાળો મોશીસર તરીકે કામ કરનારો છે. સુધરેલ જમાનાના ઝેરી સપડાયેલો પણ ખરો પરન્તુ ચરિત્રનાયકના સચોટ અને ધર્મ જણાવનારા પ્રવચનોથી તે અખિલ વર્ગ ગુણાનુરાગી બનતો ગયો.

કેટલાકો તો આજકાલના વાતાવરણથી ઘેરાયલા વિચાર વમલમાં ા હતા કે આવા આચાર્ય મહારાજશ્રીને ચોમાસુ કેમ કરાવી શું? આચાર્યને ચોમાસુ રાખવા એ તો ઘેર હાથી બાંધવા જેવું પરન્તુ તે સઘળી શ્રમજાલ પૂ૦ આચાર્યશ્રીના એક માસના પરિચી ભાંગી ગઈ. ચરિત્રનેતાની પ્રશાંતપ્રકૃતિ, નિરાડંબરી જીવન, સ્પૃહવૃત્તિ અને ઉપકાર કરવાની ઉત્કટ ભાવના ખોટા ખર્ચોનો તિરસ્કાર . બધા ગુણોને જોઇ સૌ કોઈ આશ્ચર્ય ચકીત બન્યા. મહારાજશ્રીએ વરકુંડલામાં ઉપકાર કરવાની ધગશથી જગ્યા વિગેરેની સંકોચતાની ગવડ વેઠી જે ચોમાસુ કર્યું હતું તેના કરતા આ ચોમાસુ ઉતરે તું ન હતું.

કેટલીક વખત કેટલાક નિરંકુશ પ્રવૃત્તિવાળાઓ, ખોટા ડંફાણમાંજ સ્વપર કલ્યાણ ગાનનારાઓ, ત્યાગધર્મની મહત્તાને નહિ સમજનાર, પૈસો કેટલી મહેનતથી પેદા થાય છે એની સમજ વગરના સાધુઓ શ્રાવકોને ખોટા ખર્ચો બતાવી જબરદસ્તીથી અગર ધમકી બતાવી ને ખર્ચો કરાવી નાહક દુઃખી કરે છે. આથી પરિણામ એ આવે છે કે જીંદગાનીમાં તે લોકો સાધુઓના ચોમાસા કરાવવાનું પસંદ કરતા નથી. જોકે બધા એવા નથી હોતા છતાં પણ દુધનો દાઝેલો છાશને પણ ફુંકીને પીએ છે એ કહેવત અનુસાર તેઓ સારા સાધુઓના

પરિણામથી કર રહી પોતાના આત્માનું અહિત કરે છે, આવી પ્ર
કર થાય એમાંજ ઉત્થાનનું કલ્યાણ સમાયેલું છે.

અહીંથી ગીવગંજ સંઘના આગ્રહથી પોતાના વિદ્વાન
મુનિરાજ શ્રી લક્ષ્મણવિજયજી ગણિવર આદિને ત્યાં ચોમાસુ
આજ્ઞા આપી હતી; તથા મુનિરાજ શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી આદિ
ચાતુર્માસાર્થે ખરહુટ મોકલ્યા હતા. અહીં ભગવતીસૂત્ર
વ્યાખ્યાનમાં વાંચવું શરૂ થયું હતું. પર્યુષણપર્વ પણ બહુ
રીતે ઉજવાયા હતા. દેવદ્રવ્ય વિગેરેની આવક પણ સમયાનુ
થઈ હતી. મુનિશ્રી જયંતવિજયજી તથા મુનિશ્રી પદ્મવિજયજીને
તથા મુનિશ્રી મહિમાવિજયજી તથા મુનિશ્રી વિક્રમવિજયજીને
બીજે ઉપાશ્રયે પર્યુષણપર્વમાં વ્યાખ્યાન વાંચવા મોકલ્યા હતા.
૧૯૯૧ નું ચાતુર્માસ અનેક શાસનપ્રભાવના સાથે સંપૂર્ણ થયા
મારવાડમાં રહેલા અનેક તીર્થોની યાત્રા કરવા સજ્જ થયા.

પ્રકરણ ૩૦ મું.

<u>પંચતીર્થીની યાત્રા</u>—

પૂ૦ આચાર્ય મહારાજશ્રીએ જ્યારે સીરોહીથી વિહાર કર્યો ત્યારે લગભગ આખું ગામ વળાવવાને માટે આવ્યું હતું. પંચતીર્થીની યાત્રામાં સો દોઢસો માણસો સાથે ચાલ્યા હતા, જ્યારે બાકીના દુભાતા હૃદયે ચરિત્રનેતાના ગુણગાન કરતા વીલા મોઢે પાછા ફર્યા.

પ્રથમ સીરોહીથી વિહાર કરી અનેક યાત્રાળુઓ સાથે બામણવાડજી તીર્થમાં પધાર્યા. અત્રે બીરાજતા ચરમ તીર્થંકર પ્રભુ મહાવીર સ્વામીના દર્શન કર્યા. અત્રે સીરોહી સંઘ તરફથી સ્વામિવાત્સલ્ય તથા પૂજા, પ્રભાવના કરવામાં આવ્યા હતા.

અત્રેથી નાંદીયા ગામમાં સપરિવાર સંઘસહ પધાર્યા. જે ગામ

નંદીવર્ધનના નામથી પ્રાચીન કાળમાં ઓળખાતું. જેના અવશેષો અને શિલા લેખો તેની કીર્તનું પુરવાર કરે છે. સં દાનનો પ્રભાવ ગાઈને થઈ ગયા છે. એ તીર્થમાં તપ ગામબહાર આવેલ મંદિરમાં ભગવાન મહાવીરસ્વામિની જેમાં શ્રી નંદીવર્ધને ભરાવેલી પ્રમાણોપેત અદ્ભુત મૂર્તિ છે. અને મહિમ્નતાએ નવીન સ્તવનો રચી ભાવભક્તિ પ્રભુને સ્તવ્યા.

એક વિકટ પહાડ ઓળંગી ત્યાંથી લોટાણાજી થઈ દીઆણે દીઆણાજી અને લોટાણાજીનો ભયંકર માર્ગ ઓળંગતા મેણાઓ પડવા શરૂ થયા. પરન્તુ પોલીસનો પુરતો બંદોબસ્ત હોવાથી અને ધર્મની કૃપાથી કોઈને પણ વિઘ્ન નડયું ન હતું ત્યાંથી અજારી યાત્રા કરી પીંડવાડા થઈ મહારાજશ્રી આદિ નાણા સમ્વાસ અજારીથી શિરોહીનો સંઘ મહારાજશ્રીને પુનઃ શિરોહી પધારવાની કરી વિહાર થયો હતો, નાણાથી શીવગંજ સસત્કાર પધાર્યા. ત્ એકાદશી કરી હતી. દરેક ઠેકાણે મહારાજશ્રીની અપૂર્વ દે લોકોમાં ધર્મજાગૃતિ સારી થવા પામી હતી.

બરલુટમાં ઉપધાન તપ—

પ્રાતઃસ્મરણીય આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞાથી મુનિ ભુવનવિજયજી આદિ ઠાણા ૬ બર્લુટ નગરમાં ચોમાસુ રહ્યા તેઓના ઉપદેશથી અત્રેની પ્રજામાં ધર્મવૃદ્ધિ તથા તત્ત્વાભિરુચી વૃદ્ધિગત થઈ હતી. એ ઉપદેશના પરિણામે શેઠ કપુરચંદ કેશરી તથા કપુરચંદ હેમાજી તથા જમોત્રાવાળા એક શેઠને બર્લુટના ઉપધાન તપ કરાવવાની અપૂર્વ સદ્ભાવના જાગૃત થઈ. ઘણા પછી આ અપૂર્વ તપ થતો હોવાથી સ્થાનિક તથા આજુબા આસપાસના ગામોના સ્ત્રી પુરૂષો મળી લગભગ ૩૫૦ ની સંખ્યામાં

કર્યો હતો. આ પ્રવેશ મહોત્સવ પૂ૦ ચરિત્રનેતાના વરદહસ્તે થાય એ હેતુથી આગ્રહભરી વિનતિ કરી મહારાજશ્રીને બરલુટનગરમાં સસત્કાર લાવવામાં આવ્યા હતા. સુમૂહુર્તમાં સૌને મહારાજશ્રીએ ક્રિયા કરાવી પ્રવેશ કરાવ્યો.

આ પ્રસંગે મહારાજશ્રીના વિદ્વાન્ શિષ્ય શ્રીમદ્ ગંભીરવિજયજી મહારાજ ને ગણીપદથી અલંકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. પૂ૦ આચાર્ય મહારાજશ્રીએ ત્યાં થોડાક દિવસ સ્થિરતા કરી સુંદર પ્રવચનદ્વારા ઉપધાનતપની મહત્તા તથા તેમાં પ્રવેશ કરનારાઓની ફરજ સમજાવી હતી. અત્રેથી મહારાજશ્રી આજુબાજુના ગામોમાં વીચર્યા. ત્યાંથી જાવાલ પધાર્યા. ત્યાં પંદરદિવસ સ્થિરતા કરી.

જાવાલથી પાછા માળારોપણ મહોત્સવ નિમિત્તે ત્યાંના સંઘની આગ્રહભરી વિનતિથી સસત્કાર બરલુટ પધાર્યા. માળારોપણ નિમિત્તે કુમપત્રિકાઓ બહાર પાડવામાં આવી હતી.

તેથી આ પ્રસંગે પાડીવ, તખતગઢ, જાવાલ, કાલીન્દ્રી, દેલંદર, મૂતગામ, મનોરા, વાસના, મંડાલીયા, સીરોહી, ગોયલી આદિ અનેક ગામોમાંથી લગભગ પાંચહજારનો માનવસમુહ આવી પહોંચ્યો હતો. આગન્તુક જનતાએ મહારાજશ્રીના હિંદિ ભાષામાં છટાદાર પ્રવચનો સાંભળી ખુબજ ખુશ થઈ ઘણી પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી હતી.

માળારોપણ નિમિત્તે એક ભવ્ય મંડપ તૈયાર કરી તેમાં શત્રુંજય, પાવાપુરીની રચના કરવામાં આવી હતી. તેજ મંડપમાં અઠ્ઠાઈમહોત્સવ શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. મોટા ગામથી બોલાવેલી મંડળી તથા પૂજા ભણાવનારા ગવૈયાઓ શ્રોતાજનને ભક્તિરસમાં તરબોળ કરતા હતા.

બે બે હાથીઓ, રાજરસાલો, બેન્ડો અને રંગબેરંગી કુસુમોથી ખીલેલી પુષ્પવાડીની ભ્રાન્તિ કરાવતી ઝાકઝમાલ લગભગ બસો તપસ્વીઓને પહેરાવવાની સુંદર કીમતી માલાઓ અને લગલગ પાંચ

હજાર માનવોનું શાસન મહાજન પૂજ્ય આચાર્યાદિ, મુનિવર્ગ, સાધ્વીઓ, ભવ્ય વિમાન જેમાં ચાંદીના રથમાં બીરાજમાન જિનબિં શોભતો માલારોપણના આગલે દિવસે ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવવામાં હતો. બીજે દિવસે વિશાળમંડપમાં માનવોની ગંભીર મેદનીનાં નાદના ગુંજારવ વચ્ચે શાસન પ્રભાવક આચાર્યદેવના વરદહસ્તે આત્માઓના કંઠમાં શિવરમણીને વરવાની વિવિધવર્ણી માળ ધાપન કરવામાં આવી. આ પ્રસંગે આચાર્ય મહારાજશ્રીના શિ શિષ્યો મુનિરાજ શ્રી ગંભીરવિજયજી ગણિવર તથા મુનિરાજ શ્રી ણવિજયજી ગણિવરને પન્યાસપદથી અલંકૃત કરવામાં આવ્ ઉત્સે દિવસે શાંતિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. લગભગ હજારની દેવદ્રવ્યમાં આવક થઇ હતી. પહેલીમાળ ત્રણ હજાર આમાં ગઈ હતી. બહાર ગામથી આવનાર સર્વેનું ઉપધાન નારાઓ તરફથી સાધર્મિકવાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું. હ માણસોનો માનવસાગર ઉભરાયો હતો છતાં માલારોપણ મહો નિર્વિધ્ને પસાર થયો હતો. નાની-મોટી મળી લગભગ ૧૨૫ લ્હાણી થઈ હતી. પૂ૦ ચરિત્રનેતાની અજબ લબ્ધિથી મારવાડમાં શાસનપ્રભાવના થવા પામી હતી.

<u>પ્રતિષ્ઠા તથા પદાર્પણ</u>—

બરલુટ નગરથી વિહાર કરી ચરિત્રનેતા જાવાલના સંઘની આ ભરી વિનતિથી પ્રતિષ્ઠાનિમિત્તે સસત્કાર ત્યાં પધાર્યા.

અત્રે કેટલાક વખતથી કલેશના બીજો પરસ્પર રોપાયા તે પૂ૦ આચાર્યશ્રીના ઉપદેશથી નષ્ટ થવા પામ્યા હતા. સૌ એ થયાપછી ત્યાંના દહેરાસરમાં ખસી ગયેલી કેટલીક પ્રતિમાઓ દિવસે સવિધિ પ્રતિષ્ઠા પૂ૦ આચાર્યદેવના વરદહસ્તે કરવામાં આ હતી. તથા તેજ દિવસે પન્યાસજી શ્રીમદ્ ગંભીરવિજયજી મહારા તથા પન્યાસજી શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજને ઉપાધ્યાયપ

મુનિરાજશ્રી ભુવનવિજયજીને પ્રવર્તકપદથી વિભૂષિત કરવામાં આવ્યા હતા. એ પ્રસંગે શાન્તિસ્નાત્ર પૂજન, પ્રભાવના અને સ્વામિવાત્સલ્ય આદિ કૃત્યો જ્વાલના સંઘ તરફથી કરવામાં આવ્યા હતા.

જાલોર પધાર્યા—

અત્રેથી ચરિત્રનેતા આદિ મુનિમંડળ વિહાર કરી મરૂધરની ભૂમીને પાવન કરતા અને ધર્મામૃતને વરસાવતા દેલંદર, મંડવાડીયા, રેવદીવ, કાલીન્દ્રી, વાસના, મોટાગામ, સીયાણા, વાધરા, આહોર આદિ ગામોમાં વિચરી અજોડ ધર્મપ્રભાવના ફેલાવતા ઝાલોરગઢ સસત્કાર પધાર્યા.

ઐતિહાસીક દષ્ટીએ ઝાલોરગઢ ઘણો પ્રાચીન અને દર્શનીય છે. અત્રેની કિલ્લાબંધી વીરમદેવની ચોકી, સેંકડો વર્ષોની જુની તોપત, સમજ પહાડના અંતર્ભાગમાં આવેલ ગુપ્તભૂમિ, ગૃહો વિગેરે પ્રાચીન અવશેષો અજાયબીને પેદા કરે એવા છે.

જૈનકોમની સમૃદ્ધિ અને ધર્મશ્રદ્ધાને સાબીત કરનારા ગઢ ઉપરના ભવ્ય જિનાલયો ગઢની જાહોજલાલીને વધારી રહ્યા છે. એ ભવ્ય પ્રતિમાના દર્શન કરી ચરિત્રનેતા આદિ મુનિવરોને અપૂર્વ આનંદ થયો.

અત્રેના સંઘના આગ્રહથી દશેક દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન ચરિત્રનેતાનું એક જાહેર લેકચર થયું હતું. જૈનજૈનેતરોની મોટી સંખ્યા ધર્મના તત્વોને સમજતી થઇ. અને જૈનધર્મની મહત્તાને સમજી.

રાણકપુરની રમણીયતા—

જાલોરગઢથી વિહાર કરી તખતગઢ થઇ વાલી પધાર્યા, અત્રે મહારાજશ્રીના પ્રવચનો પણ થયા. ચાતુર્માસ માટે અસંત આગ્રહ થયો, પરન્તુ મોટી પંચતીર્થીની યાત્રા કરવાની તીવ્રભાવના હોવાથી અત્રેથી વિહાર કર્યો. પૂ૦ આચાર્યશ્રી આદિના આગમનના સમાચાર મળતા દર્શનાર્થે ગંગા-

સામઇ ડુંગરાની આગ્રા અને સાદડી પધારવા વિનતિ કરી. ચરિત્રનેતા પ્રથમ રાણકપુર તીર્થની યાત્રા કરી સાદડી આવવા વિચાર કર્યો. ડુંગરાઓના મધ્યમાં, નદીનાળાઓના કિનારાપર ત્રટાકુંદ જંગલોની વચમાં શ્રી રાણકપુર તીર્થનું નલીનીગુલ્મ વિમાન સદૃશ અદ્ભુત અને ભવ્ય જિનાલય આવેલું છે. કહેવાય છે કે, પ્રાચીનકાલમાં અત્રે મોટું નગર હતું. ધનાશાહ પોરવાડે લાખ્ખો નહિ બલ્કે કોડો રૂપીયા ખર્ચ કરી દૈવીક મદદથી આ મંદિર બનાવેલ છે. મંદિરની ઉંચાઈ, વિશાળતા, મજબુત બાંધણી, બારીક કારીગરી, પરોણા અને સ્તંભોની હારમાળા પ્રેક્ષકોને જૈનાવેતજ દૈવીવિમાન ન હોય એવો ભાસ કરાવે છે. અત્રે ચરિત્રનેતા આદિ મુનિવરો પધાર્યા અને પ્રભુની અખંડ ઉત્સાહથી સ્તવના કરી. આ પ્રસંગે વાર્ષિક મેળો હોઈ સેંકડો માનવો ભેગા થયા હતા, ચરિત્રનેતાના દર્શન થતા સહુ કોઈ હર્ષિત થયા હતા.

<u>બાકીના તીર્થોમાં</u>—

સાદડી શહેરમાં પ્રત્યુપધાર્ય ચરિત્રનેતા અહોળા સમુદાય અદ્ભુત સત્કારથી પધાર્યા. વિવિધ વિષયો પર બોધપ્રદ પ્રવચનો જૈનજનતા મુગ્ધ બની. બે ત્રણ જાહેરભાષણો પણ થયા. જેથી તરોને પણ અપૂર્વ લાભ થયો. અત્રે વસતીનુ પ્રમાણ સારી છે. નવ્વાણુંતો અત્રે લક્ષાધિપતિ છે એમ કહેવાય છે, અત્રેના સંઘે ચાતુર્માસ માટે વિનતિ કરી પરન્તુ ચાર બાકીના તીર્થોની બાકી હોવાથી ક્ષેત્રસ્પર્શના બળવાન છે એમ કહી વિહાર કરી સ્વાગતથી ધાણેરાવ પધાર્યા. અત્રેથી મુછાળા મહાવીરનું તીર્થ બે કોસ દૂર છે ત્યાં જૈનોની વસ્તી બીલકુલ નથી. પરન્તુ ત્યાંની અનુપમ અને ચિરસ્મરણીય છે. ધાણેરાવના સંઘ સાથે ચરિત્રનેતા તીર્થમાં પધાર્યા, મૂળનાયક શ્રી મહાવીરપ્રભુની પ્રતિમા જુહારી અને નાડલાઇ, નડોલ અને વરકાણાજી પધારી ત્યાંની ભવ્ય યાત્રાઓ આત્માને નિર્મળ બનાવ્યો.

દડીનું ડેપ્યુટેશન—

જ્યારે ચરિત્રનેતા બીજેવા મુકામે પધાર્યા કે તુરતજ સાદડીના તિષ્ઠિત ગૃહસ્થોનું એક ડેપ્યુટેશન ચાતુર્માસની વિનતિ માટે આવી હોંચ્યું. અત્યંત આગ્રહ થતાં તેમની વિનતિને સ્વીકારી સસ્વાગત દડી પધાર્યા. સંવત ૧૯૯૨ નું ચાતુર્માસ નક્કી થયું.

ચોમાસાની આજ્ઞા—

આ પ્રસંગે જોધપુરથી, સોજતથી અને મહેસાણાથી જૈનસંઘ આચાર્ય મહારાજશ્રી પાસે બહોળો શિષ્ય સમુદાય છે એમ જાણુ થતાં ચાતુર્માસ માટે વિનતિ કરવા આવી પહોંચ્યો હતો. ધર્મવૃદ્ધિનો હેતુ જાણી ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ ગંભીરવિજયજી મહારાજને જોધપુર ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમદ્ લક્ષણવિજયજી મહારાજને મહેસાણા અને પ્રવર્તકજી શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી મહારાજને સોજત સાટી મોકલવામાં આવ્યા હતા. અને મુનિશ્રી પ્રવીણવિજયજીને સાણંદ ચોમાસુ રહેવાની આજ્ઞા આપી હતી.

વિપાકસૂત્રની વાંચના—

સાદડીની સુજ્ઞજનતા આગળ વિપાકસૂત્રનો પ્રથમ વ્યાખ્યાનમાં પ્રારંભ થયો હંમેશ સિદ્ધાંત સારમય પ્રવચનો સાંભળવા એકતાન બની. અત્રે બહાર દેશાવરમાં વસનારાઓમાં જમાનાનો ઝેરીચેપ લાગ્યો હતો. તેવાઓને ત્યાગની દેશના ખૂંચતી હતી. તેવાઓની દરકાર કર્યા વિના અપૂર્વ દલીલોથી ત્યાગમાર્ગવર્ધક પ્રવચનો થતા હતા જેથી ઘણાઓએ પોતાની ભૂલનો સુધારો કર્યો હતો. અને ત્યાગ માર્ગના અનુમોદક બન્યા હતા.

સંવચ્છરીમાં બે પક્ષો—

પ્રભુ આજ્ઞા મુજબ પરંપરાથી જોધપુરી પંચાંગ મુજબ થતી સુવિહિત આચાર્યોએ આચરેલી અને ઉલ્લેખેલી સંવત ૧૯૯૨ ની

આપમાં શ્રી સંવત્સરીપર્વની આરાધના ભાદરવા સુદી ૪ ના
ચરિત્રનેતાએ તથા અન્ય ઘણા જનતાએ કરી. કે
કેટલાંક કદાગ્રહ આદિ કારણોને લીધે સંવત્સરીની આરાધના
તથા પડ્યા હતા. ગમે તેવા ભાંગ, શાસ્ત્રોના અનેક પાઠ
મુનિવરો તરફથી પુરા પાડવા છતાં કદાગ્રહમાં અપનાઈ
પ્રથમ પાંચમની સંવત્સરી કરી હતી, સંવત્સરીના
તોફાનીઓએ મુંબઇ આદિ સ્થળોમાં તોફાન કરી આગ
વેરવાળવાનો પ્રસંગ સાધ્યો હતો. શાસનદેવ સૌને સદ્બુદ્ધિ

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી
પોતાના સમુદાયને તથા પૂ૦ ચરિત્રવિભુએ આચાર્ય શ્રીમદ્
પ્રેમસૂરિજી મહારાજ આદિ સમુદાયને બુધવારની સંવત્સરી
કરવા આજ્ઞા આપી હતી. પર્યુષણપર્વની આરાધના રૂડીરીતે
તપશ્ચર્યા પણ મુનિવર્ગ તથા શ્રાદ્ધવર્ગમાં સારી થઇ હતી.
ચરિત્રનેતાના પ્રશિષ્ય મુનિશ્રી કલ્યાણવિજયજીએ
ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરી હતી, તે નિમિત્તે જ્ઞાતિના નોરામાં
ત્સવ મંડાયો હતો તથા પાલીતાણાથી વિજયલબ્ધિસૂરિજી
મંડળી તથા મહેસાણાથી ગવૈયાઓ બોલાવેલા હતા જેથી પ્રભુજી
અપૂર્વરસ જામ્યો હતો.

અપૂર્વ સહનશક્તિ—

પ્રાયે કરીને ચરિત્રનેતાનું સ્વાસ્થ્ય પૂર્વકૃત શુભ કર્મોદયથી
રહેતું. પરન્તુ અશુભ કર્મોનો ઉદય આવે ત્યારે ગમે તેવાને પણ
ભોગ થયાવિના ચાલતું નથી. પજુસણ પહેલાં સાથળમાં
ગુમડું નીકળ્યું. સામાન્ય દર્દ જ્યાંસુધી હતુ ત્યાંસુધી હમેશ
મહારાજશ્રી પોતે વાંચતા. દર્દ ખૂબ વધ્યું એટલે પથારીવશ
પડ્યું. આવા અસહ્ય દર્દમાં પણ મહારાજશ્રીની સહનશક્તિ
કળાતી. ઘણા ઉપચારો કર્યા પણ દર્દ લંબાયું. ભક્તગણ

બોલાવી ઓપરેશન કરવા પ્રેરાયો. મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું કે અશુભ કર્મોનો ઉદય નષ્ટ થતાં સઘળું સારૂં થશે. કેમ જલદી સારૂં થતું નથી એ વિગેરે આર્તધ્યાન છે. એટલે ઉપરોક્ત દર્દ ઉપર જરાપણ ધ્યાન ન આપતા ધર્મધ્યાનમાં સ્થિર રહી પોતાના કર્મોનોજ દોષ માનતા. ભવિતવ્યતા પરિપક્વ થયે ગુમડું ફુટયું અને મહારાજશ્રીએ પુનઃ સ્વાસ્થ્ય મેળવ્યું. ધન્ય હો ચરિત્રનેતાની અપૂર્વ સહનશક્તિને?

<u>મારવાડથી મેવાડ—</u>

સાદડીનું ચાતુર્માસ અનેક પ્રકારના ધર્મકાર્યોથી પસાર કરી મહારાજશ્રી મોટી માનવ મેદિની સાથે રાણકપુર વિહાર કરીને પધાર્યા. અત્રે એક દિવસ સ્થિરતા કરી. સાદડીના સંઘે સ્વામિવાત્સલ્ય, પૂજા, પ્રભાવના વિગેરે ધર્મકૃત્યો કર્યા. મારવાડમાં માત્ર બે વર્ષના વિહાર દરમ્યાન અપૂર્વ ધર્મ જાગ્રતિ આણી.

રાણકપુરથી કેટલાક શ્રાવકો સાથે મહારાજશ્રીએ શ્રી કેશરીયાજી તીર્થની યાત્રા કરવાની ભાવનાથી વિકટ ભાંણુવડનો ડુંગર વટાવ્યો જે ડુંગર ઉપરથી નીચે કોઇ પડે તો એક હાડકું પણ હાથમાં નહિ આવે. તદુપરાંત અનેક જંગલ ઓળંગી મહારાજશ્રી મેવાડના પ્રદેશમાં આવી પહોંચ્યા. અત્રેની પ્રજા ધર્મગુરૂઓના અભાવે બીલકુલ અજ્ઞાત છે પરન્તુ આવા બહોળા પરિવાર સાથે એક જૈનાચાર્ય પધારે છે એવા સમાચાર મળતા તે ગ્રામીણ અને અજ્ઞાની પ્રજા પણ ચરિત્ર-નેતાના દર્શનાર્થે અને વ્યાખ્યાન સાંભળવા ઇતેજાર રહેતી. આ પ્રદેશમાં પણ દયા અને દાનના દુશ્મન તેરાપંથીઓએ ઘણા ભોળાજીવોને ફસાવ્યા છે. કેટલાકને તો ચરિત્રનેતાએ ઉપદેશ આપી પ્રભુદર્શન કરતા કર્યા હતા, આવા પ્રદેશમાં કેટલીક તકલીફ લઇને વીચરવામાં આવેતો ઘણા જીવો પ્રભુપૂજક બની શકે એવા છે.

<u>ઉદેપુરમાં ભવ્ય પ્રવેશ—</u>

આ પ્રમાણે ગામોગામ વીચરતા મહારાજશ્રી ઉદેપુર નજીક આવી

ગામમાં શ્રી સંવત્સરીપર્વની આરાધના ભાદરવા સુદી ૪ ચરિત્રનેતાએ તથા અન્યની આરાધના જનતાએ કરી. જો કે કેટલાક કદાગ્રહો આદિ કારણોને લીધે સંવત્સરીની આરા... તરફ પગલાં હતાં, ગમગમ્યા બનાવ, કાગળોના અનેક પ... મુનિવરો તરફથી પુરા પાડવા છતાં કદાગ્રહમાં અપકાઈ ... પ્રથમ પાંચમની સંવત્સરી કરી હતી, સંવત્સરીના બીજા દિ... તોફાનીઓએ મુંબઇ આદિ સ્થળોમાં તોફાન કરી આગમ વેરવાળવાનો પ્રસંગ સાધ્યો હતો. શાસનદેવ સૌને સદ્બુદ્ધિ

પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી પોતાના સમુદાયને તથા પૂ૦ ચરિત્રવિભુએ આચાર્ય શ્રીમદ્ પ્રેમસૂરિજી મહારાજ આદિ સમુદાયને બુધવારની સંવત્સરી ક... કરવા આજ્ઞા આપી હતી. પર્યુષણપર્વની આરાધના રૂડીરીતે થ... તપશ્ચર્યા પણ મુનિવર્ગ તથા શ્રાદ્ધવર્ગમાં સારી થઇ હતી. ચરિત્રનેતાના પ્રશિષ્ય મુનિશ્રી કલ્યાણવિજયજીએ અઠ્ઠાઇ ઉપ... ઉગ્ર તપશ્ચર્યા કરી હતી, તે નિમિત્તે જ્ઞાતિના નોરામાં અઠ્ઠાઇ ... મહોત્સવ મંડાયો હતો તથા પાલીતાણાથી વિજયલબ્ધિસૂરિજી સં... મંડળી તથા મહેસાણાથી ગવૈયાઓ બોલાવેલા હતા જેથી પ્રભુભ... અપૂર્વરસ જામ્યો હતો.

અપૂર્વ સહનશક્તિ—

પ્રાયે કરીને ચરિત્રનેતાનું સ્વાસ્થ્ય પૂર્વકૃત શુભ કર્મોદયથી રહેતું. પરન્તુ અશુભ કર્મોનો ઉદય આવે ત્યારે ગમે તેવાને પણ ભોગ થયાવિના ચાલતું નથી. પજુસણ પહેલાં સાથળમાં જા... ગુમડું નીકળ્યું. સામાન્ય દર્દ જ્યાંસુધી હતું ત્યાંસુધી હમેંશ વ્યાખ્યાન મહારાજશ્રી પોતે વાંચતા. દર્દ ખૂબ વધ્યું એટલે પથારીવશ પડ્યું. આવા અસહ્ય દર્દમાં પણ મહારાજશ્રીની સહનશક્તિ અ... કળાતી. ઘણા ઉપચારો કર્યા પણ દર્દ લંબાયું. ભક્તગણ ડૉક્ટ...

અત્રેથી વિહાર કરી તારંગાજી પધાર્યા. ઇડર નિવાસી શા. મંગુભાઇ ચંદે ગુરૂભક્તિનો સારો લાભ ઉઠાવ્યો હતો. ત્યાં કુમારપાલ ભૂપાલે ધાવેલ ભવ્ય જિનમંદિરમાં બીરાજમાન અજિતનાથ ભગવાનના ર્શન કર્યા. ત્યાંથી વિહાર કરી મહેસાણા નજીક આવી પહોંચ્યા. રિત્ર નાયકના નિપુણ શિષ્ય ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી હારાજના સદુપદેશથી અનેક ભાગ્યવંતોએ ઉપધાન તપની આરાધના રી રહ્યા હતા, તપની પૂર્ણાહુતિમાં ચરિત્ર નાયકના વરદ હસ્તે માળ હેરવાને ઝંખતો મહેસાણાનો સંઘ ચરિત્રનેતાના દર્શનાર્થે ઉમટ્યો.

મહેસાણામાં મહોત્સવ—

નિર્ણીત દિવસે પૂ. આચાર્યશ્રીનો પ્રવેશ મહોત્સવ ભવ્ય થયો. માલારોપણ નિમિત્તે અઠ્ઠાઇ મહોત્સવનો પ્રારંભ થયો. સુપ્રસંગે ગવૈયા ચીમનલાલ આવેલ હોઇ પૂજનમાં અપૂર્વ ઠાઠ જામતો હતો. જળયાત્રાનો ભવ્ય વરઘોડો ચઢ્યો. બહાર ગામથી આ મહોત્સવમાં ઘણા માણસોએ ભાગ લીધો. સુમુહૂર્તે ચરિત્ર નેતાના વરદ હસ્તે ઉપધાનતપ આરાધકોના કંઠમાં વિવિધ વર્ણની માલાઓ પહેરાવવામાં આવી. તે દિવસે શાન્તિ-સ્નાત્ર ભણાવામાં આવ્યું. મહોત્સવ નિમિત્તે સ્વામિવાત્સલ્ય પ્રભાવના આદિ સારા પ્રમાણમાં કરવામાં આવ્યા. ચરિત્રનેતાની વૈરાગ્યવાહીની દેશનાનો અત્રેની જનતાએ અપૂર્વ લાભ લીધો. મોટા દહેરાસરમાં કેટલીક મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા પણ ચરિત્રનાયકના શુભહસ્તે કરાવવામાં આવી હતી.

દીક્ષાપ્રદાન—

અત્રે ચાલતી શ્રી યશોવિજયજી જૈન પાઠશાળાના વિદ્યાર્થી નાપાડના રહીશ શા. કરમચંદભાઇએ વીશ વર્ષની ઉમ્મરમાં સંસાર ત્યાગવાની દૃઢ ભાવનાવાળા બન્યા હતા. જેમને ચરિત્રનેતાએ દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી કલ્હંસવિજયજી રાખી તેમને ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના શિષ્ય કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારે

પહોંચ્યા, તેમને આ આગમનના સમાચાર મળતા ઘણા ગૃહસ્થે આગલે મુકામે દર્શનાર્થે આવી પહોંચ્યા હતા. નક્કી કરેલ સ્થાને હાથી, ઘોડા, રસાલો, બેન્ડ વિગેરેથી શોભતો એક ભવ્ય વરઘોડો કાઢી અપૂર્વ પ્રવેશ મહોત્સવ કરવામાં આવ્યો.

અત્રે મહારાજશ્રીની થોડા દિવસની સ્થિરતા દરમ્યાન જે પ્રવચનો થયા હતા જે સાંભળવા પ્રથમથીજ જૈનેતર લોક આવતી હતી અને તે પછી જૈનો આવતા હતા, ભાષણોએ ઠીક અજબ જાગૃતિ આપી. ત્રણે દિવસની ભરચક સભા જે પજુસણના દિવસોનું ભાન કરાવતી હતી. ભાષણના અંતે જૈનેતરે મહારાજશ્રીની વક્તૃત્વ શક્તિની તથા ઉપકારી જીવનની પદ્યમાં અને ગદ્યમાં સ્તુતિ કરી હતી. અત્રે મહારાજશ્રીને વધુ રોકાઈ જાહેર પ્રવચનો આપવા જૈનેતરોએ પણ વિનતિ કરી હતી, પરન્તુ મહેસાણામાં માળારોપણ મહોત્સવ પ્રસંગે જવાનું હોવાથી ત્યાં વધુ ન રોકા

કેશરીયાજી તીર્થમાં—

મહેસાણા જવાની ઉતાવળ હોઇ મહારાજશ્રી અત્રેથી ઉદેપુર સંઘ સાથે કેશરીયાજી તીર્થમાં પધાર્યા આ તીર્થમાં આદીશ્વર ભગવાનની અલૌકીક પ્રતિમા છે. દરેક કોમના માણસો આ તીર્થે દર્શનાર્થે આવે છે પંડીઆનું અત્રે ઘણુ જોર છે. આપણા પ્રમાદને લીધે શ્વેતામ્બરોનુ ગણાતું તીર્થ આજે અનેકોની સત્તા નીચે દબાઇ ગયું છે. અત્રે પ્રથમ તીર્થપતિના દર્શન કરી ડુંગર ઉતરવાનો પવિત્ર સહેગ માન્યો. ત્યા થતી કેટલીક આશાતના પ્રત્યે ઉદેપુરના ગૃહસ્થોનું ધ્યાન ખેંચ્યુ હતુ અત્રેથી વિહાર કરી મહારાજશ્રી પોશીના તીર્થમાં પધાર્યા. અત્રેની મહાપ્રભાવિક મૂર્તિના દર્શન કરી અપૂર્વ આનંદ મેળવ્યો અને ઇડરનો સંઘ દર્શનાર્થે આવી પહોચ્યો હતો. ઇડરમા ચરિત્ર નાયકે સમત્કાર પ્રવેશ કર્યો. અત્રે થોડાક દિવસ સ્થિરતા કરી તે દરમ્યાન જાહેર ભાષણો આપ્યા આત્માનંદ જૈન પાઠશાળાને પુનઃ ઉત્તેજિત

રી અગ્રેથી વિહાર કરી તારંગાજી પધાર્યા. ઈડર નિવાસી શા. મંગુભાઈ ચંદે ગુરુભક્તિનો સારો લાભ ઉઠાવ્યો હતો. જ્યાં કુમારપાલ ભૂપાલે ંધાવેલ ભવ્ય જિનમંદિરમાં બીરાજમાન અજિતનાથ ભગવાનના દર્શન કર્યા. ત્યાંથી વિહાર કરી મહેસાણા નજીક આવી પહોંચ્યા. ચરિત્ર નાયકના નિપુણ શિષ્ય ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના સદુપદેશથી અનેક ભાગ્યવંતોએ ઉપધાન તપની આરાધના કરી રહ્યા હતા, તપની પૂર્ણાહુતિમાં ચરિત્ર નાયકના વરદ હસ્તે માળ પહેરવાને ઝંખતો મહેસાણાનો સંઘ ચરિત્રનેતાના દર્શનાર્થે ઉમટયો.

મહેસાણામાં મહોત્સવ—

નિર્ણીત દિવસે પૂ. આચાર્યશ્રીનો પ્રવેશ મહોત્સવ ભવ્ય થયો. માલારોપણ નિમિત્તે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવનો પ્રારંભ થયો. સુપ્રસંગે ગવૈયા ચીમનલાલ આવેલ હોઈ પૂજામાં અપૂર્વ રસ જામતો હતો. જળયાત્રાનો ભવ્ય વરઘોડો ચઢયો. બહાર ગામથી આ મહોત્સવમાં ઘણા માણસોએ ભાગ લીધો. સુમુહૂર્તે ચરિત્ર નેતાના વરદ હસ્તે ઉપધાનતપ આરાધકોના કંઠમાં વિવિધ વર્ણની માલાઓ પહેરાવવામાં આવી. તે દિવસે શાન્તિ-નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું. મહોત્સવ નિમિત્તે સ્વામિવાત્સલ્ય પ્રભાવના આદિ સારા પ્રમાણમાં કરવામાં આવ્યા. ચરિત્રનેતાની વૈરાગ્યવાહીની દેશનાનો અત્રેની જનતાએ અપૂર્વ લાભ લીધો. મોટા દહેરાસરમાં કેટલીક મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા પણ ચરિત્રનાયકના શુભહસ્તે કરાવવામાં આવી હતી.

દીક્ષાપ્રદાન—

અત્રે ચાલતી શ્રી યશોવિજયજી જૈન પાઠશાળાના વિદ્યાર્થી નાપાડના રહીશ શા. કરમચંદભાઈએ વીસ વર્ષની ઉમ્મરમાં સંસાર ત્યાગવાની દઢ ભાવનાવાળા બન્યા હતા. જેમને ચરિત્રનેતાએ દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિશ્રી કલહંસવિજયજી રાખી તેમને ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ લક્ષ્મણવિજયજી મહારાજના શિષ્ય કરવામાં આવ્યા હતા. આગળે

દિવસે તેમની દીક્ષા નિમિત્તે જાપોરો પણ બેસાડવામાં આ
એ ત્રણ મહીનાના ટૂંકા પર્યાયમાં તેઓ અપૂર્વ આરાધના કરી
મુકામે આ ફાની દુનિયાનો ત્યાગ કરી ગયા હતા.

પાલીતાણા પ્રતિષ્ઠા—

અત્રેથી વિહાર કરી ભોયણીજી તીર્થની યાત્રા કરી વી
સંઘના આગ્રહથી ત્યાં સસત્કાર પધાર્યા. ત્યાંની જનતાના
બે ત્રણ જાહેર ભાષણો થયા જેથી જૈન જૈનેતર પ્રેમ પૂર
હતી. અત્રેથી વઢવાણ, ચુડા, રાણપુર, બોટાદ, વિગેરે ક્ષેત્રો
પરેશથી અનેક ભવ્ય જીવોને પ્રતિબોધના દરેક સ્થળે સત્કા
સિદ્ધાચલજી તીર્થયાત્રા માટે પાલીતાણા નજીક આવી
પાલીતાણાની ભક્તિભાવી જૈનજનતાએ ચરિત્રનેતાનું શાસન
વધારતું અજબ અને ભવ્ય સ્વાગત કર્યું. તીર્થરાજની
યાત્રાઓ કરી. ત્યાંથી વિહાર કર્યો.

સીહોર પધાર્યા—

સીહોર નિવાસી શા. ગુલાબચંદ હરિચંદના ધર્મપત્ની
સુશ્રાવિકા નેમકોરબેન તથા તેઓની પુત્રી બાલકુમારી શ્રી હંસાએ
છોડવાની દૃઢ ભાવનાવાળા બન્યા હતા. તેઓ પોતે સુખી
હોઈ ગીરનારજીનો સંઘ કાઢી લગભગ સાત આઠ હજાર રૂ
સદ્વ્યય કર્યો હતો. પૂર્વના મહાન પુણ્યોદયથી છતાં વૈભવોને
મારી સંસાર ત્યાગવાની અપૂર્વ ભાવના કોઈક નીકટ ભવીને
છે. તે ને પોતાને આંગણેજ ધામધૂમથી દીક્ષા
ભા ાર્યદેવ આદિ ઠાણા મારવાડથી ઉગ્રવિહા
પા આગ્રહ વિનતિથી સીહોર પધાર્યા
સી સત્કાર કર્યો હતો.
નેમ રૂપીઆની લાગતે

પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી લબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ

બી. પી પ્રેસ–પાલીતાણા

ગંભીરવિજયજીને તથા ઉપાધ્યાયજી શ્રીમદ્ હર્ષવિજયજીને કે... પીગમના આચાર્ય પદાર્પણ કરી અનુક્રમે તેમનાં નામ આચાર્ય વિજયગંભીરસૂરિજી તથા આચાર્યશ્રી વિજયધર્મધુરંધરસૂરિજી ... જાહેર કર્યાં હતાં, તથા તેજ દિવસે બેન હંસાકુમારીને ... વદ આઠમના દિને નેમીકરબેનને પ્રવ્રજ્યાપ્રદાન કરવામાં આવ્યું ... તેમનું નામ હંસાશ્રી તથા નંદનશ્રી રાખી હરીતાશ્રીના શિષ્ય... જાહેર કર્યાં. તે પછી બન્ને આચાર્યવર્યોએ પોતાની હ્રદયં... કરી સુંદર પ્રવચન આપ્યું હતું. અંતે શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં... હતી. આ પ્રસંગે મુંબઇ, સુરત, અમદાવાદ, મહેસાણા, ... પાલીતાણા, મારવાડ, પંજાબ આદિ અનેક સ્થળેથી પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થોએ આવી ભાગ લીધો હતો. છેલ્લે દિવસે શાન્તિસ્નાત્ર ભ... વવામાં આવ્યું હતું.

ખંભાતમાં ભવ્ય પ્રવેશ—

સીહોર ગામમાં દરેક ધર્મ પ્રસંગો બહુજ ધામધૂમ પૂર્વક નિર્વિઘ્ને પસાર થયા પછી ખંભાત તથા વીરમગામના સંઘો ચાતુર્માસ માટે વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. તેમાં ખંભાતથી અનેક પ્રસંગોમાં જેઓની અડગ શ્રદ્ધા ઝળકી ઉઠી છે ભલે આડંબરી ધર્મ ધુરંધર કહેવાતા હોય છતાંય પ્રભુ આજ્ઞા વિરુદ્ધ કરતા તેઓના સંબંધને પણ તિલાંજલી આપનાર વયોવૃદ્ધ શેઠ ... ભાઈ અમરચંદની આગ્રહભરી વિનતિ જોઇ અને ત્યાં જવાની આવ... જણાવાથી મહારાજશ્રીએ ખંભાતની વિનતિ સ્વીકારી. વળી ... પ્રદેશનો ઉગ્ર વિહાર કરી ખંભાત નજીક આવી પહોંચ્યા, આગર એ મુકામ શેઠ રમણલાલ આદિ ઘણા સદ્‌ગૃહસ્થો દર્શનાર્થે પહોંચ્યા હતા, નિર્ણીત કરેલા દિવસે ગવારાના દરવાજાથી ... અને ભવ્ય સામૈયુ કાઢી પૂ. આચાર્યશ્રીનો ભવ્ય પ્રવેશ મહોત્સવ ... આવ્યો. આવું ભવ્ય સામૈયુ ઘણા વર્ષો પછી નીકળ્યુ હતુ એમ

મંડપનું ભવ્ય દૃશ્ય.

બી પી. પ્રેસ–પાલીતાણા

ઘણા લોકોનું કહેવું હતું. આ સામૈયાને અટકાવવા તથા અંદર ભંગાણ પાડવા અનેક ધર્મદ્વેષીઓએ તનતોડ પ્રયત્ન કર્યો હતો પણ વાંઝણીના પુત્ર જન્મ થવાના દોહલાની માફક તે સર્વે પ્રયત્નો ધર્મપ્રભાવે નિષ્ફળ ગયા હતા. આ સમયે શેઠ કસ્તુરભાઈને ત્યાં ચંપકલાલ તથા ભૂપચંદના લગ્ન પ્રસંગે અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ શરૂ થયો હતો. તથા જૈનશાળામાં શત્રુંજય, પાવાપુરી, ઇડરગઢ વિગેરેની સુંદર રચના કરી હતી. ધર્મી કુટુંબો લગ્ન આદિ દુન્યવી પ્રસંગોમાં પણ ધર્મને ભૂલતા નથી. કારણકે તેઓ સમજે છે કે ધર્મના કાર્યોમાં જેટલી લક્ષ્મી ખરચાય તેટલીજ લક્ષ્મીની સફળતા ગણાય છે બાકી નોકના માટે વ્યવહારમાં હજારો રૂપીઆ ખર્ચનારની ફુટી કોડીની કીંમત નથી.

જૈનશાળાના સંઘમાં ગયા વર્ષથીજ સંવચ્છરીના બે તડ્ડા પડી ચુક્યા હતા. સામા પક્ષવાળા પણ પોતે પોતાની સંવચ્છરી ઉજવવા મહારાજને લાવ્યા હતા. જૈનશાળામાં આવનાર પક્ષ સૌથી મ્હોટો હતો. પર્યુષણપર્વ નિર્વિઘ્ને પસાર થયા હતા. આ ચાતુર્માસમાં ભગવતીસૂત્ર વ્યાખ્યાનમાં પ્રથમ ચોમાસાથી બાકી રહ્યું હતું ત્યાંથી વાંચવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું, જેનો શ્રોતાજનો ઠીક લાભ ઉઠાવતા હતા.

સંવચ્છરી પ્રકરણ ઉપર પણ પ્રસંગોપાત આચાર્યશ્રી શાસ્ત્રના પાઠો આપી સુંદર પ્રકાશ પાડતા હતા; જેથી લોકોની શ્રદ્ધા મજબુત થઇ હતી. વિવિધ તપશ્ચર્યાઓ સ્વામિવાત્સલ્ય રથયાત્રાના વરઘોડા આદિ અનેક ધર્મકાર્યો થયા. ચતુર્માસબાદ અત્રેથી સસંઘ સાલજ તીર્થની યાત્રાએ ચરિત્ર નાયક પધાર્યા હતા. જ્યાં ખંભાતના સંઘ તરફથી પૂજા નવકારશી વિગેરે સ્તુત્ય કાર્યો થયા. અત્રે પણ કેટલાક વિઘ્ન સંતોષી તરફથી વિઘ્નવાદળીઓ છવાઇ હતી. પરન્તુ ચરિત્રનેતાના પ્રભાવરૂપ પવનથી તથા શાસનપ્રેમીઓના પ્રયત્નથી તે વાદળીઓ વિખેરાઈ ગઈ હતી.

અંગેની પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રીએ આચાર્ય દેવ વિજયમંગલસૂરિજી તથા અમરેન્દ્રવિજયજી આદિ ઠાણા ૨ આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયકુમુદસૂરિજી તથા મુનિ વિજયજી આદિ ઠાણા ચાર ને વીરમગામમાં, મુનિશ્રી નરે સુરેન્દ્રવિજયજી તથા મનોવિજયજી ઠાણા બન્નેને ઉમેદપુર પ્રવીણવિજયજી, પદ્મવિજયજી તથા મહિમાવિજયજી ઠા પાણીમાં તથા મુનિશ્રી યોગીન્દ્રવિજયજી તથા મુનિશ્રી કૈલાસ ગાનોરમાં તે તે ગામોના સંઘના અનંત આગ્રહથી ચાતુ આજ્ઞા આપી હતી. વીરમગામ મુકામે આચાર્ય શ્રીમદ્ હસ્ત હસ્તે ગગલભાઈને દીક્ષા આપી તેમનું નામ મુનિ સુચિ રાખી પૂ૦ ચરિત્રવિજયના શિષ્ય કર્યા હતા.

જંબુસર પધાર્યા—

જંબુસરથી શા. વાડીલાલ તથા નગીનદાસ વિગેરે ભરૂચનિવાસી શા. શાંતિલાલ મગનલાલને જંબુસરમાં દીક્ષા આ ભાવનાથી ત્યાં પધારવા માટે પૂ૦ આચાર્યશ્રીને ખંભાત મુકામે કરવા આવ્યા હતા. મહારાજશ્રીએ લાભાલાભ જાણી તેમની સ્વીકારી સત્વર ત્યાં પધાર્યા કાવી મુકામે પધારતા જંબુસરથી ગૃહસ્થો સામે આવ્યા હતા.

જંબુસર જતાં પહેલાં ખંભાતની જનતાએ પ્રવર્ત ભુવનવિજયજીને અત્રે ગણીપદ અર્પણ કરવા માટે પાછા પધ નિર્ણય કરી લીધો હતો.

શાંતિલાલ મગનલાલને બે ત્રણ વર્ષો થયા દીક્ષા લેવાની હતી. પણ તબીયતના કારણે તે લઈ શક્યા ન હતા. તેમણે તપની આરાધના વર્ધમાન તપની ઓળી, જ્ઞાનપંચમી આ પૌષધ, પ્રતિક્રમણ વિગેરે ધર્મ અનુષ્ઠાનોથી પોતાના આત્માને કેળવ્યો હતો. તદુપરાંત આખું ચોમાસું છાણી મુકામે

પાસે રહી અભ્યાસ કરી પોતાના આત્માને વિશેષ
ઓ હતો. તેઓ પણ પોતાની દીક્ષા માટે મહારાજશ્રીને
ખંભાત ગયા હતા.

–

દીક્ષા નિમિત્તે સાંના દહેરાસરમાં અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ તેમના
ામાં આવ્યો હતો. તથા કંકોતરી પણ કાઢવામાં આવી
. આગલે દિવસે એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવવામાં આવ્યો
ક્ષાર્થિ ભાઈ શાંતિલાલ ઘોડાગાડીમાં બેસી છૂટે હાથે દાન
ની ચંચળતા સુચવી રહ્યા હતા. પ્રભુની પાલખી વર-
ાથી પૂ૦ આચાર્ય મહારાજશ્રી આદિ મુનિવરો પણ
પધાર્યા હતા. બહારગામથી તેમના શેઠ ચુનીલાલ તલકચંદ
આવી આ પ્રસંગે ભાગ લીધો હતો. દીક્ષાના આગલે દિવસે
બુસરના સંઘ તરફથી માનપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. આ
જૈનેતરોને ઘણીજ અનુમોદના થઈ હતી. પારસીના છજનમાં
વિશાળ મંડપમાં સંવત ૧૯૯૪ ના માગશર સુદ ૧૦ ના
! પૂ૦ આચાર્ય મહારાજશ્રીના વરદહસ્તે દીક્ષાપ્રદાન કરી
ામ મુનિશ્રી સુશીલવિજયજી રાખી મુનિશ્રી પ્રવીણવિજયજીના
રીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. દીક્ષાનો ખર્ચ તથા
ણ વિગેરે શાંતિલાલ મગનલાલ તરફથીજ કરવામાં આવ્યો
એક દિવસ જંબુસરના સંઘ તરફથી પણ સંઘજમણ કરવામાં
હતું. જંબુસરના સંઘે આવેલ મુનિવરોની તથા સાધર્મિક
ની ઉલ્લાસપૂર્વક ભક્તિ બજાવી હતી. આવી દીક્ષા જંબુસરના
| લગભગ સો વર્ષો પછી થઈ હશે એમ કેટલાક વૃદ્ધોનું કહેવું
દીક્ષાદિને શ્રીફળની પ્રભાવના કરવામાં આવી હતી. અત્રે
જશ્રીની સ્થિરતા દરમ્યાન હમેંશ પ્રવચનો ચાલતા હતા તથા બે
ભાષણો પણ થયા હતા. તે દિવસે મુનિશ્રી સુમિત્રવિજયજીને
ક્ષા આપી. પૂ૦ આચાર્યશ્રીના શિષ્ય તરીકે જાહેર કર્યા હતા.

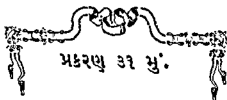
વિનંતિ સ્વીકારી—

આ પ્રસંગે [illegible] મુનિરાજ [illegible] મહારાજ, [illegible] વિગેરેએ [illegible] પ્રવર્તકજી શ્રીમદ્ [illegible] પ્રદાન [illegible] ખૂબ આગ્રહ [illegible] કરી. તેઓના હાર્દિક ઉમંગ અને આગ્રહ [illegible] પ્રદાન કર્યું [illegible] પધારવાની વિનંતિ સ્વીકારી.

ગણીપદ પ્રદાન—

જંબુસરથી વિહાર કરી ગણિજીના સહવાસ [illegible] ગણિપદ પ્રદાન નિમિત્તે અઠ્ઠાઇ મહોત્સવ શરૂ થયો. [illegible] તોરણથી શણગારવામાં આવી હતી. સારા ગામનો [illegible] પૂજનમાં અપૂર્વ રસ જામતો હતો. શુભમુહૂર્તે [illegible] હોલમાં સ્થાનીક તથા બહાર ગામથી આવેલ માનવ [illegible] મેદની વચ્ચે પ્રવર્તકજી શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજીને ગણિપદથી [illegible] કર્યા હતા. આ નિમિત્તે પ્રભાવના તથા સ્વામીવાત્સલ્ય [illegible]

સાતથી છાણી—

પ્ર ભાતથી પૂજ્ય ચરિત્રનેતાએ છાણી તરફ વિહાર લંબાવ્યો. વચમાં આવતા અનેક ગામોમાં જાહેર ભાષણ થતા હતા. તેમાં ખાસ કરી પેટલાદનો પ્રસંગ ચીરસ્મરણીય રહે એવો છે. અત્રે ચરિત્રનેતાને બે દિવસ સ્થિરતા કરવી હતી. ાં જાહેરભાષણો થતાં જૈનજૈનેતર પ્રજા એકદમ આકર્ષાઈ જૈન ની મહત્તા સમજવામાં આવી. આવા અપૂર્વ વિદ્વાન્ મહાત્માઓનો ાગ દુર્લભ હોય છે. એમ માની તેઓના આગ્રહથી સાત-આઠ સ રોકાવું પડ્યું હતું. અને રોજ જાહેર વ્યાખ્યાનો જારી રાખ્યાં , ત્યાંથી વિહાર કરતા છાણી ગામ નજીક ઉમેટા ગામમાં આવી પહોંચ્યા.

ભવ્ય પ્રવેશ—

ડિસેમ્બરમાં અગ્નિનોના ભરોસા શિષ્ય પંડિતચંદ્ર
ગાર મજાનાં પાંડિત્ય મંચ મહાં મોટી સંખ્યામાં
હજારો લોક પ્રવેશ મુહૂર્ત નક્કી થયું. પાંડિત્યની જૈનજનતા
ઉજવવાની તૈયારીમાં જોડાઈ. ગામના દરવાજાથી ઠેઠ
સુધી અનેક ધ્વજાઓ-તોરણો શોભતા વાસણોથી,
આભૂષણોના દેશભક્ત કાપડના લગભગ પંચાવન મંડ
આવ્યા હતા. ગુરૂનામાવલી તથા દિન શિક્ષાના બોર્ડ
ટાંગવામાં આવ્યા હતા. ગામની અખિલ જનતા ચરિત્રનાયક
ઘણે ઉત્સાહી ગઈ. સુંદર બેન્ડથી શોભતું સામૈયું ગામમાં
શરૂ થયું. સ્થળે સ્થળે બાલિકા અનેક ગુંહલીદ્વારા સુવર્ણ
પુષ્પોથી અને અક્ષતોથી વધાવી સુમંગલોને વિસ્તારી
ગામનો રસ્તો એટલો બધો લાંબો નહોતો જ્યાં સામૈ
લગભગ ત્રણ કલાક થયા હતા. આ અવસરે મહતા સે
લગભગ ૮૮ સ્થળોએ ગુંહલીઓ કાઢવામાં આવી હતી
કેટલાક જૈનેતરોએ પણ ભાગ લીધો હતો.

ચરિત્રનાયકનું આગમન તેમજ સંસારીપણામાં અત્રેના
તેઓશ્રીના ગણિવરશ્રી ભુવનવિજયજી આદિ પાંચ શિષ્યોનું આગ
વખતે થવાથી સૌ કોઈના મન ઉર્મીઓ ઉછળી રહે
સામૈયું ઉપાશ્રયે આવ્યા બા ચાર્યશ્રીએ સુંદર
આપ્યો હતો.

પદાર્પણ તથા તૈયારીઓ—

પ્રૌઢપ્રભાવક ચરિત્રનેતાના વિવિધ તત્ત્વમય પ્રવચનો સાંભળી
જનતાને અસાધારણ આનંદ થયો. તેમજ પન્યાસપદ પ્રદાન નિમિત્તે
મહોત્સવની તૈયારીઓ ચાલી. ગામના અખિલ યુવકોએ અને

હોત્સવને દીપાવવા તનતોડ મહેનત ઉઠાવી. જ્ઞાનમંદિર
થના મધ્ય ભાગના વિશાલ મેદાનમાં ભવ્ય મંડપ તૈયાર
ાવ્યો, જેમાં અનેક જાતનું ફરનીચર ગોઠવવામાં આવ્યું
મુલચંદ ગરબડદાસ તરફથી પરમ પવિત્રશ્રી શત્રુંજય ગઢની
ચના કરવામાં આવી હતી. તેમજ ખંભાત નિવાસી શેઠ
શ્રીએ શાસન શોભા માટે ગઢ ઉપર ગોઠવવા સુંદર દહેરીઓ
ન્ય સામગ્રીઓ મોકલાવી હતી. ઇલેકટ્રીક લાઇટનો ભભકો
મંડપમાં અનેરો પ્રકાશ પાડી રહ્યો હતો જેથી મંડપની
વિશેષ વૃદ્ધિ થવા પામી હતી. આ મહોત્સવનો મોટો ખર્ચ
લાલ હીરાચંદ તથા છગનલાલ હીરાચંદ તરફથી હોઇ આમંત્રણ
મો તેમના નામથી કાઢવામાં આવી હતી. અનેક ગામના અને
ા સેંકડો માણસો આ મહોત્સવમાં આવી પહોંચ્યા. વિશાલ
ાં અઠ્ઠાઈ મહોત્સવનો પ્રારંભ થયો. પૂજા તથા ભાવનામાં અપૂર્વ
તમતો હતો. પન્યાસપદ પ્રદાનના આગલા દિવસે એક ભવ્ય
ા ચઢાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં વિમાન સમી ભવ્ય અંબાડીથી
તો હાથી, સુમધુર સ્વરમાં જનતાને એકતાન કરતાં અનેક બેન્ડો,
રસાલો, મોટરોમાં અને ગાડી ઘોડામાં બેઠેલા લક્ષ્મીનંદનો તેમજ
રથમાં બીરાજમાન જિનપડિમા વિગેરે સામગ્રીઓ પ્રેક્ષકોના દીલને
ર્ષતી હતી. બીજે દિવસે હજારો માનવોની વિશાળ મેદની વચ્ચે
ા મંડપમાં પૂ. ચરિત્રનેતાના વરદ હસ્તે પ્ર. શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી
પુત્રને પન્યાસપદ અર્પણ કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમયે દશ
કોએ સજોડે ચતુર્થ વ્રત તથા કેટલાકે બાર વ્રત આદિ વ્રતો
ચર્યા હતા. મહારાજશ્રીએ નૂતન પન્યાસજીને પદની જોખમદારી તથા
ત શિક્ષાઓ સમજાવી હતી. તે પછી પન્યાસજીએ પોતાની લઘુતા
તાવતાં યોગ્ય શબ્દોમાં ઉત્તર વાળ્યો હતો. શા દીપચંદ દલસુખભાઇ
રફથી શ્રીફળની પ્રભાવના થઈ હતી. શીવલાલ હીરાચંદ, ધુળાભાઇ
ીવલાલ, શીવલાલ ભગવાન, તથા ચીમનલાલ પ્રેમચંદ તરફથી

નવકારશીઓ કરવામાં આવી હતી. છેલ્લે દિવસે શાન્તિ સ્નાત્ર ભણા-વવામાં આવ્યું હતું. આ મહોત્સવમાં પાવાપુરીની જૈન જનતાએ સાધર્મી ભાઈઓની અજોડ સેવા બજાવી છે જે ચીર સ્મરણીય રહેશે. આઠે દિવસે બેનોએને ગરબા ગવડાવી વાસણ વિગેરેની લ્હાણીઓ શીવલાલ હીરાચંદ તરફથી થઈ હતી.

ભાદરવાનો સંઘ—

શા. ચુનીલાલ માણેકચંદને ભાદરવાનો સંઘ કાઢી પોતાની લક્ષ્મીનો સદ્વ્યય કરવા ભાવના થવાથી પૂ. અચાર્ય મહારાજશ્રી આદિ ઠાણાને પધારવા વિનતિ કરી હતી શાસનની ઉન્નતિ ધારી મહારાજશ્રીએ તેમની વિનતિ સ્વીકારી સારા મુહૂર્તે ચુનીલાલ તરફથી સંઘ પ્રયાણ થયું જેમાં લગભગ ત્રણસો શ્રાવક શ્રાવિકાઓએ ભાગ લીધો હતો. સાંકળતા પદમલા ડોડકા વિગેરે ગામોમા સ્થિરતા કરતા યોગ્ય સત્કારથી સત્કારાતા, ત્યાંની અજ્ઞાન જનતાને ધર્મોપદેશ આપતા સસત્કાર સસંઘ પૂ. ચરિત્રનેતા ભાદરવા પધાર્યા. સાકળતામાં શકરાભાઇ ચીમનલાલ, તરફથી પદમલામાં, જમનાદાસ હીરાચંદના સુપુત્રો તરફથી અને ડોડકામાં નગીનદાસ છોટાલાલ તથા મોતીલાલ તરફથી સંઘ જમણ તથા પૂજા પ્રભાવના આદિ થયા હતા, ભાદરવામાં કાછીયા ત્રીભોવનદાસ ખુશાલદાસ જેઓ ઘણો વખત થયા જૈનધર્મના અનુરાગી છે તેઓના તરફથી સંઘજમણ તથા પૂજા, પ્રભાવના થઇ હતી. છેલ્લે દિવસે ચુનીલાલ માણેકલાલ સંઘવી તરફથી સંઘજમણ થયુ હતું. અત્રે સારા પ્રમાણમાં ઉદાર ગૃહસ્થો તરફથી ટીપ કરવામા આવી હતી.

આગળ વિહાર—

અત્રેથી મહારાજશ્રી વિહાર કરી એડવા થઇ મોગર સસત્કાર પધાર્યા. અત્રેના ઠાકોર પૂ૦ મહારાજશ્રીના પહેલાથીજ પરિચિત હતા. તેમના ઉપદેશથી માંસ નહિ ખાવાની પ્રતિજ્ઞા પણ લીધી હતી પરંતુ

એ વાતને ઘણો સમય થવાથી કાંઇક શિથિલતા આવી છે એમ ત્યાંના જૈનવર્ગ પાસે સાંભળ્યું. મહારાજશ્રી પધાર્યાના સમાચાર ઠાકોરસાહેબને મળતાં દર્શન માટે આવ્યા હતા. ચરિત્રવિભુએ એમને મનુષ્યજન્મની દુર્લભતા તથા સાત વ્યસનો, સાચા સુખની પ્રાપ્તિના ઉપાયો નરક આદિની મહાન્ વ્યથાઓ આદિ અનેક વિષયો ઉપર ટુંકમાં સચોટ ઉપદેશ આપ્યો હતો જેની અસર ઠાકોરશ્રી ઉપર સારી થવા પામી હતી.

અત્રેથી વિહાર આણુંદ, વડતાલ, કરોલી, રામોલ, માતર, ખેડા, બારેજા આદિ સ્થળે પધારતા ચરિત્રવિભુનો અપૂર્વ સત્કાર કરવામાં આવતો હતો. ઘણે ઠેકાણે નવકારશી તથા પૂજા, પ્રભાવનાઓ પણ થઇ હતી. તથા દરેક ઠેકાણે જાહેર પ્રવચનો પણ થતા હતા. જેથી ગામડાની અજ્ઞાનીપ્રજા મોટા પાપોમાંથી બચી જવા ભાગ્યશાલી થતી હતી.

બારેજાથી અમદાવાદના સદ્‌ગૃહસ્થોની વિનતિથી તથા વયોવૃદ્ધ આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના પુનઃદર્શનની ઉત્કંઠાથી સસત્કાર ત્યાં પધાર્યા. જ્યાં બે ત્રણ દિવસ જનતાએ દેશનાનો લાભ લીધો હતો.

<u>શંખેશ્વરજી—</u>

રાધનપુરના હરગોવનદાસ મણીઆર ખંભાત મુકામે મહારાજશ્રી પાસે તેમના તરફથી થતા ઉદ્યાપન તથા નવપદજીની ઓળી નિમિત્તે ત્યાં પધારવાની વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. મહારાજશ્રીએ નવ્વાણું ટકા આવવા સ્વીકાર્યું હતું. પાછા તેઓ અમદાવાદ મુકામે વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. કારણ કે, મહારાજશ્રી પધારી શકે એમ નથી એવા સમાચાર તેમને પહોંચી ગયા હતા. મહારાજશ્રીને ખેડામાં તાવની બીમારીને લીધે લગભગ આઠેક દિવસ રોકાઇ જવું પડયું હતું. જેથી શંખેશ્વર જવાની ભાવના મંદ થઇ હતી. પરન્તુ અમદાવાદ

મુકામે તેઓના અત્યંત આગ્રહથી શંખેશ્વર જવાનું માનવું પડ્યું હતું. અત્રેથી તરતજ વિહાર કરી ભોયણીજી તીર્થમાં પધાર્યા. અત્રે અમદાવાદથી શેઠ મયાભાઇ બકુભાઇશેઠ,ચીમનલાલ કડીયા,બાપાલાલ ઝવેરી વિગેરે ઘણા સદ્ગૃહસ્થો આવ્યા હતા. ત્યાંથી ઉગ્રવિહાર કરી શંખેશ્વર ચૈત્ર સુદ ૧૩ના ભવ્ય સામૈયાથી પ્રવેશ કર્યો હતો. આચાર્યશ્રી વિજયભક્તિસૂરિજી આદિ અનેક મુનિવરો, સાધ્વીઓ તથા શ્રાવક–શ્રાવિકાઓ સામે આવ્યાં હતાં. મહારાજશ્રીએ નવપદનું મહાત્મ્ય–તપથી થતી કર્મનિર્જરા વિગેરે વિષયો ઉપર સુંદર શૈલીથી પ્રવચન આપ્યું હતું. સઘળો ખર્ચ મણીઆર હરગોવિન્દદાસ જીવરાજ તરફથી કરવામાં આવ્યો હતો આ પ્રસંગે દહેરાસરના આગલા ભાગમાં સમ્યગ્ દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રના સાધન ભૂત ઘણા સુંદર અને કીમતી ઉપકરણો ગોઠવી તેમના તરફથી અદ્ભુત ઉપધાન મહોત્સવ કરવામાં આવ્યો હતો. શ્રાદ્ધરત્ન મોહનભાઇ તથા જૈન ધર્માનુરાગી વડનગરના ભોજક મફતલાલ વિગેરે આવેલ હોવાથી પૂજામાં અપૂર્વ ઠાઠ જામતો હતો. છેલ્લે દિવસે અષ્ટોતરી સ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. આ પ્રસંગે અનેક ગામોના જીર્ણોદ્ધાર ઉપાશ્રય પાંજરાપોળ વિગેરે ખાતા માટે સારી ટીપ થઈ હતી. અખિલ પ્રસંગમાં હજારો રૂપીઆનો દ્રવ્ય વ્યય કરી ઉદારતા વાપરનાર, આચાર્યવર્યો અને મુનિ મંડળોની અખંડ ઉત્સાહથી સેવા બજાવનાર, તેમજ હજારો ભાઇઓની ઉલ્લાસપૂર્વક ભક્તિ બજાવનાર રાધનપુર નિવાસી શા. હરગોવિન્દદાસ જીવરાજનો આ મહોત્સવ દરેકના હૃદયમાં ચિર સ્થાયી રહેશે.

પાટડીમાં પ્રતિષ્ઠા—

ત્રિલોક ચૂડામણિ શ્રી શંખેશ્વર પાર્શ્વનાથ ભગવાનની અપૂર્વ યાત્રાઓ કરી પોતાના બહોળા શિષ્ય પરિવાર સાથે સરવાગત પાટડી મુકામે પધાર્યા. પાટડી ગામમાં પ્રાતઃસ્મરણીય સકલાગમરહસ્યવેદી પૂજ્ય આચાર્યદેવ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજનો સમાધિપૂર્વક સંવત

૧૯૯૧ ના મહા સુદ બીજના દિને સ્વર્ગવાસ થયો હતો. શાસનના પ્રાણ કહો કે શાસનના તાજ કહો એવા અનુપમ જ્યોતિર્ધર મહાપુરૂષની પ્રાણ હરણી આ પાટડી બની. જો કે અત્રેની જૈનોની વસતી અલ્પ પ્રમાણમાં છે. તેમ ગર્ભ શ્રીમંત પણ નથી છતાં પણ આ મહાપુરૂષની પુણ્ય પ્રભા પડતા અત્રેની જનતામાં તેમની યાદગિરિ રહે તે માટે યોગ્ય કરવા ઉત્સાહી થયા હતા. જે ભૂમિમાં શાસન મણિ આગમ રહસ્યવેદી આચાર્ય દેવનો સ્વર્ગવાસ થયો તે ભૂમિ પુનિત ધામ તરીકે માનીએ તો કશીએ અતિશયોક્તિ નથી. તીર્થ ભૂમિ કહો કે પૂજ્ય ભૂમિ કહો એ તારક આચાર્ય દેવના દેહ પીંજરે બનાવી છે.

નિર્ણય કર્યો—

સ્વર્ગસ્થના બહોળા ભક્તગણે તેઓના સુગુણોથી આકૃષ્ટ થઈ તેઓના અગ્નિ સંસ્કારના સ્થાનમાં દર્શન–વંદન અને પૂજનથી પાપ પુંજને હરનાર ભવ્ય દહેરીમાં પાદુકા પધરાવવાનો તેમજ મંદિરના ચોગાનમાં અદ્ભુત આરસની દહેરી બનાવી પ્રેક્ષકને ક્ષણભર સાક્ષાતકારનો અનુભવ કરાવતી સ્વર્ગસ્થની અદ્ભુત પ્રતિમૂર્તિ પધારાવવાનો નિર્ણય કર્યો. ઉભય દહેરીઓ તૈયાર થઇ ચુકી હતી. શંખેશ્વરજીમાં ચરિત્રનેતાની હજુરમાં પ્રતિષ્ઠાનું મુહૂર્ત નિર્ણીત થયું. આ પ્રસંગે અમદાવાદના શેઠ બકુભાઇ ચીમનભાઇ કડીયા, બાપાલાલ વિગેરે સદ્ગૃહસ્થોએ પાટડી પધારવા વિનતિ કરી હતી. આ વિનતિને સ્વીકારવામાં આનાકાની નજ હોય કારણકે સ્વર્ગસ્થ પુણ્યાત્મા પ્રતિ ચરિત્રવિભુનો અજોડ સદ્ભાવ અને અખૂટ પ્રીતિ હતી. સ્વ૦ ના ઉગ્રતપ, ત્યાગ અને જ્ઞાન પ્રત્યે બહોળું બહુમાન હતું.

પ્રતિષ્ઠા પ્રારંભ—

ચરિત્રનેતાની પ્રભાવક છાયામાં પાટડી ગામમાં પ્રતિષ્ઠા નિમિત્તે

મહોત્સવ પ્રારંભાયો, આખા બજારને શણગારવામાં આવ્યું હતું. આમંત્રણ પત્રિકાઓ કાઢવામાં આવી હતી. જેથી બહારગામથી ઘણા લોકોએ ભાગ લીધો હતો.

આ પ્રસંગે અમદાવાદથી શાન્તમૂર્તિ ઉપાધ્યાયજી મહારાજ શ્રીમદ્ મનોહરવિજયજી મહારાજ આદિ ઠાણા તથા આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજના શિષ્યરત્ન મુનિશ્રી મનકવિજયજી તથા મુનિશ્રી કાન્તિવિજયજી આદિ ઠાણા પધાર્યા હતા. સુરતથી પ્રખ્યાત ગવૈયા માસ્ટર દીનાનાથ આવેલ હોઈ પૂજા–ભાવનામાં શ્રોતાની ઠઠ જામતી હતી. આગલે દિવસે જળયાત્રાનો ભવ્ય વરઘોડો નીકળ્યો હતો. જેમાં મુરતકા બેન્ડ, નિશાન ડંકો, ચાંદીનો રથ હાથી વિગેરે અપૂર્વ શોભા આપી રહ્યા હતા. આ પ્રસંગે પાટડી દરબારના કુંવરે તથા અન્ય અમલદાર વર્ગે હાજરી આપી હતી.

સંવત ૧૯૯૩ ના વૈશાખ સુદ ત્રીજના શુભ દિવસે પૂ૦ આચાર્ય દેવના વરદ હસ્તે સેંકડો માનવોના જય જયારવ વચ્ચે સ્વર્ગસ્થની પાદુકાની તથા મૂર્તિની પ્રતિષ્ઠા કરવામાં આવી હતી. છેલ્લે દિવસે અષ્ટોત્તરી સ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિષ્ઠાની ખુશાલીમાં અમદાવાદના મગોડીવાળા શેઠ માણેકલાલ ચુનીલાલ તરફથી જૈન જૈનેતર તમામને ઘરદીઠ શેર શેર સાકરના પડીકા વહેંચવામાં આવ્યા હતા. આઠે દિવસ સાંજ સવાર જુદા જુદા ગૃહસ્થો તરફથી નવકારશી જમણ કરવામાં આવ્યા હતા.

બીલકુલ ઠીક છે—

પાટડીમાં થયેલ અખિલ ધર્મોત્સવના મુખ્ય પ્રેરક ઉદ્દભાવક નિર્ણયકાર સ્વ૦ પૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજના વિશુદ્ધ શિષ્ય રત્ન મુનિ શ્રી મંગળવિજયજી મહારાજ હતા. ખરેખર તેઓએ સ્વનારક ગુરુદેવની સૌન્દર્ય ભરી મૂર્તિદ્વારા સ્મૃતિ

ઉભી કરી જનતાને ઋણી બનાવી છે. એટલું જ નહિ પણ પોતે તારક ગુરૂદેવના પ્રતિ તેઓશ્રીના ઉપકારનો બદલો આપી કાંઇક અંશે ઋણ મુક્ત પણ થયા છે એમ માનવું બીલકુલ ઠીક છે.

ચિર સ્મરણીય બન્યા—

ઘંટ વાગ્યા પછી તેના સુમધુર અને બુલંદ નાદનો ટણકાર અને રણકાર અવશેષ રહે છે. તેમ આ મહાપુરૂષનો જીવત અવસ્થામાં પુણ્ય ડંકો ચોમેર દિશિવિદિશિમાં નિતાન્ત વાગ્યો. પરન્તુ દેહાન્ત બાદ પણ તે પ્રખર પુણ્ય પ્રભાવનો રણકાર કહો કે ટણકાર કહો એ આ પ્રતિષ્ઠા પ્રસંગે ગાજી રહ્યો હતો. સાચેજ પાટડી ગામમાં સ્વર્ગગામી પ્રાતઃસ્મરણીય તે મહાત્માના અવશેષો ચીર સ્મરણીય બન્યા.

એમ માનવું શું ખોટું છે—

પુણ્ય પ્રકૃતિક મહાત્માઓના દેહાન્ત થયા બાદ તેઓની નિર્મલ કીર્તિ, અનેક ગ્રંથોમાં પ્રતિબિંબિત કરેલો જ્ઞાનનો વારસો જનતાને તેમની ચીર અમરતાનો અવભાસ કરાવે છે. ભલે બોલતું ગમનાગમન કરતું એ પુણ્ય પ્રતીકનું દેહ અટક્યું. પરન્તુ તેઓનું યશોવપુઃ અને જ્ઞાન વપુઃ ચેષ્ટાહીન મુંગું પણ જનોપકાર વિસ્તારી રહ્યું છે એમ માનવું શું ખોટું છે?

તારંગાજી પધાર્યા—

પાટડીની પ્રતિષ્ઠા નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થયાબાદ વિહાર કરી ભોંયણીજી પધાર્યા. ત્યાંની યાત્રા કરી બાલશાસન સુરજ વિગેરે ગામોમાં વિચરી અજબ ધર્મ પ્રભાવના ફેલાવી. લીંચ, વીસનગર, વડનગર, ભપોર આદિ ક્ષેત્રોમાં અદ્દભુત સ્વાગતથી સત્કારીત થતાં, ભવ્ય જીવોને પ્રતિબોધના ચરિત્રનાયક તારંગા તીર્થ પર સહર્ષ યાત્રાર્થે પધાર્યા.

નિર્ણીત થઈ ચૂક્યું હતું—

સંવત ૧૯૯૪ ની સાલનું ચાતુર્માસ ઇડર શહેરની જનતાના

અત્યંત આમદથી નિર્ણીત થઇ ચુક્યું હતું. આ શહેરની જનતા ઉપર ચરિત્રનાયકના તારક ગુરૂદેવનો અસાધારણ ઉપકાર થયેલો હતો. માનો કે ધર્મનું બીજધાન આ ક્ષેત્રની જનતાની હૃદયસ્થલીમાં તેઓએ કર્યું હતું. સ્વગુરૂદેવનું કાર્યું ફુલ્યું ક્ષેત્ર નિરીક્ષણ કરવા અથવા જળસિંચન કરવાં જવાની જરૂર તો હતીજ. ત્યાંની જનતા પણ વર્ષોથી ચરિત્રનાયકના ચતુર્માસની ચાહ રાખી રહી હતી. ઈડર શહેરની જનતાને ચરિત્રનાયક તારંગાજી તીર્થમાં પધાર્યા છે એ સમાચાર મલતાં ભક્તગણ સન્મુખ આવી પહોંચ્યો હતો. રાંધેજાથી જતા પહેલા ભોયણી તીર્થમાં મંગુભાઇ નેમચંદ તથા અમૃતલાલ વિગેરે ઇડરના આગેવાનો વિનતિ કરવા આવ્યા હતા. તે વખતે ચોમાસાની જે બોલાઇ હતી.

ઇતિહાસ કથે છે કે—

પૂર્વ કાલીન ઇતિહાસ કથે છે કે ઇડરગઢની સ્થલી દર્શનીય અને અદ્દ્‌ભુત છે. જ્યાંની ફાલી ફુલીવનરાજી અને પહાડોની કિલ્લાબંધી આદિ દશ્યો અપૂર્વ શાંતિ અને આરામ અર્પે છે.

અત્રે અનેક મહાન્ પ્રભાવક અને અદ્દ્‌ભુત ચમત્કારી આચાર્ય મહારાજોના અનેકશઃ ચાતુર્માસો થયા છે. અનેક મહાત્માઓને સમહોત્સવ આચાર્યપદ, પંડિતપદ પ્રદાનો અહીંજ થએલા છે.

જૈનધર્મના પરમ શ્રદ્ધાળુ શ્રી સંપ્રતિ મહારાજાના હસ્તે પ્રથમ ઉદ્ધરેલ ઇડરગઢ ઉપર શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું બાવનજિનાલય મંદિર શોભે છે.

જૈનાચાર્યોના ઉપદેશથી કુમારપાલ મહારાજા આદિ અનેક રાજાઓએ તથા શેઠ શાહુકારે એ દહેરાસરના જીર્ણોદ્ધારમાં અને અભ્યુદયમાં ઘણો સારો ફાળો અર્પ્યો છે.

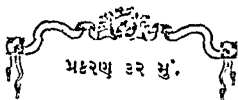
સંયોગ અને સમય પલટાતા પરિવર્તન થઇ ગયું. તે અપૂર્વ શોભા અખંડ સમૃદ્ધિઓ, વિપુલ વૈભવો કાલની ગોદમાં લપાયા.

ચાતુર્માસ થયું—

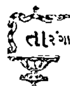
મંદિરો જિર્ણ બનતા ગયા. પ્રજામાં દીનતા વ્યાપતી ગઇ. જૈનોની વસ્તી અલ્પ સંખ્યામાં આવતી ગઇ. પ્રભાવક જૈનાચાર્યોના આગમન અલ્પ થતા ગયા. જેથી પ્રજામાં ધર્મ વાત્સલ્ય ઘટતું ગયું. અસ્ત પછી ઉદય સર્જાયેલો હોય છે એ વાક્યને જાણે ચરિતાર્થ કરવાનેજ ન હોય તેમ આજથી લગભગ ચોત્રીસ વર્ષ પહેલા ઇડર શહેરમાં નિઃસ્પૃહ શિરોમણી શાસન સંરક્ષક કૃપાનિધાન સુરિ શેખર આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજનું ચાતુર્માસ થયું.

જેઓશ્રીના પ્રતાપે જનતામાં અભૂત પૂર્વ જાગૃતિ આવી. ધર્મ શ્રદ્ધાના પુર ઉભરાયા, વળી ૨૦ વર્ષ પહેલાના બીજા ચતુર્માસમાં આચાર્યશ્રીના હૃદયંગમ ઉપદેશથી ઇડરગઢપરના મંદિરના જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય પ્રારંભાયું. જેમાં લગભગ દોઢ લાખ જેટલો ખર્ચ થવા પામ્યો હતો. આ જીર્ણોદ્ધારના કામકાજમાં મહોટો ફાળો માસ્તર હેમચંદભાઈ છગનલાલનો છે. તદુપરાંત અત્રે પૂ૦ આચાર્યશ્રીના ઉપદેશથી અપંગ ઢોરના રક્ષણ માટે એક વિશાળ પાંજરાપોળ ખોલવામાં આવી હતી. અન્ય પણ ઘણી ધર્મ પ્રવૃતિઓ થઇ હતી. વીસ વીસ વર્ષોના વહાણા વીતી ગયા બાદ અદ્ભૂત પ્રભાવી શાસન સંરક્ષક આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ પોતાના બહોળા શિષ્ય પરિવારસહ સંવત ૧૯૯૪ માં ચાતુર્માસ માટે તારંગાથી વિહાર કર્યો.

<u>ઇડરમાં પ્રવેશોત્સવ</u>—

તારંગાથી પૂ. આચાર્ય દેવેશ ગામો ગામની જૈન જૈનેતર જનતાને ધર્મના રહસ્યને સમજાવતા સપરિવાર ઈ શહેર પ્રતિ પ્રયાણ કર્યું. ઇડરના કેટલાક ભાવુક સદ્‌ગૃહસ્થો આચાર્યશ્રીના દર્શનાર્થે હાવા મુકામે આવી લાગ્યા. પુ પ્રવેશનો દિવસ નિર્ણય કરી પાછા ફર્યા ઈડરની જનતામાં આ સમા ચારથી હર્ષની ઉર્મીઓ ઉભરાવા લાગી. સૌ કોઈ સત્કારની તૈયારીમાં સભાવ ગુંથાયા. તેમાં ખાસ યુવકવર્ગ અમાપ ઉત્સાહથી ઘણે દૂર સુધી આચાર્ય દેવેશ સન્મુખ જઈ પહોંચ્યો હતો

પ્રભાતના મંગલ સમયે મૃદુમૃદુ વાયુની લ્હેરીઓથી ભક્તજનોના મોજાઓને પ્રક્ષાલી નિર્મળ બનાવી રહ્યો હતો. સૂર્યનારાયણ પોતાની

સોનેરી કિરણોથી પૃથ્વીતલને ઓપતો, સમગ્ર ચીજોને સ્પષ્ટ બનાવતો, અને બતાવતો, ઉન્નતદશાને પ્રાપ્ત કરતો અને કરાવતો વિશાળ વ્યોમપથની મુસાફરીમાં નીકળી પડયો હતો. રાત્રિના પ્રશાંત વાતાવરણથી સૌ ભક્તોના હૃદયમાં ગુરુસત્કારની ધુન એકમેક થઈ રહી હતી.

ઇડરના સીમાડામાં આચાર્ય દેવેશ સપરિવાર પધાર્યા, અખિલ જૈન જનતા અદમ્ય ઉત્સાહથી હર્ષઘેલી બની આવી પહોંચી અને ચરિત્રનાયકનું દબદબા ભર્યું ભવ્ય સ્વાગત કરવામાં આવ્યું. જયજયનાદની ગર્જના સાથે પૂ૦ આચાર્યદેવેશ વ્યાખ્યાનપીઠ ઉપર બીરાજ્યા. વિશાળ માનવમેદની સમક્ષ બુલંદ અને મધુર ધ્વનિએ મંગલાચરણ કર્યા બાદ માનવ જન્મની સાચી સાર્થકતા ઉપર હૃદય સ્પર્શી પ્રવચન આપ્યું હતું.

પ્રતિદિન જુદા જુદા વિષયો ઉપર ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાનો ચાલતા. માનવમેદની પણ મહાસાગરની જેમ ઉમટતી, નવા નવા વિષયો, નવા નવા દૃષ્ટાંતો અને કદીપણ ન સાંભળેલી એવી આકર્ષક દલીલો સાંભળતા ખરેખર શ્રોતૃવૃન્દ ચિત્રાલેખિત બનવા સાથે ધર્મ પ્રવૃત્તિઓમાં ખૂબ યોજાયો.

વડાલીની વિનતિ—

ઇડરથી પાંચ કોશ દૂર વડાલી ગામના અગ્રગણ્ય શ્રેષ્ઠીવર્ગ આચાર્યદેવેશને ત્યાં ધર્મ મહોત્સવ પ્રસંગે પધારવાની વિજ્ઞપ્તિ કરવા આવ્યો. દીર્ઘદૃષ્ટી આચાર્યદેવેશ ધર્મ અને શાસન પ્રભાવનાની વૃદ્ધિ વિચારી તેમની વિનતિ સ્વીકારી સસ્વાગત વડાલી પધાર્યા. ચરિત્રનાયકનો અત્રેની જનતાને ખાસ પરિચય ન હતો. પરન્તુ પ્રભાવસંપન્ન પુરુષોના અતિશયો એવા હોય છે, કે અપરિચિતો પણ દર્શન અને વાણી શ્રવણ માત્રથી અમાપ ઉત્સાહી અને અસાધારણ ભક્તિવાળા બને છે. વડાલીની જૈનજનતા ચરિત્રનાયકનો ધર્મઉપદેશ સાંભળવા સદૈવ

ગોઠવાઇ. અને જેઠ વદ ૮ ના દિને પૂ૦ ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિ નંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની સ્વર્ગારોહણ તિથિ પણ ઘણાજ ઠાઠમાઠથી આ દેવેશના અધ્યક્ષપણા નીચે ઉજવાય હતી. પૂ૦ આત્મારામજી મહારા સુંદર શૈલીથી જીવનવૃત્તાન્ત સાંભળતા અહીંની જનતા તેમના પ્રતિ તરફ ખૂબ આકર્ષાઇ. આચાર્યદેવેશની શીતળછાયામાં અઠ્ઠાઇ મહો શાંતિસ્નાત્ર વિગેરે ધર્મ મહોત્સવો નિર્વિઘ્ને પસાર થયા.

<u>ત્યાંથી પાછા ઇડર—</u>

વડાલીથી જેઠ વદ ૧૪ ના શુભદિને વિહાર કરી તેજ દિ સુખશાતાપૂર્વક ઇડરમાં પ્રવેશ કર્યો. આ ચતુર્માસ આચાર્યદેવેશનું ઇડર થવાનું છે. એ સમાચાર વાયુવેગે વિસ્તર્યા, એટલે આજુબાજુના અને ગામોમાંથી પોતાના શિષ્યોને ચાતુર્માસ માટે આચાર્ય મહારાજ પાસે વિનતિ કરવા આવ્યા. કૃપાલુ ગુરૂદેવે તેઓ સઘળાની વિનંતિ સ્વીકારી. પન્યાસજી શ્રીમદ્ ભુવનવિજયજી આદિ ઠાણાને સીપોર મુનિરાજશ્રી નવીનવિજયજી આદિને ઉંઝા, મુનિશ્રી યોગીન્દ્રવિ. આદિને મોતીઆર, મુનિશ્રી પદ્મવિજયજી આદિને ધીણોજ ચાતુર્માસ માટે આજ્ઞા ફરમાવી. તદુપરાંત સંઘના કાગળો આવતા આચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય ગંભીરસૂરિજી મહારાજને વેરાવળ, આચાર્ય શ્રીમદ્ લક્ષ્મણસૂરિ મહારાજને ઈડર, તથા મુનિશ્રી સુરેન્દ્રવિજયજી તથા નંદનવિજયજી તળાજા ચોમાસુ કરવાની આજ્ઞા આપી.

<u>ભગવતીસૂત્રની વાંચના—</u>

ઈડરની જનતાને વર્ષોના આંતરા બાદ આવા મહાન્ પુરૂષનો ચાતુર્માસમાં યોગ મળતો હોઈ ધર્મારાધના કરવામાં ખૂબજ તત્પર બની. રસપ્રદ પ્રવચનો પ્રતિદિન ચાલતા જનતાના હૃદયોમાં ધર્મની વાસનાઓ ઓતપ્રોત થતી. ધર્મોત્સાહી શ્રાવક વૃન્દ અનેકધા ધર્મ તત્ત્વોની ચર્ચાઓ કરી યથાતથ્ય યથાર્થ વાદીના (વીતરાગના) સિદ્ધાંત સમજતા થયા. જેમ જેમ ચતુર્માસ નજીક આવતું ગયું તેમ તેમ

જનતાનો ઉત્સાહ પણ વધતો ગયો અને કદીપણ નહિ સાંભળેલું પરમપુનિત ચારે અનુયોગથી ભરપુર શ્રી ભગવતીજી સૂત્ર વાંચવાનો નિર્ણય થયો. પુનીત ભગવતીજી સૂત્ર સંબંધી સઘળો ખર્ચ શા. કુબેરભાઈ નથ્થુભાઇએ ઉદારતા વાપરી સ્વીકાર્યો. સૂત્ર પ્રારંભ દિવસ નિર્ણય થતા અખિલ જૈન કોમ હર્ષ ગરકાવ બની. સૂત્રના બહુ માનાર્થે અને ભક્તિ નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવવામાં આવ્યો હતો, જે વરઘોડો ઈડર શહેરના મુખ્ય લત્તાઓમાં ફરી ઉપાશ્રયે આવ્યો અને આચાર્ય દેવેશને કુબેરભાઇએ ભગવતી સૂત્ર વહોરાવ્યું હતું. મહાન્ સૂત્રને સંભળાવનાર મહાન્ પુરૂષનો મેળ અને તેમાં પણ વર્ષોના આંતરે આ મહામુલો-સુપ્રસંગ અત્રેની જનતાને સાંપડતા બાલ કે યુવાન્ આધેડ કે વૃદ્ધ સૌ કોઈ હર્ષદોરમાં ગુંથાઇ જયનાદના ગુંજારવોથી ઉપાશ્રયને ગુંજાવતા ચરિત્રનેતા સન્મુખ સૂત્ર શ્રવણ કરવા દત્તચિત્ત થયા. કુબેરભાઇના તરફથી સાચા મોતીનો ખાસ તૈયાર કરાવેલો સુંદર સાથીઓ કરાવી સૂત્રના બહુ માનાર્થે ચઢાવ્યો. ચાર મહીના સુધી રોજની પ્રભાવનાઓ નોધાઈઃ

પૂ. આચાર્ય દેવેશે મધુર મંગળાચરણ પૂર્વક સૂત્રનો પ્રારંભ કર્યો. મંગળાચરણના શ્લોકોમાં કેટલાક દિવસો સુધી ભિન્ન ભિન્ન વ્યાખ્યાઓ દલીલો, દૃષ્ટાંતો, ઘટનાઓ અને વિચારણાઓ ચાલી. કેટલોક વર્ગ એમ માનતો કે આવા મહાન્ સૂત્રને સમજવાની હમારામાં સમર્થતા નથી, પણ કર્ણ અને ચિત્તને પાવન કરીશું પરન્તુ એ ભમણાને આચાર્ય દેવેશની સૌ કોઈ સમજી શકે એવી સુંદર શૈલીથી થતી સૂત્રની વ્યાખ્યાએ નિર્મૂળ કરી અને ખરેજ કર્ણ-ચિત્ત અને આત્માની પવિત્રતા વધવા લાગી. વિશેષ તાજુબીની વાત તો એ છે કે કદી પણ વ્યાખ્યાનમાં નહિ આવતો એવો કેટલોક વર્ગ પ્રતિદિન હૃદયની પ્રેરણાથી સમયસર હાજર થતો. એટલુંજ નહિ પણ કેટલાકોના હૃદયમાં જડ ઘાલી બેઠેલી મિથ્યાપ્રવૃત્તિઓ, કુસંસ્કારો અને શ્રદ્ધાની શિથિલતા દૂર કરી સુપ્રવૃત્તિમાં, સુસંસ્કારોમાં અને સુશ્રદ્ધામાં તેઓને મજબુત બનાવ્યા.

જાહેર પ્રવચનો—

જો કે જૈન પ્રજા તો ચરિત્ર નાયકના રસમય શાસ્ત્રના વ્યાખ્યા સંતુષ્ટ બનવા સાથે ધર્મ આરાધનમાં તલ્લીન બની રહી હતી, આવા અમૂલ્ય ધર્મ પ્રબોધક પ્રવચનોનો લાભ જૈનેતર વર્ગને મળે તો તેઓના જીવનમાં પણ અનેરો ધર્મ પ્રકાશ પથરાય કારણ જનતાને સાચા સુખના સાધનો દર્શાવનારા ધર્મગુરૂઓ આખેજ મળે આ કામમાં ખાસ અત્રેના વકીલ નાગર ચીમનલાલની અત્યંત પ્રે અને વિનતિ વિશેષ કારણ ભૂત બની. આચાર્ય દેવેશે અખિલ ધર્મનું રહસ્ય સમજાય અને પબ્લીક સારો લાભ ઉઠાવે એ હે જાહેર ભાષણ આપવાનું સ્વીકાર્યું. જુમ્માશાહની ધર્મશાળામાં સં માનવ મેદની સમક્ષ પ્રથમ પ્રવચન, "સુખની ચાવી" એ વિ ઉપર આપવામાં આવ્યું હતું. ચરિત્ર નાયકના સુમધુર સ્વરેથી હૈ વિવિધ તત્વ જ્ઞાનને પીરસતું પ્રથમજ ભાષણ જૈનજૈનેતર વર્ગ ખૂબજ રૂચ્યું. સાચા પંથને દર્શાવનારૂં નીવડ્યું. શ્રોતૃવર્ગનો અતિ આગ્રહ થતાં બીજું ભાષણ "ધર્મ રહસ્ય" વિષયક તથા ત્રીજ ભાષણ "મનુષ્ય જન્મની સાર્થકતા" વિષયક એમ અનેક વિ ઉપર જાહેર ભાષણો ગખવામાં આવ્યા હતા. ઉક્ત ભાષણ ઈડર શહેરના માન્યવર એડસર સાહેબ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ તેમજ ક કર્મચારી, તથા અત્રેની હાઈસ્કુલના સંસ્કૃત ટીચર ડૉકટર વિગે સહર્ષ હાજરી આપી હતી અને આચાર્ય દેવેશના આ પ્રવચનો પ્રતિ અંતઃકરણનો સંતોષ દર્શાવવા સાથે જૈનધર્મના ત્યાગની અને એ ત્યાગને પ્રચારનાર ધર્મ ગુરૂઓની ભૂરિ ભૂરિ પ્રશં કરી હતી. ઘણા ભાઈઓએ પ્રવચનની ઉંડી અસર થતાં વિ ભિન્ન પ્રતિજ્ઞાઓ સ્વીકારી. એ ત્રણ જાહેર ભાષણોમાં ધર્મ સ્વ વ્યાખ્યા બાદ જૈનેતર વર્ગ પણ ઉપાશ્રયમાં ચરિત્ર નાયકના વ્યાખ્યા સાંભળવા ઉત્સાહ પૂર્વક આવતો હતો.

<u>વ્રતોચ્ચારણ—</u>

જૈનવર્ગ પ્રતિદિનના વ્યાખ્યાન શ્રવણથી ધર્મ શ્રદ્ધામાં અડોલ બનતો ગયો અને સંસારનીવિષમતા, ત્યાગની ઉચ્ચતા અને આદરણીયતા સમજી અનેક પ્રકારના વ્રતો ઉચ્ચરવા પ્રેરાયો સંસારી જીવનમાં વ્યવસાયનો પાર ન હોવાથી. ઉચિતતાના અભાવે પાપારંભો પગલે અને ડગલે થયાજ કરે છે. સંપૂર્ણ પાપારંભોનો ત્યાગ તો સંયમ સિવાય બનવો અશક્ય છે. દુન્યવી ક્ષણ જીવી પદાર્થોની લોલુપતા અને પ્રીતિ પ્રાણીઓનું અધઃપતન કરાવે છે; ભવાંતરોમાં દુઃખોની ઉંડી ગર્તામાં પટકે છે, માટે દુર્લભ માનવ ભવને મેળવી જો સમર્થતા હોય તો પહેલી તકે ભયંકર સંસારનો ત્યાગ કરી સંયમ સ્વીકારવું ઉચિત છે. તેમ નહિ બની શકે તો સંયમ પ્રાપ્તિની કામના રાખી દેશવિરતી (બારવ્રત) સ્વીકારી મનુષ્ય જન્મની અમુક અંશે પણ સાર્થકતા સાધવી જોઇએ, જેથી અનુક્રમે સંયમની પ્રાપ્તિ દ્વારા શિવસહેલ સાંપડે છે. પૂ. આચાર્ય દેવેશનો આવીરીતે યુક્તિયુક્ત હૃદય દ્રાવક ઉપદેશ સાંભળી હલુકર્મ આત્માઓને ઉંડી અસર થતા લગભગ ૬૦ સ્ત્રી પુરૂષોએ ચરિત્ર નાયકના વરદ હસ્તે બારવ્રત, ચતુર્થવ્રત, જ્ઞાનપંચમી, વીશસ્થાનક વિગેરે વ્રતો ઉચ્ચરી જીવનમાં નવીન પ્રકાશ પાડયો.

<u>ધાર્મિક પરીક્ષાનો મેળાવડો—</u>

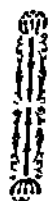
પૂ૦ વિજયકમળસરીશ્વરજી મહારાજના ઉપદેશથી સ્થપાયેલ શ્રી આત્મારામજી જૈન પાઠશાળાની છત્રીશમી વાર્ષિક પરીક્ષાનો ઈનામ મેળાવડો ચરિત્રનાયકના અધ્યક્ષપણા હેઠળ થયો. જેમાં આચાર્યદેવેશે સચોટ ઉપદેશદ્વારા જ્ઞાન પઠન પાઠનની આવશ્યકતા, ધાર્મિક જ્ઞાનથી મળતા અલભ્ય લાભો શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીઓની અન્યોઅન્ય ફરજો તથા મિથ્યા કેળવણીથી થતું આત્માનું અધઃપતન વિગેરે વિગેરે વિષયો ઉપર સુંદર સ્પષ્ટી કરણ કર્યું હતું. તેમજ ક્રમશઃ ચરિત્રનાયકના વરદ હસ્તે પુસ્તકો એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. પાઠશાળા

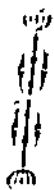
પૂજ ખર્ચ ગાળી રહી છે, અને ગીરાજીની રાહે એની હાલની સ્થિતિ નિર્ભય કરે છે:

ઇડર તીર્થ—

ઇડર શહેરની આજુબાજુ પહાડોમાં અને નજદીક ગામડે પ્રાચીન અને પુનીત કેટલાક તીર્થ સ્થળો વિદ્યમાન છે. કેટલાક જાણીતા અને કેટલાક અજાણપણ છે. કેટલાક તીર્થોમાં કેવળ મંદિરો ખંડેરો નજરે પડે છે. જ્યારે કેટલાક તીર્થોમાં ભવ્ય મંદિરો પ્રાચીન દર્શનીય ભવ્ય મુર્તિઓ વાગાણુ વર્ણના દિલને ખેંચે ઇડરથી ફક્ત સાત આઠ માઇલ દુર પોશીનાજી તીર્થ ઘણું પ્રાચીન અને દર્શનીય છે. તે તીર્થનું મંદિર ઘણુંજ જીર્ણ અવસ્થામાં છે છતાં અત્યંત આકર્ષક છે. કેટલાક વર્ષ પહેલા દિગંબર અને શ્વેતાંબર વર્ગ સ્વ સ્વ દેવ માની પૂજા ભક્તિ કરતા. પરન્તુ દિગંબર લોકો તીર્થો માટે કુટ નીતિઓ અને કદાગ્રહવશાત જોઈ ભાવિમાં વૈમનસ્ય ન ફેલાય એ શુભ હેતુથી શ્વેતાંબરોનો કબજો કાયમ છે. સઘળી વ્યવસ્થા ઇડર જૈન શ્વેતાંબર સંઘ કરે છે. પૂ૦ ... નાયક એક વર્ષ પહેલા આ પુનિત તીર્થની યાત્રા માટે પધારેલા તેઓશ્રીના હૃદયમાં તીર્થોદ્ધારની આવશ્યકતા પુરેપુરી જણાયથી, તેની વિચારણા પણ ચલાવેલી તે સફળ થવાનો સમય નજીક આવી લાગ્યો. એક દિવસના વ્યાખ્યાનમાં ભાવુક ઇડર જનતા સમક્ષ જીર્ણોદ્ધારની આવશ્યકતા તથા તેનાથી થતા આત્માને મહાન લાભો દિગ્દર્શન કરાવ્યું. જનતાના હૃદયમાં આ વાત ઉતરતા તુરતજ ટીપ શરૂ કરવામાં આવી જેમાં લગભગ ઇડર જૈન સંઘ ... પાંચ હજાર અને અન્ય સ્થળોથી દશેક હજાર જેટલી રકમ એકત્રીત થઇ છે. હાલ જીર્ણોદ્ધારનું કામ સ્થપાયેલ કમીટીદ્વારા રીતસર ચાલે છે આશા છે કે એ આરંભેલુ કાર્ય ટુંક સમયમાં નિર્વિઘ્ને સંપૂર્ણ થશે

ઇડર તીર્થ ઘણુજ પ્રાચીન છે અવારનવાર સેંકડો યાત્રાળુ

સાબલીપોશીના પાર્શ્વનાથજીનું ભવ્ય જિનાલય.

યાત્રાર્થે આવે છે. તેમજ જૈનેતર વિદ્વાનો પણ આ તીર્થની વિઝીટ લઈ ઘણા પ્રસન્ન થાય છે. આ તીર્થનો છેલ્લો ઉદ્ધાર પૂ૦ વિજય-કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજના ઉપદેશથી લગભગ બે લાખ જેટલા દ્રવ્યનો વ્યય કરી થોડાજ વર્ષ પહેલા પુર્ણ થયો છે:

ઇડર પ્રજાના એકના એક વિશ્વાસુ ધર્મ શ્રદ્ધાળુ સેવાપરાયણ હેમચંદભાઇથી કોણ અજ્ઞાત છે! જેઓની ઉદારવૃત્તિ મહાન્ કાર્યો કરવાની હિંમત અને ધીરજતા તેમજ કુનેહથી ગુંચવાયલા કોકડાને ઉકેલવાની દક્ષતા ચોમેર પ્રસિદ્ધ છે. સ્વ૦ વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજનો જેમના ઉપર અતુલ પ્રભાવ પડયો હતો અને તે પ્રભાવ તેઓના હાથે થઈ રહેલ જીર્ણોદ્ધાર વિગેરે ધર્મ કાર્યથી પુરવાર થાય છે. ખરેજ ઈડર તીર્થના જીર્ણોદ્ધારનું કાર્ય શ્રીયુત હેમચંદભાઈએ કટીબદ્ધ થઈ પૂર્ણ કર્યું છે. અખિલ ઈડરની જનતા એકઅવાજે તેઓના ગુણગાન કરી રહી છે. વળી જેમની વય પુગતી થવા આવી છે છતાં પણ ચરિત્રનાયકના ઉપદેશથી એમણે શ્રાવકની બે પડિમાઓ અમાપ ઉત્સાહથી અને અજોડ સહિષ્ણુતાથી વહન કરી છે. તેમજ ચરિત્ર-નાયકના વરદ હસ્તે બારવ્રત ઉચ્ચરી તથા ઉપધાન તપની આરાધના કરી આત્મ ઉન્નતિ સાધવા ભાગ્યશાળી થયા છે:

ચરિત્રનાયક વિશાળ પરિવારસહ ગઢ ઉપર પધાર્યા અને ભવ્ય જિનાલયમાં પ્રભુના દર્શન સ્તવના કરી, નિરીક્ષણ કરતા આખુ એ મંદિર દેવવિમાન સદશ ભાસ્યું. ત્યાંની નિ:સીમ શાન્તિ અને વિશુદ્ધ વાતાવરણ ક્ષણભર ચરિત્રનાયકના ચિત્તને હરવા લાગ્યું, પરન્તુ શીખર પર દ્રષ્ટિ કરતા એક બાજુનો ભાગ કાંઈક ઢળતો દેખાયો. આ વાતની જાણ હેમચંદભાઈને કરી, તપાસ કરતા જણાયું કે શીખરનું કામ મજબુત બાંધણી ઉકેલ્યું ન હતું. શીલ્પ શાસ્ત્રીઓએ પ્રથમ તકે શીખરના જીર્ણોદ્ધારની અનિવાર્ય આવશ્યકતા જણાવી. પૂ૦ આચાર્ય દેવેશના ઉપદેશથી દશેક હજારની બહારગામથી ટીપ કરવામાં આવી. એનું કામ પણ હેમચંદભાઈની દેખરેખ નીચે ધમધોકાર ચાલી રહ્યું છે.

તેમજ ગામના ગીરજાનાના મંદિરના સમારકામ માટે નાથકના ઉપદેશથી ઠીક ઠીક રકમ ભેગી કરવામાં આવી હતી. તે કાર્ય હાલ ચાલી રહ્યું છે. શ્રીયુત્ હેમચંદભાઈ ખડેપગે છે કાર્યમાં સમય ગાળતા રહ્યા છે ! ખરેખર સમાજ જરૂર તેઓની ઋ

મંડળની સ્થાપના—

અનેકાનેક ધર્મના મહાન્ કાર્યો અત્રે થયા છે, તેમજ ગામોના યાત્રાળુઓ પણ મોટી સંખ્યામાં આવી ધર્મ પ્રસંગે છે, આવા સંયોગોમાં સેવા ઉત્સુક મંડળ અત્રે હોય તો ઘણી મળવા સાથ ધર્મ કાર્યોમાં સુગમતા રહે, એ હેતુથી પન્યાસજી શ્રીમદ્ જયંતવિજયજી મહારાજની પ્રેરણાથી અત્રે એક યુવકોનું મંડળ સ્થાપવામાં આવ્યું; જેનું નામ "વિજયધર્મ જૈન સેવા સમાજ મંડળ" રાખવામાં આવ્યું. આ મંડળે અત્રે થએલા ધાર્મિક પ્રસંગોમાં બનતી કોશિશ કરી ખડેપગે સેવા પોતાનું કર્તવ્ય અદા કર્યું છે.

તપ આરાધન—

પૂ૦ આચાર્યદેવેશના હૃદયદ્રાવી ઉપદેશથી લગભગ સોની શ્રી પુરૂષોએ ઉલ્લાસપૂર્વક અક્ષયનિધિતપ તથા ચૌદપૂર્વના સવિધિ આરાધના કરી તપની સઘળી ક્રિયા મુનિશ્રી મહિમ કરાવતા હતા. તથા ઘણાઓને પ્રેરણા કરી આ તપમાં જોડ્યા

તેઓશ્રીના દિવ્ય ઉપદેશથી અન્ય જનતાએ પણ ખ્ખાણ આદિ અધિકાધિક કરી જીવનકૃતાર્થ બનાવ્યુ તપ હૂતિમાં ભવ્ય અને આકર્ષક વરઘોડો ચઢયો હતો. જે જૈનેતરવર્ગને ખૂબ આકર્ષ્યો. જિનાલયમાં પૂજાઓ, વિધિ રચનાઓ તેમજ પ્રભાવના આદિ દ્વારા શાસન પ્રભાવના સારી વવામાં આવી.

પર્વ આરાધન—

પર્યુષણપર્વ નજીક આવતા ગયા, જનતામાં [illegible] વિવિધ પ્રકારની ધર્મભાવનાઓથી જનતા રંગાવવા લાગી. [illegible] નિર્વિઘ્નતાથી પુનીતપર્વની આરાધના થઈ. જેમાં ચરિત્રનાયકની [illegible] પ્રતાપે વિવિધ તપશ્ચર્યાઓ દેવદ્રવ્યાદિની આવક વિગેરે ધર્મ ઉન્નતિ ઠીક પ્રમાણમાં થવા પામી, જનતા મંગળમય ધર્મવાસરોને હંમેશ ઝંખતી.

ઉપાશ્રયની આવશ્યકતા—

જો કે ઇડરમાં ઉપાશ્રય હતો. પરન્તુ ઘણો જુનો અને સાંકડું હોવાથી ધર્મક્રિયાઓ આરાધવામાં [illegible] પડતી. [illegible] પડુપડુ થઈ રહી હતી. ચતુર્માસમાં [illegible] અને [illegible] ફુકાતો પવન ઉપાશ્રયને [illegible] રહેતી હતી. આવા પ્રકારના [illegible] આવશ્યકતા સૌ કોઇને જણાઇ.

પર્યુષણપર્વમાં પ્રસંગે પ્રમુખ [illegible] નવીન ઉપાશ્રય કરાવવા માટે હજાર [illegible] ટીપમાં ભરાઈ. ઇડરની જનતા માટે આવો [illegible] સો વર્ષમાં આ પહેલો પ્રસંગ હતો. આ [illegible] શ્રેય ચરિત્રનાયકની પુણ્ય પ્રકૃતિનો જ મનાય.

ઉપધાન તપ—

જુદાજુદા વિષયો ઉપર ચરિત્રનાયકનો ઉપદેશ પ્રતિદિન [illegible] અને એક પ્રસંગે ઉપધાનતપની મહત્તા સમજાવવામાં આવી. [illegible] હૃદયમાં તે તપ આરાધવાની ઉત્સુકતા પણ [illegible] થઈ. [illegible] અને આરાધાવું જોઈએ, એમ સૌ કોઇ ભાવના ભાવતા. [illegible] મનો કે કોઈ દૈવી પ્રેરણાથી હિંમતનગરનિવાસી [illegible] વિધના આઇ રેવા આવી પહોંચ્યા. અને ચરિત્રનાયકની [illegible]

કરી અવિનય ઉપધાનતપ કરાવરાની પોતાની ભાવના પ્રગટ કરી સમયે ઉદારની ભાવના તાજુબ બની. શા. ચુનીલાલ રાયચંદ આદિ ધર્મી જનોએ તે ભાઈને ભાવમદેનત આપી તે તપ કરા મદદ કરવાનું સ્વીકાર્યું. અમાપારખ ઉત્સાહથી પૂ૦ આચાર્ય વરદહસ્તે અનેક સ્ત્રી-પુરૂષોએ તે અનુપમ તપની આરાધના નિ સંપૂર્ણ કરી, તપસ્વીઓની ભક્તિમાં ઉદારની ભાવના ખંતથી ઉજ્વ

ચાતુર્માસ પરિવર્તન—

આચાર્ય દેવેશના ચતુર્માસ પરિવર્તન માટે જો કે અનેક તરફથી વિનતિઓ આવી હતી. પોતાના ગૃહાંગણમાં મહાપુરૂષના પગલા કરાવવાની હોંસ કોને ન હોય ? છેવટે શા. મંગુભાઈ ને ગાંધીને ત્યાં વિશેષ લાભ જણાતા ગુરૂદેવે ચતુર્માસ પરિવર્તન કાર્યું, અતિ આડંબરથી તેઓના ગૃહાગણમાં આચાર્ય દેવેશ ચતુર્વિધ સંઘ પધારતા શા. મંગુભાઈએ સ્મરણીય સત્કાર વિવિધ શોભાથી અલંકૃત ભવ્ય મંડપમાં સુમધુર તત્ત્વબોધ ચરણ કર્યું. ત્યાંથી દશ વાગે સકળ સંઘ વાજતે ગાજતે આ શ્રીની પ્રધાનતા નીચે ઈડર ગઢ ઉપર શત્રુંજય પટને જુહારવ પધાર્યા. જ્યાં ભવ્ય જિનાલયમાં નવ્વાણું પ્રકારી પૂજા ભણા આવી તથા સુંદર અંગરચના વિગેરે શાસન પ્રભાવના સારી થઈ દિવસે સકળ સંઘનુ તથા ઉપધાન વાહક ભાઈબેનોનું સ્વામી ઉદાર ચિત્તથી શા. મંગુભાઈ નેમચંદ તરફથી કરવામાં બહાર ગામથી આવેલ જાત્રાળુઓની પણ મોટી સંખ્યાએ લા હતો. બીજના અને ત્રીજના અનુક્રમે શા. ડાહ્યાલાલ કુબેરદાસ તથા શેઠ ડાહ્યાલાલ મોહનલાલને ત્યા તેમની આગ્રહ ભરી થવાથી તેમને ત્યાં ચાતુર્માસ બદલ્યું હતું. દરેક સ્થળે બોધક થતા પ્રભાવનાઓ પૂજાઓ આદિ ધર્મકૃત્યો સારા થયા. અત્રેના

ધીશ વિગેરે રાજ અમલદારોએ પણ ડાહ્યા શેઠને ત્યાં ચરિત્ર નાયકની વાણી શ્રવણનો સઘળો લાભ લીધો હતો:

...ો—

ચરિત્ર નાયકની પુણ્ય પ્રકૃતિ એવી અજબ ભરેલી છે કે જેઓની ા અવરનવર ધર્મકાર્યો થયા કરે છે. જેઓશ્રીની વાણીમાં એવો પ્રભાવ છે કે સાંભળનાર કોઈને કાંઈ જરૂર પામી જાય છે. વ. કઠોર હૃદયો પણ પીગળતા અસાધારણ ધર્મકૃત્યોમાં યોજાય છે ાની ઉચ્ચ ત્યાગવૃત્તિ, સરળ અને પ્રશાન્ત પ્રકૃતિ, અજોડ નિસ્પૃહતા , અસાધારણ વ્યાખ્યાન પ્રભાવ આદિ ગુણો ભલભલાને મુગ્ધ ાવે છે. પ્રૌઢ પ્રતાપી ચરિત્ર નાયકના પુનિત દર્શનાર્થે શેઠ નગીન-ાઈ કરમચંદ સંઘવી ચાલીશ પચાશ આદમીના કાફલા સાથે આવ્યા. ઓના તરફથી ઉપધાન વાહકોનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય, દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ ાદિ સુકાર્યો થયા. ઉદાર વ્યક્તિઓ જ્યાં જાય ત્યાં પોતાની ઉદાર ત્તિ દાખવે છે. તેમજ અમદાવાદથી ધી યંગમેન્સ જૈન સોસાયટીના કાર્યવાહકો શેઠ બકુભાઈ મણીભાઇ, ચીમનલાલ કેશવલાલ કડીયા આદિ ચાલીશ પચાસ જણે આવી અત્રે સ્નાત્ર મહોત્સવ કરી ધર્મશોભા ઠીક વધારી. સુરતથી મુનિશ્રી લલીતાંગવિજયજીના સંસારી માતુશ્રી ગુલાબ બેન તથા તેમના ભાઇ રાયચંદ નગીનચંદ વિગેરે વંદનાર્થે આવ્યા હતા. તેમના તરફથી ડુંગર ઉપર પૂજા પ્રભાવના રાખી સૌનું સાધર્મિક વાત્સલ્ય ઠાઠથી કરવામાં આવ્યું. આવી રીતે બહાર ગામથી આવેલ ગૃહસ્થોએ ધર્મપ્રભાવના દેખાવી:

માલારોપણ મહોત્સવ—

ઉપધાનતપની પૂર્ણાહુતી થતાં માલારોપણ મહોત્સવ આડંબરથી પ્રારંભાયો. તે નિમિત્તે શ્રી ગોડીજીપાર્શ્વનાથ ભગવાનના મંદિરમાં ઠાઠથી પૂજાઓ ભણાવાની. માલારોપણ નિમિત્તે એક ભવ્ય વરઘોડો ચઢાવવામાં આવ્યો. બહાર મેદાનમાં બાંધેલ ભવ્ય મંડપમાં માગશર વદ પાંચમના

[illegible] ઉપયોગ [illegible]
[illegible] મ.હાસ્ય પૂર્વ.ધામાં
[illegible] મિસર [illegible]
[illegible] સ્થાન [illegible]
તે [illegible] પ્રકાર [illegible]
[illegible] ડેર [illegible]
[illegible] પર. પાણી. [illegible]
[illegible] સંભાળ [illegible] પૂર્ણ [illegible]

લોકપ્રવાહ—

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

દિને પૂ૦ આચાર્ય દેવેશના વરદહસ્તે ઉપધાન તપની માળ
ભાગ્યશાળીઓની માળ અને વિવિધ પ્રકારની માળાઓ પહેરાવવામાં
આ સમયે આચાર્ય દેવેશના શિષ્યરત્ન મુનિરાજ શ્રીમદ્
મહારાજને ચરિત્રનાયકના વરદહસ્તે ગણિપદ પ્રદાન કરવામાં
તે દિવસે નોકારશી જમણ કરવામાં આવ્યું. બહાર ગામથી
પ્રસંગે પણ ભાઈઓએ આનો લાભ લીધો હતો. દેવ દ્રવ્યની
દ્રવ્યની વૃદ્ધિ પણ સમયાનુસાર સારી થવા પામી. આ -
અત્રેની સેવાસમાજે સારી પેઠે સેવા બજાવી અપૂર્વ લાભ લીધો

ઐક્યભાવ—

એક દિવસના જાહેર ભાષણમાં ચરિત્રનાયકે ઐક્યતા ઘણુંજ આકર્ષક વિવેચન કર્યું. જેની ઊંડી અસર વર્ણભેદી થતાં સૌ કોઈ ઐક્યભાવ રાખવા પ્રતિ પ્રેરાયા. કેટલાકોના ચીરકાલીન ઈર્ષા અને કુસંપની ચીનગારીઓ નાની પણ જે તે બુઝાઇ. વિશેષ મહત્વની વાત તો એ બની કે વીસા હુમ્મડ બંધુઓ શ્વેતાંબર મૂર્તિપૂજક માન્યતા ધરાવતા છે પોતાના જાતીય બંધુ દિગંબરોની સાથે લેવડ-દેવડ વ્યવસ્થિત રીતે ચાલતી. અમુક વર્ષોથી એ કોમમાં વિષમ કટુક પ્રચાર દેખાતો. ખરે ! ચરિત્રનાયકના આજના તેઓને કોઈ અનેરી અસર કરી. જેના પ્રતાપે તે બન્ને પક્ષ થઈ બીજેજ દિવસે સંપ કરી ઐક્ય ભાવ પરસ્પર ઇડરની જનતામાં ચરિત્રનાયકના સચોટ ઉપદેશની ઊંડી - ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા થઇ. અલ્પ સંખ્યાવાળા શ્વેતાંબરો મટી ગઇ

અદ્ભુત પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ—

પુણ્ય પુરુષની પ્રકૃતિ અને છાયા ઉભયનો મેળ
પાથરે છે. પ્રભાવક પુણ્ય પુરુ

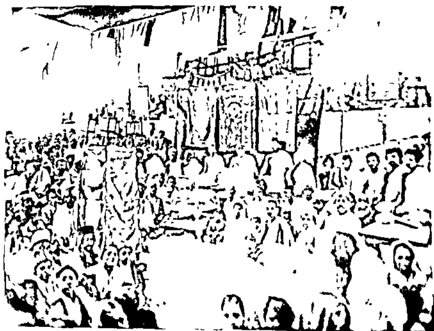
પુષ્પની સૌરભ સજ્જનોના હૃદયોને મુગ્ધ બનાવવા સાથે ઉદાર વૃત્તિ પરોપકાર પરાયણતા શીખવે છે. આપણા ચરિત્ર નાયકની પ્રકૃતિ થેં અલવંત અતિશયો અને આકર્ષક ભવ્ય આકૃતિ માટે વવા જેવું રહેતું નથી.

આ ઈડર શહેરના ચતુર્માસમાં અનેકાનેક સ્તુત્ય અને અનુમોદ- કાર્યો થતાંજ ગયા. આશ્ચર્યરૂપે ચરિત્રનાયકના લગભગ સપ્તાશે ્રુઓએ યોગમાં પ્રવેશ કીધો, આ સમયનો લાભ લેવા સાધ્વીશ્રી ાળશ્રીજીએ પોતાની શિષ્યા કંચનશ્રીજીની શિષ્યા જયાશ્રી તથા જયાશ્રીને યોગ કરાવવા સૂરિશેખરને વિનવ્યા તેઓએ સ્વીકાર કરી ગ કરાવ્યો. સંઘના હર્ષાતિરેકથી ઉપસ્થિત થએલ સપ્તાય હાન કાર્યો નિર્વિઘ્ને શાન્તિ પૂર્વક પસાર થવા પામ્યા. ચતુર્માસ ાદ ગઢ ઉપર અનેક પ્રાચીન અને ભવ્ય મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા તેમજ વર્ગસ્થ પૂ. વિજયાનંદસૂરિજી મહારાજ સ્વ. પૂ. વિજય કમળ- ્રૂરિશ્વરજી મહારાજની પુણ્યાકૃતિમય પ્રતિકૃતિઓની પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવનો અવસર નજીક આવવા લાગ્યો. અપ્રતિમ પ્રભાવ સંપન્ન સ્વર્ગસ્થોના પ્રતિ અત્રેની જનતા અંતઃકરણથી ભક્તિ વાત્સલ્યવાળી હતી. એટલુંજ નહિ પણ અનેકધા ઉપકાર ઋણથી દબાયેલી હતી. એટલે પુણ્યપની- કોના સ્મારકો તાજા થતા હોઇ ઇડરી જનતા આનંદ બની ગરકાવમાં હર્ષાવેગમાં આવતી ગઈ. મહેભ્યો ચચળ લક્ષ્મીને ઉદારતાથી વ્યય કરી આગામી ધર્મ મહોત્સવ અપૂર્વ ઉજવવાના ઓરતા સેવવા લાગ્યા. મંડળના સભ્યો જનતમર્દનથી મહોત્સવને દીપાવવા ઉજમાલ થતા ગયા.

આખાએ ચતુર્માસના સુકાર્યોના શિખરપર ધ્વજ રોહણ સદૃશ આ ભાવી પ્રસંગ ઉજવવો જોઇએ એમ સૌ કોઈ ઇચ્છતા.

પ્રતિષ્ઠા તથા પદ પ્રદાન—

જેઓના જીવનમાં ધર્મ પ્રભાવના ફેલાવવાની જબ્બર ધગશ ઝળહળી રહે છે, જેઓ પ્રતાપ સંપન્ન હોઈ અનેક જીવોને હિત

ઈડરમાં ગઢ ઉપર ઉજવાયેલ પ્રતીષ્ઠા તથા પદાર્પણનું દ્રશ્ય

પુષ્પની સૌરભ સમાન [illegible]
અને પરોપકાર પરાયણતા [illegible]
પુરુષાર્થે બળવંત અનિરુદ્ધ [illegible]
જણાવવા જેવું રહેતું નથી.

આ ઉપર [illegible] અનુમોદના [illegible]
નીય કાર્યો થતાંજ ગયા. આશ્ચર્ય [illegible]
સાધુઓએ યોગમાં પ્રવેશ કર્યો, આ [illegible]
મંગળશ્રીજીએ પોતાની શિષ્યા [illegible]
વિજયાશ્રીને યોગ કરાવવા સૂરિશ્વરને [illegible]
યોગ કરાવ્યો. સંઘના [illegible]
મહાન્ કાર્યો નિર્વિઘ્ને શાન્તિ પૂર્વક [illegible]
બાદ ગઢ ઉપર અનેક પ્રાચીન અને [illegible]
સ્વર્ગસ્થ પૂ. વિજયાનંદસૂરિજી [illegible]
સૂરિશ્વરજી મહારાજની પુણ્યાકૃતિમય પ્રતિકૃતિ [illegible]
અવસર નજીક આવવા લાગ્યો. [illegible]
પ્રતિ અત્રેની જનતા અંતઃકરણથી [illegible]
નહિ પણ અનેકધા ઉપકાર [illegible]
હોના સ્મારકો તાજા થતા [illegible]
સ્મૃતિવેગમાં આવતી [illegible]
આગામી [illegible]
મંડળના [illegible]

આચાર્યે [illegible]
આ જ્ઞાની [illegible]

પ્રતિષ્ઠા તથા પદ પ્રદાન—

[illegible]
[illegible]

માર્ગની શોભી શકે ઉપર શપોજી રહ્યા છે, ટુંકામાં જેઓના જીવનની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ નિરંતર અને હિતકારક અનુભવાય છે. તેવા ગુણગરિષ્ઠ ગરિમામણી આચાર્ય મહારાજશ્રીના પુનિત પ્રતાપે ઈડર શહેરમાં અનેરી ધર્મ પ્રભાવનાઓ કેસાઈ તેમજ ગઢ ઉપર ગગનાવગાહી વિશાળ અને ભવ્ય પ્રાચીન અને આદર્શ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં આજુ બાજુની દેરીઓના તખ્ત ઉપર નવ જીનેશ્વર દેવોની મૂર્તિઓ તેમજ જગત્ ઉપકારી પુણ્ય પ્રતિમૂર્તિ ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરિશ્વરજી મહારાજની અને નૈષ્ઠિક આ બાલબ્રહ્મચારી સદ્ધર્મ રક્ષક ચરિત્ર નાયકના પરમ ગુરૂદેવ શ્રીમદ્ વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ભવ્ય મૂર્તિઓની, તૈયાર કરેલા ભવ્ય ગોખલાઓમાં પ્રતિષ્ઠા કરવાની હોઈ, તે નિમિત્તે અસાધારણ મહોત્સવ ઇડરની જનતાએ ઉત્સુકતાથી પ્રારંભ્યો.

એક સમય જેઓનો ઈડરી જનતાપર અનહદ ઉપકાર થએલો અનેકધા ધર્મરત્નની પ્રાપ્તિ જેઓથી દ્વારા મેળવેલી એવા અજોડ ગુણગરિષ્ઠ વિજય કમળસૂરિશ્વરજી મહારાજની ચિરંસ્મૃતિ બનતી હોઈ કેમ જનતાને પ્રબલ ઉત્સાહ ન હોય ?

પૂ. ચરિત્ર નાયકના આ ચતુર્માસનો પ્રસંગ ઇડરમાં બન્યો હોય તો તે પારેખ અમૃતલાલ છગનલાલની આ મૂર્તિ બનાવવા અને પ્રતિષ્ઠા કરાવવાની અમાપ ઉદારતાજ મુખ્ય નિમિત્ત છે. જેઓએ સ્વ. વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ચમત્કારિણી અને દિવ્ય પ્રતિમા કુશળ કારીગરો દ્વારા ભરાવી આચાર્યદેવને પ્રતિષ્ઠા કરાવવા આગ્રહ ભરી વિનતિ કરી, અને ઇડર જૈન સંઘ પણ ઘણા વર્ષોથી, ચતુર્માસની આશા સેવી રહ્યો હતો. તે આશા પૂર્ણ થઇ.

સંવત ૧૯૯૫ ના મહાશુદ ૭ નો દિવસ પ્રતિષ્ઠા માટે મુકરર થયો. પ્રતિષ્ઠા પહેલા આઠ દિવસ ગઢ પરના મંદિરમા અષ્ટાન્હિકા

ઇડરગઢના ભવ્ય મંદિરમાં પધરાવેલી

પૂ. કમલસૂરીશ્વરજી મહારાજની
શરીર પ્રમાણ ભવ્ય મૂર્તિ

શ્રી બહાદુરસિંહજી પ્રી. પ્રેસ-પાલીતાણા.

માર્ગની શોધી શહક ઉપર સંયોગે રહ્યા છે, કુંડામાં જેઓના જીવનની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ નિર્બંધ અને હિતકારક અનુભવાય છે. તેવા ગુણગરિષ્ઠ ચરિત્રામણી આચાર્ય મહારાજશ્રીના પુનિત પ્રતાપે ઇડર શહેરમાં અનેરી ધર્મ પ્રભાવનાઓ ફેલાઇ તેમજ ગઢ ઉપર ગગનાવગાહી વિશાળ અને ભવ્ય પ્રાચીન અને આદર્શ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનના મંદિરમાં આજુ બાજુની દહેરીઓના તખ્ત ઉપર નવ જીનેશ્વર દેવોની મૂર્તિઓ તેમજ જગત્ ઉપકારી પુણ્ય પ્રતિમૂર્તિ ન્યાયાંભોનિધિ શ્રીમદ્ વિજયાનંદસૂરિશ્વરજી મહારાજની અને નૈષ્ઠિક આ બાલબ્રહ્મચારી સદ્ધર્મ રક્ષક ચરિત્ર નાયકના પરમ ગુરૂદેવ શ્રીમદ્ વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ભવ્ય મૂર્તિઓની, તૈયાર કરેલા ભવ્ય ગોખલાઓમાં પ્રતિષ્ઠા કરવાની હોય, તે નિમિત્તે અસાધારણ મહોત્સવ ઇડરની જનતાએ ઉત્સુકતાથી પ્રારંભ્યો.

એક સમય જેઓનો ઇડરી જનતાપર અનહદ ઉપકાર થએલો અનેકધા ધર્મરત્નની પ્રાપ્તિ જેઓશ્રી દ્વારા મેળવેલી એવા અજોડ ગુણગરિષ્ઠ વિજય કમળસૂરિશ્વરજી મહારાજની ચિરસ્મૃતિ બનતી હોઇ કેમ જનતાને પ્રબલ ઉત્સાહ ન હોય ?

પૂ. ચરિત્ર નાયકના આ ચતુર્માસનો પ્રસંગ ઇડરમાં બન્યો હોય તો તે પારેખ અમૃતલાલ છગનલાલની આ મૂર્તિ બનાવવા અને પ્રતિષ્ઠા કરાવવાની અમાપ ઉદારતાજ મુખ્ય નિમિત્ત છે. જેઓએ સ્વ. વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજની ચમત્કારિણી અને દિવ્ય પ્રતિમા કુશળ કારીગરો દ્વારા ભરાવી આચાર્ય દેવને પ્રતિષ્ઠા કરાવવા આગ્રહ ભરી વિનતિ કરી, અને ઇડર જૈન સંઘ પણ ઘણા વર્ષોથી, ચતુર્માસની આશા સેવી રહ્યો હતો. તે આશા પૂર્ણ થઇ.

સંવત ૧૯૯૫ ના મહાશુદ ૭ નો દિવસ પ્રતિષ્ઠા માટે મુ થયો. પ્રતિષ્ઠા પહેલા આઠ દિવસ ગઢ પરના મંદિરમાં અષ્ટા

ઇડરગઢના ભવ્ય મંદિરમાં પધરાવેલી

પૂ. કમલસૂરીશ્વરજી મહારાજની
શરીર પ્રમાણ ભવ્ય મૂર્તિ

મહોત્સવનો આરંભ ઘણા ઠાઠથી કરવામાં આવ્યો. મંદિર બહાર વિશાળ મેદાનમાં વિવિધ ધ્વજા તોરણો બેઠી પંચરંગી પડદાઓથી શોભતો એક ભવ્ય મંડપ રચવામાં આવ્યો. પારેખ અમૃતલાલ છગનલાલ તથા વડાવલીવાળા સ્વ૦ શા. મણીલાલ દલછારામના ધર્મપત્ની બાઈ તારા બેનના નામોથી કંકોતરીઓ મોકલવામાં આવી. જેથી શહેરો તથા ગામોની જનતા આ સુપ્રસંગે ઉભરાવવા લાગી. જે જે સ્થળોમાં સ્વ. વિજય કમળસૂરીશ્વરજી મહારાજના ચતુર્માસ થએલા અને તેઓશ્રીના ધર્મોપકારથી ઋણી બનેલી જનતા ઘણા ઉત્સાહથી આવી પહોંચી. ખંભાત, પુના, છાણી, અમદાવાદ, પાટણ, ડભોઇ, ખેડબ્રહ્મા, વડાવલી, સાણંદ, ગોધરા, સીપોર, આદિ અનેક સ્થળોથી આવેલો માનવ સમુદ્ર એક મહાન્ મેળાનું દૃશ્ય ઉભું કરતો હતો.

મહાસુદ છઠના દિવસે એક ભવ્ય જળયાત્રાનો વરઘોડો ચઢ્યો હતો. જેમાં દેવદ્રવ્યની આવક ઠીક થવા પામી. મહાસુદ સાતમના દિને મંગલમય પ્રભાતે સુમધુર બેન્ડના સરોદા વચ્ચે ચરિત્ર નાયકના વરદ હસ્તે જિનમૂર્તિઓની, ગુરૂમૂર્તિઓની તથા યક્ષ યક્ષિણીની પ્રતિષ્ઠાઓ થઇ જેમાં સીપોર નીવાસી શા. સુરજમલજી મંગળચંદજી ભીખાભાઇ તારાચંદ વાડીલાલ મંછારામ બાઇ સાંકુ બાઈ જમનાબાઈ તથા બાઈ બેની ડેસી તથા પુના નિવાસી ગંગારામજી તરફથી ગણુસો તથા અઢીસોનો નકરો આપી ઉપરોક્ત ગૃહસ્થોએ મૂર્તિઓ પધરાવી હતી. તથા યક્ષ યક્ષીણી માસ્તર હેમચંદભાઇ છગનલાલ ઘડરવાળા તથા તેમના નાનાભાઈ સાકરચંદ છગનલાલે પધરાવી હતી. પૂ. વિજય કમળ સૂરીશ્વરજી મહારાજનો ગોખલો અમદાવાદના શાસનપ્રેમી શેઠ બકુભાઇ મણીલાલ તરફથી ૩૫૧ ના ખર્ચે કરાવવામાં આવ્યો હતો. તે ગોખલામાં મૂર્તિ પારેખ અમૃતલાલ છગનલાલે પધરાવી હતી. તથા પૂ. વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી મહારાજની મૂર્તિ ઘડરનિવાસી શ્રાવિકા નાથીબેને પધરાવી.

<u>પદપ્રદાન—</u>

પ્રતિષ્ઠાનું કાર્ય નિર્વિઘ્ને પસાર થતાં લગભગ દશવાગ્યાના સુમારે બહાર તૈયાર કરેલા ભવ્યમંડપમાં માનવ મેદનીનો ઠઠ જામ્યો. આ પ્રસંગે ચરિત્ર નાયકના વિશદ અને વરદહસ્તે પોતાના શિષ્ય પન્યાસજી શ્રી ભુવનવિજયજીને ઉપાધ્યાયપદ, ગણિપ્રવર શ્રી જયન્તવિજયજીને પન્યાસપદ અને મુનિશ્રી પ્રવીણવિજયજીને ગણિપદ વિધિ પુરસ્સર પ્રદાન કરવામાં આવ્યું. આ સમયે જનતાના જયજયારવોથી આકાશ ગુંજી ઉઠયું. પદપ્રદાનબાદ ચરિત્રનાયકે પદગ્રાહકોને તે પદની મહત્તા ઘણી સુંદર શૈલીએ સમજાવી હતી. વિનીત શિષ્યોએ પણ શિષ્ટભાષામાં શિક્ષા અનુકૂળ વર્તવા અભિલાષા જણાવી તથા ગુરુકૃપા દિન દિન વધતી રહે એવી અભ્યર્થના કરી.

આ પ્રસંગે મંદિરોના કાર્યકરોને ઉચિત ઇનામો શ્રીસંઘ તરફથી આપવામાં આવ્યા. અંતે છાણીવાલા શા. ચીમનલાલ પ્રેમચંદ, શીવલાલ હીરાચંદ, શા. ચુનીલાલ ગરબડદાસ તથા ડભોઈવાળા તરફથી શ્રીફળની પ્રભાવના લઈ સૌ કોઈ વીખરાયા હતા.

તેમજ આ પ્રસંગે સાધ્વી શ્રી મંજુલાશ્રીની શિષ્યા સાધ્વીશ્રી મહેન્દ્રશ્રીને વડીદીક્ષા અર્પણ કરવામાં આવી હતી, તેમના સંસારી પિતા સીપોરનિવાસી પટવા દલીચંદ લવજીભાઈ તરફથી જૈનોના ઘર દીઠ શેર શેર સાકરના પડા વહેંચવામાં આવ્યા હતા.

આજ દિવસે બપોરના ગંજાવર મેદની વચ્ચે છાણીથી આવેલ વિધિવાલાઓ દ્વારા ઘણીજ સ્પષ્ટતાથી શાંતિસ્નાત્ર ભણાવવામાં આવ્યું. આ પ્રસંગે અટ્ઠાઈ મહોત્સવ, શાંતિસ્નાત્ર તેમજ સાતમ અને આઠમના સાધર્મિક વાત્સલ્યો વડાલીવાલા સ્વ૦ શા. મણીભાઈ દલછારામના ધર્મપત્નિ શ્રીમતિ તારા બ્હેનના તરફથી કરવામાં આવ્યા. પાંચમ તથા છઠના દિને શા. અમૃતલાલ પારેખના તરફથી સાધર્મિક-

ન યાને ઉડતી નજર

ર્ગ ! ચરિત્રનાયકની જીવન વાટિકાનાં
ુમોની સૌરભથી મસ્ત બની અદ્યાવધિ
ર્ર કેટલાક સજ્જનોના હૃદય કરણ્ડકમાં
થયો હશે ? દેવદ્રુમ સમા નિરવદ્ય જીવન
ન રહેવાનાં ! માનવ પ્રકૃતિમાં જ્યારે જ્યારે
! ત્યારે આ અણમોલ કુસુમોની આમોદ
દમય થશેજ !

! મહાત્માઓના ગુણોને ઉપકૃત ભક્તગણ
ો વિવિધિ તાલો અને લયથી ગામારે

જેવા દુર્ગુણમાંથી દુર્જનો પણ પોતાની દુર્બુદ્ધિને સુધારી આ ગ્રન્થમાંથી સારને સ્વીકારે એમ ચ્હાઈએ છીએ. આવી દૃષ્ટિ-દોષથી સદ્ગુણોને પણ દુર્ગુણોની ભ્રાન્તિથી દેખતા હોય તેવા મનુષ્યો કેવળ દયા પાત્ર મનાય.

વળી ગમે તેમ હોય પણ સજ્જનોને અને દુર્જનોને ઉભયને હમારી ભલામણ છે કે આ ગ્રન્થાવલોકનથી સદ્ગુણ સંચય કરી આત્માને નિર્મળ બનાવજો. મતિ મંદતાથી, સ્મૃતિ વૈપરીત્યથી કે ગ્રન્થને જલદી પૂર્ણ કરવાની આવેગી કામનાથી અગર અન્ય કોઇ કારણથી કોઈપણ સ્થળે સ્ખલના નજરે ચઢે તો તે વાંચકવર્ગ ક્ષંતવ્ય રાખશે એવી આશાથી વીરમું છું.

આ ગ્રન્થનો બીજો ભાગ પણ વાંચકવર્ગના કર કમલમાં મૂકવા લેખકની કામના છે.

સિંહાવલોકન યાને ઉડતી નજર

પ્રિય વાચક વર્ગ ! ચરિત્રનાયકની જીવન વાટિકાનાં સુગુણ કુસુમોની સૌરભથી મસ્ત બની અદ્યાવધિ વાસ્તવિક આનંદ લૂંટયો; જરૂર કેટલાક સજ્જનોના હૃદય કરણ્ડકમાં સુગુણ કુસુમોનો સંચય પણ થયો હશે ? દેવદ્રુમ સમા નિરવદ્ય જીવન વૃક્ષના સુગુણ કુસુમો અમ્લાન રહેવાનાં ! માનવ પ્રકૃતિમાં જ્યારે જ્યારે વિકૃતિ અકસ્માત્ થવા પામે ત્યારે આ અણુમોલ કુસુમોની આમોદ તે તે વ્યક્તિઓ માટે આનંદમય થશેજ !

ઉપકારી અને સુગુણી મહાત્માઓના ગુણોને ઉપકૃત ભક્તગણ સુભાવનાની સુમધુર બંસીથી વિવિધિ તાનો અને લયથી શામાટે

જેવા દુર્બુદ્ધિવાળી કુસંગે પણ પોતાની ઉદારમતિએ આ ગ્રન્થમાંથી ભાગને સ્વીકારે એમ સમજીએ છીએ. આથી રોગથી સાધુઓને પણ દુર્બુદ્ધિની ભ્રાન્તિથી દેખવા દોષ લેશ ભોગ ક્યા પાપ મનાય.

વળી અમે તેમ હોય પણ સજ્જનોને અને કુ ઉભયને હમારી પ્રાર્થના છે કે આ ગ્રન્થાવલોકનથી સ્વરૂપ કરી આત્માને નિર્મળ બનાવજો. મતિ મંદતાથી, સ્મૃતિ વૈષમ્ય કે ગ્રન્થને જલદી પુરૂં કરવાની આવેગી કામનાથી અક્ષર અન્ કારણથી કોઈપણ સ્થળે સ્ખલના નજરે ચઢે તો તે વાંચકવૃંદ ગખશે એવી આશાથી વીરમું છું.

આ ગ્રન્થનો બીજો ભાગ પણ વાંચકવર્ગના કર કમલમાં મૂ લેખકની કામના છે.

સિંહાવલોકન યાને ઉડતી [illegible]

પ્રિય વાચક વર્ગ ! ચરિત્રનાયક [illegible] સુગુણ કુસુમોની સૌરભથી [illegible] વાસ્તવિક આનંદ લૂંટયો; જરૂર કેટલાક [illegible] સુગુણ કુસુમોનો સંચય પણ થયો હશે ? [illegible] વૃક્ષના સુગુણ કુસુમો અમ્લાન રહેવાનાં ! [illegible] વિકૃતિ અકસ્માત્ થવા પામે ત્યારે આ [illegible] તે તે વ્યક્તિઓ માટે આનંદમય થશે !

ઉપકારી અને સુગુણી મહાત્મ[illegible] સુભાવનાની સુમધુર બંસીની [illegible]

થાય છે? અન્યોને તે ગુણો પ્રતિ શામાટે પ્રેરે છે? વાસ્તવિક સુગુણો જ સુરુચિર અને આકર્ષક હોઈને જનતા આપોઆપ દોરાશે જ, કસ્તૂરિકાની આમોદ શું ગપપગી ફેલાવવી પડે છે? હરગીઝ નહિ! જનતા આપોઆપ કસ્તૂરિકાની આમોદને પ્રશંસે છે. અને ખરે છે ઠીક છે જ્યાંય વાયુનો સંપર્ક ન હોય તો કુસુમ અને કસ્તૂરિકા સ્વયમેવ સ્વ આમોદને દૂર સ્થાયી જનવર્ગ સુધી પહોંચાડી શકતી નથી; તેમ મહાત્મા પુરુષોના સુગુણો સુરુચિર અને આકર્ષક હોય છે જ પરંતુ તે સુગુણોને વિસ્તારવાનું કામ તેઓના ભક્તગણનું છે જ.

નિરવદ્ય-જીવી અસાધારણ ઉપકારી ચરિત્રનાયકનું જીવનચરિત્ર અખિલ આલેખાઈ ગયું. છતાંય સિંહાવલોકનમાં વિશિષ્ટ શું આલેખવાનું હશે? વાંચકવર્ગ ધીરજ રાખ! સિંહાવલોકન એ અખિલ જીવનચરિત્ર અવલોકયા બાદ, આકંઠ જમ્યા પછી તે ભુક્ત ભોજનને હજમ કરનાર, સપ્તધાતુમય સત્ત્વ વધારી નસોનસમાં પ્રસારનાર ચૂર્ણ મહતકાર્ય કરે છે.

જીવન વૃત્તાંતનો સારાંશ કહો કે સિંહાવલોકન કહો! તેની પુનઃસ્મૃતિ કહો કે તારવણી કહો! એ અખિલ તત્ત્વ સિંહાવલોકનમાં સમાવેશ થાય છે. મૌક્તિકનો સુંદર હાર તૈયાર કર્યા પછી મધ્યમાં તરલ (નાયક) ગોઠવવામાં આવે છે, મણિમૌક્તિકમય સુશોભિત મુકુટના મધ્ય ભાગમાં અનર્ઘ્ય રત્ન જડવામા આવે છે, તેમ સંપૂર્ણ જીવન વૃત્તાંત આલેખ્યા બાદ સિંહાવલોકનની સુંદર પદ્ધતિ પ્રસિદ્ધ છે. અસ્મિતાના પ્રવાહમાં અવનિતલ પર અસંખ્ય માનવ પ્રકૃતિઓ હતી નહોતી થઈ ગઈ! કાલચક્કીમા પીસાઈ ગઈ! પરવશ બની દુઃખમય જીવન વીતાવી જમીનદોસ્ત થઈ ગઈ વાસ્તવિક તેજ માનવ પ્રકૃતિઓ હજારોને આશીર્વાદ સમાન થઈ રહી છે અને થઈ રહેશે કે જે માનવ પ્રકૃતિઓ ઉચ્ચ અને આદર્શ જીવન જીવી, ઉન્માર્ગગામીઓને સન્માર્ગની સુરાહ બતલાવે છે. કફગ અને ગોઝાગ સંયોગોથી વિખૂટા પાડી

સહજાનંદ અને શાશ્વત સુખના સુચિર સંયોગો પ્રતિ યોજે છે. માનવ માત્ર ઉપકારીજ હોય એમ બનતું જ નથી. માનવ માત્ર પુરૂષાર્થી અને સત્ય પંથમાંજ વિચરે એમ પણ નથીજ, હા જરૂર હજારો માનવોમાં અંગુલિ ગણ્ય માનવોજ આદર્શ જીવને જીવી, અનેકોને તે જીવને જીવતાં શીખવે છે. ડગલે ને પગલે કંકરો નિહાલાય છે, પણ નિધાનતો ક્વચિત્‌જ અને તેય પણ ભાગ્યવંતને નજરે ચઢે છે.

જીવનદોર ગુંચવાડા ભર્યો છે એને અટપટી ભૂલ ભૂલામણી કહીએ તોપણ ચાલી શકે ! ખરેખર આ જીવનદોરથી મુક્ત બની નિવૃત્ત જીવને જીવવું, સ્નેહીઓની, મોહજન્ય પદાર્થોની પ્રીતિ તોડવી, આનંદ ધામ ત્યાગ જીવન સ્વીકારવું, એ શું થોડી જહેમત છે ? અને આત્મિક પરિબલ સિવાય સાંસારિક વિષય વાસના ત્યાગવી એ અશક્ય છે. પૂર્વ જન્મના સંસ્કાર, પરંપરાગત સુકુલનો ધર્મ પડઘો, સુસાથીદારોની પ્રેરણી તેમાંય સદ્‌ગુરુની સંગતની રંગત અજબ મક્કમ બનાવે છે. ચાહે બાલ હોય, ચાહે યુવક હોય કે ચાહે વૃદ્ધ હોય; દરેકને વૈરાગ્યના ઝરણાંથી દિલ ભીંજાતાં સંસાર ભયંકર અને કારાગાર ભાસે છે. તેને ત્યાગવા મુમુક્ષુ ...ક દિલો બને છે, વૈરાગ્યની વાસના પહેલાં જે સંયોગો, સ્નેહીઓના મેલાપે, વિલાસમય વાતાવરણો, દિલને ખેંચે છે, તે બધાય સાધનો સંક્ષુબ્ધતા પેદા કરે છે, અને વૈરાગી પુરૂષ તત્ક્ષણ તે બધાયનો પરિત્યાગ કરે છે.

<u>લઘુવયમાંય અજબ હીંમત—</u>

આપણે જે પુણ્ય પ્રતીક જૈનાચાર્ય વિજયલબ્ધિસરીશ્વરજી મહારાજનું જીવન વૃત્તાંત આલેખી ગયા તે મહાત્માનાં બાલવયથીજ જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય નેત્ર ખૂલી ગયાં હતાં. સુભાવનાઓની ખુશબો તેઓના હૃદયપટમાં વ્યાપી ગઇ હતી, ખરેખર ચરિત્રનાયકની બાલવય હોવા છતાંય સદ્‌ગુરુઓના સંસર્ગથી, કુશાગ્ર તીવ્ર મતિથી અને આદર્શ અનુભવમય આચરણોથી વૃદ્ધ વયજ ભાસતી હતી.

" व्रतश्रुतिधृतिध्यानविवेकयमसंयमैः
ये वृद्धा स्तेऽत्र शस्यन्ते न पुनः पलिताङ्कुरः ॥ १ ॥

મસ્તક પર શ્વેત વાળનું માત્ર ઉગી આવવાથી તેઓ વૃદ્ધ નથી મનાય પરંતુ જેઓ વ્રત, શાસ્ત્રજ્ઞાન, ધીરજતા, ધ્યાન, વિવેક, અને યમ તેમજ સંયમ આદિ સુગુણોને પ્રાપ્ત કરતા હોય, તેવા ઉત્તમ ગુણ જેઓમાં જુવાની અને ખીલવતા હોય પછી ભલે તેઓ બાલ હોય છતાંય ગુણ વૃદ્ધ મનાય છે. આપણા ચરિત્રનાયકે બાલ્યવયમાંજ સ્નેહીઓના સંસર્ગને ત્યાગી, સ્નેહીઓની સંસારમાં ફસાવવાની અનેકધા પ્રેરણા હોવા છતાંય આત્માને પાવરધા બનાવી અસાધારણ સત્ત્વ ધૈર્ય અને હિંમત કેળવી સદ્ધર્મરક્ષક જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજય સૂરીશ્વરજી મહારાજના વરદ હસ્તે નાની વયમાં સંયમ સ્વીકાર્યું. એ શું વાંચકના હૃદયને દિઙ્મૂઢ નથી બનાવતું ? તાજુબની વાત તો એ છે કે ચરિત્રનાયકના ગૃહકૌટુંબિકો ત્રણ ત્રણ વાર પાછા લઈ ગયા છતાંય ચરિત્રનેતાનું હૃદય તેઓના સ્નેહકીચ્ચડમાં ન લેપાયું, કિંતુ વિશેષ મક્કમ ઉત્સાહીને નિર્લેપ બનતું ગયું ! જેઓના હૃદયમાં સાચી ત્યાગની પ્રીતિ જાગી છે, તેઓને સંસાર ત્યાગવો રહેલ છે. એ વાત આ દૃષ્ટાન્તથી પૂરવાર થાય છે વાંચક સાચા ત્યાગનો અને ત્યાગ ઉપદેશકનો વિરોધી કદીય ન બનતો ! ત્યાગનો વિરોધી એ આત્મ દ્રોહી છે, અધઃપતનનો માર્ગ સ્વહાથે સ્વીકારે છે, વિકાશ મા અસાધ્ય બનાવે છે. ખ્યાલ રાખજે ? ભૂરિ ભૂરિ અભિનંદનો અભિનન્દનો તે ત્યાગ મૂર્તિઓના ચરણોમાંજ ઘટે !

સુસંસ્કારો—

સુસંયોગ એ મહાન્ જીવન ઔષધ છે, કુસંયોગ એ ભયંકર ચેપી રોગ છે, જે પુણ્યવંત વ્યક્તિઓને નિઃસ્વાર્થી પરોપકારી મહાપુરૂષોની સોબત સાંપડે છે, તેઓની ધર્મનોબત ચો ગાજે છે. ચરિત્રનાયકે સુગુરૂના નિર્દોષ સહયોગમા ~

ાતા દિલભર મેળવી, સંયમની નિરતિચાર પાલનતા, તારક ંવની સેવા અને આજ્ઞાની આરાધકતા, વિવિધજ્ઞાન મેળવવામાં ની ખંત ચરિત્રનાયકમાં અજબ તેજવતી બનતી ગઇ. જેમ જેમ સાંશુ વ્યોમપંથમાં આગળ ધપે છે તેમ તેમ વિશેષ તેજસ્વી તો જાય છે, મણિ પાષાણુ પર ઘસાય તેમ વિશેષ પ્રકાશનાં કિરણો ાવે છે, સ્વર્ણ જેમ જેમ અગ્નિમાં તપે તેમ તેમ વિશુદ્ધ બનતું ાય છે, તેવીરીતે ચરિત્રનાયકનો જેમ જેમ સંયમ પર્યાય વધતો યો તેમ તેમ મનોનિગ્રહતા, સહિષ્ણુતા, ગંભીરતા, ઉદારતા અને દ્બોધકતા તેમજ શાસન પ્રભાવના ફેલાવવાની સુભાવના, આદિ દ્ગુણો જેઓના જીવનમાં ઝળકવા લાગ્યા. દિન પ્રતિદિન સર્વતો મુખી ાકિતઓની ખીલવટ થઇ.

<u>મતિનૈર્મલ્ય—</u>

નાનકડું નાવ આબાદ હોય, સુકાની કુશલ હોય તો મહાન્ સાગર પણ તરી જવાય છે. કિનારાની બહાર અને મોજ મનગમતી લુંટાય છે, તેમ અજબ અને અકુંઠિત બુદ્ધિ નૈયાથી પ્રતિભાશાલી પુરૂષો શાસ્ત્ર સિન્ધુ અનાયાસે તરે છે; સાચેજ મતિનું માર્જન શાસ્ત્રાવગાહનથી થાય છે. સ્વગુરૂદેવની નિશ્રામાં ચરિત્રનાયકે આ સંયમ પર્યાયથી લેઇને કુશાગ્રમતિ અને શસ્તસ્મરણ શક્તિદ્વારા અનેક પ્રકરણગ્રંથો, વ્યાકરણગ્રન્થો, તેમજ આગમગ્રન્થો ટુંક સમયમાં પણ ચોક્કસ રૂપે અભ્યાસ કરી સ્વાયત્ત કર્યો. એટલુંજ નહિં પરંતુ જેમ ઉદાર વ્યક્તિ લક્ષ્મી મેલવતાં સાથે સાથે દાનશાલા ખોલવા પ્રેરાય છે; તેની રીતે ચરિત્રનેતા પણ વિશદ મતિથી વિવિધ તત્ત્વજ્ઞાન મેલવતા ગયા, તેમ તેમ અનેક સાધુઓને અને સદ્ગૃહસ્થોને પાઠન પ્રસંગમાં ઉદારતાથી તત્ત્વજ્ઞાનનું દાન આપતા ગયા, જેથી ગ્રહણ કરેલું તત્ત્વજ્ઞાન સ્ફુરાયમાન થતું ગયું. નવું જ્ઞાન મેળવવા, નવીન શાસ્ત્રો અવલોકવા, અનેક ગહન વિષયોને સુગમ બનાવી અન્યોને સમજાવવા, ચરિત્ર-

નાયકની પ્રતિભાપ્રભા અનેરી જણાતી હતી. સંસ્કૃત તત્ત્વ ગિરવાણી જનનું ગયું; નનું ગંભીર મનું ગયું. જેઓને આપણે જાણીએ છીએ કે વિશદ મતિના અભાવે કેટલાક તત્ત્વ પદા સમજવા શક્તિમાન નથી; કેટલાક શકાય છે જ્યાં સમજી શકતા ન કેટલાક સમજે જ્યાંય મર્માગિત સ્મરી શકતા નથી, કેટ સ્મરી શકે છે જ્યાંય અન્યોને કહાવી શકતા નથી; પરંતુ ચ ચરિત્રનેતામાં બાલ્યપણાથીજ ગુરુજી એ સમજવાના, સમજ્યે સ્મર અનેકશઃ અકાટ્ય યુક્તિઓથી અન્યોને સમજાવવાની શક્તિ ઘણી અને આદર્શ અનુભવતી હતી. જગમાં એ શક્તિ પણ દિવ્ય સાથે અસાધારણ ઉપકારક નીવડે છે.

ચરિત્રનેતાનો સંયમ પર્યાય ફક્ત અમુક વર્ષનો થયો હતો ત્ય પોતે પોતાનાથી લઘુ અને વડિલ સાધુઓને આદરપૂર્વક અને પૂર્વક પ્રકરણ, વ્યાકરણ અને કાવ્યગ્રન્થોનો આદર્શ રીતે અ કરાવતા. ચરિત્રનાયકના તારકગુરૂદેવ તો ચરિત્રનાયકની પઠન પ્ર પ્રગતિ નીહાળી તાજુબ બનતા. એક પ્રસંગે ચરિત્રનેતાને બુ પરીક્ષા માટે ચરિત્રનાયકના તારક ગુરૂદેવે, ચરિત્રનાયકને આજ્ઞા કરી લબ્ધિવિજય ? તારી મતિ અજેય અને સર્વતો ગ્રાહી હું જા છું. આજે ત્રણ કલાકમાં હું તને જે નવા શ્લોકો આપું તે તું ક કર! ચરિત્રનાયક તો ઉત્સુકજ હતા. બુદ્ધિનો ડોળ બતાવવ પરંતુ ગુરૂ આજ્ઞા પાલન કરવા ખાતર ટુંક સમયમાં પણ કદ જોયેલા હસ્તાક્ષરની પ્રત પરથી ચરિત્રનાયકે (૫૦) પચાસ શ્લોકો કરી સ્વગુરુદેવને સંભળાવ્યા. તારક ગુરુદેવ ખૂબજ પ્રસન્ન થયા. મે નિશ્રામાં એક બુદ્ધિનો અખૂટ ભંડાર છે, તેમ તેઓ માનતા!

ઘમંડથી કે જીજ્ઞાસુ ભાવથી જૈન અગર જૈનેતર કોઈપણ ધર્મ ચર્ચા કરવા આવતી અગર શાસ્ત્રાર્થ માટે ડોળ દેખાડતી તેને સ્વતારક ગુરુદેવ ચરિત્રનેતાની પાસેજ મોકલતા. સ્વગુ

પોતાની શાસ્ત્રનુસારિણી મતિ પર ચરિત્નાયકે કેટલો અકલ્પ્ય વિશ્વાસ જમાવ્યો હશે?

થોડાજ દીક્ષા પર્યાયમાં પણ મુનિવર્ગમાં અને ગૃહસ્થ મંડળમાં ચરિત્રનાયકનું અગાધજ્ઞાન અને મતિ ઉભયનું ઉજ્જવલ ગૌરવ ખૂબજ પ્રસર્યું અને ચોમેર ચરિત્રનાયકની પ્રસિદ્ધિ અનલ્પ વ્યાપી.

નિશ્રામાં ધર્મ પ્રાપ્તિ—

પંથશ્રમી પથિકને એક સુંદર સરોવર અને તેના નિર્મલજલના શીતલ શીકરો શ્રમ નાશક બને છે, તેમજ સરોવરની પાળે વિશાલ અને જટાજુંડ વૃક્ષની સાથે સાથે છાયા મલીજાય તો પછી પથિકના આનંદમાં કમીના શી રહે? શ્રમનો હ્રાસ આપોઆપ થઇ જાય, સુફલોનો આસ્વાદ અને જલપાન થતાં અમાપ નિર્વૃત્તિ તે પથિક અનુભવે!

ચરિત્રનાયકની સૌમ્ય પ્રકૃતિ, સદાનંદી ચમકદાર ચહેરો અને સત્તત્ત્વ જ્ઞાનના ઊછળતા તરલતરંગો તેઓશ્રીની નિશ્રામાં રહેનાર મુનિગણને અપૂર્વ ધર્મ ફળની પ્રાપ્તિનો હેતુ બને છે. શ્રોતૃવૃન્દને અચિર સમયનો પરિચય પણ અનનુભૂત રહેજે ધર્મ ફલની સુપ્રાપ્તિ કરાવે છે? સંસારની વિટંબનાઓથી કંટાળેલા આશાના મહાસાગરમાં ઝુલતા, આ મેળવું, આ મળ્યુંની ઝંખનામાં જીવનને વેડફી રહેલા અનેક સંસારીજીવોને ચરિત્રનાયકની સંગત આશીર્વાદ સમાન નીવડે છે.

જ્ઞાન નિર્ઝરણુંનો નિર્દોષ આનંદ ચરિત્રનેતાની નિશ્રામાં અનાયાસે મેલવાય છે. અરે ચાલુ વિહારમાંય પણ કોઈ પણ મુસાફિર અગર વનેચર જાતિવિંતજ ચરિત્રનાયકની પુનિત પ્રકૃતિને ઝુકી પડે છે. ઉદાત્ત ભાવનાથી ચરિત્રનાયક થોડો સમય પણ દયા પાલનનો, સત્ય બોલવાનો, વિગેરે ઉપદેશ અન્તઃકરણની લાગણીથી આપે તો બસ એટલા માત્રથી પણ અનેરો પાપ પ્રવૃત્તિનો પરિહાર અને સદ્વૃત્તિનો સ્વીકાર કરી માનવ જીવનને સફલ બનાવે છે.

કુદરતની મહેર—

ગળાને માનવો અનેકાનેક ઉપાયોથી દરીને સ્વાસ્થ્ય સાબુત મથે છે. સુમધુર સ્વર બનાવવા અનેક ઉપાયો કોચે છે. કાર્તિગત અને નીડરતા પ્રાપ્ત કરવા મહાન્ યોદ્ધાઓના જીવનવૃત્તાન્તો અવલોકે છે. આ બધુંય કરવાની જરૂર શા માટે? તે તે સમૃદ્ધિઓ સહજ રીતે નથી સાંપડી આવેલને? જે વૃક્ષ, વિના જલસિંચને કલ્પવૃક્ષ જેવું હોય, શીતલ છાયા વિસ્તારતું હોય, તેને જલસિંચન નથીજ કરવું પડે.

ચરિત્રનેતા આચાર્ય મહારાજને શારીરિક અનુકૂલતા ભાગ્યવશાત્ સંબન્ધ થયેલ છે. જેઓની ભગવદાકાર મુખાકૃતિ ધર્મબુદ્ધિ અને વૈરાગ્ય વેશને દર્શન માત્રથી વિસ્તારે છે.

ચરિત્રનેતાનો સ્વર કુદરતીજ સુમધુર, ગંભીર અને બુલંદ છે, છાતીબલ અને નીડરતા પૂર્વસંસ્કારથી આપોઆપજ સહજરીતે અનુભવાય છે.

એક પ્રસંગ—

યાદ આવે છે કે જ્યારે ચરિત્રનાયકે મુલ્તાન શહેરમાં ચતુર્માસ કર્યું, તે દરમ્યાન ધર્મ વિષયક જાહેર ભાષણો થતાં મુસ્લીમો તેમજ અન્ય જાતકોમ તે ભાષણોનો લાભ લેતી. અરે કેટલાક જૈનધર્મના કટ્ટર શત્રુઓ પણ ચરિત્રનાયકનો મધુર સ્વર સાંભળતાંજ આકર્ષાતા અને બોલતા કે, આપણે જૈનધર્મનું કાંઈપણ સ્વીકારવું નહિ, પણ આ વ્યાખ્યાનકાર મહાત્માના સુમધુર સ્વરથી ઉચ્ચારણ થતા શ્લોક સાંભળી લેવા; માત્ર સુસ્વરથી આકર્ષાઇ લોકો અનાર્યજનો ભાગ્યેજ શ્રવણ કરવા આવતાં અહિંસા ધર્મને સમજ્યા અને તેના પાલક બન્યા. ધર્મોપદેશક પુરુષને સ્વરની મધુરતા, છાતીનું બલ, વ્યાકરણાદિની શુદ્ધિ એ કુદરતેજ બક્ષીસ હોય તો મહાન્ ઉપકાર વિસ્તારે છે, ચરિત્રનાયકશ્ર

આ ત્રણેય શકિતઓ કુદરતેજ બક્ષીસ હતી. જેથી મહાન્ ઉપકારને વિસ્તારી રહ્યા છે. પૂર્વકૃત પુણ્ય પુષ્પ જેઓનું ખીલેલું હોય તેવા પુરૂષાર્થી મહાત્માઓને અનુકુલ અખિલ સહયોગ સાંપડે છે, તે ચરિત્ર-નાયકના જીવનવૃત્તાંતથી અનુભવાય છે.

શાસન ધગશ—

જીવન યાત્રામાં માનવોને પ્રયોજન એ ઘણો સંકલિત ધર્મ છે. પ્રયોજન વિના મંદમતિ પણ પ્રયાસ-મુક્ત દેખાય છે. કોઈ પણ કાર્યનો પ્રારંભ પ્રયોજનને ઉદ્દેશી કરાય છે. એક કાર્યની સંસિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતાં વ્યકત કે અવ્યકત જેમ ઉછળે છે.

જૈન સાધુપણું અને શાસનસેવાની ધગશ એ ઉભયને અભેદ સંબંધ છે. જેમ અંગીઅને અંગ એકબીજાને સંધાયેલાં રહે છે, તેવી રીતે જૈન સાધુત્વ અને શાસન ધગશ બન્ને એકમેક સંધાયેલાંજ રહે છે. જ્યારે અધર્મનો પ્રચાર થતો હોય, અનેક કૂટ જાલોથી ધર્મી વર્ગને ધર્મદ્રોહી બનાવવાના ઉપાયો યોજાતા હોય, ત્યારે પ્રભુ આગમ અને પ્રભુ માર્ગના રાગી તેવા પ્રભાવક મહાન્ પુરૂષો શાસનની ધગશ બતાવી ધર્મનો અભ્યુદય કરે છે. હજારોને ઉન્માર્ગથી બચાવી સન્માર્ગમાં સુસ્થિર બનાવે છે. સાચા માર્ગનું ભાન કરાવી તેની સચોટ શ્રદ્ધા જમાવે છે.

ચરિત્રનાયકના જીવનમાં જ્યારે જ્યારે શાસનસેવાના પ્રસંગો બન્યા ત્યારે ત્યારે અપૂર્વ શાસન ધગશ બતાવી શાસનસેવાનો સારો ફાળો આપ્યો છે અને આપે છે. ચરિત્રનેતાની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ, વાણીવ્યવસાયો, હંમેશાં સહવાસીયોના હૃદયમાં શાસનસેવાના સાચા સૂર પૂરે છે. નિરૂત્સાહી જનવર્ગને પણ નવ ચૈતન્યનો નવો પ્રકાશ અર્પે છે.

ગરિષ્ઠ જ્ઞાન—

ત્યાગીપણું અને જ્ઞાનીપણું આ બન્નેયનો મેળ એકજ વ્યકિતમાં હોય તો તે વ્યકિત જનતા માટે અતુલ ઉપકારી નીવડે છે. ચરિત્ર

બની શાસ્ત્રાર્થ આરંભવા તૈયાર થાય છે. પ્રાચીન કાળમાં સ્થલોએ અનેક નિર્ગ્રંથ વિપ્રોના નૃપ સભાઓમાં અનેકશઃ શા થતા મહાન્ જૈનાગમોમાં શાસ્ત્રાર્થદ્વારા વિજયપતાકા ફરકાવી જૈન ગૌરવ વિસ્તારતા, હાલમાં આપણા ચરિત્રનાયક અસાધારણ વાદ ધરાવે છે. પંજાબની વીરભૂમિમાં અનેક સ્થલોએ આર્ય સમા દિગમ્બરો, સ્થાનકવાસીઓ અને અદ્વૈતવાદી વેદાન્તિઓ સહ અં જાહેર શાસ્ત્રાર્થો કર્યા છે. પોતાની બુદ્ધિ નૈપુણ્યથી શાસ્ત્રાર્થ સ તરી ગયા છે, અને જૈનધર્મનો વિજયડંકો અજબ બજાવ્યો વન્દનાર્થે આવનાર પંજાબી ભક્તવર્ગ તે દર્શનીય વાદ પ્રસ અદ્યાવધિ સ્મરે છે, અને પ્રશંસે છે. પંજાબથી આવ્યા બાદ ગ ભૂમિમાં પણ પંડિતવર્ગ સહ ચરિત્રનેતાને બે ત્રણ જાહેર શાસ્ત્રાર્થ પ્રસંગો સાંપડયા. જેમાં ગુર્જરવાસીઓએ પણ ચરિત્રનેતાની તીવ્રતા મતિનો, અને અસાધારણ વાદ કૌશલ્યનો જરૂર અનુભવ કર્યો ચરિત્રનેતાના એ પુનિત વાદ કૌશલ્યની તે સમયની અનુભવી જન ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી રહી છે.

પુણ્ય પ્રકૃતિ—

વિશાલ વિશ્વના અખિલ ક્ષેત્રમાં દશમું નિધાન કહો અગ પંદરમું રત્ન કહો, નવમી સિદ્ધિ કહો કે મહાન્ દિવ્ય મદદ કહો તે માનવોની પુણ્ય પ્રકૃતિ જ છે. જેઓની પુણ્ય પ્રકૃતિ પ્રબલ અ પ્રતાપી હોય તેઓની મનોરથમાલા સ્હેજે ફલવતી બને છે. ઝંખના સાથેજ ઇષ્ટ પદાર્થની સંલબ્ધિ થવી તે પણ પુણ્ય પ્રકૃતિ જન પ્રસાદી જ છે. જ્યાં પુણ્યશાલીઓના પુનિત પગલાં ત્યાં ઉપદ્રવોને શાંતિ અને આનંદની ઉર્મિઓ ઉભરાયજ, આપના ચરિત્રનેતાની પુણ્ય છાયા દરેક સ્થલે પર અસાધારણ છાપ પાડે છે. જે ક્ષેત્રોમાં ચરિત્રનાયકની પધરામણી થઇ છે અને થાય છે તે નિખિલ સ્થલોમાં ધર્મોપદેશથી માનવગણ વૈર વિરોધોને શમાવી અન્યોન્ય

ાવને ભજે છે. કૃપણોને ઉદાર બનવાના કોડ થાય છે, ઉદાર તો કેઇ ગુણુ અધિક ધર્મ મહોત્સવો ઉજવવા, શાસનપ્રભાવના વા કટિબદ્ધ થઇ તૈયાર રહે છે.

જ્યારે જ્યારે શાસ્ત્રાર્થો માટે, ધર્મપ્રભાવના ફેલાવવા માટે ાધ વાદળીઓ પ્રભેદવા માટે પ્રધાન પુરૂષે પ્રયત્ન આદર્યો ત્યારે ત્યારે ક પ્રસંગોમાં પોતેજ જય કમલા વર્યા. એ પણ પુણ્ય પ્રકૃતિની ણા અને મદદ ખરીજ ને?

જૈનધર્મના જન્મ સંસ્કારથી કટ્ટર શત્રુઓ જૈનેતરો પણ ચરિત્ર ાયકને જોતાં વેંતજ ઝુકતા, વાણીશ્રવણ કરતાં હૃદયથી ખેંચાતા વધર્મની ઉણપ સમજતાં, જૈનધર્મના મહત્ત્વને વખાણતા પુનઃ પુનઃ ચરિત્રનેતાના દર્શનવંદન ઝંખતા, અને ભૂરિ ભૂરિ જૈનધર્મની પ્રશંસાઓ કરતા. પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓમાં અદ્યાવધિ ચરિત્રનાયક જે વિજય મેળવી રહ્યા છે, તે પુણ્ય પ્રભાનો પ્રકૃષ્ટ પડઘોજ છે!

વૈશદ્ય ભાવ—

વિશાલ અને નિર્મલ આદર્શમાં જેવા પદાર્થ હોય તેવુંજ પ્રતિબિંબ આપોઆપ દેખાઇ આવે છે. ચહેરાપરની તેજસ્વીતા અને ફિક્રાશ એ સઘળુંય સન્મુખ રહેલા સ્વચ્છ આદર્શમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે. મનોગત હરેક વિચારણાઓને જણાવનાર મુખ એ આદર્શ મનાય છે; મુખદર્પણ પર મનોવૃત્તિના વિવિધ તરંગો ક્ષણે ક્ષણે નવી નવી છાયા વિસ્તારે છે.

ચરિત્રનાયકની મનોવૃત્તિ અને આત્મિક વિચારણા વિશુદ્ધ અને ઉન્નત હરેક પ્રસંગોમાં મુખપર તરી આવે છે, ચરિત્રનાયકનું હૃદય અતીવ કોમલ અને દયાળુ તેઓશ્રીના સહવાસીઓને અનેકશ અનુભવાય છે. પૂજ્ય ચરિત્રપ્રધાન ચરિત્રનેતાની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ નિરવદ્ય અને ઉપકારક હોઈ જનતાને આશીર્વાદ રૂપ નીવડે છે. ઉપદેશાવસરે

બની શાસ્ત્રાર્થ આરંભવા તૈયાર થાય છે. પ્રાચીન કાળમાં અનેક સ્થલોએ અનેક નિર્ભીત વિપ્રોના નૃપ સભાઓમાં અનેકશઃ શાસ્ત્રાર્થો થતા મહાન્ જૈનાચાર્યો શાસ્ત્રાર્થોદ્વારા વિજયપતાકા ફરકાવી જૈનધર્મનું ગૌરવ વિસ્તારતા, હાલમાં આપણા ચરિત્રનાયક અસાધારણ વાદદક્ષતા ધરાવે છે. પંજાબની વીરભૂમિમાં અનેક સ્થલોએ આર્ય સમાજીઓ, દિગમ્બરો, સ્થાનકવાસીઓ અને અદ્વૈતવાદી વૈદાન્તિકો સહ અનેકશઃ જાહેર શાસ્ત્રાર્થો કર્યા છે. પોતાની બુદ્ધિ નૈયાથી શાસ્ત્રાર્થ સાગરને તરી ગયા છે, અને જૈનધર્મનો વિજયડંકો અજબ બજાવ્યો છે. વન્દનાર્થે આવનાર પંજાબી ભક્તવર્ગ તે દર્શનીય વાદ પ્રસંગને અદ્યાવધિ સ્મરે છે, અને પ્રશંસે છે. પંજાબથી આવ્યા બાદ ગુર્જર ભૂમિમાં પણ પંડિતવર્ગ સહ ચરિત્રનેતાને બે ત્રણ જાહેર શાસ્ત્રાર્થોના પ્રસંગો સાંપડયા. જેમાં ગુર્જરવાસીઓએ પણ ચરિત્રનેતાની તીવ્રતાર્કિક મતિનો, અને અસાધારણ વાદ કૌશલ્યનો જરૂર અનુભવ કર્યો છે. ચરિત્રનેતાના એ પુનિત વાદ કૌશલ્યની તે સમયની અનુભવી જનતા ભૂરિ ભૂરિ પ્રશંસા કરી રહી છે.

<u>પુણ્ય પ્રકૃતિ—</u>

વિશાલ વિશ્વના અખિલ ક્ષેત્રમાં દશમું નિધાન કહો અગર પંદરમું રત્ન કહો, નવમી સિદ્ધિ કહો કે મહાન્ દિવ્ય મદદ કહો તો તે માનવોની પુણ્ય પ્રકૃતિ જ છે. જેઓની પુણ્ય પ્રકૃતિ પ્રબલ અને પ્રતાપી હોય તેઓની મનોરથમાલા સ્હેજે ફલવતી બને છે. ઝંખનાની સાથેજ ઇષ્ટ પદાર્થની સંલબ્ધિ થવી તે પણ પુણ્ય પ્રકૃતિ જન્ય પ્રસાદી જ છે. જ્યાં પુણ્યશાલીઓના પુનિત પગલાં ત્યાં ઉપદ્રવોની શાંતિ અને આનંદની ઉર્મિઓ ઉભરાયજ, આપના ચરિત્રનેતાની પુણ્ય છાયા હરેક સ્થલો પર અસાધારણ છાપ પાડે છે. જે ક્ષેત્રોમાં ચરિત્રનાયકની પધરામણી થઇ છે અને થાય છે તે નિખિલ સ્થલોમાં ચરિત્રનાયકના ધર્મોપદેશથી માનવગણ વૈર વિરોધોને શમાવી અન્યોન્ય

શ્રીપ્રભાવને ભજે છે. કૃપણોને ઉદાર બનવાના કોડના થાય છે, ઉદાર વર્ગ તો કેઈ ગુણ અધિક ધર્મ મહોત્સવો ઉજવવા, શાસનપ્રભાવના ફેલાવવા કટિબદ્ધ થઈ તૈયાર રહે છે.

જ્યારે જ્યારે શાસ્ત્રાર્થો માટે, ધર્મપ્રભાવના ફેલાવવા માટે વિરોધ વાદળીઓ પ્રભેદવા માટે પ્રધાન પુરૂષે પ્રયત્ન આદર્યો ત્યારે ત્યારે હરેક પ્રસંગોમાં પોતેજ જય કમલા વર્યા. એ પણ પુણ્ય પ્રકૃતિની પ્રેરણા અને મદદ ખરીજ ને?

જૈનધર્મના જન્મ સંસ્કારથી કટ્ટર શત્રુઓ જૈનેતરો પણ ચરિત્ર નાયકને જોતાં વેંતજ ઝુકતા, વાણીશ્રવણ કરતાં હૃદયથી ખેંચાતા સ્વધર્મની ઉણપ સમજતાં, જૈનધર્મના મહત્ત્વને વખાણતા પુનઃ પુનઃ ચરિત્રનેતાના દર્શનવંદન ઝંખતા, અને ભૂરિ ભૂરિ જૈનધર્મની પ્રશંસાઓ કરતા. પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓમાં અદ્યાવધિ ચરિત્રનાયક જે વિજય મેળવી રહ્યા છે, તે પુણ્ય પ્રભાનો પ્રકૃષ્ટ પડઘોજ છે!

વૈરાગ્ય ભાવ—

વિશાલ અને નિર્મલ આદર્શમાં જેવા પદાર્થ હોય તેવુંજ પ્રતિબિંબ આપોઆપ દેખાઇ આવે છે. ચહેરાપરની તેજસ્વીતા ને વિકાશ એ સઘળુંય સન્મુખ રહેલા સ્વચ્છ આદર્શમાં પ્રતિબિંબિત થાય છે. મનોગત હરેક વિચારણાઓને જણાવનાર મુખ એ આદર્શ મનાય છે: મુખદર્પણ પર મનોવૃત્તિના વિવિધ તરંગો ક્ષણે ક્ષણે નવી નવી છાયા વિસ્તારે છે.

ચરિત્રનાયકની મનોવૃત્તિ અને આત્મિક વિચારણા [illegible] અને ઉન્નત હરેક પ્રસંગોમાં મુખપર તરી આવે છે, ચરિત્રનાયક અતીવ કોમલ અને દયાલુ તેઓશ્રીના સહવાસીઓને અંતે ભવાય છે. પૂજ્ય ચરિત્રપ્રધાન ચરિત્રનેતાની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિ અને ઉપકારક હોઈ જનતાને આશીર્વાદ રૂપ નીવડે [illegible]

... જો સ્વર્ગોની નીસરણી વગર કોઈના ઉદ્ગ...
... નિપુણતા પેદા કરે છે. શાસ્ત્રાર્થ પ્રસ...
... પ્રસંગોમાં, આક્રમક નાસ્તિકો માર્ગ...
... પ્રવૃત્તિ અસાધારણ ગણી શકે...
... પ્રકાશે છે. પ્રિય વાચક વર્ગ...
... વૃત્તિ પોતાને વશ ન બનાય
... સાથે જાહેર મેદાનોમાં, સભાઓ.
... જૈનધર્મનો વિજય કેવી રીતે ફરકાવી
... પ્રસંગોના પ્રસંગોમાં, પ્રચંડ ઉદામવાદી સ.
... શાન્તચિત્તથી સ્વપર હિતોત્પાદક ઉત્તરો અપાતા, ...
... વ્યક્તિઓને ધર્મના ઊંડા રહસ્ય સમજાવવામાં, ...
... હૃદય વેધકતા અને સમતોલવૃત્તિ, એ ઉભય ગુણ...
અનુપમની જેમ મદદ આપી છે, અને આપે છે, તેથીજ પ્રા...
ચરિત્રનાયકના સઘળા પ્રયત્નો ફલપ્રદ બને છે.

...ને ઉપદેશ—

પ્રાચીન કાળનો ઇતિહાસ જોરશોરથી કહે છે કે, જૈનધર્મની ...ના જૈનધર્મનો અતુલ અભ્યુદય, અને જૈનધર્મની ઉન્નતતા ...વિશ્વવ્યાપકતા, જૈનધર્મના મહાન્ આચાર્યો ભગીરથ યત્નોથી ...ી ગયા છે, મૌક્તિકનિધાન જો કોઈ હોય તો તે યુગ પ્રભાવક ...ાર્યદેવેશના ઉપદેશોથી પ્રતિબોધ પામેલ દયાળુ અને ધર્મપ્રેમી ...કો ન મનાય ?

આજના વિષમ વાવાઝોડાઓ અને ભયાવહ ખડકોની હારમાળાઓ શાસન નૈયાને ડામાડોળ કરી રહી છે, વિલક્ષણ વાવાઝોડાઓ અને ખડકોની હારમાળાથી શાસન નૈયાને બચાવી અને સુસ્થિર બનાવી, શાસ્ત્ર હંકારનાર શાસન પ્રભાવક સુવિહિત ગીતાર્થ આચાર્ય મહારાજેજ કુશળતાવાળા સુકાનીઓ જ છે. આપણા ચરિત્રનાયકે અદ્યાવધિ

સન નૈયાને સુસ્થિર બનાવવામાં સક્રિયતાથી શક્ય ઉપાયો આદર્યા છે, મને આદરે છે. ચરિત્રનેતાના જીવનકવનમાં એવા અનેક પ્રસંગો ન્યા છે કે, કેટલાક ગામડાઓના ઠાકોરો, અને કેટલાક તાલુકાના હિસ્સેદાર નરેશો ચરિત્રનેતાની સંગતમાં આવતાં દયાધર્મના પાલક બન્યા છે, જેના પ્રતાપે હજારો મુંગા પ્રાણીઓને અભયદાન મળી રહ્યું છે, એટલુંજ નહીં પણ તે પ્રતિબોધિત નરેશો સદાચારી અને ધર્મવૃત્તિમય જીવને જીવી માનવજીવનને પરિપ્રીત સાર્થક બનાવી રહ્યા છે.

ટોરાણ નરેશ તખ્તસિંહજી, મોગર નરેશ, ઉમેટા નરેશ, દાહોદ, હિંમતપુર વિગેરે ગામના ઠાકોરો ચરિત્રનેતાના હૃદયંગમ દયાવાણી ઉપદેશથી દયાના સુમંત્રો જપતા બન્યા છે. તેમજ પોતાની હદના સીમાડામાં, તલાવોમાં ધર્મપર્વના દિવસોમાં થતી હિંસાને સખ્તાઇ ભર્યા રાજફરમાનોથી નાબુદ કરી છે; અને તે તે નરેશો માંસાહારના તેમજ મદ્યપાનના પરિત્યાગી પણ થયા છે. ચરિત્રનાયકની વિશુદ્ધ પ્રવૃત્તિઓ પ્રતિ અને નિર્દોષ ચારિત્ર પ્રતિ તે ભક્ત નરેશોને કેટલો અમાપ વાત્સલ્ય ભાવ છે, તેને જણાવનાર એકજ પ્રસંગ ઘણોજ પ્રબલ થઇ રહેશે; જ્યારે ચરિત્રનેતાને સ્વગુરૂદેવના વરદહસ્તે આચાર્યપદપ્રદાન કરવામાં આવ્યું, તદવસરે ટોરાણ નરેશ તખ્તસિંહજી મહારાજાએ મોટા પ્રમાણમાં દ્રવ્ય–રકમ મોકલી ખુશાલી દર્શાવી, જો કે જૈન ત્યાગી મહાત્માઓ અકિંચન ભાવને ભજતા હોઇ દ્રવ્ય કેમ રાખી શકે એટલે તે ધર્મપ્રેમી નરેશને તેઓનો સિરપાવ માનો કે હૃદયગત સદ્ભાવ માનો. છાણીના શ્રાવક સંઘે તેઓશ્રીએ મોકલેલ રકમને પાછી મોકલી આપી. દયાળુ અને ગુરૂપ્રેમી ઠાકોર તખ્તસિંહજીએ પાછી આવેલ રકમને ધર્મકાર્યમાં વાપરી, રકમ પાછી મોકલવાનો હેતુ એટલોજ કે તેઓ ત્યાગી ગુરૂઓ પ્રતિ ખોટી ભ્રમણામાં ન પડે. વાંચક આવા તો અનેક પ્રસંગોથી સમજી શકશે હશે કે જરૂર ચરિત્રનેતાના પ્રતિ અનેક નરેશો કેવો સદ્ભાવ છે.

મહાન્ લઘુતા—

જેમ જેમ વૃક્ષ વિશાલ અને ફલરૂપ થતું જાય તેમ તે
નમતું જાય અને છાયાને વિસ્તારતું જાય છે. તેમ સુજ્ઞ પુરૂષે
અને જ્ઞાનમાં જેમ જેમ બુદ્ધિમાં અને અનુભવમાં, સન્મા
સદાચારણમાં વધતા જાય છે, તેમ તેમ નમ્ર અને સરલ બન
છે. જેથી સુજ્ઞ જનોના જીવન વૃક્ષથી ઉતરતો જ્ઞાન ફેલોનો ફલ
ભવ્ય પથિકોને અનુગ્રહીત બનાવે છે.

શાસન પ્રભાવક ચરિત્રનાયક બાલ્યવયથીજ નમ્ર અને સર
તો હતાજ. જેમ જેમ જ્ઞાનમાં ને વયમાં વૃદ્ધિ પામતા ગયા તે
વિશેષ લઘુતાવાળા બનતા ગયા, જેથી સ્વસમુદાયના અને
સમુદાયના અનેકાનેક સાધુ મહારાજો તેઓશ્રીની નિર્દોષનિશ્રાને ઝં
ચરિત્રનેતા વેગવતી અને ખંતવાળી વૃત્તિથી સોલ્લાસ બહોળા
વૃન્દને આગમાભ્યાસ કરાવે છે. તેમજ પૃચ્છકના જટિલ પ્રશ્નોનો
પણ અતીવ પ્રેમાળ અને સૌમ્ય શૈલીથી સમજાવી તેઓના ચિ
પ્રસન્ન કરે છે. ખરેજ સદ્જ્ઞાનનું સુફળ પણ સૌમ્યવૃત્તિને સરલતા

અનેક સ્થલોએ ઉપકાર—

વ્યોમ મંડળમાં ભમીભમી મેઘરાજા અનેકોના દિલને રં
કરે છે. ગર્જન માત્રથીજ નહી મુસલધારવૃષ્ટિધારા વર્ષાવી અ
કૃષીવલોની મહેનત ધાન્યચારો પકાવી સફલ બનાવે છે. વૃષ્ટિથી ભૂ
જાય પરંતુ બીજાધાન કરનાર ખેડુત વર્ગ ઉદ્યમશીલ હોય, ક્ષેત્ર
પણ ઉપર ન હોય તોજ સુફલો પ્રાપ્ત થાય. ઉવીપટ પર અનુ
ધર્મગુરૂએ સ્થલોમાં પાદશ્રમથી વિહરે છે, ભવ્યાત્માઓ
તેં ધર્મધારાની વૃષ્ટિ અવિરત વર્ષાવે છે.
ભવ્યાત્માઓના હૃદવ પ્રદેશને ભીંજા
ત કરે છે,

આપણા ચરિત્રનાયકે પોતાની બાલ્યવયથીજ પરોપકારની દિશામાં તને પરોવ્યું છે. પંજાબ, સિંધ, મારવાડ, મેવાડ, કાઠિયાવાડ, ગૅર, આદિ અનેક દેશોમાં વિકટ વિહાર કરી શાસન મંગલ રિત્રનાયક વિચર્યા છે અને વિચરે છે. ઉપર્યુક્ત દેશોના અનેક દેશોમાં અને ગામોમાં જાહેર ભાષણો દ્વારા જૈન જૈનેતર વર્ગ પર ચનાતીત ઉપકાર કોટી વિસ્તારી છે, અને વિસ્તારે છે. જૈન નિર્ગ્રન્થોનું જીવન પરોપકારમયજ હોય એ બિલકુલ નિઃશંકજ છે. રહે છે વાંચક ઉલ્લેખાયેલા જીવનવૃત્તથી સ્પષ્ટ રીત્યા તું કહી શકયો હશે કે અદ્યાવધિ ચરિત્રનેતાના જીવનમાં નિઃસીમ ઉપકારો અનેક સ્થલે અનેકધા થયા છે. ધર્મ પ્રવચનોથી મુલતાન શહેરમાં મચેલી ધૂમ, હજારો અનાર્યોને પણ માંસાહાર અને મદિરા પાનનો કરાયેલ પરિત્યાગ, પંજાબમાં વિચરતાં માંસાહારના ગાઢપ્રેમી પંજાબીઓને તેના ત્યાગની કરાયેલ પ્રતિજ્ઞાઓ, સ્થાનકવાસી અને આર્યસમાજીષ્ટોની વાગ્જાલમાં ફસતા અનેક શ્રાવક-વર્ગને કરાવેલ દૃઢશ્રદ્ધા આદિ અનેક પ્રસંગો, ચરિત્રનેતાના જીવન-વૃત્તમાં અનેક સ્થલોએ થયેલ અસાધારણ ઉપકારોને શું નથી ઝલકી ઉઠતા ?

જે જે સ્થલોમાં ચરિત્રનાયકની પુનિત પધરામણી થતી તે તે પ્રત્યેક સ્થળોમાં જાહેર ભાષણોદ્વારા પોતે પરિમિત હોવા છતાંય તે પ્રતિ મન્દાદર રહી ધર્મોપકારની ઉમદા સૌરભ પ્રસારે છે. ખરેખર સાચા પરોપકારી મહાત્માઓ સ્વાર્થના ભોગે પણ પરાર્થ પ્રવાહને વહાવવામાં જીવન શ્રેયઃ સમાયેલું સમજે છે.

ધર્મ મહોત્સવો—

ધર્મ મહોત્સવો એ ભવ્યાગીઓને બોધિબીજનું પરમનિદાન મનાય છે. ધર્મના અપૂર્વ મહોત્સવ કરનાર પુણ્યવંત આત્મા પોતાનુ

અને પરનું કલ્યાણ સદ્‌ભાવનાઓથી સાધી શકે છે. ધર્મ મહોત્સવો કરવાની સુભાવના ત્યારેજ જાગૃત થાય છે કે જ્યારે સુવિહિત સદ્‌ગુરૂનો સદુપદેશ સાંભળવાની સુપલ સાંપડે સદ્‌ગુરૂનો ઉપદેશ લક્ષ્મીની ચંચલતા સમજાવે છે, એટલેજ લક્ષ્મીને ધર્મમાં વ્યય કરવાની ભાવના થાય છે. લક્ષ્મીવંતો મનરની માયાના મહેલો ઉભા કરી વિવિધ સ્વપ્નાઓની જાળમાં ઝંપલાય છે. સાચા ગુરૂના સંગ શિવાય સાચા ધર્મ મહેલો કે સાચાં સ્વપ્નાં અનુભવી શકતા નથી. એટલે વિવિધ ધર્મ મહોત્સવો ઉદ્‌ભવવામાં ગુરૂઉપદેશની જરૂરજ અપેક્ષા રહે છે. આપણા ચરિત્રનાયક જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજના હૃદયવેધક ધર્મોપદેશથી સેંકડો ધર્મ મહોત્સવો પ્રસાર થઈ ચુકયા છે અને થાય છે. અનેક દીક્ષા મહોત્સવો, ઉદ્યાપન મહોત્સવો, ઉપધાન મહોત્સવો, પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવો, તેમજ અષ્ટાહ્ન મહોત્સવો ચરિત્રનેતાની શીતળ છાયામાં, તેઓશ્રીના ધર્મોપદેશથી અનેકશઃ થયાં છે અને થાય છે. જેથી અનેક આત્માઓ ધર્મને પામી રહ્યા છે. જમાનાની વેણુમાં તણાતો, ધર્મશ્રદ્ધાથી મુંઝી બનેલો, કેવળ સમાજ સમાજની બેકારીની પોકારોમાં ગેબી થયેલો, યુગવાદી યુવકવર્ગ શાસનોદયકારક થતા ધર્મમહોત્સવોને નિંદી, તેના સામે મોંટ માંડી વિરોધો ઉભાં કરે છે, કારણકે તે બીચારાઓ તેના રહસ્યને સમજતા નથી, અને તેથીજ પોતાના આત્માને નીચગતિની ઉંડી અને ભયંકર ગર્તામાં ગબડાવી રહ્યા છે. જ્યારે લક્ષ્મીનો વ્યય કરી ધર્મમહોત્સવો કરનારાઓ, ધર્મમહોત્સવનો ઉપદેશ આપનાર પૂજ્ય ગુરૂ મહારાજો, અને તેના હૃદયના ભાવથી અનુમોદકો પોતાના આત્માનો વિકાશ યથાતથ્યરીતે સાધી સદ્‌ગતિના ભાજન થઈ રહ્યા છે.

<u>દિવ્ય મદદ—</u>

પૂજ્ય ચરિત્ર નાયકે આચાર્ય પદ સ્વીકાર્યા બાદ સવિધિ દત્તચિત્તે સૂરિ મંત્રની પીઠિકાઓ આરાધી છે, જેના પ્રતાપે તેઓશ્રીના

વરદ હાથમાં કોઈ અનેરી ચમત્કારિતા અનેક સ્થળે અનુભવાય છે. જ્યાં જ્યાં ચરિત્ર નેતાના વરદ હસ્તે પ્રતિષ્ઠાદિ મહોત્સવો થયા છે અને થાય છે તે હરેક સ્થલોમાં અનુપમ આનંદની લહેરો ઉઠે છે. જનતાનો ધર્મ પ્રેમ વધતો જાય છે. કેટલાક ભક્તજનો ચરિત્ર નાયકને લબ્ધિના ભંડારરૂપ ઓળખે છે. સુકાર્યોના પ્રસંગોમાં ચરિત્ર–નેતાની નિશ્રામાં હજારો માનવોનો સાગર ઉભરાતો હોવા છતાંય કોઇને કંઇ પણ કષ્ટ ન થાય, મહાન્ મહોત્સવો નિર્વિઘ્ને પસાર થાય, એ ચરિત્ર નાયકની પુણ્યપ્રભાવને આભારી છે. સુરત નિવાસી ઝવેરી શા. મોતીચંદભાઇ અઢળક લક્ષ્મીનો ત્યાગ કરી ભર યુવાનીમાં સંયમ સ્વીકાર્યું અને ચરિત્ર નેતાના શિષ્ય મુનિરાજ શ્રી પ્રવીણ વિજયજી મહારાજના શિષ્ય મુનિરાજશ્રી મહિમાવિજયજી મહારાજ તરીકે પ્રસિદ્ધ થયા છે. જેઓના મસ્તક પર અનેકશઃ દિવ્ય વાસક્ષેપ તથા અક્ષતો અનાયાસે પડે છે. જે હજારો માનવોએ, સેંકડો મુનિવરોએ નરી આંખે નીહાળ્યા છે. પણ વિશિષ્ટતા એ જણાવવાની છે કે તેઓની દીક્ષા બાદ કેટલાક વર્ષોથી આપણા ચરિત્ર નાયકના મસ્તક પર પણ સુપ્રસંગોમાં વાસક્ષેપ તથા અક્ષત અનાયાસે પડે છે. મતલબ કે ચરિત્રનેતા પણ એવા પુણ્ય પ્રભાવક છે કે હરેક સુકાર્યોમાં જરૂર અદૃશ્ય દિવ્ય મદદથી નિર્વિઘ્ન વિજય મેળવે છે.

<u>ગ્રંથ શુદ્ધિનો અને ભાષાઓનો લાભ—</u>

સુંદર અને વિશાલ સમૃદ્ધ અને વિપુલ સાહિત્ય ક્ષેત્રોમાં વિદ્વાન વર્ગ જુદી જુદી ભાષાના નવા આલેખનોથી રહસ્યમય જ્ઞાનોના પ્રતિબિંબો પ્રચારે છે. અને તે સુસાહિત્યના અવલોકનથી જનતા ચિરસ્થાયી લાભ ઉઠાવી શકે છે. કૃપણનું ધન તીજોરીમાંજ રહે છે, અન્તે અંગારા થઇ નાશ થાય છે. પણ ઉદારવૃત્તિ મહાશયોનું ધન અનેક સુક્ષેત્રોમાં વ્યય થાય છે. તેવી રીતે વિશાલ–મતિ વિબુધ વર્ગ ઉપકારને ઉદાર ભાવનાથી અગણ્ય પરિશ્રમ વેઠી નાના ગ્રન્થોનું વિવિધ તત્ત્વમય

ગ્રંથોનું ગુંફન કરે છે તત્ત્વ રસિકોને સુજ્ઞાનનો આહાર ઘેર પહોંચાડે છે અને તે ગ્રંથ ગુંફનોનો વાગ્મો ગિરિઉપકારી બને છે. લેવા જતાંય સ્વોપકાર માટે કે પરોપકાર માટે ઉદ્યમશીલ ન ગ કૃપણના ધનની જેમ તેનું જ્ઞાન નિરર્થક નીવડે છે.

પ્રાચીન ગ્રન્થોમાં તત્વજ્ઞાનની ઉણપનો નથીજ હેતી. કે કે સ્ત્રીઓની તેમાં ખામી પણ નથીજ નીહાળાની છતાંય નવીન ગ્ર રચવાની શું જરૂર? એના જવાબમાં એટલુંજ હોઈ શકે કે, પરિવર્તનની સાથે નવાં બેન્ત નવી કલ્પનાઓ, નવાં મતો, અને નવા વિચારો ઊભા થતાં જાય છે, એટલે ઊદ્‌ભવેલ યુગવાદીઓ વિરૂદ્ધ અને વેવલા વિચાર વાદળોને વિખેરવા વર્તમાનિક દર્શનો ભાષા વિશેષ ઉપયોગી બને એ સ્વાભાવિક છે.

ચરિત્ર નાયક સૂરિશેખરે કેટલાક વર્ષો ગુરૂ નિશ્રામાં અનેક ગ્રન વલોકનથી વિવિધ જ્ઞાન જહોર કુશાગ્ર બુદ્ધિથી હૃદય કરંડકમાં સંગ્રહ કર્યું. અનેક શાસ્ત્રાર્થોના પ્રસંગોમાં, દાર્શનિક ધર્મચર્ચાઓના અવસર ગુંચ અને સમસ્યા ભર્યા પૃચ્છક વર્ગના વિવિધ પ્રશ્નોના ઊકેલમાં જ્ઞાન જહોર ઝલકાવ્યું પણ અમુક સ્થળેજ અને અમુક વર્ગનેજ તેનો લા મલતો, દરેક સ્થલે દરેક જનો વિવિધ જ્ઞાન જહોરનો લાભ લઇ તે મહત્વ પૂર્ણ કામનાથી પંજાબ પર્યટન સમયે ગ્રન્થોલ્લેખન પદ્ધ સ્વીકારી સ્યાદ્વાદ શૈલી ઉપર પ્રકાશ પાડતો "હીઔમ્બી" નામક ગ્ર ચરિત્ર નેતાના વરદ હસ્તે આલેખાયો જે જનતામાં ખુબ સન્ પામ્યો. આર્યસમાજીઓને સનાતન આર્ય સિદ્ધાન્તોનું પરિજ્ઞાન કરાવ "દયાનંદ કુતર્ક તિમિર તરણિ" સ્થાનકવાસીઓના કાલ્પનિક તર્કોને તોડ ફોડ કરતો 'મૂર્તિમંડન' ચાર્વાકાદિ મતને વિવિધ અ યુક્તિઓથી દૂર કરતો "અવિદ્યાન્ધકાર માર્તંડ" અને જૈ સિદ્ધાન્તોના વિવિધ આગમ પાઠોથી દીપતો "દ્રવ્ય સિદ્ધિ" આ અનેક ગ્રન્થો જનતામાં પ્રસિદ્ધિ પામ્યા આ અખિલ ગ્રંથો જૂરસાહ

ભદ્ર ભાષામાં ચરિત્ર નેતાના ગદ્દ કરતે ઉલ્લાસ જાણેિ
છે, જે અતીવ ઉપકારી થઈ પડ્યા છે.

। હિન્દી ભાષાનો અને ઉર્દૂ ભાષાનો તેમજ ગુર્જર ભા-
ગ નેતાએ કાબુ મેળવ્યો છે. તેવોજ કાબુ સંસ્કૃત ભાષાનો
વામાં અને બોલવામાંય મેળવ્યો હતો. પદ્ય અને ગદ્યપ
ભાષામાંય, પણ ચરિત્ર નેતાએ અનેક ધર્મ ગ્રન્થો ગુંથ્યા છે
ાસ મંજરી' "મેરૂ ગયોદશી કથા" "તત્ત્વન્યાય" વિભાકર તથા
ાપત્રવાટીકા ચૈત્યવન્દન ચતુર્વિંશતિ આદિ ગ્રંથો અવલોકનાં
સ્હેજે ચરિત્ર નેતાની સંસ્કૃત ભાષાના તથા ન્યાયના પરિજ્ઞાનની અન-
ાય છે, પઠન પાઠનની પ્રવૃત્તિઓમાં, જુદી જુદી ભાષાઓમાં થતા
ોના પ્રસંગોમાં ચરિત્રનેતાનો અનેક ભાષાનો કાબુ ઝળકી ઉઠે છે.

ાહતા—

જગભરના જંતુઓને આકર્ષણ કરવામાં નિઃસ્પૃહી વ્યક્તિ પ્રથમ
ર ગણાય ચરિત્ર નેતામાં નિઃસ્પૃહતાનો ગુણ તો અજબ જણાય
ો છે ભલે શ્રીમંતો નમી નમીને ચતુરાઇ ભરી આપલુસીઓ કરતા
. છતાંય ચરિત્ર નાયક જો તે શાસ્ત્રવિહિત ન હોય તો તેઓની
વા રાખ્યા સિવાય સ્પષ્ટરીત્યા વિરોધ જાહેર કરે છે, અને સત્ય
પથી તેઓને પણ વાકેફ બનાવે છે કંગાલવ્યક્તિ પણ ચરિત્રનેતાની
શ્રામાં આવતાં સંતોષથી પ્રસન્ન થઇ ધર્મતત્ત્વને મેળવી જાય છે.
ામંતોની સ્હેમાં કે ગરીબોની બે પરવાઇમાં ન તણાતાં આત્મ ધર્મ
ાગ્રહપૂર્વક સાચવતા ચરિત્રનેતા અજબ રીતીથી વર્તી રહ્યા છે.

ત્યાગી પુરૂષનું એજ ભૂષણ છે કે સમતોલ વૃત્તિએ અને
નિઃસ્પૃહતાથી સમ્યક પંથને પ્રરૂપવો અનેકધા ચરિત્ર નેતાના સહવાસીઓને
મે અનુભવાય છે સ્પષ્ટ ભાષિતા, નીડરતા, અને નિઃસ્પૃહતા આ
ણેય ગુણો સહોદર સમા ચરિત્ર નેતાના જીવનમાં ઝળકી ઉઠે છે.

મનોરથોની સફલતા—

મહાપુરુષોને મહાન્ કાર્યો કરવાના મનોરથો સ્હેજે ઉપજે છે જે વ્યક્તિને જે મનોરથોની હારમાળા સતત અને ધારાબદ્ધ વહે છે તે વ્યક્તિઓ તે તે મનોરથો સફળ બનાવવા ભગીરથ પ્રયત્નો કરે છે. એ સ્વાભાવિક જ છે કે જેવા મહાન્ મનોરથો હોય તેની સફળતામાં તેનું પ્રૌઢ પુરુષાર્થ પણ ખીલવવું જોઈએ તો જ ધ્યેય સિદ્ધિ થાય છે. જેમ અસત્તર વિરોધને ધ્વંસ કરવા પ્રચુર મંગલની અનિવાર્ય આવશ્યકતા રહે છે તેવી જ રીતે મહાન્ મનોરથો સફલ બનાવવા પ્રબલ પ્રયત્નો પણ યોજવા જોઈએ તો જ પરિણામ ફલ કાર્યારંભ સત્વર બને છે. મહાન્ પુરુષોના મનોરથો જેમ મહાન્ હોય છે તેમ તેઓનું પુરુષાર્થ પણ અકલ્પ્ય હોય છે. એટલે કાર્યસિદ્ધિ સત્વર બને છે.

ચરિત્ર નાયકના અદ્યાવધિના જીવનમાં જે જે સ્થળે જ્યારે જ્યારે શાસન પ્રભાવના, ધર્મોદ્યોતના, અને સંયમ ધર્મ પ્રચારણાના સુમનોરથો ઉપન્યા છે તે તે બધાય પૂજ્ય ચરણના નિઃસ્વાર્થ ભર્યા અથાગ પ્રયત્નોથી પણ સફલ થયેલા અનુભવાય છે. નિઃસ્વાર્થ બુદ્ધિથી કરાયેલ શુભારંભ પ્રારંભ અને તેની પૂર્ણાહૂતિ વિજયવંતજ રહે છે. સ્વાર્થ ભરી કૂટ મતિથી ધર્મના બ્હાને પણ પ્રયત્ન આદરનાર પ્રાય નિષ્ફલ નીવડે છે.

કવિત્વ કલાનાં પ્રતિબિંબો—

કલા કલાપ અગણિત છે પણ તે કલાઓનું કેન્દ્ર તો મસ્તિષ્કજ મનાય છે ને માનવોનું મન અને જ્ઞાનતંતુઓના એકમેક થતા તત્ત્વપ્રાધાન્ય વર્ગ છે અને તે તત્ત્વો વિવિધ ક: વિકસ્વર કરે છે જેથી કલાવતની કલાકોવિદના વધતી ગ કલા ઉદ્ભૂત થતા હૃતરોમાં ઉપકારક ગનરા સાથે તે આ પણ થાય છે

દુન્યવી કળાઓ અને તેની કુશળતા સતત અભ્યાસના સંસ્કારો વડે જન્મે છે. પરંતુ દૈવિક કલાઓ તો જન્માન્તરીય ઉચ્ચ સંસ્કારોના પ્રતાપે સ્વાયત્ત થાય છે. દિવ્ય કવિતા કલા એ કોઈ વિરલ પુરુષની જનોમાંજ નીહાળાય છે જો કે આ જમાનામાં દેખાદેખીથી ઘણાઓએ કવિતા તથા સ્તવનો રચવાનો પ્રયાસ કર્યો છે એમ કદાચ તો કહી શકે. સાથેજ તેમાં સ્વતંત્ર ઉપકારક કવિઓ તો આપણી નજરે ચડે છે. માત્ર સ્વબુદ્ધિબલથી હૃદયગત સુવિચારોની ઉર્મિઓ દેશાવિદેશની ભક્તિ, વૈરાગ્ય, અને તત્વપીયૂષ વાહિની કવિતાઓ રચે છે; તેઓ કવિકુલોમાં ઉચ્ચ પદે ઓળખાય છે.

પૂજ્યપાદ ચરિત્ર નાયક બાલ્યવયથીજ કવિત્વ કલાની દિશામાં વિજય મેળવતા આવ્યા છે. તેમાં આજના વિદ્યાર્થી, મોટેરા, કેળવાએલ જમાનામાં ઉછળતા યુવકોને સુબોધક પ્રભુ ભક્તિના સ્તવનો રચી જો કોઈએ ધર્મ પ્રવાહમાં યોજ્યા હોય તો તે આપણા ચરિત્ર નાયકની ખ્યાતિ છે. અરે આપના ચરિત્ર નાયકની ભાવ ભરી કવિતાઓ એટલી બધી તો સત્કાર પામી છે કે જ્યાં જૈનનું મંદિર હોય ત્યાં કોઈને કોઈ એ કૃતિઓદ્વારા પ્રભુ ભક્તિ કરતો દેખાય છે. ચરિત્રનેતાની કૃતિઓમાં રહેલું સારસ્ય, શબ્દ લાલિત્ય, પ્રાસ રમુજ, વિવિધવર્ણ લગનો અને સુમધુરતા ઝગઝી ઉઠે છે. શૃંગારિક કૃતિઓ જે રાગોમાં હતી, તેને પ્રભુભક્તિ અને વૈરાગ્ય રસમયમાં ફેરવી મોહક કૃતિઓ રચી ખરેખર ચરિત્રનેતાએ સન્માર્ગમાં સમાજને દોર્યો છે. ચરિત્રનેતાની સુમનોહર કૃતિઓથી ભરપૂર ચાલુ જમાનાને અનુરૂપ સ્તવનો, પદો આદિથી સુશોભિત અનેકશઃ નૂતન સ્તવનાવલિના નામથી બહાર ચોપડીઓ પડી છે અરે છેલ્લા પાંચ સાત વર્ષોમાં તો લગભગ ૧૯-૨૦ આવૃત્તિ પ્રચાર થવા પામી છતાંય તેની માગણી તો એટલી ને એટલી ચાલુ છે. એ શું ચરિત્રનેતામાં રહેલ અદ્વિતીય કવિત્વ કૌશલ્યનો પરિચાયક નથી? પ્રાચીન કે નવીન સો વર્ષોમાં બહાર નહીં પડેલ એવા સંગીત શાસ્ત્રીય પદ્ધતિના રાગો અને રાગણીઓમય ગતવર્ષે (૧૯૯૩) ની સાલમાં ચરિત્રનાયકે

લગભગ એંશી સ્તવનો રચ્યા છે જેનો સંગીતરસિક જનતા ખૂબ સત્કાર કરી ચૂકી છે. ચરિત્રનાયકે કવિત્વકળાના પ્રતિબિંબો દ્વ આજ સુધીમાં લગભગ ત્રણસો સ્તવનો પણ સજ્ઝાયો, પદો, છ ખંદો રચી ખરેખર જનતા પર અસાધારણ ઉપકાર કર્યો છે અ કરી રહ્યા છે.

અતીવ ઉપકારક વિવિધ સ્તવનો વિગેરે દ્વારા ચરિત્રનાયકે જ તામાં જેમ પોતાની કીર્તિરોચક, કવિત્વકળાની ખ્યાતિ મેળવી તેવીજ વિવિધ રસોમય તત્ત્વજ્ઞાન અને તીર્થંકરદેવોના જીવનચરિત્રોથી શોભતી લગભગ સોળ સત્તર પૂજાઓ રચી કવિત્વ કળાની અનેક ખ્યાતી મેળવી છે.

ચરિત્રનેતાની કૃતિઓમાં કવિત્વકળાની વિશિષ્ટતા એ સમાયેલી છે કે કદીય પણ ન સાંભળેલી તર્જ ફક્ત એકવારજ સાંભળતાંજ પોતે તે તર્જમાં હૃદયગત ભાવ દાખલ કરી શકે છે અને હજારો ગાયકોને તે કૃતિઓ પ્રિયતમ થઇ જાય છે. ચરિત્રનેતાની અનેક કવિત્વ શક્તિથી આકર્ષાઇ ભાવુક જનતા જેઓને કવિકુલકિરીટ નામના સુંદર બિરૂદથી નવાજે છે ઓળખે છે. તે યુક્તજ છે.

"વક્તૃત્વ કળા અને પ્રાસ રમુજ"—

'वक्ता दश सहस्रेषु' એ નીતિ વાક્ય બહુજ વિચારપૂર્વક ઘડાયેલું હોવું જોઇએ દશહજાર માનવોના કાફલામાં તત્ત્વજ્ઞાની અને વિચારક, આકર્ષક અને સભારંજત, સુવક્તા એકજ મળે છે, તેમ પણ કથંચિત્ અરે હિત, મિત, યથાતથ્ય કથનારો, સભોચિત બોલનારો દશહજારમાં તો શું પણ લાખો માનવગણમાં વિરલ મળી આવે છે.

મધુર, વિદ્વત્તા ભરેલું, થોડુ પણ સારવાળું વૈતથ્યહીન ઉપકારક અને યથોચિત શાસ્ત્રાનુકૂલ પ્રવચન આપનાર સુવક્તા ઘણોજ દુર્લભ મનાય છે.

આપણા ચરિત્રનાયકની જેવી લેખનકળા, કવિત્વકળા, અનેક રૂપે ખીલેલી છે. તેવીજ વક્તૃત્વકળા પણ બાળવયથીજ વિકસ્વર થયેલ છે. એટલુંજ નહિ પણ ચોમેર સત્કાર અને ખ્યાતિ પણ મેળવી ચૂકી છે. જેમ જેમ તત્વજ્ઞાનની સુબોધકતા ચરિત્રનાયકમાં વધતી ગઈ તેમ તેમ પ્રવચનની પ્રૌઢતા પણ જામતી ગઈ એટલે સુવર્ણ અને સુગંધ જેવો શોભનિક સહયોગ બની રહેલ છે. ચરિત્રનાયકની પ્રૌઢ વ્યાખ્યાનશક્તિ અને હજારોને આશ્ચર્યની સાથે આકર્ષણ કરવાની કળા જોતાં જનતાએ પૂરે પૂરી કદરદાની કરી અને કેટલાક ભક્ત મહાશયોએ સાડંબર "જૈનરત્ન વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ"નું બિરૂદ વર્ષોથી સમાર્પ્યું છે. વ્યાખ્યાનાવસરે ચરિત્રનાયકની વક્તૃત્વકળા એવી તો ઝળકી ઉઠે છે કે જૈન તો શું પણ હજારો જૈનેતરોય જાદુય શક્તિની જેમ વશ બની ધર્મ સન્મુખ થયા છે અને થાય છે. જો કોઈપણ વક્તાના પ્રવચનોમાં વિવિધ અનુભવમય હિતૈષક દૃષ્ટાન્તો અને દલીલોનો ધોધ વર્ષતો હોય તો તે વ્યા. વા. ચરિત્રનાયકના પ્રવચનમાં અનુભવાય છે.

ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાન વહેણમાં વિવિધતાત્વિક વિષયોની સુંદર છણાવટ, ક્રમબદ્ધ પ્રસંગોનું અનુસંધાન અને સચોટ અસરકારક દૃષ્ટાન્ત દલીલનો ભંડાર સહજ ઝળકી ઉઠે છે. પરંતુ આખાય પ્રવચનોમાં આબાલવૃદ્ધ સહુ કોઈને વિશેષે આકર્ષણતાતો વચમાં-વચમાં રમુજી ભર્યા આવતા પ્રાસોમાંજ બની રહે છે.

શાસનપ્રભાવક ચરિત્રનાયકના વ્યાખ્યાનોમાં આવતા કેટલાક સુંદર પ્રાસોની રમુજતામય વાક્યોની સ્મૃતિ મુજબ અત્રે નોંધ કરાય છે.

શ્રી જીનધર્મનો મર્મ સમજતાં કર્મ હલકાં થાય છે, દુન્યવીભર્મ ટળી જાય છે એટલે શિવશર્મ રહેજે અને સત્વર સાંપડે એ સ્વાભાવિક છે ?

જ્યાં ધર્મ છે ત્યાગ, ત્યાં શોભાય છે શિવ સુંદરીનો રાગ,
છે કર્મની અને મોહની આગ ત્યાંજ છે ભાગાભાગ. હે માનવ
કર્મની નિદ્રામાંથી જાગ, તો પછી નહિ રહે કર્મ કર્તાનો અવ

જ્યારે બનીએ અનગાર, ત્યાં ન શોભે વિકાર, અને હરે વિ
તો ન રહે સંસાર, શ્રી જીનદેવનો ધર્મ સ્વીકાર અને તે આચ
કદીય ન થાય દુઃખ પ્રચાર. ૩

પ્રભુના ધર્મને હૃદયમાં થાપો, જીનદેવના હંમેશાં જાપી લો જ
અને કર્મજાલ કાપો, સહુને અભય આપો તો દૂર થાય સર્વ
પાપો. ૪.

હે મહાનુભાવો ! જીન ધ્યાનમાં બનો લીન, સાંસારિક અ
તેથી ન થાવો ખીન, જેથી બનશો આત્મબળમાં પીન. ૫.

વીતરાગવાણીની થાય હૃદયમાં અસર, તો નીકળે દુર્વાસના
કેસર પણ દુર્લભ છે એ અવસર. ૬.

જો સુધરે વાસનાની ચાલ, તો ટળે કાલ, ન રહે કર્મની જાળ, જ
છે તત્ત્વજ્ઞાનની સંભાળ ત્યાંજ છે સુખ વિશાળ થશે જીવન ઝાકઝમાળ. ૭

સંસારભોગોથી રહેસો ઉદાસી તો સદૈવ બનશો ઉલ્લાસી. જો તેમાં
બન્યા વિલાસી તો પણ ચિરકાલે નહિ થશો અવિનાશી અને રહેશો
નિરાશી. જો હો સાચા સુખના પ્યાસી તો સંસારભોગોથી જાવો નાસી
અને ઝટ બનો આત્મગુણના વિકાસી. ૮.

અનંતકાલથી ભટકતાં વારંવાર નીકળ્યો દમ તોયપણ ન આવી ગમ
જ્યાંસુધી ન આવે ગમ ત્યાંસુધી ન આવે શમ અને જ્યાં નથી શમ
ત્યાં સુખ હોવે કમ અને ચાલે ધમાધમ. ૯.

હે ચેતન! જીનધર્મનો વાસ, પૂર્ણ કરે છે આશ, હરે છે ભવવાસ અને મોહમત્તના પાશ, સજ્જનો એ સમજે ખાસ તો પછી અખિલ જગ બનશે તમારૂં દાસ. ૧૦.

હૃદયમાં રાખે રહેમ, હરશે એનો વ્હેમ, એ છે ધર્મની નેમ જે એ રાખે તો બનશો કુશલક્ષેમ. ૧૧.

તેઓજ શિરતાજ બને છે કે જેઓ જીનરાજ ભજે છે તેઓજ તારાજ અને નારાજ બન્યા છે કે જેઓને નથી મળ્યા જીનદેવસમા મહારાજ. ૧૨.

વિકરાલકાલની કરવાલ હરવી હોય તો ન બનો કંગાલ ઉઠો અને હરો જંજાલ. ૧૩.

જેને જીનધર્મ રૂચે તે ન સંસારમાં ખુંચે. ૧૪.

વૈરાગ્યભાવ હૃદયમાં વસાવો સુક્ષ્મમતિથી જીન તત્વોને દસાવો તો સંસારમાં ન ફસાવો. ૧૫.

જો થયા ઉદ્દામવાદી તો ગણાશો ઉન્માદી અને જો બન્યા સિદ્ધાન્તવાદી તો મેલવશો આઝાદી અને આબાદી ખરેજ એ પ્રથા છે સિધી સાદી. ૧૬.

તમો આકૃતિના છો તો માનવ પણ આસુરી પ્રવૃત્તિઓથી ન બનશો દાનવ. ૧૭.

જ્યારે વૈરાગ્ય ફાટક મળે ત્યારે વિષય નાટક ટળે ત્યારે જીનદેવ સન્મુખ ધર્મનાટક ભળે તો તે વ્યક્તિઓ મુક્તિ હાટકને કળે. ૧૮.

જીનધર્મનું મૂલ, હરે છે કર્મ શૂલ, ઉજવાલે કુલ, અને બનાવે છે અતુલ, ધર્મરસિક વ્યક્તિના દુઃખ થાય ડુલ, ઉડી જાય મોહ ધૂલ, અને ખીલે આત્મગુણનાં ફુલ. ૧૯.

ધર્મનું પોષણ, કરે કર્મનું શોષણ ૨૦.

જો સામગ્રી આવ્યા તો સમજો તમે નથીજ ત્યજ્યા, જો ધુર ધર્મમાં ધાવ્યા તો સમજો કે ઓમેર પણ ડંકા વાગ્યા. ૨૧.

આવે જ્ઞાન તતિ, તો સુધરે મતિ, અને મળે શુભ ગતિ, તેમજ કદીય ન થાય અરતિ સાચેજ એ છે જીન માર્ગની ગીતિની ભ ભીતિને હરનારી નીતિ ખરી અનેરી રીતિ. ૨૨.

હંમેશ ધર્મ કરવા આવો, પણ સુભાવની ગરજ ન લાવો ટે સમજો કે ગર્દભ સ્નાન જેવો, નિરર્થક છે લ્હાવો. જો જીન ગુણ ગાવો, તો જલ્દી શિવસુખ પાવો. ૨૩.

જીન ધ્યાનની શુભ લય, હરશે ભવ ભય, અને મેળવી આપશે સુખ અક્ષય, ને થશે જય જય. ૨૪.

પલભરનો સદ્ગુરૂનો સંગ, હરે છે ભવજંગ, જગાવે છે ધર્મ રંગ, અને અપાવે છે પદ અભંગ. ૨૫.

સુગુરૂની સોબત, બજાવે છે ધર્મ નોબત, દૂર કરે છે કર્મ લ્હોમત. ૨૬.

ધર્મની સુપલ ધોવે છે કર્મમલ, પ્રગટાવે છે આત્મબલ એજ છે અજબ કલ. ૨૭.

સંયમ ધર્મથી ન ડરો, તેનું બહુમાન અને અનુમોદન કરો, હૃદયમાં વૈરાગ્ય સૌરભ ભરો, જીન કથિત વાણી ઉચ્ચરો, તો ઝટ શિવ કમલા વરો. ૨૮.

તીર્થંકર દેવની વાણી, કરાવે છે સુકમાણી, આપે છે સુજ્ઞાન લ્હાણી, જીન ધર્મની મહેરબાની, મેલવે જો પ્રાણી, તો જીવન ન થાય ધૂલ ધાણી, તેઓ મેલવે શિવ પટ્ટરાણી ૨૯.

પ્રભુ આગમમાં ન હોય અડબટો, જે શાસ્ત્રમાં છે અડસટો, તેમાં રહે છે ધર્મનો બટો, અને તે ધર્મનો રસ પણ ખટો. ૩૦.

જે ત્યાગ ગમે, તો સંસારમાં ન રમે, જે સંસારનાં રમે તે
ોમાં ભમે ૩૧.

જીન ધર્મની દીક્ષા એ સાગી જ કે શિક્ષા અને ત્રણે તેનાં
. ૩૨.

જે હૃદયમાં ધર્મ ભાવ વહે, તો કર્મ દહે, અને જે પરીષહ
તો શિવ સુખ લહે. ૩૩.

.નિર્મલ જીન વચનનો સબલ બની અમલ કરનાર મહાનુભાવો
ત્મકમલને વિકસાવે છે ને સંસાર વમલને કમાવે છે. ૩૪.

હરામી કામી માનવ આત્મતત્ત્વ શ્રદ્ધાનો વામી બની ચિર કાલ
ર્યંત જગની ગુલામી સ્વીકારે છે. ૩૫

જીનતત્ત્વ જો આત્મામાં સ્પર્શે, તો અમંદ આનંદામૃતના મેઘલા
ર્ષે. અને સદૈવ અન્તરઆત્મા હર્ષે. ૩૬

કર્મ તન્તુનો નાતો ભૂરી ખવડાવે છે લાતો અને જેથી ભવો
ભવ થાય છે અધઃ પાતો. ૩૭

મનોવૃત્તિઓ કર સમતોલ, તત્ત્વનયન ખોલ, જીનનામ મુખથી
બોલ, તો ટળશે જગ હિંડોળા ઝાકમ ઝોલ, અને આત્મ બગીચો
દેખાશે તર બોલ. ૩૮

ધર્મનું શૂર અનોખું નૂર પેદા કરી ભાવ પૂરને વધારે છે. ૩૯

પુણ્ય રાજાની જહાં જાહેર ત્યાં સદૈવ લીલા લ્હેર. ૪૦

મહાનુ ભાવ વાંચક વૃંદ સિંહાવલોકનના છેક છેલ્લે પ્રાસ રમુજ આલેખી દુ અત્રે વિરમું સાર પત્રેલાં જણાવતું તક પર માનું છું કે આપણે ચરિત્ર નેતાના જીવન વૃત્તને પૂર્ણ રીતે આલેખ્યું. અને તેમાં રહેલ સુગુણ કુસુમોની સ્મૃતિઓ, તેની સૌરભ વાસનાઓ, ચિરકાલપર્યંત હૃદયપટ પર સ્થપાઇ રહેશે.

પ્રાંતાંજલિ—

પ્રાન્તે લેખક તરફથી નમ્ર એટલુંજ સૂચન છે કે આ ચરિત્ર આલેખનમાં યથાતથ્ય સાધનના પુરેપુરી કાળજી રાખીજ છે એટલુંજ નહિ પણ ખાસ અગત્ય ભર્યાં મદનના આદર્શ અને ઉપકારક વિષયોનેજ ટાંક્યા છે એમ કહીએ તો પણ બિલકુલ યોગ્યજ છે. અતિશયોક્તિથી પર રહેવું એનો મ્હારો પોતાનો સિદ્ધાન્તજ છે જેથી તે દોષ પણ અલભ્ય આ અખિલ આલેખનમાં રહે હોય. આથી નાના નાના અખિલ પ્રસંગો જીવનવૃત્તમાં આલેખાયા હોત તો કેટલાક ગ્રંથ થવા સંભવ રહેતે.

પ્રસંગે પ્રસંગે વૈરાગ્યનો વિષય ટૂંકમાં પણ ઉપયોગી કેટલોક ઐતિહાસિક વિષય તેમજ ધર્મોદ્બોધક જાણવા જેવી કેટલીક જમાનાની કેફીયત હૃદય પ્રેરણાના વેગથી પ્રસંગાનુસંગત અવાર નવાર આલેખાયેલ છે, જે ચરિત્ર નાયકના જીવનવૃત્તને સ્પર્શીનેજ એક જાતની સમીક્ષા થઇ છે એથી સુજ્ઞજનો ઉચિત અને સમુચિતજ ગણશે.

આ જીવનવૃત્ત લખતાં જે મહાત્માઓએ અને મહાશયોએ મ્હારા મન્દ પડતા ઉત્સાહને સતેજ અને સવેગ બનાવ્યો છે, અનેક સ્વાનુભૂત વિવિધ રોચક વિષયોથી મને માહિતગાર કર્યો છે, મારી મન્દ પડતી આલેખન વિષયક પ્રવૃત્તિઓને કેટલાક સાધનો દ્વારા ઉપકૃત કરી છે. તેમજ પ્રેસ કોપી વિગેરેમાં હૃદયપ્રેમથી ગુરૂભક્તોએ જે મદદ આપી છે અને પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે તે દરેક ઉદારવૃત્તિ સજ્જનોની હું સુભાવિત અન્તઃકરણથી આ સ્થળે તે પ્રશસ્ત પ્રવૃત્તિઓને પ્રશંસુ છું.

વ્યવસાયની બાહુલ્યતાથી સ્મૃતિ, દૃષ્ટિ અગર પ્રેસદોષથી તેમજ અન્ય કોઇપણ સાધનોની પ્રતિકૂલતાથી આ બહાર પડતા જીવનવૃત્તને કોઇપણ સ્ખલના નજરે ચડે તો સુજ્ઞોને સૂચન છે કે ક્ષન્તવ્ય ગણી સુધારી અવલોકશે.

પ્રાન્તે વાચક વર્ગથી પ્રશસ્ત પ્રાર્થના એટલીજ કે આ અખિલ જીવનવૃત્ત વાંચી ચરિત્રનેતાના ઉચ્ચ અને આદર્શ સુગુણ કુસુમોની મનોહરમાળા ગુંથી સ્વહૃદય પ્રદેશમાં સદૈવ સ્થાપજો.

દ્રવ્ય સહાયકો દ્રવ્યવ્યયને, પ્રેરકો પ્રેરણાને, મદદગારો મદદને અને લેખક લેખન પરિશ્રમને જેથી સફલ થયો માનશે. એજ અભ્યર્થના.

પૂજ્ય આચાર્ય દેવ શ્રીમદ્વિજય લબ્ધિસૂરીશ
મહારાજ વિરચિત ગ્રન્થસૂચિ.

ગ્રન્થ નામ	ભાષા	રચના સ્થલ.	
૧ દયાનંદકુતર્ક તિમીરતરણિ	હિંદી	જીરા	૧
૨ મૂર્તિમંડન	,,	કસૂર	૧
૩ વ્યાખ્યાન લુધીયાન	,,	લુધીયાના	૧
૪ અવિદ્યાંધકાર માર્તંડ	,,	હુશીયારપુર	૧
૫ હી ઑરશી	,,	મૂલતાન	૧
૬ વ્યાખ્યાન દેહલી.	,,	દીલ્હી	૧
૭ મેરૂ ત્રયોદશી કથા	સંસ્કૃત	ઇડર	૧૬
૮ વૈરાગ્યરસ મંજરી	,,	બુહારી	૧૬
૯ તત્ત્વન્યાયવિભાકર	,,	ખંભાત	૧૬
૧૦ ચૈત્યવંદન ચતુર્વિંશતિ	,,	પાલી	૧૬
૧૧ પૂજા તથા સ્તવનો	ગુજરાતી	વિવિધ.	વિ

પ્રકાશક—
લબ્ધિસૂરીશ્વર જૈન ગ્રંથમાળા
છાણી (વડોદરા સ્ટેટ).

ગ્રન્થાંક ૯

વીર સં. ૨૪૬૪ : : આત્મ સં ૪૪

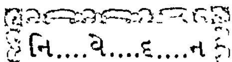
પ્રથમાવૃત્તિ પ્રત ૧૦૦૦.

વિક્રમ સં. ૧૯૯૫ : : ઈ. સ. ૧૯૩૯.

મૂલ્ય આઠ આના

મુદ્રક : શા અમરચંદ બહેચરદાસ.
બહાદુરસિંહજી પ્રિં પ્રેસ
પાલીતાણા

સહાયક,
સ્વર્ગસ્થ ધર્મપ્રેમી, ગૌતમભાઇ ઘેલાભાઇ પટવા
શીપોર (વડોદરા [illegible])

નિ....વે....દ....ન

જે પૂજ્ય ગુરુદેવના નામ સાથે અમે અમારી ગ્રન્થમાળાનું નામ જોડી કૃતાર્થ થયા છીએ તે પૂજ્ય ગુરુદેવ શ્રીમદ્વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજશ્રીએ બનાવેલ તત્ત્વન્યાયવિભાકર, વૈરાગ્યરસમંજરી અને ચૈત્યવંદન ચતુર્વિંશતિ એમ ત્રણ સંસ્કૃત ગ્રન્થોના પ્રકાશનનું સૌભાગ્ય પ્રાપ્ત કર્યા પછી વાંચકોની સેવામાં તેજ ગુરુદેવના સંયમ અને સંસ્કારના આદર્શ સમા તેજસ્વી જીવનને રજુ કરતાં હર્ષાવેશથી પુલકિત થઈએ એ સ્વાભાવિક છે.

આ જીવનમાં તે વિશ્વવંદ્ય સંતશિરોમણિએ કરેલા શાસન-હિત અને જનકલ્યાણ કાર્યોનું સૌ કોઈને ઉપયોગી થાય તેવી શૈલી, સાદી અને સરળ ભાષામાં નવીન પદ્ધતિએ આલેખન કરવામાં આવ્યું છે.

આ પુસ્તકમાં પૂજ્યશ્રીના જીવનને સમજવામાં ઉપયોગી થાય તે માટે ચિત્ર ઉપરાંત કોઠાઓ મૂકવામાં આવ્યા છે બીજા પણ [illegible] ની ઇચ્છા છતાં બનાવી શકાય તેવા કેટલાક બ્લોક ન બનાવી શકાય [illegible] કેટલાક ફોટોગ્રાફ લેવા છતાં ન મળવાથી [illegible] પડ્યા છે.

[illegible] પ્રકાશનમાં એ ધર્મપ્રેમી સદ્ગૃહસ્થોએ [illegible] ઉપયોગ ન કર્યો [illegible]

[illegible]

પ્રાક્-પ્રસ્થાન

પ્રિય પાઠકો ! આ સમાજની વિશાળ સપાટી પર માનવ જીવન જીવવું એ જટિલ સમસ્યા ભર્યો ગહન અને મનનીય પ્રશ્ન છે. બગીચામાં નાના મોટા મનોહર અને રંગબેરંગી (ભિન્ન) સંખ્યાબંધ છોડવાઓ જન્મે છે અને નિર્મૂળ બને છે, પણ જનમિલન, પાલન પોષણ, ગૌરવ, પ્રતિષ્ઠા, આદર સન્માન—આદર્શના તેજ છોડવાઓ બને છે કે, જેઓ સુંદર નેત્રાભિરામ વિવિધરંગી વિકસ્વર કુસુમોના ગુચ્છાઓ સમર્પે છે. સુવાસ વિસ્તારે છે, દર્શકોના હૃદયોને ઠારે છે અને વિકસિત બનાવે છે.

વિશાળ વિશ્વની વિવિધતાના વિમર્શો કરવા બેસીએ, તો અનેક રંગો ઢંગો દેખાઈ આવે છે. કોઈ માનવ ઉન્નત

મનુષ્ય અધોગામી અને તિરસ્કરણીય જીવન જીવે છે, કોઈ માન પ્રતિષ્ઠાના પૈગામ મંત્રોના પાઠ ભણવામાં મશગુલ બન્યાં છે, તો કોઈ જીવન પ્રવાહમાં આવતી ભયંકર વિપત્તિની જાળીઓ પ્રભેદવા બનતાં ફાવતરાં કરી જીવનની ' કૃતિથી ' માની બેઠા છે, કોઇ માનવોના જીવન જંગલી જનાવરોની જંજાળમાં જકડાયાં છે, તો કેઇક ઐહિક તુચ્છ સુખાભાસોમાં ગુલતાન છે તો કેઈક ન મેળવેલા નવા નવા ભોગ સાધનો મેળવવામાં મસ્તાન છે.

કેઇક પુણ્યવંત આત્માઓ સંસારની ભયંકરતા, નીરસતા, અને પ્રકૃતિ વિરસતા સમજી ઉદાસીનતા અને વિરક્તતાની દશામાં સદાનંદ લૂટે છે. કેઈક સુગુણી સજ્જનોના સમુજ્જ્વલ ગુણવૃન્દને ધારી મને ઉચ્ચારી સ્વછંદતા તેમજ દ્રવ્ય ઉભય પુનિત બનાવી રહ્યા છે, તો કેટલાક વ્યક્તિઓ વિવિધ તત્ત્વજ્ઞાનના તાત્વિક વિષયોની વિચારણામાં મનના તોનતાંને પોષી રહ્યા છે.

આ અખિલ વિશ્વ પટ ઉપર આવી અનેકધા ઉદ્દામ પ્રવૃત્તિઓના પૂંજ નિરંતર ચાલી રહ્યા છે. કેટલાકોની પ્રવૃત્તિઓ પ્રશસ્ત છે, ત્યારે કેટલાકોની પ્રવૃત્તિઓ-સ્ખલનાઓ અપ્રશસ્ત અને હેય છે. આ સર્વ પ્રવૃત્તિઓનું પરિણામ ઇચ્છિત સુખજ છે. પરંતુ વાસ્તવમાં [illegible] માનુ [illegible] આપે છે, આવા સુખના ઉપાયો [illegible] અને [illegible] ઉપર [illegible]

[illegible]

તિથી તેજ બેનના તન્ત તંતુઓ અખંડ ઉત્સાહી બનાવી, માનવોના વર્તનમાં અનેરૂં ઓજસ્ આણે છે,–જીવનમાં નવ પ્રાણ પૂરે છે. દુર્ઘટ અને અશક્ય કાર્યોની અણચિંતવી સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરાવે છે, " જેવું વૃક્ષ તેવી છાયા " જટાજુટ વૃક્ષની પહોળી અને શીતલ છાયા થકી માનવોને વિશ્રામનિકેતન બને છે, ત્યારે લાંબા તાડવૃક્ષની છાયા ન તો કોઈને ઉપયોગી થાય છે, કે ન તો ઉપકાર વિસ્તારે છે ! બેનના વાયુનો ધક્કો માનસ પર વટ પાડે છે, માનસનો પાવર વિચારો પર જેમ જમાવે છે. વિચારોના પ્રકાશ આચરણ પર પથરાય છે અને આચરણની છાયા સજ્જન વર્ગમાં ઓપાય છે–અ કાય છે.

કોવિદતા કે કલાવિજ્ઞતા અશક્ય નથીજ પણ તેનો નુકાહમાં ઉપયોગ કરવો, તેના પ્રતાપે એકડો નહિ બલ્કે હજારો માનવોને સન્માર્ગમાં નિયુક્ત કરવા, એ રાષ્ટ્રોદ્ધાપન અતીવ કઠિન છે લક્ષ્મી મેળવવી જેટલી કઠિન નથી તેનાથી કેમ ગુણ સુક્ષેત્રના વ્યય કરવી એ કઠિનતમ છે ! લબ્ધ કલાઓનો સદુપયોગ લેખક લોકિ નીથી, કવિ ભાવવાહિની કૃતિઓથી, વક્તા મોહક વચનરચનાથી કરી શકે છે.

વિકાસ માર્ગ દર્શાવવો, જીવનોને ઉજ્જવળ કરવા, માનવોને માનવ બનાવવા એ મહત્વનું નિશાન [illegible] નહિ [illegible] એ ગણેલ કલાઓનો [illegible] અને [illegible] વિશ્વાસથી સમજાય [illegible] !

સુનામન સહકારી [illegible] [illegible], લખકો [illegible] કાંઈ સુલભ છે ! [illegible] નાસ્તિકોનિતું બાધક સાહિત્ય [illegible] ત્યાં દુરાગ્રહદૃષ્ટિ બને કરનારું સાહિત્ય [illegible] છે તેટલા પ્રમાણમાં સંગીન અને ઉપકારક સાહિત્ય અલ્પજ મળે છે એ દીવા જેવું [illegible] સાહિત્યના અવલોકનથી વિશ્વ વિજ્ઞાના વધતી જતી હોય, [illegible]

ક્ષા થતી હોય, સ્વચ્છંદતા અને ઉદ્ધતાઈની જડી જડ જામતી હોય તો તે ગમે તેટલા બહોળા પ્રમાણમાં હોવા છતાંય જનતાને શ્રાપ રૂપ છે.

આધુનિક ઉન્માદી યુગમાં લેખક કે વક્તા પર નિરંકુશતાનો ખીલો ઘર કરી બેઠો છે. જેને જેમ ફાવે તેમ લખે, પ્રચારે અને સંભળાવે. ઉદ્દામવાદી યુવકોની દુર્દશાનું દૃષ્ટાન્ત નિદાન જો કોઇ હોય તો નિરંકુશતાના પ્રચાર પામતું સ્વચ્છંદી અને ગલીચ સાહિત્ય કાં ન માનીએ? મિટીંગો, મંડળો, સમાજો, સભાઓ, સમિતિઓ અને કલબો વિગેરેની છાયા નીચે યુવકો ધર્મના સામે મીટ માંડી રહ્યા છે, ધર્મના મૂળમાં કુઠારાઘાત આદરી રહ્યા છે, ધર્મોદયના નામે અપભ્રાજના કેળવી રહ્યા છે તે અધાય બગાડનો હેતુ કલ્પનાઓથી અને મનોવાંછિત મેળવેલા સ્થાનકોથી પ્રચારાતું સાહિત્ય જ હોઇ શકે! માનવ સંસ્કૃતિ આર્ય સિદ્ધાંતોના મુદ્દાઓ પર અવલંબિત હોવાનું બને. એક બાજુ પ્રકૃતિ સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ ન આવે તેમજ વિકાસસાધક વાસ્તવિક સાહિત્ય સ્વર્ગલોકના નામે, તો વિજય કોલેજ છે! જેઓ પણ ભાવિ ઉન્નતિની ઉન્નત આશાઓથી નવા નવા નકશા મીટ માંડે છે તે નવ યુવકોને નવી પઢી સિદ્ધાંતોની [illegible] સાહિત્ય પ્રચારની જમાનો [illegible] તેમ [illegible]

[illegible] લિખિત ગ્રન્થ [illegible] ઘણું લોકપ્રિય [illegible]

વિકાઓ જુદાજુદા સ્થલેથી બહાર પડતી આપણે જોઈએ છીએ અને કંટાળીએ પણ છીએ ! લેખક અમૂલ્ય સમયને રોધે, મદ્દમતિ માર્જિત કરે, જગતના તત્ત્વતંતુઓને એકતાર બનાવી ભાષા લાલિત્ય શબ્દ સૌરભ, વાક્ય શૃંખલા, રસાનુસંધાન અને ધારાવાહિત કાળજીપૂર્વક સાચવે અને એક ગ્રન્થરત્ન તૈયાર કરી જનતામાં પ્રચારે આટલી મહેનત પછી પણ તે ગ્રન્થના અવલોકનથી વ્યામોહ વૃદ્ધિ વિલાસવિવશતા વધતી જતી હોય તો તે ગ્રન્થના લેખકની મહેનત નિષ્ફલજ નીવડી છે; એમ કહેવું કે માનવું તે ખોટું છે ?

સાહિત્ય પ્રચારનો હેતુ એજ હોઈ શકે કે જેથી જનતામાં ક્રમિક આત્મવિકાશ સાધવાની સક્રિયતા જાગે, નહિ કે જનતા લાચાર બની વિષયવાસનાની ગુલામી સ્વીકારે !

સદ્દગુરૂના અભાવમાં સુગરૂ, પથપ્રદર્શકના અભાવમા પથપ્રદર્શક નીવડે તેજ સાહિત્ય જનોપકારી બનવા સાથે જનપ્રિય બને છે સાચેજ સુચારૂ સાહિત્ય સમર્થન એ સુગુણોનો સૌરભમય માનસ આહાર છે.

વિશ્વની વિશાલભૂમિપર જન્મવું અને પરલોકની વાટમાં વહી જવું એ કુદરતનો અકાટ્ય નિયમ છે. એ નિયમિત નિયમકોર સર્વ જીવાત્માઓને લાગુજ પડેલો છે. જરૂર તેમા એટલી તો વિશિષ્ટતા રહેલીજ છે કે, જેઓ જન્મીને તે કારમા દોરના બન્ધનોથી મુક્ત થવાના ઊપાયો શોધી, માનવીય જીવનને સાર્થક બનાવે છે, તેઓ મહાપુરૂષો મનાય છે, અનેકોના ઊપકારી નીવડે [illegible] છે, વંદાય છે અને સ્તવાય છે, તે મહાપુરૂષોના [illegible] ગામીઓને સન્માર્ગની સુંદર સીમામાં સહેલ કરતા બનાવે છે. કારણ વિચાર અને આચાર જેઓની નિશ્રાથી કેટક જીવાત્માઓમાં સર્જાય

તેજોવિભૂતિ ક્રિયામૂર્તિ અને તપોવિભૂતિ મહાપુરૂષોના [illegible] ચરિત્રો આલેખન માત્રથી જનતામાં અનેક ઉત્સાહમય પ્રેરે છે. મહાપુરૂષો આદર્શકૃત્યોદ્વારા જનતાના હૃદય પ્રદેશપર ઉજ્જવલ [illegible]

હોર છે, તે પુણ્ય પ્રતીક નિર્દંક આત્મ પુરુષાર્થીઓની ઉજ્જવલ જીવન રેખાઓ ગ્રન્થોમાં પ્રતિબિંબિત કરી આવિષ્કાર કરાય છે. આ પ્રથા આજની નહિ બલ્કે યુગોથી ચાલી આવે છે, સાચેજ ! આ પ્રથા અનુચિત ઉપકારક નીવડી છે અને નીવડે છે. પ્રાચીન મહાપુરુષોના જીવન કથાનકો આજે મહાન્ ઉપકારક બની રહ્યા છે તે તે ઉપકારક પ્રથાનેજ આભારી છે.

ઇતર સાહિત્યના પ્રચાર કરતાં મહાન્ પુરુષોના જીવનવૃત્તાંતોથી ઘણું ઘણું શીખવાનું મલે છે અને તેજ સાહિત્ય શિષ્ટોનો સત્કાર મેળવે છે. જે સાહિત્યના અવલોકનથી જડતા ન વ્યાપતાં ચેતનતાના ઓજસ્વી કિરણો પથરાતા હોય, વિલાસવિહારો, અમનચમનો અને નનસ્વી મોજમજાઓની મસ્તી ન વધતા, ઉદાસીનતા અને વિરક્તતા જાગૃત થતી હોય; અધઃપતનની ઉન્માર્ગી અટપટી પ્રવૃત્તિઓનો પરિત્યાગ થતાં, ઉન્નત અને આત્મવિકાસદશાનું ઉદ્‌ભાવન થતું હોય; આર્ય સિદ્ધાંતોની શ્રદ્ધા, આજ્ઞાપાલનતા અને પ્રચારણાની પ્રીતિ અલ્પ ન થતા, [illegible] મજબૂત બનતી હોય; જીવનની બેઅદબીઓ, [illegible] નષ્ટ પડતી હોય, ઉજ્જવલ ન્યાયમય જીવને જીવતાં [illegible] હોય. તેજ સાહિત્ય એજ સાચું સાહિત્ય હોઇ નિષ્પ્રાણ [illegible] બનાવે છે-[illegible] ઉત્સાહના મર્ પૂરે છે. [illegible] તેજ સાહિત્ય મનાવે છે.

[illegible] ની [illegible] ના [illegible] ની કથા [illegible]
[illegible]

લિકાઓ જુદાજુદા સ્થલેથી બહાર પડતી આપણે જોઇએ છીએ અને કંટાળીએ પણ છીએ ! લેખક અમૂલ્ય સમયને રોધે, મૃદુમતિને માર્જિત કરે, ભેગના તત્ત્વતંતુઓને એકતાર બનાવી ભાષા લાલિત્ય, શબ્દ સૌરભ, વાક્ય શૃંખલા, રસાનુસંબંધિતા અને ધારાવાહિતા કાળજીપૂર્વક સાચવે અને એક ગ્રન્થરત્ન તૈયાર કરી જનતામાં પ્રચારે, આટલી મહેનત પછી પણ તે ગ્રન્થના અવલોકનથી વ્યામોહ વૃદ્ધિ, વિલાસવિવશતા વધતી જતી હોય તો તે ગ્રન્થના લેખકની મહેનત નિષ્ફલજ નીવડી છે; એમ કહેવું કે માનવું શું ખોટું છે ?

સાહિત્ય પ્રચારનો હેતુ એજ હોઇ શકે કે જેથી જનતામાં ક્રમિક આત્મવિકાશ સાધવાની સક્રિયતા જાગે, નહિ કે જનતા લાચાર બની વિષયવાસનાની ગુલામી સ્વીકારે !

સદ્‌ગુરૂના અભાવમાં સુગર, પથપ્રદર્શકના અભાવમાં પથપ્રદર્શક નીવડે તેજ સાહિત્ય જનોપકારી બનવા સાથે જનપ્રિય બને છે. સાચેજ સુચારૂ સાહિત્ય સમર્થન એ સુગુણોનો સૌરભમય માનસ આહાર છે.

વિશ્વની વિશાલભૂમિપર જન્મવું અને પરલોકની વાટમાં વહી જવું એ કુદરતનો અકાટ્ય નિયમ છે. એ નિયતિન નિયમદોર સઇ જીવાત્માઓને લાગુજ પડેલો છે. જરૂર તેમાં એટલી તો વિશિષ્ટતા રહેલીજ છે કે, જેઓ જન્માને તે કારમા દોરના બન્ધનોથી મુક્ત થવાના ઉપાયો શોધી, માનવીય જીવનને સાર્થક બનાવે છે, તેઓ મહાપુરૂષો મનાય છે, અનેકોના ઉપકારી નીવડે છે, હજારોથી પૂજનીય છે, વંદાય છે અને સ્તવાય છે, તે મહાપુરૂષોની જીવનગાથા ઉન્માર્ગગામીઓને સન્માર્ગની સુંદર સીમામાં સહેલ કરતા બનાવે છે. ઉચ્ચ વિચાર અને આચાર જેઓની નિશ્રાથી કેઇક જીવાત્માઓમાં સર્જાય છે.

તેજોવિભૂતિ ક્રિયામૂર્તિ અને તપોવિભૂતિ મહાપુરૂષોના જીવન ચરિત્રો આલેખન માત્રથી જનતામાં અનેરૂં ઉત્સાહબલ પ્રેરે છે. મહાપુરૂષો આદર્શકૃત્યોદ્વારા જનતાના હૃદય પ્રદેશપર ઉજ્જવલ રેખાઓ

હારે છે, તે પુણ્ય પ્રતીક નિર્ટક [illegible]
જીવન રેખાઓ ગ્રન્થોમાં પ્રતિબિંબિત કરી :
પ્રથા આજની નહિ બલ્કે સુંગોળી વરી આવે :
અતુલિત ઉપકારક નીવડી છે અને નીવડે છે.
જીવન સ્થાનકો આજે મહાન ઉપકારક બની :
પ્રયાનેજ આભારી છે.

ધાનસ સાહિત્યના પ્રચાર કરતાં મહાન [illegible]
ઘણું ઘણું શીખવાનું મળે છે અને નેજ [illegible]
મળવે છે. જે સાહિત્યના અવલોકનથી [illegible]
ઉપાનસ્વી કિરણો પથરાતા હોય, વિલાસિતા
મનની મોજમજાઓની મસ્તી ન વધતા, [illegible]
નાગૃત થતી હોય, અધઃપતનની [illegible] :
પરિત્યાગ થતા, ઉન્નત અને આત્મવિકાસક [illegible]
માર્ગ સિદ્ધાંતોની શ્રદ્ધા, આજ્ઞાપાલનના [illegible]
[illegible]

, મસારથી વિરક્ત
[illegible] ઉઠતી મંના
ને ઉદ્યમ, ગુરુ સેવાની
ઓ, સ્થાનકવાસીઓ
[illegible] સ્થલોએ [illegible]-
આચાર્ય સ્વગુરુ દેવે
પૈત કરેલ સુપદો,
ના સદ્ધો, અનેકધા
[illegible] કટિબદ્ધ [illegible]
[illegible], અન્ય [illegible]
[illegible]

[illegible]

અને કેવલ આડંબરી શુષ્ક અને કાલ્પનિક આદિના કેટલું પ્રાનિકારક હોય છે એ સ્પષ્ટ કરવું અત્રે આવશ્યક હતું અને તે સ્પષ્ટ કર્યું છે

હું જે મહાપુરૂષના જીવનવૃત્તને આલેખી જનવર્ગ સમક્ષ રજુ કરવા માગુ છું તે મહાપુરૂષ કોણ છે ? તે જનાવવુ આવશ્યક મનાશે.

ન્યાયામ્ભોનિધિ પંચાલદેશોદ્ધારક જગપ્રસિદ્ધ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ **વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી** (આત્મારામજી) મહારાજના પટ્ટાલંકાર સદ્ધર્મસંરક્ષક નિઃસ્પૃહીચૂડામણિ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ **વિજયકમલસૂરીશ્વરજી** મહારાજના પટ્ટપ્રદ્યોતક વ્યાખ્યાન વાચસ્પતિ કવિકુલકિરીટ, **જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજ** જેઓ પોતાની અજોડ વ્યાખ્યાનકલાથી સ્વપર સિદ્ધાંતોના અગાધ અને અસાધારણ જ્ઞાનથી, અદ્દભુત અને અલૌકિક પ્રમોદકર કવિત્વ કૌશલ્યથી, અનેક સ્થલે વિચરી ઉપકાર સરિતા વહાવી રહ્યા છે

ચરિત્ર નાયકનુ નામજ જગમા ગૌરવ અને સત્ત્વ ભર્યું છે, એટલુંજ નહિ પણ ગુણ નિષ્પન્ન છેજ ! એ કોને અજાણ્યું છે ? જ્યારે જમાનાના ગરમ વાયરા વાયા, ધર્મ વિમુખીઓ તરફથી વિવિધ જાતની વિઘ્ન વાદળીઓ વિસ્તારાઈ ત્યારે કલાનિધાન આ ચરિત્ર નાયક મહાપુરૂષે તે બધાયની દરકાર રાખ્યા સિવાય જિનમાર્ગની સાચી પ્રરૂપણા અને સત્ય ભાષિતાથી ગરમ વાયરાઓને ઠંડા બનાવ્યા તેમજ વિઘ્ન વાદળીઓને વિખેરી નાખી ખરેખર કટોકટીના સમયમાં પણ ચરિત્ર નાયકે પોતાની શાસન પ્રત્યેની જવાબદારી અને ગૌરવ તેમજ આગમ પ્રત્યેનું બહુમાન જાળવી રાખ્યુ છે. નહિ કે, જમાનાને રીઝવવા જેમ હાક્યું તેમ હાકવા દીધું, એ સગવડીઓ સિદ્ધાન્ત ચરિત્ર નાયકના શ્રદ્ધા–અંગને અદ્યાવધિ રજ પણ સ્પર્શ્યો નથીજ ! તેમ તેઓશ્રીની કારકીર્દી અને પ્રવૃત્તિઓ સચોટ કરેજ છે ! જ્યાં અને ત્યાં જ્યારે ને ત્યારે ચરિત્ર નાયકનું શ્રદ્ધા–બલ, જ્ઞાનબલ ને આત્મબલ અપરિમિત ઝળકી ઊઠ્યું છે અને ઉઠે છે.

ક્રમશઃ આ ચરિત્રમાં ચરિત્રનાયકના જીવન પ્રસંગો ઉપકારક રીતે આલેખવામાં આવ્યા છે.

બાલ્યવયમાં સદ્ગુરુનો સંગ અને ધર્મ પ્રેમ, સંસારથી વિરક્ત ભાવ સંયમ સ્વીકારતાંય પણ ચરિત્ર નાયકની ઝળકી ઉઠતી મનો દાર્ઢ્યતા, તીક્ષ્ણમતિ, નિતાન્ત અભ્યાસ, ઉત્કંઠા અને ઉદ્યમ, ગુરૂ સેવાની સુભાવના, પંજાબ પર્યટન, આર્યસમાજીઓ, વેદાન્તિઓ, સ્થાનકવાસીઓ અને દિગંબરો સહ અનેકધા થયેલ શાસ્ત્રાર્થો, અનેક સ્થલોએ ફરકવેલો જિનધર્મનો વિજયડંકો, ઉજ્જ્વલ ગુણવૃંદથી આચાર્યાદિ સ્વગુરૂ દેવે તેમજ આબાલગોપાલ સમૂહે મળી સમહોત્સવ સમર્પિત કરેલ સૂરિપદ, વિવિધ તીર્થોના ચરિત્ર નાયકની નિશ્રામાં નિકળેલ યાત્રા સંઘો, અનેકધા ધર્મ મહોત્સવો, કટોકટીના પ્રસંગોમાં પણ અડગતાથી કટિબદ્ધ બની [illegible] જવેલ ધર્મસંરક્ષણો, અજોડ વક્તૃત્વ કલા, કવિત્વ શક્તિ, ગ્રન્થ ગુંથન શક્તિ, પઠન પાઠનની ખંતથી અવિરત પ્રવૃત્તિ, વિગેરે વિગેરે વિષયો આ [illegible] સારી રીતે વિવેચ્યા છે.

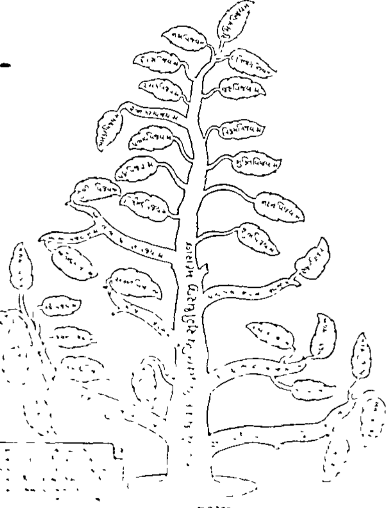
[illegible] ચરિત્ર નાયકના જીવન વૃત્તાન્તને અંકિત [illegible] છે [illegible] ચિરંજીવી, ચિરસ્થાયી [illegible] અને કીર્તિ [illegible]

અને કેવલ ભાભાડંબરી શુદ્ર અને કાલ્પનિ
હોય છે એ સ્પષ્ટ કરવું અત્રે આવશ્યક '

હું જે મહાપુરૂષના જીવનવૃત્તને ચ
કરવા માગુ છું તે મહાપુરૂષ કોણ છે ? ત

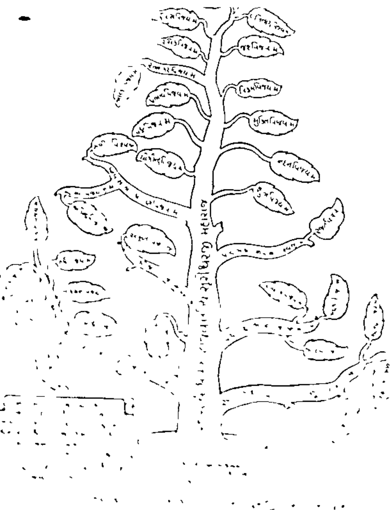
ન્યાયામ્ભોનિધિ પંચાલદેશોદ્ધારક
વિજયાનંદસૂરીશ્વરજી (આત્મારામ
સદ્ધર્મરક્ષક નિઃસ્પૃહીચૂડામણિ જૈનાચાર્ય
શ્વરજી મહારાજના પટ્ટપ્રદ્યોતક વ્યાખ
જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયલબ્ધિસૂરીશ્વ
અજોડ વ્યાખ્યાનકલાથી સ્વપર સિદ્ધાંતો
જ્ઞાનથી, અદ્દ્ભુત અને અલૌકિક પ્રભો
સ્થલે વિચરી ઉપકાર સરિતા વહાવી

ચરિત્ર નાયકનું નામજ જગમા
એટલુંજ નહિં પણ ગુણ નિષ્પન્ન છે
જ્યારે જમાનાના ગરમ વાયરા વાયા, '
જાતની વિઘ્ન વાદળીઓ વિસ્તારાઈ ત્યા
મહાપુરૂષે તે બધાયની દરકાર રાખ્યા [
પણ અને સત્ય ભાષિતાથી ગરમ વા-
વિઘ્ન વાદળીઓને વિખેરી નાંખી
પણ ચરિત્ર નાયકે પોતાની શાસન પ્ર
તેમજ આગમ પ્રત્યેનું બહુમાન જાળવ
રીઝવવા જેમ હાલ્યું તેમ હાલવા દી
ચરિત્ર નાયકના શ્રદ્ધા-અંગને અદ્યાવધિ
તેમ તેઓશ્રીની કારકીર્દી અને પ્રવૃત્તિ
ત્યાં જ્યારે ને ત્યારે ચરિત્ર નાયકનું શ્રદ્ધા
અપરિમિત ઝળકી ઉઠ્યું છે અને ઉરે ઠ

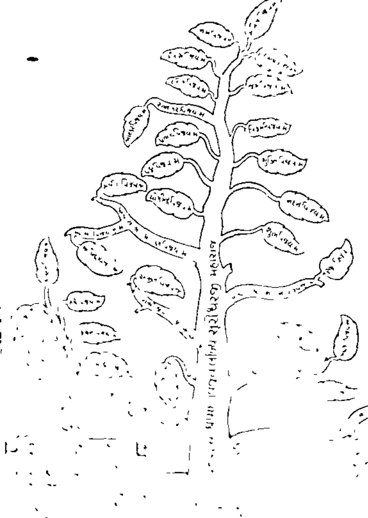
સુજ્ઞ મહાશયોને પ્રાન્તે નમ્ર અને આવશ્યક સૂચન છે કે, એકવાર આ ગ્રંથ આદ્યન્ત અવલોકશોજ સાથે સાથે મહત્ત્વના અ પ્રસંગો હૃદય દર્પણમાં પ્રતિબિંબિત પણ કરશોજ ! જેથી ત્યા અભિરૂચિ શ્રદ્ધા અંગની પરિપુષ્ટિ અને વિકાસ માર્ગની સા સ્હેજે સાંપડશે, જેથી લેખક પણ કાંઈક અંશે સફલશ્રમી બને । અભ્યર્થના સાથે વિરમું છું.

કુમારી.

સુજ્ઞ મહાશયોને પ્રાન્તે નમ્ર અને આવશ્યક સૂચન છે કે, જરૂર એકવાર આ ગ્રંથ આદ્યંત અવલોકશોજ સાથે સાથે મદનના આદર્શ પ્રસંગો હૃદય દર્પણમાં પ્રતિબિંબિત પણ કરશોજ! જેથી ત્યાગની અભિરૂચિ શ્રદ્ધા અંગની પરિપુષ્ટિ અને વિકાસ માર્ગની સાધના સ્હેજે સાંપડશે, જેથી લેખક પણ કાંઇક અંશે સફલશ્રમી બને! એજ અભ્યર્થના સાથે વિરમું છું.

કુમારી.

સૂરિશેખર—સ્તવન

(રાગ-વિસુડારી ઘાલી પીવર ચાલી હો)

સૂત્ર તણા અભ્યાસી ગુરુવર, આવ્યા હો સાંવરીયા;
રિષભાદિક જિનના ગુણ ગાયા, સ્તવને હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૧
ચૂલુક કરીને વાંધા ભાવે, જિનજી હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૨
ડામાડોળ ન મનમાં જેના, ધ્યાયા હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૩
મગણ ભગણના ભેદ ન ભૂલ્યા, સ્તવને હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૪
ણિમગ કાવ્યે મૂર્ધન્યતાથી, સૂરિવર હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૫
વિશ્વવિખ્યાત કવિકુલકિરીટ, કહાયા હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૬
જગમાં વિસ્તરી અવિચળ કીર્તિ, પામ્યા હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૭
યશના ભોગી મહાવીર શાસન, સ્થંભા હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૮
લબ્ધિ તણા સ્વામી ગૌતમની, પાટે હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૯
ધિર કરીને ઓપેરી જિનગો, પામ્યા હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૧૦
સૂરિશેખર પ્રગટાવી સવિતા, આવ્યે હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૧૧
રિસ ભરી મનોને ટોપી. અમૃત હો સાંવરીયા. સૂત્ર. ૧૨

શ્રી લબ્ધિસૂરીશ્વર જૈન ગ્રંથમાલા

૧	જૈન વ્રતવિધિ સંગ્રહ	૦-૮-૦
૨	હીરપ્રશ્નોત્તરાણિ	૦-૧૨-૦
૩	શ્રીપાલચરિત્રમ્	૦-૬-૦
૪	તત્ત્વન્યાય વિભાકર	૦-૮-૦
૫	પંચસૂત્રમ્	૦-૩-૦
૬	હરિશ્ચન્દ્રકથાનકમ્	૦-૦-
૭	વૈરાગ્યરસમંજરી	૦-૦-૬
૮	ચૈત્યવન્દનચતુર્વિંશતિ	૦-૨-
૯	કવિકુલકિરીટ	૦-૮-
૧૦	મૂર્તિમંડન	પ્રેસ
૧૧	આરંભસિદ્ધિ	"

ચંદુલાલ જમનાદાસ શાહ. છા

કવિકુલકિરીટ

યાને

સૂરિશેખર

दुष्कर्मपुष्पदविनाशनमत्तहस्ती
सच्छास्त्रमागरसमुल्लसनैकचन्द्रः ।
भव्याब्जसन्ततिविकासनहेलितुल्यः
जीयात्सलब्धिमुनिपो गुणपुष्पगुच्छः ॥

શ્રીમા[illegible]ન।

દામોદર।

પ્રકરણ ૧ લું.

આર્યાવર્તના ભૂષણસમાન 'ગુજરાત દેશ' અતિ પ્રસિદ્ધ છે. ગુજરાતનું ઝળહળતું ગૌરવ, જગમગતી જાહોજલાલીની આગર ઉર્મિઓ, ઉજ્જવળ કીર્તિ, મોહામણી સમૃદ્ધિ, સુરમ્ય સૌન્દર્ય વગેરે વિશિષ્ટતાઓ, ઇતિહાસવેત્તાઓએ ઇતિહાસના પાનાઓમાં સવિસ્તર સુવર્ણાક્ષરે આલેખી છે. તે ગુજરાતને ગૌરવ, [illegible], સૌન્દર્ય અને આબાદિ, અર્વાચીન સમયમાં પણ જેવીને [illegible] ને સ્વર્ગ [illegible] હોય, તેના [illegible]—અનુભવિઓ ખાસ [illegible] નિર્વિવાદ છે. [illegible] પ્રદેશનો [illegible], [illegible], અને [illegible], [illegible]

પ્રદેશ છે. જનતાના જન્મથી જ મધુર, ઉદાર, ગંભીર તેમજ દ[illegible] પ્રકૃતિને ભજવાવાળી દ્વેષ, ક્લેશ, વેર-ઝેર, કુસંપ, કપટ [illegible] પર રહેનારી છે. એમ તેઓની વ્યવહાર વર્તણુંકો ઉપરથી [illegible] શકાય છે. ગુર્જરનું વસ્તિપ્રમાણ સવાક્રોડ આશરેનું છે, અને [illegible] કોમ આશરે પાંચલાખની સંખ્યાવાળી છે. જે પવિત્ર ભૂમિમાં [illegible] કુમારપાળ ભૂપાલ, વીર જગડુશા, વસ્તુપાળ તેજપાળ [illegible] નરરત્નો, વીરરત્નો, તેમજ ગુણરત્નોએ જન્મ લઈ, [illegible] સંયોગોમાં પણ, ધર્મ પરાયણ રહી, શત્રુ રાજાઓના [illegible] વાતોની સામે અડગ અને અડોલ રહી, સ્વશૌર્યદ્વારા. ([illegible]) ગુર્જરની ગૌરવભરી અવિચળ કીર્તિને, કેઇ ગુણી [illegible] છે; અને સ્વ-બાહુબળથી પ્રાપ્ત કરેલ પોતાની તે [illegible] વસુધાના કંઠે હવી ગયા છે. ખરેખર ! 'ગુર્જર ભૂમિ', એ [illegible] સર્વ સૌન્દર્યમય અજોડ ભૂષણ છે ! તેથીજ કહેવું પડશે કે, [illegible] એ ભારતવસુધાનું હૃદયરૂપજ છે. આ પ્રદેશમાં ઘણાએ [illegible] કેઈક ધર્મોપદેષ્ટાઓ, અનેક ઇતિહાસવેત્તાઓ, કેઇ તો ધર્મ પ્રિયતમ-પ્રાણ પાથરનારાઓ, અને કેઇ અપ્રતિમ ત્યાગ [illegible] થઈ ભૂમિની વિશદતાને વિસ્તારી ગયા છે.

<u>ચોવટીયું ચુંઆલ:—</u>

હવે આવા ગુર્જરના ઉત્તર વિભાગમાં, 'ચુંઆલ' [illegible] વિખ્યાત છે. પ્રાચીન ઇતિહાસ અવલોકતાં તથા [illegible] બાલ ગોપાલ ગવાતી કહેતીઓ અનુસાર—

> "વિજય મોલંકી તે રાજમણી છે
> ચકળે ચારસો ચુંઆલનો ધણી છે."

ચોક્કસ થાય છે કે પૂર્વે, વિજયમોલંકી નામાંકિત વત્સલ તેમજ સમરાંગણના મોખરે રહી શત્રુવને [illegible]

હદ કરાવનાર એક નામી નરેશ થયો. તેના કબજાના ચારસો માલીક ગામમાં એકછત્ર રાજ્ય ચાલતું હતું, જેમ ભીમસેન દમાંથી "સેન" શબ્દ જેવો રૂઢ થાય છે; તેવીજ રીતે આ પ્રાંત દેશને માટે પણ ચારસોનો અંક નીકળી જતાં "ચુંઆલ" કે પ્રસિદ્ધિ થવા પામી છે. પ્રાચીન સમયમાં પણ ગુર્જર ઉપર રાજ્યના ગજનવીઓના ઘેરા આક્રમણો, જ્યારે જ્યારે આવ્યા ત્યારે ત્યારે ગુર્જરનું જેવું ને તેવું ગૌરવ સાચવવા, તેનું રક્ષણ કરવા, તેની યશસ્વીતાને વિશેષ ઓજસ્વી બનાવવા, આ વિભાગના શૂરાએ અગ્રણીય ભાગ ભજવ્યો હતો. હાલમાં પણ ગુર્જરના અન્ય વિભાગો કરતાં આ દેશની શૂરવીર હાકડા રજપુતો વગેરે કોમો, વીજ બળવની દેખાય છે. અત્રેની પ્રજા આચાર વિચારમાં, કળા શિલ્પમાં, ઋદ્ધિ સિદ્ધિમાં, વિચાર વ્યવહારના વિનિમયમાં, દયા દાનમાં તેમજ સ્વ સ્વ ધર્માચરણમા સહુથી મોખરે રહેનારી છે. શોભા પ્રિય મણીઓનાં વિશાળ ભાલ પ્રદેશને નાનું પણ કુંકુમ તિલક વિશેષ સોહામણું બનાવે છે. સપ્ત રંગીલા ભાત ભાતના ઘણા પણ વસ્ત્રો અંગને જે શોભા નથી આપી શકતાં તે શોભા ચમકતા અને ઝગમગાર હીરા, પન્ના ને મોતીના સ્વર્ણજડિત આભૂષણો આપે છે, તેમ સુપ્રસિદ્ધ ગુણીયલ ગુર્જર દેશમાં અનેક ઋદ્ધિવંત અને કુશળ વિભાગો હોવા છતાં ચુંઆલ વિભાગ ગુર્જર સંસ્કૃતિ-અંગનાના કીર્તિ-કુંજર નિરંતરને સવિશેષ દેદીપ્યમાન બનાવનાર થયો છે. ખરેખર ગુર્જરની શોભા, ગૌરવ અને રક્ષણ કરવામાં ચુંઆલપ્રાંત પોતાનો વિશેષ ફાળો છે

મલીન માનને મોડનાર ઓગણીશમા શ્રી મલ્લીનાથ ભગવાનનું મ
નિંબ દર્શનાતુર ભવ્યાત્માઓની વિષય તૃષ્ણાઓના દાહને પ્રશમ
મૃતના ઝંટકાર વડે શાન્ત કરી રહ્યું છે. જે તીર્થમાં બાર
ભક્તિથી હજારો દૂર દૂરના અનેક ભાવુક અને શ્રદ્ધાળુ યાત્રિ
અત્રે આવે છે અને પતિતપાવન પ્રભુ સન્મુખ વિધવિધ
ભાવનાઓ ભાવી, ધ્યાન-સાગરની મીઠી લહરીઓના
નિજાત્માને તરબોલ બનાવે છે-ભિંજવે છે. તદુપરાંત
એ પ્રભુની શીતળ દૃષ્ટિ છાયામાં પ્રકૃષ્ટપ્રભાવના
અમલ આનંદ અનુભવવા અમદાવાદ વગેરેની વિશ્વાસી
ચિરકાલ વસે છે, અત્રે અધિષ્ઠાયક દેવકૃત નાનાવિધ
વૃત્તાન્તો અવાર-નવાર બને જાય છે, જે જૈન આલમથી અજા

પુણ્ય ભૂમિ-બાલશાસનઃ—

આ મહાન તીર્થની સમીપમાં લગભગ ત્રણેક કોશ દૂર '
શાસન ' નામક એક નાનકડું ગામ હોવા છતાં જેની કાર્કીર્દિ
હોઈ જણાય છે કે, જેમ ગુજરાત દેશ વણીક પ્રધાન તરીકે
છે; અને તેમાં ચુંઆલ પરગણાની પ્રજા બહાદૂર અને લડ
ખણાય છે. તેમ એ ચુંઆલમાં બાલશાસનનો જનવર્ગ
બળવાન, સસ ન્યાય તોલનાર અને પરદુઃખભંજક હોવાનું
કુદરતેજ આ ગામનું બાલશાસન નામ સ્થાપવામાં પણ
દિમત્તાનો ઉપયોગ થયો હોય તેમ તેના વ્યુત્પત્તિ-અર્થની વિચાર
કલ્પના-ઘટના કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે. એક તો [1]બાલેન શાસનમ્
બાલશાસનમાં બાળકો પણ અનુભવી વૃદ્ધોની જેમ સ્વ
દમાદમ્ય ગુણગાંભીર્ય અને ઔદાર્યઆદિ વિશિષ્ટ ગુ
જનતાને વ્યામોહની સાથે આશ્ચર્ય ચકિત બનાવતા હતા,

1 बालात्.

બાલોવડે શાસન" એમ અર્થ સમન્વિત થાય છે. બીજો એ કે "बालाय शासनं" અર્થાત્ જ્યાં બાળકોને બાળપણથીજ એવા ડ મૂળથી ઉચ્ચ ધાર્મિક તેમજ વ્યવહારિક સંસ્કારો ગળથુંથીથીજ પુષ્ટ કરવામાં આવતા હતા કે જેથી યુવાવસ્થાથીજ તેઓમાં વિનીતતા, સુશીલતા, ધૈર્યતા, ઉદારતા, વિચારશીલતા આદિગુણો સ્વયં સહેજે સર્વાંગરૂપ સચોટ જામી જતા હતા. જેથી યુવકોને તથા વૃદ્ધોને શિખામણની જરૂર રહેતી ન હતી, એટલે બાલો માટે એ ગામમાં શાસન હતું.

એક બીજી પણ ઘટના એ ઉદ્ભવે છે, કે "बालाय शासनं" એટલે કે આ પુનીત ભૂમિ આ ગુણ નિષ્પન્ન નામદ્વારા એક ભવ્ય આગામી આગાહિનુ સૂચન કરે છે કે આ ભૂમિમાં કોઈ એક વા અનેક અદ્વિતીય આદર્શવ્યક્તિ ભવઅટવીમાં ભૂલા પડેલા મોહમાયાના મસ્તાની ભર્યા તોફાનમાં તણાઈ રહેલા બાળજીવોને સત્પંથ બતાવનાર સન્માર્ગ પ્રદર્શક જરૂર કોઈ આદર્શ સંત જન્મ પામશે, એટલે કે બાળકોને હિતશિક્ષા આપનાર અહીં જન્મશે. માનો કે એ "બાલશાસન" નામ માત્રજ એ ભવ્ય આગામી—આગાહિનેજ સંબોધી રહ્યું હોય તેમ દક્ષજનોને લાગે છે અથવા बालात् शासनं એનો અર્થ એવો થઈ શકે છે કે બાલથી શાસન એનો ભાવાર્થ એવો કલ્પી શકાય છે કે શાસન સામ્રાજ્યમાં ભગવાન મહાવીરની ત્રિકાલ અબાધિત નિરુપમ આજ્ઞાને ભારતના ખૂણે ખૂણે વાસ વેગે બાલશાસન ગામમાં [illegible] વ્યક્તિ બાલ્ય[illegible] [illegible]થી ફેલાવશે. [illegible] [illegible]

[illegible]

છે કે ભાવિમાં થનાર નિઃસ્પૃહ નિરહંકારી અને આદર્શ પુરુષ મતિના પુણ્યના પ્રબળ પરમાણુઓ સદા પરોવાયેલ આ ગામ વનારને વિધિદાન શુભેચ્છના નહિ કરતી હોય ?

જોકે બાલાશાસન એક નાનુંકડુ ગામડું છે પણ વૃક્ષોની ઘટા નાના નાના હોજવાઓના પાક નીકુંજો, ગામ માટે મોટું ઉંડું અને નિર્મળ જળ પૂર્ણ વિશાળ જળાશય વગેરે તેમજ અંદરની વિશુદ્ધ આબોહવા અને આગંતુક પળભર શહેરની શોભા અને વિલાસોને ભૂલાવી ત્યાંજ નિવાસ જીજ્ઞાસા કરાવે છે. બાલાશાસનથી એક રસ્તો બોટાદ તરફ નીકળે છે. અને એક સુરજને અનુલક્ષીને પ્રસ્તરે છે બીજા પણ અનેક માર્ગો જુદા જુદા ગામો પ્રતિના પ્રયાણ આ ગામની બહાર ચોતરફ એવા અનેક માર્ગો વહે છે કે પથિકોને પળભર ગુંચવણના વમળમાં ચકરાવી નાખે છે. અટપટા પંથોમાં અથડાતા પંથીઓને ઉન્માર્ગથી અટકાવી પંથમાં સંયોજવા અહિંની પરમાર્થી જનતાના સરળભાવથી શકાય છે કે જેમ અહીંના સજ્જનો ઈહલૌકિક માર્ગ બતાવવા પરમાર્થ-પ્રેમ પ્રદર્શાવવામાં અતીવ ઉદાર છે તેમ અહિંની સરળ જનતામાં કોઈ વિરલ શક્તિ સંપન્ન વ્યક્તિ અનાદિના ચોરાશી જીવયોનિના અટપટા અટારા અને ભયંકર ગુંચવાડા ભર્યા રખડપટ્ટી વિષમ દુઃખમય દુર્ગમ માર્ગના પરિભ્રમણથી તથા ચાર ગતિના ચોતરા રૂપી ભવમાંથી બચાવવા અહિંની કોઈ ઉદય પામનાર વ્યક્તિ અવિનશ્વર અનંત એવા દુઃખ રહિત સુખ ધામને અર્થાત શાશ્વત આત્માના અવિચળ ગુણોને સમર્પનાર, મુક્તિપુરી તરફનો શુદ્ધ નિર્ અવિક્ષ અને સરળ ભાવમાર્ગને દર્શાવશે.

આ ગામની જનતા સર્વ કોમોમાં ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારે વહેંચ પેલી છે. તેમાં સર્વોપરી જૈન કોમ મનાય છે. જૈન વણિક બહોળ

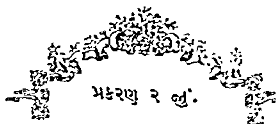
પ્રમાણુમાં નહી હોવા છતાં ઈતર કોમ ઉપર તેનો પ્રભાવ તથા ઓજસ અનેરા પ્રકારનોજ પડે છે. જૈનેતર કોમને વ્યવહાર વર્તણું-કોમાં માન મર્તબામાં ડગલેને પગલે બુદ્ધિ નિધાન આ કોમની સલાહ માટે સંપ માટે ઐક્ય તથા વિચારણા માટે હર વખત જરૂર પડે છે. જૈન કોમના પ્રભાવથી અત્રે વસનાર કોળી રજપૂત આદિ હિંસક કોમો પણ પ્રાણીઓની હિંસા કરતા ધ્રુજે છે. ખરેખર અત્રેના જૈનોમાંની ઓતપ્રોત થયેલી દયા, અન્ય કોમોમાં અસરકારક રીતે પ્રતિબિંબિત ન થઈ હોય તેમ પણ માની શકાય. આ જિનાધિપના રોપાયેલા અહિંસા રૂપી વૃક્ષની છાયા, અને પોતાના આત્મબળ તથા તપો તેજના કિરણનો પ્રકાશ સારી ભારત વસુધાપર ફેલાયલો માલુમ પડે છે. તેમાં બે મત નથીજ.

અહિંની વ્યાપારી જૈન કોમ સામાન્યતઃ ઠીક ઠીક સમૃદ્ધ હોવા નાં ધર્મના આવતા તહેવારોમાં સુપાત્ર દાન આદિ અનેક ધર્મ ગોમાં ખુલ્લા હાથે સદાય દાન આપવા ઉદારતા સાથે ઉત્સુક રહે છે. ણી ન્યાય પ્રિયત્વ અને વિશ્વાસપાત્રતાની પ્રતિષ્ઠાથી આજુ બાજુના ગામડાંઓના ઠાકોરોની સાથે લાગવગ પણ કેટલાક આગેવાનો સારી રાવે છે, પાસમાંજ ભોયણીજી તીર્થ હોવાથી આ ભૂમિ અનેકાનેક પ્રભાવપ્રવર આચાર્યવર્યોના તથા મહા મંગલકારી મુનિવરોના પાદકમલથી પુનઃ પુનઃ પાવન થતીજ રહી પુણ્ય ભૂમિ તરીકેજ કા [illegible] તે [illegible] મુનિરાજોના પુન પુન આગમનથી [illegible] ઉપદેશ વાડી તેઓની [illegible] ધર્મ [illegible]

[illegible]

નાણીય જિનાલય—

[illegible]

પ્રકરણ ૨ જું.

પ્રિય વાંચક વર્ગ ! ગુર્જર, તેમજ અંતર્ગત રહે જુદા વિભાગોની ઉપર ઉલ્લેખાયેલી ઉજ્જવલ ગાથા અને વિકસ્વર કીર્તિ કેતકીને અવલોકતા રૂપે ભર્યા ગૌરવ સમુદ્રમાં ગોથાં ખાતાં ! વિશ્વાસ ર તમોને ગુર્જર ઇતિહાસના વિપુલ પંથની ચકરાવા ભૂલામણીના ભ્રમણની મુસાફરીએ ચડાવી પરિશ્રમ આપવા અમે નથી. પગભર થોભો ધૈર્યમહાસાગરના આશ્રિત બની કલ્પ- આકાશ રૂપી વેગી ઘોડાઓને દોડાવવાની ઉતાવળ કરવાની જરૂ

મા સ્થાને અમે કાંઈ રણશિંગા ફુંકનારા અને અજીત એવા શત્રુઓને ંકારનાર, પાણીપત જેવા મોટા મેદાન ખેલનાર શત્રુજીત, યોદ્ધાને ાર્ણવવા બેસનાર નથી, કે રાજ રાજેશ્વર જેવા મહારાજાના વૈભવ વિલાસનું બ્યાન કરવાના નથી કે ભુક્ત ભોગીઓના મોહક પ્રસંગોના પડદા ઉંચા કરવાના નથી તેમ અજાનોની બાળ–ચેષ્ટાઓના પોપડા ઉખેડવા માંગતા નથી અને નથી તો પુદ્દગલ પ્રેમીઓની જડ પાયા ઉપરની રચાયેલી મનમુઝાવનારી મોહક ઇમારતોની ઇંટોને ગણવાના. આથી વાચક વૃંદે શંકા કરવાને પણ આતુર બની તસ્દી લેવી નહીં, કે ત્યારે શું ? ગંગા યમુનાના ઝીણા રજ રેણુઓનું ગણીત ગણવાની કોઇ અનીવ સ્હેલી રીતિ બતાવવાનો ઇરાદો હશે. અથવા તો આ-બાશામાં રોજે વળતી ઝબકતા જ્યોત્સનાના કિરણરૂપી વસ્ત્રો પહેરી નૃત્ય કરતી તારલિકારૂપ સાહેલીઓની સંખ્યા ગણવાની, અગર જરેલી કોઇ ગોપ્ત વિદ્યા કે રુદ્ધિને પ્રગટ કરવાની ભાવના તો નહીં હોય ? ઉત્તરમાં અમોને જણાવવું પડશે કે ના–ના તેવો ઇરાદો અમારો નથી. તેમ અમારે કોઇ ઉદયાચળ મહાગિરિના શિખરોની સંખ્યા ગણવાનો ઠાર્ગિકા આપી ત્યાં કંઇ અમો વાંચકોને તે ગણવા મોકલનાર નથી. પરંતુ [illegible] ગગનની ઉચેરી પરમાર્થની શુદ્ધ હવામાં મનો-[illegible] (aeroplane) દ્વારા વિચરી ભાવુક જનતાના [illegible] કલાપોને [illegible] તથા પૂર્વમાં [illegible] અને [illegible] મુંબઈ તેમજ [illegible] પર્યંત અનેકાનેક પંથમાં આવતી કષ્ટ [illegible] વિકટતાને વટાવી [illegible] મંદિરમાં [illegible] કરી કરી [illegible]-

[illegible] દેવતા [illegible]

[illegible] વિશ્વ [illegible]

સુંદર દર્શો બધા આબાદ દિપ રૂપે આવે તો તેમાં બેઠેલ
અને મુસાફરોને (the Captain & the Passengers
પુનરાગમન ન થતા હોય તેવો રોમાંચિત આનંદ થાય તેવું
સમુદ્રમાં શુદ્ધ માર્ગને ભૂલી વિભુત પડેલા પાપ રૂપી
સંઘર્ષણમાં આવી ભયભીત બનેલા આત્માઓને
ભાવપ્રાણ સમર્પનાર, નવજીવનના સ્રોત વહેવડાવનાર
મનમોહક દીપ સમાન અહિં એક ભવ્ય જિનાલય છે.
પતિતપાવન ગુણકુસુમઆરામ તરણ તારણ કલ્યાણકારી
પુનિતવિશ્વતારક દેવ શ્રી પદ્મ પ્રભુજી મૂળનાયક તરીકે

ભક્તિ નૌકા:—

સકલ જીવોના જીવ જીવન, શરણી ભૂત, પ્રાણાધાર, મંગલ
આવાસ, એ જિનેશ્વર પ્રભુની ભક્તિ પ્રાગુભારના પરાગથી
જન્મ સાફલ્યને ઈચ્છતા અહિંના આમ્રજનો આનંદમાં જીવન
છે. વલી ગીત નૃત્ય પૂજા પ્રભાવના વગેરે પૂર્વક નિત્ય અર્ચના કરી
પ્રત્યે ભાવનાઓને પ્રદર્શિત કરે છે કે " હે પ્રભુ ! અહિં જન્મી
તો આપનોજ એક આધાર છે ! આપના પ્રતાપે આપના પરમા
સુવાસની હવામાં (atmosphere) ઉછરતા આ આપના
શમામૃત સિંચનથી તથા પરમાર્થ અને અહિંસામૂલક સિ
સંચારથી પ્રફુલિત અને પુષ્ટ થયેલા આપસમાન વિશ્વનો પા
ચક્રના સંચાલક ભવભીરૂતારક અને જડવાદઅપસારક ક્યારે
આપના જીવન મંત્રોનો અમલ કરવાની અમારા કોઈમાં
સમર્પો કે જેથી જિનશાસન પ્રત્યે કોઇ એકાદ વ્યક્તિની
કેરજ બાળશાસનનીજ કીર્તિ માટે થશે. આપ સન્મુખ
છીએ, તેમ જિનશાસનના હિસાબે આ બાળશાસન પણ
ચિત્રકર બાળજ છે. માટે અમારા યોગ્ય આપના અહિંસ

સુરીલા શરોની વેગવતી ધ્વનિઓ ભારતવર્ષ રૂપ અંગનાના અંગે અંગમાં વ્યાપવા જેટલી અમારા કોઈને યોગ્ય શક્તિ આપો ! સત્ય કહીયે તો આપે જે અનુપમ ઉપકાર અસાધારણ પ્રભાવક જિનશાસન સ્થાપ્યું છે તે અમારા જેવા મોહરાજના સકંજામાં સપડાયેલા અજ્ઞાન ભોલા ભાલા બાળોના શાસન માટેજ છે એટલેજ જિનશાસન, બાળ શાસનમાં વ્યાપી રહ્યું. બાળ શાસન ઉપર જિનશાસનનો નિઃસીમ ઉપકાર છે. એ બાળ શાસન જિનશાસનનું ઋણી છે. અને એ બાળ શાસનના બાળો જિનશાસનને આ ભવ તો શું ? બલ્કે ભવોભવ ભૂલનાર નથી તે નથીજ. અહિંના બાળો દુનીયાનાં બાળોને પાળનારા થાઓ આવી અનેકધા જિન સન્મુખ આદર્શ અને અનુપમ ભાવનાઓ ભાવી અત્રેની સરળ પરિણામી જૈન કોમ સ્વ જીવનની અને સ્વ સમયની કૃતકૃત્યના માની રહી છે. તેઓ આવી ભક્તિ–નૌકાની મોઝલી અને આનંદ ભરી સફરથી સંતુષ્ટ થઈ જિનશાસનની ભૂરિ ભૂરિ હાર્દિક અનુમોદના કરી સદ્ગતિને આમંત્રણ સાથે હસ્તગત કરતા જાય છે.

વળી જે બાલિકાઓને પાઠશાળા ... ... એવી નિર્મળ જાતિઓ ... પુરી, વિશેષ સમર્પિત ... બને છે એમાં જે મત નથી, ... લ્હેરીઓ રૂપી દીવાદાંડી ... સુખડ જેવી ... ... બને છે કે હમારો એ એક નિયમ ... અલ્પ સમય પછી આખા વિશ્વની ... આછો પ્રકાશ છે ને વધતા વધતા ... બનાવી દેશે, એવી એવી અવસ્થા ... આજનો નાનો પણ અંકુર, જતે દિવસે ... બને છે તથા આજે પૃથ્વીશય્યા પર ... અને બાલિકાઓમાંથી કોઈક ધરની મમ ... જે માટે તો કહેવાય છે કે એક નાનો પણ ... વીરનો બાળ, સમ્યક્ત્વ રંગથી રંગાઈને ... જિનશાસનના કુંજ નિકુંજોમાં સહેજ માણે છે.

ઉન્નતિનો અરુણોદય:—

પ્રકૃતિના સૌન્દર્યમાં પ્રાણપૂર્ણ રેડનાર ઉપરોક્ત ... વસ્થાને બારીકીથી અવલોકતાં, વિકટ સમાનો ... વિસ્તૃત પ્રકાશને જોવા તલપે છે. તેવીજ રીતે ... યનાં પૃથ્વીતલમાં આનંદ વ્યાપવા માટે છે. અવનતિ ... તેમ ... ખાતી જનતાને ઉન્નતિના ... ભિન્ન વિવિધ લાલિમા ... ... પડેલીને ... ... મન...

મમત્વ આદિ નિંદ્ય નિશાચરોને નસાડવા ભાવોન્નતિનો અરૂણોદય એક અસાધારણ ઉપાય છે, પ્રસ્તુત પ્રસ્તાવમાં ચરિત્ર નેતાનું ગુર્જરમાં અવતરણ એજ ઉન્નતિના શિખરે ચઢાવવામાં પ્રેરક એ ભાવોન્નતિનો ...વંત તેજ ભર્યો અરૂણોદય છે. એ અતુલ ભાવોન્નતિનો અરૂણોદય ...નાના હૃદયરૂપી પૃથ્વી પટ પર પ્રસરતાં પ્રસરતાં જોતજોતામાં ...વિત્વ રૂપી કમળો પ્રબોધ પામે છે, જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, ...પ, યમ, નિયમ આદિ કુસુમકદંબો મધુરી-સુવાસને ફેલાવતાં ...ુ વધુ વિકસ્વર થતાં જાય છે. ચરિત્ર-વિભુનો જીવન વિકાશ, અને-...ની અનેકધા દુવિધાને રસાતલ પહોંચાડી મોહપાશના વાસથી ...ખસેડી કર્મગજના ત્રાસના નાશનો ઉપાય બતાવી, ખાસ અનંત ...ુખના નિવાસના માર્ગ વીંધી ઉપકારની પરાકાષ્ઠાએ પહોંચનાર હોય ...છે. આ ચરિત્ર-વિભુનો જન્મ, એ ભાવોન્નતિના અરૂણોદયની ઉપમાને ...વરે એ સુગુણ-સંગી સુજનો ઘટિત ઘટનાજ માને !

કૃત પુણ્ય કુટુંબઃ—

તેજ કુટુંબ ઉત્તમ મનાય છે, તેજ કુટુંબ પૂજનીક મનાય છે, તેજ કુટુંબ વંદ્ય અને અનુકરણીય મનાય છે કે જે કુટુંબમાં આ જન્મશીલ ધર્મના દરમ્યાન સુસંસ્કારનું સિંચન નિત્ય થતું હોય, દુનિયામાં ગમેતેવું કુટુંબ હોય પણ નીતિ અને ધર્મના સંસ્કારથી રહિત હોય તો તેવા કુટુંબોની ગણત્રી કૃત પુણ્યવંત કુટુંબોમાં થતી નથી. જેવી રીતે ઉંચા આગરનો કુબડો જાણનાર વ્યક્તિના હાથમાં ... [illegible] (fine quality) [illegible]

જીવનચરિત્ર આલેખવા માંગીએ છીએ. જે સમુજ્જ્વલ-ચરિત્ર એ
કોઈક સુગુણજ્ઞ હોવાથી વાંચકોને આનંદદાયક થશે.

જ્યારે ચોતરફ અજ્ઞાનનાં અંધકાર ભર્યાં ભર્યાં વાદ
વિખરાવા લાગે છે, જ્યારે ભોળો ભાળો જન સમુદાય
(કિંકર્તવ્યમૂઢ) બની અહિં તહિં પરિભ્રમણ કરવા લાગે છે, ત્યાંથી
ભૂલો પડેલો મુસાફર વર્ગ કલ્પાંતના કરુણ નાદે રસાંજલી
પ્રભેદવા લાગે છે અને જ્યારે નિર્ધનો ધમંડાઈથી અકપ્રેક
ધપ્પાખાઈ આશાથી ભ્રષ્ટ થઈ ઉદાસીનતાના ઉંડા જલધિનું તલ
માપવા લાગી પડે છે ત્યારે અજ્ઞાનીઓને જ્ઞાન અર્પવા ભૂલેલા
મુસાફરોને માર્ગમાં સ્થિર કરવા, કંજુસ અને લોભીઓને
ઉદાર બનાવવા, અખૂટ લબ્ધિભંડાર, અપૂર્વ કલાનિધાન એવા
દિવ્ય સંતની ઝંખના જનતામાં રહેજે ઉદ્‌ભવે છે. ખરેખર!
કાળમાં મંગળરૂપ નામનું સ્મરણ કરવા, જેઓ ભીષણપંથમાં
નિરાબાધ વહાવવા, વિપત્તિઓનાં અચાનક સાંપડતાં પ્રસંગોમાં
ત્તિની સરિતાને નિહાળવા, નિરાશા અને ભયથી ઉદ્‌ભવેલ
વિહ્‌વલતાને ટાળવા તેમજ ક્ષણિક પદાર્થોનાં મોહને ત્યાગી
શાશ્વતતત્ત્વને ગવેષવા, તેજોમયી અવનારી મહાત્માઓની
આવશ્યકતા છે. કારણ નિગ્રંથ મહર્ષિઓનાં પુનિત પનોત
ભાવિકજનોનાં ગૃહાંગણની ભૂમિને પુણ્યભીની બનાવે છે.

સાચુ કહીએ તો અજ્ઞાન ખીણમાં ભટકતા સામાન્ય
સત્ય-પથે દોરવા માટે, વસ્તુને યથાર્થ સ્વરૂપે જાણનાર જ્ઞા
એવા સજ્જન સતેજ સામર્થ્ય ધરાવે છે, તેજ હેતુથી
મહાવીરની સુવિશુદ્ધ પાટે, ગણધર ભગવાન સુધર્મા સ્વામિ
અવિચ્છિન્નપણે પરંપરાગત, જે ઘણા ઘણા અખંડ ચારિત્ર
ધુરંધર વિપુલ શક્તિ અને જ્ઞાનને ધરાવનારા જિનશાસન ર

ામકદાર રત્નોના શણગાર સમા થયા છે. તે રત્નોએ આ શાસન
રહેલને ઘણો ઘણોજ દેદીપ્યમાન ને ઝળકતો રાખ્યો છે એ નિઃશંક
મીના છે. એ જ્ઞાનદિવાકરોની શક્તિઓ અને તેજ અમાપ છે. એ
. રત્નોના દીવ્ય તેજને આંકવાનું કાર્ય અમારી શક્તિ બહાર છે,
આધુનિકસમયના પ્રભુમહાવીરની પંચોતેરમી પાટ દીપાવનાર એક
ા જીવન-જીવી ઉપકારમૂર્તિ અને શરણ્ય વરેણ્ય મહંતવર્યની
ી જીવનરેખા આલેખવા સક્રિય-શક્ય યત્ન પૂર્વક કેવળ ભક્તિ
ગથી પ્રેરાઇએ છીએ. જોકે તે ઉપકારમહોદધિ મહર્ષિનાં
રસમાગમ અને પૂર્ણ અનુગ્રહથી જે અમોને અસાધારણલાભ
ા છે તે ઋણથી મ્હેજે મુક્ત થઇએ તેમ નથીજ તોય પણ તેઓ
નું સેવાકર્તવ્યસમજીને યત્કિંચિત્ ફરજને સાનંદ અદા કરીએ છીએ.

વીસમી સદી તરુણ વયમાં ખીલી રહી હતી દેશકાલને અનુલક્ષી
નવર્ગ પોતપોતાના ઇષ્ટકાર્યોમાં ગુંથાઇ રહ્યો હતો, અનેકો
વહાર નૌકાદ્વારા જીવનસફરને વીતાવી રહ્યા હતા, ચૈતન્યવાદને
ડી જડવાદમાં જકડાઇ રહ્યા હતા, પાપ પુણ્યના વિવેકથી વંચિત
ની કેવળ પાપાચારોના પ્રવાહમાં તણાઇ રહ્યા હતા, અને જ્યારે ભા-
નના વમળમાં ગુંચાયેલી ભારત જનતા, અણમોલ અને આદર્શ
ોની ઝંખના કરી રહી હતી. કારણકે જે હતા તે સંખ્યામાં અલ્પ હતા,
ારા સમયે તે જનતા પોતાના પ્રબળ પુણ્ય પ્રાગ્ભારથી આવાં
ણા ઉન્નતિના ચિન્હોને નિહાળવા ભાગ્યવંત બની.

<u>પ્રત્યુષની પ્રિયતાઃ—</u>

[illegible]

બોધિ બીજ, અને ધર્મદતા વિગેરે મનમોહક મૌક્તિકો કુટુંબના જીવન અંગને વિશેષ ઝળકાવી રહ્યા હોય ! જે કુટુંબરૂપ કુસુમ બગીચામાં વિનય, વિવેક, ઔદાર્ય, ધૈર્ય, શૌર્ય આદિ ભાત ભાતના રંગબેરંગી સોહામણા સુહામણા સુમનોની કોમળ કળીયો ખીલી ખીલીને સ્વ–સુમધુર સૌરભોથી અનેક ગુણ પ્રેમી ભ્રમરાઓને આકર્ષી રહી હોય તેજ કુટુંબો અલંકાર સમા છે.

સોહામણા ભાગ્યના સિતારાથીજ ઉત્તમ કુટુંબમાં જન્મ થાય છે ઉત્તમ વંશમાં જન્મ એ આપોઆપ ઉચ્ચ અને રસિક સંસ્કારોને મજબૂત બનાવે છે. ઉચ્ચ વંશની પ્રાપ્તિ એ સ્હેજે સાંપડતી નથી માન પ્રતિષ્ઠા વ્યવહાર વર્તણુંક બુદ્ધિ બાહુલ્ય વિચાર વિશદતા વિગેરે ગુણમાળાઓ ઉત્તમ વંશરૂપી વૃક્ષની વેલડીઓ સમાન તે તે વંશમાં ઉત્પન્ન થનાર ફરજનને અનાયાસે વીંટાઈ વળે છે જેવી રીતે મોરના ઈંડાને કળાકુશળ કારીગરોને વિવિધ રોચક રંગો ચિતરવા આપવામાં આવતા નથી પરંતુ સ્વભાવથીજ (naturally) તે રંગો તેને મળેલ હોય છે. તેવીજ રીતે ઉત્તમ કુલમાં આવનાર જીવને સદ્ગુણાવલી સ્હેજે બાળવયથીજ વરેલ હોય છે. તે કુટુંબને ભૂરિ ભૂરિ ધન્યવાદહો, તે કુટુંબને સહસ્રશઃ અભિનંદન હો, જે કુટુંબમાં—

जिनधर्मविनिर्मुक्तो, मा भूवं चक्रवर्त्यपि ।
स्यां चेटोऽपि दरिद्रोऽपि. जिनधर्माधिवासित: ॥

આવા–જીવનને આદર્શ બનાવનાર ઉદાર ભાવનાના સંગીન સુરો અહોનિશ વિપત્તિ કે સંપત્તિમાં એક સરખા ગુંજી રહ્યા હોય ! કે જ્યાં જૈનધર્મવિહીન એવી મહાન ચક્રવર્તિઓની વિપુલ સંપત્તિઓ સાંપડી હોય, તો તે અમોને ભલે ન હોય! પરંતુ શ્રી જીનેશ્વરદેવના ધર્મથી રંગાએલું, વિશ્વત્રાતા તીર્થંકર પ્રભુની આજ્ઞાને શિરસાવદ્ય માનનારું

અને તેના પાલનમાં સ્વ-સર્વસ્વને સમર્પણ કરવા સજ્જ રહેનાર દરિદ્રપણું-દાસાનુદાસપણું મળે તો પણ તે અમોને પસંદ છે.

<u>રત્ન-ખાણ:—</u>

ખાણો સ્વયં જડ હોવા છતાં તેમાંથી ઉદ્દભવતા વિવિધ રત્નો પોતાની અણમૂલી કિંમતથી પેદા કરનાર ખાણના મહત્વને વધારે છે. તેવીજ રીતે જે કુટુંબમાં ભાગ્યવંત ઉચ્ચ સંસ્કાર ધારણ કરનાર પુણ્ય લક્ષ્મીના ધામ રૂપ પેદા થનાર નર પોતાની નિર્દોષ નિખાલસ અને ઉપકારમય જીવન વૃત્તિદ્વારા તે તે કુટુંબોની પ્રતિષ્ઠા અને યશને અત્યંત ઉજ્વલ અને વ્યાપક બનાવે છે, એવા આદર્શ પુરૂષોની પ્રાપ્તિ થવી એ પણ તે તે કુટુંબોનો ભાગ્યોદયજ મનાય.

ઉપર આપે રેખાચિત્ર જેનું દોરવામાં આવ્યું છે તે પુણ્યભૂમિ [illegible]થી બે કોશ દૂર એક સુંદર અને જુદી જુદી જાતિઓની વસ્તીથી [illegible] એક મજ્જ નામક ગામ છે ત્યાં રહેજે ઇતર જાતિઓ [illegible]તા, [illegible] ઉદાર અને દયાવંત છે. સમૃદ્ધિમાં, માન પ્રતિષ્ઠામાં તેમજ નિસ્વાર્થ પરોપકારમાં પણ યથાશક્તિ અહિંની જૈન જનતા [illegible] જતો કરતી નથી. દેવદર્શન ધર્મપ્રેમ, ગુરુ ભક્તિ વગેરે [illegible] તેનો [illegible]ની જેમ પ્રગતિમય રહે છે. એક [illegible] વાણિજ્ય વૃત્તિમાં પણ ઘણોજ આગળ [illegible] તેમજ આજુબાજુના વ્યાપારીઓનું [illegible] એક મહત્[illegible]

<u>[illegible]</u>

[illegible]

[illegible] અને
[illegible] તે આમને [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

પણ ધર્મમય જીવન વીતાવે છે. અમુલખના ઉમેદરામ પુત્ર થયા અને તેમનાં બબલદાસ (ઉર્ફે–સોમચંદ) તેમજ તેમના સુપુત્ર વીરચંદ ધર્મપરાયણ જીવન પંથમાં સંચરી રહ્યા છે.

હસમુખા હરખચંદભાઈના ચકોર અને ચતુર ચાર પુત્રો પૈકી ઉત્સાહી અને ઉત્તમ ગુણરંગી ઉગરચંદભાઈ વિશેષ ઓજસ્વી અને પુણ્યશાળી માની શકાય કારણ કે આપણા ચરિત્રનેતાએ તેઓના ગૃહાંગણને સ્વ પુણ્યસૌરભથી સુવાસિત બનાવ્યું હતું. ઉમંગી ઉગરચંદભાઈને પુણ્યભાજનરૂપ પિતામ્બર નામના વિનયવંત પુત્ર હતા તથા ભાઈચંદભાઈ અને દલસુખભાઈ નામના પણ બે પુત્ર હતા એમ મળી ત્રણે ઉમંગી ઉગરચંદભાઈના સુપુત્રો હતા, તેમાં દલસુખભાઈ અને દલગી બેનનો જોડલે જન્મ થયો હતો.

પુણ્યવંત શેઠ પિતામ્બર:—

ઉક્ત પિતામ્બર શેઠ સ્વભાવથી ભદ્રિક અને ઉદાર વૃત્તિવાળા હતા. જેઓ સ્વ જીવન બહુ નિખાલસ અને નિરાળા ભાવથી ગુજારી રહ્યા હતા. જીવનનો ઘણોખરો ભાગ તો ધર્મક્રિયાઓના અનુપમ અનુષ્ઠાનોને આરાધવામાંજ પસાર કરતા હતા, વ્યાપારાદિ આજીવિકાના સાધનોમાં નિર્લોભતાથી પ્રવૃત્ત હોતા હતા, વળી તેઓના વિપુલ પુણ્યોદયે તેઓનું નિવાસ [illegible] મંદિરની સન્મુખજ હતું કે [illegible] પૂજન [illegible] સ્તવન આદિ નિત્ય ધર્મકાર્યોમાં તેઓને [illegible] અનર્ધ્ય મહિમ રત્નની [illegible] અનેકાનેક [illegible] આરાધવાના અને [illegible] આેાચ્છવ [illegible]

જ્યાં ઉદાર અને સ્નેહી એક કોઠારની આણ ચાલે છે. તે કોઠારને ત્યાં પુણ્યના પ્રતાપે શેઠ પિતામ્બરે તેના વિશ્વાસુ અને દિનોગી કારભારી તરીકેની નિર્મળ નામના મેળવી સમય પસાર થતાં તે કોઠારને પિતામ્બરભાઈ પર એટલો બધો વિશ્વાસ જામી ગયો હતો કે જે વિશ્વાસ પોતાના પિતા પર કે પુત્રો ઉપર પણ અશક્ય હતો. ખરેખર એ વિશ્વાસ જામવાનું જો કોઈ કારણ હોય તો તે પિતામ્બર શેઠની તીક્ષ્ણ બુદ્ધિમત્તા, એક રસથી કાર્ય કરવાની કુશળતા અને ન્યાય તેમજ નીતિની અનેરી પ્રીતિનેજ આભારી છે કારભારીપણું સ્વીકાર્યાબાદ કોઠારની પૂર્ણ મહેરબાની હોઈ તેમજ ધીર-ધારના ધંધાની માતબરતાથી પિતામ્બરશેઠની થેલીઓ ઉભરાવવા લાગી. જનતામાં સમૃદ્ધશેઠ તરીકેની ખ્યાતિ વિસ્તરવા લાગી. પુખ્ત ઉંમરે ઝાલાવાડમાં કારેલા ગામના એક સદ્‌ગૃહસ્થની એક સુશીલ અને ગુણિયલ પુત્રી મોતી બેન સાથે પાણી ગ્રહણ થયું. જેઓના લગ્ન પ્રસંગે નગરશેઠ તેમજ બીજા કોઠારીઓએ પણ સારો સહકાર આપી હાજરી આપી હતી.

ગુણવંતી-ગૃહિણી:—

પિતામ્બરશેઠ જેવા સરળાશયી અને ઉદ્દામ ઉદાર વૃત્તિવાળા હોવા સાથે ન્યાય પ્રિય હતા તેવાંજ એમના ધર્મપત્ની પણ વ્યવહારીક કાર્યોમાં કુશળ ભદ્રિક પ્રકૃતિ, સદૈવ હસમુખી મુખાકૃતિ આંગણે આવેલા યાચકોને તૃપ્ત કરવાની ઉદારભાવના અને સ્વાભાવિક રીતે, નિખાલસ મનોવૃત્તિ આદિ સુગુણોથી ગૃહને શોભાવી [illegible] જ્યારે જ્યારે સગા સંબંધીમાંથી અથવા અન્ય કોઈ સ્નેહીજનો [illegible] તેના ઘરે આવતા ત્યારે ત્યારે મંગળમૂર્તિ મોતીબહેની તે આગન્તુકો પ્રતિ થતુ સ્વાગત સૌજન્યતા અને વિવેક જોઈ [illegible] કહેતા કે ખરેખર ધનથી ભરપુર આ ગૃહમાં સુવર્ણમીજ પોતાના પ્રતિરૂપથી ઉતરી છે? મનોહર મોતીઓથી ગુંથાયેલી મૌક્તિકમાલા પહેરનારના કંઠને સુશોભિત બનાવે છે જ્યારે એકજ મોતીબાઈ, પિતામ્બરશેઠનું એકજ

પર નહિ, કેવળ કુટુંબજ નહી, બલ્કે અખિલ બાલશાસન ગામને શોભાસ્પદ બનાવી રહ્યાં હતાં એ એક બાલશાસનને શું ! પરંતુ ભવિષ્યમાં પરમારાધ્ય જિનશાસનની ઉન્નતિ કરવા સાથે તેનો યશોધ્વજ દિશિવિદિશિમાં ફરકાવવા સ્વપર કલ્યાણ સમગ્ર સ્વજીવનને સમર્પણ કરનાર બાલકની આદર્શ જનેતા તરીકે બની તેણીએ અખિલ જિનશાસનને દીપાવ્યું છે.

શૂરવીર સૈન્ય સમરાંગણના મોખરે ઉભા રહી શત્રુ સૈન્યના અનેકાનેક અણધાર્યા થતા આક્રમણોના ફટકાને ખમી પોતાના શરીરના [illegible] રહી, જે વિજય પતાકા ફરકાવે છે, તે બધોય યશઃ તેના ગાત્રનેજ વરે છે, તેવીજ રીતે પુત્રની બાલ્યાવસ્થામાં વિદ્યાપ્રાપ્તિમાં નિપુણતા વ્યાપાર વાણિજ્ય આદિ વ્યવહારૂ પ્રવૃત્તિઓમાં દક્ષતા, નિર્ભય અને નિર્દંભ તેમજ નિર્લોભતાથી જીવન સરણિ સદ્ગુણશ્રેણિના [illegible] સ્વજીવનની ધર્મ-સંસ્કારમય કરેલી ખીલવટ [illegible] વિશેષ સદ્ગુણોના [illegible] થયા અને પ્રતિષ્ઠા [illegible] આભારી છે [illegible] અને ભોળાભોળા [illegible] જીવનના [illegible] ખતીયા [illegible] નામના [illegible] દિને દિને [illegible] અને ગુણમાં [illegible] તરીકે નિજ જીવન [illegible] સદ્ગુણોના સુખ[illegible]

[illegible]—

[illegible]

ધર્યા છે! હિંદુસ્તાનભરમાં રોજના હજારો પુત્રનો જન્મ થાય છે, પણ તેજ જનનીઓ ધન્યવાદને પાત્ર છે, તેજ માવડીઓનાં નામો ઇતિહાસના પાને પંકાવા યોગ્ય છે, તેજ સુમાતાઓનાં નામો અમર બને છે, જે રત્નકુખ પતિવ્રતા સ્ત્રીઓએ ગુણના નિકેતન આદર્શરૂપી અને ગુણ-ગ્રાહી, કલ્યાણકામી ભવિઓની કામનાઓને પૂર્ણ કરવાના કારણે અવનિતલને પાવન કરનાર પવિત્ર પુત્રોને શાસન સેવા માટે સોંપ્યા છે.! એ તેજસ્વી સુમનસ્વિનીઓ એ પાવનપ્રતિમૂર્તિઓ. હજારો ધન્યવાદને લાયકજ છે!

પ્રકરણ ૩ જું.

પૂ[illegible] તિના ગર્ભમાં સાંદેલો અવનવનાં પૃથ્વી શય્યાને [illegible]

આબાદીથી અટકળી શકાય છે. ધર્મનિષ્ઠ ભોળા ભાળા મોતીબાઇની કુક્ષિરૂપ માનસ સરોવરમાં એક હંસ સમાન ઉત્તમ જીવ જ્યારથી ગર્ભ પણે અવતર્યો ત્યારથી મોતીબાઇની ધર્મ ભાવનાઓ, ધર્માનુષ્ઠાનો આચારવાની પ્રવૃત્તિઓ વિશેષ વધતી ગઈ. જીવજીવન આધાર ભવ સાગર તારણહાર ગુણગણના આગાર દુ:ખી જીવનના ઠારણહાર શ્રી પદ્મ પ્રભુ ભગવાનનું જિનાલય ઘરની સન્મુખજ હોવાથી અને ગર્ભમાં રહેલ ઉત્તમ આત્માના સંસ્કારથી મોતીબાઇને પુનઃ પુનઃ પ્રભુ સન્મુખ જઈ સ્તવના કરવાની, પૂજન કરવાની તેમજ ભક્તિ કરવાની ભાવનાઓ જાગૃત થતી અને તે તે ભાવનાઓને ઘરના તમામ કામકાજથી નિવૃત્ત થઈ તુરતજ સફળ કરતા, કેમકે તે સમજતાં હતા કે ધર્મની ભાવના અને પ્રસંગો બહુજ દોહિલા હોય છે. અનાયાસે તે સુઅવસરો પ્રાપ્ત થતાં કયો સજ્જન વિલંબ કરે ? શ્રેયઃ પંથના સાધન રૂપ માની ધર્મ પ્રવૃત્તિ આદરવાની જે જે જિજ્ઞાસાઓ પેદા થતી, ભલે તેમાં દ્રવ્યનો વ્યય થતો હોય ભલે ગૃહકાર્યોમાં ઉણપ રહેતી હોય છતાય પુણ્યવંત પિતાંબર શેઠ તેની દરકાર રાખ્યા સિવાય તે તે જીજ્ઞાસાઓને અવિલંબે ફળવતી બનાવતા.

માતાના મનોરથો સફળ થતા જતા હતા. દિવસો આનંદની અનુપમ લહેરીઓથી, ધર્મ ક્રિયાઓથી, પ્રભુ સ્તવનાઓથી ધીમે ધીમે પસાર થઈ રહ્યા હતા. સાંસારિક સંયોગો પણ અનુકૂળ બના જતા હતા તેઓના દિલમાં પુણ્યાત્માના ગર્ભમાં આગમન પછી કદાપે ચિંતાને સ્થાન મળતું નહતું. સ્વજનો તેઓની સુશ્રુષામાં ઉપાસવા તૈયાર રહેતા.

આ સમય પોષમાસનો હતો, આછી આછી શીતળતા જનતાના અંગોપાંગને સંકોચિત બનાવી રહી હતી વિહંગમો સ્વજીવન આગામી કડકડી ઠંડીના ભોગરૂપ ન બને તે ખાતર સઘન વિવિધ માળાઓને, કોઈ તો વૃક્ષના કોટરોમાં કોઈ તો ગૃહના વિવરોમાં, રચી તેમા મોટી

ઇમારતના સુખને કલ્પી રહ્યા હતા. વિદ્યાભ્યાસીઓ પ્રાતઃસમયની મંજુરી અને સુંદર શિતળતાના સહકારથી અભ્યાસમાં વિશેષ વિશેષ ઉદ્યુક્ત બની રહ્યા હતા, યોગીજનો સ્વદષ્ટિને નાસિકાના અગ્રભાગ પર સ્થાપન કરી પરમબ્રહ્મને દેખવા એકાકાર બની રહ્યા હતા. કોઈ યતિજનો પ્રાણાયામ અને ઉત્કટ આસનોદ્વારા દઢ બની ઇંદ્રિયોના દમનપૂર્વક સ્વબ્રહ્મરન્ધ્રને પૂર્ણ આનંદનો અનુભવ આપી રહ્યા હતા.

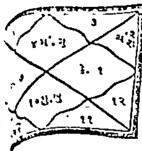
આનો અનેકોને ઈષ્ટસાધક શીતકાળ (Winter season) [illegible] પ્રિયનાને મેળવી દેતો હતો, શીશીરનો સમીર (Wind) [illegible] માનના આપ્યા કરતો હતો, સોહાગણી મોતીબાઈના ગર્ભાધાનનો [illegible], ત્યા પરિપૂર્ણ નભાંગણના વિશાળ ચોગાનમાં ઝગમગતી [illegible] કિરણોના ઝરતી તારલીકાઓ અવનવા [illegible] પંક્ત ગ્રહ-તાંડવ કરી રહી હતી.

[illegible] (moon) [illegible] ભાવને ભૂલી પરો- [illegible] પાલન ન કરતો હોય? તેમ સુધા [illegible] પ્રત્યેક પ્રાણિઓને આનંદસરમાં [illegible]

[illegible]

અનેક [illegible]
[illegible] છે, [illegible]
[illegible]
સંતાનોને જન્મતાવેંત
[illegible] બને છે. જે [illegible]
પણ નહિ પણ હજારો
[illegible]
[illegible]
મોતીબાઈ અને તેમના
[illegible]

[illegible] તેને અત્રે આલેખવો એ વાંચક [illegible]

આ પુણ્ય [illegible]
[illegible] ઉપર આનંદપૂર્વ [illegible]
ખરેખર અવતરનાર [illegible]
[illegible] પ્રતાપ કેમ ન [illegible]
[illegible] અને [illegible]
[illegible] કરતી [illegible]
[illegible] આનંદ ઉપજાવનારો
[illegible] આનંદની [illegible]

[illegible] જન્માવસરે બે મહા ઉચ્ચાંશના હતા. અને [illegible] ના સુંદર ઉદ્દ્ભવ સ્થાન સમા હતા. [illegible] માં પ્રભા પાડવામાં જ્યાં ત્યાં ઉજ્જવળ [illegible] વિવાદોમાં કુવાદીઓના મદને [illegible] વામાં નિમિત્ત ભૂત હતા.

[illegible] ને [illegible] થતા હતા.
[illegible], આ મહ-
[illegible] પ્રભાવ-
[illegible] કેવાવે.
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

વૃદ્ધિ પામતો, રમતો, ઝુલતો, મનમાન્યા આનંદ રસમાં મ્હાલતો આ બાળક વયમાં અમુક દિવસ થતાં, કુટુંબીઓએ નામ નિર્ધાર કરવાનો નિર્ણય કર્યો.

નામ નિર્ધાર:—

સગાસંબંધીઓનું એક મંડળ પિતાંબરશેઠના સોહામણા અને મનોહર આંગણામાં સાનંદ એકત્રીત થયું. આ પુત્ર લાલ–રત્નરૂપ હોવાથી માતા અને પિતાને અનુકુળ એવું તે બાળકનુ પુનીત નામ "લાલચંદ" તરીકે નિશ્ચિત થયું. માતા અને કુટુંબીઓએ લાલચંદના નામની ધ્વનિઓથી પિતાંબરશેઠના ઘરને ગજવી મૂક્યું ખરેખર આ શુભનામ ભાવિ સૂચન કરતો હતો. કે હે બાળ, લાલ, ભવિષ્યમાં લાલચંદ એ નામ યથાર્થ કરી સુકાર્યોમાં જીવનનો લ્હાવો આપી. પરોપકારના પવિત્ર કાર્યોમાં નિઃસ્વાર્થપણે જીવનનો અણમોલ સમય વિતાવી [illegible] અંતને દેખાવી જનોજગમાં જુગજુગ સુધી તારું નામ [illegible] એ આશિર્વાદ લાલચંદ લાલચંદની પ્રેમવાળી ધ્વનિ-[illegible]

[illegible]:—

[illegible] સંબંધ રહેલો હોય છે. [illegible]

અનેક જનનીઓ પુત્રરત્નોને જન્મ આપે છે એતો અનાદિનો વ્યવહાર પ્રવાહ છે, પરંતુ તેજ જનેતાનું અને તેજ ધન્યપુત્રનું યશોનામ ઇતિહાસક્ષેત્રમાં આવકાર પામે છે. જે માતાઓ પોતાના સંતાનોને જન્મતાવેંતજ ઉત્તમ સંસ્કારોનો સોનેરી ઓપ કરવા પ્રેરણાવતી બને છે. જે પુત્રો જન્મી પોતાનાજ નહિ, બીજા એક બેજ પણ નહિ પણ હજારો પ્રાણી સાર્થના સાચા સાર્થવાહ બને છે, તે ભાગ્યવંતોનો જ્યોતિમય જન્મ તેના કુટુંબીઓનેજ નહિ, પરંતુ અખીલ જિજ્ઞાસુ જનતાને આનંદનો હેતુ બને છે, તેવીજ રીતે ગુણીયલ મોતીબાઈ અને તેમના આ પુત્રરત્ન એ બેઉ ભવિષ્યમાં ઇતિહાસના પાનાપર સુવર્ણાક્ષરે આલેખાવા યોગ્ય બન્યા છે.

આ પુણ્ય માતુશ્રી ચાંદનીની આછી આછી જ્યોતમા ગૃહાંગણની ઓસરી ઉપર આનંદપૂર્વક બેઠા હતાં, ત્યાંજ પુત્રનો જન્મ થયો એ ખરેખર અવતરનાર ધન્યાવતારી ભાગ્યવંત જીવનની પુણ્ય પ્રભાનો અનેરો પ્રતાપ કેમ ન માની શકાય? જન્માવસરે ઉજળીથી ટમટમતી ચાંદનીની કૌમુદી અને બાળકની તેજસ્વી ઝગમગતી મુખકાંતિ, પરસ્પર સ્પર્ધા કરતી થકી પણ સંમિલિત થઈ. પુત્ર જન્મ ન્યાતીઓને સહેજે આનંદ ઉપજાવનારો હોય છે, પિતામ્બર શેઠના ઘરમાં પણ સહુકોઈ આનંદની મીઠી મીઠી ઉર્મીઓમાં ન્હાવા લાગ્યા.

ઘણીજ કાળજીપૂર્વક તે બાળકને પાલન કરવામાં આવે. સ્નેહાળ કુટુંબીઓ પળભર પણ તેને ગોદથી દૂર કરતા નહિ. બાળના નિર્દોષ ચમકતા નેત્રો, ખીલેલા ગુલાબના પુષ્પ સમાન રક્ત ગાલો, જપાપુષ્પના રસથી ઓપેલા લાલીમા ભર્યા અધરો અને કમલસરખું વિકસ્વર, કોમળ, પળપળ હસતું અને સ્મૃદુ આનંદથી મટકતું મુખડું એ કોને સ્નેહ ન ઉપજાવે, વળી બાળની બોલાતી ઘેલી, તોતડી, મૃદુ, મધુરતામય, મનમોહક મોહવાણી જન વર્ગના હૃદયોને પળભર નચાવે છે. મોતીબાઇ અને તેના કુટુંબીઓની ગોદમા

પામતો, રમતો, ઝુલતો, મનમાન્યા આનંદ રસમાં ન્હાલતો બાળક વયમાં અમુક દિવસ થતાં, કુટુંબીઓએ નામ નિર્ધાર [illegible]વાનો નિર્ણય કર્યો.

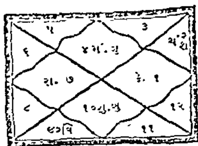
નામ નિર્ધાર:—

સગાસંબંધીઓનું એક મંડળ પિતાંબરશેઠના સોહામણા અને મનોહર આંગણામાં સાનંદ એકત્રીત થયું. આ પુત્ર લાલ–રત્નરૂપ હોવાથી માતા અને પિતાને અનુકુળ એવું તે બાળકનું પુનીત નામ "લાલચંદ" તરીકે નિશ્ચિત થયું. માતા અને કુટુંબીઓએ લાલચંદના નામની ધ્વનિઓથી પિતાંબરશેઠના ઘરને ગજાવી મૂક્યું ખરેખર આ શુભત્વ ભાવિ સૂચન કરતો હતો. કે હે બાળ, લાલ, ભવિષ્યમાં લાલચંદ્ર એ નામ યથાર્થ કરી સુકાર્યોમાં જીવનનો ફાળો આપી, પરોપકારના પવિત્ર કાર્યોમાં નિઃસ્વાર્થપણે જીવનનો અણમોલ સમય વિતાવી [illegible] [illegible] ફેલાવી જગોજગમાં જુગજુગ સુધી તારૂં નામ [illegible] એ આશિર્વાદ લાલચંદ લાલચંદની પ્રેમવાહી ધ્વનિઓમાં [illegible] હતો.

[illegible] વિચાર:—

[illegible] કર્મનો [illegible] સંબંધ [illegible] હોય છે. [illegible] [illegible] હોય [illegible] [illegible] અને [illegible] છે. જો કે [illegible]

આ પ્રસંગ અનુસંગત હોઈ તેને અત્રે આલેખવો એ વાંચકોને સર્વદા નહિજ માને.

લાડકડા લાલચંદભાઈના જન્માવસરે બે ગ્રહો ઉચ્ચાશના હતા. અને તે પ્રભાવપ્રદ તેમજ જીવન ઉદયના સુંદર ઉદ્‌ભવ સ્થાન સમા હતા. જે ગ્રહો અખિલ જીવન વિહારમાં પ્રભા પાડવામાં જ્યાં ત્યાં ઉજ્જ્વલ કીર્તિને વિસ્તારવામાં અને વાદવિવાદોમાં કુવાદીઓના મદને હરી સત્ય તત્ત્વની જય પતાકા ફરકાવવામાં નિમિત્ત ભૂત હતા.

ભાવિસૂચનઃ—

જોશીઓ પણ આવી ઉત્તમ કુંડળીને જોઈ નવાઈ પામતા હતા. અજાણ્યા જોષીઓ પણ તે જોતાંજ મુક્તકંઠે [illegible] કુંડળી અનુસાર જન્મનાર બાળ સમૃદ્ધિમંત [illegible] શાળી થાય. દુનિયાપર પોતાનો અજબ પ્ર[illegible] આપ્યા કરે. વચન સિદ્ધિ પણ આ વ્યક્તિને સાંપડે. [illegible] એક યોગ એવોપણ ઉપસ્થિત છે અને તેથી કલ્પી શકા[illegible] કે તે ન્યાયાવિકત સંસારના પાપારંભોથી વિરક્ત થઈ [illegible] ત્યાગી બને તો મહાન ગુણ સંપન્ન જગન્માન્ય જગદ્વંદ્ય મહા[illegible] બને અને સંસારમાં રહે તોપણ ઉચ્ચ સમૃદ્ધિ મેળવી માનનીય [illegible] ખ્યાતિને પામે. ટુંકમા

ઓ તો જન્મનાર લાલચંદભાઈની કુંડલીના ગ્રહચક્રો તેમના ભાવિ-
વનની ઓજસમયી કોઈ અનેરીજ કલ્પના કરાવતા હતા.

ારીરિક ચિન્હો:—

બાળચંદ્ર સમા લાલચંદભાઈના તેજસ્વી મુખડાપર ભવ્ય લલાટ અનેરીજ કિરણો પ્રસારતું હતું. મુખની હસમુખતા અનેકોને આનંદનું સ્થાન બની રહી હતી. નેત્રોની નિર્મળતા અને વિશાળતા, ઓજસ્વીતા, કમલ દલોને શરમ પમાડતી હતી. વિશાળ હાથ અને દક્ષિમા ભર્યાં કોમળપાદો ભાગ્યવંતની આગાહી આપવા આવેલ શુભકર્મના સંદેશો સમા શોભતા હતા. નાનીવયમાં પણ શરીરની ભવ્યતા, બુદ્ધિ, ચપળતા અને સર્વજન પ્રિયતાતો આ બાળમાં પૂર્વ સંસ્કારથી સહચારીપણું ધરાવતી હતી.

શરીરપર દીપતાં ચિન્હો ભલભલાના શિરને ડોલાવતા હતા. [illegible] વર્ગને સ્ફુરતું પડતું હતું કે સંઘવીદાસના કુટુંબરૂપી [illegible] પ્રીતિ અને યશને વધારનાર થશે.

બાળવય:—

[illegible] તેટલી [illegible] નથી. [illegible] આનંદનું [illegible] ([illegible] place of innocent joy) [illegible]

કુદરતેજ કોમળ અને સ્વપોક હોય છે. કુંઠા કુંઠા પ્રસંગો હૈ આભરા હૃદયને ખેદ અને હર્ષનો અનુભવ કરાવે છે. તેનાથી વિપરીત પ્રકૃતિના ઘણા બાળકોમાં જોવામાં આવે છે. કેટલાક બાળકો નાની ઉમરથી નિડર, વાચાળ, ચપળ અને પ્રસંગોને ઓળખવામાં કુનેહવાળા હોય છે. બાળકોમાં વિના શિક્ષાએ નિરખાતા સંસ્કારોજ પૂર્વના હોવાનો સચોટ પુરાવો આપી રહ્યા છે.

લાલચંદભાઈ પણ બાળવયની બુદ્ધિમયજીવન અનુભવ આનંદ મનાવતા હતા. કુટુંબીઓની તથા બાળમિત્રોની સંગતમાં કુતૂહલમય જીવન વિતાવવા લાગ્યા. લાલચંદભાઈના પાલનપોષણમાં તેમના વડીલો બહુજ સાવધ રહેતા. કુસંસ્કારી બાળકોની સંગત ન થાય તે માટે પણ બહુ સાવચેત રહેતા. માતાપિતા એતો પુત્રોની ભવિષ્યની રેખાના વિધાતા છે. જો તેઓ બાળકને સુસંસ્કાર અર્પવામાં દુર્લક્ષ રાખે તો બાળની આગામી જીવનરેખા બહુજ કઢંગી બને કે મેલી-બાધ તો સ્વબાળક કુસંસ્કારી ન બને તે માટે પુરતા દક્ષ રહેતા. જો કે લાલચંદભાઈ પોતેજ બાળવયમાં પૂર્વસંસ્કારના પ્ર-પેજ ગુણીયલ બાળકોની સોબતમાં આનંદ માનતા. સુધા તેમની મતિબાહુલ્યતા એમની બાળપણથીજ ખીલતી જતી હતી. સદ્ભાગી માતપિતા ધર્મ સંસ્કારી હોય જેમનો નિવાસ ઉત્તમ [illegible] પાડોશમાં હોય જેમની સોબત કુળવાન મિત્રની સાથે હોય તેઓનું ઉત્તરજીવન આદર્શ સુખી અને પ્રશંસનીય બને છે.

તેઓ જ્યારે આઠેક વર્ષની સમજણી ઉમરના થયા ત્યારે તેઓની મધુર, બુદ્ધિ અને ચાતુર્યવાળી વિવિધ વાતો સાંભળી ગામ્ય જનો આશ્ચર્ય ચકિત બનતા એક વખત સાંભળેલી વાતને પણ સ્મરણ પથમાં આલેખવાની અને પ્રસંગ આવે સંભળાવવાની ધારણા શક્તિ અને વિવેચન શક્તિ બાળવયથીજ પ્રગટ દેખાતી હતી. બાળ-વયની રમત ગમતોમાં પણ સહેલાઈથી પસાર થઈ જતને પોતે સ્વાધીન

[illegible]ખના એ એક વિશિષ્ટતા હતી, એમ તેઓના બાળપણના મિત્રો હાલ [illegible]ણ જણાવી રહ્યા છે યુવાવસ્થામાં જેઓના સુગુણો અપ્રતિમ ખીલવાના [illegible]ાય તેવા બાળકોની ચિકિત્સા બાળવયથીજ થાય છે. અને તે દ્વારા ભવિષ્યના સુંદર અદ્ભુત સુગુણો કળી શકાય છે. લાલચંદભાઇના અપૂર્વ સદ્ગુણોએ માત પિતાના હૃદયમાંજ ભાવભીનું વાત્સલ્ય ઉપજાવ્યું હતું એટલુંજ નહિ પણ ઈતર જનોનો પણ એમના ઉપર ઘણોજ સ્નેહ હતો પાંચ સાત વર્ષની ઉમ્મરમાં તેઓનું કંઠમાધુર્ય એટલું બધું આકર્ષક હતું કે ગામના કેટલાક ભાઇઓ તેમને રોજી નિશાળમાં શીખેલી કવિતાઓ, નીતિ સૂચક ગીતિઓ તેમજ ભજનો ગવડાવતાં આ કવિતાઓ સાંભળી આનન્દ ખુશી થઇ સ્નેહની એક મીઠી આશીર્વાદ ભરી નજર ફેંકતો, બાળ અવસ્થામાં પણ આટલો આવકાર એ કાંઈ થોડા ભાગ્યની નિશાની ન ગણાય.

વિચાર વિમળતા.

બાળવયમાં બાળોની પ્રિયતા ખાનપાન કરતાંયે રમુજી નાના પ્રકારની રમત ગમતો પ્રતિ વધારે અધિક હોય છે. પરન્તુ કેટલાક બાળકો જેઓ ભાવિમાં અપ્રતિમ ગુણનિધાન થવાના હોય છે, તે સ્વ-[illegible] કાર્ય કરવા માટે રમતમાં ચિત્ત લગાવે છે. વિદ્યાલયના [illegible] પાઠ (L[illegible]) [illegible]પિતાની સેવા અને ધર્મના [illegible] [illegible]

[illegible]

. એ એક વિશિષ્ટતા હતી, એમ તેઓના બાળપણના મિત્રો હાલ જણાવી રહ્યા છે યુવાવસ્થામાં જેઓના સુગુણો અપ્રતિમ ખીલવાના તેવા બાળકોની ચિકિત્સા બાળવયથીજ થાય છે. અને તે દ્વારા 'ના સુંદર અદ્‌ભુત સુગુણો કળી શકાય છે. લાલચંદભાઇના અપૂર્વ ગુણે એ માત પિતાના હૃદયમાંજ ભાવભીનું વાત્સલ્ય ઉપજાવ્યું એટલુંજ નહિ પણ ઈતર જનોનો પણ એમના ઉપર ઘણોજ . હતો પાંચ સાત વર્ષની ઉમ્મરમાં તેઓનું કંઠમાધુર્ય એટલું આકર્ષક હતું કે ગામના કેટલાક ભાઈઓ તેમને રોકી નિશાળમાં ઘણી કવિતાઓ, નીતિ સૂચક ગીતિઓ તેમજ ભજનો ગવડાવતાં . કવિતાઓ સાંભળી શ્રોતૃવૃંદ ખુશી થઇ સ્નેહની એક મીઠી આશી- ર્વાદ ભરી નજર ફેંકતો, બાળ અવસ્થામાં પણ આટલો આવકાર કાંઈ થોડા ભાગ્યની નિશાની ન ગણાય.

સ્વાર વિમળતા.

બાળવયના આસેતી પ્રિયના ખાનપાન કરતાંયે રમુજ નાના કાની રમત ગમતો પ્રતિ સ્હેજે અધિક હોય છે. પરન્તુ કેટલાક [illegible] અપ્રતિમ ગુણનિધાન થવાના હોય છે, તે સ્વ- [illegible] વિશુદ્ધયના [illegible] અને ધર્મના [illegible] તેઓ [illegible] અને [illegible]

[illegible]

તારક જીનેશ્વર ભગવાનના અકસ્માત દર્શન થયા સાનુગ્રહથી પ્રભુશ્રીએ સ્વવદન ચંદ્ર દ્વારા ઉપદેશ પિયૂષ વર્ષાવ્યું. તે ઉપદેશામૃતને નિષ્કપટ ભાવે તેઓ આકંઠપીને પીન બન્યા જાણે જન્મનો કરંડીયો અનાયાસે પ્રાપ્ત થયો હોય તેમ તેમનું હૃદયસર હર્ષ તરંગથી ઉભરાયું. અને તેમના માનસમાં કોઈ અનેરું ઓજસ પ્રગટ્યું. આદર્શ જ્યોતિર્મય પ્રભુના પુણ્ય દર્શન અને મુખ ચંદ્રથી ઝરતું પિયૂષ વૃષ્ટિનું જ્યારથી પાન થયું ત્યારથી આ અસાર સંસાર ત્યાગવાની અને પ્રભુના સત્ય માર્ગને સ્વીકારવાની તીવ્ર તમન્ના જાગી. વૈરાગ્યનું બીજ રોપાયું બાળવય હોઈ હૃદયમાં અદૃશ્ય રહેલી ભાવનાએ તુરતાતુરત ક્યાંથી અંકુર થાય? માતપિતાનો વ્યામોહ તો પુત્રપ્રતિજ આગાઢ હોય છે તેમાં વળી ગુણીયલ અને વિવેકીપુત્ર વિશેષ મોહ જગાવે તે નિર્વિવાદ છે. આવા અત્યંત વ્યામોહના કારણે પોતાના મનોહર માનસ સરોવરમાં ઉત્પન્ન થયેલા વૈરાગ્ય તરંગોને ગૂઢજ રાખ્યા. પરન્તુ અંતરમાં પોતાનો ઉદ્દેશ અને ધ્યેય મજબૂત બના-વતા જતા હતા. તેમજ તે ધન્ય સોહામણી સુપળની ઝંખના અને અસ્ખલિત વહેતી ધર્મ કૃત્યોની સ્વપ્નમાળા તેઓની શ્રદ્ધા અને ભાવનાને પ્રોત્સાહિત કરતી હતી. ધન્ય છે એ સુસ્વપ્ન દર્શકને!

સુગુણો પ્રાપ્ત કરવાનું અણમોલ સ્થાન પુત્ર માટે જો કોઈ હોય તો તે પિતા હોય છે. લાલચંદભાઈ પણ પિતાના પરિચયથી ઘણા સુસંસ્કારો સંપ્રાપ્ત કરી રહ્યા હતા, પિતાનો પ્રેમ પણ પોતે પોતાની કુશળતાથી જીતી રહ્યા હતા, તેમની આજ્ઞાનું પાલન કરી મેંકડો શુભાશીર્વચનો મેળવવા ભાગ્યશાળી બની રહ્યા હતા, પરન્તુ ખરેખર પ્રશંસનીય સુયોગ ચિર [illegible] રહેવો એ દુર્લભ છે. કાળની અગમ્ય કળાથી ઘડાયેલી ઘંટીમાં સહિઓને આનાકાની સિવાય પિસાવુંજ પડે છે કાળના પ્રવાહનો [illegible] [illegible] [illegible] વિજ્ઞાનીઓ પણ સમર્થ બન્યા નથી ભગવન્તોને, [illegible]વાનોને,

મહારાજાઓને અને કંગાલોને ટુંકમાં અખિલ જન સમુહને કાળ-સિંહની વિકરાળ જટીલ ફાળના ફેરા નીચે પસાર થવુંજ પડે છે. જે પુષ્પ ખીલે છે તેજ કરમાય છે. જે ઝોળીમાં હોય છે તેજ હોળીમાં હોય છે. જે જન્મે છે તેજ મરે છે. અંગ્રેજીમાં પણ કહ્યું છે કે "A man is mortal" માણસ માત્ર મરણાધિન છે. ધર્મનિષ્ટ પિતાંબરભાઈ ધર્મમય જીવન વીતાવી રહ્યા હતા. લગભગ પચાસવર્ષની ઉમ્મરે આવી પહોંચ્યા હતા. સામાન્ય વૃદ્ધાવસ્થાની આછી આછી રૂપરેખા તરી રહી હતી. કુટુંબીજનોપર તેમજ ક્ષણિક પૌદ્‌ગલિક વસ્તુ ઉપરથી વ્યામોહનો નમો કમી થઇ રહ્યો હતો, તે અરસામાં ઉપર મચિત અકળ કાળની કળાના કાનુન અનુસાર આયુષ્ય બળ ક્ષીણ થતાં સસમાધિ ધર્મ ભાવના પૂર્વક સ્વર્ગલોકની ભૂમિને ભૂષિત કરવા માનવ લોકથી વિદાય થયા. કૌટુંબી વર્ગમાં આવા એક ધર્મ-નિષ્ટ પુરુષના સ્વર્ગગમને જો કે શોકની છાયા તો પ્રસારી, પરન્તુ સર્વે ધર્મનિષ્ટ હોઈ, કર્મની અકળ્ય લીલાને જાણનાર હોઈ તથા સદ્‌ગુરુઓથી પ્રાપ્ત કરેલ ધર્મની અમર બુટ્ટીના પ્રભાવે તે છાયાના કાળા ઓછાયા ટુંકમાં ભુંસાઈ ગયા. આ બાજુ માતાની પ્રેરણાથી [illegible] ધર્મ ક્રિયાઓ, વ્યવહારિક વિદ્યાભ્યાસમાં દિન પ્રતિદિન [illegible] પ્રયત્નશીલ બની અનુક્રમે વયમાં તેઓ [illegible]

પ્રકરણ ૪ થું.

પુણ્યદર્શન:—

થ્વીતલને પવિત્ર પાદ કમલથી પાવન કરતા ભવ્ય
હૃદય કમલોને ઉપદેશામૃતથી સિંચાવતા શ્રી જૈ
યુગવાહક પૂજ્ય આચાર્ય દેવો તેમજ સંઘ
ભૂષણરૂપ મુનિપુંગવો બાલાશ્રમની જનતાના મહ
પધારતા અને ધર્મોપદેશ વર્ષાવતા. તે પૂજ્યોની
અને ધર્મોપદેશ શ્રવણ કરવામાં ધર્મપ્રેમી બાળ
પણ અચૂકપણે પૂર્ણ પ્રેમથી લાભલેવા ઉત્સુક રહેતા.

[સ]ાધુ પુરુષોના સમાગમની સુંદર સુપળોનું સદ્‌ભાગ્ય લાલચંદભાઈને [પ્ર]ાપ્ત થતું, બાળવયમાં પણ તેમનું બુદ્ધિ બાહુલ્ય અને નમ્રતા એટલી [સ]ધી નિઃસીમ ખીલેલી હતી કે જે કોઈ મુનિરાજો તેમને કહેતા કે જો તું સંયમ લે અને જૈનધર્મના શાસ્ત્રોનો ઉંડો અભ્યાસ કરે તો એક ધર્મનો સાચો પ્રચારક અને નેતા (Leader) બને ? અને જે ગુરુનો શિષ્ય થાય તે ગુરુની પાટને પ્રભાવશાલી બનાવે. પ્રિય વાંચકગણ સહેલાઈથી સમજ્યો હશે કે ઝગઝગાર ઉત્તમરત્ન ઝવેરીના હાથમાં જતાંજ તેના તેજથી અને જળહળતા પાણીથી અને તેની રચનાથી તરતજ કિંમત અંકાય છે. તેમ બાળવયમાં અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામતા આપણા ચારિત્ર ભૂષણ પણ વિદ્વાનોની દૃષ્ટિમાં કિંમતી રત્નની જેમ અંકાયેલ હતા.

સાધુજનની નિઃસ્વાર્થ સેવા અને નિઃસ્પૃહી અને નિખાલસપણે પચાવેલ નિઃસ્પૃહીનો ઉપદેશ નિષ્ફળ નિવડનાર નથી અર્થાત્ કરીને કરી જરૂર ફળરૂપ થાય છે. સુક્ષેત્ર હોય, ઉત્તમ બીજનું આરોપણ હોય અને તેનો પાલક વ્યવસ્થિત અનુભવીને દક્ષ હોય તો, તે બીજને સંસ્કારી થઈ ફળરૂપ થતાં વિલંબ શેનો હોય ?

[illegible] (Punjab) [illegible]

દૃષ્ટિએ નિહાળતી. શ્રી શ્રેયસ્કર મંડળના સંસ્થાપક અને સંચાલક શ્રીયુત્ વેણીચંદ સુરચંદ આચાર્ય દેવેશનો નિર્દોષ ત્યાગ દેખી પૂર્ણ ભક્ત બન્યા હતા. તેમને તેઓશ્રીએ જણાવ્યું કે બાલ શાસનમાં લાલચંદ નામના એક બાળકને ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની શુભાવના છે તેને તેમના કુટુંબીઓને સમજાવી તમારી પાઠશાળામાં અભ્યાસ માટે દાખલ કરવામાં આવે તો ભવિષ્યમાં જૈન શાસનમાં સુંદર ફાળો આપી શકે એમ છે. તેઓશ્રીના વચનને વધાવી લઇ તે સંબંધી કાર્ય હાથ ધર્યું.

શંકાસ્થાનઃ—

વેણીચંદભાઈની પ્રેરણાથી એક પ્રતિષ્ઠિત ગૃહસ્થ બાલ શાસન આવ્યા. લાલચંદભાઈના ઘેર જઈ તેમના કુટુંબીઓને એકત્રિત કરી જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોના અભ્યાસ માટે મોકલવા સમજાવ્યું. સ્નેહાળ કુટુંબીજનોના હૃદયમાં ઊંડા સુધી સ્થાન જમાવ્યું. જરૂર હમારા બાળકને [illegible] લઈ જઈ ધર્મના અભ્યાસ કરાવ્યા બાદ પ્રવ્રજિત કરશે. આ વિચાર મનમાં તેઓ મૂંઝાયા. ભાવ [illegible]ની વિચિત્ર લીલાથી [illegible] છે? [illegible] ઉપકારીઓએ તે શંકાને [illegible] અભ્યાસ માટે [illegible] કરવાની [illegible] પાઠિક અભ્યાસ [illegible]

(A man is known by the company he ke
લાલચંદભાઈના પવિત્રહૃદયમાં તત્ત્વજ્ઞાનાદિની દેશનાએ અનેરી
આણી તેનાજ પ્રતાપે સંસારને ઠોકી, મનને ગુરુદેવની આજ્ઞામાં
સંસારના મોહપાશને તોડી અવ્યાબાધ સુખને દેનાર સંયમ
આરાધવાની તીવ્રવેગી ભાવનાનું પુર હૃદય પટ ઉપર વહેર થ

લાલચંદભાઈની ઉમર દશેક વર્ષની થવા આવી હતી ગુ
વિદ્યાપીઠમાં ગણુ ચોપડીનો અભ્યાસ કરી ચુક્યા હતા છિતાં ની
અજબપ્રીતિ પ્રખરબુદ્ધિ દ્વારા સંપાદિત કરી હતી.

વય વધવાની સાથેજ જળ પ્રવાહની જેમ વ્યવહારુ કુ
પણ વધી રહી હતી. શ્રીમદ કમળવિજયજી મહારાજ હાલમા (શ્રી
વિજયકમળસૂરીશ્વરજી મહારાજ) પણ આ બાળ લાલની નિષ્ક
માનસવૃત્તિ તલસ્પર્શી કુશાગ્રમતિ અને વાક્ચાતુરી જોઈ આશ્ચર્ય
હતાજ. આ એકશાસનદ્યોતક, સત્યપંથનો પ્રચારક અને અજબ ઉપ
ભાવિમાં થાય એવી વિચાર સંકલના તેના પ્રતિ અંતર્મન
ગુંથી રહ્યા હતા.

મધુરવાણી દ્વારા આચાર્યશ્રીએ લાલચંદભાઈને સંસારની અસારતા
સચોટ સમજાવી તે બાળના હૃદયગત સંસાર ત્યાગવૃત્તિ [illegible] સ્થિર
જાણી લીધા. અને તે પછી તેમના કુટુંબીઓને કહેતા કે આ તમારો
લાલ બાળ તો છે પણ જો તેને સારા સ્થાનમાં [illegible] જૈનધર્મનું
પદ્ધતિસર શિક્ષણ આપવામાં આવે તો શ્રે [illegible]
બની શકશે અને એવું સ્થાન જો કોઈ [illegible] તે વર્તમાનકાળમાં
મહેસાણા ગણાય, ત્યાં જૈનધર્મના [illegible] કારપૂર્વક ધાર્મિકજ્ઞાન
બાળકોને આપવામાં આવે છે. માટે [illegible] તમારા લાલચંદને મોકલો
જેથી ભાવિના જીવનમાં સારો પ્રકાશ પડે. અત્રેથી ભાવી પ્ર. આચાર્યદેવેશ
વિજયના વિજયના મહેસાણા પધાર્યા [illegible] દેવાના [illegible]
સારો પ્રકાશ પાડશો. જીવના તેમના [illegible] એક મહત [illegible]

દૃષ્ટિએ નિહાળતી. શ્રી શ્રેયસ્કર મંડળના સંસ્થાપક અને સંચાલક શ્રીયુત્ વેણીચંદ સુરચંદ આચાર્ય દેવશ્રીનો નિર્દોષ ત્યાગ દેખી પૂર્ણ ભક્ત બન્યા હતા. તેમને તેઓશ્રીએ જણાવ્યું કે બાલ શાસનમાં લાલચંદ નામના એક બાળકને ચારિત્ર ગ્રહણ કરવાની ભાવના છે તેને તેમના કુટુંબીઓને સમજાવી તમારી પાઠશાળામાં અભ્યાસ માટે દાખલ કરવામાં આવે તો ભવિષ્યમાં જૈન શાસનમાં સુંદર ફાળો આપી શકે એમ છે. તેઓશ્રીના વચનને વધાવી લઈ તે સંબંધી કાર્ય હાથ ધર્યું.

શંકાસ્થાન:—

વેણીચંદભાઈની પ્રેરણાથી એક પ્રતિદિન ગૃહસ્થ બાલ શાસન આવ્યા. લાલચંદભાઈના ઘેર જઈ તેમના કુટુંબીઓને એકત્રિત કરી જૈન ધર્મના સિદ્ધાંતોના અભ્યાસ માટે મોકલવા સમજાવ્યું. સ્નેહાળ કુટુંબીઓના હૃદયમાં [illegible] સ્થાન જમાવ્યું. જરૂર તમારા બાળકને [illegible] ધર્મના અભ્યાસ કરાવ્યા બાદ પ્રવ્રજિત કરશે. [illegible] આ તેઓ શંકાયા. [illegible] વિચિત્ર લીલાથી [illegible] તે શંકાને [illegible] જિજ્ઞાસા [illegible] ધાર્મિક અભ્યાસ [illegible]

<u>વિદ્યાવિશ્રામ:—</u>

સ્વાભાવિક રીતે બાળપણમાં વિદ્યા પ્રાપ્તિએ સુગમ હોવાથી એ સરસ્વતીની સિદ્ધિનું કેન્દ્રજ માની શકાય. બાલ્યાવસ્થામાં સુગમ રીતિએ પ્રાપ્ત કરેલું જ્ઞાન ચિરસ્થાયી બને છે. બાળકને જેવા સંયોગમાં રાખવામાં આવે તેવા સંસ્કાર પોષાય ને જેવા સાહિત્યનો શોખ લગાડાય તેમાં તેઓ નિપુણતા મેળવી શકે છે. અને એ નિપુણતા ભાવિ જીવન પ્રવાહમાં બહુજ ઉપયોગી સમૃદ્ધિના સ્થાનરૂપ મતોષકારક નીવડે છે.

<u>અણમોલ અભ્યાસ:—</u>

અભ્યાસ માટે બાળકોની કાળજી કરતાં માત-પિતાની પ્રેરણા સેંકડો ગુણી અધિકી હોવી જોઇએ. બાળ એટલે પરતન્ત્ર, બાળ એટલે મનમોજીલી નવી નવી રમતગમતોનો પ્રેમી, વિદ્યાના સુરસોથી અજ્ઞાત. એ બાળને રમતગમતનો રસ છોડાવી, સ્વતન્ત્રતાના સાચા પાઠો શીખવી, વિદ્યાર્થી થતાં ભાવિ જીવનના લાભોથી જ્ઞાત બનાવી, વિદ્યાભ્યાસ માટે સમુત્સુક બનાવવા માટે ખરેખર કોઇ પ્રાથમિક સંસ્કાર નાખનાર હોય તો તે માત-પિતાઓજ છે શિક્ષક તો પોતાના આશ્રય નીચે આવ્યાપછી શિક્ષણ આપવાની કાળજી રાખે છે. પણ માબાપની સોબતમાં તો જન્મતાવેંતજ હોય છે બાળકને સુશીલ સહિષ્ણુ અને વિદ્યારસીયો બનાવવો એ માતપિતાઓના માટે સદૈવકાર્ય ભર્યું બને છે પૂર્વ સંસ્કારના યોગે બાળક વિનયનું હોય માતપિતા સુશિક્ષિત હોય તોપછી બાળકની જીવનરેખા માટે પૂછવુજ શું ?

બાળકના હૃદયરૂપ નિર્મળ ચિત્રલેખનસ્થાન સુસંસ્કારરૂપી ઉત્તમરંગો અને અનુભવિ માતપિતારૂપી કુશળ ચિત્રકારો એ ત્રિવેણી સંગમ મળે તો તેવા વાતાવરણમાં ઉછરેલા બાળોનું ભાવિ જીવન ચિત્ર સુશોભિત કેમ ન બને ?

નનો અભાવઃ—

બાલશાસન ગામડું હતું. વિદ્યાભ્યાસના સાધનો બહુજ જુજ. તેપણ અસંત મુશ્કેલીથી પ્રાપ્ત થાય તેવા. તેથી પુત્ર વાત્સલ્ય-ી માતા મોતીબાઈએ લાલચંદનો અભ્યાસ કેમ વધે, માનસ સુ-સ્કારથી રંગાય, સુશિક્ષિત બને તેમાટે તેમને માણસા મોકલવાનો ચાર કર્યો. લાલચંદભાઈના ફોઈ દલસીબાઈ ધર્મપરાયણ જીવન જારી રહ્યાં હતાં. તે દલસીબાઈનું જીવન સરળ નિષ્કપટ અને ધર્મપ્રવૃત્તિઓથી રંગાયલું હતું.

સુગુણ કુસુમોથી ખીલેલી વાડીમાં સુગુણ કુસુમની મકરંદનો ગ્રાહક ભ્રમર સુગંધ ગ્રહણ કરવા જાય તો પુષ્પની કદર અને ભ્રમરની તૃપ્તિ સહેજે સંભવે છે તેમ દલસીબાઈને ત્યાં લાલચંદભાઈનું આગમન ઉભયને આનંદનું સ્થાન થયું.

માણસાની વિદ્યાપીઠમાં આનંદથી લાલચંદભાઈ ગુજરાતી અભ્યાસમાં પ્રગત થયા. વિદ્યાલયના સમસ્ત બાળકોમાં તિવ્રબુદ્ધિ [illegible] તરીકેની નામના મેળવી. દલસીબાઈના સહવાસમાં ધર્મના સંસ્કારો વિશેષ મજબૂત બનતા ગયા. ધર્મક્રિયાઓ કરાવવામાં દલસીબાઈની પણ [illegible] પ્રસન્નતા હતી. નિશાળનો અભ્યાસ પણ પૂર્ણ ખંતથી નિત્ય કરતા હતા.

માતૃસ્નેહઃ—

[illegible]

તદનુસાર લાલચંદભાઈ ના માતા અને માતૃભૂમિના ઉત્કર્ષ પુનઃ પુનઃ સંભારતા અને સહજ કરતા. હૃદયમાં જાણે ... મનુષ્યને પણ પોતાની જન્મભૂમિ, માતૃપ્રેમ, બાલ્યાવસ્થા ... વિગેરે પોતાના નામની પડે કદાપિ વિસરતા નથી. આ ... માતુશ્રી ઉપરનો પ્રેમ અને અતીવ ભક્તિ સમજી શકાય છે.

સંવત ૧૯૫૬ માં ન્યાયાંભોનિધિ પૂ૦ વિજયાનંદસૂરિ ... મહારાજના શિષ્ય તપોતેજસ્વી શ્રદ્ધાનિષ્ટ શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજ માણસા ગામમાં પધાર્યા. તેઓએ પોતાની વૈરાગ્યવાહીની દેશના ... કઠીન હૃદયવાળાઓને પણ વૈરાગ્ય વાસીત કર્યા. શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજ પ્રકૃતિના સરળ અને શાંત હતા. ઉપદેશશૈલી પણ ગંભીર અને હૃદયમંથક હતી. શરીરની કદાવરતા અને આકૃતિની ભવ્યતા ... અત્યંત આકર્ષક હતા. તેમની જન્મભૂમિ પંજાબમાં હતી ... કપૂરવિજયજી નામના એક નમ્ર અને સેવાભાવી શિષ્ય હતા ... મહાત્માના હૃદયમાં પરોપકાર પરાયણતા શુભભાવના, ... સ્વાંગ થઈને રહી હતી. કટોકટીના પ્રસંગોમાં પણ પોતાની ... કાબુમાં રાખી વિજય પોતાનો બનાવતા હતા. એવા એ ... માણસાના સંઘે આગ્રહપૂર્વક ચાતુર્માસ રાખ્યા, લાલચંદભાઈ ... અંગેજ હોવાથી તેમની દેશના પિયૂષનું પાન અને ... ચૂકતા નહિ. ધીમે ધીમે તેમનો પરિચય ગાઢ થતે ... મનમાં પણ ચોક્કસ નિર્ણય થયો કે આ બાળક ... કોઈ દીક્ષા ગ્રહણ કરે તો જૈનશાસનનો ... ... બાલ્યુકે હીરાનો ચળકાટ અને તેજ ... તેને ગ્રહણ કરવા નથી લલચાતો ? ... પહેલા હૃદય ભૂમિ ... ભવિષ્યના સૂરિશ્વર પૂ૦ કમળવિજય ... મહારાજે વૈરાગ્યબીજ ... તો હતું જ. કેમ જલ સિંચનની ... આવશ્યકતા હતી, પુષ્પ પુષ્પ ખીલેલું હતું પણ તેને સુંદરતા ... ની જરૂર હતી.

પ્રિય વાંચક ? ખ્યાલ બહાર તો નહિજ હોય કે લાલચંદભાઇનું હૃદય બાળવયથીજ વૈરાગ્યભાવથી ભીનું હેજ. પણ કૌટુંબીકનો પ્રતિકારજ તેના અમલમાં વિલંબ કરનાર હતો. માતુશ્રીની ધર્મ પ્રેરણાથી અને દલસીભાઇના ધર્મ સંસ્કારથી વૈરાગ્ય વૃદ્ધિ પણ પુલકીત થતી જતી હતી તેઓને શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજનો નિર્દોષ અને ગુણોત્પાદક સંગ લાંબા વખત સુધી બની રહ્યો. દરમ્યાન ધાર્મિક અભ્યાસ તેમજ જૈનધર્મના આચાર વિચારોની પણ માહિતી મળતી ગઇ વૈરાગ્યોપદેશનુ સિંચન પણ ધીમે ધીમે થતું જતુ તેથી વૈરાગ્ય-ભાવ વિકસ્વર થયો

વીતરાગપ્રણીત જિનધર્મ કોઈ પ્રબળ પુણ્ય કાળમાં આવશે. દુર્લભ છે. ધન કમાવાની ઉત્તમ તક મેળવ્યા પછી કુંભકર્ણની નિદ્રામાં રહીશ, મરત બન્યો તો ક્યારે કમાણી કરીશ? ચંચળ જીવનનો વિશ્વાસ નથી. નદીના પ્રવાહમાં નાજુક તણખલાને તણાતાં વિલંબ શાનો થાય? તેમ કાળના પ્રવાહમાં માનવ જન્મની કુંપળી જીંદગી જોતજોતામાં પસાર થઈ જશે.

અમોઘ સંયમને ક્યારે પ્રાપ્ત કરું. સદાકાળ ગુરુચરણની શુશ્રૂષાનો લાભ ક્યારે લઉં? ગુરુના અનુગ્રહથી નવું નવું જ્ઞાન ક્યારે પ્રાપ્ત કરું?

મારી અદૃશ્ય શક્તિને ખીલવી માર્ગ કલ્યાણની સાથે હવે હું કલ્યાણ શી રીતે સાધુ? એ ઉત્તમ ભાવનાના મનોહર મનોરથ ચિત્રો હૃદય પથ ઉપર આલેખાતા ગયા.

માનવોનું માનસ એ આત્મ ભાવનું પ્રતિબિંબ છે. માનસશુદ્ધિ તે નિર્મળ ભાવનાઓનો આવિર્ભાવ કરવાનું અમોઘ સાધન મુખ્ય છે. માનવી, પ્રવૃત્તિઓ, એ આત્મા મન અને આકૃતિ એ ત્રણેયનો એક સુંદર આદર્શ છે. લાલચંદભાઈએ ઉત્તમ નિર્દોષ આત્મ ભાવનાઓને, પ્રતિબિંબના બ્યાજે માનસ ક્ષેત્રમાં મૂર્તિમંત બની આવિર્ભાવ કર્યો, આત્મ ભાવના અને આકૃતિની ઔદાસીન્ય ભાવના એ બન્ને શુભ પ્રવૃત્તિના પ્રતાપે અમલ આદર્શમાં ઝળકાવા લાગ્યા [illegible] પ્રતાપે તેમની પ્રત્યેક કરણીઓ વિરક્તતાને વધારનારી થઈ.

શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજ માણસાથી [illegible] ત્યારે જનતાને ગુરુ વિરહ સાલ્યો. જેમ ગગનમં[illegible] તાતપૃથ્વીને ઘેરાય છે. વાયુના સહારાથી મુશળધાર [illegible] વિશાળ અને તૃપ્ત કરે છે. પવન અને વાદળો વિખેરાય [illegible] છે. જેથી વૃષ્ટિનો ઉંડા જળાશયોમા જળનો વારસો મૂકતા [illegible] છે. ઉપકાર જનતા વીસરતી નથી તેમ ગુરુ વિરહ થયા પણ તેઓની દેશના વૃષ્ટિઓએ જૈનજનતાના હૃદયને [illegible] કર્યા હતા. [illegible]

ગાશયને ધર્મજળથી ભરપુર બનાવ્યા હતા. જેથી તેમનો ઉપકાર ાંની જનતામાં ચીરસ્મરણીય રહે એ સ્વભાવિક હતું.

અખીલ જનતાના કરતાંયે લાલચંદભાઇના હૃદયમાં તે મહાત્માનો પકાર ઓતપ્રોત થઇ રહ્યો હતો.

એકજભાવના:—

સુકાનીના હૃદયમાં મજધાર દરિયાની મુસાફરીમાં ડગમગતી હાને સહિસલામત કિનારે પહોંચાડવાનીજ જિજ્ઞાસા ઉગ્ર હોય છે. તેવીજ રીતે લાલચંદભાઇ સંસારના દુઃખરૂપ દરિયાથી પોતાની જીવન નૈયાને સુગુરૂ સુકાનીને સમર્પી મોક્ષકિનારે પહોંચાડવાની એકજ ભાવનાવાળા બન્યા. ચુંથવાડાથી ચુંથાયલી કૌટુંબીક મોહજાળથી વિખૂટા પડવાને માર્ગ શોધતા વિરક્તભાવે જીવન વિતાવવા લાગ્યા.

લગભગ [illegible] વર્ષની વયે લાલચંદભાઇને ત્વરાથી ચારિત્રલેવાની ભાવના જાગી તેને સફળ કરવા તક જોઈ રહ્યા હતા. બંધનથી જલદી [illegible] નાં [illegible] માતુશ્રી [illegible] નથી. [illegible] આ વાતમાં [illegible] જીવનના પ્રવૃ [illegible] નથી આ [illegible] અને તેના [illegible]

વીતરાગપ્રણીત જિનધર્મ કોટિ પ્રયત્ને પણ હાથમાં આવવો દુર્લભ છે. ધન કમાવાની ઉત્તમ તક મેળવ્યા પછી કુંભકર્ણની નિદ્રામાં ઘેર્યો, મસ્ત બન્યો તો ક્યારે કમાણી કરીશ ? ચંચળ જીવનનો વિશ્વાસ નહિ. નદીના પ્રવાહમાં નાજુકડા તણખલાને તણાતાં વિલંબ શાનો લાગે ? તેમ કાળના પ્રવાહમાં માનવ જન્મની ટૂંકી શી જીંદગી જોતજોતામાં પસાર થઈ જશે.

અમોઘ સંયમને ક્યારે પ્રાપ્ત કરું. સદાકાળ ગુરૂચરણની શુશ્રૂષાનો લાભ ક્યારે લઉં ? ગુરૂના અનુગ્રહથી નવું નવું જ્ઞાન ક્યારે પ્રાપ્ત કરું ?

મારી અદ્દશ્ય શક્તિને ખીલવી મારા કલ્યાણની સાથે બીજાનું કલ્યાણ શી રીતે સાધું ? એ ઉત્તમ ભાવનાના મનોહર મનોરથ તેમના હૃદય પટ ઉપર આલેખાતા ગયા.

માનવોનું માનસ એ આત્મ ભાવનું પ્રતિબિંબ છે માનવીની તે નિર્મળ ભાવનાઓનો આવિર્ભાવ કરવાનું અમોઘ સાધન મુખ છે માનવી, પ્રવૃત્તિઓ, એ આત્મા મન અને આકૃતિ એ ત્રણેનો એક સુંદર આદર્શ છે. લાલચંદભાઈએ ઉત્તમ નિર્દોષ આત્મ ભાવનાને પ્રતિબિંબના બ્હાને માનસ ક્ષેત્રમાં મૂર્તિમંત બની આવિર્ભાવ આત્મ ભાવના અને આકૃતિની ઔદાસીન્ય ભાવના એ બન્ને ઉત્તમ પ્રવૃત્તિના પ્રતાપે અમલ આદર્શમાં અંકાવા લાગ્યા જેના પ્રતાપે તેમની પ્રત્યેક કરણીઓ વિરક્તતાને વધારનારી થઈ.

શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજ માણસાથી જ્યારે વિહાર કરી ગયા ત્યારે જનતાને ગુરૂ વિરહ સાલ્યો. જેમ ગગનમંડળમાં શ્યામ વાદળો ઘેરાય છે. વાયુના સહારાથી મુશળધાર વરસાદ વરસાવી તાપ તપ્ત જનોને ઠંડા કરે છે. પવન અને વાદળો વિખેરાય છે. છતાંય વિશાળ અને ઉંડા જળાશયોમાં જળનો વારસો મૂકતા જાય છે. જેથી વૃષ્ટિના ઉપકાર જનતા વીસરતી નથી તેમ ગુરૂ વિરહ થયો પણ તેઓના દેશના વૃષ્ટિઓએ જૈનજનતાના હૃદયને તૃપ્ત કર્યાં હતા. માણસા

કેમ નીવડે ? આવી ખાત્રી તેમના હૃદયમાં સજ્જડ થઇ હતી. ખરેખર આ બહાદુરી મીમાંસકારની ગણાય, આવા સ્નેહી માનવ વાદળોથી ઘેરાયેલ લાલચંદભાઇ પોતાના બુદ્ધિબળ રૂપ વાયુથી તે વાદળોને ભેદી મેદાને ખુલ્લા પડયા.

ઉંટ ઉપર પ્રયાણ—

પ્રથમથીજ ઉંટવાળા સાથે પ્રયાણનો માર્ગ નિર્ણય કરીજ મૂકયો હતો, સંકેત અનુસાર ઉંટવાળાએ ઉંટ તૈયાર કરી તેપર સ્વારી કરી વેગથી સાંગવા સ્ટેશને આવ્યા, ઉંટવાળો જૈનેતર હોવા છતાં પ્રેમથી ઉંટ પર બેસાડી લાલચંદભાઇને નિઃશંકપણે ચાલાકીથી સ્ટેશને લઈ ગયો. આ પણ પુણ્યની પરાકાષ્ઠા ગણાય. જોકે ઉંટવાળાએ દીક્ષા ન લેવા અને પાછા વળવા લાલચંદભાઇને ઘણું સમજાવ્યું પરન્તુ ગગનમાં ધૂળ ઉડાડવાની જેમ તેની ખુલી દલીલો વીર બાળના હૃદય ગગનને [illegible] પણ સ્પર્શી શકી નહિ, બલ્કે પ્રતિ દલીલો એવી અચોટ આપવામાં આવી કે જે [illegible] તે [illegible] થયો

[illegible] પોતાના [illegible] તથા અન્ય સ્નેહીઓએ [illegible] પણ [illegible] ક્યાંથી ?

[illegible] ગયા. [illegible] પણ તેઓ તેજ દિવસે વિહાર [illegible] પડયું. આ સમા- [illegible] ભાવના [illegible]

યત્નો કર્યા છતાંયે આશા ભંગ થતાં પણ પરાક્રમી પુરૂષો પોતાનું ધ્યેય સિદ્ધ કરવા વિશેષ ઉદ્યમવંત થઇ (Try try again) ની કહેતીને અમલમાં મૂકે છે. યત્ન કરતાં ફળ જરૂર હાથમાંજ છે એવી તમન્ના આશા વાદીઓમાં રમી રહી હોય છે; એજ તમન્નાને મનમાં રાખી માણસાથી આવેલ સગા વ્હાલા અનિચ્છાએ ખેંચી ગયા છતાં ત્યાં વિરક્ત દશામાં જીવન નિર્વહન કરવા સાથે સંયમ પ્રાપ્ત કરવાની તે માથી પળને ઝંખી રહ્યા હતા.

હૃદયથી ઇચ્છના નહિ હોવા છતાં સામાન્યત. સંસારીક વ્યવહારિ પ્રવૃત્તિમાં જોડાવું પડતું. આ દશામાં તેઓના બે વર્ષ વ્યતીત થયાં પુણ્યનો ઉદય કોઇ અનેરૂંજ કાર્ય કરે છે. અનાયાસે ઇષ્ટ સંજોગ પ્રાપ્ત કરાવવામાં તે પુણ્યનોજ પડઘો હોય છે. એ અરસામાં એ પ્રતાપી મહાત્મા માણસામાં પધાર્યા. અને લાલચંદભાઇના પુણ્ય બ તેઓશ્રીના ચાતુર્માસનો નિર્ણય પણ ત્યાંજ થયો એમની કીર્તિ ચોત પ્રસરતી ગઇ એમની વિદ્વતા, ત્યાગ, અને નિઃસ્પૃહતાએ જનતા ઉ ઉંડી છાપ પાડી. તેઓની જ્ઞાનનિષ્ઠતા અને રૂચીએ જનતા હૃદયસ્નેહના ભક્તિ તરંગોને ઉભરાવ્યા

અપરિચિતોના વચનથી કેમ મુંઝાય. જેણે સોદ ગુંખદ
તેમને સુવરના રોગને તોડવામાં શી વાર લાગે?

ઉદ્યોતવિજયજીનો મેલાપ:—

અધવરીમાં તેમને શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી મહારાજના
સાનિધ્યનો સમય હોવાથી મહારાજશ્રી આવશ્યક ક્રિયામાં
લાલચંદભાઈને દીક્ષાના પવિત્ર હેતુથી આવેલ દેખીને તેઓ
હર્ષ થયો. ગુરૂમહારાજની શુશ્રુષા કરતા અને વૈરાગ્યોપદેશ
કરતા મુનિપુંગવની સાથે તે તારંગાજીની પુનીત તીર્થ યાત્રા
ત્યાંથી ટીંબા થઈ વડાલી પધાર્યા. અત્રેથી માણસા ગામમાં શ્રી
વિજયજી મહારાજે એક મારૂ સાતીય જીવાભાઈ શેઠ ઉપર
લેખનવિષયક પત્ર લખ્યો. તે પત્રદ્વારા શ્રી ઉદ્યોતવિજયજી
વડાલીમાં બીરાજે છે એ સમાચાર વાયુવેગે પ્રસર્યા. તેમના
દલસીબાઈને પણ ખબર મળી, સદ્ કુટુંબે એકત્રિત થઈ
બેસી વડાલી આવવાનો નિર્ણય કર્યો. થોડા માણસ સાથે ત્યાં

સંસારના અનાદિ કર્મ મંત્રણો એવાં તો વિલક્ષણ રીતે
પેલા હોય છે કે જેનો અંત લાવવો અત્યંત કઠીન છે.
નદીઓ વટાવવી, સેંકડો સાગરો ઓળંગવા અને લાખોના
જીતવું બહુજ સહેલું છે પણ કર્મ-યંત્રણાની ભુલભુલામણીનો
પામવો કઠિણો દુર્ગમ છે. માનવની આશા સફળ થવાની તૈયારીમાં
હોય છતાંય ધ્યેય નિર્ધારિતફળ કોરી યત્નોથીએ સિદ્ધ થતું નથી.

કર્મ મંત્રણાઓ અકસ્માત ફળ મળવાની આશા વેલડીઓને
વિઘ્ન વાદળીઓથી નિષ્ફળ બનાવે છે. આશાની ભૂમિકા રજ
બંધાય છે. વિચારોના જળ સિંચનથી તે આશાઓના મૂળીયાં
થાય છે. પણ કર્મયંત્રણાનો જુલ્મી ઝપાટો પળભરમાં તે આશા
લતાને જમીન દોસ્ત કરી જદીજ અણચિંતવી ઘટનાઓ ઉપજાવે છે.

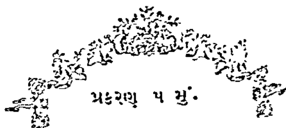
યત્નો કર્યા છતાંયે આશા ભંગ થતાં પણ પરાક્રમી પુરૂષો પોતાનું ધ્યેય સિદ્ધ કરવા વિશેષ ઉદ્યમવંત થઇ (Try try again) ની કહેતીને અમલમાં મૂકે છે. યત્ન કરતા ફળ જરૂર હાથમાંજ છે એવી તમન્ના આશા વાડીઓમાં રમી રહી હોય છે; એજ તમન્નાને મનમાં રાખી માણસાથી આવેલ સગા વ્હાલા અનિચ્છાએ ખેંચી ગયા છતાં ત્યાં વિરક્ત દશામા જીવન નિર્ગમન કરવા સાથ સંયમ પ્રાપ્ત કરવાની તે મોઘી પળને ઝંખ્યા કરતા હતા.

હૃદયથી ઇચ્છા નહિ હોવા છતા સામાન્યતઃ સંસારીક વ્યવહારાદિ પ્રવૃત્તિમા જોડાવું પડતું. આ દશામાં તેઓના બે વર્ષ વ્યતીત થયાં. પુણ્યનો ઉદય કોઇ અનેરુંજ કાર્ય કરે છે. અનાયાસે કઇ સંજોગો એમ ફરવાના તે પુણ્યનોજ પડઘો હોય છે. એ અરસામાં એક પ્રતાપી મહાત્મા માણસામા પધાર્યા. અને લાલચંદભાઇના પુણ્ય બળે તેઓશ્રીના ચાતુર્માસનો નિર્ણય પણ ત્યાંજ થયો. એમની કીર્તિ ચોતરફ પ્રસરી ગઇ. એમની વિદ્વત્તા, ત્યાગ, અને નિઃસ્પૃહતાએ જનતા ઉપર ઉંડી છાપ પાડી. તેઓની આત્મનિષ્ઠાના રટન કરીએ જનતાના હૃદયમાંના ભક્તિ તરંગોને ઉભરાવ્યા.

શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી:—

શ્રીમદ્ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજી મહારાજના પવિત્ર નામથી
કોણ અજાણ્યુ હશે તેમનું મશહૂર નામ શ્રી આત્મારામજી
હતુ. જેમનો જન્મ વિ. સંવત ૧૮૯૩ ના ચૈત્ર માસમાં
જેમનું તેજથી તપતું લલાટ ભલભલાને મોહ ઉપજાવતુ
ધર્મમાં પેદા થયેલ હોવાથી તેમના પ્રથમ મોટા
સિંહસોદી આ બાલને લેવા લલચાયા આત્મારામજીના
મલજી તથા માતા રૂપાદેવી પાસે તેમણે યાચના કરી
પુત્રરત્નને મને આપો પરન્તુ આવા પુત્રરત્નને કોણ
છેવટે તેમના પિતાને સરકારી ગુન્હામાં સપડાવી
પહોંચતા કર્યા. પરન્તુ ગણેશમલજી હોશિયાર હોવાથી
પહેલાજ પોતાના પુત્ર આત્મારામને જીરા નિવાસી
ઓસવાલ વણીકને સોંપી દીધો હતો અને તેના રક્ષણની
કરી. ત્યાં વિ. સં. ૧૯૧૦ માં આત્મારામજીએ ઢુંઢક
રામજીના ઉપદેશથી વૈરાગ્ય પામી દીક્ષા લીધી. લગભગ
ઢુંઢક દીક્ષા પાળી તમામ ત્યાંના સૂત્રોનો અભ્યાસ કર્યો
વ્યાકરણ ન્યાયનો ઉચ્ચ અભ્યાસ થતાં સૂત્રોની ટીકા નિર્યુક્તિ
બહોળા અવલોકનથી જૈન સિદ્ધાંતમાં મૂર્તિપૂજાનું
હાથમાં આવવાથી મૂર્તિનિંદક ઢુંઢક પંથને તીલાંજલી
૧૯૩૨ માં અમદાવાદ મુકામે પૂ. બુદ્ધિવિજયજી મહારાજ (
પામે ... ગ્રહણ કરી ત્યાં તેમનુ નામ આનંદ
... તે અરસામાં તેમની સામે થઈ
... નહતો. તેઓશ્રીએ તત્ત્વજ્ઞાનથી
... ગ્રન્થો લખ્યા છે
... ની કાર્તિક ... ના
... પદ પ્રદાન કરવામાં

લવાને

પ્રકરણ ૫ મું.

<u>એ મહાત્મા કોણ? :—</u>

સંત પુરૂષોની સંગતિ સમાન ભવદુઃખોને નિવારવા
બીજી ઔષધિજ નથી. મનની વ્યથા અને તા
તિના શીતલ સીકરોથી શમે છે. જીવન સ
સાર્થક છે, સાધુ પુરૂષોના માનસો ચારિત્ર જ્યોત્સ્નાથીજ દીપે
એવાજ મહાત્માઓ પૃથ્વીતલના ભૂષણરૂપ હોય છે. તે પૂજ્ય
કમલથી જે દેશની શહેરની યા ગામની ભૂમિકા પાવન થતી
ભૂમિ અનાર્ય તરીકે મનાય છે, તેથી ત્યાંની પ્રજા ધર્મકર્મથી
અને આચારવિચારાદિ નિત્ય નિયમોથી વિહીન હોય એમાં આ

એવા મંગળમૂર્તિ મહાત્માઓ સ્થળે સ્થળે સાંપડતા નથી. તેઓ તો ચિંતામણિ રત્નની જેમ દુરાપ હોય છે.

नगे नगे न माणिक्यं । मौक्तिकं न गजे गजे ॥
साधवो नहि सर्वत्र । चन्दनं न वने वने ॥

એ શ્લોક યથાર્થ વાદ્દતોજ ભાસે છે. ભારત વર્ષની પુણ્ય પુણ્યપાદથી પરમાર્થી અનેક મહાત્માઓ પૂર્વકાળમાં થયા છે. પરોપકારી જીવન જીવી અન્યોને તે પરોપકારના પરમપાઠો પઢાવી ગયા છે. સરોજની જેમ સંસારથી વિરક્ત રહી સંસારમાં રહેતા જનાં ગૃહસ્થાશ્રમીઓને પરોપકારની પરંપરાનાં ભેદનું પરોપકારી રહ્યા છે. કહ્યું છે કે—

संसारे निवसन् स्वार्थसज्जः कज्जलवेश्मनि,
लिप्यते निखिलो लोको, ज्ञानसिद्धो न लिप्यते ॥

કાજળની ઓરડી જેવા સંસાર ઘરમાં રહેતા જના જ્ઞાનસિદ્ધ મહાત્માઓ [illegible] લેપથી કદાચિત લેપાતા નથી પરન્તુ સ્વાર્થમાં તત્પર સંસારી [illegible] લેપાય છે [illegible] મહાત્માઓ પોતાના [illegible] શક્તિઓ, [illegible] પરોપકાર કરતા [illegible]

નું. ત્યારથી તેઓ વિજયાનંદ સૂરીશ્વરજીના નામથી પ્રખ્યાત થયા. એઓશ્રીની કારકીર્દીનું વર્ણન જગ વિખ્યાત હોવાથી અત્રે લંબાણથી લખવું ઉચીત ધારતા નથી. તેઓશ્રીએ સ્થળે સ્થળે જૈન ધર્મની વિજય પતાકા ફરકાવી છે.

ઉપકારનો વેગઃ—

કોઈપણ કુમતનો પ્રચાર તેમને મન વિષવેલો માલુમ પડતો અને તેને ઉખેડવા બનતું કરતા. આ અનુપમ તેમનો ગુણ જો એમના બધા શિષ્યોએ સ્વીકાર્યો હોત, તો આજે જમાનાવાદી અને સિદ્ધાંતવાદી જેવા બે ભેદો તેમના અનુયાયીઓમાં દેખાય છે, અને તેથીજ બે વિભાગમાં સંઘો વહેંચાઇ ગયા છે, તેમ બનવા ન પામત, અને પૂર્ણ ઐક્યતાથી ગુરુદેવનો સંઘાડો અત્યારે જે ઉચ્ચતા ભોગવી રહ્યો છે, તેનાથી સહસ્ત્રગણી ઉચ્ચતા ભોગવી શકત. આ ઉપકારી પુરૂષે ઠેકાણે ઠેકાણે પ્રતિષ્ઠાઓ કરાવી. સં. ૧૯૫૨ માં સનખતરામાં લગભગ પચાસ જિનબિંબોની અંજનશલાકા કરાવી. સનખતરાથી વિહાર કરી ગુજરાનવાલા પધાર્યા. રસ્તામાં પસરૂર નામનું એક સ્થાનકવાસીનું ગામ આવ્યું જ્યાં મંદિરો, પુષ્કળ ગરમી, ખાણાપાણીનો અને સારા માણસોનો ઘણો અભાવ. આવા કારણથી ત્યાંથી બરાબર અર્ધા વાટે [illegible] ત્યાં તબીયત એકદમ [illegible] સંભાળી ગુજરાનવાલાના [illegible] દિન અષ્ટમીએ [illegible] પ્રવેશ કર્યો, [illegible]

ઉપકાર ભૂલી ન શકાય તેવો હતો. એવા પરોપકારી મહાત્મા
ભાગમાં પધાર્યા હોય તે વખતે કોનો હર્ષ માય ન ઉભરાય
અમેરીકાના અનેક વિદ્વાનો પણ તેમના ગંભીર ઉંડા જ્ઞાન
નિરીક્ષણ કરતા હતા અને તેમના ઉચ્ચ જ્ઞાન માટે અત્યંત
પ્રશંસતા હતા. દેશવિદેશમાં એમની કીર્તિ પ્રસરી હતી
આવેલ ચીકાગો શહેરમાં સર્વ ધર્મની પરિષદ ભરાઈ
તરફથી આ મહાત્માને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું
ત્યાં જવામાં ધર્મની આજ્ઞા ન હોવાથી પોતાના
વીરચંદ ગાંધીજીને પ્રતિનિધિ તરીકે મોકલવામાં આવ્યા

તેઓએ પણ ત્યાં જઈ પૂ૦ આત્મારામજી મહારાજની
જૈનધર્મની મહત્તા અને સિદ્ધાંતો સમજાવ્યા હતા
કુમતની જંજીરમાં જકડાયેલ અનેક જનોને છુટા કરી
સ્થાપન કર્યા હતા. અનેક વાદિવૃન્દ સાથે વાદવિવાદ કરી
સર્વોત્તમતા સાબીત કરવામાં તેઓશ્રી બહુજ પ્રવીણ હતા
આર્યસમાજીસ્ટોને પણ મૂર્તિ પૂજાની વેદાદિ શાસ્ત્રથી
સમજાવ્યા હતા.

<u>પંજાબનું ઋણ:—</u>

આખા પંજાબમાં આત્મારામજી મહારાજના નામથી
પરિચિત હતા. જેમણે ગુરૂપદે રહી ધર્મનીજ શાસનની
પદની ગૌરવતા વધારી હતી. એવા અનેક ગુણ ગણાલંકૃત
ગુરૂદેવ સં. ૧૯૫૨ માં જેઠ વદ સાતમની મધ્ય રાત્રીએ સ્વર્ગ
આ દુઃખદ સમાચાર મળતાં પ્રતિદેશ, પ્રતિનગર અને
જનતા શોક સાગરમાં મગ્ન બની. જગતના એક અદ્વિતીય
અભાવમાં હજ્યો પીગળે એમાં આશ્ચર્ય નથી. જેઠ વદ
દિને જયજયકાર ધામધૂમ સાથે તેઓશ્રીના દેહનો અગ્નિ
જેમના દેહાવસાન નિમિત્તે ગામોગામ અષ્ટાહ્નિકા મહોત્સવ

ત્કૃષ્ટ ત્યાગની આરાધનાથી નિર્મળ સમ્યક્ત્વથી નિડરતા અને નિઃસ્પૃહતાના અનેક ગુણોથી દુનિયામાં અજબ પ્રકાશ પાડ્યો.

જગતના ચાલુતા ચહેના ચકોરોએ દેદેશાને ત્યાગ માર્ગનો સાચો સંદેશ પાઠવી અનેકોને સન્માર્ગમાં યોજ્યા. ઉચ્ચગુણોએ તેઓમાં વાસ કર્યો. પરન્તુ બ્રહ્મચર્ય નિડરતા, સત્યઆગ્રહિતા અને નિઃસ્પૃહતા આ ત્રણ ગુણોએ તો તેઓશ્રીના જીવનને પ્રકાશમાં લાવવા વિશેષ પ્રકારે ભાગ ભજવ્યો હતો. ગામમાં હજારો દીપકો પ્રકાશ આપતા હોય, પરન્તુ સર્વલાઇટ આગળ તેમનો પ્રકાશ મન્દ પડે છે, તેમ આ ત્રણ વિશિષ્ટગુણો આગળ સર્વસાધારણોની સ્થિતિ માલુમ પડતી હતી. અનેક નક્ષત્રો, ગ્રહો અને તારાઓ હોવા છતાં રાત્રિની શોભા, જેમ ચંદ્ર દ્વારાએજ વખણાય છે, તેમ તે મહાત્માના અન્ય ગુણો અનેક હોવા છતા આ ત્રણ ગુણો જીવને ઉજ્જવલ બનાવી રહ્યા હતા કે મહાત્માશ્રી જ્યાં જ્યાં વિચર્યા, જ્યાં જ્યાં બોલ્યા અને જ્યાં જ્યાં નજર કરી ત્યાં ત્યાં તેઓની અનુપમ પ્રતિભા અને અનેક [illegible] છાપ પાડતી હતી.

<u>પુણ્ય પ્રકૃતિઃ—</u>

[illegible] તેઓ [illegible] અજબ હતી કે તેઓશ્રીના [illegible] પણ દુર્લભ અજબ [illegible] હતા. તેથીજ તેઓશ્રીની [illegible] છે. [illegible] [illegible]

શાસનમાં દિન પ્રતિદિન ઉત્થાન થવાઅર્થે તેઓ શ્રી [illegible] પ્રેરણા કરતા. પ્રસંગે પ્રસંગે સ્વશિષ્યોને ત્યાગ પરિણામ વધે તેવા ઉપદેશ પણ આપતા. ચારિત્ર તથા ક્રિયામાં શિથિલ થયેલા સાધુઓ [illegible] ઉપદેશ સાંભળી તે દુર્ગુણોને તિલાંજલી આપી, સંયમમાં સુસ્થિર બનતા. [illegible] મહાપ્રાણ પામે જેવા તેવા માણસને નિવાસ કરવો જેમ કઠીન બનાય છે તેમ આ મહાત્માની નિશ્રામાં રહેવું શિથિલાચારીઓને માટે કઠીન હતું. તેઓશ્રી જેટલા શાન્તિના ધામરૂપ હતા તેટલાજ ચારિત્રની શિથિલતા પ્રત્યે, શ્રદ્ધાની શિથિલતા અને અસત્યની પુષ્ટિપ્રત્યે ઉગ્રસ્વરૂપવાળા હતા, તેઓશ્રી પોતાના સમુદાયમાં ગણાતા વિશુદ્ધ સાધુઓ ઉન્માર્ગનું ગમન કરતા તો તેમને સત્ય વસ્તુ સમજાવવા બનાય તેમ કરી કઠીનતાથી તેઓ જ્યારે નહિ સમજતાં ત્યારે તેવાઓથી અલગ રહેવામાં પોતાનું અને શાસનનું હિત માનતા.

[illegible]:—

[illegible] પ્રથમ [illegible] કરી સંવેગી દીક્ષા સ્વીકારી, પોતાના [illegible] વિચરવું. અનેક દેશોમાં વિચરી [illegible] છે, તેઓ [illegible] શાસ્ત્રીય જ્ઞાન [illegible] કંઠસ્થ હતા. [illegible] શુકજ્ઞાન, [illegible] દેવાની [illegible] પરાક્રમ હતો. [illegible] છે આ [illegible]

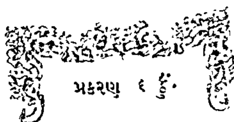
ગમન બાદ તેમની પવિત્ર પાટે કોને સ્થાપવા તે સંબંધમાં કોઈ
સંઘાડાના સર્વ સાધુઓએ વાળી વિચારણા કરવી જો કે [illegible]
યોગ્ય મહારથીની ખાસ આવશ્યકતા હતી. કારણ કે [illegible]
કદાપિ ચાલી શકે જ નહિ. આગમ ચંદ્ર જેવું અનુભવ [illegible]
કામ કાંઈ નાનું સૂનું ન હતું.

ભગવાનની પરંપરાગત પાટે સામાન્ય પુરુષથી [illegible]
આચાર્યની પાટ એટલી પરમ તીર્થાધિપતિ તીર્થંકર [illegible]
સ્થાનને દીપાવવા માટે સંપૂર્ણ માન્યતાવાળા પુરુષ [illegible]
વિષયની વિચારણા લગભગ પાંચ વર્ષ સુધી ચાલી. [illegible]
“ અમારા સર્વમાં એ પદને યોગ્ય કોણ ? ” આ [illegible]
ગવેષણા કરવા સૌએ સ્વમાનસ દૂતોને એકદમ દોડી [illegible]
યોગને વિહરવાનું ક્ષેત્ર વિશાળ હોવા છતાં ક્યાંક્યાં [illegible]
તે દૂતો સ્પર્ધા કરવા લાગ્યા. ચોતરફ સંઘર્ષણ થતાં [illegible]
વિનિમય થતાં થતાં એક વ્યક્તિ ઉપર દૃષ્ટિ પડી. આ [illegible]
પદને તે દિપાવવા સમર્થ છે કે કેમ ? ભગવંતની આજ્ઞાને [illegible]
કરી, વિવેક નયનોને ખુલ્લા રાખી જિનશાસનના અખંડિત [illegible]
સંરક્ષણ કરવા સજ્જ રહી, ભાવદયાનું સામ્રાજ્ય ફેલાવશે
થશે કે કેમ ! એવા અનેક સંકલ્પ સાગરની મુસાફરીએ [illegible]
માનસ દૂતરૂપી ખારવાઓએ સંકલ્પ સાગરનો પાર ઉતરવા
પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો.

સંઘાડાના પ્રત્યેક સાધુઓની સંમતિ લેવાની શરૂઆત
શ્રીમાન્ આત્મારામજી મહારાજની પુનીત પાટે કોણ બીરાજશે !
મહાપુરુષના પદધર કોણ થશે ! દરેકજણ પોતાના મનમાં [illegible]
નામોની કલ્પના કરવા માંડ્યા. પરન્તુ આ કલ્પનાનો હવે [illegible]
નિર્ણય થવો જ જોઈએ. આ વિચાર તરંગો શ્રાવક વર્ગમાં [illegible]
લાગ્યા. મહારાજનો [illegible] પ્રસંગ નજીક આવતો [illegible]

ચોતરફ મુનિઓ તરફથી સ્વપર શાસ્ત્ર નિપુણ અત્યન્ત પ્રભાવ સંપન્ન શ્રીમાન્ કમળવિજયજી મહારાજશ્રી ઉપર વિનતીપત્રોનો આગ્રહ શરૂ થયો. પરન્તુ તે નિઃસ્પૃહ મહામૂર્તિ તો ઇન્કાર કરતા ગયા. છતાં પણ સર્વેએ સદાગ્રહ ચાલુ રાખ્યો. ધીમે ધીમે સાધુઓ બધા પાટણમાં એકઠા થયા. શ્રીમદ્ કમલવિજયજી મહારાજના પાટણના પ્રવેશ સમયે ઇન્દ્રપુરીનું દૃશ્ય ખડું થયું. અપૂર્વ સત્કારથી શાસનની શોભામાં વધારો કર્યો. પૂજ્ય આત્મારામજી મહારાજના પ્રસિદ્ધ સાધુઓ શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજ, શ્રીમદ્ કાન્તિવિજયજી મહારાજ આદિએ સેવાભક્તિદ્વારા અપૂર્વ પ્રેમ અને પૂજ્યભાવ પ્રદર્શિત કર્યો. આ સર્વે મુનિમંડળ એકત્રિત થઈ પૂજ્ય મહર્ષિને આચાર્યપદ સ્વીકારવા અત્યંત આગ્રહભરી વિનતિ કરી. અને કહ્યું કે આ પદને લાયક આપજ છો. આપથી પર્યાયે જે મોટા છે તેમની તથા શ્રીમદ્ વલ્લભવિજયજીની અને અમારી સર્વે મુનિઓની ઇચ્છાથી આપનેજ સ્થાપવાની ઇચ્છા છે. અમારી એ શુભ મનોરથમાળા આપજ સ્વીકારો.

પરિણામે અનિચ્છા છતાં તેઓશ્રીને આચાર્યપદ, શ્રીમદ્ વીરવિજયજી મહારાજને ઉપાધ્યાયપદ અને શ્રીમદ્ કાન્તિવિજયજી મહારાજને પ્રવર્તકપદ અર્પણ કરવાનું નિર્ણીત થયું. એકંદર સંઘમાં આનંદ ફેલાયો. વિ. સં. ૧૯૫૭ ના [illegible] સુદ [illegible] ના મંગલમય [illegible] આચાર્યપદ ઉપાધ્યાયપદ અને પ્રવર્તકપદ અર્પણ કરવામાં [illegible] અત્યન્ત [illegible]

વિશ્વભરના પ્રાણી માત્રની પ્રવૃત્તિ સુખને માટે હોય છે. કો ગગન ચુમ્બી સુશોભિત મહેલાતોમાં કોઈ રમણીય રસીલા રાગ રંગોની રોશનીમા, તો કોઈ ... તનતોડ મહાન આરંભો આદરી ધન મેળવવાની ધામધૂમમાં તો કોઈ હજારો માનવીમાં માનમતંબો મેળવી પ્રતિષ્ઠા જમાવવામાં, ... જુદા જુદા સુખોની કલ્પના શ્રેણીમા સ્વજીવન પ્રવાહને વહાવી રહ્યા છે.

પણ તે સુખોની કલ્પનાઓ વાસ્તવિક નહિ પરન્તુ કાલ્પનિક ... ચિરસ્થાયી નહિ કિન્તુ વિનશ્વર છે, સુખોત્પાદક નહિ પણ પરિણામે ભયંકર દુઃખદાયક છે. વાસ્તવિક ચિરસ્થાયી અને પરિણામે ...

સુખનું જો કોઈ સાધન હોય તો તે સંયમની સાચી આરાધનાજ છે. જે વ્યક્તિના હૃદયમાં સંયમ ભાવનાનું બીજારોપણ થયું હોય તે વ્યક્તિને સંસારની પ્રત્યેક પ્રવૃત્તિઓ કંટાળારૂપ લાગે છે, પરન્તુ તેનાથી તેને સંસારીક આચરણો આચરવા છતાં તે આચારણોપ્રતિ મન તો ઉદાસીન ભાવમાંજ રમે છે.

માણસામાં લાલચંદભાઈ ધર્માભ્યાસમાં તથા વ્યવહારીક જ્ઞાનમાં કુશળતા મેળવી રહ્યા હતા. અવારનવાર પધારતા અનેક મહાત્માઓના અને ગામના કેટલાક અનુભવી જાણકારોના પરિચયમાં આવી પોતે પણ અનુભવ જ્ઞાનને સંપાદન કરી રહ્યા હતા, તેમની કોઈ દલસીભાઈ પણ તેમનાથી ચોકીદારજ રહેતા, હૃદયમાં શંકાએ ઘણુંજ ઉંડુ સ્થાન લીધું હતું. ભાગ્યોદયોને કુશલ કર્મો એનીજ અટપટી લીલાઓનો અનુભવ કરાવે છે. સાવચેત દલસીભાઈ પળભરપણ તેમને છુટા પડવા દેતાં નહિ. જો કે તેમને દીક્ષા લેવા ગયે અને પાછા આવ્યે બબ્બે વર્ષ વીતી ગયાં હતાં વળી તેમના બાહ્ય આચરણથી અને વ્યવહાર પ્રવૃત્તિઓથી ફરી પુનઃ દીક્ષા લેવા જાગે એવી કલ્પનાને સ્થાન મળતું નહતું. પરન્તુ લાલચંદભાઈના હૃદયમા એ પુનીત ભાગવતી દીક્ષા ... ના સંસ્કારોની લહેરીઓ અગ્નિપુંજ વધેનીજ જતી હતી. ... જ્યાંપ, કારણકે તેની સંપત્તિ વિપત્તિઓથી ... અને જીવનમા નિયત થયેલી ભાવનાનુ ... ના ભાગ્યોમાં ઉગ્ર અને આદર્શ ... [illegible]

[illegible]

શાસનને અમર બનાવને ઉત્તમ કરી દઈ નહિ. સાધક
જીવનને અતિશય દીપાવ્યું હોય છે. મંત્ર મંત્રને શક્તિ કેટલી
પણ પ્રમાણે ઘણાની મહેનત મેળવી ઉપર શક્તિથી કે કોઈ
આપી દે તો તે લેનાર વ્યક્તિને અજ્ઞાન પરિશ્રમ કરે
અને આપોઆપ ધનવાન બને છે. તેવી રીતે સદ્ગુરુએ
વીચરી પ્રાપ્ત કરેલા દુર્લભ અનુભવો વિકટ
અચિન્ત્ય શક્તિ તેમજ અનુપમ જ્ઞાન હવેથી ગુરુ
વગેરે આપે છે.

લાલચંદભાઈ પણ પ્રથમથી જ નિર્ગ્રંથ ગુરુઓ પ્રત્યે
પ્રીતિ ધરાવતા હતા.

અનેકધા મહાપુરુષોના ઉપદેશથી જીવન સુસંસ્કારી
જતું હતું. સંયમ ભાવના વેગવતી બનતી જતી હતી,
સુકાનીની ખામી હતી. બાળવયમાં સુસંસ્કારની ભૂમિ
સંગહીન થઈ હોય તે ઉપર ચણાયેલી સંયમ ભાવનાની
ઈમારત શિથિલતાને કેમ ભજે ?

<u>સદ્ગુરુ પરિચય:</u>—

પરમ વિશુદ્ધ અને તારક દેશનાના પ્રભાવે
જૈનેતર જનતા આકર્ષાઈ હતી. એ વિચક્ષણ મહાત્માની
ગયા સહર્ષ આવતા. વ્યાખ્યાન બાદ ધર્મની અનેક ચર્ચાઓ
આચાર્યશ્રીની દેશનામાં કુદરતે તત્ત્વવેગ હતો. એમની
હતી જેથી આગન્તુક જીજ્ઞાસુ જૈનાજૈનજ સહેજે ઝુકતો.
હર્ષોન્માદ તો પરમ સુશ્રાવક અને તેમનો પૂછવું જ શું ?
જૈનેતર સમાજ તે દેશનામૃતનું પાન કરવા લાગ્યો. તો
ગ્રહણ કરવા ત્વરિત બનેલા આપણા ચરિત્રનેતા તેથી વંચિ
રહે ? બાલ્યના માનથી પૂ. આચાર્યદેવેશની છાયામ
વખત જતા. અને તેમની પાસે દીક્ષા [illegible] લેવાની

નવપલ્લવિત કરતા. જ્ઞાનાભ્યાસમાં પણ વૃદ્ધિ થતી ગઈ. તેઓશ્રીની સેવામાં અને વ્યાખ્યાનશ્રવણમાં નિરંતર તત્પર રહેતા.

પ્રતાપી મહાત્માનો પરિચય ગાઢ બનતો ગયો. આત્મભાવના વૃદ્ધિગત થઈ. સંયમરૂપ કાર્યું પૂર્ણ પોતાની અંતર ભાવના પૂ૦ આચાર્યશ્રીને પ્રદર્શિત કરી. સૂરિજી મહારાજ તેમની ભાવનાથી જ્ઞાત હતા. એક દિવસ પ્રભાતનો સમય હતો. ચોતરફ શાન્ત વાતાવરણ દ્વારા ઉદ્યમી વ્યક્તિઓને જગાડી ઉચ્ચ વૃત્તિઓ આદરવા આદર્શ નવજીવનની પ્રભા પ્રસારવા પ્રેરણા કરી રહ્યો હતો. તે સમયે ધર્મનિષ્ઠ વાલચંદભાઈ એકાંતમાં બેઠા વિચારે છે કે "હે ચેતન જગ-દરિયામાં પગભર તારી નૈયાને અટકાવ. તારી ભૂલાયેલી દિશાને અવલોક. ભયંકર ખડકો અને મિથ્યા મોજાઓની લહેરીઓનો ભોગ ન બન. વિવિધ વિચારોના અથડાતા વિકારોના વિષમ વાતાવરણમાં વટલાઈશ નહિ. મનગમતા મોજશોખ પણ ક્ષણિક આનંદ ભોગવવા આતુર ન રહે. [illegible] યુવક દશાને ઉપાડ. નયનને બાહ્ય ઝંઝાવાતની [illegible] એ માટે શક્ય પ્રયત્ન આદર. [illegible] [illegible] ચોતરફ જલાવે છે, એ જ્ઞાન [illegible] બનાવ. વિશાળ અને ઉદાર મનો-[illegible] સંયોગોને સ્મૃતિપથમાં લાવ. ઔદરની [illegible] તેની કીમત અંકાવવા વિલંબ [illegible] સાવચેત રહે, તેમાંના [illegible] કરી, આત્મ સૌન્દર્યને [illegible] કરવું ઉપ અન્તરાણું [illegible] જીવનવિકા [illegible]

[illegible]

ઉકાળી નાંખવા આ [illegible] પ્રેરણા નથી. આ રીતે [illegible] ગમેતું આપણું [illegible] કરવું છે [illegible] તો આત્મ [illegible] મનીષાઓમાં [illegible] પ્રમાણી [illegible] કરાવતી છે.

હૃદયમાં [illegible] આપણી [illegible] એ આપણી સુંદર [illegible] છે. [illegible] કાર્યદક્ષો માટે સુંદર [illegible] છે. [illegible] ધ્યેય છે.

<u>વચનપિયૂષ:—</u>

આચાર્ય દેવ વિચારે છે કે, આ બાળક અનુક્રમે [illegible] બુદ્ધિમાં વિશારદ, [illegible] અને ભાવનામાં [illegible] આવા બાળકને ગમે તે ભોગે જૈન પ્રવ્રજિત કરવામાં આવે તો [illegible] શાસનનો ઉદ્યોત કરી શકે.

આ ઉદ્દેશથી તેઓશ્રીએ [illegible] આકૃતિથી અને [illegible] નોથી પ્રાસંગિક ઉપદેશ આપ્યો. અનાદિકાળથી આત્માને [illegible] નાના પાસો [illegible] જકડાયેલા છે તે પાશોને તોડી [illegible] ભાવના [illegible] વ્યક્તિઓને [illegible] વિશ્વ [illegible]

[illegible] માનવ [illegible] ક્રિયાથી [illegible] પણ મધ્યમાં [illegible] વિકરાળ [illegible] આદિ [illegible] ઓનો લક્ષ્ય બને તો સ્વધ્યેય સિદ્ધ કરવું [illegible] થાય છે [illegible] સાગર ઘણો [illegible] છે. તેનો નિસ્તાર [illegible] લક્ષ્યને ધ્યાનમાં ગણી નિસ્તાર ક્રિયામાં [illegible] ધનઆમોદ, મિત્રભંગત આદિ [illegible] તેમાંની પ્રેરણા [illegible] હૃદય ભેદનારી હોય છે. પણ [illegible] એ બધી [illegible] ચેષ્ટાઓ સિવાય બીજું કાંઈ નથી. પુત્ર દેનારક [illegible] થાય, વિચિત્ર વ્યસનોમાં અંધ થઈ, તન [illegible] અને આત્મ [illegible]

અનિષ્ટ પ્રવૃત્તિઓથી નિરોધવા કોઈ વિરલા દિનરવીઓજ આદરે છે. પરન્તુ સંસારને ત્યાગી સંયમ લેવા કોઈ વ્યક્તિ તૈયાર [illegible]તો અપરિચિતો પણ તેને અટકાવવા કમ્મર કસે છે. તેવા સમયે [illegible]ના સગાયે સગાનો, વિના મિત્રે મિત્રોનો અને વિના સંબંધે સ્વ[illegible]જનોનો રાફડો ફાટી નીકળે છે. એવાઓના ફેટતા ભર્યા વચનતીરો [illegible]મને ન ભેદે તોજ મસ્તાની માયા શૃંખલાને તોડી સંયમ સ્વીકારવાની [illegible] તક સાંપડે છે સફળ કરે છે. કોઈ કહે છે કે સંયમ બહુજ દુરારાધ્ય છે. [illegible] કહે છે કે સંયમથીજ મોક્ષ જવાય છે એવું કાંઇ નથી શ્રાવક[illegible]થી પણ ક્યાં તરી શકાતું નથી. કોઈ કહેશે કે ચારિત્ર ઘડપણમાં [illegible] લેવાતું નથી. આવી વેવલી અને દલીલશૂન્યવાતો કરી સંયમ [illegible]કોને ભાવનાથી ભ્રષ્ટ કરવા ઘણા બહુલ કર્મીજીવો લલચાય [illegible]

[illegible] ખરેખર મોહરાજાની સત્તા અને કાર્યવાહી કારમી અને દુઃખ[illegible]ક છે. એ શયતાનની ભુરકી ઝપટ જેઓને લાગે છે તેઓ પ્રયો[illegible]જન સિવાય સંયમ જેવા પવિત્ર માર્ગમાં અંતરાય કરવા કુશલ [illegible]થાય છે. આવા પ્રસંગે એ ભાવના ભાનુનો ઉદય કરાવવા ગુરુનો [illegible]પદેશ અજબ કાર્ય કરે છે જેમ અંધ કૂપમાં પડેલા અજ્ઞાનજનો [illegible]ત્યાંજ નિવાસ આનંદદાયી માને છે. તેમાંથી જ્ઞાનદીપક પ્રકાશતા [illegible]ને ગુરુ ઉપદેશના દોરી ઝાલતા કોઇ વ્યક્તિ બહાર નીકળવા પ્રયોગ [illegible] કરે છે ત્યારે તે કૂવામાં રહેલા અજ્ઞાની જનો તે નીકળનાર વ્યક્તિને [illegible] કરે છે. પરન્તુ એ નથી વિચારતા કે આ [illegible] નીકળે સ્વનો અને પરનો ધર્મજાણુદાન અનાદિ [illegible] ઉદ્ધાર કરશે. એ અજ્ઞાનીઓને મોહનો નશો જે [illegible] તે એમ [illegible] બનાવે છે.

[illegible] અને અટકેલ તૈયાને [illegible]

[illegible]

કરવા તૈયાર થયા છે. પણ ઉપર કહેલી મોહની વિકરાળ
એમ ચપલ ચેટાઓથી [illegible] રહેજે.

લાલચંદભાઈ બુદ્ધિશાળી હેઈ સમયોચિત સમજુ
શાળી હતા. એ વાત પૂ૦ આચાર્ય શ્રી
ગ્રહણ કરવાવાળા જિજ્ઞાસુને દીક્ષામાં આવતી મુશ્કેલીઓ
દેશ આપી મક્કમ બનાવવો એ તેમની ફરજ હતી

લાલચંદભાઈએ બે હાથ જોડી વિનયપૂર્વક
ગર્ભિત વાચાએ નિવેદન કર્યું કે, હે ગુરુવર ! આપે
તે અક્ષરેઅક્ષર સાચો છે. એ માટે આપનો મહાન
છે. એ ઉપકારનો બદલો આ જીવંત આપની
એવો નથી. વળી મારી એક આપના પ્રત્યે નમ્ર વિનંતિ
કુટુંબીઓને અનેકધા સમજાવ્યા છતાં એકના બે
સંયમ સ્વીકારવું એ વાત ચોક્કસ છે. માટે કોઈ યોગ્ય
મારી ઉત્તમ ભાવનાને આપ સફળ બનાવો. સંયમ ગ્રહણ
તેના રક્ષણ માટે મારી સંપૂર્ણ શક્તિ અજમાવીશ
ફીકર રહો.

<u>બોરનું સદ્ભાગ્ય:—</u>

દીક્ષા માટેની અજબ હિંમત અને તીવ્રવેગી ભાવનાએ
દેવેશના હૃદયને આનંદમાં ગરકાવ કર્યું. અને ભાવિમાં
કષ્ટોની પરંપરાથી બેદરકાર રહી સ્વયં તે જિજ્ઞાસુ મુમુક્ષુ
આપવા તૈયાર થયા.

આચાર્ય પુંગવના ત્યાગ, નિસ્પૃહતા વિગેરે ગુણો પ્રતિ
સાની જનતા ઘણી આકર્ષાઈ હતી. આવા એક અજોડ
ચાતુર્માસ અહીં પ્રથમજ હતું તેથી સૌકોઈ સપ્રેમ તેઓની
વચનપાલનમાં સદૈવ તૈયાર રહેતા, મુસળધાર દેશનાના

ઢંથી સકલ સંઘની સાથે વિહાર કરી અનુક્રમે બોરૂ ગામ વાર્યા.

ગામ નાનું હોવાછતાં, ત્યાંના મંદિરની અને ઉપાશ્રયની મને જનતાની ધર્મશ્રદ્ધા અતિ પ્રશંસનીય હતી. [illegible]માં દરિદ્રને નિધાન પ્રાપ્તિની જેમ જનતાને આનંદનો નહિ, પૂ૦ આચાર્યશ્રીની હૃદયમાંથિની દેશનાના પ્રભાવે નવર્ગમાંથી મોહનિદ્રા વિલય પામવા માંડી અભૂતપૂર્વ જાગૃતિ લાગી. આનંદ અને સેવાની ઉત્સુકતા આજુબાજુ નિહાળ-આવની હતી. અમારું પણ અહો ભાગ્ય માનીએ છીએ કે પણ આ મહાપુરૂષની સેવાનો અપૂર્વ લાભ મળ્યો. પ્રત્યેક માં આચાર્યદેવના નામની ધૂન મચુની હતી. અપૂર્વ દેશના, [illegible] ત્યાગવૃત્તિ અને શાંત પ્રકૃતિએ અખિલ જનતાને મુગ્ધ [illegible]ી હતી.

જેમ સૂર્ય અસ્ત થયા છતાં તેની પાછી પ્રભાપ્રકાશની રોશની [illegible]રી જનતાને માર્ગદર્શક બને છે. અને સૂર્યના જવલંત કિરણોનું [illegible] કરાવે છે. આચાર્યદેવ ગામમાંથી વિહાર કરી ગયા હતા [illegible] આપાર્ડીપર [illegible] તેઓ [illegible] [illegible] [illegible] આપતી અને તેઓના [illegible] [illegible] ([illegible]) [illegible] વિનતી [illegible] [illegible] પ્રાણપ્રદ [illegible]

[illegible]

આમાંથી [illegible] સંસાર [illegible] અસ્પષ્ટ [illegible] [illegible] થવાની [illegible] કરો, [illegible] કરો, [illegible] [illegible] કરો, તે એકજ [illegible] હૃદયમાં રમી રહ્યા [illegible]

રાતોરાત પ્રયાણઃ—

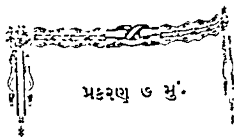
લાલચંદભાઈ વિચારે છે કે ન્યાતીલા સગાઓ, સંઘના [illegible] આજ્ઞા આપે એ આકાશ કુસુમવત્ ભાસે છે. માટે [illegible] જવા યોગ્ય તરકીબ રચવીજ પડશે એ હેતુથી લાલચં[illegible] દિવસથી દલસાભાઈના ઘરની પાસે બબલભાઈ નામના [illegible] ઘર હતું ત્યાં જઈ સુઈ રહેવાનું શરૂ કર્યું. તેમની [illegible] રમત ગમતમાં સમય વ્યતીત કરવા લાગ્યા. મિત્રને [illegible] થયો કે મને પૂછ્યા વિના કોઈ નાનામાં નાનું પણ કાર્ય [illegible]

રાત્રિનો સમય હતો જનતા ઘેરીનિદ્રાના નાશમાં [illegible] હતી. નિર્જનતા બધે છવાઈ રહી હતી. લાલચંદભાઈ [illegible] શોધી રહ્યા હતા. ચારે તરફ બારીકાઈથી નિરક્ષણ કર્યું. જાગૃત અવસ્થામાં નજરે ન પડતા ત્વરાથી ઘર બહાર [illegible] બહાર જવા માટે પ્રથમથીજ વાહનની વ્યવસ્થા કરી હતી [illegible] અનુસાર ઉટના માલીકને જગાડી ભાડના માર્ગે પ્રયાણ [illegible] ઉટવાલાએ લાલચંદભાઈને ઘણા પ્રશ્નો કર્યા પરન્તુ તેના [illegible] અટપટા પ્રશ્નોના સચોટ રદીયા આપી ત્યાગની મહત્તા અને [illegible] આધીન કરી સમાજના કડવા અનુભવે, સમાજની [illegible] તેનો સ્વાર્થ અને કૃત્રિમપ્રેમ વિગેરે [illegible] સમજાવી કે તે પણ ઉચ્ચયાગ માર્ગનું અનુમોદન કરવા [illegible]

પ્રાતઃકાલનો સમય સૌ કોઈને નિત્ય [illegible] પોતપોતાની ઈષ્ટ પ્રવૃત્તિમાં પ્રવૃત્ત થઈ [illegible] હતા, તે [illegible]

ાર મુકામે પહોંચ્યા. જતાવેંતજ ગુરૂદેવના દર્શન કરી તે પુન્યના
નીત ચરણારવિંદમાં ઝુકી પડ્યા ગુરૂદેવે પણ તેઓની હિંમત અને
િ ચાતુર્યતા ઉપર ખુબજ પ્રસન્નતા દર્શાવી ગુરૂવર પણ તે મુમુક્ષુની
ક્ષા નિર્વિઘ્ને કેમ થાય અને તેના કુટુંબીઓ આવી વિઘ્ન ન કરે
ના બંદોબસ્ત, વિગેરેની વિચારમાળા મનમહેલમાં ગુંથવા લાગ્યા.
અનાથી દીક્ષાભિલાષી લાલચંદભાઈએ ગુરૂશ્રીને જણાવ્યું કે હે
પાસિંધુ ! સ્વાર્થી સ્નેહીઓના કારમાબંધનથી હું છુટીને અત્રે જે
યેયથી આવ્યો છું તે ધ્યેય જલદી સિદ્ધ થાય તો સારૂં. કેમકે
આગામ વિઘ્નવાદલીઓ મારા ધ્યેયને રોધશે. તે પહેલા આપ દયાળુ
મને દીક્ષિત કરો. તે પછી આવતી વિઘ્ન પરંપરાને દૂર કરવામાં
ો વાંધો આવવાનો નથી.

પ્રકરણ ૭ મું.

આચાર્યદેવેશે બોરૂ ગામની જનતાને ઉપદેશ દ્વા ... ગમા તમામ કરી ધર્મપ્રવૃત્તિઓ જાગૃત ... ગુરૂ આજ્ઞાપાલન કરવામાં વિકટ પ્રસંગે પ... પ્રયત્ન કટીબદ્ધ હતી, એટલે બોરૂ સંઘને એકત્રિત કરી જ... જણાવ્યું કે તમારા ગામના ભાગ્યોદયથી જ મામુસાથી અ.વે... ભાઈ દીક્ષા લેવા માટે અત્યંત ઉત્કંઠિત ... છે અને એ કાર્ય... એ તેના શ્રેયઃપથમાં વિઘ્નરૂપ છે તેમની દીક્ષાની ... તેનો વિરક્તભાવ પણ અંતરનો છે એની એમના ... મને ખાત્રી છે. જો તમારો સંઘ તેનું યથાર્થ ... હોય તો તેને પ્રવ્રજિત કરીએ.

ઓઇની જનતા ધર્મતત્ત્વોને સમજનારી હોવાથી સંયમની કીંમત
મના હૃદયમાં હતી સંયમ લેનારને તનમન ધનના ભોગથી સર્વ
તે સૌ કોઇએ સહાય કરવી એ પ્રથમ તકે જૈન માત્રનું કર્તવ્ય છે.
[illegible]ાગમાર્ગને નિષ્કંટક બનાવી આપવો એ મોક્ષાભિલાષી જીવોની
[illegible]નિવાર્ય ફરજ છે, સંયમ લેનાર વ્યક્તિને સંયમથી અટકાવવા,
[illegible]ાગના મર્મથી અજ્ઞાત કઈ નામચીન મંડળો, સભાઓ, સંસ્થાઓ
[illegible]નેકવિધ ધમપછાડા કરે છે. આડે દિવસે સગા સંબંધીઓ સામુ
[illegible] જોતા ન હોય તે પણ તેની દીક્ષા વખતે મોહરાગની મસાલ
[illegible]કરી સગા હોવાનો મિથ્યા દાવો કરે છે. અનેક પ્રકારના માયા કપટ
[illegible] ભોળા અજ્ઞાની જનોને હોળીનું નાળીએર બનાવી, સરકારને
[illegible] અવળુ સમજાવી યેનકેન પ્રકારે દીક્ષાને અટકાવી શાસનનો
[illegible] કરાવનારા માત્ર દયાને પાત્ર છે ત્યાગની મહત્તાનું, તેની
[illegible]ર્યતાનું અને ત્યાગની વિશુદ્ધતાનું તેઓને ભાન નથી. જ્યારે
[illegible] તત્ત્વોનું તો કાર્ય એજ છે કે, ધર્મની અને ત્યાગની ભાવ-
[illegible], તરવાની ઇચ્છાથી શરણે આવે, ત્યારે કરૂણાભાવે
[illegible] નાપા તારવાજ જોઇએ. અને તારેતોજ તે સાચા
[illegible] સંસારિક કૌટુંબિકોની આજ્ઞા
[illegible] બનાય, તે મોહાંધ કુટુંબિઓ, આજ્ઞા આપવામાં
[illegible], તો દીક્ષા[illegible] વ્યક્તિકે પોતાની ભાવનાને સફળ કરવામાં
[illegible]

[illegible] નિર્દોષ [illegible]ઓનું મંથન ચલાવતો હતો.
[illegible] દેશને [illegible] કે, હે કૃપાળુ !
[illegible]
[illegible] તો અમારે મન
[illegible]

પુરુષાર્થે આ.નું (દાનઃ પ્રસંગનું ... તે કેમ ન જાણી શકીએ ? આમ.ગ ... ત્યાંસુધી તે પુરુષાત્માનું ... કરવા, અને ... આજ્ઞાઓ માનવા અમો નિતાંત તૈયાર છીએ. ... પૂર્ણ કલ્યાણજ માનીએ છીએ.

શ્રાવક સંઘનો આ પ્રમાણેનો મજબૂત ... ચંદભાઈને આજ ગામમાં સંયમપ્રદાન કરવું. એ ... થયો. પણ તેમની પરીક્ષા ખાતર પૂછ્યું કે દીક્ષા ... કોટુંબિકો માણસાથી અહીં પ્રબંધ સાથે આવશે, ... પોતાના પ્રયત્નો યોજશે તો તમારી પાસે શા શા ઉત્તર ... હોંશીલી જનતાએ જણાવ્યું કે, ગુરુદેવ ! આ ... ફક નથી. અને લાલચંદભાઈ પણ ૧૯ વર્ષની પુખ્ત ... રાજ્ય કાયદાની રૂપે તદ્દન સ્વતન્ત્ર છે. દુનિયાના ... આજીવીકાની પ્રવૃત્તિઓમાં જ્યારે તેઓ સ્વતન્ત્ર છે, ... વિકાશ માટે હિતકર શ્રેયોમાર્ગને સાધવામાં સ્વતન્ત્ર ... શકે ? વળી બળજોરી કરશે તો, અમો પણ બળવાન ... આપ જાણોજ છો.

આચાર્ય પુંગવે કોમળ ધ્વનિથી જણાવ્યું, કે ... અને આજ્ઞા પાલકના સ્નેહ હું ખુશ થાઉં છું. બાકી ... આવે તેમ લાગતું નથી. કારણકે લાલચંદના પિતા સ્વર્ગસ્થ ... તેમની માતુશ્રી, તથા જેઓને ત્યાં હાલ નિવાસ કરે છે, ... શેઠ લક્ષ્મીબાઈ ધર્મ પરાયણ છે. ખુદ લાલચંદ હિંમતવાન ... ભાવનાનું મંદિર છે. એટલે દીક્ષાનું સુકાર્ય જોવાનો ... પ્રસંગ સાંપડશે. પણ સાવચેત તો રહેવુંજ.

દીક્ષા પ્રદાનઃ—

પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રીએ વિચાર્યું કે ત્રણ ત્રણ ...

વા ગયેલા લાલચંદને બળાત્કારથી તેના કુટુંબિઓ પાછા લાવ્યા, એટલે તેની દીક્ષા લેવાની તીવ્ર ઉત્કંઠા છે. તેનાથી તેઓ પરિચિત છે, છતાંય રજા આપતા નથી. એટલે શ્રેયાંસિ બહુ વિઘ્નાનિ વિગેરે શાસ્ત્રીય વાક્યો અનુસાર ધર્મ ગ્રહણ કરવાની ઈચ્છાવાળાને તુરત ધર્મ સમર્પવો એ ધર્મગુરૂઓની ફરજ છે જેથી ભરેલા ઘડાને હાથમાં લઈ જતા, પરોપકારીને જોઈ કોઈ તૃષાતુર જળપાનની ઈચ્છા ધરાવે, તેને જલ આપવામાં વિલંબ કરવો એ તદ્દન અનુચિત છે.

અબિદ્ધ જતના ધર્મપ્રેમી બની, પૂરતી તૈયારીયો કરવા યોગ્ય થોડા સમયમાં સઘળા સાધનો મેળવ્યા. અને પૂજ્ય આચાર્ય પુંગવે દીક્ષા આપી. અને તેમને સ્વશિષ્ય તરીકે જાહેર કરી, તેઓનું નામ "મુનિશ્રી લબ્ધિવિજય" રાખ્યું.

મિત્ર ખબરૂભાઈ પ્રાતઃકાલમાં ઉઠયા. અને સાથમાં લાલચંદ-ભાઈને જોયેલા નહિં જોતા, વિચાર્યું કે, તે તેમની કોઈને ત્યાં ગયા હશે. તે વિષયમાં શંકાને સ્થાન જ નહોતું જેથી, તેઓએ લાંબી તપાસ ન કરી. તપાસમાં વિલંબ, એ લાલચંદભાઈના શ્રેયઃપંથનો સાધક હતો.

સમય [illegible], લાલચંદ કેમ ન આવ્યો, એમ વિચાર કરી [illegible] અને પૂછતા જણાયું કે, [illegible] નહિ આજુબાજુ ગામમા [illegible] ક્યાંયે [illegible] એનો પોતાની [illegible]

[illegible]

પણ અદ્વેતીય તેમોની પામે કરે. હવે રહી કેમો કોઈ
અને નક્કી કોઈ, ત્યાંજ જનનું સંક્રમ કરવું ને છે છે
સગા સંબંધીઓ, સ્નેહીઓ અને બીજા કેટલાક મુખ્ય
ઝટ ખોર આવ્યા.

દીક્ષાનો પ્રસંગ સંવત ૧૯૫૮ કાર્તિક વદ ૬ ના રોજ
ઉજવાઇ ગયો હતો. બોરૂની જનતાને સુઅવસર પ્રાપ્ત
થયો હોઇ સઉ કોઈ ઉત્સાહ અને આનંદમાં મસ્ત
આચાર્ય પુંગવ પણ મહાન લાયથી આજે એક સૂરિ
તર્યો, એમ માની આનંદિત બન્યા હતા. અને નૂતન મુનિ
વિજયજી તો ઈપ્સિત દુષ્પ્રાપ્ય નિધાનની પ્રાપ્તિની
રોમાંચિત થઈ ગુરૂ દેવની શીતલ છાયામા બેઠા હતા.

સ્નેહી આગમન:—

અકસ્માત ઉપાશ્રયમા તેઓના કુટુંબિઓનો પ્રવેશ થતાં જ
મોહનાટ્ય પ્રારંભાયું જુદી જુદી જાતના વિલાપ સંગીતના
તણાયા. બળવન્તો બળથી રણ સંગ્રામ ખેલવા ઉતર્યા હોય
ક્ષણભર ભાસ્યું. પલભર ઉપાશ્રયનું બધુંય વાતાવરણ સંક્ષુબ્ધ
બોરૂની જનતા, કીડીઓની જેમ ઉભરાઇને એકઠી થઈ.

આચાર્યશ્રીને તેમજ નૂતન મુનિને તેઓના ધર્મ કાર્યમાં
ન થાય તે હેતુથી, સેવા ભાવની બુદ્ધિથી જનતા ત્યા હાજર
યથાવસરે ન વક્તવ્યં એ નિયમનુ સઉ કોઇએ પાલન
કૌટુંબિકોએ હૃદયનો ઉભરો ઠાલવ્યો બલવન્તોએ બળ અજમાવ્યું
પણ ઉપાયોમાં ફાવટ ન આવી. જાણે કુસુમોનેજ ન વરસાવતા હોય
તેમ આચાર્ય પુંગવે મૃદુ વાણીથી જણાવ્યું કે —

તમારે લબ્ધિવિજયને સમજાવવો જોઈએ. આ સમયે
એની ઈચ્છા વિરૂદ્ધ તેની સંયમ ભાવનાને પ્રબલ કરવાના

હાથ ન લગાવવો વાત મીન હતા, અને તમે [illegible] તો [illegible], [illegible] દીક્ષાની ભાવના તો ક્યારની [illegible] મોટીની વર્તતી [illegible]. [illegible] કરવા તમારી રજા પણ માગી હતી. [illegible] પ્રયત્ન પણ કરી [illegible] હતો. એટલે તમારે સર્વેએ પણ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરવાથી શો ફાયદો ? કલ્યાણનો માર્ગ બધે અંગીકાર છે ?

તેઓના કુટુંબિકો અને નૂતન દીક્ષિત વચ્ચે કેટલોક વાર્તાલાપ થયો.

તેઓએ કહ્યું " હે લાલચંદ ! અમોને તું કહીને આવત, તો [illegible] શું નિષેધ કરત ? દીક્ષા લેવી, હતે, તો લેવી હતી. પણ આવી [illegible] ભાગી જવાથી શો ફાયદો ? અમોને બધાયને ચિંતામાં નાંખ્યા અને શોધાશોધ કરાવી. તને આનંદમાં ઠાઠમાઠથી દીક્ષા અપાવશું. [illegible] તમારી સાથે ચાલ. આ શબ્દો લાલચંદભાઈની [illegible] સમી [illegible] ભૂમિને ભેદે તેમ ન હતા. પણ વિશેષ દૃઢતાને આપતા હતા.

[illegible] [illegible] જવાબ આપ્યો કે, વાહ ! એકવાર ફૂવામાં નાખીને, [illegible] કાઢવાની લાલચ આપવી, એ કેવલ અજ્ઞાનતા ભરી [illegible] છે [illegible] લઈ જઈને પુન: દીક્ષા અપાવવાનું [illegible], તો [illegible] શું [illegible] છે ? તમો જો સાચા [illegible] સમજીયા હો, તો કેમ કહો, કે " [illegible] જે સંયમ [illegible] કહ્યું છે, તે યથાર્થ પાલનકર, અને [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] ! " તમારા વચનોની [illegible] [illegible] [illegible] સમાચારિક [illegible] [illegible] [illegible] છે [illegible] મેલાઈ છે. [illegible] તેને સમાજમાં [illegible]

[illegible]દનનો લેપ, ચન્દ્રની શીતલતા, બાહ્ય તાપોને શાંત કરે છે, ત્યારે અંતરના [illegible] તાપોને પ્રશાન્ત કરવામાં તો, અજોડ સાધન સંતોજ છે.

પાયા વિનાની ઈમારતો, ખલાસી વિનાની નાવડીઓ, ને રાજા વિનાની પ્રજા, તેમજ તેના વિનાનું અન્ય સુસ્થિરતા આનંદ અને [illegible]તા આદિ કમનીય ગુણોને મેળવી શકતા નથી. તેમ ધર્મગુરુ અને તેઓના ઉપદેશ વિના ધર્મ અને ધર્મીઓ ટકી શકતા નથી. ધર્મગુરુઓનો પ્રયત્ન, કેવલ આત્મધર્મને સાચવી અનુગોને સાચા ધર્મના સાધકો બનાવવાનો હોય છે.

પળભરમાં વિનાશ એવા રાજ્યપાટને છોડી, રાજા મહારાજાઓ પણ ત્યાગી બન્યા હોય તો તે આ મહાત્માઓનોજ પ્રતાપ છે ? વિષ સમા વિષયોના વિલાસોને તરછોડી, વિરક્ત આનંદને લુંટનારા બન્યા હોય તે તેપણ, તેઓનોજ પ્રતાપ? ઉન્માર્ગ ગામીઓ, જ્ઞાન નયન પ્રફુલ્લિત [illegible], [illegible] ક્રમ કરતા થયા હોય તો તેઓનોજ પ્રતાપ ! કલિ-[illegible] [illegible] જગતના જ્ઞાન દીપકો દષ્ટિ ગોચર થાય છે તે [illegible], [illegible] ધર્મના વાહક અને પ્રચારક એ મહા સંતોનોજ પ્રતાપ !

[illegible] પરોપકારના ધ્યેયને લક્ષમાં રાખી, પૃથ્વી પટને [illegible] રસ [illegible] આસ્વાદ ચખાડતા, સદ્ધર્મ [illegible] સ્થાનથી વિહાર [illegible] ની [illegible] [illegible] કરી. [illegible] [illegible]

કેમ ન પુજ્યું ? પુજ્યા [ન. કેમ કર્યો ? અને નહિ કર
નું કેમ કમારો ? એન પણ કહેતા નથી. ...
પામે તો મમત્વોને દર્શન ... જીવને ...
રેતાળપીને હું પામું અને આગળું. એમાં વિરાધ છે ? ...
બાળકોને ઉત્સાહ આપવાનો હોય. કે ઉત્સાહ ...
જાણો છો કે, વિકરાળ કાળ રાજાની તલવાર શિર પર ...
રક્ષણહાર છે ? સમજો ! શરીર, આયુ, ધન, એ બધાં ...
ચંચળ છે, એટલે સંસારથી તરવા ને શાશ્વત ...
સંયમજ સાચી નૌકા છે. આ ઉપદેશથી બધા સમજી
માણુસા ગયા.

વિશ્વભરના ઉપકારના પરમમંત્રને ધ્યેય સન્મુખ રાખી
દેશાનુદેશ પાદચારી બની વિચરે છે. અનેક ભક્તોના
દર્શન ,અને વાણીથી, નિરોધવામાં જો કોઇ હેતુ
મહાત્માઓની પ્રચારણાનેજ આભારી છે. ક્રમબદ્ધ વિહાર
પોતાના આત્મ કલ્યાણને નિર્દોષરીતે અને રહેલાઇથી ...
અને સાથે સાથે ઉપદેશામૃતની રેલમ છેલથી, કેઇ ભવ્યોરૂપી
ધર્મ ખેતીને આબાદ બનાવે છે. ભવ્યમયૂરોને ઉપદેશ
આનંદ સમર્પે છે શ્રીમદ્ તીર્થંકર પ્રભુની આજ્ઞા જે નિર્ગ્રંથ
એક સ્થાને રહેવાનો નિષેધ કરે છે, તે જો ન હોય, તે
પ્રદેશોમાં અનેકધા મહાન ઉપકારો કેવી રીતે થઇ શકે
આજ્ઞા, ત્યાગી સાધુઓના સંયમને નિર્દોષતાથી પાળવામ
અમોલ સાધન છે. અનુભવાય પણ છે કે, નિઃસ્વાર્થી
સંગરંગમાં કેઇ દુરાચારીઓ સદાચારી, કેઇ પાપારંભીઓ
અને કેઇ વિષય વિલાસીઓ, વિરક્ત ભાવને ભજતા
મહાત્માઓના દર્શન અને વાણી એ બે અણમોલ નિધાન
ઉપર ન હોત, તો પૃથ્વીપટ પરનું પાપપટલ કોણ ...

દનનો લેપ, ચન્દ્રની શીતલતા, આત્ માઓને શાંત કરે છે, પરંતુ અંતરના પાવિત્ર્ય માહોને પ્રશાન્ત કરવામાં તો, એકેક સાધન સંતો જ છે.

પાયા વિનાની ઈમારતો, ખલાસી વિનાની નાવડીઓ, ને નાના વિનાની પ્રજા, તેમજ નેતા વિનાનું સૈન્ય સુસ્થિરના આનંદ અને આદિ કલ્યાણ ગુણોને મેળવી શકતા નથી. તેમ ધર્મગુરુઓ અને તેઓના ઉપદેશ વિના ધર્મ અને ધર્માત્માઓ ટકી શકતા નથી. ધર્મગુરુઓનો પ્રયત્ન, કેવલ આત્મ-ધર્મને સાધવી અનુયાયીઓને સાચા ધર્મના આરાધક બનાવવાનો હોય છે.

પૂર્વજન્મમાં વિશાલ એવા રાજપાટને છોડી, રાજા મહારાજાઓ પણ ત્યાગી બન્યા હોય તો તે આ મહાત્માઓનો જ પ્રતાપ છે? વિષય વિકારોના વિરાગોને તરછોડી, વિરક્ત આનંદને લુંટનારા બન્યા હોય તો તે પણ તેઓનો જ પ્રતાપ? ઉન્માર્ગ ગામીઓ, જ્ઞાન નયન પ્રફુલ્લિત થતા, સન્માર્ગમાં ગમન કરતા થયા હોય તો તેઓનો જ પ્રતાપ! કલિયુગના પણ ધર્મના જગમગતા જ્ઞાન દીપકો દ્રષ્ટિ ગોચર થાય છે તે ... ધર્મના વાહક અને પ્રચારક એ મહા સંતોનો જ પ્રતાપ।

... પંન્યાસજીના ... ધર્મ ... ગાળી, પૃથ્વી પટને ... સદ્ધર્મ ... વિહાર ...

ઉપકાર ભૂલી ન શકાય તેવો હતો. એમના ... [illegible]
ગામમાં પધાર્યા હોય તે જાણને કોનો હર્ષ [illegible]
અમેરીકાના અનેક વિદ્વાનો પણ તેમના અનોર [illegible]
નિમંત્રણ કરતા હતા અને તેમના ઉચ્ચ જ્ઞાન [illegible]
ધરાવતા હતા. દેશવિદેશમાં એમની કીર્તિ પ્રસરી હતી [illegible]
આવેલ શીકાગો શહેરમાં સર્વ ધર્મની પરિષદ [illegible]
તરફથી આ મહાત્માને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું [illegible]
ત્યાં જવામાં ધર્મની આજ્ઞા ન હોવાથી પોતાના [illegible]
વીરચંદ રાઘવજીને પ્રતિનિધિ તરીકે મોકલવામાં આવ્યા [illegible]

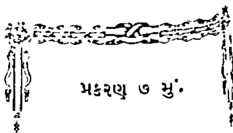
તેઓએ પણ ત્યાં જઈ પૂ૦ આત્મારામજી મહારાજની [illegible]
જૈનધર્મની મહત્તા અને સિદ્ધાંતો સમજાવ્યા હતા. [illegible]
કુમતની જંજીરમાં જકડાયેલ અનેક જનોને છુટા કરી
સ્થાપન કર્યાં હતા. અનેક વાદિવૃન્દ સાથે વાદવિવાદ કરીને
સર્વોત્તમતા સાબીત કરવામાં તેઓશ્રી બહુજ પ્રવીણ હતા.
આર્યસમાજીસ્ટોને પણ મૂર્તિ પૂજાની વેદાદિ શાસ્ત્રથી [illegible]
સમજાવ્યા હતા.

<u>પંજાબનું ઋણ:—</u>

આખા પંજાબમાં આત્મારામજી મહારાજના નામથી જૈન [illegible]
પરિચિત હતા. જેમણે ગુરૂપદે રહી ઘણીજ શાસનની ઉન્નતિ [illegible]
પદની ગૌરવતા વધારી હતી. એવા અનેક ગુણ ગણાલંકૃત [illegible]
ગુરૂદેવ સં. ૧૯૫૨ માં જેઠ વદ આઠમની મધ્ય રાત્રીએ સ્વર્ગે [illegible]
આ દુઃખદ સમાચાર મળતાં પ્રતિદેશ, પ્રતિનગર અને [illegible]
જનતા શોક સાગરમાં મગ્ન બની. જગતના એક અદ્વિતીય [illegible]
અભાવમાં હૃદયો પીગળે એમાં આશ્ચર્ય નથી. જેઠ [illegible]
દિને જયજયનાદ ધામધૂમ સાથે તેઓશ્રીના દેહનો અગ્નિ [illegible]
જેમના દેવલોકગમન નિમિત્તે ગામોગામ અષ્ટાન્હિકા મહો [illegible]

ઓછી જનતા ધર્મતત્ત્વોને સમજનારી હોવાથી સંયમની ઉત્કટ હૃદયમાં હતી સંયમ લેનારને તનમન ધનના ભોગથી સર્વ રીતે સહાય કરવી એ પ્રથમ નંબરે જૈન માત્રનું કર્તવ્ય છે. માર્ગને નિષ્કંટક બનાવી આપવો એ મોક્ષાભિલાષી જીવોની પુર્ય ફરજ છે, સંયમ લેનાર વ્યક્તિને સંયમથી અટકાવવા, [illegible] ધર્મથી અજ્ઞાન કઈ નામધારી મંડળો, સભાઓ, મંડળોના હેઠ ધમપછાડા કરે છે. આડે દિવસે સગા સંબંધીઓ સાધુ તેના ન હોય તે પણ તેની દીક્ષા વખતે મોહરાજની મમતા સગા હોવાનો મિથ્યા દાવો કરે છે. અનેક પ્રકારના માયા કપટ [illegible] અજ્ઞાની જનોને હોળીનું નાળીએર બનાવી, સરકારને [illegible] સમજાવી યેનકેન પ્રકારે દીક્ષાને અટકાવી શાસનનો [illegible] માત્ર દયાને પાત્ર છે ત્યાગની મહત્તાનું, તેની [illegible] અને ત્યાગની વિશુદ્ધતાનું તેઓને ભાન નથી. જ્યારે [illegible] નું તો કાર્ય એજ છે કે, ધર્મના અને ત્યાગની ભાવના [illegible], તત્ત્વાની ઈચ્છાથી શરણે આવે, ત્યારે કરુણાભાવે તે [illegible] આપી તારવાજ જોઈએ. અને તારેતોજ તે સાચા [illegible] દીક્ષા પ્રદાન કરનાર સંસારિક કૌટુંબિકોની આજ્ઞા [illegible] તે મોહાંધ કુટુંબિઓ, આજ્ઞા આપવામાં [illegible], તે [illegible] વ્યક્તિએ પોતાની ભાવનાને સફળ કરવામાં [illegible]

[illegible] ચિન્હોનું મર્દન ચલાવતો હતો. [illegible] જણાવ્યું કે, હે કૃપાલુ ! [illegible] તો અમારે મન [illegible], આવું દીક્ષાનું અનુમોદ [illegible] દીક્ષાની છે [illegible] જેવા નિર્ભીકારે [illegible] નથી. તે [illegible]

પ્રકરણ ૭ મું.

આચાર્યદેવશ્રીએ બોરૂ ગામની જનતાને ઉપદેશ પાનથી રંગમાં તરબોળ કરી ધર્મપ્રવૃત્તિઓ જાગૃત કરી ગુરૂ આજ્ઞાપાલન કરવામાં વિકટ પ્રસંગે પણ પ્રગત કટીબદ્ધ હતી, એટલે બોરૂ સંઘને એકત્રિત કરી આચાર્ય જણાવ્યું કે તમારા ગામના ભાગ્યોદયથીજ મારવાડથી આવેલ ભાઈ દીક્ષા લેવા માટે અત્યંત ઉત્કંઠા ધરાવે છે અને એ કાર્યમાં એ તેના શ્રેયપંથમાં વિઘ્નરૂપ છે. તમની દીક્ષાની ભાવના તેનો વિરક્તભાવ પણ અનન્ય છે એની એમના ગાઢ પરિ મને ખાત્રી છે. જો તમારો સંઘ તેનું યથાર્થ સ્થાન કરવા હોય તો તેને પ્રવ્રજિત કરીએ

...રની જનતા ધર્મતત્ત્વોને સમજનારી હોવાથી સંયમની કીમત
હૃદયમાં હતી સંયમ લેનારને તનમન ધનના ભોગથી સર્વ
લો ગોઠએ સહાય કરવી એ પ્રથમ તકે જૈન માત્રનું કર્તવ્ય છે.
માર્ગને નિષ્કંટક બનાવી આપવો એ મોક્ષાભિલાષી જીવોની
...ર્ય ફરજ છે, સંયમ લેનાર વ્યક્તિને સંયમથી અટકાવવા,
...ના મર્મથી અજ્ઞાત કઈ નામચીન મંડળો, સભાઓ, સંસ્થાઓ
...વિધ ધમપછાડા કરે છે. આડે દિવસે સગા સંબંધીઓ સામુ
... જોતા ન હોય તે પણ તેની દીક્ષા વખતે મોહરાજાની મસાલ
...રી સગા હોવાનો મિથ્યા દાવો કરે છે. અનેક પ્રકારના માયા કપટ
...રી ભોળા અજ્ઞાની જનોને હોળીનું નાળીએર બનાવી, સરકારને
... [illegible] સમજાવી યેનકેન પ્રકારે દીક્ષાને અટકાવી શાસનનો
... [illegible] માત્ર દયાને પાત્ર છે ત્યાગની મહત્તાનું, તેની
... [illegible] અને ત્યાગની વિશુદ્ધતાનું તેઓને ભાન નથી. જ્યારે
... [illegible] તો કાર્ય એજ છે કે, ધર્મની અને ત્યાગની ભાવ-
... [illegible], જનતાની ઇચ્છાથી શરણે આવે, ત્યારે કરુણાભાવે
... [illegible] નારવાજ જોઇએ. અને તારીતોજ તે સાચા
... [illegible] કરનાર સંસારિક કૌટુંબિકોની આજ્ઞા
... [illegible] જાય, તે મોહાંધ કૌટુંબિકો, આજ્ઞા આપવામાં
... [illegible], તે [illegible] વ્યક્તિએ પોતાની ભાવનાને સફળ કરવામાં
[illegible]

[illegible] વિચારણાઓનું મંથન ચલાવતો જનો.
[illegible] આનંદ દેવને [illegible] દયાળુ !
[illegible] આજ્ઞા લે તો અમને [illegible]
[illegible] દીક્ષાનું [illegible]
[illegible]

પુણ્યોદયે આવું દીક્ષાના પ્રસંગનું સૌભાગ્ય આજે અહેરે ! તે કેમ ન વધાવી લઈએ ? અમારા શરીરમાં ત્યાંસુધી ચેત ત્યાંસુધી તે પુણ્યાત્માનું રક્ષણ કરવા, અને આપની સંપૂર્ણ આજ્ઞાઓ માનવા અમો નિતાંત તૈયારજ છીએ. અને દરેક પૂર્ણ કલ્યાણજ માનીએ છીએ.

શ્રાવક સંઘનો આ પ્રમાણેનો મજબૂત ધર્મ... ચંદભાઈને આજ ગામમાં સંયમપ્રદાન કરવું. એ ... થયો. પણ તેમની પરીક્ષા ખાતર પૂછ્યું કે દીક્ષા ... કૌટુંબિકો માણસાથી અહીં પ્રબંધ સાથે આવશે, અને ... પોતાના પ્રયત્નો યોજાશે તો તમારી પાસે શા શા બચાવ ... હોંસીલી જનતાએ જણાવ્યું કે, ગુરૂદેવ ! આ રાજ્યમાં ... હદ નથી. અને લાલચંદભાઈ પણ ૧૯ વર્ષની પુખ્તવયના છે, ... રાજ્ય કાયદાની રૂએ તદ્દન સ્વતન્ત્ર છે. દુનિયાના વ્યાપારોમાં, ... આજીવીકાની પ્રવૃત્તિઓમાં જ્યારે તેઓ સ્વતન્ત્ર છે, ત્યારે ... વિકાશ માટે હિતકર શ્રેયોમાર્ગને સાધવામાં સ્વતન્ત્ર કેમ ... શકે ? વળી બળજોરી કરશે તો, અમો પણ બળવાળા છીએ, ... આપ જાણોજ છો.

આચાર્ય પુંગવે કોમળ ધ્વનિથી જણાવ્યું, કે તમારી ... અને આજ્ઞા પાલકતા જોઈ હું ખુશ થાઉં છું. બાકી આમાં ... આવે તેમ લાગતું નથી. કારણકે લાલચંદના પિતા સ્વર્ગસ્થ ... તેમની માતુશ્રી, તથા જેઓને ત્યાં હાલ નિવાસ કરે છે, ... ફોઈ દલસીબાઈ ધર્મ પરાયણ છે. ખુદ લાલચંદ હિંમતના ... ભાવનાનું મંદિર છે. એટલે દીક્ષાનું સુકાર્ય જોવાનો તમને ... પ્રસંગ સાંપડશે. પણ સાવચેત તો રહેવુંજ.

<u>દીક્ષા પ્રદાન:—</u>

પૂજ્યપાદ આચાર્યશ્રીએ વિચાર્યું કે ત્રણ ત્રણ વખત

…ા ગયેલા લાલચંદને અજ્ઞાતદશાથી તેના કુટુંબિઓ પાછા લાવ્યા, …રસે તેની દીક્ષા લેવાની તીવ્ર ઉત્કંઠા છે. તેનાથી તેઓ પરિચિત જ …, છતાંય રજા આપતા નથી. એટલે **શ્રેયાંસિ બહુ વિઘ્નાનિ** વિગેરે …ાસ્ત્રીય વાક્યો અનુસાર ધર્મ ગ્રહણ કરવાની ઇચ્છાવાળાને તુરતજ …ર્મ સમર્પવો એ ધર્મગુરૂઓની ફરજ છે જગથી ભરેલા ઘડાને હાથમાં …ઇ જતા, પરોપકારીને જોઈ કોઈ તૃષાતુર જળપાનની ઇચ્છા ધરાવે, …તેને જલ આપવામાં વિલંબ કરવો એ તદ્દન અનુચિત છે.

અખિલ જનના ધર્મપ્રેમી બની, પૂરતી તૈયારીઓ કરવા યોગ્ય… થોડા સમયમાં સઘળા સાધનો મેળવ્યા. અને પૂજ્ય આચાર્ય પુંગવે દીક્ષા આપી. અને તેમને સ્વશિષ્ય તરીકે જાહેર કરી, તેઓનું નામ **" મુનિશ્રી લબ્ધિવિજય "** રાખ્યું.

મિત્ર અમરચંદભાઈ પ્રાતઃકાળમાં ઉઠયા અને સાથમાં લાલચંદ-ભાઈને સૂતેલા નહિ જોતા, વિચાર્યું કે, તે તેમની કોઈને ત્યાં ગયા હશે. તે દિવસના [illegible] સ્થાનક નહોતું. જેથી, તેઓએ લાંબી તપાસ ન કરી. તપાસના વિલંબ, [illegible] લાલચંદભાઈનો [illegible] પંથનો સાધક હતો [illegible] આવ્યો, ' એમ વિચાર [illegible] અને પોતાનાં [illegible] સાલુઆતુ [illegible] ચાલી ગયો કે કેમ [illegible]

[illegible]ઓએ હાથ ન લગાવવો વાત [illegible] છે, અને [illegible]
તેની દીક્ષાની ભાવના તો ક્યારની [illegible] મોટીના [illegible]
[illegible] કરવા તમારી રજા પણ માગી [illegible] હતી [illegible] પણ [illegible]
ચૂક્યો હતો. એટલે તમારે સર્વેએ પણ સમજવું [illegible]
અંતરાય કરવાથી શો ફાયદો? કલ્યાણનો માર્ગ [illegible] અંગીકાર [illegible]?

તેઓના કુટુંબિકો અને નૂતન દીક્ષિત વચ્ચે કેટલાક વાર્તાલાપ થયો.

તેઓએ કહ્યું "હે લાલચંદ! અમોને તું કહીને આવત, તો અમો શું નિષેધ કરત? દીક્ષા લેવી, હતે, તો લેવી હતી. પણ આવી રીતે ભાગી જવાથી શો ફાયદો? અમોને અધાયને ચિંતામાં નાખ્યા અને શોધાશોધ કરાવી [illegible] એકવાર હમારી સાથે ચાલ. આ શબ્દો લાલચંદભાઈની [illegible] હૃદય [illegible] તેમ ન હતા. પણ [illegible] આપતા હતા.

[illegible] વજ્ર સમી [illegible] આપ્યો કે, [illegible]! એકવાર કેવામાં નાખીને, [illegible] ની લાલચ આપવી, એ કેવલ અજ્ઞાનતા ભરી [illegible] છે, [illegible] પુનઃ દીક્ષા અપાવવાનું [illegible] તમો જો સાચા [illegible] કેમ કહો, કે "[illegible] સંયમ [illegible] અને તારા [illegible] વચનોની [illegible] હો, સંસારરૂપિ [illegible] મેલો છે. [illegible] સંસારમાં [illegible]

પણ અહીંનીશ તેઓની પ.મે કરેલો હતો. વગૂ હેઓ બોર
અને નજીક હોઈ, ત્યાર જવાનું સંકાચ કારણ મળે છે
સગા સંબંધીઓ, સ્નેહીઓ અને બીજા કેટલાક મનુષ્યોને
ઝટ બોરૂ આવ્યા.

દીક્ષાનો પ્રસંગ સંવત ૧૯૫૯ કાર્તિક વદ છઠ્ઠના
ઉજવાઇ ગયો હતો. બોરૂની જનતાને મુઅવસર પ્રથમ
થયો હોય સઉ કોઈ ઉત્સાહ અને આનંદમાં ગરકાવ
આચાર્ય પુંગવ પણ મહાન હાથથી આજે એક
તર્યો, એમ માની આનંદિત બન્યા હતા. અને નૂતન
વિજયજી તો ઇચ્છિત દુષ્પ્રાપ્ય નિધાનની પ્રાપ્તિની
રોમાંચિત થઈ ગુરૂ દેવની શીતલ છાયામાં બેઠા હતા.

સ્નેહી આગમન:—

અકસ્માત ઉપાશ્રયમાં તેઓના કુટુંબિઓનો પ્રવેશ થતાની
મોહનાટ્ય પ્રારંભાયું જુદી જુદી જાતના વિલાપ સંગીતના
તણાયા. બળવન્તો બળથી રણ સંગ્રામ ખેલવા ઉતર્યા હો
ક્ષણભર ભાસ્યું. પલભર ઉપાશ્રયનું બધુંય વાતાવરણ સંક્ષુબ્ધ
બોરૂની જનતા, કીડીઓની જેમ ઉભરાઇને એકઠી થઈ.

આચાર્યશ્રીને તેમજ નૂતન મુનિને તેઓના ધર્મ કાર્યમાં
ન થાય તે હેતુથી, સેવા ભાવની બુદ્ધિથી જનતા ત્યાં હાજર

રુપાંમરે ન વક્તવ્યં એ નિયમનું સઉ કોઇએ પાલન
કૌટુંબિકોએ હૃદયનો ઉભરો ઠાલવ્યો બલવન્તોએ બળ અજમાવ્યું
પણ ઉપાયોમાં ફાવટ ન આવી. જાણે કુસુમોનેજ ન વરસાવતા
તેમ આચાર્ય પુંગવે મૃદુ વાણીથી જણાવ્યું કે:—

તમારે લબ્ધિવિજયને સમજાવવો જોઇએ. આ સામેજ
એની ઈચ્છા વિરૂદ્ધ તેની સંયમ ભાવનાને ખસેડ કરવાના

કશ ન સમજવે [illegible]
દીક્ષાની ભાવના ને [illegible]
કરવા તમારી [illegible] પણ [illegible]
હતો. એટલે તમારે સર્વેએ પણ [illegible]
[illegible] કરવાથી શો ફાયદો? કલ્યાણનો માર્ગ એ જ [illegible] છે?

તેઓના કુટુંબિઓ અને નૂતન દીક્ષિત વચ્ચે કેટલીક વાર્તાલાપ થયો.

તેઓએ કહ્યું "હે લાલચંદ! અમોને તું કહીને આવત, તો અમો શું નિષેધ કરત? દીક્ષા લેવી, હતે, તો લેવી હતી. પણ આવી રીતે ભાગી જવાથી શો ફાયદો? અમોને અત્યારે ચિંતામાં નાંખવા અને [illegible] કરાવી. તને [illegible]માં [illegible] દીક્ષા અપાવશું. એકવાર અમારી સાથે ચલ. આ શબ્દો લાલચંદભાઈની [illegible] મુનિને જોઈ તેમ ન હતા. પણ વિચાર કરવાને આપતા હતા.

આ [illegible] આવ્યા કે, વાહ! એકવાર [illegible] માણીને, [illegible] ની [illegible] અપાવી, એ કેવલ અજ્ઞાનતા [illegible] [illegible] પુનઃ દીક્ષા અપાવવાનું [illegible]

પણ અહોનીશ તેઓની પાસે કરતો હતો. વળી કેમ્પ... અને નજીક હોઈ, ત્યાંજ જવાનુ સાહસ કરવુ ... સગા સંબંધીઓ, સ્નેહીઓ અને બીજા કેટલાક મનુષ્યો ... નટ ખોરૂ આવ્યા.

દીક્ષાનો પ્રસંગ સંવત ૧૯૫૯ કાર્તિક વદ છઠના ... ઉજવાઇ ગયો હતો. ખોરૂની જનતાને સુઅવસર પ્રાપ્ત ... થયો હોઇ સઉ કોઈ ઉત્સાહ અને આનંદમાં ગરકાવ ... આચાર્ય પુંગવ પણ મ્હારા હાથથી આજે એક ... નવો, એમ માની આનંદિત બન્યા હતા. અને નૂતન ... વિજયજી તો ઇચ્છિત દુષ્પ્રાપ્ય નિધાનની પ્રાપ્તિની ... રોમાંચિત થઈ ગુરૂ દેવની શીતલ છાયામાં બેઠા હતા.

સ્નેહી આગમન:—

અકસ્માત ઉપાશ્રયમાં તેઓના કુટુંબિઓનો પ્રવેશ થતાં ... મોહનાટ્ય પ્રારંભાયું જુદી જુદી જાતના વિલાપ સંગીતના ... તણાયા. બળવન્તો બળથી રણ સંગ્રામ ખેલવા ઉતર્યા ... ક્ષણભર ભાસ્યુ. પલભર ઉપાશ્રયનુ બધુંય વાતાવરણ સંક્ષુબ્ધ ... ખોરૂની જનતા, કીડીઓની જેમ ઉભરાઇને એકઠી થઈ.

આચાર્યશ્રીને તેમજ નૂતન મુનિને તેઓના ધર્મ કાર્ય ... ન થાય તે હેતુથી, સેવા ભાવની બુદ્ધિથી જનતા ત્યાં હાજર ...

ક્ષમાંમરે ન વક્તવ્યં એ નિયમનું સઉ કોઇએ પાલન ... કૌટુંબિકોએ હૃદયનો ઉભરો ઠાલવ્યો બલવન્તોએ બળ અજ... પણ કિંમતના ફાવટ ન આવી. જાણે કુસુમોનેજ ન વરસાવતા ... તેમ આચાર્ય પુંગવે મૃદુ વાણીથી જણાવ્યું કે:—

તમારે ... વિજયને સમજાવવો જોઈએ. આ સામેજ ... એની દૃષ્ટિ વિરુદ્ધ ... રનાને ખલેલ કરવાના ...

કેમ ન પુછયું ? પુ ગ્ય. [ન. કેમ કહેવું ? [illegible]
ગું કેમ કમાવે ? એમ પણ કહેવા નથી ! [illegible]
પામે તો મમાત્રિને [illegible] [illegible]
[illegible] પામું અને આગ્યું. એમાં [illegible]
બાવોને ઉન્માદ આપવાનો દે.પ. કે [illegible]
[illegible] છો કે, [illegible] ગમની તલવાર [illegible]
રક્ષણહાર છે ? મમતો ! શરીર, આયુ, ધન, એ [illegible]
ચંચળ છે, એટલે સંસારથી તરવા ને શાસન [illegible]
સંયમજ સાચી નૌકા છે. આ ઉપદેશથી બધા [illegible]
માણસો ગયા.

વિશ્વભરના ઉપકારના પરમમ ત્રને ધ્યેય સન્મુખ [illegible]
દેશાનુદેશ પાદચારી બની વિચરે છે અનેક ભકતો [illegible]
દર્શન ,અને વાણીથી, નિરોધવામાં જો કોઈ હેતુ [illegible]
મહાત્માઓની પ્રચારણાનેજ આભારી છે ક્રમબદ્ધ વિહાર [illegible]
પોતાના આત્મ કલ્યાણને નિર્દોષરીતે અને સ્હેલાઈથી [illegible]
અને સાથે સાથે ઉપદેશામૃતની રેલમ છેલથી, કેઈ ભવ્યોના [illegible]
ધર્મ ભેનીને આબાદ બનાવે છે. ભવ્યમયૂરોને ઉપદેશ [illegible]
આનંદ સમર્પે છે. શ્રીમદ્ તીર્થંકર પ્રભુની આજ્ઞા જે નિર્દિષ્ટ [illegible]
એક સ્થાને રહેવાનો નિષેધ કરે છે, તે જો ન હોય, તો [illegible]
પ્રદેશોમાં અનેકધા મહાન ઉપકારો કેવી રીતે થઈ શકે ? [illegible]
આજ્ઞા, સાચી સાધુઓના સંયમને નિર્દોષતાથી પાળવામાં [illegible]
અમોઘ સાધન છે. અનુભવાય પણ છે કે, નિસ્વાર્થી [illegible]
મંગરંગમાં કેઇ દુરાચારીઓ સદાચારી, કેઇ પ [illegible] બીઓ [illegible]
અને કેઇ વિષય વિલાસીઓ, વિરક્ત ભાવને ભજતા [illegible]
મહાત્માઓના દર્શન અને વાણી એ બે અપમેય નિધાનો [illegible]
ઉપર ન ટોતે, તો પૃથ્વીપટ પરનુ પાપપટલ કેટલુ [illegible]

નો લેપ, ચન્દ્રની શીતલતા, આત્મ તાપોને શાંત કરે છે, જ્યારે સંતના [illegible] તાપોને પ્રશાન્ત કરવામાં તો, અનેક સાધન સંતોજ છે.

પાયા વિનાની ઈમારતો, સુકાની વિનાની નાવડીઓ, ને રાજા [illegible] ની પ્રજા, તેમજ નેતા વિનાનું સૈન્ય સુરક્ષિતતા આનંદ અને [illegible] આદિ ફળવાળ ગુણોને મેળવી શકતા નથી. તેમ ધર્મગુરૂ [illegible] ને તેઓના ઉપદેશ વિના ધર્મ અને ધર્મીઓ ટકી શકતા નથી. [illegible] ગુરૂઓનો પ્રયત્ન, કેવલ આત્મધર્મને સાચવી અનુગોને સાચા [illegible] ના સાધકો બનાવવાનો હોય છે.

[illegible] માં વિશાલ એવા રાજ્યપાટને છોડી, રાજા મહારાજાઓ [illegible] ત્યાગી બન્યા હોય તો તે આ મહાત્માઓનોજ પ્રતાપ છે ? વિષ [illegible] વિષયોના વિકારોને તરછોડી, નિજના આનંદને લુંટનારા બન્યા [illegible] હોય તો [illegible] તેઓનોજ પ્રતાપ ? ઉન્માર્ગ ગામીઓ, જ્ઞાન નયન પ્રફુલ્લિત [illegible], સન્માર્ગમાં [illegible] કરતા થયા હોય તો તેઓનોજ પ્રતાપ ! કલિ- [illegible] ના જગતના જ્ઞાન દીપકો દૃષ્ટિ ગોચર થાય છે તે [illegible] પ્રચારક એ મહા સંતોનોજ [illegible]

[illegible] મળી [illegible] [illegible] [illegible] કહેવું કે [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] પધારતા [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] અને [illegible] [illegible] [illegible] પ્રવચનોથી [illegible] [illegible] [illegible] હશે તેથી [illegible]

આપણા ચરિત્ર નેતા મુનિવરશ્રી [illegible] શુશ્રૂષામાં [illegible] તલ્લીન રહેતા [illegible] [illegible] [illegible] જ્ઞાનાભ્યાસ પણ [illegible] [illegible] કરતા તેમજ અનેક ગુરુ[illegible] પણ સાથે સાથે શીખતા અર્થાત્ કે, તેમનું [illegible] ગુરુચર્યામાંજ પરોવાયલું રહેતું [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ઉમાગ્રતને સોહામણી અને મજબૂત [illegible] [illegible] થઈ નહિં કરી હોય !

વડનગરથી વિહાર લંબાવતા, રસ્તામાં અનેક [illegible] પ્રાચીન જૈન બિંબોને જુહારતાં, ગ્રામ્ય અને શહેરી જનતાને ઉપકાર કરતી [illegible] [illegible] શ્રી મહાન તારંગા તીર્થમાં [illegible]

શ્રી તારંગા તીર્થ, જૈન આલમનું એક પવિત્ર, [illegible] ઘણું પ્રાચીન મનાય છે, જે તીર્થની મહત્તા, અનેક [illegible] આચાર્ય મહાત્માઓએ ત્યાંના [illegible] [illegible], અને [illegible] રીતે વધારી છે. ગુર્જરેશ પરમાર્હત કુમારપાલ ભૂપાલે, આચાર્ય શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિના ઉપદેશથી, આ પવિત્ર [illegible] તીર્થ[illegible] ગઢ ઉપર એક અદ્ભુત જિનાલય બનાવ્યું છે [illegible] [illegible] કલા કૌશલ્ય, [illegible], વિશાળતા, અને [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] રહી છે. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] તેમાં [illegible] [illegible] હોય તેવો [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

આ તીર્થની યાત્રા માટે ભાવભીની ભક્તિથી હજારો જૈનો આવે છે. [illegible]નાયક શ્રી અજીતનાથ ભગવાનની દર્શનરત્નના આ[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]મૃતથી તૃપ્ત બનાવી સ્વજન્મની કૃતકૃત્યતા [illegible]. આવા અનુપમ તીર્થની યાત્રા સદ્ભાવનાથી સશિષ્યમંડલ [illegible] [illegible] કરી, આનંદ આનંદ પ્રાપ્ત કર્યો.

અહિંથી વિહાર કરી ઉપદેશ વારિથી ભવ્યજંતુઓને [illegible] [illegible]ના [illegible]થી [illegible] મુકામે પધાર્યા. જનતામાં [illegible] [illegible] આખા ગામને શણગારવામાં આવ્યું. [illegible] [illegible] જનતા ઉપર પણ ધર્મની અજબ છાપ પડી [illegible] [illegible] [illegible], અને ધર્મીવર્ગમાં ધર્મ જાગૃતિ [illegible].

[illegible] [illegible] પ્રકૃતિ ઘણી સૌમ્ય અને [illegible] [illegible] [illegible], અને ગચ્છના અન્ય સાધુઓ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] કરી રહ્યા હતા. [illegible] [illegible] [illegible], અને અનેરી સંયમ [illegible] [illegible] [illegible] આચાર્યશ્રીના દર્શન માટે, [illegible] [illegible] પ્રવર્તક શ્રી [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

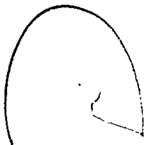
[illegible]

મોટા મહોત્સવ પૂર્વક અપાઈ હતી. તે સમયે અપૂર્વ
ધ્વનિએ સાંભળી, જનતામાં વૈરાગ્ય પ્રદીપ્ત થયો,
ઘણી ધર્મપ્રવૃત્તિઓમાં આગળ વધતા પામ્યા. અ.વેઃ
હંમેશ માટે બને, એવી સંભાવના હરેકને હતી. ધર્મ
મોંઘા અને મહામૂલા હોય છે ! એ વાક્યને યથાર્થ
સૂરીશ્વરે ઊંઝાથી વિહાર કર્યો.

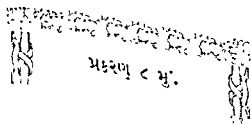

नाडोलिडंग्रां निधिमिवासुत आप्य पुत्रं, राज्याच्युतः सपदि गच्छमिषांतिम

जैनाचार्य श्रीमद्विजयकमलसूरीश्वरजी
महाराजना अपूर्व शिष्यरत्न—

([illegible])
[illegible] महाराज.
[illegible]

પ્રકરણ ૮ મું.

વિ [illegible]